

OLE DAMMEGÅRD

STAT\$KUPP

I

SLOWMOTION

DEL I

DEL I

STAT\$KUPP

I

SLOWMOTION

**OM MORDET PÅ OLOF PALME
& ESTONIA KATASTROFEN**

MOONROCK BOOKS

Alla rättigheter reserverade. Ingen del av denna bok får reproduceras eller översättas eller användas i någon form eller på något sätt, elektroniskt eller mekaniskt, inklusive fotokopiering, inspelning eller någon informationslagring och hämtningssystem, utan skriftligt tillstånd från Ole Dammegård.

Statskupp i Slowmotion Del I
ISBN 978-1523999491

Hard Copy Soft Cover Book

Bokomslag och layout: Ole Dammegård
Omslagsfoto av författaren: Moren Butteweg, Moren Media

Författaren Ole Dammegård ber ödmjukt alla ägare av bilder som används i denna bok om deras tillstånd. Han tackar djupt då detta starkt bidrar till att lösa en av världens största mordgåtor.

Copyright 2016 by Ole Dammegård
www.lightonconspiracies.com
info@lightonconspiracies.com

TILLÄGNAD ALLA SANNINGSSÖKARE

Alltsedan jag natten den 28 februari 1986, i egenskap av polisens insatsledare på mordplatsen där vår statsminister just mördats, hamnade mitt i en av nittonhundraålets största svenska politiska rättsskandaler, har jag undan för undan konstaterat att de ansvariga myndigheterna främst ägnat sig åt att mörklägga händelsen.

Jag har läst många böcker, officiella handlingar, tidningsartiklar med mera och spenderat tusentals timmar med att själv och tillsammans med seriösa privatpersoner försöka finna sanningen om mordet.

Bland de mer intressanta böckerna vill jag nämna "Statskupp i Slowmotion". Vad främst intresserat mig är den intressanta storyn, de omfattande efterforskningarna samt informationen om världsomspännande frimurarnätverk.

För alla som är intresserade av Palmemordet och dess orsaker vill jag därför varmt rekommendera denna bok.

Poliskommissarie Gösta Söderström
(Förste polis på mordplatsen)

Till minnet av

Gösta Söderström

&

Gustaf Trysberg

&

Fletcher Prouty

&

Bente Dammegaard

och

privatspanarna

Fritz G Pettersson

&

Ingvar Heimer

En morgon knackade Livet på min dörr.

Jag sa: Jag släpper inte in Dig!

Livet svarade: Jag knackade på insidan.

Bertil Martinsson

INNEHÅLL

Förord	15
Författarens kommentarer	20
En långsam statskupp	21
Dikt - Verklighet	
Terrorn slår till mot Sverige - ett fiktivt scenario	25
Minut för minut	
Hela morddygnet i detalj	37
<i>Fredagen den 28 februari 1986</i>	40
Mord & manipulation	
Förfalskad dokumentation och utstötta kritiker	167
<i>Kände Lisbet igen mördaren?</i>	173
<i>Fantombilden</i>	175
<i>Söderström – en icke person</i>	178
<i>Anmäld för medhjälp till mord</i>	183
<i>Finns - finns inte</i>	186
<i>En ambulans blev två</i>	192
Behandling av vittnen	
Polisens otroliga behandling av mordvittnen	197
<i>Skelleftehamnsmannen</i>	223
Utredningen - en bluff	
Varför censurerades obduktionsprotokollet?	231
<i>Obduktionen av Palme</i>	242
<i>Obduktionsprotokollet</i>	246
<i>Sköts Lisbet Palme?</i>	257
<i>”En djup sårkanal”</i>	260
<i>Mystiska polisbilar</i>	261
<i>Skrämmande paralleller med JFK, etc</i>	260
Syndabockarna	
Utvalda - utpekade - chanslösa	267
<i>33-åringen</i>	267

<i>Brände vittnet</i>	269
<i>Sköts i huvudet</i>	272
<i>PKK</i>	274
<i>Bröllop blev till mord</i>	275
<i>Barn i handbojor</i>	277
<i>Operation Alfa</i>	279
<i>Christer Pettersson</i>	282
<i>Dråpare - inte mördare</i>	285
<i>Skandal och rättsosäkerhet</i>	289
<i>Oidentifierad man</i>	291
<i>Flaxig och virrig</i>	294
<i>Frikänd - men skyldig</i>	296
<i>Bombmannen</i>	298
<i>Skulle likvidera kungen</i>	301
<i>Naken på en björnfäll</i>	303
<i>Fortsatt häxjakt</i>	304
<i>10 cm lång spricka i skallbenet</i>	306
<i>Begravdes efter 4 månader</i>	307

Boforshärvan

<i>Neutrala Sveriges skandalösa vapenexport</i>	309
<i>Bakgrund</i>	310
<i>Röda och gröna länder</i>	310
<i>Falska slutanvändarintyg</i>	313
<i>Indienordern</i>	315
<i>Paniken sprider sig</i>	317
<i>Skandalen exploderar</i>	319
<i>K-O Feldt och Ingvar Carlsson utpekade</i>	321
<i>Onödigt provocerande</i>	323
<i>Sverige vägrar hjälpa till</i>	325
<i>Belgiens Palmemord</i>	327
<i>Pedofilhärvan</i>	330
<i>Dränktes i badkaret</i>	334

Märkliga dödsfall

<i>Journalister och andra som visste för mycket</i>	339
<i>Cats Falck</i>	340
<i>Liket lades i frysbox</i>	342
<i>Bevismaterial försvann</i>	343
<i>Container-affären</i>	344

<i>Stasi skickade mordpatrull</i>	345
<i>Carl Fredrik Algernon</i>	346
<i>Claes-Ulrik & Kristina Winberg</i>	353
<i>Hilding Eek</i>	354
<i>Stegmordet</i>	355
<i>Svante Odén</i>	356
<i>Stack sig själv 15 gånger</i>	357
<i>Själmord utan fingeravtryck</i>	361
<i>Ingvar Heimer</i>	363

Personer som visste

Säpo varnades om mordet - gjorde ingenting	367
<i>Anders Larsson</i>	367
<i>Ivan von Birchan</i>	370
<i>Cenneth Neilberg</i>	372
<i>Alf Enerström</i>	374
<i>"Bertil"</i>	377
<i>Nonchalerade mordhot</i>	380
<i>Bonden Mårtensson</i>	381
<i>Societas Avantus Gardie</i>	382
<i>World Anti Communist League (WACL)</i>	383
<i>Kopplingar till Palmemordet</i>	384

Hot och förtal

Ubåtskränkningar, förtal och Harvardaffären	387
<i>Hatet frodades</i>	390
<i>Förtalskampanjer</i>	392
<i>Harvardaffären</i>	396
<i>Ärendet raderas</i>	399
<i>IB-agent och Säporapportör</i>	400
<i>Motivet</i>	401
<i>Palmes karriär</i>	403
<i>Släktträd dignande av nazister</i>	407
<i>Den globala eliten</i>	409
<i>Bilderberggruppen</i>	409
<i>Svenska Bilderbergare</i>	412
<i>Committee of 300</i>	415
<i>Council on Foreign Relations (CFR)</i>	415
<i>Trilaterala Kommissionen</i>	416

Nazistiska poliser

Baseballigan och högerextrema grupperingar	419
<i>Bakgrund</i>	421
<i>Möten i Gamla Stan</i>	425
<i>Skälade för Palmes död</i>	428
<i>Vapenhandlare och agent</i>	430
<i>Märkligt alibi</i>	432
<i>K-pist i dokumentportfölj</i>	434
<i>Samma kula som dödade Palme</i>	435
<i>Mystisk skytteförening</i>	438
<i>500 000 kr i "kaffepengar"</i>	441
<i>Separata bolag ihopkopplade</i>	443
<i>Claes Djurfeldt</i>	444

STOPPA PRESSARNA - EXTRABILAGA !

Olof Palmes ocensurerade obduktionsprotokoll

Bibliografi

*Det finns två sätt att bli lurad. Det ena är
att tro på det som inte är sant. Det andra
är att inte tro på det som är sant.*

Søren Kierkegaard

FÖRORD

1986 inträffade något mycket tragiskt i Sverige. Statsminister Olof Palme mördades brutalt på en gata mitt i centrala Stockholm. Detta var något ingen någonsin hade trott möjligt och svenskarna lamslogs av sorg.

-För 600 år sedan hade en kyrka byggts i hörnet Tunnelgatan - Sveavägen och vi hade fått ett svenskt helgon kallat St Olof, förklarade Hampus Lyttkens, professor emeritus i religionsfilosofi i Lund. Det är precis så här helgon kom till förr i världen, en hjälte som blev martyr och fick mytiska dimensioner.

Efter några års resultatlöst jagande i olika riktningar enades spaningsledningen om att det troligtvis rörde sig om ett vansinnesdåd utfört av ”en ensam galning”. Den som blev utpekad, dömd och senare även frikänd för mordet hette Christer Pettersson (dog under våldsamma omständigheter och kan inte längre försvara sig) och är än idag, hösten 2010, den som i spaningsledningens och merparten av medias ögon är skyldig.

Men är lösningen verkligen så enkel?

Mordet skakade hela världen och över en natt bytte landet Sverige skepnad, från att ha varit en idyllisk liten nation utan korruption eller våld, till att bli en del av resten av den råa omvärlden. Även politiken tog en ny inriktning.

-Sverige utan Olof Palme blev ett mer normalt land i den meningen att senare regeringar inte strävade efter att förändra världen i grunden, förklarade före biträdande utrikesminister i USA Richard Burt i *Dokument Inifrån*. Svenska regeringar började istället ägna sig åt sånt andra regeringar sysslar med, det vill säga frågor som gäller problemen på hemmaplan och i närområdet. Efter Palme fanns det ingen svensk global politik.

Skottet på Sveavägen skakade samtidigt om väljarkåren. Efter en minskning i februari ökade socialdemokraterna med hela sex procentenheter månaden efter dådet. Att mordet ökade sympatierna för partiet följde ett internationellt mönster. Samma trend iaktogs när John F Kennedy sköts till döds i Dallas, liksom efter attentatsförsöken mot president Reagan och premiärminister

Richard Burt

Statskupp i Slowmotion

Thatcher. Även inrikespolitiska förändringar följde såsom den arbetsgivarvänligare arbetsmarknadspolitik, avskaffandet av löntagarfonder, skattesänkningar för höginkomsttagare, reklam-TVs frammarsch, upplösningen av välfärdsstaten, den växande klyftan mellan fattig och rik och bindningarna till EU och Nato - troligtvis hade inget av detta skett under Palme.

Fram till i mitten av 1980-talet arbetade jag som allmänreporter på en mindre landortstidning i Småland. Av någon anledning fascinerades av mordet på John F Kennedy och var som besatt av att försöka hitta lösningen på den komplexa mordgåtan. Jag läste otaliga böcker i ämnet och började samtidigt studera andra politiska avrättningar, som morderna på Robert Kennedy, Martin Luther King, Marilyn Monroe, Abraham Lincoln, ja helt tillbaka till Julius Ceasar. Ju mer jag lärde mig, desto mer började en bild klarna av hur dolda krafter genomför ett politiskt mord - samtidigt som man för allmänheten bakom ljuset. Genom att jämföra alla paralleller mellan fallen kunde jag så småningom sammanställa vad verkade vara en generell lista på hur man går till väga, steg för steg.

När Olof Palme mördades hade jag, precis som alla andra, okritiskt svält allt jag serverades via media och var övertygad om att mordet utförts av en ensam galning. Döm om min chock när jag en dag plötsligt insåg att statsministermordet följde mer eller mindre samma "lista" som de andra stora morderna. Förfärad började jag kunna förtutse vad den tillsatta spaningsledningen skulle presentera för nya bevis, etc, vilka nya spår som skulle spridas i massmedia, etc. Jag trodde att jag hade växt upp i Emil i Lönnebergas Sverige - istället fann jag mig nu stå mitt i centrum för ett blodigt mord med vad tycktes vara förgreningar över hela globen. Kunde detta verkligen vara sant? I Sverige?

Jag beslöt mig för att göra vad jag kunde och flyttade till Stockholm för att försöka reda ut härvan. Jag kom där i kontakt med de så kallade Privatspanarnas självutnämnde ledare Frits G. Pettersson som oförtrutet arbetade för att skingra dimman kring detta blodiga brott. Detta ledde till vidare kontakter med bland andra poliskommissarie Gösta Söderström (förste polis på mordplatsen) och tungviktsjournalister som SVTs Lars Borgnäs, DNs Olle Alsén och Sven Anér mfl. Här träffade jag även en handfull mycket seriösa och djupt bedrövade män (samt några enstaka virrhjärnor ska villigt erkännas) som gjorde vad de kunde för att göra resten av omvärlden medveten om vad som hänt landet. Under otaliga timmar satt jag och tog del av deras kunskap samt enorma mängder av material och dokumentation.

Det dröjde inte länge förrän jag blev varse att detta rotande inte var helt ofarligt. En lista på människor som dött på diverse mystiska sätt radades upp framför mig, och jag insåg att det bara fanns två sätt att skydda sig. Antingen "förbli tyst och osynlig" eller basunera ut alla nya bevis och hoppas att rampljuset skulle förvandlas till ett skyddsnet. Det enda krafterna bakom dessa storpolitiska dåd fruktar är sanningen, och

de skyr ofta inga medel för att hålla den dold. Jag valde därför att söka vidare, men så diskret som möjligt.

Palmemordet rymmer en hel rangergård av spår och utredningen förhåller sig av flera orsaker helt annorlunda än vid normala rättsfall. En anledning är att åtgärderna efter mordet inte styrdes av vanligt polisiärt arbete utan av inrikespolitiska intressen. Få anar hur mycket de krafter som ligger bakom dådet påverkar vårt dagliga liv. Och få vågar rota i smeten. Mycket tyder nämligen på att det som verkar vara en seriös utredning med ett verkligt mysterium att lösa i själva verket är en charad för allmänheten.

Spaningsledningen har i samma anda försökt mörklägga alla spår som leder in i den svenska statsapparaten, Säpo, utländska säkerhetstjänster, Nato och högerextrema kretsar. Dessa har ständigt avvisats med invändningen att konspirationsteorier inte i något avseende kan kopplas till brottsplatsen. Nu är det emellertid just händelserna på mordplatsen och dess omgivning som utgör grogrunden för spekulationerna. Men blotta tanken på att trådarna kan sträcka sig uppåt i den internationella eliten skrämmer.

I maktens korridorer har de flesta från första stund förstått att här gäller det att låtsasvara, låtsasutreda och låtsashäka. Vi kommer att få se tydliga tecken på att det man har tillsatt är en ickeutredning med uppgift att avleda uppmärksamheten bort från den verkliga sanningen - en officiell dementimaskin.

-Föreställ er att någon utländsk nation har genomfört det här politiska mordet med en stor organisation mot en enstaka människa, utbrast författaren PO Enquist i *Striptease den 16 juni -94*. Det skulle ju bli förfärligt komplicerat för Sverige. Vad skulle vi göra? Skulle vi gå till internationell domstol? Det är groteska förhållanden! Det är klart att alla önskar en tydlig, ensam, gärna galen människa.

PO Enquist

Av samma anledningen kantas utredningen av oskyldiga människor som mer eller mindre medvetet utsetts till syndabockar. Vi ska även komma att se hur mycket otroligt nog tyder på att de som är satta att utreda mordet även ingick i själva attentatet! Dessa misstankar har från både polis och åklagare mötts med omväxlande tystnad, halvsanningar, självmotsägelser och rena lögner. Men att blanda sanning och lögn så att alla bitarna passar ihop är ett pussel som aldrig kan fås att bli perfekt. Det dyker alltid upp någon pusselbit som inte vill passa in och det är kring dessa felande bitar denna bok är uppbyggd.

Under många år har det spekulerats kring mördarens identitet, men för det mesta utan konkret substans. Det finns däremot ett spår som är mer än en teoretisk konstruktion och som stöds av vittnen, talrika observationer och överväldigande indicier. Och som går att koppla samman med andra avgörande spår.

Historien om det så kallade Polisspåret är lång, komplicerad och kryllar av gåtor

Statskupp i Slowmotion

och förbryllande omständigheter. Var man än letar kommer man fram till osannolika sammanträffanden och tillfälligheter. Tillsammans bildar de med skrämmande tydlighet ett mönster av nazistiska poliser och militärer som alla känner varandra, som bor eller har setts i närheten av mordplatsen och som ljuger om sina förehavanden.

Det känns angeläget att framhålla att svensk poliskår innehåller ett dominerande antal omdömesgilla personer som arbetar med stor hängivenhet, men det är likväl uppenbart att det i denna poliskår finns ett antal extrema subkulturer. Det sorgliga är att det inte bara rör sig om poliser och militärer. Även högre upp i hierarkin råder liknande tankegångar och medan åren går framstår det allt klarare att samhällstoppen, säkerhetsapparaten och hemliga loger upprätthåller märkliga relationer. Den högervändning som erövat det svenska etablissemanget skedde inte genom en snabb politisk kovändning, utan bör ses som resultatet av en medveten och planerad politisk strategi. För makteliten har det som pågår varit en självklarhet, men för oss vanliga har det blivit en chock när skandal efter skandal bubblat upp till ytan som bevis på hur korrupt samhällets toppar är. När det inte går att skilja på brottslighet och politik, då har staten upphört att vara en rättsstat. Vem är det då som skyddar den enskilde medborgaren? Vem kan man lita på?

Successivt har muren som tidigare utestängde varje kritisk undersökare fallit samman. Det har skett under outtröttlig bearbetning av några få ihärdiga journalister som Olle Alsén, Lars Borgnäs och Sven Anér. Under årslång detaljforskning har de blottlagt viktiga omständigheter, spårat upp och frågat ut vittnen, avslöjat förundersökarnas osanningar och begärt fram hemliga handlingar. Utan människor av den kalibern hade det mesta kring mordet på Olof Palme fortfarande varit dolt i dunkel. Samtidigt har vi så kallade privatspanare tillsammans skrivit tusentals brev och skrivelser till berörda myndigheter. Vi har haft fräckheten att ifrågasätta det polisen säger och bedriva egna undersökningar, vilket har betecknats som ett gissel för utredningen. Vi ”förstör” vittnen genom att privat utfråga dem och ”tvingar polisen att utreda ointressanta sidospår genom att i pressen komma med falska beskyllningar”. Vi stör myndigheterna med påringningar och ”driver hedervärda tjänstemän till nervsammanbrott och långtidssjukskrivningar med insinuationer om att de inte har rent mjöl i påsen”.

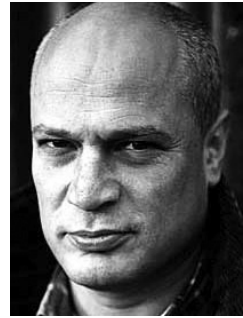
-Ett land med några få miljoner invånare där politiska, ekonomiska, akademiska och intressegruppseliter sedan länge skolats i en gemensam förhandlingskultur har inte utrymme för oberoende, seriösa kritiker, kommenterade före detta hovrättslagman Erik Holmberg.

Mestadels har privata utredare också blivit hånade som knäppgökar och tokstollar, ivrigt påhejade av pressen som annars mest är tyst som en mussla - så länge det inte rör sig om etablissemangets favoritsyndabock Christer Pettersson (se sid 280). Hånat kommer märkligt nog från de journalister som själva borde attackera frågan professionellt. Ett exempel är Jan Guillou, ett annat Robert Aschberg som i *Expressen* publicerade

artikeln *Spana in årets roligaste show* (i samband med ett öppet möte under ledning av privatspanaren Fritz G Pettersson):

”Cirkus i ABF-huset kl 18.00. Föreställningen kallas ”Lys upp mörkret omkring Palmemordet” och den intresserade allmänheten kan i år se fram emot högklassig underhållning med bland annat följande artister:

Före detta tullkriminalchefen Gunnar Wide driver de så kallade motivfrågorna. Ni kommer inte att besväras av tråkiga sakuppgifter, men ni kan räkna med många hisnande Boforsanspelningar (se sid 303). Pensionerade poliskommissarien Gösta Söderström trollar med tiderna så publiken baxnar. Kl 23.23 blir kl 23.29 (se sid 184). Ett larm blir två larm! Tiden vrids ur led inför era ögon och Göstas gamla armbandsur visar rätt!

Robert Aschberg

Före detta kriminalaren Ragnar Ivarsson ställer troligen upp och spexar om Diamantspåret. Numret går ut på att en skojare i diamantbranschen lurade en massa åklagare och andra i en kedjebrevsaffär med ädelstenar. När alla höjdare i berättelsen ska få tillbaka sina pengar från länsstyrelsens momsenshet blir historien riktigt spännande. (Inte ens Fritz själv förstår tricket när Ragnar knyter ihop diamanterna med momsensheten och Palmemordet). Journalisten Sven Anér lär ha ett nytt spännande spår som döpts till Blusspåret. Det går ut på att Lisbet Palme hade preparerat sin blus med färdiga kulhål (se sid 257). Visst låter det rafflande! Anér kan verkligen kittla publikens nerver...

TV-producenten Lars Krantz (se sid 83) är egentligen inte inbjuden, men kommer säkert ändå med ett virtuost specialnummer: Polisspåret är bara ett villospår för att dölja att Palme egentligen mördades av sin familj och ska sanningen fram så är polisen, en massa journalister och till och med de andra privatspanarna med i konspirationen, utom Fritz för han är för dum...

Räkna också med att *Dagens Nyheter*s Olle Alsén har fiskat upp något nytt för att förströ publiken. Han har en underbar fantasi och lyckas ständigt förvandla lösa faktauppgifter till artistiska sammansvärjningar. Adelsmannen Jovan von Birchan (se sid 360) kommer säkerligen att sitta bänkad i salongen som vanligt. Så fort någon säger Säpo brukar han gorma Skräpo! Så fort någon nämner en tidning eller tidskrift vid namn ryter han *Sexpressen*! Ivans omtyckta skämt är alltid desamma, men de blir bara bättre och bättre för varje gång de upprepas under kvällens gång. Som om inte det pärlbandet av artister räckte för en helkväll så lovar Fritz att det kommer ett antal ”spontanister”. Gamla Cirkushästar med minst lika vilda och dramatiska teorier som Krantz. Räkna med succé, således. Och var där i god tid så ni inte missar årets roligaste show! Vad som helst kan hända när privatspanarna kommer loss!” (slut artikel)

Kul kul. Men om de stora medierna misstror resultaten av privatpersoner som journalisten Sven Anérs grävande, varför gräver de inte själva? Publicering är sällan farlig eller av ondo, medan ickepublicering av den typ vi i dag upplever i Palmemordets kölvatten stryper ett samhälle.

-Låt oss inse att det kanske är rädslan för en obehaglig sanning som har lett till tystnad, kommenterade Miljöpartiets språkrör Birger Schlaug i *Expressen* den 27 juli -99. Bara misstanken ger rysningar av obehag efter ryggraden. Den tragikomiska teater som omsvept mordet på Olof Palme innehåller så märkliga scener med polismästare, utredare och politiker i en salig blandning att det inte finns någon trovärdighet kvar.

-Det är så mycket som verkar sjukt och så mycket som är så otroligt i den här utredningen och den cirkus som varit att jag tycker det vore bättre att någon helt fristående från Sverige får uppdraget att undersöka det här, sa han till *TT*.

-Jag är inte konspiratorisk, fortsatte han i *Striptease* den 12 oktober 1999, men jag är misstänksam mot en makt som ständigt försöker förneka det som är helt uppenbart. Det gjorde man med neutraliteten, man gjorde det med åsiktsregistreringen. Gör man det nu igen? Över huvud taget vill kanske inte människor som idag har makt ta i det här ärendet därför att de är rädda för risporra, risporra i bilden att allting är som det ska. Man är en del i själva förnekelseprocessen. Men jag tror att man värnar demokratin och tilltron till det politiska systemet om man öppnar alla skumma vrår och allt sådant. Därför att verkligheten är den att någon kommer att öppna dem i alla fall till slut.

-Frågan är av den dignitet och känslighetsgrad när det gäller trovärdigheten för hela vårt rättssystem, demokrati och polisväsende, att det inte räcker med att de redan inblandade utreder. Som idag aktiv politiker vill jag inte tillhöra dem som ställs till svars om tio, tjugo eller trettio år om varför man ingenting sa, trots att så mycket så tydligt varit så sjukt.

Birger Schlaug

FÖRFATTARENS KOMMENTARER

Jag är av samma inställning och under många långa års tid har jag spenderat en mycket stor del av mitt liv med att rota i dammiga arkiv, sökt igenom tusentals dokument och förhörprotokoll, träffat vittnen och andra nyckelpersoner och gått igenom allt som visats på TV:s alla kanaler i ämnet. Jag har gjort mitt bästa för att dubbel- och trippelkolla detaljer, fakta och påståenden, därmed inte sagt att det inte finns en liten möjlighet för att fel kan ha smugit sig in.

Det har varit en oerhört mängd fakta och information att ta in och många gånger har det känts som att lägga ett pussel, fast med bildsidan nedåt. Först när tillräckligt många bitar har kommit på plats har det gått att skönja en bild. Det har samtidigt gällt

att inte fastna vid en vinkling av fallet, utan istället höja blicken för att få ett bredare perspektiv. Under långa perioder har jag känt mig som en cancerkirurg med uppgift att diagnosticera en till synes frisk kropp för cancersknölar och metastaser. Även om det ibland har varit både skrämmande och obehagligt har det varit något som måste göras för att inte sjukdomen ska ta över och kväva kroppen.

Det är upp till var och en att dra slutsatser och bedöma trovärdigheten av de uppgifter och teorier som framförs av författaren, journalister, poliser och agenter med inblick i den obskyra verksamheten som ledde fram till mordet på Sveriges statsminister. Acceptera alltså inte okritiskt vad som skrivs här, utan kontrollera istället själv uppgifterna. Bibliografilistan längst bak kan vara till hjälp. Det finns även mycket information att hämta på Internet.

För att underlätta för läsaren har jag satt ut sidhänvisningar i texten (se sid). Jag har även tillåtit mig själv att markera viktiga detaljer med (?) och (!). Vad gäller fotografierna är bildkvaliteten tyvärr inte alltid den bästa, mycket på grund av att många personer presenterade i denna bok är ganska ljusskygga individer. Jag anser dock att det är viktigare med ett dåligt foto, än inget foto alls. Jag har även tagit mig friheten att använda många bilder utan hänsyn till vare sig Copyright-rättigheter eller fotografiernas tillstånd. Min förhoppning är att dessa har överseende med detta, eftersom det här är ett verk gjort för att föra fram sanningen, inte för egen vinnings skull. Fotografierna är också hämtade från hundratals olika källor, ofta utan hänvisning till upphovskällan. Ett stort tack till alla dessa.

EN LÅNGSAM STATSKUPP

Låt oss till sist lyssna till Jörn Svensson, som i protest lämnade Edenmankommissionen (tillsatt att undersöka Palmeutredningen) då han hindrats från att skriva ett långt avsnitt om internationell terrorism. I en amatörvideofilm visad på den lokala *Stjärn TV*-kanalen i Stockholm utvecklade han följande:

-Mordet är en egenartad historia. Det har ju inte förekommit i svensk historia på 175 år att något liknande har inträffat. Men samtidigt finns då likheter mellan samma typer av mord på politiker eller mord och attentat som syftar till att skapa en sorts politisk stabilisering i andra delar av den industrialiserade världen. Det är till exempel påfallande hur det finns paralleller till Kennedymordet.

-När utredningen börjar komma igång och undersökningar görs, så finns det på något sätt dolda krafter som strävar efter att föra det hela på avvägar, som ser till att någon verklig klarhet inte vinnns. Det finns uppenbarligen också, hos många som tillhör det officiella skiktet i samhället, en sorts rädsla att närma sig den verkliga kärnan. Detta har också märkts under de år som gått sedan mordet.

-Vad man kan säga om Palmemordet är att det uppenbarligen är en frukt av

en kvalificerad politisk konspiration som är mycket skickligt gjord, som har varit väl förberedd och bakom vilken det står medvetna krafter. Och det är den bakgrunden som man enligt min uppfattning från myndigheternas sida hela tiden har underlåtit att försöka undersöka. Man måste ju hela tiden fråga sig vem som kan ha haft intresse av att han röjdes ur vägen och vem som har haft resurser att organisera en så pass kvalificerad kombination. För det är som sagt inte slumpens verk, det är heller inte några galningar eller fanatikernas verk, utan en väl avvägd organiserad handling som varit förberedd under en relativt lång tid.

Jörn Svensson

-Det är också slående att ingen i Sverige riktigt tycks vilja gå in på en analys av vad den internationella terrorismen är och vad den består av. Gör man det ska man snart finna att det viktigaste med den internationella terrorismen inte är de relativt små grupperna som utan politisk kontroll från några större partier eller etablissemang opererar med våldsmetoder. Jag tänker då på de baskiska separatisterna, Ustasjagrupporna, Abu Nidal och så vidare. Dessa kan visserligen i konkreta situationer vara utomordentligt farliga, men representerar inte den politiska kraft som så att säga skakar om ett samhälle eller som kan göra terrordåden till en sådan kampanj att den leder till en destabilisering av demokratin i ett samhälle.

-Det som man har underlåtit i Palmefallet är alltså att analysera vem som hade intresse, vem som eventuellt kunde ligga bakom och vilka av dessa krafter som här kunde agera och som hade ett intresse av att agera. Hade man gjort en sådan analys hade man ganska snabbt funnit att det är en mycket begränsad krets av krafter som verkligen hade ett intresse av att Olof Palme röjdes ur vägen och att den svenska och internationella politiken därigenom påverkades.

-De som hade ett sådant intresse är exempelvis den amerikanska och israeliska säkerhetstjänsten. Det handlar också om högerkretsar i Europa som har anknytning till det respektable och etablerade samhället, men som samtidigt fruktar att allt de uppfattar som upplösningstendenser i riktning åt vänster på något sätt ska få framgång.

-Palme var naturligtvis i det avseendet ett hot mot viktiga delar av till exempel Natostrategin (se sid 500). Han hade sympatier bland de som ville att man skulle ha en mer självständig europeisk politik gentemot USA. Han stod i vägen för den ganska expansionistiska syn som den amerikanska administrationen på senare år har lagt sig till med gentemot sina europeiska allierade och också gentemot neutrala länder i Europa. Och man hade naturligtvis, alldeles oavsett var man har sina politiska sympatier, bort göra en politisk analys, en politiskt riktad undersökning om de internationella säkerhetstjänsternas eventuella medverkan i bakgrunden till dådet. Men det har alltså aldrig gjorts.

-Jag tycker det är särskilt märkligt att varken någon regeringspolitiker i ansvarig

ställning eller någon av de partiledare som gång på gång samlades till särskilda informationer i Rosenbad och som då mötte bland andra länspolischefen Holmér (den förste spaningsledaren efter Palmemordet), någonsin yttrade ett enda kritiskt ord inför offentligheten om hela det här spelet. Det är därmed väldigt allvarligt att vi har fått ett etablissemang i Sverige, som har blivit så slutet och så lojalt mot sig självt att det inte ifrågasätter ens de allra mest uppenbara saker och som inte höjer en röst till försvar för till exempel kurderna och för de oskyldigt anklagade inom PKK.

-Man kan vidare ställa sig frågan om Palmemordet var avsett att på något sätt åstadkomma något liknande en statskupp. Nu är det ju så att i Sverige gör man inte statskupper på samma sätt som i till exempel Grekland, för detta är inte möjligt i den svenska politiska miljön. Men däremot kan man säga att detta kanske var ett försök till en så kallad långsam statskupp.

-Genom att på det här brutala sättet röja undan en nyckelperson åstadkom man, och avsåg att åstadkomma, en förskjutning av den svenska neutralitetspolitiken, samt en allmän rädsla bland svenska politiker som de inte redovisar offentligt men som de bär inom sig. En rädsla för att fortsättningsvis utmana internationella krafter genom att visa alltför stor självständighet. I det avseendet tror jag bestämt att man kan tala om en tyst och långsam statskupp som inte berörde våra demokratiska institutioner formellt och organisatoriskt, men som åstadkom en förändring i det bärande innehållet av den svenska politiken.

-Och jag tror inte att det är någon slump ifall man tror sig kunna spåra, inte minst hos ledande socialdemokratiska politiker, en oro för att de verkliga gärningsmännen bakom den här konspirationen ska komma fram. För det är då mycket möjligt att dessa inte bara har anknytning till någon utländsk säkerhetstjänst, utan att kanske rent av tyngdpunkten för konspirationen har legat hos vissa etablerade kretsar inom landet.

-Och detta är en fråga som det fordrar en stor grad av mod att i verklig mening ge sig in på.

VILKET ÄR PRECIS VAD DEN HÄR BOKEN TÄNKER GÖRA

*Den ideala hemliga operationen är den som förblir
hemlig från planläggningen och framåt i all evighet.*

Lyman Kirkpatrick, CIA

DIKT - VERKLIGHET

Det rådde en spänd stämning i kommandocentralen. Luften kändes kvav och instängd, trots att luftkonditioneringen gjorde sitt bästa för att ventilerade den underjordiska lokalen. Sju våningar rakt ner i berggrunden under en diskret brandstation - vem kunde väl ana vad som just nu pågick. Basen såg sig förnöjt omkring. Det var folk överallt, diskret civilklädda men alla med samma intensiva och koncentrerade blick. Han var van vid samordnade operationer med olika länders underrättelsetjänster, men slogs ändå av hur många som den här gången var inblandade. Det kändes obehagligt, ju fler delaktiga desto större chans för läckor. Vid sådana här stora operationer använde man sig emellertid alltid av en så kallad Need To Know Chain, att var och en enbart kände till sin egen uppgift. Detta var en synnerligen effektiv metod och trots att han satt som huvudansvarig för attentatet fanns det många okända ansikten omkring honom. Ytterst få hade överblick över helheten och ingen på den här nivån hade en aning om vem den verkliga uppdragsgivaren var. Att spekulera i vem vore också både dumt och livsfarligt, vilket alla visste som medverkade i *Operation Alfa* (se sid 62), *Pantera Uncia* (se sid 507), *Operation Longreach* (se sid 577) eller *Operation Tree* (se sid 505). Kärt barn har många namn. Det rådde dock ingen tvekan om att likvideringsorden hade kommit från högsta ort.

Vid den halvårslånga planeringen hade man gjort en grundlig undersökning av Offret och hans bakgrund. Av säkerhetsskäl hade detta lämnats till flera instanser på olika kontinenter. Offret var en mycket kontroversiell politiker med massor av fiender, vilket hade gjort det hela mycket enkelt. Att konstruera fiktiva uppdragsgivare och gärningsmän hade gått som på räls och med alla tänkbara motiv som facit var det inte svårt att bygga upp villospår. Chiles hemliga polis hade till exempel gått att aktivera på grund av svenskens direkta aktiviteter med landets hatade motståndare (se sid 454) och hans förestående Sovjetresa (se sid 390) hade fått fart på högerextremister och rysshatare både inom och utom Sverige. Ett par mord som skulle kunna skyllas på PKK (se sid 274) var perfekt som grogrund för att misstänkliggöra kurderna och kroaterna med Ustasjas

Statskupp i Slowmotion

hjalte Miro Baresic (se sid 379) i spetsen hade konsekvent nekats lättnader av Offret, som därmed var ett klart hatobjekt. Att denne dessutom stod i spetsen för bojkotten mot Sydafrika var ännu en perfekt bricka i spelet.

Vad gällde värvning av deltagare hade man medvetet lejt folk från olika länder, olika grupper och med vitt skilda bakgrunder. Detta för att försvåra ett avslöjande. Samtliga medverkande hade dessutom garanterats fullständig säkerhet mot rättsliga efterspel, vilket hade varit lätt att lova då man kontrollerade många nyckelpersoner inom både rättsväsendet och den efterföljande utredningen, som redan stod standby. Att ännu en gång föra allmänheten bakom ljuset torde heller inte medföra några problem, eller som Adolf Hitler en gång hade uttryckt det:

-Ju större en lögn, desto lättare att få folk att tro på den.

Individer som trots allt vågade ifrågasätta den officiella versionen skulle hamna öga mot öga med myndigheternas kraftfulla dementimaskin. För det mesta brukade det räcka med att låta dem trötta ut sig i kampen mot alla instanser. Extremt envisa personer fick man emellertid övertala på andra sätt. Olyckor och självmord var vanligt förekommande metoder. Detta i kombination med diverse inbyggda villospår och syndabockar skulle komma att förvandla det stundande mordet till ett evigt mysterium, en labyrint full av gåtor.

Tiden hade börjat bli knapp. Efter att som fredsmäklare ha upplevt ond bråd död på nära håll hade den svenska statsministern börjat bli blödig och ifrågasätta Elitens rävspel, som han sedan många år själv varit delaktig i. Han verkade känna ett behov av att göra upp med sitt förflutna och i sitt politiska liv hade han på sistone gjort flera djärva och uppstudsiga utspel. Detta sågs inte på med blida ögon i maktens mörka korridorer.

Samtidigt verkade han spela någon form av dubbelspel. Till exempel var denne fredsmäklare på väg att genomföra en jättelik vapenaffär med Indien, i vilken ingick svenskt kärnvapenavfall (se sid 500). En del av de enorma mutorna som utlovats skulle enligt de senaste underrättelserapporterna vara på väg till den sydafrikanska befrielseörelsen ANC. Sydafrika, som var en viktig knutpunkt i den internationella gigantiska illegala vapen- och narkotikasmugglingen, stod under stor press och hade enträget bett om hjälp mot sanktioner och embargo. Storfinanserna i kombination med militära intressen hade insett allvaret i situationen. Men det gällde att slå till innan mutpengarna kom ANC till godo, annars skulle de kunna innebära den slutliga spiken i apartheidregimens kista.

Gigantiska summor stod på spel och vid en serie hemliga möten hade det slutliga beslutet tagits: Olof Palme måste dö. Men inte nog med det. Man ville samtidigt statuera ett exempel för att få andra upproriska individer att rätta sig i ledet. Om Palme som person vore det enda problemet skulle man lätt kunna simulera en hjärtinfarkt med gift i kaffet eller dylikt. Här var situationen dock annorlunda. Endast brutalt våld kunde

skrämma den stora mängden till absolut lydriad och tystnad. Därför valde man att slå till på öppen gata, mitt framför ögonen på allmänheten och den lokala polisen.

Efter många timmars intensiva förberedelser och övervakning var det äntligen dags. Via telefonavlyssning (se sid 515) hade man fått bekräftat att Offret och hans fru hade valt att spendera kvällen på bio. Det innebar att förutsättningarna för en lyckad operation var idealiska. Det var kallt ute vilket innebar att gatorna skulle vara nästan folktomma, trots att det var fredagkväll och att stockholmarna just hade fått löning. Det utvalda mordplatsområdet var perfekt, flyktvägarna många och det bästa av allt - Offret var utan livvakt. Det hade kollegorna på Säpo sett till (se sid 724).

Gatorna i Gamla Stan låg öde och folktomma

För att undvika uppmärksamhet hade man kontaktat samtliga deltagare genom att sända en amatörpjäs på lokalradion (se sid 44). Detta var en förutbestämd startsignal som alla kände till. Sedan sex veckor tillbaka hade statsministerparet stått under konstant bevakning (se sid 197) och när de denna kväll hade lämnat bostaden i Gamla stan var två män dem hack i häl (se sid 49). Med hjälp av walkietalkies hade duon kontinuerligt rapporterat till kommandocentralen som i sin tur förmedlade informationen vidare till resten av teamet. Det hade förelegat en viss osäkerhet om vilken biograf Offret tänkte besöka, men de avlyssnade telefonsamtalen hade bekräftat att det rörde sig om biografen Grand, belägen mitt emot socialdemokraternas högkvarter på Sveavägen 68. Detta passade attentatsgruppen ypperligt eftersom man redan tidigt undersökt möjligheterna att agera i detta område.

Under tiden statsministerparet var upptagna med filmbesöket hade insatsstyrkan haft tid att intaga sina positioner och nu gällde det bara att vänta. Klockan hade hunnit bli tio minuter över elva och allas uppmärksamhet var vänd mot den stora monitorn som visade hur biobesökarna strömmade ut från foajén. Den minimala kameran hade under filmvisningen diskret monterats på en byggnadsställning utanför sossekontoret.

Efter några minuter dök Offret, hans fru och ett yngre par upp. Enligt uppgift

Statskupp i Slowmotion

rörde det sig om statsministerparets son och dennes flickvän. Kvartetten verkade lite besvärade av folksamlingen och drog sig något söderut. En av de lokala grabbarna höll sig samtidigt i närheten och låtsades titta i ett skyltfönster (se sid 61).

-Idiot, tänkte Basen. Bara de inte märker honom, skyltfönstret är ju nersläckt.

Å andra sidan var det bättre än att glo in i affären vid sidan om. I den lokalen hade man extrapersonal väntande ifall det skulle behövas. Det knastrade till i högtalaren:

-Basen, kom!

-Basen här, kom!

-Offret ute, jag upprepar Offret är ute.

-Det är uppfattat, Stuart. Tango Trio, hör ni mig?

-Svar Ja. Vi är alldeles i närheten av biografen.

-Bra. Spring runt på baksidan, fortsatt nerför Holländargatan (se sid 59) och inta era positioner! Det verkar som om de tänker bege sig hemåt längs Sveavägen, riktning söderut. TP sneddar över kyrkogården till Adolf Fredriks gata (se sid 64). Ni andra svänger ner vid Tegnérgatan och ser till att komma före Offret. LT följer efter och skyddar flanken.

-Det är uppfattat.

Attentatsgruppen hade trott att Palme skulle ta T-banan hem, men paret föredrog tydligen att promenera. Innan dess hade backupteamets position inne i affärslokalen nästan avslöjats då statsministern och hans son av okänd anledning närmat sig skyltfönstret. Reaktionen hade varit omedelbar och en i teamet hade släckt belysningen (se sid 61). Det kunde tyckas lite panikartat, men fungerade och efter en stund hade männen gått tillbaka till de två kvinnorna, tagit farväl och delat på sig.

-Lystring alla enheter! Offret är ute och på väg mot Position Slutet.

Nu var alla på helspänn och Basen kände pressen. Han tog en djup inandning och tryckte på mikrofonknappen:

-Zulu 4, kom in!

-Zulu 4 här, kom!

-Har ni Objekt Syndabock under uppsikt?

-Svar ja.

-Var befinner han sig?

-Objekt Syndabock står just nu vid Slussens tunnelbanestation.

-Bra. Fortsätt stå standby och se till att ni har det preparerade bevismaterialet redo så att det inte blir något strul när ni griper honom. Det dröjer inte länge nu förrän det är dags, jag säger till.

-Det är uppfattat.

-Kommando Fågel Blå, konfirmera er status!

-Fågel Blå här. Vi har just varit och klistrat upp det falska hotbrevet i radiohusets entré (se sid 140). Larmlampan och teleprintern i studion är också satta ur funktion, kom (se sid 135)!

-Det låter bra. Snyggt jobb med raderandet av Offrets datafil i Länsskatterätten (se sid 47). Stötte ni på några problem?

-Nej då, det gick galant, tack vare lite hjälp från insidan. Vi har också just dubbelkollat att både polisens och Säpos bandinspelning av radiotrafiken på deras ledningscentraler är avstängda (se sid 134).

-Perfekt. Stand by för vidare instruktioner.

-Uppfattat, klart slut.

Basen fortsatte sin lägeskontroll.

-Whiskey 2, kom in! Har ni Regeringsgatan under uppsikt?

-Whiskey 2 här. Allt är lugnt. Vi väntar bara på att föreställningen ska börja. Oroa er inte, vi ska nog se till att mekanikerna kommer undan utan problem.

-Fint. Det känns bra att jobba med rutinerat folk. Polisförstärkning är på väg in via Tranebergsbron (se sid 62) och vi har militärhelikoptrar (se sid 144) i luften i fall det utbryter panik eller uppstår kravaller efter vår insats. Allting är förberett.

-Det låter bra. Klart slut.

-Charlie 2, hur ser det ut på Johannesgatan (se sid 62)?

-Charlie 2 här. Allt är under kontroll.

Nöjd med vad han hört lutade Basen sig tillbaka medan han gick igenom sina anteckningar.aktionen fick under inga omständigheter gå fel, i så fall kunde han och många andra hälsa hem. Han såg sig omkring i lokalen och kände svetten rinna nerför ryggen. Trots att det rådde livlig aktivitet trängde det monotona ljudet från den stora väggklockan igenom och det kändes nästan som om tiden hade stannat, när det plötsligt pep till i högtalaren. Någon hade visst glömt att justera ljudnivån.

-Odd, hör du mig?

-Svar ja, kom!

-Allt lugnt på Luntmakargatan?

-Javisst, inga problem. Vi stoppar all eventuell trafik som kan störa operationen.

-Hur ser det ut på Tunnelgatan då? Kom in, Heinz!

-Även om det är fredagkväll så är det förbluffande lite folk ute, svarade tysken med den gälla rösten. Det beror nog på att det är svinkallt.

-Du får värma dig efteråt. Whiskey 2 eller Flyktbil 3 kommer snart och kollar om du behöver någonting. Fram tills dess fungerar du bara som observatör, okej?

-Det är uppfattat.

I samma ögonblick avbröts radiotrafiken av Whiskey 2.

-Basen, hör du mig, kom! Vi har förlorat monitorbild. Kan någon konfirmera Offrets position?

-De korsar just nu Sveavägen i riktning söderut, ungefär i höjd med klädbutiken Sari.

-Jaså därborta, svarade Whiskey 2 och drog iväg med en rivstart (se sid 61).

-Piketerna vid Norra Bantorget står och väntar på att rycka in (se sid 75). Det är bäst

Statskupp i Slowmotion

att ni åker dit och ser till att de inte förivrar sig.

-Det är uppfattat.

Allting gick som det skulle och Basen passade på att ta en klunk ljummet vatten. Den pressade tystnaden bröts dock snart igen:

-Basen, kom in!

-Basen här, kom!

-Offret med följe är på väg söderut längs Sveavägen. Vi följer efter på båda sidorna, två av flyktbilarna likaså. Förvarna alternativskyttarna!

-Uppfattat. Se bara till att ni inte blir upptäckta. Jean-Claude får ta hand om honom. Basen till Jean-Claude, har du visuell kontakt?

-Ja, de kommer rakt mot mig, men det är för mycket folk här i korsningen Adolf Fredriks kyrkogata - Sveavägen, svarade legosoldaten.

-Okej, ta inga onödiga risker. Släpp förbi Offret om det inte går. En av de andra får ta hand om honom istället.

-Det är förstått. Men vänta lite, någonting är på gång. De tänker korsar gatan, jag upprepar, de korsar gatan (se sid 67)!

-Skit också, svor basen för sig själv.

Även den stora monitorn i kommandocentralen hade börjat flimra och plötsligt försvann bilden. Två tekniker gav sig genast itu med att försöka lösa problemet.

-Hur är det förresten med beväpningen däruppe, frågade Basen som var känd för sin kyla i pressade situationer.

-Det är lugnt, svarade hans kollega i stolen bredvid. Alla har så de klarar sig. Jag har till och med gett några av dem giftsprutor (se sid 698). Bara ifall.

-Skönt att ha dig med i teamet, kommenterade Basen och gav honom en klapp på axeln. Men vad tror du om den här skiten med bildmottagningen?

-Det är lite varierande beroende på var bilarna med utrustningen befinner sig. Just nu har vi två fordon på bakgatorna och så kommissariebilen Whiskey 2 som fungerar som sammanbindande länk. Säpo har hjälpt till med tekniken, men det verkar nog som om vi får vara förberedda på att klara oss utan bild.

-Okej. Se bara till att minst en av bilarna hela tiden befinner sig nära Offret!

-Det är uppfattat.

Problemet med monitorn var ett oväntat dilemma men manskapet var tränat att klara av alla situationer. Nu gällde det att istället styra operationen via de walkietalkies som fanns utplacerade i hitteamet. Detta skulle kunna bli knepigt eftersom attentatsgruppen bestod av diverse olika nationaliteter. Basen vände sig därför till en av de lokala:

-Du som kan finska håller kontakt med X-Ray 1.

-Ska ske.

Samtidigt inkom nästa lägesrapport.

-Stuart här, beräknat avstånd mellan Offret och Alternativskytt 1 är cirka 100

meter.

-Det är uppfattat, kommenterade Basen och skickade meddelandet vidare:

-Nu kommer de!

Sekunden senare sprakade det till i mottagaren:

-Minut tunnetin! Jag är igenkänd. Vad ska jag göra (se sid 68)?

Operatören såg sig förvirrat omkring. Basen spände blicken i honom vilket fick honom att utbrista:

-Skit i det och gör vad du ska!

Men tydligen hade det blivit ett missförstånd för Basen för i luften:

-Är du inte klok! Se till att få X-Ray 1 utbytt så fort som möjligt. Abdul får rappa på och byta plats med honom. NU! Alarmera samtidigt krypskytten på taket på andra sidan Sveavägen (se sid 715)! Säg till honom att vänta in i det längsta. Först när Offret redan är träffat och på väg ned ska han pumpa några ytterligare kulor i aset. Bara för säkerhets skull.

Medarbetarna förstod när Basen menade allvar och ordern verkställes omedelbart. Det var lätt att låta sig luras av hans överviktiga kroppshydda, men blicken var av stål och ingen vågade säga emot. Flyktbil 3 vände samtidigt vid Rådmsgatan och konstaterade när den passerade Adolf Fredriks kyrka att LT var hack i häl på viltområdet. Den amerikanske chauffören svängde därefter in till höger på Tunnelgatan (se sid 69) och stannade i den svaga nedförsbacken utanför postkontoret så att Abdul kunde hoppa ur baksätet och skynda till hörnet av Sveavägen (se sid 66).

-Flyktbil 1, kom in! Hur är situationen hos dig, Holger?

-Det är lugnt. Jag står parkerad framför tunnelnedgången på Snickarebacken redo att plocka upp den som fixar Offret (se sid 100). Det står en del människor i kö utanför Restaurang Karelia, men de kommer inte att märka så mycket.

-Fint, det dröjer nog inte länge nu.

-Bra, för det här tar på nerverna.

-Ja, men det kommer att kännas skönt i plånboken efteråt, svarade Basen med ett skratt. Tänk på allt roligt du kommer att kunna ha för alla pengarna!

-Ja visst, men...

En kort anrop avbröt deras samtal.

-Odd till Basen, kom! Odd till Basen, kom in!

-Basen här, kom!

-Vi har just stoppat en bil på Luntmakargatan (se sid 76). Idioten körde mot enkelriktat, men har backat tillbaka. Det ser emellertid ut som om han tänker försöka igen.

-Stoppa honom igen då för satan, ropade Basen irriterat. Abdul lär säkert ta vägen uppför trapporna efter likvideringen!

-Det är uppfattat, kom svaret blixtnabbt.

Basen torkade svetten ur pannan och lät fingret glida över listan med de olika teamen.

Statskupp i Slowmotion

-Basen till Heinz, kom in!

-Heinz här.

-Hur är det däruppe?

-För jävligt kallt (se sid 85).

Knappt hade högtalaren hunnit tystna förrän det var dags för nästa anrop.

-Stuart till Basen, kom! Stuart till Basen, kom!

-Kom in!

-Abdul har direktkontakt inom fem sekunder, jag upprepar, inom fem sekunder!

-Det är uppfattat, inta din reträttposition och var beredd på att sticka så fort som möjligt!

-Okej.

Nu gällde det. Alla höll andan i den underjordiska lokalen.

Via monitorn hördes så plötsligt två skarpa knallar. Alla väntade spánt på att höra de magiska orden. Och så kom de - snabbt, okänsligt och nästan mekaniskt:

-Statsministern skjuten (se sid 85).

Jublet kände inga gränser och Basen såg sig triumferande omkring - operationen hade lyckats! Men ännu var det för tidigt att slappna av. Nu gällde det att se till att alla kom undan. Trots att man kontrollerade en del av polisen i city fanns det hederliga befäl som skulle kunna ställa till med problem.

-Zulu 4, kom in! Zulu 4, kom!

-Zulu 4 här, kom!

-Det är dags att slå till mot Objekt Syndabock. Är det uppfattat?

-Vi har tyvärr oväntade problem här. En polispatrull dök precis upp och står just nu och pratar med Objektet (se sid 70). Vad ska vi göra? Det här sabbar ju hela grejen.

-Avbryt ingripandet, jag upprepar, avbryt ingripandet. Vi får köra alternativ 2 istället. Förbannade otur, det är typiskt nu när allting precis gick så bra. Foxtrot 3, bekräfta er status!

-Jag befinner mig på Kungsgatan som avtalat. Det har varit en del bekymmer här också med en idiot som inte fattade att han lade näsan i blöt. Men nu har han försvunnit in på Café Mon Chéri (se sid 68).

-Det låter bra. Har du sett till kommissariebil 2520 än? Den borde vara i närheten av dig vid det här laget.

-Svar Nej.

-Om den dyker upp, stoppa den (se sid 81) och uppehåll besättningen tills vi säger till! Polisens Ledningscentral (se sid 167) är införstådda med att de ska hålla sig utanför så att det arrangerade larmet hinner gå ut först. Vänta så länge som möjligt och larma sedan vår egen ambulans (se sid 192)! Det är av yttersta vikt att det är den som plockar upp liket, så att vi hinner gräva ut mordkulan innan kroppen kommer till Sabbatsbergs sjukhus. Vi har pålitligt folk på plats även där, men i alla fall... Huvudsaken är att vi

så snabbt som möjligt gör oss av med allt bevismaterial.

-Det är uppfattat, klart slut.

-Yankee 5 till Basen, kom!

-Yankee 5, kom in!

-Jag vill bara bekräfta att Abdul efter låtsatsjakten med polisen nu är ombord i Flyktbil 1. Som planerat körde de först en liten avledningsmanöver söderut innan de svängde norrut. Håller tidsschemat kommer den att anlända till Position Bilbyte inom sex minuter.

-Snyggt jobbat, Yankee 5. Återvänd snarast till brottsplatsen och inled Operation Distrahering (se sid 140). Du kommer att få hjälp av Backupteam 4 med eventuell städning. Se bara till att göra det hela diskret.

-Det är uppfattat. Klart slut.

Basen tittade sig förnöjt runt i lokalen. Alla timmar av ändlöst planerande hade inte varit förgäves.

-Delta 4 till basen kom!

-Basen här, kom!

-Vi är på väg norrut en knapp kilometer efter Flyktbil 1. Var ska vi göra bytet?

-Position Bilbyte är förlagd till påfarten vid Järva krog (se sid 106), inte långt från Ulriksdal. Se till att Abdul har bytt kläder och ta hand om resväskan med vapnen. Sedan är det bara att ge järnet ut till ladan i Rosersberg, du vet den som ligger i närheten av skjutbanan där ni brukar hålla till. De lokala grabbarna står redo att byta nummerplåtar och fixa annat som kan behövas (se sid 699). Bil 2 är på väg söderut och Bil 3 bör vid det laget redan vara på väg mot Oslo. Som vanligt dumpar vi fordonen efter fullfört värv och tänder eld på dem. Alla serie- och motornummer har slipats bort i förväg (se sid 478).

-Det låter bra. Vad är lösenordet?

-Fulmar (se sid 699).

-Fint, det här kommer att gå som en dans.

-Vi litar på att ni gör ert bästa. Under tiden har vi folk på mordplatsen som gör en avspärning av brottsplatsen. Den anlagda industribranden ute i Nacka hjälper samtidigt till att avleda uppmärksamheten. Resten kommer att tas om hand under natten.

-Hur har det gått för de andra?

-Bara bra, de är uppe i CGs lägenhet (se sid 425), sminkar av och klär om. Resten plockades upp i närheten av Norra Bantorget (se sid 104) och Gallerian för att sedan spridas i alla väderstreck, med flyg, buss eller bil. För oss andra gäller det att ligga lågt några dagar. Detsamma gäller Abdul som får ta det lugnt i villan i Björklinge (se sid 606) fram tills den 4 mars, då vi tar ut honom under diplomatisk immunitet. Självt övernattar jag här i IPAs lägenhet (se sid 624) innan jag drar iväg till Göteborg (se sid 624). Och sedan är det bara att åka raka spåret hem och fira!

-Ja, den här operationen kommer att gå till världshistorien.

-Det stämmer, var så säker.

Statskupp i Slowmotion

En kvart senare kom beskedet att bytet av nummerplåtar i ladan utanför Rosersberg var avklarat och att Delta 4 nu var på väg norrut mot Uppsala med slutdestination Position Kurragömma.

-Calle, ring och förvarna grabbarna i Björklinge om att bilen är på inåtgående!

-Ska ske, Basen.

Aktiviteten i lokalen var hög medan mannen slog telefonnumret. Så snart samtalet gick igenom sa han:

-Nu är det klart. Palme är död (se sid 106).

-Jaså, det struntar väl jag i, svarade en okänd vresig mansröst (se sid 605).

Operatörens hjärta höll på att hoppa över ett slag när han insåg att han hade ringt fel. Troligtvis hade han glömt riktnumret till Uppsala.

-Förbannat också, mumlade han nervöst när han slängde på luren och slog det riktiga numret. Den här gången gick det bättre och Backupteam 4 blev snabbt informerade om situationen.

-Är slavsändaren på Kungsholmen aktiverad, frågade Basen.

-Ja visst, svarade CG som hade varit noga med att skruva upp volymen maximalt så att ingen på våningen under skulle kunna undgå att höra den (se sid 140). När Syndabocken väl är gripen kommer vi att beslagta sändaren som bevismaterial. Sedan är det en lätt match att binda honom till terroristorganisationen Ustasja (se sid 125).

-Smart. Om ett par timmar är det också dags att börja ringa in anonyma tips, glöm inte det. Vi börjar med terroristgrupper som Kommando Christian Klaar (se sid 149) och Kommando Holger Meins. IG kan via sin position som säkerhetsansvarig på Televerket (se sid 425) fixa så att det ser ut som om du ringer från utlandet om så skulle behövas. Det kommer dock att vara omöjligt att spåra samtalen. Är du samtidigt bussig och ser till att de stora desinformationskampanjerna kör igång vid ungefär samma tid?

-Visst, lita på mig!

***

Är det här ett fantasieggande tema i en dålig agentfilm - eller kan det möjligtvis ha med verkligheten att göra? Finns det något samband mellan detta scenario och den tragedi som utspelade sig i centrala Stockholm en kall vinternatt 1986?

För att bättre kunna förstå hela dramat krävs det att vi börjar helt från början. Vad vore väl då bättre än att minut för minut gå igenom morddygnet.

Statskupp i Slowmotion

*-Det är bäst för alla inblandade om
mordet på Olof Palme aldrig klaras upp.*

Ambassadör Carl Lidbom 1986

MINUT FÖR MINUT

Vid ett statsministermord - något av det absolut värsta som kan drabba ett land - borde polismakt och myndigheter arbeta extra hårt och minutiöst för att avslöja vad och vem som ligger bakom dådet. Hundratals vittnesuppgifter visade tidigt på många walkietalkieobservationer, utpekade högerextrema poliser, utländska yrkesmördare etc.

I en *Striptease*-intervju med Palmeåklagaren Anders Helin förde TV-journalisten Lars Borgnäs följande resonemang:

-Är man öppen för att mordet på Olof Palme kan ha utförts av en grupp, bör det mönster som walkietalkie-iakttagelserna bildar vara intressant. Om det här var ett organiserat mord...

-Ja, men du pratar om och om hela tiden, det är ju hypoteser, svarade Helin irriterat.

-Har ni prövat den möjligheten?

-Ja, hur ska man pröva den? Det är klart att vi har tänkt på den. Självklart.

-När ni har tänkt på den, har ni då fått walkietalkies att passa in, som företeelse?

-Nej. Vi får ju utgå från vad vi konkret vet och inte ifrån hypoteser.

-Men är det inte så att det är till och med stora möjligheter att paret Palme var övervakade den här kvällen? Hur

Vem mördade statsminister Olof Palme?

kan ni utesluta det?

-Vi kan inte utesluta det, svarade Anders Helin. Men skulle vi jobba med så att säga den metoden som du rekommenderar nu, att varena teoretisk hypotes så att säga måste vägas in i bilden... Vi kan ju på mänsklighetens nuvarande kunskapsnivå inte teoretiskt utesluta att någon varelse från yttre rymden har tagit sig hit och förklätt sig till en cirka 180 centimeter lång 40-åring och sedan begått mordet och försvunnit igen, rent teoretiskt, men...

-Jämställer du det med walkietalkietipsen som kommer från vanliga svenska medborgare? Ibland är det ju till och med två personer som har sett samma person!

-Ja, vi har uppgifterna där, men man kan inte tycker jag dra några direkta slutsatser utav det, man...

-Men krävs det inte i en utredning en viss, du säger hypoteser, men krävs det inte en viss fantasi, fantasifullhet, i en utredning?

-Jodå, det är nog tjuvigt det där med fantasi, va, svarade Helin. Men till syvende och sist måste vi föra ner allting på brottsplatsen till konkreta fakta!

Det där sista låter ju rimligt och bra. Låt oss då följa Palmeåklagaren Helins argumentering och göra precis så - föra ner allting till konkreta fakta.

Anders Helin

Följande kapitel är en sammanställning av polisens egna vittnesförhör, uppgifter från de undersökande TV-programmen *Striptease* (SVT), *Vem sköt Olof Palme?* *Polisspåret* (TV3), *Satans Mördare* (TV4) med flera, en tysk prisbelönad TV-dokumentär kallad *Mordet på Olof Palme* (visad i Tyskland, Frankrike och Italien, men aldrig i Sverige - trots påtryckningar), radioprogrammet *Kanalen* samt svenska och utländska faktaböcker och tidningsartiklar samt en detaljerad rapport sammanställd i mars 1998 av privatundersökaren Henry Söderström. Vad gäller händelserna i Sambandscentralen och LAC härrör de flesta uppgifterna från bröderna Pouitaiens välgjorda bok *Inuti Labyrinten*.

För den som inte är så intresserad av faktainformation kan de följande 130 sidorna tyckas svårlästa, för sanningssökande kan de ses som ett digert uppslagsverk. Skumma igenom eller lusläst texten, det viktigaste är att få en överblick av vad som egentligen hände samt att undervägs kunna gå tillbaka och studera olika händelser mera i detalj.

Vittnesmålen bildar en ring kring mordplatsen med iakttagelser som olika personer, oberoende av varandra, gjort av walkietalkiemän och mystiska polisbilar på Drottninggatan, Johannesgatan, Rörstrandsgatan, Tranebergsbron och Stureplan. Lägg märke till att flera olika vittnesobservationer kan handla om en och samme walkietalkiemän. Lägg därtill att beskrivningar av klädsel och utseende sällan är helt korrekta.

-Vittnen och tips som framträder vid mordtillfället och den allra närmaste tidpunkten före och efter mordet är de absolut viktigaste i en mordutredning, förklarade poliskommissarie Robert Odin, en av landets mest erfarna mordutredare med hundratalet mordutredningar bakom sig.

Men vad gjorde utredarna med alla tips och vittnen?

Ingen av walkietalkieobservationerna har förklarats på ett tillfredsställande sätt från spaningsledningens sida och inget av dessa vittnesmål eller vittnesförhören har så mycket som antytts vid någon av spaningsledningens presskonferenser. Istället avfärdades samtliga oförklarade walkietalkieobservationer som "orimliga" i utredningens egen brottsanalys.

"Det finns inga kriminalistiskt belagda uppgifter om att någon okänd person eller grupp av personer skulle ha hållit makarna Palme under observation då de på kvällen den 28 februari 1986 lämnade bostaden, promenerade till T-banestationen Gamla stan och åkte med tunnelbanan till stationen Rådmanngatan", skrev åklagaren Axel Morath och kommissarie Ingemar Krusell i huvudprotokollet mot Christer Pettersson (se sid 282). "Det finns heller inte några vittnesiakttagelser beträffande personer med walkietalkies i anslutning till mordplatsen. Dessa iakttagelser har inte kunnat sättas i samband med mordet".

Den 25 mars -94 konstaterade spaningsledaren Hans Ölvebro för nyhetsbyrån TT:

-Vi har nu en bekräftelse på att vi tänkt rätt när vi uteslutit alla teorier om konspirationer, walkietalkieförsedda personer på stan och en utplacerad mördare. Bärbara mobiltelefoner fanns inte 1986 och vi är övertygade om att det vittnena sett är olika typer av Walkmanbandspelare. Det finns överhuvud taget inte en enda iakttagelse av walkietalkie-apparater, som verkligen var sådana. Pusselbitarna ligger stadigare i dag än tidigare. Mördaren är en ensam man i 40-årsåldern.

Hans Ölvebro

OBS! Några viktiga förkortningar:

LAC Alarmering, oftast kallad Länsalarmeringscentralen. Tar emot samtal som rings på nummer 90 000 eller 112. Förmedlar larm till polis, ambulans, brandkår, etc. LAC i Stockholm låg på Peter Myndes Backe vid Slussen, är numera belägen sju våningar under Johannes Brandstation.

Ledningscentralen (Lc) leder hela organisationen där SBC, polisens Sambandscentral, också ingår. Tar emot telefonsamtal från allmänheten via LAC (90 000) eller polisens växel. Leder och fördelar polisarbetet (Ordningsavdelningen). SBC i Stockholm finns i polishuset på Kungsholmen.

FREDAGEN DEN 28 FEBRUARI

KI 08.25 VÄSTERLÅNGGATAN 31 (PALMES BOSTAD)

Det är fredagen den 28 februari, en solig och inte särskilt kall dag i Stockholm. Säpos Saab väntar som alla fredagsmorgnar vid apotekshörnan utanför statsminister Olof Palmes bostad på Västerlånggatan i Gamla stan. Den ska köra honom till Kungliga tennishallen där han ska möta sin tennispartner sedan drygt 20 år, Harry Schein, ordförande för Sveriges Radio & TV, tidigare chef för Filminstitutet och Investeringsbanken och del i den socialdemokratiska samhällstoppen.

KI 09.00 KUNGLIGA TENNISHALLEN (TENNISMATCH)

Eftersom Olof Palme just har varit i Jämtland har han missat sin vanliga matchtid. Tennisen har därför flyttats fram till denna morgon. Palme vinner och är på ett strålande humör.

Spelar tennis med vännen Harry Schein

KI 10.30 KUNGSGATAN (STRÖMS)

Palme avslutar framåt halv elva dagens sportliga upptakt. Därefter låter han sina två livvakter John-Erik Hahne med kollega köra sig till Ströms herrekipering. Olof Palme ska lämna tillbaka en kostym som han utan deras vetskap har köpt dagen innan. Det betyder att statsministern ännu en gång från sitt regeringskansli har gett sig ut på shoppingpromenad utan någon som helst eskort. Det här sägs vara typiskt för Olof Palme. Han accepterar endast livvaktsskyddet vid vissa bestämda tillfällen, eftersom han anser att hans personliga frihet annars drabbas för mycket.

KI 10.45 ROSENBAD (LIVVAKTER se sid 51, fig A)

Efter skjuts tillbaka till Rosenbad släpper Olof Palme sina livvakter, både för resten av dagen och för den kommande helgen.

-Jag ringer om det är något, är Olof Palmes sista besked.

Strax före klockan elva kommer Palme till sitt vackra arbetsrum sju trappor upp i Rosenbad. Som alla andra dagar går han igenom dagens plikter med sin sekreterare Ann-Marie Willsson.

KI 11.00 ROSENBAD (VANLIG DAG)

För den svenske statsministern börjar nu en helt normal arbetsdag bestående av bland annat en intervju för en fackföreningstidning samt överläggningar med medarbetare i kansliet. Efter helgen är det meningen att han ska åka till Nordiska Rådets

möte i Köpenhamn. En del av dagen ägnar han därför åt att förbereda ett tal.

KI 11.30-13.15 ROSENBAD (IRAKMÖTE)

Under denna period vet man inte riktigt vad Palme gör. I efterhand har det påståtts att han sammanträffar med Iraks ambassadör Mohammed A-Sahaf, vilken framför klagomål över Boforsaffärerna. Innan dess ska han ha besökts av personal från partiexpeditionen och haft ett sammanträde angående vissa fonder.

Tidningen Z intervjuade senare den irakiske ambassadörens efterföljare Sadik A Shaban, som bekräftade uppgifterna:

-Samma dag som Palme mördades besökte vår ambassadör honom. Mötet gällde Irans offensiv och intrång i vårt land, och uppgifter om svensk vapenexport till Iran. Ambassadören rapporterade för Mr Palme om den senaste utvecklingen i kriget och att Iran nu för första gången lyckats tränga in i vårt land.

-Utvecklingen av kriget var naturligtvis av stort intresse för Mr Palme. FN hade ju utsett honom till medlare. Ambassadören berättade också om olika rapporter om export av svenskt krigsmateriel till Iran. Mr Palme verkade ha information om detta och lovade ambassadören att allvarligt undersöka saken.

-Naturligtvis var vi oroliga över uppgifterna om svensk vapenförsäljning. Vapenexport vore ju ett brott mot Sveriges neutralitet. Sverige kan ju inte vara medlare och samtidigt inblandat i kriget, genom vapenförsäljning till den ena sidan.

Denna dag ansluter sig Olof Palme också till det nya kravet från den så kallade Femkontinentsgruppen. Tillsammans med gruppens övriga stats- och regeringschefer bestående av Indiens Rajiv Gandhi, Greklands Papandreou, Tanzanias Nyerere, Mexikos de la Madrid och Argentinas Alfonsin manar nu Olof Palme de båda supermakterna att omedelbart stoppa testkärnsprängningarna.

Olof Palmes arbetsplats - Rosenbad

KI 12.00 ROSENBAD (FONDMÖTE)

Mitt på dagen deltar Olof Palme i några fondmöten. Besvikelse, bestörtning och rent raseri har dagen innan utbrutit bland börsmäklare, finansmän och företrädare för näringslivet när hans beslut om att chockhöja aktieskatten offentliggjordes. Ren panik hade utbrutit då det värdemässigt största fallet i modern tid inträffade och gårdagen kommer i framtiden att omnämnas som Den svarta torsdagen.

KI 12.10 STOCKHOLM (HANS HOLMÉR)

Statskupp i Slowmotion

Länspolismästare Hans Holmér påstås ge sig iväg norrut för att köra sitt artonde Wasalopp. Hans liv ska snart komma att förändras mycket drastiskt.

KI 13.15 ROSENBAD (LUNCH)

Mellan kl 13.00 och kl 14.00 brukar regeringen äta gemensam lunch, men idag kommer Palme drygt en kvart för sent. Han är upprörd och på dåligt humör, vilket uppmärksammas av bland andra energiministern Birgitta Dahl.

-Han far runt som en osalig ande och det är tydligt att han har varit med om något riktigt svårt, berättar hon senare.

Efter lunch skriver Palme ett brev till kollegan Ulf Adelsohn om datasekretess och ett brev till pastor John Hedlund.

KI 13.20 SVEAVÄGEN (SVENSK HEMSLÖJD se sid 56, fig 1)

Vid upprepade tillfällen kommer det personer till klädbutiken Sari och Svensk Hemslöjds butik i Skandiahuset, inte långt från den blivande mordplatsen. Till synes gör de mottagningstester med walkietalkies. Männen framstår som väldigt arroganta och står mitt i butiksdörren utan tanke på att det hindrar kunder. Till slut tröttnar personalen och larmar myndigheterna. Polisen kommer dock aldrig till platsen.

Det här är inte de första walkietalkieobservationer som görs. Under hela veckan före mordet lägger Riksdagens vaktmästare Henry Nyberg märke till tre män (se sid 198) som hela dagarna verkar hålla till utanför Palmes bostad. Han ser dem på väg till arbetet klockan sex på morgonen och när han går hem på kvällen. Eftersom han finner det anmärkningsvärt att de är där hela tiden, stående i olika prång och trappuppgångar, noterar han deras utseende.

Två av männen är mörkhåriga med sydländskt utseende, en cirka 160 cm, med svart nappajacka, jeans och svarta skor. Den andra är omkring 190 cm. Eftersom den tredje mannen är rödlätt och klädd i en grön lodenrock döper Nyberg honom till Irländaren. Trion kommunicerar på ett utländskt språk, möjligtvis tyska, och de mörkhåriga männen verkar ta order av Irländaren. Ytterligare en man brukar stå och trycka i en port lite längre ned på Västerlånggatan.

KI 14.00 STOCKHOLM (MÅRTEN RINGER)

Olof Palmes son Märten ringer sin fästmö Ingrid Klering och diskuterar ett eventuellt biobesök under kvällen.

KI 15.02 ROSENBAD (SISTA TIDNINGSSINTERVJUN)

Strax före tre får Palme besök på sitt tjänsterum av chefredaktör Ingvar Ygberg från tidningen *Statsanställd*. Olof är uppspelt och på gott humör. Det är en sedan länge

avtalad intervju, som kommer att bli Olof Palmes sista. Han avslutar intervjun med orden:

-1986 är de stora möjligheternas år för freden. Låt oss arbeta tillsammans så att det också blir det.

Sedan är det dags att ta lite bilder. Fotograf John Wahlbärj frågar om man inte kan ta dem vid fönstret. Då tittar Palme ut och och säger mycket allvarligt:

-Ingen vet vad som finns därute.

Palmes sista tidsningsintervju

KI 15.15 ROSENBAD (HEMLIGT MÖTE)

Olof Palme sammanträffar nu med den norske ambassadören Oscar Värnö och ministerrådet Jan Jölle. Palme är enligt ambassadör Värnö på ett strålende humör. Mötet finns dock beskrivet på två diametralt olika sätt: 1) Statsministern bjuder in norrmännen på kaffe och kakor i personalmatsalen. 2) Tillsammans med Hans Dahlgren, som just har kommit hem från Buenos Aires där han förberett ett möte med den så kallade Femkontinentsgruppen, träffar Palme det norska paret i ett ytterst hemligt möte som håller på fram till klockan fyra. Mötet finns inte ens upptaget i diariet över hemliga ärenden i statsrådsberedningen.

Dahlgren vägrar senare uttala sig om mötets innehåll.

KI 15.30 VÄSTERLÅNGGATAN (STOR BLOND MAN se sid 51, fig B)

En amatörfotograf på Västerlånggatan har tänkt ta bild på statsministerns bostad, när en storgvuxen blond man dyker upp och ställer sig framför kameran. Veckorna före mordet har flera iakttagelser av mystiska personer i närheten av Palmes hem gjorts. Vidare har någon försökt bryta sig in på vinden i ett hus varifrån man ser in i Olof Palmes bostad. Ett inbrottsförsök har även gjorts på Västerlånggatan 47.

Tre dagar tidigare såg en kvinna stående cirka 30 meter från Palmes port en man i gränden vid Hotel Lord Nelson i Gamla stan.

-Jag var nära att fråga om han ville ha hjälp, men så möttes jag av hans blick. Den var iskall, berättar kvinnan.

Samma dag eller dagen efter har vittnet Mare R varit på promenad i Gamla stan. I samband med detta observerade hon en storgväxt walkietalkieman på Västerlånggatan 28, belägen helt nära porten till Olof Palmes bostad.

-Jag trodde mannen var någon form för butiksvakt och gjorde ett uniformerat intryck, berättar Mare R senare i förhör. Han såg ut att vara mellaneuropé, kanske tysk, österrikare eller liknande, och hade blont halmgult hår.

Ett annat vittne vid namn Jarl Nylund har vid ungefär samma tidpunkt också varit på promenad på Västerlånggatan. Omkring kl 11.00-11.30 lade han märke till en man

Statskupp i Slowmotion

som talade i en walkietalkie med blicken vänd mot Palmes bostad. Platsen var cirka 30 meter in på Västerlånggatan sett norrifrån, på gatans östra sida. Mannen var 35-40 år, 185-190 cm lång och kraftigt byggd, hade cendréfärgat hår, såg farlig ut och pratade tyska, eventuellt schweizertyska. Cirka 50 meter längre söderut i en angränsande gränd väster om Västerlånggatan stod ytterligare en man, som höll något mot örat, troligen en walkietalkie.

Samma dag sågs ytterligare en man stå och trycka i porten på Sveavägen 29. I handen bar han en bärbar radioapparat.

Även vittnet Anna upplevde dagen före mordet något märkligt, i samma trappa på Tunnelgatan där Olof Palmes mördare snart kommer att fly. Framför henne i rulltrappan stod två män och samtalande. Den ene bar på en ljusbrun attachéväska gjord av krokodilskinn. Han var mörk, cirka 170 cm lång och hade en markerad näsa. På huvudet bar han en pälsmössa och var i övrigt iklädd en mörkblå täckjacka. Den andra mannen var cirka 180 cm lång med mellanblont, ganska kort och stripigt hår och iklädd en beige trenchcoat. Anna berättar:

-När jag kommer upp för trappan hör jag den längre av männen säga: "Händer det ett mord så händer det här". Jag blev ordentligt rädd. Det var så otäckt att höra två människor stå och prata om mord, så där rätt upp och ned.

KI 15.30 STOCKHOLM (SOCIETAS AVANTUS GARDIAE)

Bara några få timmar före mordet kommer signaler om ett förestående attentat. Då har den så kallade kulturföreningen Societas Avantus Gardiae, Avantgardistiska sällskapet, närradioutsändningar i Stockholm (se sid 378). Bland annat sänder man en sketch som introduceras med:

"En svensk statsman mördas, men det är inte Gustaf III". Uttalandet följs av skrattsalvor i studion. Sketchen är en redigerad del av TV-pjäsen "Sammansvärjningen" om mordet på just Gustaf III. Handlingen utspelar sig hemma hos general Pechlin på Huvudsta gård, där en sista middag intas några timmar före attentatet den 16 mars 1792:

-Skål! Det ska vara en militär för att våga sig ned här och nu. Vi blir ju tretton vid bordet. Mina herrar, mina herrar! För vilken gång i ordningen är vi här? För vilken gång i ordningen är vi församlade och förbereder oss och slipar våra argument? Vet ni vad jag hoppas - för sista gången? Det sitter en skådespelare på tronen och spelar hög herre, en lögnhals som satt förtrycket i system. Han måste bort! Han måste bort! Så enkelt är det!

(Vem är denne statsman om det inte är Gustaf III?)

KI 15.45 SVEAVÄGEN (WALKIETALKIES?)

Enligt ett anonymt vittne som bor på Sveavägen, cirka 1,2 km från den blivande mordplatsen pågår den 27 februari och på eftermiddagen den 28

februari en livlig aktivitet med någon form av kommunikationsutrustning hos en granne. Det förekommer också spring in och ut och livliga diskussioner.

KI 16.00 ROSENBAD (MÖTE)

Palme sammanträffar med en person vid namn Grape.

KI 16.00 VÅLDSROTELN (MORDHOT)

Vid fyratiden anländer länspolismästare Holmér och eventuellt också Gunnar Severin oväntat till Stockholmpolisens våldsrotel (*Tidningen Vi* nr 46 -96 och *PalmeNytt* nr 3-99).

-Jag och mina kollegor Börje Wingren, Henry Bo Hjort och gruppchefen Lars-Erik Andersson sitter och snackar lite i kafferummet när vi plötsligt får se Holmér dyka upp, berättar kriminalinspektör Ulf Norlin. Vi hade gjort klart för dagen när vår rotelchef Nils Linder kommer ut och tar med sig Börje Wingren. Vi andra blir naturligtvis nyfikna. Vad är det för stort på gång, eftersom högste chefen kommer på besök så sent en fredagseftermiddag?

Inspektör Ulf Norlin

Det visar sig att Holmér vill passa på att varna för Wilhelm Kramm, en kraftigt byggd österrikare som enligt Holmér är allmänt galen och hatisk. Wilhelm Kramm påstås nu ha hotat Olof Palme och sagt att han hatar Hans Holmér. Denne ska dödas och Kramm har känningar i Wiesbaden som kan ombesörja detta.

Efter en tjuugo minuter kommer Wingren skrattande ut och slår ihop knytnävarna som han brukar göra:

-Nu ska man prata med Palme.

-Vad är det nu då, frågar de andra.

-Palme har blivit mordhotad. På måndag morgon ska jag ta itu med det.

En diskussion utbryter om varför Wingren ska vänta med att ta itu med hotet tills efter helgen, men han rycker bara på axlarna och säger:

-De tyckte det var onödigt.

Trots detta allvariga hot varnas varken statsministern eller hans livvakter. Istället har man redan tidigare på dagen dragit in allt skydd. Kriminalinspektör Norlin förvånas också eftersom hot mot dignitärer som statsministern normalt sköts av säkerhetspolisen och inte av våldsroteln.

(Enligt Börje Wingren medverkar även andra personer vid sammanträdet, vilka minns han inte. Lägg märke till att Hans Holmér officiellt sedan flera timmar är på väg till Wasaloppet. Han kommer också att förneka det sena fredagssammanträffandet och påstå att det egentligen händer

Börje Wingren

Statskupp i Slowmotion

torsdagen den 27 februari, alltså över ett dygn före mordet. Ulf Norlin är dock säker, eftersom han fyller år samma dag.)

16.05 ROSENBAD (OLOF PALME se sid 51, fig A)

Under eftermiddagen går Olof Palme runt i korridorerna i Rosenbad och talar med sina medarbetare. Han sägs vara på ett strålande humör och får bland annat besök av en kvinna från Arbetarrörelsens Internationella Centrum.

16.30 SÖDERMALM (LISBET PALME)

Lisbet Palmes chef är en mångårig väninna till henne. De har arbetat tillsammans i fem år på socialbyrån i Södra Nämndhuset på Söder. Hon känner vid det här laget till att Lisbet och hennes man tänker gå på bio på kvällen eftersom det har diskuterats på arbetsplatsen.

Efter arbetet går Lisbet Palme hem tillsammans med en av sina arbetskamrater. De skiljs vid tunnelbanenergången på Folkungagatan sedan de pratat om det förestående biobesöket.

KI 17.00 STOCKHOLM (FRU PALME RINGER)

Lisbet Palme ringer sonen Mårtens flickvän angående ett eventuellt gå tillsammans på bio under kvällen.

KI 17.10 ROSENBAD (TELEFONSAMTAL)

Statsministern samtalar per telefon med en person vid namn Louise Vinge, tätt följt av ett samtal med en viss Göransson.

Samtidigt köper sonen Mårten Palme biljetter på biografen Grand till sig själv och fästmän.

KI 17.55 GAMLA STAN (SKRÄCKINJAGANDE MÄN se sid 51, fig C)

Strax före klockan 18 på fredagen passerar en konsthandlare två män på Västerlånggatan, cirka 20 meter från Palmes bostad.

-Jag hajar till när jag får se dem och undrar för mig själv hur Säpo kan ha vakter som ser så skräckinjagande ut, säger vittnet. Jag förstod att de bevakar Palmes port och går för skojs skull ett extra varv runt kvarteret för att titta en gång till. Den blonde är jättestor och har boxarblick, en sådan där blick som kan mörda. Han har rakt rödblont hår, ljusblå ögon och är huvudet längre än den mörke. Den andre är absolut den som polisen senare tar fram i sin teckningsmaskin (se sid 175). Men han ser betydligt bättre ut i verkligheten. Han har inte så grov näsrygg och inte så hopsjunkna kinder. Han har en vanlig snygg mun, inte så hopknipen och håret är mörkt, bakåtkammat och smålockigt. De bär stora svarta skinnjackor av den där gamla modellen som går ner över höften. Sådana ser man inte längre i Sverige.

KI 18.00 ROSENBAD (PALME RINGER)

Vid sex-tiden samtalar Olof Palme med sin sekreterare innan han ringer upp kollegan Kjell-Olof Feldt för vad som kommer att bli deras sista samtal.

KI 18.10 STOCKHOLM (RINGER FÄSTMÖN)

Mårten Palme ringer hemifrån till sin fästmö och berättar att han köpt två biljetter till filmen Bröderna Mozart.

KI 18.23 SÖDERMALM (LÄNSSKATTERÄTTEN se sid 28)

Fem timmar före mordet raderar en okänd gärningsman det så kallade Harvardärendet (se sid 395) ur Länsrättskansliets låsta datorarkiv! Samtidigt stjåls Palmes skriftliga överklagande.

KI 18.25 GAMLA STAN (PALME GÅR HEM)

Vid arbetets slut går den svenske statsministern, som han så ofta gör, helt ensam den cirka en kilometer långa vägen till sin bostad i Gamla stan. Väl hemma äter han middag tillsammans med Lisbet.

KI 18.45 GAMLA STAN (BRÖDERNA MOZART)

Hemma får Olof Palme ett telefonsamtal från sin son Mårten och dennes fästmö Ingrid. De bestämmer sig nu definitivt för att gå på biografen Grand och se filmen Bröderna Mozart.

KI 19.20 GAMLA STAN (EMMA ROTHSCHILD)

Enligt en expert i militär underrättelsetjänst ringer Olof Palme fyra timmar före mordet till sin påstådda älskarinna Emma Rothschild, 47, fredsforskare i USA (se sid 516). Emma Rothschild har även en lägenhet på Västerlånggatan i Gamla stan, endast 120 meter från paret Palmes bostad. Det är oklart vem som ringer vem.

Före biobesöket talar Olof Palme också med partisekreteraren Bo Toresson.

Emma Rothschild

KI 19.30 GAMLA STAN (WALKIETALKIE se sid 51, fig D)

Vid halv åtta-tiden ser ett sällskap på fyra personer en man utrustad med walkietalkie uppehålla sig i närheten av Olof Palmes bostad. Vittnet Leif Kahlbom ser hur mannen står vid ett gathörn i korsningen Västerlånggatan - Kåkbrinken en bit upp i en gränd med en ganska liten och smidig kommunikationsradio gömd under jackan. Mannen ser svensk ut, är vältränad, 20-30 år, cirka 180 centimeter lång och ljushårig. Leif vänder sig då till sin

kompis:

-Titta, där står en civil polis.

KI 20.15 APELBERGSGATAN (WALKIETALKIETRIO se sid 56, fig 2)

Omkring kl 20.15 iakttar en värmlänning på besök i Stockholm en man med walkietalkie på Apelbergsgatan, en liten tvärgata till Sveavägen endast ett kvarter från den blivande mordplatsen. Walkietalkiemannen står tillsammans med en man och en kvinna.

KI 20.25 GAMLA STAN (WALKIETALKIES se sid 51, fig E)

Två män med walkietalkies observeras i omedelbar närhet av Olof Palmes bostad.

KI 20.23 GAMLA STAN (TELEFONEN RINGER)

Strax innan paret Palme ska ge sig iväg till bion ringer telefonen. Det är före socialministern Sven Aspling (se sid 491). Olof nämner att de ska gå på bio och avbryter sedan samtalet när Lisbet är påklädd och klar.

-Jag måste sticka nu, Lisbet står och väntar, är hans sista ord till vännen Aspling.

KI 20.30 TUNNELGATAN (WALKIETALKIE se sid 56, fig 3)

En kvart senare gör en man en iakttagelse av en ensam man med walkietalkie på södra sidan av Tunnelgatan, cirka 25 meter från Sveavägen.

KI 20.35 GAMLA STAN (LÄMNAR BOSTADEN se sid 51)

Nu lämnar paret Palme bostaden och går Yxsmedsgatan på väg mot T-banan. Vädret inbjuder inte till några längre promenader, det är minus 5,4 grader och blåser 3,5 meter i sekunden i västsydvästlig riktning.

Olof Palme är klädd i gråblå kostym, mörkblå rock av raglanmodell, vit stickad halsduk, mörka handskar, kortskaftade stövlar i mockaskinn samt en brunsvart pälsmössa. Lisbet har en mörkblå halsduk och en mellanbrun mockakappa med brun pälskrage.

Paret Palme lämnar bostaden

KI 20.36 GAMLA STAN (SER STATS MINISTERPARET se sid 51, fig F)

Två vittnen vid namn Vestgaard och Johansson går Västerlånggatan norrut. När de passerar Yxsmedsgränd kommer paret Palme ut från sin bostad. Vestgaard och Johansson vänder sig om i höjd med hotell Lord Nelson och ser då paret Palme fortsätta Västerlånggatan söderut. I samband med detta lägger Johansson märke till en person som står vid hörnet av Ignatiigränd.

I kort ögonblick senare ser två andra kvällspromenerare vid namn Larsson och Borchart hur statsministerparet viker av in i en gränd. Troligtvis går paret Yxsmedsgränd - Stora Nygatan - Kåkbrinken och Munkbrogatan på väg till T-banestationen

KI 20.35 GAMLA STAN (ULLA STRÖMBECK-LARSSON se sid 51, fig G)

Ulla Strömbeck-Larsson har avslutat sitt arbete för dagen på Svenska Dagbladet och tagit T-banan från Fridhemsplan och är nu framme vid Gamla stans tunnelbanestation. Perrongen är ganska övergiven, kanske beroende på att det är blåsigt och ruggigt. Detta är samma tunnelbanestation som paret Palme just är på väg till.

Ulla Strömbeck-Larsson stiger ur sista vagnen och ser då en man i 45-50 årsåldern, 180 cm lång, smärt, något tunnhårig med mörkt bakåtkammat cendréfärgat hår och långa polisonger. Näsan är bred och kraftig. Han är barhuvad och klädd i en grå mellanblank rock av läder med skärp om midjan och mörka handskar. Hon ser hur mannen vänd mot Riddarfjärden pratar i en ”mikrofon” som är jämntjock som en telefonlur. Han håller micken i vänster hand och ett metalliskt blankt spröt sticker upp vid kragen i höjd med huvudet. Ulla Strömbeck-Larsson blir nyfiken och hennes första reaktion är om ”Säpo är ute” eller om ”mannen ska ut och fiska mitt i vintern?”. Hon uppfattar inte vad som sägs, men ser att mannens läppar rör sig.

Samtidigt som Ulla Strömbeck-Larsson lämnar tunnelbanestationen noterar hon att mannen inte går på tåget utan stannar kvar på perrongen. Vid utgången är Ulla Strömbeck-Larsson nära att möta paret Palme, men hon ser dem inte utan fortsätter istället vidare.

Mannen har en walkietalkie (arr. bild)

KI 20.37 GAMLA STAN (STRÖMBECK-LARSSON se sid 51, fig H)

Ulla Strömbeck-Larsson fortsätter därefter längs Schönfeldtsgränd och passerar en inhägnad bakgård, nästan framme vid Lilla Nygatan. Plötsligt hör hon en duns bakom sig och får se en man rusa fram till en portgång, där han plockar fram en walkietalkie med vita eller ljusa knappar. Mannen har troligtvis hoppat över staketet och står nu och tittar spänt i riktning mot

Statskupp i Slowmotion

tunnelbaneentrén.

Även den här mannen är 40-50 år, 180 cm lång och kraftig med runda kinder och liten näsa (se sid 617). Håret är halvlångt, rödblont och tjockt och han är klädd i en mörk jacka. Han uppför sig mycket målvetet och verkar inte bry sig om att han blir iakttagen.

Just då, ett tjugotal meter framför walkietalkieman nummer 2, går paret Palme.

Man nr 2 observeras i portgången till vänster

(Dessa observationer kommer senare att försöka bortförklaras på diverse sätt (se sid196)).

KI 20.38 STOCKHOLM (MÅRTEN GÅR HEMIFRÅN)

Mårten Palme är lite sen och skyndar nu hemifrån för att hinna till biografen.

KI 20.39 GAMLA STAN (INGENJÖREN PER se sid 51, fig 1)

En 35-årig ingenjör vid namn Per (Mellberg?) möter paret Palme i gången under Munkbron som leder fram till T-banestationen. 30-40 meter efter dem följer en man med handen i rockfickan. Han går med smygande steg. Per tittar ganska noga och ser att han har mörkt hår, mörk skäggstubb och en halvlång rock. En bit efter kommer ett gäng ungdomar.

KI 20.40 TUNNELGATAN (WALKIETALKIE se sid 56, fig 4)

Strax därefter gör en annan man en iakttagelse av en man med walkietalkie vid Sveavägen - Tunnelgatan.

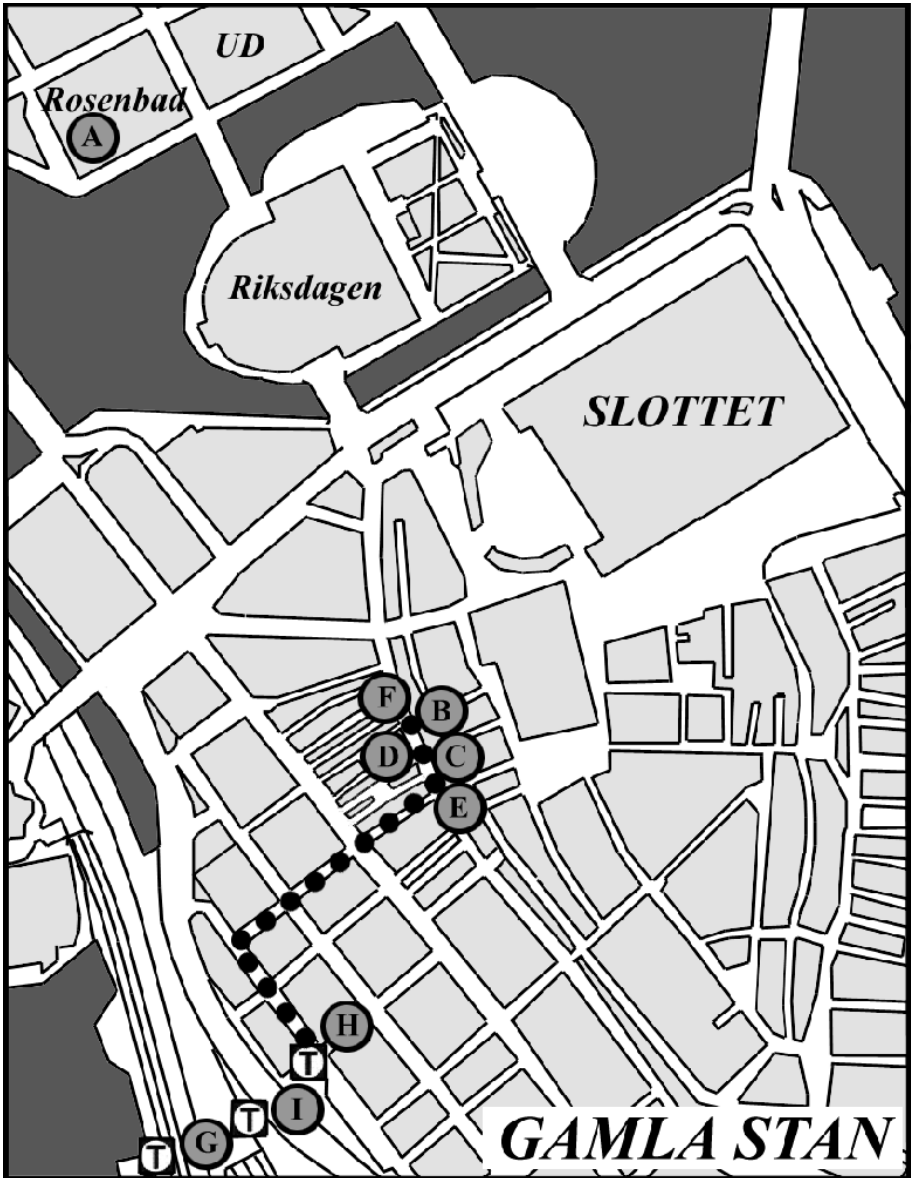
KI 20.40 GAMLA STAN (TUNNELBANAN)

Olof Palme köper biljetter till tunnelbanan av spärrvakten Serqiusz Zadrusny. Denne noterar hur Lisbet Palme visar busskort och hur Olof Palme betalar kontakt. Omkring tjuugo sekunder efter paret ser SL-vakten en man med mycket intensiv blick passera spärren.

20.40 BIOGRAFEN GRAND (FÄSTMÖN ANLÄNDER)

Mårten Palmes fästmö anländer till biografen Grand på Sveavägen. Hon ställer sig och väntar på resten av sällskapet. Under tiden studerar hon bioaffischerna i entrén.

KI 20.43 GAMLA STAN (RESAN)

A) Olof Palmes arbetsplats Rosenbad, se sid 41. B) Stor blond man, se sid 43. C) Skräckinjagande män, se sid 46. D) Walkietalkieman, se sid 47. E) Walkietalkiemän, se sid 48. F) Mystisk man, se sid 48. G) Walkietalkieman, se sid 49. H) Walkietalkieman, se sid 49. I) Mystisk man, se sid 50 .
Streckad linje: Statsministerparets promenadväg till tunnelbanan.

Statskupp i Slowmotion

KI 20.43 dundrar T-banetåget in på Gamla stans station. Paret Palme går in genom den andra vagnens bakre dörr. En av passagerarna, Leila, ser en mörkhyad man i mörk jacka hoppa in i vagnen strax innan dörrarna stängs. Även T-baneföraren uppmärksammar makarna Palme då han kliver ut på perrongen för att kontrollera av- och påstigningarna. Han noterade hur två män följer efter paret.

Paret Palme åker nu de tre stationerna på väg till Rådmansgatan. Sammanlagt finns det cirka femton passagerare, de flesta av dem ungdomar. Olof Palme håller sig i mittstången, Lisbet står intill dörren. Vittnet Helena lägger märke till två män som inte uppträder som vanliga passagerare. Det verkar som om de bevakar någon.

KI 20.47 RÅDMANSGATAN (T-BANESTATION)

T-banetåget anländer till Rådmansgatan och paret Palme stiger av. Tågföraren Göran S får intrycket att samma båda män som följde efter Olof Palme in i vagnen nu också stiger av.

KI 20.50 BIOGRAFEN GRAND (WALKIETALKIES se sid 56)

Om Olof Palme - i stället för att ta T-banan - hade gått till fots hade han också varit under observation. Enligt journalisters efterforskningar ska det längs denna knappt två kilometer långa promenadväg finnas minst fem av varandra oberoende observationer av män med walkietalkies.

På andra sidan Sveavägen ligger socialdemokraternas partihögkvarter som Olof Palme ofta besöker.

-Det är en bra plats att hålla uppsikt ifrån, kommenterar rikskriminalens chef Tommy Lindström senare.

KI 20.55 BIOGRAFEN GRAND (BILJETTER se sid 56)

KI 20.55 träffar Olof och Lisbet sonen Mårten och fästmön Ingrid utanför biografen Grand. Tillsammans går de in i den överfyllda foajén där de bland andra stöter på vännen Curt Lidgard. Samtidigt observeras en man med walkietalkie i gathörnet inom synhåll från bion. Det är cirka 300 besökare på denna föreställning och varken Olof eller Lisbet har beställt biljetter.

-Vi hade ingen aning om att de skulle komma, berättar kassören Göran Fredricius. Jag ville se till att de fick bra platser,

Filmen visas på biografen Grand

så jag gav dem två platser som Sandrewchefen Göran Lindgrens sekreterare beställt. Av någon anledning ser Lisbet rädd ut, hon ser inte alls ut som man är van att se henne på bilder. Jag får intryck att hon är oroad av något. Olof Palme däremot verkar vara på gott humör.

Olof och Lisbet Palme får nu två platser på bänkrad åtta, nära mittgången i biografen. Biografvaktmästare Peter Olofsson är den som river Palmes biljett. Han tycker att Palme ser trött och sliten ut.

Innan filmen börjar vänder sig Olof Palme om och upptäcker TCO-ordföranden Björn Rosengren med hustru Agneta i stolsraden bakom. Olof och Björn börjar samtala och statsministern nämner bland annat att han på måndag ska till Köpenhamn.

KI 20.56 BIOGRAFEN GRAND (INGA ÅLENIUS)

En kvinnlig skådespelare vid namn Inga Ålenius står i kö till nioföreställningen. Längst fram vid salongsdörrarna står en man och spejar nervöst ut över kön som om han väntar på någon. Han är runt 185 cm lång och 35-40 år gammal, med kantiga ”typiskt svenska” ansiktsdrag, tre dagars skäggstubb och en stickad mössa. I handen bär han en plastpåse. Men i stället för att gå in försvinner han plötsligt från sin köplats.

KI 20.58 SVEAVÄGEN (VITTNEN D se sid 56, fig 6)

Ett vittne vid namn Eva F (som framträder först elva år senare) säger sig se ”Christer Pettersson” (senare spaningsledningens favoritsyndabock (se sid 282)) utanför Konsum i hörnet av Sveavägen - Tegnégatan. Hon uppfattar honom som arg och stressad när han korsar Sveavägen och ställer sig utanför biografen Grand. Som hon uppfattar det spejar han in i foajén. Vittnet känner Christer Pettersson, som hon flera gånger träffat på illegala spelklubbar i city.

KI 21.00 NORRMALMS POLISSTATION (UTSÄTTNING)

Kommissarie Gösta Söderström tillhör Östermalmsdistriktet, är Citykommissarie och svarar därför som högsta yttre befäl för ordningen i centrala Stockholm fredag och lördagkvällar. För det mesta består detta av att kontrollera T-Centralen, Hötorget, Fridhemsplan med mera samt den så kallade raggarrundan, där det enligt honom kan vara en hel del bus på helgerna. Hans chaufför för kvällen är polisassistent Ingvar Windén, en alldeles färsk men lugn och sansad polisman med FN-tjänst bakom sig. Vanligtvis har kommissarie Söderström tre grupper under sitt befäl, den här kvällen är det dock bara två bestående av ett tiotal poliser. Efter utsättning och genomgång på Norrmalmsstationen kl 21.00 börjar man patrullera Stockholms centrum.

KI 21.15 BIOGRAFEN GRAND (FILMEN BÖRJAR)

Kvällens andra föreställning av filmen Bröderna Mozart står på tur. Det är 206 åskådare. Precis när reklamfilmen ska börja får Olof Palme och Björn Rosengren en

tillsägelse av Lisbet om att inte prata jobb på fritiden. Statsministern verkar vara på bra humör och matas med karameller av sin fru.

Innan maskinisten släcker ljuset får denne se att någon fotograferar med blixtn i salongen.

KI 21.20 KAMMAKARGATAN (WALKIETALKIE

se sid 56, fig 7)

KI 21.20 ser en kvinna vid namn Karin G en man som talar i en walkietalkie i korsningen Sveavägen - Kammakargatan, bara ett kvarter från biografen Grand och i höjd med Adolf Fredriks kyrka. Mannen uppehåller sig utmed kyrkogårdsmuren, är 178-180 cm lång, slätrakad och har mörkt burrigt hår.

"Bröderna Mozart"

KI 21.45 BIOGRAFEN GRAND (SMYGER IN)

Cirka 45 minuter in på föreställningen öppnas plötsligt dörren in till biograflokalen och en man smyger in i mörkret.

KI 21.50 STOCKHOLM (SOVJETISK DIPLOMAT)

Någon timme före skotten på Sveavägen får en sovjettjänsteman ett telefonsamtal där man refererar till Palmes förestående död. En speciell elektronisk övervakningsenhet inom Säpo (i samarbete med CIA) har avlyssnat både hem- och kontorstelefonerna hos denne sovjetiske diplomat, som sedan nästan två år är misstänkt för att vara KGB-agent (se *Expressen den 23 Augusti -89*). Tolken som översätter bandet menar att Sovjet initierar det kommande mordet.

KI 22.00 TUNNELGATAN (WALKIETALKIE se sid 56, fig 8)

En familj bosatt på Tunnelgatan 11 gör under kvällen flera observationer av en ensam man med en svart walkietalkie. Mannen står i en port nere på Tunnelgatan och är iklädd en blå jacka.

Ungefär samtidigt låser en av Svensk Bevakningstjänsts anställda Brunkebergstunneln inte långt från den blivande mordplatsen.

KI 22.10 SVEAVÄGEN (WALKIETALKIE se sid 56, fig 9)

I omedelbar närhet av brottsplatsen står ytterligare en walkietalkieman.

KI 22.15 ERIKSBERGSGATAN (BUSS 43)

Chauffören Peter Lövgren kör 43ans buss söderut kvällen den 28 februari. Klockan 22.15 kliver två personer på bussen vid Eriksbergsgatan. Det ena är en kvinna iklädd

lång, ljus päls. Den andre en kortare mörk man. Kvinnan är påfallande lång och axelbred.

-Det där måste helt enkelt vara en utklädd man, tänker Lövgren förvånat och tittar lite extra noga.

De båda passagerarna går av vid Stureplan, två hållplatser längre fram. Det här är de första av flera märkliga passagerare denna kväll.

KI 22.20 TEGNÉRGATAN ("CHRISTER PETTERSSON" se sid 56, fig 10)

En svarttaxichaufför vid namn Lennart G observerar kl 22.15 - 22.30 någon som ser ut som Christer Pettersson (se sid 282) på Tegnérgatan, troligen mellan Luntmakargatan och Döbelnsgatan. Lite senare får han se samme man gå norrut på Sveavägens östra sida. Taxichauffören är tidigare straffad och den här kvällen påverkad av amfetamin.

KI 22.33 BIOGRAFEN GRAND (TVÅ MÄN)

Flera vittnen lägger märke till två män som står och röker utanför biografen Grand på Sveavägen.

KI 22.35 BIRGER JARLSGATAN (ALEXANDRA se sid 56, fig 11)

Anders Synnelius och några vänner har bestämt sig för att gå på inestället Alexandra (senare Penny Lane) på Birger Jarlsgatan 29. De kommer körande Birger Jarlsgatan söderut när de får se minst ett och troligen flera polisfordon parkerade ett tiotal meter norr om nattklubbens entré. Fordonen är vända söderut. Anders är säker på att det åtminstone är en polisbuss och troligen en eller två radiobilar av typ Volvo 240 eller SAAB 900. Sirener och blåljus är inte påslagna.

Anders flickvän kör förbi och svänger in till trottoarkanten nästan rakt framför Alexandras entré. Hon har nätt och jämnt hunnit stanna när polisbussen dyker upp. En äldre polisman, närmare 60 år och troligtvis fordonets befäl, vinkar till henne att fortsätta. Mats kan inte upptäcka någon särskild anledning till polisernas närvaro, men antar att de har fått larm om något och vill hålla folk på avstånd.

KI 22.38 NORRA LATIN (WALKIETALKIE)

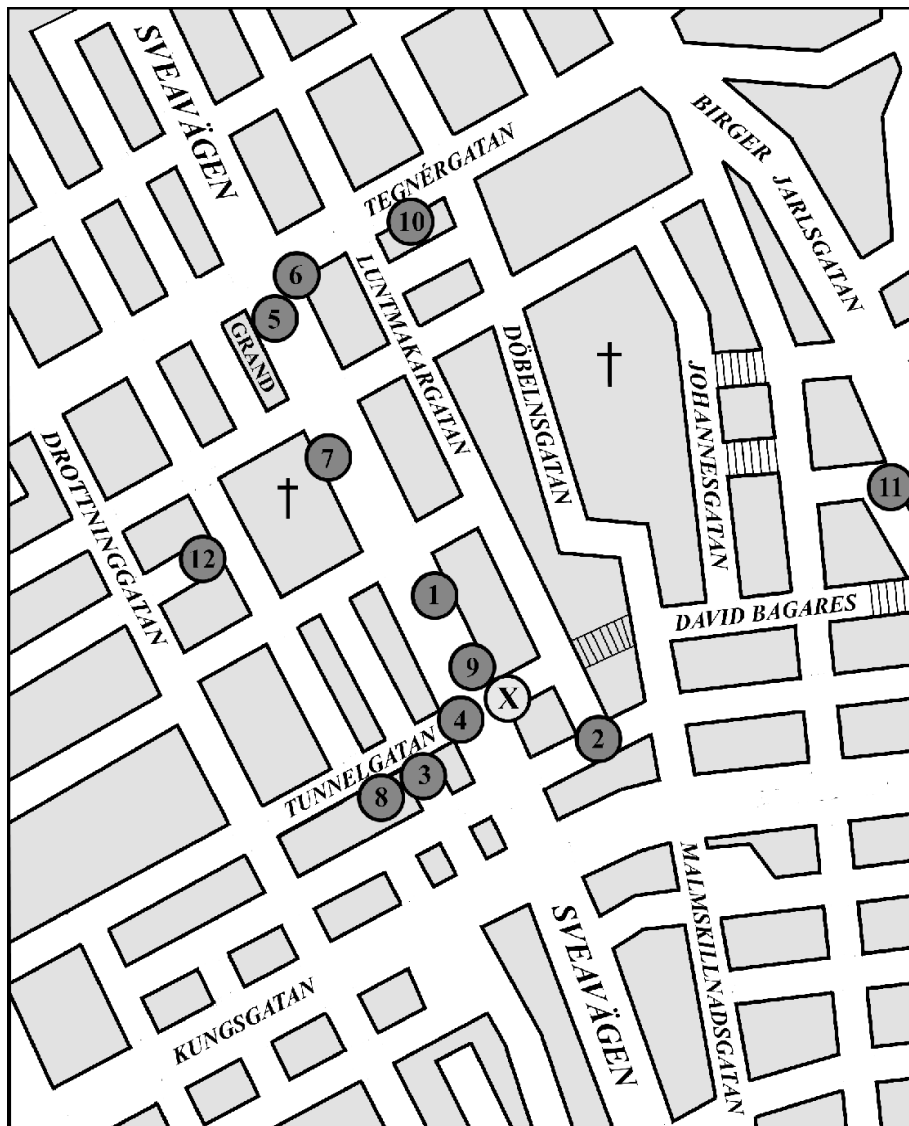
Vittnet Marianne Ö observerar en mystisk walkietalkieman ett 20-tal meter från Norra Latins skolgård.

KI 22.45 WALLINGATAN (MYSTISK BIL se sid 56, fig 12)

Klockan 22.45 återvänder ett par i 40-årsåldern från Stadsteatern till deras bil som är parkerad på Wallingatan vid Adolf Fredriks kyrkogård. Närmast bakom deras egen bil står en vit Renault R5. Platsen är väl dold på den lilla gatan och avståndet till biografen Grand är omkring 200 meter.

-I Renaulten sitter två män blickstillta som om vi skrämt dem, förklarar mannen.

1) Walkietalkiemän, se sid 42. 2) Walkietalkiemän, se sid 48. 3) Walkietalkiemän, se sid 48. 4) Walkietalkiemän, se sid 50. 5) Biografen Grand. 6) "Christer Pettersson", se sid 53. 7) Walkietalkiemän, se sid 54. 8) Walkietalkiemän, se sid 54. 9) Walkietalkiemän, se sid 54. 10) "Christer Pettersson", se sid 55. 11) Alexandra, se sid 55. 12) Mystisk bil, se sid 55. X) Den blivande mordplatsen.

Min fru passar på att titta in genom vindrutan, men då vrider föraren huvudet uppåt och bakåt som om han försöker dölja ansiktet. Jag är själv van att parkera i mörka kvarter, men något liknande och mer skrämmande har jag aldrig stött på.

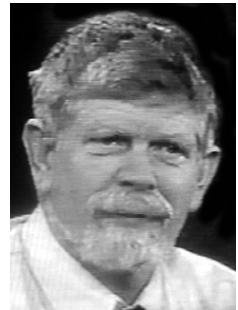
(Senare kommer han att tycka sig känna igen en av männen som ”en av förgrundsfigurerna i en extrem politisk organisation”).

KI 22.49 ADOLF FREDRIKS KYRKA (VIMMERBYVITNET)

En man, senare omtalad som Vimmerbyvittnet, får se en man med mustasch som vankar omkring utanför Adolf Fredriks kyrka. Han kommer senare att skicka ett anonymt brev till spaningsledningen med en teckning på mannen.

KI 22.49 KUNGSTRÄDGÅRDEN (BIL 1520)

Bil 1520 med kommissarie Christian Dalsgaard och chauffören Thomas Ekesäter kör till Kungsträdgården där de ska övervaka byggandet av en rallyramp inför en motortävling arrangerad av en Huddingeclubb. Här stannar de officiellt tills larmet går. Christian Dalsgaards ordinarie placering är vid tillfället på VD3, Södermalms polisstation där hans befattning är polisinspektör, men den här natten vikarierar han som tillförordnad kommissarie på Normalspolisen. Hans unge kollega Ekesäter är en av medlemmarna i den ökända Baseballigan (se sid 416). Under eftermiddagen har han bett om att få extra nattjänstgöring på radiobilarna, vilket i hans fall kommer att bli ett arbetarspass på 21 timmar i sträck.

Christian Dalsgaard

Vid denna tidpunkt ska Dalsgaard och Ekesäter också vara inblandade i omhändertagandet av två personer på T-Centralen.

(Enligt boken *Inuti Labyrinten* finns endast ett av dessa ärenden registrerat på ett ingripandemeddelande från Ledningscentralen - det sedermera berömda ”Fylleri-IM:et. Det egendomliga här är, förutom att det aldrig har skapats klarhet i vilken av de två fylleristerna det handlar om, att detta IM lämnas oavslutat ända fram till kl 01.50 med påföljden att kommissariebilen på Sambandscentralens bildskärmar ser ut att vara upptagen och därmed heller inte nås vid tiden för mordet. Mera om det senare).

KI 22.49 BIOGRAFEN GRAND (ARABER)

Ett vittne vid namn Dager ser flera olika män utanför biografen Grand. Två män med arabiskt utseende står vid telefonkiosken i sydvästra hörnet av Tegnérgatan - Sveavägen. Vid bokhandeln ser han en man i 45-årsåldern.

KI 22.50 JOHANNESGATAN (EVA se sid 65, fig 13)

Uppe på Brunkebergsåsen är 55-åriga Marianne P eller ”Eva” på väg hem. Hon

Statskupp i Slowmotion

bor på Johannesgatan i centrala Stockholm, två kvarter öster om Sveavägen och har jobbat kvällsskift på Sveriges Radio. Vid buskarna i kanten av Johannes kyrkogård ser hon två män i 35-40 årsåldern stå och speja upp och ner längs Johannesgatan. Eva har bott här i fem år, men aldrig sett någon stå här och hänga.

-Vad sjutton gör de här, undrar hon för sig själv.

Ett tiotal meter därifrån står en röd bil på tomgång. Eva får intryck av att de väntar på något. I händerna håller den ene något som kan vara en walkietalkie. Han är iklädd en blå, halvlång sportjacka med midjesnörning och beige ok över axlarna. Eva går upp i sin lägenhet för att ta en kopp kaffe och hämta sin hund som ska rastas. När hon kommer ut igen ser hon att de båda männen står kvar på samma plats, men nu drar de sig in i mörkret intill planket vid Johannes brandstation. Även bilen är kvar, tom och fortfarande på tomgång. Hon korsar gatan och går in på Johannes kyrkogård.

Johannesgatan där Eva ser männen

KI 22.50 STOCKHOLMS CITY (PIKET 3230)

Södermalmspiketen 3230 (se sid 90) gör ett avbrott i sin tjänstgöring fram till minuterna före mordet. Detta avbrott har aldrig förklarats på ett tillfredsställande sätt.

KI 22.58 RÖRSTRANDSGATAN (TOMMY)

En 28-årig metallarbetare vid namn Hans S eller ”Tommy”, är i flyttningstagen och står och lastar på en säng på bilens takräcke. Platsen är Rörstrandsgatan vid korsningen Karlbergsvägen. Vännerna Annika och Lena hoppar in i en Seven Eleven-butik för att köpa cigaretter. Just när de kommer ut ser alla tre buss 44 köra förbi samtidigt som en polisbil kommer farande i hög hastighet och tvärnitar vid närmaste busshållplats. Ut rusar en civilklädd man och hoppar på bussen, som sedan kör vidare in mot stan där den kommer att korsa Sveavägen, cirka en halv kilometer norr om biografen Grand.

Polisbilen gör sedan en helomvändning, men föraren råkar köra upp på trottoaren så att bilen blir hängande i en snödriva. Efter några våldsamma försök kommer den loss och försvinner därefter snabbt från platsen.

KI 22.59 TEGNÉRGATAN (MALTE se sid 65, fig 14)

Ungefär samtidigt sitter vittnet Malte med sällskap på restaurang Strindberg på Tegnérgatan. Efter en stund anländer en man som slår sig ner vid ett bord mitt i

restaurangen. Malte lägger märke till mannen eftersom denne är ensam. Vid elvatiden hör Malte en signal från mannens bord och ser hur denne plockar fram något i en plånboks storlek som han verkar prata i.

Kort efter samtalet lämnar mannen restaurangen.

KI 22.59 BIOGRAFEN GRAND (FLYGLEDAREN)

Flygtrafikledaren Lars-Erik Eriksson står parkerad sedan kl 22.50 utanför biografen Grand för att plocka upp sina föräldrar som ska till ett hotell på Dalagatan. Flera förbipasserande uppmärksammar den eleganta silvergrå bilen och tror att den väntar på Olof Palme. Medan Eriksson väntar lägger han märke till en man som vankar av och an utanför bion. Av någon anledning får han olustkänslor och ser till att bildörrarna är låsta. Signalement på mannen: 35-40 år, 180 cm lång och kraftigt byggd. Han är skägglös och ser ”inte sydeuropeisk ut”. Ansikte är fyrkantigt, ”hårt och rått” och klädseln består av en mörk vindtygsjacket och gul stickad mössa av militärtyp.

Det här är den första observationen av många av den så kallade Grandmannen.

KI 23.01 TEGNÉRGATAN (VITTNE A se sid 65, fig 15)

En svarttaxichaufför (senare kallad Vittne A) som tidigare observerat någon mycket lik Christer Pettersson (se sid 280) i närheten av Tegnérgatan, får nu se samma person utanför biografen Grand. Samtidigt hör en taxikollega på polisradion hur några poliser säger att ”de är på Sveavägen och att de ska skynda sig till någon plats”.

KI 23.05 BIOGRAFEN GRAND (MARGARETA)

Det är fjorton minuter kvar till mordet. Ute i foajén väntar sjukvårdsbiträdet ”Margareta” Storhök på sin väninna Korhonen som är på toaletten. Margareta ser under flera minuters tid en man som står utanför glasörrarna och tittar in i foajén. Han har en intensiv, ångestfylld blick. Margareta undrar vad det är han stirrar på eftersom foajén är folktom.

Mannen är i 35-45-årsåldern, omkring 170-180 cm lång med nordiskt fyrkantigt ansikte och markerad haka, troligtvis cendréfärgat hår och blå ögon. Han är något rund om magen, har stålågade glasögon och bär en blå trekvartslång jacka och en keps som är knäppt upp till.

KI 23.05 HOLLÄNDARGATAN (A-B ANDRÉ se sid 28 + 65, fig 16)

Lärarinnan Anna-Brita André befinner sig på Holländargatan, två kvarter bakom biografen Grand.

-Jag är på väg hem med min väninna när det plötsligt kommer tre män in från Tegnérgatan. De springer besinningslöst i bredd med cirka en och en halv meters

Anna Brita André

Statskupp i Slowmotion

lucka. Den som springer i mitten är lång, kraftig och blond. De två andra är mörkare. Jag tittar extra noga på den långa ljuse som ser mycket skandinavisk ut. Han verkar bekant, men när de passerar förbi oss ser jag att det inte är någon jag känner.

-En av männen hoppar upp på trottoaren och det är möjligt att han viker in på Kammakargatan, medan de två andra fortsätter rakt fram bakom Adolf Fredriks kyrkogård. De ser inte speciellt vältränade ut, de är tjockt klädda och frustade när de sprang.

Holländargatan bakom biografen Grand

KI 23.06 BIOGRAFEN GRAND (ULRIKA)

KI 23.06 slutar filmen Bröderna Mozart. "Ulrika" Pilgren skyndar som en av de första ut från biosalongen. Hon har bråttom till en annan tillställning och rusar fram till en man som står ute vid trottoarkanten, rakt framför Grands ingång.

-Ursäkta, men vet du vad klockan är, frågar hon.

-Det ska väl du skita i, får hon till svar. Stick härifrån!

KI 23.05 BIOGRAFEN GRAND (GUNNEL)

Gunnel har varit på bio och på vägen hem passerar hon biografen Grand. Hon stannar till för att titta på skyltningen och lägger då märke till en lång, bred och kraftig man bredvid sig. Hon står mycket nära och mannen reagerar på hennes nyfikna blickar.

-Han tar upp en cigarett som för att få en förevändning att vända sig bort och skakar kraftigt på handen, berättar Gunnel. Hela situationen känns obehaglig så jag går därifrån.

KI 23.10 GRAND (PAREN SKILJS se sid 65)

Efter att ha dröjt kvar inne i salongen kommer familjen Palme nu ut från biografen. Alla fyra går till höger och stannar utanför bokhandeln Kulturcirkeln, där de samtalar några minuter. Olof och Lisbet står med ryggen snett mot bokhandeln medan Mårten och Ingrid står framför dem.

Olof har tidigare blivit erbjuden en roll i filmen och när han ser att Mårten har tagit med sig en filmtidning från foajén vill han titta för att få veta vad en av skådespelarna heter. Han försöker bläddra i ljuset från skyltfönstret när detta plötsligt slocknar. Palme hajar till och försöker kika in i affären för att se om det är någon där. Mårten uppfattar det som att han på något sätt "känner sig förföljd av omständigheterna". När de inte

kan upptäcka något går de båda paren till trottoarkanten en bit därifrån.

Samtidigt lägger Mårten märke till en man som står cirka femton meter därifrån och tittar in i det nersläckta skyltfönstret. Mannen är omkring 40 år gammal, ”ej svartmuskig”, cirka 180-190 cm lång och kraftigt byggd med fyrkantigt ansikte, smala läppar och fixerad blick, iklädd en blå nylontäckjacka som går en bra bit nedanför knäna. Han har även keps med knäppe till skärmen och troligtvis stålbågade glasögon.

Någon föreslår att alla fyra ska följa med till Gamla stan för att dricka te. Men Ingrid vill hellre gå hem till sig. Att Lisbet också känner sig trött avgör saken. Mårten erbjuder sig att ordna en taxi, men Olof vill gärna sträcka på benen. De båda paren säger adjö till varandra och Olof och Lisbet börjar promenera söderut längs Sveavägen på väg mot Gamla stan. Mårten och Ingrid går åt motsatt håll, norrut via Odenplan till Ingrid's bostad på Vanadisvägen. Mårten lägger då märke till hur mannen börjar följa efter föräldrarna längs Sveavägen. Han går en aning framåtlutad med händerna i jackfickorna.

Kulturcirkeln låg i nuvarande Apoteket

KI 23.10 DROTTNINGGATAN

(SUNNIVA THELESTAM se sid 65, fig 17)

Medan paret Palme går nedför Sveavägen, hör Sunniva Thelestam radiotrafik från gatan nedanför. Hennes lägenhet ligger på Drottninggatan 88 några få kvarter bakom biografen Grand. Hon går fram till balkongdörren, öppnar försiktigt och tittar ut.

Nedanför på trottoaren ser hon en polisbil, troligtvis en svartvit femdörrars Saab Combi 900, alldeles invid husväggen. I den sitter en ensam man med en walkietalkie.

-Mannen, som är klädd i en mörkblå, teddyfodrad overall eller jacka, sitter lutad ut genom dörren och pratar i en grej, berättar Sunniva i *Striptease*.

-Men någonting är konstigt. Baksätet är avdelat med en träskiva och fullt med teknisk

Platsen på Drottninggatan

Statskupp i Slowmotion

apparatur. Det är staplade plåtlådor med rattar på, lampor som blinkar från en panel och på baksidan av backspegeln ser jag siffrorna 520, 0520 eller 0522.

-Plötsligt säger han: "Jaså, där borta!". Och sedan slänger han igen dörren och far i väg med utryckningsfart nedför gatan och tar till höger (i riktning mot Norra Bantorget) så att han nästan kör över refugen.

KI 23.10 OLOFSGATAN (MATTI se sid 65, fig 18)

Vid ungefär samma tid observerar vittnet Matti (se sid 61) en man med walkietalkie gå längs Olofsgatan och svänga till höger. Vid Tunnelgatan möter denne en polisbil som stannar, varefter de för en snabb dialog. Efter några sekunder kör bilen i väg mot trafiksignalerna på Drottninggatan. Matti passerar nu walkietalkiemannen på mycket nära avstånd och hör något om "Operation Alfa" eller "Operation Elsa" samt att "objektet är på Sveavägen".

KI 23.10 JOHANNESGATAN (EVA se sid 65, fig 13)

Väl hemma igen efter den obligatoriska kvällspromenaden med hunden tittar vittnet Eva (se kl 22.50) åter ut från sitt fönster som vetter mot Johannes kyrkogård. Då får hon se en polisbil komma från Kammakargatan och mycket sakta glida förbi de båda mystiska männen och den röda bilen, som fortfarande står på tomgång. Hon följer förvånat bilen med blicken, eftersom det är mycket ovanligt att se en polisbil så sent på den här gatan. När hon åter riktar uppmärksamheten mot duon är de försvunna.

Bilen är troligtvis polisbil 2160 som körs av polisman Lennart Källström (se sid 517) och hans kollega Leif Bidefjord. De kör nerför Johannesgatan vid just den här tidpunkten, efter att en dryg kvart tidigare kallats till ett misstänkt lägenhetsinbrott längre upp på Johannesgatan. För att komma förbi Evas bostad på detta sätt har de dock av någon anledning först kört runt Johanneskyrkan.

KI 23.11 MALMSKILLNADSGATAN (CATARINA & ANETTE se sid 65, fig 19)

De båda väninnorna Catarina N och Anette K kör Malmskillnadsgatan i ritning mot Sergels torg när de vid Brunkebergs torg får se en man utrustad med en walkietalkie. Mannen är tjock och svarthårig alternativt mörkblond med en ljus jacka.

-Han pratar i walkietalkien som om han ingenting har att dölja, berättar Anette K senare.

KI 23.12 TRANEBERGSBRON (POLISKARAVAN)

Vid det här laget har Tommy (se sid 58) fått fast sängen på biltaket och kör iväg mot Hässelby, en förort nordväst om Stockholm. På Tranebergsbron, på väg ner mot

Alviks rondellen, möter han nu ett flertal polisbilar i hög hastighet på väg in mot City. Som han uppfattar rör det sig om tre-sex stycken, varav åtminstone en Volkswagenbuss och en piketbuss. Ingen av bilarna har blåljuset på.

-En hel armada på väg in mot Stockholms city, tänker Tommy förstrött. Då måste det vara något stort på gång inne i stan. (Denna poliskortege har aldrig kunnat förklaras).

KI 23.15 REGERINGSGATAN (PIKET 3230)

Vid samma tidpunkt sägs piket 3230 från Södermalmsdistriktet stanna på Regeringsgatan 103. Besättningen består av sex man. Polismannen Claes Djurfeldt (se sid 438) som har en lägenhet strax intill stiger av och går fram till sin felparkerade VW. Han påstår senare sig ha fått så många parkeringsböter på sista tiden (enligt Trafiksäkerhetsverket har han inte haft några böter alls det senaste året). För att hitta en bättre parkeringsplats åker Claes Djurfeldt ett långt varv runt kvarteret.

Piket 3230 kör parallellt med paret Palme

Han kör norrut längs Regeringsgatan med piketen följande efter strax bakom, svänger sedan till vänster in på Rådmanngatan innan det är dags att vika av tillbaka in på Döbelnsgatan i riktning mot den blivande mordplatsen. När Djurfeldt närmar sig Johannes kyrka kommer han att köra parallellt med paret Palmes promenadväg på Sveavägen.

Väl framme vid David Bagares gata parkerar han sin VW vid ett gathörn och går tillbaka till den väntande piketbussen. Djurfeldts bil står nu i mördarens blivande flyktväg.

KI 23.15 APELBERGSGATAN (WALKIETALKIETRIO se sid 65, fig 20)

Tre personer observeras på Apelbergsgatan i nära anslutning till den blivande mordplatsen. En av männen har en walkietalkie.

KI 23.15 ADOLF FREDRIKS KYRKA (MATTI se sid 65, fig 21)

Ungefär samtidigt börjar vittnet Matti (se sid 222), som tidigare observerat en walkietalkieman på Olofsgatan, upptäcka ett flertal märkliga bilar runt gatorna bakom Adolf Fredriks kyrka. Bland annat får han se en falskskyltad svart Ford Scorpio med avancerad teknisk utrustning, samt tre polisbilar parkerade runt hörnet. Personerna i Scorpion pratar i radioutrustningen och talar bland annat om "observationer".

KI 23.15 ADOLF FREDRIKS

KYRKOGATA (JERKER se sid 65, fig 22)

Mauno L, eller ”Jerker” som han vanligtvis kallats i massmedia, är en helt vanlig kille i trettioårsåldern som till vardags arbetar som sjukvårdsbiträde. Han och hans flickvän Kicki kommer gående från nattklubben Monte Carlo, längs Drottninggatan in på Adolf Fredriks kyrkogata. Gatan är folktom så när som på en relativt lång och kraftig man, som står med ryggen vänd mot paret. Mannen håller en svart apparat med inplastad antenn i handen.

-Kommunikationsradion är liknande den som polisen har, fast större, berättar Jerker. Mannen håller upp den mot ansiktet, men det hörs ingenting. Det är mer som om han står och håller uppsikt ut mot Sveavägen och väntar på anrop.

När de passerar vänder Jerker sig om och tittar mannen rakt i ansiktet. Han känner omedelbart igen honom på hans ovanligt markerade drag, men har svårt att placera honom. Senare kommer han på dennes namn: Baseballpolisen Thomas Piltz (se sid 417).

Paret fortsätter sin promenad i riktning mot Sveavägen, men eftersom det är isande kallt söker de sig in i en portgång på Adolf Fredriks kyrkogata 5 för att värma sig lite. Men de får inte vara ifred.

-Plötsligt hör vi springande steg i trapphuset och en man kommer rusande i mörkret och knuffar bryskt till mig innan han försvinner ut genom dörren. Tyvärr hinner jag aldrig se hur han ser ut.

Efter det här tycker paret att det är olustigt att stå kvar i porten och börjar i stället vandra Sveavägen ner mot Tunnelgatan.

Adolf Fredriks Kyrkogata nr 5-7

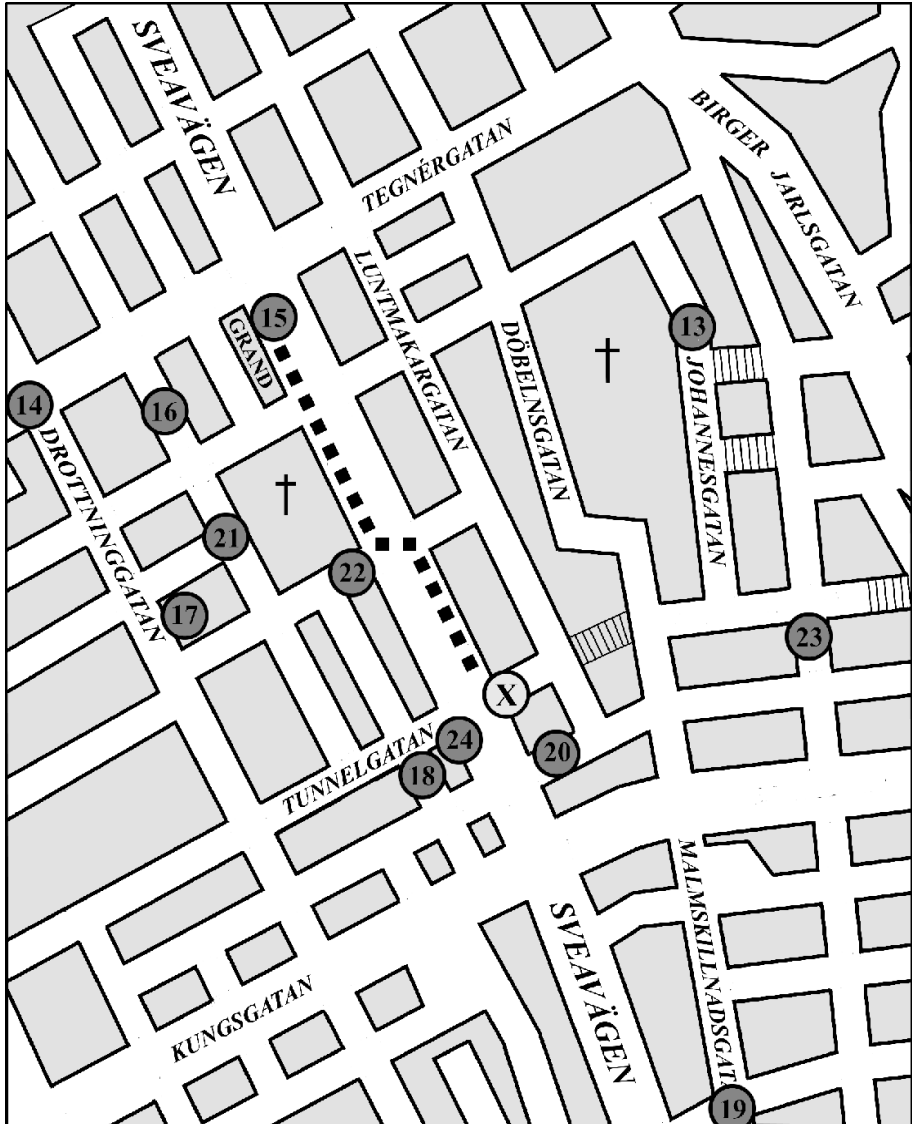
KI 23.15 REGERINGSGATAN (KRISTIAN se sid 65, fig 23)

200 meter fågelvägen åt öster är juristen Kristian just på väg hem till sin bostad efter ett besök på Café Opera. När han närmar sig korsningen Regeringsgatan - David Bagares gata får han se två walkietalkiemän stå inte långt från hans port. Han stannar till i skydd av en container. Männerna står helt stilla, något vända mot varandra och tittar in i ett tomt skyltfönster. Ingen annan syns på gatan.

Männerna är resliga, vältränade, ser svenska ut och liknar mest två blonda vikingar. En är 190 cm lång och kraftig med ett grymt uttryck i ansiktet. Båda

13) Walkietalkiemän, se sid 57, 62. 14) Mystisk man, se sid 58. 15) "Christer Pettersson", se sid 59. 16) Springande män, se sid 59. 17) Mystisk polisbil, se sid 61. 18) Walkietalkieman, se sid 62. 19) Walkietalkieman, se sid 62 (något utanför bild). 20) Walkietalkieman, se sid 63. 21) Bilar, se sid 63. 22) Walkietalkieman, se sid 63. 23) Walkietalkieman, se sid 64. 24) Walkietalkieman, se sid 64. X) Den blivande mordplatsen. **Streckad linje:** Statsministerparets promenad.

männen bär överrockar, den ene en vanlig trenchcoat och den andre en mörk rock med vita stänk i. Kristian uppfattar situationen som hotfull och tar en omväg. I en portgång på Malmskillnadsgatan ser han en bil stå på tomgång, men tänker inte så mycket på det.

KI 23.16 SVEAVÄGEN (WALKIETALKIE se sid 65, fig 24)

Fem minuter före mordet ser en jugoslavisk taxichaufför hur en walkietalkieförsedd man står i trapporna ned mot Hötorgets tunnelbanestation mitt emot Dekorimaaffären vid den blivande mordplatsen.

Mannen verkar nervös och spejar norrut längs Sveavägen. Taxichauffören tycker det verkar lite konstigt, men bestämmer sig för att köra vidare.

KI 23.16 SVEAVÄGEN (JAN WIKLUND se sid 79, fig 25)

”Jan” Wiklund ska hämta sin fru på Målargatan. Han förbannar trafikregleringen som tvingar honom att köra runt flera kvarter för att nå adressen. Detta gör att han två gånger inom loppet av några minuter kommer att passera korsningen Sveavägen - Tunnelgatan.

Den första gången blir han irriterad över att en man öppnar bakdörren på en bil som just stannat precis före Olofsgatan och därmed tvingar honom att bromsa in. Ytterligare två män sitter i framsätet. Den andra gången ser han samme man stå i gathörnan och spana Sveavägen norrut. Mannen är i 35-årsåldern, av medellängd, har mörkt hår och en svart, kraftig mustasch.

KI 23.17 ODENPLAN (MÅRTEN PALME MED FLICKVÄN)

Mårten Palme och flickvännen Ingrid Klering går norrut via Odenplan till Ingrid's bostad på Vanadisvägen.

KI 23.17 SVEAVÄGEN (ALF LUNDIN se sid 79, fig 26)

Ett 35-årigt sjukhusbiträde vid namn Alf Lundin är på väg Sveavägen norrut. Han hajar till då han märker en mörk gestalt som rör sig inne på Adolf Fredriks kyrkogården. Det verkar som om någon försöker gömma sig bakom några gravstenar. Alf tittar ordentligt, men har svårt att se i den svaga belysningen. Strax därefter möter han paret Palme och noterar att de är inringade av tre personer.

-Jag uppfattar det som att alla fem är en grupp, berättar Alf. En bit framför går två mörklädda personer och efter en otroligt stor man, hjulbent och klädd i grågrön täckjacka, mörka byxor, vita strumpor och mörka sport skor. Det verkar som om de tre männen är säkerhetsvakter, men att de går på behörigt avstånd för att vara diskreta.

Precis när Alf passerar den storväxte förföljaren höjer mannen ena handen och tittar bort. Alf hinner dock se att denne har ett markerat märke i ansiktet och går framåt lutad. Vidare är han 40-45 år, 180-185 cm lång, har ordinär kropp med breda axlar och smal midja, ovalt ansikte, mellanblont sidokammat hår med synliga öron, normalt hårfäste,

stirrande blick, igenknäppt sammanbiten mun och vass ganska stor ”judenäsa”. Han har ett par tunnbågade glasögon och verkar vara av ”mellaneuropeisk härkomst”.

När Alf vänder sig om ser han att de främre männen har stannat upp på andra sidan övergångsstället vid Adolf Fredriks kyrkogata, som för att invänta makarna Palme. Alf får ”en inre oroskänsla” och ”vibrationer av att någonting kan hända paret Palme”, vilket gör att han vänder och följer efter på avstånd.

KI 23.?? TUNNELGATAN (BREVVITNET se sid 79, fig 27)

En kvinna, senare omtalad som Brevvittnet, gör en iakttagelse i hörnet Tunnelgatan - Olofsgatan, endast femtio meter från den blivande mordplatsen. Obekräftade uppgifter gör gällande att kvinnan ser en person med någon form av vapen.

KI 23.? SNICKAREBACKEN (GUNNAR ROTH se sid 79, fig 28)

På mordkvällen kommer stamkunden Gunnar Roth ensam i sin bil till restaurang Karelia för att dansa. Då Gunnar anländer står en tom bil till hälften uppbackad mot tunnelnerfarten i slutet av Snickarebacken. Bilen, troligtvis en grön japansk bil av 70-talsmodell eller en VW Passat, är ganska smutsig och verkar underligt parkerad.

KI 23.17 DEKORIMAHÖRNET (SER INGENTING)

Ett vittne vid namn Rolder med sällskap stannar till vid Dekorima till följd av illamående. Trots att det är precis här mordet kommer att utföras om några få minuter lägger de inte märke till några andra personer i närheten.

KI 23.17 SVEAVÄGEN (LJUBISA NAJIC)

I gatuköket på västra sidan av korsningen Adolf Fredriks kyrkogata - Sveavägen ser ägaren Ljubisa Najic och en kvinna statsministerparet gå förbi. Före dem går två mörklädda män, avståndet dem emellan är cirka femton meter. Cirka tio meter bakom paret Palme går en mansperson. Mannen är 45-50 år, över 180 cm lång, kraftigt byggd, fetlagd och grov. Han är iklädd en gråaktig, sliten tygrock som räcker ner till knäna och Najic får intrycket av att han har dålig klädsmaak.

KI 23.17 SVEAVÄGEN (VILL TITTA I KLÄDAFFÄR)

Paret Palme bestämmer sig för att korsa gatan och passerar korsningen Sveavägen - Adolf Fredriks Kyrkogata från nordvästra hörnet till sydöstra hörnet och går därefter fram till

Statsministerparet Palme korsar Sveavägen

Statskupp i Slowmotion

klädbutiken Saris skyltfönster. Butiken har tidigare sytt upp en klänning åt Lisbet Palme. Senare kommer hon att minnas att maken Olof dröjer lite. Kan han ha märkt att de är förföljda?

KI 23.17 SVEAVÄGEN (KERSTIN NORDSTRÖM)

En äldre kvinna vid namn Kerstin Nordström bor sex trappor upp på Sveavägen 39:

-Jag kan inte säga säkert vilket klockslag jag såg paret passera Sveavägen. Det kan ha varit kort före mordet. Däremot vet jag att jag såg ett par, en man och en kvinna. De gick rakt över gatan och kikade i skyltfönstren.

-Jag såg också en man gå efter dem på högst tio meters avstånd.

KI 23.18 DEKORIMAHÖRNET (KATJA & PIRJO se sid 79, fig X)

Två finska kvinnor kallade Katja och Pirjo är på väg hem efter ett biobesök. När de kommer till korsningen Sveavägen - Tunnelgatan frågar Katja Pirjo vad klockan är. Pirjo märker då att hon har glömt klockan hemma.

Katja vänder sig nu i stället till en man som står med korslagda armar utanför konstaffären Dekorima (se sid 472). Just som hon ska fråga upptäcker hon att hon känner igen honom som en landsman och tilltalar honom därför på finska:

-Mitä kello on? Vad är klockan?

I stället för att svara stirrar mannen häpet på henne.

-Kuinka paljon kello on? Varför kan du inte säga vad klockan är?

Mannen ser helt paff ut och håller fortfarande tyst. Just då säger det pling från något metalliskt som han hållit instucket under ena armhålan och en röst säger på finska:

-Nu kommer de!

-Minut tunnetin, svarar mannen stressat. Jag är igenkänd. Vad ska jag göra?

-Strunta i det och gör vad du ska!

Den så kallade Dekorimamannen

KI 23.18 CAFÉ MON CHERI (VICTOR GUNNARSSON)

Från caféet Mon Cheri går 33-åringe Victor Gunnarsson till McDonalds på Kungsgatan och sedan vidare till biografen Rigoletto för att se föreställningen som börjar kl 23.30. Gunnarsson kommer snart att gripas som misstänkt Palmemördare

under namnet "33-åringen" (se sid 267).

KI 23.18 TUNNELGATAN (INGE MORELIUS)

Musikläraren Inge Morelius flickvän Helena Lädhe ska hämta ut pengar i en bankomat i korsningen Tunnelgatan - Sveavägen. Han har parkerat med framhjulen på övergångsstället och är lite orolig eftersom parkeringen är olaglig. Därför sitter han tillsammans med vännen Sven-Erik Rolfart och håller utkik åt alla håll. En man i parkasliknande rock kommer samtidigt gående i rask takt på andra sidan Sveavägen, mot Tunnelgatan och i riktning från biografen Grand. Mannen går ända ute vid trottoarkanten, kanske har han sneddlat över gatan strax innan. Efter att ha passerat en reklampelare på utsidan viker han av in mot färghandeln Dekorima. Enligt Morelius tittar han först in i skyltfönstret för att sedan vända sig om och bli stående med ansiktet ut mot gatan.

-Titta på den där snubben, säger Morelius till sin kompis. Han ser ut att vänta på någon. Det kanske är en knarkaffär på gång.

Flickvännens bankomatutag registreras av bankens dator till kl 23.18.

KI 23.19 SVEAVÄGEN (RÖD BIL se sid 79, fig 29)

Minuterna före mordet körs en röd personbil, förmodligen av märket Alfa Sud eller VW Golf, Sveavägen norrut med 3-4 personer i. Den slingrar in mot trottoarkanten och hindrar därigenom en bakomvarande personbil att komma fram (se sid 66). Föraren som verkar leta parkeringsplats, tvärbromsar, startar och så vidare, tills bilen med en rivstart försvinner in till höger på Tegnégatan.

KI 23.19 SVEAVÄGEN (NICOLA FAUZZI)

Vittnet Nicola Fauzzi går Sveavägen norrut på den östra gångbanan. Han har precis passerat Tunnelgatan utan att lägga märke till någon människa. Någon minut senare promenerar ett par mot honom och han kommer senare att uppge att han möter makarna Palme vid det så kallade Bonnierhuset, beläget på Sveavägen 56. 5-10 meter efter följer en som han uppfattar det, äldre man iklädd en blå jacka. När Fauzzi passerar tänker han att mannen är för gammal för att vara säkerhetsvakt.

KI 23.19 STUREPLAN (NEDSLÄCKT POLISBIL)

Gun K och hennes make är på väg till fots från Norrmalmstorg till Restaurang Monte Carlo i hörnet Sveavägen - Kungsgatan. När de passerar Stureplan får de se en polisbil med släckta strålkastare stå under den så kallade Svampen.

KI 23.19 HÖTORGET (POLISPIKET se sid 79, fig 30)

En polispiKET står några minuter före mordet parkerad på Kungsgatan vid Hötorget.

++++
Från och med nu och drygt 15 minuter framöver råder det delade meningar om tiderna. Av den anledningen kommer boken att avstå från exakta tidsmarkeringar. Flera böcker har skrivits om dessa avgörande minuter, bland andra *Inuti Labyrinten* (t.ex kommentarer till radiokommunikation), *Polisspåret*, *Coverup* med flera (se Bibliografin). Läs mera om manipulerade protokoll (se sid 186).
++++

KI 23.?? BIRGER JARLSGATAN (ALEXANDRA se sid 79, fig 31)

När vittnet Anders Synnelius och hans vänner (se sid 55) kommer till Alexandra för andra gången står inte polisfordonen kvar där de stod förut. Nu står en ensam polisbuss i stället 20-30 meter längre norrut, parkerad inne på Snickarbacken med avstängd motor och släckta ljus och vänd mot Birger Jarlsgatan.

KI 23.?? SLUSSENPLAN (WILHELM KRAMM)

Ungefär samtidigt stoppas Wilhelm ”den Galne Österrikaren” Kramm (se sid 45) i en rutinkontroll på Slussenplan av en polisbil. Innan natten är förbi kommer Wilhelm Kramm att anklagas för statsministermord.

KI 23.?? SVEAVÄGEN (JAN WIKLUND se sid 79, fig 32)

Vittnet Wiklund passerar för andra gången på kort tid (se sid 66) korsningen Sveavägen - Tunnelgatan. Nu ser han en man stå och speja Sveavägen norrut vid posthörnan.

KI 23.?? DEKORIMA (ANDERS BJÖRKMAN)

Anders Björkman är på väg hem efter en firmafest. Han går tillsammans med några arbetskamrater norrut längs Sveavägen. Kamraterna vill fortsätta vidare till Kåren för att dansa. Eftersom de behöver ta ut pengar går de in i Götabankens dygnet-runt-öppna entré i Skandiahuset, där det finns en bankomat, cirka 20 meter norr om den blivande mordplatsen. Björkman väntar utanför varefter gruppen skiljs och Björkman vänder näsan hemåt. Utan att veta det hamnar han nu bara några få meter bakom paret Palme.

Anders Björkman

KI 23.?? SVEAVÄGEN (ALF LUNDIN)

Vittnet Alf Lundin (se sid 66) har vänt om, eftersom han har fått en så konstig känsla av att någonting otäckt kommer att hända. Han lägger då märke till att paret Palme står och tittar i ett skyltfönster. Därefter ser han den efterföljande mannen korsa Sveavägen längre bort mot Kungsgatan till.

Alf fortsätter att gå Sveavägen söderut och får då syn på mannen som nu står vid ett av Dekorimas skyltfönster. Det är samme man han sett vid Grand.

KI 23.?? DEKORIMAHÖRNET (MORDET)

Då paret Palme passerar den blivande mördaren, går denne bakifrån fram till statsministern, lägger ena handen på hans axel, drar honom mot sig och avlossar ett skott med en grovkalibrig revolver. Kulan krossar Olof Palmes femte bröstkota, sliter upp huvudpulsådern, övre hålvenen samt mat- och luftstrupen varefter den tränger ut genom övre delen av bröstbenet.

Döden närmar sig bakifrån

När skottet smäller tror Lisbet att det är några ungdomar som håller på att leka med smällare. Hon vänder sig mot Olof för att kommentera det hela då hon märker att han tappar steget och faller ihop. Han är död innan han handlost slår i asfalten.

Mördaren skjuter därefter ett andra skott mot Lisbet. Kulan sägs snudda hennes rygg, men lämnar henne oskadd.

KI 23.?? DEKORIMA (ANDERS BJÖRKMAN)

Anders Björkman ser framför sig tre personer som går i bredd, småpratar och verkar ha trevligt. Björkman noterar att alla tre är ungefär lika långa och att mannen till vänster håller om personen i mitten, varför han gör reflektionen att detta måste vara en kvinna. Plötsligt hör han två skott och ser en person falla omkull. Samtidigt skriker kvinnan som går längst ut mot gatan på ett som Björkman uppfattar det utländskt språk.

Den perfekta flyktvägen

Gärningsmannen, som är ”klädd i en mörk eller mörkblå grovt stickad mössa hoprullad ett par gånger samt ett mörkt rockliknande plagg som går ner till knäna”, försvinner direkt in på Tunnelgatan österut.

Belysningen på mordplatsen utgörs endast av gatubelysningen på Sveavägen samt två mitt över Tunnelgatan hängande lampor, vilket gör att det är svårt att urskilja

Statskupp i Slowmotion

några detaljer. 35 meter in på Tunnelgatan står dessutom ett antal byggnadsbaracker från firman Kommunbygg uppställda. Barackerna tar slut på en plats där Luntmakargatan korsar Tunnelgatan.

Den östra delen av Tunnelgatan är en så kallad gågata, drygt sju meter bred. Ett hundratal meter längre in ligger mynningen till Brunkebergstunneln, en gångtunnel till Birger Jarlsgatan. Tunneln är dock stängd vid denna tid på dygnet. På tunnelns bägge sidor löper trappor upp mot Malmskillnadsgatan, den högra trappan blockerad av byggnadsställningar med mera. Trappan är i fyra sektioner och till vänster finns dels en hiss, dels en rulltrappa upp till Malmskillnadsgatan.

KI 23.?? DEKORIMA ("CHRISTER PETTERSSON" se sid 79, fig X)

Samme svarttaxichaufför som flera gånger tidigare observerat någon mycket lik Christer Pettersson på Tegnérgatan och vid biografen Grand får se denne stå vid Dekorimas skyltfönster. När han närmar sig Kungsgatan hör han plötsligt en smäll som gör att han vrider på huvudet och i ögonvrån får se "Christer Pettersson". Han fortsätter dock färden in till höger på Kungsgatan. (Detta vittne träder först fram 1997 - elva år senare).

KI 23.?? TUNNELGATAN (INGE MORELIUS)

Musikläraren Inge Morelius har någon minut tidigare sett paret komma gående arm i arm, även de ända ute på trottoarkanten. Efter att ha passerat reklampelaren viker de av in mot mitten av den breda trottoaren. Morelius får då se hur paret släpper armkroken strax efter att de gått förbi Dekorimahörnet.

Den mystiske mannen han tidigare lagt märke till följer omärkligt efter, glider upp bakom Palme och griper tag i hans ena axel. Morelius ser samtidigt flera kraftiga ljussken, varefter den skjutne kastas med vänster axel före i trottoaren och landar med ryggen vänd in mot gränden.

Mördaren stoppar nu snabbt ena handen i fickan och springer in i den mörka gränden rakt framför Morelius bil. Gärningsmannen har en parkasliknande mörk jacka eller rock, en mörk stickad mössa som är uppvikt runt om och lågskor. Morelius lägger särskilt märke till att anklarna lyser vita nedanför byxbenen.

KI 23.?? MORDPLATSEN (JAN-ÅKE SVENSSON)

Ett vittne vid namn Jan-Åke Svensson stannar sin bil i vänsterfil i höjd med korsningen Sveavägen - Tunnelgatan när han hör ett skott till höger om sig. När han vänder sig om ser han tre personer på trottoaren varav den i mitten sjunker ihop. Omedelbart efter ett andra skott ser han hur det ryker till i gångbanan en bit från offret ut mot körbanan. Gärningsmannen avlägsnar sig sedan springande från platsen, samtidigt som Lisbet kastar sig på knä bredvid sin skjutne make.

Händelsen observeras också av en taxichaufför vid namn Hans Johansson som har stannat med sin bil för rött ljus. Johansson svänger omedelbart runt med bilen och ser gärningsmannen vända sig om och springa iväg mot trapporna. Han bestämmer sig för att sitta kvar i bilen och anropa sin taxiväxel för att meddela om händelsen. Hans tre passagerare Göran Israelsson, Kenneth Ersson och Stefan Glantz hoppar ur bilen.

Lisbet kastar sig på knä bredvid sin make

-Vi skyndar oss att vända kroppen i framstupa sidoläge, berättar Stefan Glantz. Ansiktet är alldeles blodigt, men jag försöker i alla fall med mun-mot-mun metoden.

-Han är död! Han är död! Han är skjuten! skriker Lisbet Palme hysteriskt och irrar runt på platsen.

Händelsen observeras även av syskonparet Christina och Per Wallin som kommer gående på andra sidan Sveavägen. De springer genast fram till platsen för att se om de kan hjälpa till.

KI 23.?? MORDPLATSEN (ANNA HAGE)

Det finns sammanlagt sju bilar, varav tre taxi och en limousine som befinner sig i gatukorsningen, där trafiksignalerna slagit om från rött till grönt sekunderna innan skotten faller. Vittnet Cecilia Anderstedt befinner sig i en taxi i anslutning till attentatsplatsen tillsammans med väninnorna Anna Hage och Karin Johansson.

Bilar stannar och människor rusar fram

-Från reklampelaren som finns cirka 15 meter norr om Tunnelgatan ser jag hur tre personer sneddar in mot Dekorimahörnan.

Tyvär släpper Cecilia de tre med blicken och det är först när någon i bilen skriker att en person fallit omkull som hon åter vänder sig mot platsen.

-Vi satt i bilen på Sveavägen när vi plötsligt hör skott, berättar 17-åriga Anna Hage. Jag uppfattar gärningsmannen som medelålders och av medellängd, han är bredaxlad

Statskupp i Slowmotion

och huvudet verkar lite för litet till kroppen precis som en människa som styrketränar. Han har en lång rock.

Anna Hages väninna Karin Johansson hinner samtidigt se att mördaren är omkring 35 år, av medellängd och med mörkt hår. Han är ensam och springer mycket fort.

-Efter att ha kastat mig ur bilen rusar jag fram till offret, vars fru står och bara stirrar, fortsätter Anna Hage. Jag börjar omedelbart ge honom hjärtmassage och efter några minuter får jag igång pulsen, men bara i några få sekunder. En kille börjar samtidigt ge honom konstgjord andning. Vi håller säkert på i en minut innan ambulansen kommer. Men ingenting hjälper. Mannen är helt livlös och blodet bara väller fram ur munnen och bröstet. Samtidigt försöker hans fru konstigt nog hindra oss och avbryta upplivningsförsöken.

Under tiden gör väninnan Karin Johansson vad hon kan för att försöka lugna ner Lisbet Palme, utan att veta vem hon är.

KI 23.?? SKANDIAHUSET (STIG ENGSTRÖM se sid 216)

Stig Engström är reklamman och grafiker på försäkringsbolaget Skandia, vars stora kontorskomplex ligger i direkt anslutning till mordplatsen. Engström arbetar enligt egen uppgift med information, skadeförebyggande åtgärder och säljstöd och kommer senare att omtalas som Skandiamannen. Den här kvällen har han arbetat över på en av de översta våningarna i det väldiga Skandiahuset. Stämpeln när han stämplar ut från Sveavägen 44 visar kl 23.21.00.

Han går ut till trottoarens ytterkant och i höjd med en affischpelare hör han plötsligt ett tjoffljud, ungefär som en smällare. Han uppfattar bara ett skott tydligt och klart, det andra låter mer som oljud. Men när han tittar bortåt Tunnelgatan får han se en person ligga på gatan och en kvinna på knä över denne. Engström tror att en knarkaffär i den undre världen gjorts upp och rusar fram för att hjälpa till. Mannen ligger framstupa och det väller blod ur munnen på honom, vilket döljer anletsdragen.

Stig hjälper till att lägga offret i framstupa sidoläge och pratar med kvinnan som verkar ganska virrig och springer fram och tillbaka.

-Vart tog gärningsmannen vägen, frågar han.

-Ditåt, svarar kvinnan och pekar in i gränden i riktning mot trapporna.

-Hur var han klädd?

Efter några sekunders tvekan svarar kvinnan:

-Mörkblå täckjacka. Förresten har de skjutit mig också!

Det kan nog inte vara så farligt som hon far runt, tänker Stig Engström för sig själv samtidigt som han noterar att hon använde ordet ”de”(!). Efter ett tiotal sekunder tittar han in i Tunnelgatans gränd. Då får han se en person titta fram alldeles bakom byggbarackerna på Luntmakargatan, vilket ger honom en obehaglig, hotfull känsla.

KI 23.?? LUNTMAKARGATAN (LARS JEPPSSON se sid 79, fig 33)

Vittnet Lars Jeppsson har kommit gående till den sydvästra hörnan av korsningen Luntmakargatan - Tunnelgatan. Han står just och funderar över vart han ska gå när han hör två skott från Sveavägen. Några byggaracker skymmer utsikten mot Sveavägen, men trots det ser han en man falla huvudstupa. I samma ögonblick hör han en kvinna ropa:

-Nej, vad gör du?!

Så snart han förstår att någon blivit skjuten hoppar han tillbaka in bakom barackerna. Sekunderna efter hör han springande steg på andra sidan. Mannen är ganska lång med en bred ryggtavla, brottarnacke och mörka kläder. Handen närmast Jeppsson, den högra, är tom. Mördaren flyr nu uppför de 89 trappstegen till Malmskillnadsgatan. Han verkar spänstig och tar två steg i taget. Vägen är perfekt vald och kvarteren runt Malmskillnadsgatan erbjuder mördaren en rad flyktvägar.

Just när mördaren flyr upp på Brunkebergsåsen far piketbuss 3230 (se sid 63) sakta i väg från området. Den kör inte söderut mot det egna distriktet utan svänger av ner mot Sergels torg.

Uppe på krönet vänder gärningsmannen sig om och tittar ner mot Sveavägen. När denne väl försvunnit över krönet tar Lars Jeppsson tveksamt upp förföljandet. Eftersom mannen är beväpnad är det bäst att ta det försiktigt. En minut och femton sekunder efter mordet når Jeppsson trappkrönet.

Här inleds vad som kommer att bli Sverige mest intensiva mördarjakt någonsin - och samtidigt den största spaningskatastrofen.

KI 23.?? NORRA BANTORGET (BENSINMACK se sid 79, fig 34)

Samtidigt håller ett par på att tanka på Shellmacken vid Norra Bantorget, när två polispiketer kör in och parkerar front mot front. Kvinnan ser ett tiotal poliser strömma ut ur bilarna, de flesta klädda i vita jackor. En av poliserna är en kvinna. Poliserna skojar lite med varandra och samtidigt som flera av dem går in i butiken hör ett av vittnena hur en polis skrattande frågar:

-Hörde du något larm? Det gjorde i alla fall inte vi.

Endast en av dessa två piketbussar har någonsin identifierats, Norrmalmspiketen 1230 med befälhavaren Christer Persson. Den polisman som sköter tankningen är polisassistent Kent Bäcklund.

KI 23.?? SVEAVÄGEN (ANDERS DELSBORN)

Taxichauffören Anders Delsborn kommer körande Sveavägen söderut. Han har tre unga kvinnliga passagerare i bilen: Charlotte Liljedahl, Lena Schödin och Ann-Charlott Holmgren. Det är rött ljus i korsningen vid Tunnelgatan.

Lars Jeppsson

Statskupp i Slowmotion

-Jag ser hur Olof och Lisbet Palme står och pratar med en man, berättar Delsborn. De är vända mot gatan med ryggarna mot skyltfönstret i hörnet. Mannen står mitt emot dem med ryggen mot mig. Han har någon form av grå herrhatt samt en gråaktig ulster med svarta stänk. Plötsligt tar han fram en stor pistol av Vilda Västerntyp. Han höjer den mot Palmes bröst och jag hör två snabba skott och ser en stor eldflamma slå ut från pistolen.

Samtidigt som offret segnar ned på den motsatta sidan av gatan försvinner gärningsmannen springande därifrån. Folk börjar genast strömma till och samlas kring en smått hysterisk kvinna som skrikande rusar fram och tillbaka. Delsborn kör nu snabbt in bilen till trottoarkanten och anropar basstationen över radion.

Ann-Louise Mary Paulsson arbetar den här natten på Järfälla taxi och blir den som tar emot Delsborns anrop.

-Någon är skjuten. Ring polis och ambulans! Det ligger en man på gatan. Han rör sig inte!

Paulsson skyndar sig men trots det går det nästan en minut innan hon hittar numret till Stockholmspolisen och får kontakt med polisman Ulf Helin på ledningscentralen:

-Vår taxi 2517 säger att det är någon som är skjuten i korsningen Tunnelgatan - Sveavägen.

KI 23.?? LUNTMAKARGATAN (SIGGE CEDERGREN se sid 79, fig 35)

Spelklubsägaren Sigge Cedergren är på väg hem från Spelklubben Oxen tillsammans med kamraten Reine Jansson. Han kör en gammal Saab han lånat av en bekant. I samband med att han stannar för att släppa fram trafik, uppmärksammar han fyra personer, däribland en kvinna, som kommer gående i rask takt Malmskillnadsgatan norrut mot Apelbergsgatan. Gruppen passerar framför Cedergrens fordon, varvid han ser att en av männen bär en walkietalkie.

Sigge kör nu Malmskillnadsgatan norrut och svänger till höger ner på Luntmakargatan, det vill säga mot enkelriktat. (2010 är gatan enkelriktad åt motsatt håll. Fotot missvisande). Den första biten av Luntmakargatan utgörs av en brant backe neråt och vid Luntmakargatan 10-12 står en sopcontainer som upptar en tredjedel av gatans bredd.

När bilen befinner sig ungefär mitt för containern kör en gammal vit Volvo 142/244 ut från en parkeringsplats och spärrar vägen

Backen där Sigge Cedergren stoppas

för honom. Sigge Cedergren backar tillbaka runt hörnet för att släppa fram fordonet. Men det dyker aldrig upp trots att de väntar ett bra tag. Han kör då ner en gång till - men även den här gången kör Volvon fram och blockerar. Nu börjar Sigge Cedergren bli irriterad. Varför spärrar Volvon vägen för honom?

För att få fri sikt öppnar han bildörren och håller just på att backa när han hör två skott.

-Herregud, det är ju rena Vilda Västern, säger han till sin kompis innan han kör runt hörnet och stannar.

Sigge Cedergren

Den bil som spärrat vägen för honom kommer nu tätt följd av en mörk combi. Cedergren får intryck av att föraren har för avsikt att köra i östlig riktning, men att han ändrar sig och svänger Apelbergsgatan ner mot Sveavägen. Även den mörka combin, troligtvis av märket Opel eller Volvo (se sid 637), följer efter. Mördaren har under tiden flytt från Dekorimahörnet och försvunnit nerför Tunnelgatan, och när Cedergren gör sitt tredje försök kan han obehindrat köra nerför Luntmakargatan och passera Tunnelgatan.

K1 23.?? SAMTAL 1 (LAC-bandets spår 11) (LEIF LJUNGQVIST)

Företagaren Leif Ljungqvist står med sin bil vid trafikljuset Sveavägen - Tunnelgatan när skotten smäller. Med i bilen är hans vän Jan Andersson. En framförvarande taxi gör en U-sväng för att stanna vid brottsoffret. Leif Ljungqvist gör detsamma och parkerar framför taxin samtidigt som han slår 90 000 på sin biltelefon. Han avbryter dock försöket när han kommer på att han är tvungen att slå 08 före larmnumret. Han gör därefter ett nytt försök. Operatören Sonja Teir på Länsalarmeringscentralen svarar efter 7 sekunder och kopplar honom vidare till polisens Ledningscentral. Där är det dock ingen som svarar. Ljungqvist ringer i 73 sekunder utan svar. Därefter tröttnar han och lägger på.

*****

Tidsangivelserna som följer från radiokommunikationen är tyvärr inte alltför tillförlitliga, eftersom det inspelade bandet är en manuellt framtagen kopia från ett originalband som enligt polisen hade varit försvunnet under två år. Detta framgår om man jämför de olika avsnitten. Vidare har det klippts och redigerats i bevismaterialet (se sid 186).

Förkortningar:

(LAC) = Länsalarmeringscentralen (90 000)

(SBC) = Polisens Sambandscentral

(Lc) = Polisens Ledningscentral (Tiden tagen från LAC-bandets Fröken Ur)

Statskupp i Slowmotion

”23:22 och 10”

”23:22 och 20”

Sonja Teir (Länsalarmeringscentralen LAC): 90 000.

Leif Ljungqvist (biltelefon, kraftigt brus i bakgrunden): Ja det är mord på Sveavägen!

Sonja Teir (LAC): Prata med polisen. (Riktat till någon annan): Mord på Sveavägen (varefter hon med nummersändare ringer upp polisens växel för att vidarebefordra samtalet dit)

Man (i bakgrunden på LAC): Ett-Noll-Två.

”23:22 och 30”

Leif Ljungqvist (biltelefon): Ja.

Annan mansröst (i bakgrunden, säger förmodligen): Har du ringt polisen?

Leif Ljungqvist (biltelefon): (början ohörbar) Därför att... vi hörde bara ett skott.

”23:22 och 40”

(Brus och telefonsignaler)

Annan mansröst (via Leifs biltelefon): Du måste ha sett nåt?

(Rington)

Mansröst (eventuellt samma som föregående): Vet du inte vart han tog vägen?

”23:22 och 50”

***** (Avbrott i kopian från LAC-bandet från 23:22.50 till 23:23.10) *****

(Rington)

”23:23 och 20”

Mansröst (nära): Ja.

(Flera ringtoner i följd)

”23:23 och 30”

Mansröst i bakgrunden via Leifs biltelefon: ..en taxi som håller på och ringer..

Leif Ljungqvist (biltelefon): Har du signalement på den där killen då?

(Rington)

”23:23 och 40”

Mansröst (via Leifs biltelefon): Han är här.

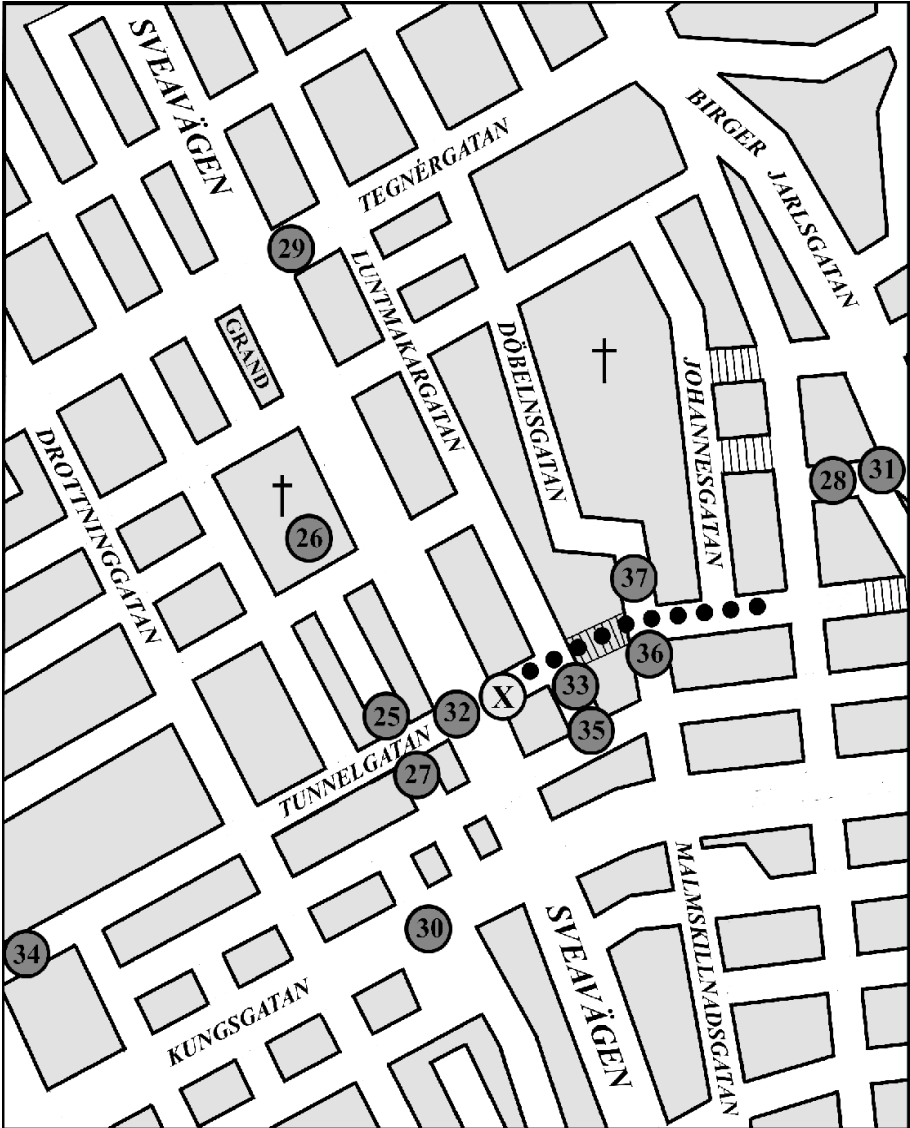
Kvinnlig växeltelefonist: Polisen. (brus från biltelefon) Hallå?

***** (Avbrott i kopian från LAC-bandet) *****

(Några frågor: Hur förklara avbrotten i inspelningen? Vem syftar kommentaren ”han är här” på?)

KI 23.?? MALMSKILLNADSGATAN (TRAPPMANNEN se sid 79, fig 36)

Ett 27-årigt vittne vid namn Benny P, senare kallad Trappmannen, är på väg till inredskoteket Taurus på Malmskillnadsgatan. Han stannar till ovanför trapporna vid Tunnelgatan för att kissa. Plötsligt får han höra två smällar och när han ska lämna

25) Wiklund, se sid 66. 26) Män på kyrkogård, se sid 66. 27) Brevvittnet, se sid 66. 28) VW-Passat, se sid 67. 29) Röd bil, se sid 69. 30) PolispiKET, se sid 69. 31) PolispiKET, se sid 69. 32) Spejande man, se sid 70. 33) Lars Jeppsson, se sid 74. 34) Tankande poliser (lite utanför bild), se sid 75. 35) Spärrande bil, se sid 76. 36) Trappmannen, se sid 78. 37) Vittne E, se sid 78. X) Mordplatsen. Streckad linje: Flyktvägen.

Statskupp i Slowmotion

platsen blir han påsprungen av en man med en skarp intensiv blick.

Mannen, som har en stickad militärmössa med öronlappar och en ljus militärjacka i halvlång modell, muttrar något när Trappmannen kommenterar hans framfart och försvinner sedan i riktning mot Johannes brandstation snett över gatan. Vittnet lägger speciellt märke till att gärningsmannen luktar svett.

KI 23.?? MALMSKILLNADSGATAN (VITTNE E se sid 79, fig 37)

Christer K eller Vittnet E som han senare blir kallad kommer körande söderut på Malmskillnadsgatan. Nära Johannes brandstation kommer en man springande från höger rakt ut i gatan. Vittnet E ställer sig på bromsen och mannen som halkat till framför bilen blir stående under flera sekunder innan han fortsätter in på David Bagares gata. Mannen har en stirrande blick och i sin högra hand har han en revolver. E ser honom därefter försvinna in på en gata till vänster.

KI 23.?? DAVID BAGARES GATA (YVONNE NIEMINEN se sid 95, fig 38)

Yvonne Nieminen och hennes vän Ahmed Zahir har just lämnat en klubb på Johannesgatan och svänger in på David Bagares gata på väg västerut när de får se en man komma springande mot dem på andra sidan gatan. Trots att det är kallt springer mannen med öppen rock / jacka och en slags handväska som han försöker stoppa ned eller ta upp något ur. Väskan är cirka 20 x 15 centimeter och brun till färgen.

Mördaren sägs fly ner längs David Bagares gata

Nieminen får intryck av att mannen är jagad och tror att han kanske har stulit en handväska. Han vänder sig två-tre gånger om under tiden som han passerar dem. Paret lägger märke till att mannen är mörk och kraftig, iklädd en knälång troligtvis svart rock som fladdrar mycket, keps och lågskor. Han halkar lite i snömodden och det ser ut som om han har det ganska tungt.

Paret fortsätter tills de precis på krönet vid Malmskillnadsgatan får se en man komma springande upp för trapporna.

-Vart tog han vägen, såg ni vart han sprang, ropar Lars Jeppsson utan att stanna.

-Han sprang ner där, svarar Nieminen och pekar längs David Bagares gata mot Regeringsgatan.

KI 23.?? LUNTMAKARGATAN (SKANDIAHUSET se sid 95, fig 39)

Den kvinnliga väktaren Anette Kohut kör omedelbart efter mordet ut från Skandiagaraget och försvinner. Hon observerar då hur en vinglande röd bil (se sid 69) i hög fart svänger in till höger på Tegnérgatan.

KI 23.?? OLOFSGATAN (TOMMY ANDERSSON se sid 95, fig 40)

Tommy Andersson har varit på restaurang Monte Carlo med sin tjej. På Olofsgatan, nästan framme vid Adolf Fredriks kyrkogata, har han precis hört två eller tre smällar. Någon minut senare kommer en man springande från Tunnelgatan. Han törnar emot Andersson som blir arg och skriker ”jävla turkjävel” efter mannen samtidigt som denne hoppar in i en bil och kör ut på Sveavägen. Mannen är i 30-35-årsåldern, mörkhårig, eventuellt med mustasch och iförd en mörk täckjacka.

KI 23.?? KUNGSGATAN (GÖSTA SÖDERSTRÖM se sid 95, fig 41)

Kommissarie Gösta Söderström och hans chaufför Ingvar Windén till Östermalms polisdistrikt. Den här kvällen är kommissarie Söderström högsta yttre befäl och har i uppdrag att se till att det inte är något bråk i den centrala delarna av Stockholm.

De håller just på att kontrollera den så kallade Raggarrundan när polisbilen hejdas på Kungsgatan av en lång, brunklädd man i 40-årsåldern som kliver ut i gatan:

-Det är skottlossning på Sveavägen, säger han när kommissarie Söderström vevar ner rutan.

Utan att ta reda på mannens namn och adress bestämmer Söderström sig för att omedelbart åka iväg till brottsplatsen.

-Kör, skriker han.

Nu gäller det att snabbt komma ett eventuellt offer till undsättning. Samtidigt meddelar han via radion:

-Vi har fått ett meddelande från Taxi att någon har blivit skjuten på Sveavägen vid Tunnelgatan, rapporterar han samtidigt som han noterar tiden: kl 23.28. Att notera tiden är standardförfarande vid alla utryckningar.

Gösta Söderström

(Mannen på Kungsgatan är ett mysterium. Hans identitet förblir okänd ända till rättegången mot tidningen *Proletären* 1989. Under rättegången avslöjar tidigare spaningsledaren Hans Holmér då både dennes fullständiga namn och födelseår. När mannen senare spåras av några privatpersoner visar det sig att han är polis och okänd vid Järfälla Taxi, trots att det är där han enligt polisen arbetat under mordnatten. Den här mannen är också 15 år yngre än personen som stoppar Gösta Söderströms bil).

KI 23.?? DAVID BAGARES GATA (LARS JEPPSSON se sid 95, fig 42)

Förföljaren Lars Jeppson (se sid 74) tvekar en liten stund, kanske upp till 10 sekunder

Statskupp i Slowmotion

innan han fortsätter vidare längs David Bagares gata. Han tycker sig då se en rörelse, kanske någon som hukar sig bakom några parkerade bilar längre fram i höjd med David Bagares gata 22-24. Drygt trettio meter ner i backen, strax innan Johannesgatan mynnar ut på David Bagares gata, får han samtidigt se en polisbil komma i ganska hög fart i riktning från Regeringsgatan och svänga in på David Bagares gata. Det är kommissariebil 1520 som avvaktande kör uppför backen utan blåljus. När Jeppsson möter bilen får han ögonkontakt med kommissarie Christian Dalsgaard, men bilen stannar inte utan fortsätter i stället förbi honom upp mot krönet. Inga ansatser görs för att stoppa Jeppsson som förvånad lunkar vidare nerför David Bagares gata.

KI 23.?? MORDPLATSEN (GÖSTA SÖDERSTRÖM)

Nu anländer kommissarie Gösta Söderström och polisassistent Ingvar Windén med radiobil 2520 till brottsplatsen. När de kommer fram har 10-15 personer samlats i en ring kring den skjutne som ligger på rygg i en stor blodpöl. Söderström ser genast att offret är mycket illa däran. Ansiktet är nedsölat av blod som stötvis kommer ur munnen. Några stycken är igång med hjärtkompression och mun-mot-mun-metoden.

KI 23.?? LARMCENTRALEN (OMRÅDESLARM)

Stockholmspolisens ledningscentral sänder ut ett områdeslarm som sägs nå alla lediga radiobilar i City. Kommissarie Gösta Söderström försöker samtidigt lugna ner hustrun till den skjutne mannen. Då han tar tag i henne för att få henne lugn, skriker hon:

-Är du inte klok! Känner du inte igen mig? Ser du inte att jag är Lisbet Palme och där ligger min Olof!

Söderström blir helt paff och lutar sig fram över offret för att se om hon menar allvar. Han ser direkt att mannen är död, men är tvungen luta sig fram över offret och granska det blodiga ansiktet med de stirrande ögonen mycket noga innan han konstaterar att kvinnan faktiskt talar sanning. Det är landets statsminister som ligger framför honom!

Söderström trycker fingret mot offrets hornhinna för att se om det finns några reflexer. Men det händer ingenting. Samtidigt väller blod ut ur mun och näsa och fullständigt dränker mannens kläder.

Efter en cirka tio sekunder lång undersökning kommer Södermalmspiketen 3230 med poliserna Kjell Östling, Leif Svensson, Jan Hermansson, Peter Wikström, Claes Djurfeldt och Klas Gedda till platsen. I vanliga fall brukar piketbesättningen vara fem, men just den här kvällen jobbar kollegan Ulf Helin extra i polisens Sambandscentral, där han sitter som spindeln i nätet för de kommande mordspaningarna. När larmet gick hade piketen befunnit sig på Beridarbansgatan vid Sergels torg och därefter kört snabbt, utan att vänta på anrop, direkt till mordplatsen.

-De (?) sprang ditåt, hojtar någon (möjligen vittnet Leif Ljungkvist eller den så kallade Skandiamannen Stig Engström).

Kommissarien beordrar genast ett eftersök.

-Upptag förföljandet omedelbart! De misstänkta har sprungit upp mot trappan.

-Men vi har ju ingen skyddsutrustning, protesterar piketbefälet Kjell Östling.

-Skit i det - spring!

Trots ordern väljer befälet Kjell Östling att tillsammans med chauffören Leif Svensson stanna kvar i piketen medan de andra springer in i gränden med dragna pistoler. Några av poliserna låter enligt Stig Engström som en glammade småskoleklass. Samtidigt kommer han på att han inte har nämnt den blå täckjackan, varför han springer efter för att förklara. När han vänder sig om igen får han se hur någon ger offret hjärtmassage.

Piket 3230 kör omedelbart mot mordplatsen

-Men herregud, var han inte död innan så är han det nu. Hjärtmassage i en krater, det kan aldrig sluta väl.

KI 23.?? KAMMAKARGATAN (CRAIG WILLIAMSON se sid 95, fig 43)

Enligt en omfattande tysk radiodokumentär om Palmemordet ser vittnen en man springa in på gården med lägenheten där den sydafrikanske spionen Craig Williamson (se sid 577) uppges bo.

KI 23.?? OLOFSGATAN (SKELLEFTEHAMNSMANNEN se sid 95, fig 44)

En resande i damkläder har den här kvällen besökt en tjej på Tegnérgatan. På väg från hennes lägenhet ser han en man stå i korsningen Olofsgatan - Tunnelgatan och tala hetsigt i en walkietalkie. Språket låter likt tyska.

Mannen är 185 cm lång, har rakt, mörkblont hår, kammat åt sidan, kraftig nacke, mörka ögon, ovanligt mörk skäggstubb och ser mycket svensk ut. Han bär en halvlång mörkblå parkasrock med gråvit pälskrage och mörka manchesterbyxor. Han har svarta skinnhandskar och håller radioapparaten med bägge händerna. Samtidigt lägger vittnet märke till en röd bil, troligtvis en Ford Escort, som sakta rullar fram mot Sveavägen. Det här anonyma vittnet kommer senare att bli känd som den så kallade Skelleftehamnsmannen (se sid 223).

KI 23.?? AMERIKANSKA AMBASSADEN (LARS CHRISTIANSON)

Statskupp i Slowmotion

Kommissarie Lars Christianson är befälhavare för piketgrupperna, den särskilda insatsstyrka som är specialutbildad och tänkt att användas vid terrordåd och bombhot.

-När radioanropet Skottlossning Tunnelgatan - Sveavägen går ut befinner vi oss vid Amerikanska ambassaden. Vi kör direkt mot brottsplatsen.

(Detta är den officiella versionen. Men i själva verket beordrar han i stället chauffören Hans-Erik Rehnstam att först köra till området kring Johanneskyrkan som ligger i mördarens flyktväg. Vad man gör där har aldrig kommit fram i detalj. Kommissarie Christiansons förhävanden denna natt kommer av okänd anledning att till stora delar höljas i ett dunkel (se sid 258)).

KI 23.?? JÄRFÄLLA TAXI, SAMTAL 2 (från LAC-bandets spår 7)

Det första larmet om skottlossning kommer till polisen från växeln vid Järfälla Taxi sekunderna kring kl 23.23.00. Växeltelefonisten Ann-Louise Paulsson har dessförinnan mottagit ett anrop från taxichauffören Anders Delsborn som i likhet med Leif Ljungqvist blivit ögonvittne till mordet. Delsborn ber Paulsson larma polisen direkt.

I Stockholmspolisens ledningscentral tas samtalet från Järfälla emot av polismannen Ulf Helin som normalt tjänstgör i piket 3230 (se sid 82), men som tillfälligt bytt arbetsplats just denna dag. Mot gällande instruktioner avbryter denne samtalet efter endast cirka 20 sekunder. Samtalet finns beklagligtvis ej bandat.

Växeltelefonisten ser sig därför tvungen att först ta förnyad kontakt med Delsborn för att få reda på om det är nödvändigt att tillkalla ambulans. När så är fallet ringer hon 90 000. Claes Bystedt som är operatör vid ambulansbordet på länsalarmeringscentralen LAC konstaterar på dataskärmen att ambulans 912 från Sabbatsberg är ledig. Han gör en selektiv sökning över radion och får en kvittenssignal som betyder att ambulanspersonalen inte befinner sig i fordonet.

”23:23 och 40”

Kenneth Ed (LAC): 90 000.

Ann-Louise Paulsson (taxitelefonist): Mm hej, det var Järfälla Taxi.

Kenneth Ed (LAC): Hej.

Ann-Louise Paulsson (taxi): Tunnelgatan vid Sveavägen.

”23:23 och 50”

Kenneth Ed (LAC): Ja.

Ann-Louise Paulsson (taxi): Det är en kille som har blivit skjuten. Och antagligen kommer han behöva en ambulans. Och jag har ringt polisen, men jag vet inte om de har ringt er?

Kenneth Ed (LAC): Nej. Tunnelgatan - Sveavägen, sa du?

”23:24 och 00”

Ann-Louise Paulsson (taxi): Vid Sveavägen.

Kenneth Ed (LAC): Mm..

Ann-Louise Paulsson (taxi): Det hände alldeles nyss.

Kenneth Ed (LAC): Och skjuten sa du?

Ann-Louise Paulsson (taxi): Ja, polisen är på väg dit också.

”23:24 och 10”

Kenneth Ed (LAC): Det är de. Var det..? Vilken..? Är det någon taxi från er där på plats?

Ann-Louise Paulsson (taxi): Ja, han... 25-17 heter han som står kvar där tills polisen kommer.

Kenneth Ed (LAC): Järfälla Taxi 25-17.

Ann-Louise Paulsson (taxi): Ja.

”23:24 och 20”

Kenneth Ed (LAC): Mm, men då.. då kommer vi på en gång, hör du.

Ann-Louise Paulsson (taxi): Mm, va bra.

Kenneth Ed (LAC): Med ambulans, mm. Hej.

KI 23.?? SVEAVÄGEN (WALKIETALKIES se sid 95, fig 45)

I omedelbar närhet av brottsplatsen observeras ytterligare två walkie-talkiemän av tre av varandra oberoende vittnen. Männen sägs signalera till varandra med visslingar och tecken.

KI 23.?? BUSS 43 (LARS KRANTZ se sid 95, fig 46)

Cirka 500 meter öster om brottsplatsen kör buss 43 fram till hållplatsen Eriksbergsgatan vid Eriksbergsplan. Två män lösgör sig ur en mörk portgång och vill följa med. Busschauffören Lövgren blir irriterad och tänker: Varför stod ni inte framme vid hållplatsen och väntade? Han öppnar dock bussdörren och i ljuset från bussens innerbelysning ser han männen tydligt. De är i 25-40-årsåldern, den ene är lång och ljus, den andre lite mindre och mörk. De verkar andfådda och upphetsade. Den ljuse kliver frimodigt fram och vill gå på bussen direkt, medan den mörke betar sig underligt. Han tvekar och drar i den ljuses jacka för att hindra honom, men den ljuse stiger på lika fullt, glatt leende.

-Jag känner igen honom med det samma, eftersom han är en av de två som hoppade på bussen kl 22.15. Men nu ser han inte ut som han gjort en dryg timme tidigare. Nu är han sminkad och mycket solbränd med falska ögonbrynsvinklar och en korpsvart peruk. Han ser sjuk ut och kan vara utlänning. Av någon anledning drar han hela tiden in sina läppar, men när han vänder sig från mig ser jag att han har ett mycket kraftigt käkparti och fylliga läppar.

Den mörke vänder sig samtidigt bort från chauffören och undviker att titta åt dennes håll. Istället stirrar han på vagnsnumret, kanske för att senare kunna identifiera busschauffören. Han bär på en gråblå plastväska i A4-format med blyxtlås. Just en sådan väska har Yvonne Nieminen två minuter tidigare sett hos den flyende mördaren.

Statskupp i Slowmotion

I sådana väskor bär Stockholms civilklädda poliser normalt sina skjutvapen då de är i tjänst. Inte bara bussföraren fäster sig vid mannens underliga uppträdande. Det gör även en passagerare, TV-producenten Lars Krantz.

Enligt Krantz kliver den mörke av bussen igen. Lövgrens minnesbild är att denne också följer med. Hur som helst åker den ljuse med till Surbrunnsgatan.

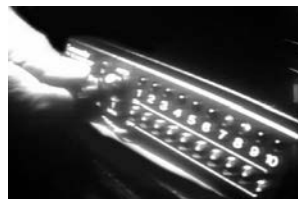
Både busschauffören och Lars Krantz kommer senare att identifiera minst en av männen som Baseballpolis (se sid 417).

KI 23.?? ODENGATAN (ÅKE MALMSTRÖM)

Fem minuter innan mordet tillkännages hör *Dagens Nyheter*s pressfotograf Åke Malmström följande dialog över sin polisradio (se sid 32):

- Hallå där uppe, hur är det?
- För jävligt kallt.
- Statsministern skjuten!

Malmström tror först att det rör sig om ett slags övning, men då brukar det alltid förekomma anropssignaler, Klart slut med mera. Men den här gången finns ingenting sådant. Lägg märke till att det fortfarande är sju-åtta minuter kvar innan kommissarie Gösta Söderström som förste man meddelar att det är Palme som fallit offer för det dödliga attentatet.

-Statsministern skjuten!

KI 23.?? TEGNÉRGATAN (SIGGE CEDERGREN se sid 95, fig 47)

När spelklubsägaren Sigge Cedergren har parkerat bilen och är på väg mot sin port uppmärksammar han en mansperson som kommer springande Luntmakargatan norrut. Han upptäcker mannen när denne befinner sig ungefär mitt för Luntmakargatan 53. Mannen måste ha kommit från någon tvärgata och verkar både skrämmd och slut. Han ser ut att vara skandinav och är i 35-årsåldern med en halvlång ljus, troligen blåaktig jacka och ljusa byxor. Frisyren är lite lik artisten Ted Gärdestads. (Det är så här det olyckliga ryktet om Teds inblandning börjar, se sid 219). Mannen fortsätter troligtvis Luntmakargatan norrut. Samtidigt hör Cedergren sirener och tänker för sig själv: "Vad har den saten gjort för djävulstyg nu då".

KI 23.?? TUNNELGATAN (NIEMINEN & JEPSSON)

Vittnet Yvonne Nieminen och hennes vän Ahmed Zahir har nu fortsatt vidare, efter att ha dirigerat förföljaren Lars Jeppsson efter mördaren.

-När vi går nerför trapporna kommer ett gäng poliser rusande mot oss. Vi blir rädda och trycker upp oss mot väggen nere vid trappans fot medan poliserna springer förbi utan att säga ett ord. Vi står kvar så en stund innan vi går vidare fram mot korsningen Sveavägen - Tunnelgatan.

KI 23.?? TUNNELGATAN (CLAES DJURFELDT)

Polisman Claes Djurfeldts version är en annan:

-Gedda, Hermansson, Wikström och jag hoppar ur piketen och får order att springa in Tunnelgatan mot trapporna. Det första vi gör är att trycka ner hissen framme vid trappan för att kontrollera att ingen har gömt sig där. Vid foten av trappan möter vi en kvinna och en man (Nieminen och Zahir). Jag stannar och frågar om de sett något och säger sedan till dem att gå fram till mordplatsen och anmäla sig.

-Därefter åker jag baklänges (?) upp i rulltrappan då det finns små prång ut mot trappan där någon kan ligga och trycka. Hela tiden är vi medvetna om att vi har att göra med en beväpnad person, så vi måste närma oss på ett taktiskt sätt.

(Rulltrappan måste onekligen ses som ett mycket dåligt alternativ om han verkligen tror att en beväpnad galning kan befinna sig längre upp. I rulltrappan står han fullständigt oskyddad.) Väl uppe på höjden vid trappans slut delar de fyra poliserna på sig. Djurfeldt kräks på grund av språngmarschen, medan Peter Wikström och hans kollega Klas Gedda sneddar till vänster över mot Johannes brandstation och kyrkogården.

-Hela brandstationen är täckt med byggnadsställningar så vi lyser så mycket vi kan, berättar Klas Gedda, varefter vi fortsätter runt hörnet in på kyrkogården, ned på Johannesgatan, nedför en trappa till Regeringsgatan och sedan nedför trappan till Snickarbacken.

Uppe på Malmskillnadsgatan säger sig Peter Wikström skicka ett ilanrop till ledningscentralen med sin bärbara radioutrustning. I ilanropet meddelas att gärningsmannen avvikit. Officiellt är detta den första underrättelse från brottsplatsen som ledningscentralen får efter

Claes Djurfeldt

En rulltrappa utan skydd

Poliserna delar på sig ovanför trapporna

Statskupp i Slowmotion

sitt områdeslarm, vilket är viktigt att notera för fortsättningen. Avsikten med ilanropet är enligt Wikström att meddela Ledningscentralen de signalementsuppgifter som han och de övriga poliserna har fått av paret.

Claes Djurfeldt och hans andra kollega Jan Hermansson går mot David Bagares gata österut. De konfererar med varandra en stund och börjar sedan ta sig nerför gatan.

-Vi kollar överallt, alla prång och dolda utrymmen, portar och under parkerade bilar, berättar Claes Djurfeldt senare. Eftersom gärningsmannen är beväpnad är vi medvetna om att vi måste närma oss honom på ett taktiskt sätt. Detta gör att vi kanske har ett något lägre tempo än vid ett vanligt sök.

(Varför väljer Peter Wikström och Klas Gedda att fortsätta Malmskillnadsgatan norrut när vittnet Yvonne Nieminen som de påstår sig ha pratat med ju har sett mördaren springa David Bagares gata österut? Om det verkligen var så blir det mycket svårt att se något motiv till varför halva manskapet ska söka av Malmskillnadsgatan norröver - i fel riktning).

Kl 23:?? SAMTAL 4 (från LAC-bandets spår 7 och 9)

Efter Järfälla Taxis påringning kontaktar Kenneth Ed på Larmcentralen omedelbart Claes Bystedt vid LACs ambulansbord. Denne larmar ambulans.

”23:24 och 20”

Kenneth Ed (LAC) (svagt i bakgrunden): ...men då kommer vi med en gång hörru med ambulans. Hej!

”23:24 och 30”

Claes Bystedt (LAC): Jag är med dig.

Kenneth Ed (LAC): Någon är skjuten på Tunnelgatan - Sveavägen. Polisen ringer. Ja och Järfälla Taxi väntar där.

Claes Bystedt (LAC): I Stockholm alltså?

Kenneth Ed (LAC): Ja, det är växeln som ringer.

Claes Bystedt (LAC): Ja, tack.

Kenneth Ed (LAC): Tack.

”23:24 och 40”

(Signaler av digital karaktär, ambulanssökning, två upprepningar av samma serie)

”23:24 och 50”

Claes Bystedt (LAC): Nio-Tolv, ambulanslarmet vid Tunnelgatan - Sveavägen? (Samma söksignal, två gånger i följd)

”23:25 och 00”

Claes Bystedt (LAC): Nio-Tolv? Ambulanslarmet Tunnelgatan - Sveavägen. Klart slut.

(Återigen ett märkligt uppehåll från ”23:25 och 10” till ”23:25 och 50”) (Inspelningen fortsätter dock kontinuerligt, varvid man svagt uppfattar samtalen

på Spår 7, där Kenneth Ed (LAC) bland annat gör motringningen till Järfälla Taxi. Sabbatsbergsambulansen 912 är vid detta tillfälle inte bemannad. Först 23.26.30 kvitteras larmet. Vad som därefter händer med 912 är ovisst och omdiskuterat).

”23:25 och 50”

Kenneth Ed (LAC): Ja hejsan, det är Kenneth, LAC. Hörrudu, det var i Stockholm Tunnelgatan - Sveavägen, va? Ja, det var det. Jo, jag kom att tänka på efteråt att jag skulle ha frågat om det.

Kenneth Ed känner sig förbryllad över att polisen inte hört av sig, eftersom Paulsson vid Järfälla Taxi sagt att hon ringt dit först. Han beslutar att på direktlinjen höra sig för med Stockholmspolisens ledningscentral.

Kl 23:?? SAMTAL 3 - (från LAC-bandets spår 7)

Kenneth Ed från LAC får radiooperatören Jan Hedlund på tråden. Officiellt har ett områdeslarm redan gått ut till alla radiobilar i city och polisen ska ha varit på mordplatsen 1 1/2 minut.

Trots det säger Hedlund att ärendet är obekant för Stockholmspolisen.

”23:24 och 40”

(parallellt med rington)

Jan Hedlund (Polisens sambandscentral SBC): Ja Janne.

Kenneth Ed (LAC): Hej, Kenneth.

Jan Hedlund (SBC): Tjänare.

”23:24 och 50”

Kenneth Ed (LAC): Järfällaväxeln på Taxi ringer och säger att någon är skjuten Tunnelgatan - Sveavägen

Jan Hedlund (SBC): Tunnelgatan - Sveavägen?

Kenneth Ed (LAC): Och en taxi står där, Järfällataxi står på plats. Har de inte ringt till er?

”23:25 och 00”

Jan Hedlund (SBC): Nej, de har inte gjort det.

Kenneth Ed (LAC): Hoppas det är.. Jo, jag antar att det är Stockholm. Vid Tunnelgatan - Sveavägen, sa hon.

Jan Hedlund (SBC): Och Järfälla Taxi?

Kenneth Ed (LAC): Ja växel..

”23:25 och 10”

Jan Hedlund (SBC): Tunnelgatan - Sveavägen? Ja det låter ju som det är Stockholm.

Kenneth Ed (LAC): Ja, det gör det. Jag ska ringa åter och.. Men du kan väl skicka en bil då, jag ska motringa där.

Jan Hedlund (SBC): Det är fint.

Kenneth Ed (LAC): Hej.

Statskupp i Slowmotion

Jan Hedlund (SBC): Hej.

_____”23:25 och 20”_____

_____”23:25 och 30”_____ (parallellt en digital sifferkod)

_____”23:25 och 40”_____ (parallellt med rington)

KI 23.?? SAMTALA (från LAC-bandets spår 7)

_____”23:25 och 50”_____ (parallellt med rington)

Ann-Louise Paulsson (taxitefonist Järfälla): Taxi.

Kenneth Ed (LAC): Ja hejsan, det är Kenneth, LAC.

Ann-Louise Paulsson (taxi): Hej.

Kenneth Ed (LAC): Hörrödu, det var i Stockholm Tunnelgatan - Sveavägen, va?

Ann-Louise Paulsson (taxi): Ja.

_____”23:26 och 00”_____

Kenneth Ed (LAC): Ja, va bra. Jo, jag kom på att tänka på efteråt att jag skulle ha frågat det.

Ann-Louise Paulsson (taxi): Ja ja, men det är där.

Kenneth Ed (LAC): Ja, va fint. Hej.

Ann-Louise Paulsson (taxi): Ja hej.

KI 23.?? DAVID BAGARES GATA (PIKET 3230)

Under tiden har polismännen Claes Djurfeldt och Jan Hermansson från piket 3230 stött på kommissariebil 1520 som dykt upp längs med David Bagares gata.

-Ungefär då blir jag tvungen att spy, fortsätter Djurfeldt. Jag svepte en CocaCola i piketen strax innan och språngmarschen uppför trappan blev för mycket för magen. Det är en medicinsk fråga då jag har ett bräck på matstrupen. Jag repar mig dock snart och fortsätter därefter nerför David Bagares gata med dragen pistol, kikandes i portgång efter portgång.

-När jag kommer ner en bit i backen ser jag en man komma gående. Det är mördaren! Men sedan ser jag att det är en alldeles för liten man, så jag kollar bara in honom med blicken för att sedan fortsätta.

KI 23.?? MORDPLATSEN (GÖSTA SÖDERSTRÖM)

Kommissarie Söderström kontaktar för första gången SBC på polisradion och informerar om att personal från 3230 påbörjat eftersöket.

KI 23.?? HOTELL STOCKHOLM PLAZA (AYID WALID se sid 95, fig 48)

Tomislav Jordanovic arbetar som vaktmästare på hotell Stockholm Plaza på Birger Jarlsgatan, endast få meter från Snickarebacken där en av mördarteamets flyktbilar står standby.

Vid kl 23.25 kör han upp en röd Ford Sierra från hotellgaraget till ett sällskap som

består av en lång irakier vid namn Ayid Walid och två svenska flickor. Han får uppfattningen att de ska ut och roa sig eller åka hem till någon av flickorna. De är gnälliga och ganska otrevliga.

KI 23.?? DAVID BAGARES GATA (LARS JEPPSSON)

I det sista kvarteret på vänster sida håller ett hus på att renoveras. En byggnadsställning täckt av presenningar har rests mot fasaden och vittnet Lars Jeppsson (se sid 74) stannar upp för att se om någon gömmer sig bakom.

-Jag får då se någon skymta mellan några bilar längre bort, men är inte säker på att det är rätt person. Därför avbryter jag jakten och börjar sakta gå tillbaka till Sveavägen. Då får jag ungefär 80 meter längre upp se att polisbilen stannat på krönet och att tre-fyra poliser samlats bredvid den.

Ett ögonblick senare vänder bilen och kommer rullande nerför backen. Jag kliver ut i gatan för att stoppa den och berätta vad som har hänt.

Hotell Stockholm Plaza

KI 23.?? SAMTAL 5 (från LAC-bandets spår 9)

Nu larmar länsalarmeringscentralen LAC för säkerhets skull polisens växel ytterligare en gång. Men hos polisen påstås att de ännu ingenting vet om skotten, trots att larmet två minuter tidigare kommit in från Järfälla taxi.

En minut senare lyckas vittnet Leif Ljungqvist äntligen nå fram till polisen per telefon och polisen får nu för tredje gången reda på attentatet. Trots det trefaldiga larmet skickas fortfarande inga bilar till brottsplatsen. I ytterligare tre minuter sker ingenting.

”23:25 och 50”

Claes Bystedt (LAC): Ja, det är Claes.

”23:26 och 00”

Jan Hedlund (Polisens sambandscentral SBC): Ja, tjänare! Hörrodu, ni ringde till oss alldeles nyss om Tunnelgatan.

Claes Bystedt (LAC): Ja.

”23:26 och 10”

Jan Hedlund (SBC): Du kan.. eeh.. dämpa ner honom som skulle ringa Järfälla Taxi för vi har fått in det där alldeles nyss också.

Claes Bystedt (LAC): Och det är ingen som är skjuten?

Jan Hedlund (SBC): Jo, det sägs att det är en som är skjuten, hördu.

Statskupp i Slowmotion

Claes Bystedt (LAC): Mm.

Jan Hedlund (SBC): Men jag ska hö.. du.. Vi kan ligga kvar här får vi..

”23:26 och 20”

Claes Bystedt (LAC): Ja, jag lyssnar.

Jan Hedlund (SBC): Ni har inte fått in det, alltså?

Claes Bystedt (LAC): Jo, vi är på väg.

Jan Hedlund (SBC): Ni är på väg?

Claes Bystedt (LAC): Mm.

Jan Hedlund (SBC): Ja då så. Perfekt.

Claes Bystedt (LAC): Så vi kör då?

Jan Hedlund (SBC): Ja. Bra, det är fint. Hej!

Claes Bystedt (LAC): Hej!

Samtalet avslutas kl 23:26:21. Det här samtalet har alltid varit ifrågasatt och är kanske mera intressant för vad som inte sägs. Av någon anledning vill Jan Hedlund på polisens Sambandscentral stoppa LACs kontrollringning till Järfälla Taxi - varför det? Hedlund säger sig dessutom just ha fått in information om Tunnelgatan - Sveavägen - när då? Det här nu gått omkring fyra minuter sedan Ann-Louise Paulsson vid Järfälla Taxi ringt in och lämnat denna uppgift. Sedan undrar han om LAC ”inte fått in det alltså”, vilket ter sig väldigt märkligt, eftersom det ju är just LAC som har larmat polisen.

KI 23.?? LAC (AMBULANS 912)

Ambulanslarm till ambulans 912 som kvitterar och säger sig vara på väg till platsen.

KI 23.?? DAVID BAGARES GATA (LARS JEPPSSON)

Vittnet Lars Jeppsson har just stoppat kommissariebil 1520 och samtalar med befälet i bilen, kommissarie Christian Dalsgaard.

-Jagar ni den som sköt vid Sveavägen, frågar han.

-Ja, svarar kommissarie Dalsgaard.

-Han sprang ner där, säger Jeppsson och pekar neråt David Bagares gata.

Trots att han till befälet Dalsgaard beskriver hur mördaren försvunnit, vidarebefordras denna information **inte** till polisens sambandscentral och heller inte till befälet Gösta Söderström nere på brottsplatsen. Denne får faktiskt aldrig höra talas om Lars Jeppsson under hela mordnatten!

Medan Jeppsson talar med besättningen kommer ytterligare två poliser till fots i riktning från Johannes Brandstation snett över gatan. Dessa båda står avvaktande vid sidan om, tills en av dem (inte Djurfeldt eller Hermansson) får order att följa Jeppsson tillbaka till platsen för skottlossningen. Varför tar man inte med honom på en rundtur i bilen? I det här läget är han ju ett av de viktigaste ögonvittnena.

Kvar står Djurfeldt ensam vid sin bil som han just har parkerat här bara några

minuter tidigare. Placeringen av detta fordon kommer senare att väcka många spekulationer (se sid 439).

KI 23.?? MORDPLATSEN (GÖSTA SÖDERSTRÖM)

Efter att kommissarie Gösta Söderström har konstaterat att det rör sig om Olof Palme tar han en tredje radiokontakt (denna kontakt är sedan dess spårlöst försvunnen från kvällens bandinspelning):

-Är det bekant vem som är brottsoffret, frågar han.

-Svar nej.

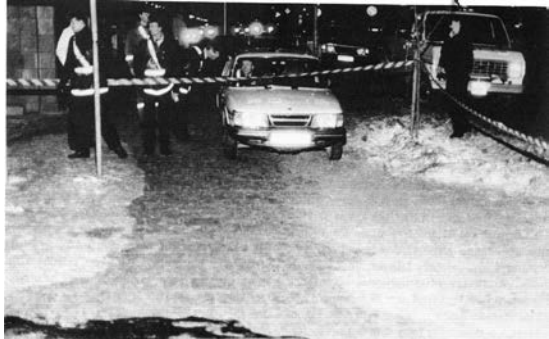
-Brottsoffret är lika med statsministern.

-Sa du statsministern, frågar radiooperatören förvånat.

-Svar ja, svarar Söderström. Klart slut.

(Meddelandet finns inte noterat i protokollet från SBC till Palmeutredningen).

Ungefär samtidigt anländer piket 1230, vars personal genast börjar hjälpa till med att anteckna vittnen och påbörja avspärningen av brottsplatsen.

Kommissarie Söderström anropar via bilradion

KI 23.?? STOCKHOLM (AFTONBLADET)

Aftonbladets vikarierande kvällsreporter blir tipsad om mordet på Palme, men vågar inte tro på det utan att först kontrollera med polisen. Svaret han får är:

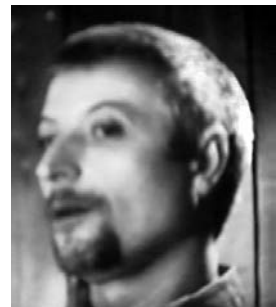
-Vi kan inte säga vem det gäller.

KI 23.?? SVEAVÄGEN (AMBULANS 951)

Ambulans 951 från Sollentuna, som just har varit och lämnat av en patient på St Görans sjukhus omkring klockan 23.10 och därefter tagit en lugn sväng i stan via Klarabergsviadukten, Sergels Torg, Hamngatan och Nybroplan, kör nu Birger Jarlsgatan upp till Kungsgatan och stannar för rött. Då kommer några polisbilar farande.

-Det här blir kanske nåt för oss, tänker vårdaren Christer Eriksson, 26.

Hans kollega Peter Andersson, 29, kör och när de passerar mordplatsen på Sveavägen hejdas de av en samling upprörda människor.

Peter Andersson

-Jag ser att någon ligger på trottoaren, berättar Christer Eriksson. En tjej håller på med hjärtkompression, en kille gör mun-mot-mun metoden. Det ser mycket allvarligt ut och vi agerar snabbt.

Ambulanspersonalen bedömer det som lämpligt att använda syrgastub och ansiktsmask.

-Först av allt kollar jag pupillerna som är stora som när man är medvetslös, varefter jag sätter i en svalgtub för att få andningsvägarna fria och börjar ge syrgas. Det är mycket blod överallt och mannen verkar helt livlös. Peter klipper upp skjortan och vi ser då att mannen är skadad i bröstkorgen. Vi bedömer att det är bäst att lasta in honom och åka fortast möjligt till Sabbatsbergs sjukhus. Då hör jag för första gången Olof Palmes namn nämnas. Chockad tittar jag efter närmare och ser att det faktiskt är han.

Christer Eriksson

KI 23.?? FREJGATAN (MYSTISKA BILAR)

Ett annat vittne bor på Frejgatan strax norr om Odenplan, omkring 700 meter från biografen och i motsatt riktning till platsen för dådet:

-Klockan är någonstans mellan 23.25 och 23.30 när jag hör ett väldans liv nere på gatan. En vit Mercedes kommer i hög fart från Norrtullsgatan, svänger in på Frejgatan och stannar till i hörnet Frejgatan 75 - Heimdalsgatan 7. En kvinna rusar upp i huset, medan mannen i Mercedesen springer över till en röd Golf. När kvinnan efter någon minut kommer ut igen kör båda iväg i rasande fart. Golfen åker söderut och Mercedesen svänger in på Norrtullsgatan i riktning mot Norrtull.

Lägg märke till att en stulen röd Golf hittas övergiven och utbränd i Älta följande morgon (se sid 478).

KI 23.?? STOCKHOLM (ULF KARLSSON se sid 95, fig 49)

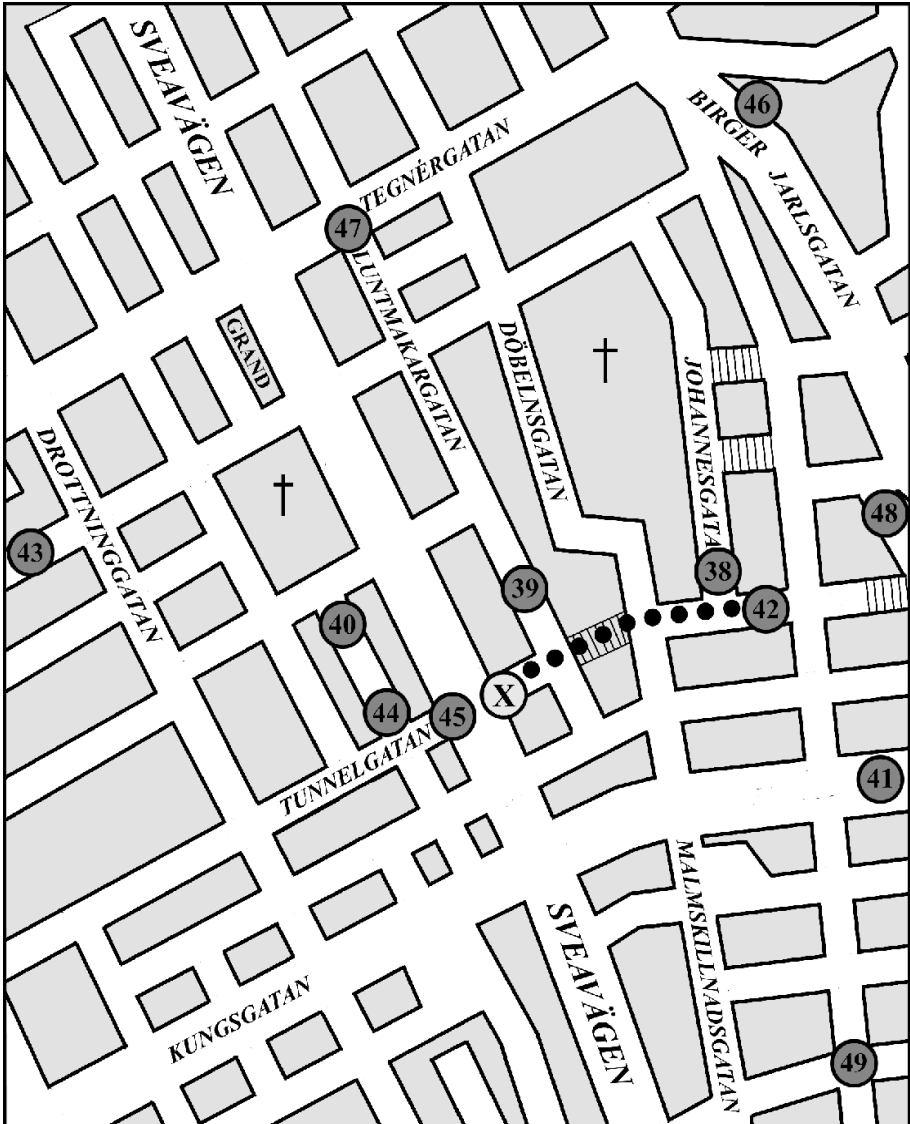
På kvällen hör pressfotografen Ulf Karlsson ett larm om en industribrand (se sid 31) och beger sig omedelbart iväg. Men när han kommer fram finns det redan en fotograf på plats, varför han istället kör in mot Stockholms city igen. Med i bilen finns hans fru.

Ulf Karlsson svänger in på Kungsträdgårdsgatan när han får höra ett områdeslarm på polisradion:

-Skottlossning korsningen Sveavägen - Tunnelgatan.

Karlsson ger järnet. Samtidigt hörs ett nytt anrop över polisradion. Ett tillslag ska göras vid korsningen Mäster Samuelsgatan - Regeringsgatan och poliserna i den anropande bilen kommenterar att de sett en man som stämmer in på beskrivningen av den som skjutit vid Sveavägen.

-Konstigt, tänker Ulf Karlsson, som inte har hört någon beskrivning gå ut.

38) Ser gärningsmannen, se sid 80. 39) Vaktaren, se sid 80. 40) Springande man, se sid 80. 41) Kommissariebil 1520, se sid 81. 42) Lars Jeppson, se sid 81. 43) Agenten Craig Williamson, se sid 83. 44) Walkietalkieman, se sid 83. 45) Walkietalkiemän, se sid 85. 46) Buss 43, se sid 85. 47) Springande man, se sid 86. 48) Jagar gärningsman, se sid 100. 49) Polisingripande, se sid 94. X) Mordplatsen.

Statskupp i Slowmotion

Han bestämmer sig för att kolla det sista larmet och svänger till höger upp mot Regeringsgatan. Väl framme vid Mäster Samuelsgatan gör han en u-sväng och stannar. På andra sidan Regeringsgatan har besättningen i polisbil 2160 stannat och gripit en man. Det framkommer att mannen kommit från en restaurang i närheten, en legitimationskontroll görs varefter mannen släpps.

Pressfotografen Karlsson bestämmer sig nu för att så snabbt som möjligt köra till platsen för skottlossningen. När han kommer fram ser han en ambulans försvinna iväg med blåljus på. På trottoaren står en polisbil och en piket. Polisen är redan klar med avspärrningen och hela stämningen är ”onaturligt lugn”.

Ulf Karlsson får strax därefter order från tidningsledningen att bege sig till Sabbatsbergs sjukhus.

KI 23.?? JOHANNESGATAN (POLISBIL 2160 se sid 95, fig 49)

Polisbil 2160 med polismännen Lennart Källström och Leif Bidefjord som vittnet Eva observerat på Johannesgatan befinner sig även efter skottdramat på Brunkebergsåsen. Drygt fem minuter efter skotten gör de ett ingripande vid korsningen Regeringsgatan - Mäster Samuelsgatan. Det är det här ingripandet som observeras av pressfotografen Ulf Karlsson.

Polismannen Lennart Källströms namn kommer senare att dyka upp igen i samband med en märklig vattenläcka i förorten Traneberg (se sid 517).

KI 23.?? SVEAVÄGEN (TANKANDE PAR se sid 111, fig 50)

Några minuter senare kör paret, som just tankat vid Norra Bantorget och observerat de två piketbussarna (se sid 82), förbi mordplatsen och får se hur ambulanspersonalen är igång och jobbar med det skjutna offret. Men någonting känns konstigt - ”ambulanspersonalen verkar helt oberörd och arbetar väldigt långsamt”.

KI 23.?? MORDPLATSEN (LEIF LJUNGQVIST)

Vittnet Leif Ljungqvists andra samtal når polisen via LAC.

KI 23.?? MORDPLATSEN (GÖSTA SÖDERSTRÖM)

Kommissarie Gösta Söderströms kollega Ingvar Windén kommer med ett första signalement på en misstänkt gärningsman, det vill säga en yngre man klädd i blå täckjacka.

-Sätt dig i bilen och larma ut det, beordrar Söderström.

Men knappt hinner Windén få iväg beskrivningen innan ett nytt signalement larmas ut via radion. Nu gäller det istället en äldre man iklädd överrock och mössa med öronlappar. (Gösta Söderström har aldrig lyckats få reda på var det här signalementet kommer ifrån). Kan det här signalementen gälla vittnet Stig Engström, senare kallad Skandiamannen (se sid 216). Det råder stor förvirring.

(Larmen finns ej noterade i protokollet från SBC till utredningen).

KI 23.?? SAMTAL 6 (från LAC-bandets spår 9)

”23:26 och 30”

Claes Bystedt (LAC): Adam 1!

Kenneth Lavrell (Ambulans 912) (via radio): Ja Nio-Tolv, Sveavägen - Tunnelgatan.
(Tjut som ligger kvar under operatörens samtliga inpass över radio)

Claes Bystedt (LAC): Sedan är det någon skjutet där. Polisen är på väg, kom!

”23:26 och 40”

Kenneth Lavrell (Ambulans 912): Ja, där ser man.

Claes Bystedt (LAC): Uttid ska ni ha också. 23:24, kom!

(Svaret kraftigt stört, låter som en harkling)

Claes Bystedt (LAC): Tack.

”23:26 och 50”

(Avlägsen mansröst i telefon: Hallå)

(Här förekommer mystiskt nog två piptoner, något vissa experter hävdar bevisar att bandet senare manipulerats).

”23:27 och 00”

”23:27 och 10”

”23:27 och 20”

Claes Bystedt (LAC): Adam Ett-Fem!

Samma bakgrundsrost: Berra (?), det är för sent, hörnu.

”23:27 och 30”

Claes Bystedt (LAC): Adam Ett-Fem?

Bakgrundsrosten: Vi kan inte släppa in nån där nu. Du får komma tidigare nästa gång.

”23:27 och 40”

Claes Bystedt (LAC) (till person i rummet): Vem var det?

Claes Bystedt (LAC): Ingen kontakt. Klart slut.

(Röster i bakgrunden på LAC)

”23:27 och 50” (parallellt med söksignal)

”23:28 och 00”

Claes Bystedt (LAC): Ska vi ta Adam 5 först? Adam 1 första.

Mansröst (via radio): Åttio-Ett. Anförande, kom!

(Söksignal)

Mansröst: Ett-Åttioett.

(Inspelningen fortsätter kontinuerligt med Samtal 7. Slutet på samtal 6 är svårtytt och ingenting tyder på att rikskriminalen närmare försökt analysera vare sig bandet eller utskriften).

KI 23.?? OXTORGSGATAN (MAGNUS PRIM se sid 111, fig 51)

Ett par minuter efter mordet ses en man ett kvarter från mordplatsen stå och ropa i en walkietalkie. Samtidigt kommer en man gående i snabb takt några kvarter söder om mordplatsen. Han har en walkietalkie med en lång antenn i handen, högt upp i brösthöjd. På antennen sitter en liten röd plastknopp.

Egenföretagaren Magnus Prim och hans hustru som just har varit på bingo lägger märke till mannen när denne passerar förbi med snabba bestämda steg och sneddar över Oxtorgsgatan. Mannen är ljushårig, omkring trettio år gammal och klädd i en grå jacka.

KI 23.?? MORDPLATSEN (DAHLGREN se sid 111, fig 52)

Den kommande spaningsledaren Hans Holmér's privatchaufför Rolf Dahlgren hävdar senare att han vid denna tid kör Hans Holmér, eventuellt dennes älskarinna och någon han omtalar som Ambassadören förbi mordplatsen (se sid 517).

Lägg märke till att Holmér officiellt befinner sig i Borlänge på väg till Wasaloppet (se sid 523)!

Hans Holmér

KI 23.?? SNICKAREBACKEN (FLYKTBIL se sid 111, fig 53)

Olof Palmes mördare har minst en bil med chaufför som väntar på att föra honom i säkerhet efter attentatet. En blå VW Passat, står och väntar utanför Snickarbacken 5 i centrala Stockholm.

En kuriös detalj: Huset på denna adress ägdes tidigare av dödsboet efter Olof Palmes mor, det vill säga Olof Palme, Claes Palme och system Catharina Palme-Nilzén.

Snickarbacken 5 ägdes av Palme

KI 23.?? SVEAVÄGEN (AMBULANS)

Samtidigt som personalen i ambulans 951 från Sollentuna tar in den skjutne statsministern sägs den beställda ambulansen 912 från Sabbatsberg komma till platsen. En av personalen, Kenneth Lavrell, sägs åka med i skåpet där man fortsätter återupplivningsförsöken. Lisbet Palme sitter bredvid Peter Ericsson där framme som förvarnar Sabbatsberg och rapporterar kön, ålder, symptom och körtid.

-Vi kör en skottskadad man till Sabbatsbergs sjukhus. Mannen är skjutet i bröstkorgen och det är en känd person.

(Observera att inget vittne säger sig ha sett mer än ambulans 951, trots att två ambulanser med påslagna blåljus borde vara ett starkt minne. Läs mera om detta senare).

Kl 23.?? SAMTAL 7 (från LAC-bandets spår 9 och 13)

Gia Carneström (LAC): Adam 5.

Ambulansman Peter Andersson (upphetsat, via radio): (början något oklar): 12-2218 (?). Vi...

-----”23:28 och 10”-----

Kvinnlig röst (via radio avbryter med ett enda ord): Palme...

Ambulansman Peter Andersson: Jodå, jag har sett..

Kvinna (på väg bort/ svårt att urskilja): Palme har fallit..

Claes Bystedt (LAC) (till annan operatör, eventuellt Gia Carneström): Fan, var det.

-----”23:28 och 20”-----

Ambulansman Peter Andersson: Det är Nio-Fem-Ett... Sveavägen... blev vi stoppade... och jag kör honom till Sabbatsberg på ett par minuter bara. Skottskadad man... kvickt (?).

(Under slutet av yttrandet hörs en kvinnlig röst i bakgrunden som eventuellt säger: ”Ser det ut så”)

-----”23:28 och 30”-----

Gia Carneström (LAC): Man... Sabbatsberg... par minuter... skottskadad. Och hur har skadan tagit, var? Kom.

Ambulansman Peter Andersson: Mitt i bröstkorgen och det är en känd person, kom.

Manlig operatör: Tar du in det? (parallellt med söksignal)

Kvinnlig operatör (i bakgrunden: Tretton nån (?)... esseff-bil (?))

-----”23:28 och 40”-----

Gia Carneström (LAC): Det är uppfattat.

(Inspelningen fortsätter kontinuerligt med Samtal 8. Lisbet Palmes ord ”Palme”, ”Palme har fallit” finns ingenstans i den officiella dokumentationen. Varför använder en maka endast efternamnet? Lägg även märke till att ambulans 951 inte med ett ord nämner något samarbete med ambulans 912. Vi ska återkomma till detta senare.

Det är det här samtalet som senare påstås utgöra det definitiva beviset på att Palme redan vid den här tidpunkten är på väg med ambulans till Sabbatsbergs sjukhus. Enligt vittnen på mordplatsen sätter ambulans 951 på sirenerna så snart de kör iväg. Men vid genomlysning av det 35 sekunder långa samtalet hörs inte sirenerna alls. Så borde ha varit fallet, fastslår bland annat ambulansjouren i Uppsala enligt *PalmeNytt nr 1 -96*.

Ambulans 951 kör mot sjukhuset

KI 23.?? SAMTAL 8 (från LAC-bandets spår 9)

Här meddelar LAC-operatören Claes Bystedt akutmottagningen att en ambulans beräknas inkomma inom ett par minuter med en skottskadad man.

Kvinna (Sabbatsberg): Akutmottagningen Sabbatsberg.

Claes Bystedt (LAC): Hej - Claes.

Kvinna (Sabbatsberg): Hej.

Claes Bystedt (LAC): Några få minuter. En man skottskadad. Skjuten i bröstet.

—23:28 och 50”

Kvinna (Sabbatsberg): Jaha. Skottskadad.

Claes Bystedt (LAC): Mm.

Kvinna (Sabbatsberg): I bröstet... några minuter.

Claes Bystedt (LAC): Ja.

Kvinna (Sabbatsberg): Hej.

Claes Bystedt (LAC): Hej.

—”23:29 och 00”

KI 23.?? SNICKAREBACKEN (BIRGIT DAHLSTRÖM se sid 111, fig 54)

Birgit Dahlström är lapplisa. Mordkvällen sitter hon i en tjänstebil, uppställd på Smala gränd ungefär fyra meter från korsningen med Snickarebacken och väntar på sin arbetskamrat som håller på att rapportera felparkerade bilar. Hon iakttar då en man som kommer gående med raska steg från trapporna på Snickarebacken ned mot Birger Jarlsgatan. Han går mitt i gatan och försöker dölja ansiktet med höger hand. Mannen är i 35-årsåldern, mörk med sydeuropeiskt utseende, iförd blå täckjacka och mörk keps.

KI 23.?? SNICKAREBACKEN (HANS HONGELIN se sid 111, fig 54)

En taxichaufför vid namn Hans Hongelin väntar på en kund utanför restaurang Karelia. Han har stannat helt nära en Volkswagen Passat som troligtvis är blå och får nu se en man komma springande nerför trapporna från Regeringsgatan. Mannen är i 40-årsåldern, 175 cm lång, har svart vågigt halvlångt hår, är satt och kraftig med kort nacke. Han bär en svart och vitrutig keps.

Hongelin ser ingenting av föraren i bilen. Personbilen har troligen registreringsnummer LKL 502 / LKC 502 / LKC 509 eller LKC 505.

Mannen kommer nerför denna trappa

Hongelin ser hur mannen tar av sig en rock och kastar in den i Passaten samtidigt som han drar på sig en jacka av nappaskinn. Mannen hoppar in och bilen far iväg med en rivstart. Kort efter att bilen försvunnit kommer några poliser springande nedför trapporna på Snickarbacken.

Den lilla inklämda gatan Snickarebacken

Det är oklart i vilken riktning bilen har kört. En eventuell poäng med att köra i fel riktning kan vara att hetsa igång ett spaningsuppbåd söderut – medan mördarna i själva verket gör en kringgående rörelse och åker norrut.

Diskussion kommer senare att väckas kring det märkliga faktum att gärningsmannen behövt nästan tre gånger så lång tid på sig som de efterföljande poliserna för att springa från mordplatsen. Kan han kallblodigt ha gömt sig någonstans på vägen för att skaka av eventuella förföljare? Denna fråga har aldrig besvarats.

KI 23.?? SNICKAREBACKEN (PIKET 3230)

Poliserna från piket 3230 rusar fram till Birger Jarlsgatan, men när de inte ser någonting misstänkt vänder de tillbaka. På Smala Gränd stöter de ihop med två lappbilar som sitter i en av gatukontorets bilar.

-Vi pratar med dem, men de har inte sett något.

KI 23.?? BIOGRAFEN SVEA (ANDFÅDD MAN se sid 111, fig 55)

En mycket stressad man observeras när han springer in på biografen Svea i centrala Stockholm.

KI 23.?? TUNNELGATAN (TVÅ SPRINGANDE MÄN se sid 111, fig 56)

På Tunnelgatan springer två män från mordplatsen i riktning mot Norra Bantorget.

KI 23.?? MORDPLATSEN (STEFAN GLANTZ)

Stefan Glantz, som tillsammans med Anna Hage har gjort allt vad de har kunnat för att rädda den skjutne mannen med mun-mot-mun-metoden, lämnar brottsplatsen kort efter att ambulansen har åkt iväg.

Han vet fortfarande inte att det rör sig om statsministern som har blivit skjuten, men blir mycket arg över att poliserna i Norrmalmspiketen inte visar minsta intresse

att höra honom. Det enda han har fått är en trasa att torka av sig på.

KI 23.?? SNICKAREBACKEN 4 (WILHELM KRAMM se sid 45)

I Hans Holmér's bok om mordet framkommer det senare att den så kallade Galne Österrikaren Wilhelm Kramm vid exakt samma tid kommer till restaurang Karelia, endast få meter från platsen där mördaren just har blivit upplockad av den blå VW Passaten.

Hur han har kommit dit är ett mysterium, eftersom han ju stoppades i en rutinkontroll vid Slussenplan tio minuter tidigare. I bil tar det minst 5-6 minuter att köra denna sträcka. Inne på restaurangen träffar han en kvinna som han sedan sägs spendera natten med. Karelia ligger på Snickarbacken 4, bara några minuters promenad från mordplatsen.

KI 23.?? SKANDIAHUSET (ÖPPEN BAKDÖRR se sid 111, fig 57)

Av någon anledning har en av Skandias bakdörrar ut mot Luntmakargatan trots TV-larm stått olåst tiden kl 22.35 - 23.30. (Förhöret med den aktuella Ababvakten hemligstämplas).

KI 23.?? SAMTAL 9 (från LAC-bandets spår 13)

(Börjar med pip från tidssignalen, bör vara 23:31 och 10. Samtalet utspelar sig mellan ambulansföraren Maria Degerman som i vanliga fall tjänstgör vid Norrmalmspolisen (se sid 416) och operatören Gia Carneström. Samtalet kommer av någon anledning att förbli hemligstämplat ända fram till 1994, troligtvis på grund av att man omtalar två ambulanser, vilket överensstämmer med den officiella versionen av händelserna vid mordplatsen. Problemet är bara att inga vittnen har sett mer än en (se sid 192)!

Gia Carneström (LAC): Nio-Tolv, har vi kontakt? (samtidig söksignal)

Manlig operatör (i bakgrunden): Ett-Noll-Två. Ett-Noll-Två?

”23:31 och 20”

Maria Degerman (ambulans 912) (via radio): Nio-Tolv. Eastmanska (?).

Gia Carneström(LAC): Ja Tolv, ni har inte hittat någonting än misstänker jag, kom?

”23:31 och 30”

Maria Degerman (ambulans 912): Jodå, det var en bil som var före oss på plats så det är fixat här. Vi är två bilar och vi är inne på Sabb nu, kom!

Gia Carneström (LAC): Ja, det är taget.

”23:31 och 40”

Fotnot: Eastmanska Institutet (för komplicerade tandoperationer) på Dalagatan ligger något hundratal meter från uppfarten till akutintaget på Sabbatsbergs sjukhus. Alltså anländer ambulans 912 till akuten under samtalets gång, förutsatt att tolkningen stämmer. Enligt polisens första version, sammanställd av Jan Länninge, är en av de avgörande meningarna istället:

-Jodå, det var en bil som var före oss på plats så det är fixat här. Vi är två bilar och vi är på plats nu, kom!

KI 23.?? GALLERIAN (WALKIETALKIES)

Strax efter kl 23.30 görs en iakttagelse vid Gallerians norra ände, en kilometer från mordplatsen. Ett anonymt vittne ser en grupp på tre män, varav en lång blond med walkietalkie och de två andra kortare och med sydländskt utseende. En fjärde man kommer springande och den långa blonde upprepar gång på gång:

-Lugna ner dig, annars kommer polisen!

KI 23.?? MORDPLATSEN (LARS JEPSSON)

Förföljaren Lars Jeppsson får följa med ner till Sveavägen för att höras av en kvinnlig polis.

-Men först får jag stå och vänta cirka fem minuter framför Dekorimas skyltfönster och får då plötsligt se hur kommissariebilen 1520 kommer farande. Är inte de ute och jagar mördaren, undrar jag förvånat. Någon minut senare får jag kliva in i en polispiкет och avlägga mitt vittnesmål.

Vad han inte vet är att piketbussen fortfarande inte har rapporterat in hans uppgifter till Ledningscentralen!

KI 23.?? MORDPLATSEN (YVONNE NIEMINEN)

-Jag har viktiga uppgifter, säger vittnet Yvonne Nieminen till en polisman vid mordplatsen. Jag såg mannen som sköt för tio minuter sedan.

Polismannen tittar upp, ber att få namn och telefonnummer varefter han säger:

-Vi hör av oss.

När Yvonne Nieminen och hennes vän fortsätter hem genom natten har de fortfarande ingen aning om vem det är som har blivit skjuten.

KI 23.?? SAMTAL B (från LAC-bandets spår 9)

Detta samtal borde logiskt sett följa slag i slag efter Samtal 8 (se sid 99). Nu dröjer det gätfullt nog nästan fyra minuter mellan dessa samtal från samma operatör).

”23:32 och 50”

(Rington)

Låtta Lindgren (Polisens ledningscentral Lc): Låtta Lindgren.

Claes Bystedt (LAC): Hej Låtta Lindgren, Claes.

Låtta Lindgren (Lc): Hej.

Claes Bystedt (LAC): Den här killen som blev skjuten Tunnelgatan - Sveavägen...

”23:33 och 00”

Låtta Lindgren (Lc): Ja?

Claes Bystedt (LAC): Bara för kännedom, han är på väg in till Sabb just nu.

Låtta Lindgren (Lc): Till Sabb?

Claes Bystedt (LAC): Ja.

Låtta Lindgren (Lc): Ja, bra.

Claes Bystedt (LAC): Bra. Hej.

Låtta Lindgren (Lc): Tack. Hej.

”23:33 och 10”

KI 23.?? SABBATSBERG (LISBET PALME)

Lisbet Palme sägs nu komma med ambulansen till Sabbatsbergs sjukhus där hon rusar in. Hon tas snart om hand av undersköterskan Lena Östeman. Vid transportens ankomst antecknas ”status presens” i journalen, det vill säga i vilket tillstånd patienten befinner sig.

(På Olof Palmes journalkort är intagningsklockslaget instämplat till 23.35. Polisen hemligstämpar av någon anledning denna handling vars tid senare kommer att ifrågasättas. Bland annat finns tecken på att 5an i kl 23.35 från början har varit en 8a, se sid 192).

De båda kvinnorna går in i ett vilrum där Lena torkar av Lisbet i ansiktet, eftersom hon blivit blodig efter kontakten med Olof. När Lena ska ta av kvinnans kappa säger fru Palme:

-Det svider så på min rygg.

Lena ser att kappan har två hål och när hon lyfter upp blusen säger hon sig se ett rött streck som efter ett piskrapp. Senare har även beskrivningen ”som efter ett brännsår” och ”en sårkanal” förekommit.

På Lenas fråga om inte en läkare eller kriminaltekniker bör tillkallas svarar Lisbet att det inte är så farligt. Först i samband med hennes hemfärd sägs hon få en kompress på ryggen och en att ta med sig hem.

Lisbet rusar in på akuten

KI 23.?? BARNHUSGATAN (BERIT se sid 111, fig 58)

En äldre kvinna kallad Berit kommer gående från Västmannagatan ner till Norra Bantorget och tar till vänster in på Barnhusgatan. På vägen mot sin bil som står parkerad på Norra Latins skolgård, möter hon en man som kommer springande i hög fart från mordplatsen, in på Barnhusgatan och förbi Folkets Hus. Mannen är lång, mörkhårig, klädd i lång svart rock med vit halsduk och ungefär 30-35 år gammal. Gatan är helt folktom och Berit blir lite nervös. När mannen passerar ser han sig ideligen om.

Samtidigt hörs ambulanssirener från Sveavägen.

Vid Norra Bantorget stannar mannen upp och vinkar på en vit bil med tre antenner. Bilen stannade vid korykiosken på Barnhusgatan och ur bilen kliver en stor ljus man utan ytterkläder. Den ljuse håller upp dörren åt den springande, varefter bilen försvinner norrut längs Barnhusgatan eller Västmannagatan.

KI 23.?? SABBATSBERG (ÅKE RIMBORN)

Vid ovanstående besked beordras kommissarie Åke Rimbörn och polisinspektör Thomas Torstensson med radiobil 5520 från Sambandscentralen till Sabbatsbergs sjukhus. Deras uppgift är att organisera bevakning av sjukhuset samt inhämta information angående skottdramat.

Rimbörn och kollegan Torstensson anländer som de första poliserna till sjukhuset. Stämningen på akuten är förvirrad. Rimbörn talar med en läkare, som dock ej kan ge några besked. Samtidigt ser Rimbörn den skottskadade mannen som är så nedblodad att Rimbörn inte kan identifiera honom. Han känner heller inte igen Lisbet Palme först. Hon är svårt chockad och blodig, men kan så småningom bekräfta att offret är landets statsminister.

KI 23.?? MORDPLATSEN (AVSPÄRRNING)

Avspärningen inleds så snart ambulans 951 har lämnat platsen. Piketstyrkan från Norrmalmspiket 1230 ledd av polisinspektör Christer Persson sätter upp de randiga plastremarna runt brottsplatsen. Avspärningen omfattar emellertid endast ett mindre område på cirka 100 kvadratmeter och kommer senare att utökas.

Ungefär samtidigt anländer polishundföraren Karl-Erik Arnström i radiobil 2550 till platsen för att assistera vid jakten på mördaren. Kommissariebil 1520 är också på plats.

-Vi har ett vittne, rapporterar kommissarie Dalsgaard.

-Bra, för honom till krimjouren, svarar kommissarie Gösta Söderström som själv tar med sig vittnena Anders Delsborn och Anna Hage i kommissariebilen.

Först då anländer Norrmalmspiket 1220 som har behövt fyra-fem minuter för att ta sig den cirka 450 meter långa sträckan från Norra bantorget till mordplatsen. Anledningen till att de är så försenade sägs vara att de har tankat (se sid 75).

(En annan märklig omständighet är att operatören på Sambandscentralen Ulf Helin (se sid 433) en minut efter den officiella tiden för områdesanropet tar förnyad kontakt med piket 1230, som då beordras bistå kommissariebil 1520 med att ta hand om en fyllerist!).

En polishund sätts in i jakten

++++
OBS! OBS! OBS! OBS! OBS! OBS! OBS! OBS! OBS! OBS! OBS! OBS! OBS!
Först nu börjar det bli möjligt att ange något så när säkra tidsangivelser.
OBS! OBS! OBS! OBS! OBS! OBS! OBS! OBS! OBS! OBS! OBS! OBS! OBS!
++++

KI 23.35 BROMMA (MÄRKLIGT TELEFONSAMTAL se sid 32)

Ett äldre par i Bromma rings upp av en okänd person som säger:
-Nu är det klart. Palme är död.
-Jaså, det struntar väl jag i, svarar maken surt och slänger på luren (se sid 605).
Lägg märke till att det här händer långt innan mordet officiellt är känt.

KI 23.36 ULRIKSDALSMOTET (BILBYTE se sid 33)

”Bettan” är ute och promenerar med en gammal vän. De går någon gång mellan kl 23.30 och kl 23.40 strax intill motorvägen mot Uppsala och befinner sig mitt emot Järva krog vid avfarten till E18. Hennes vittnesmål presenteras i *Aftonbladet den 12 mars*:

-Plötsligt kommer en ljus 4 dörrars-Volvo nedbackande från motorvägen. Bilen kommer från Stockholm och backar ner på uppfarten mot Uppsala. En bit ner på uppfarten stannar den och släcker strålkastarna. Efter en kort stund kommer en mellanblå bil i hög fart på Enköpingsvägen från Stocksund och stannar bakom Volvon. En storvuxen ljust man kliver ur Volvon och öppnar bagageluckan, varpå en man iförd grön sportjacka med uppfälld kapuschong skyndar ut ur bakhjulet på den blå bilen. I handen har han en röd och svartrutig väska som han kastar in i Volvons bagageutrymme. Samtidigt ropar han något som Bettan uppfattar som ordet ”ajle” (Eile betyder ”skynda” på tyska) till den blonde, som stänger bagageluckan och hoppar in i förarsätet bredvid den tysktalande.

Nu startar en tredje person, som sitter kvar vid ratten i den bakomvarande mellanblå bilen,

Bilbytet vid Ulriksdalsmotet

och gör en U-sväng tvärs över vägen och försvinner bortåt Enköping / Oslovägen. Strax därefter far den vita Volvon i hög fart mot Uppsala.

Det är möjligt att åka från Snickarbacken, via Birger Jarlsgatan, Roslagsvägen och Enköpingsvägen till Bergshamra på sju-åtta minuter. Bilbytet kan vara det klassiska sättet att lura efterföljare. Snabba klädbyten och annat som ändrar identiteten kan ha skett under de tio minuter det tagit att köra från mordplatsen (se sid 100).

KI 23.37 MORDPLATSEN (SÖDERSTRÖM - CHRISTIANSON)

Kommissarie Gösta Söderström kommer överens med kommissarie Lars Christianson att han ska kontakta Lisbet Palme på Sabbatsbergs sjukhus för att om möjligt få ett bättre signalement på misstänkta gärningsmän.

(Samma tid är angiven på enradigt IM från SBC för Christiansons radiobil 1210, men i protokollet från SBC till utredningen är även denna indatering ändrad till klockan 23.23).

KI 23.37 SAMTAL C (från LAC-bandets spår 15)

Gia Carneström (LAC): Larmcentralen, Gia.

Leif Brännström (Expressen): Driftsledaren?

Gia Carneström (LAC): Ett ögonblick.

”23:37 och 10”—————(Kort störning i bandkopian)

Birger Engström (LAC): Larmledare Engström.

Leif Brännström (Expressen): Ja Leif Brännström, Expressen.

Birger Engström (LAC): Ja hej.

Leif Brännström (Expressen): Hej du. Är det något skottdrama i stan där mellan..?

Birger Engström (LAC): Ja, de har skjutit en stackare här, hörru.

Leif Brännström (Expressen): Jaså?

”23:37 och 20”—————

Birger Engström (LAC): På Tunnelgatan - Sveavägen.

Leif Brännström (Expressen): Jaha.

Birger Engström (LAC): Hände precis nu här.

”23:37 och 30”—————

Leif Brännström (Expressen): Jaha, man vet inte vem det är som är offret då?

Birger Engström (LAC): Icke hörru. Vi har bara fått larmet här och patienten är på väg in till sjukhus.

Leif Brännström (Expressen): Jaha.

Birger Engström (LAC): Ja.

Leif Brännström (Expressen): Okej.

Statskupp i Slowmotion

Birger Engström (LAC): Mm.

Leif Brännström (Expressen): Bra. Hej. Tack du.

Ur: "23..."

***** (därefter ännu ett avbrott i bandkopian) *****

K1 23. 37 SAMTAL 10 (från LAC-bandets spår 13)

"23:37 och 20"

Gia Carneström(LAC): Ja Gia.

Kenneth Lavrell (Ambulans 912) (per telefon): Ja tjänare, Kenneth Nio-Tolv.

Gia Carneström (LAC): Hej.

Kenneth Lavrell (Ambulans 912): Hörru, vi är lediga nu igen.

Gia Carneström (LAC): Mm.

Kenneth Lavrell (Ambulans 912): De står och...

Gia Carneström (LAC): Hur går det med den här då? Kommer han att överleva?

Kenneth Lavrell (Ambulans 912): Nej.

Gia Carneström (LAC): Nej.

Kenneth Lavrell (Ambulans 912): Olof Palme.

"23:37 och 30"

Gia C (LAC): Va sa?!

Kenneth Lavrell (Ambulans 912): Palme är det. Olof Palme. Jo, det är sant.

Gia Carneström (LAC): Nej, är det sant?

"23:37 och 40"

Kenneth Lavrell (Ambulans 912): Jo, två skott. Ett rakt i bröstet. Jag vet inte var det andra sitter, var det har tagit. Det var två skott i varje fall.

Gia Carneström (LAC): Är det sant?

Kenneth Lavrell (Ambulans 912): Jaaa.

Gia Carneström(LAC): Sta.. vår statsminister?!

Kenneth Lavrell (Ambulans 912): Ja, våran statsminister.

Du får be, vad heter hon..? Nio-Fem-Ett... hon vi löste av nu va.

"23:37 och 50"

Gia Carneström (LAC): Mm.

Kenneth Lavrell (Ambulans 912): ..eller vilka det var... så håller inte jag (?). De ringer väl sig klara snart då.

Gia Carneström (LAC): Okej.

Kenneth Lavrell (Ambulans 912): Det är bra. Vi är i alla fall lediga.

Gia Carneström (LAC): Ja.

Kenneth Lavrell (Ambulans 912): Det är bra. Hej.

Gia Carneström (LAC): Hej.

Kenneth Lavrell

”23...”

***** (avbrott i bandkopian) *****

(Ytterligare ett märkligt avbrott i bandinspelningen. Lägg märke till att det är Kenneth Lavrell från 912 som talar, alltså inte någon ur besättningen på 951, den ambulans som har kört statsministern. Kenneth Lavrell ska enligt den officiella versionen ha hoppat över till den andra ambulansen för att assistera.

Lägg också märke till att det är först nu LAC av ambulans 912 får veta att det rör sig om Olof Palme, detta trots att polisen känt till detta sedan kommissarie Gösta Söderströms meddelande (se sid 93). Att döma av operatören Gia Carneströms reaktion verkar det vara först nu som detta oerhörda faktum för första gången blir känt bland LAC-personalen).

KI 23.37 MORDPLATSEN (PRESSEN KOMMER)

En anstormning av mediafolk råder på brottsplatsen. Överallt genomförs intervjuer ackompanjerade av fotoblixtar.

KI 23.38 MORDPLATSEN (GÖRAN SUND)

Göran Sund ingår i Stockholmspolisens livvaksstyrka. Drygt en kvart efter mordet kommer han fram till mordplatsen iförd en mörk överrock med vita stänk och en walkietalkie. Precis som walkietalkiemannen som vittnet Kristian har sett i korsningen Regeringsgatan - David Bagares gata, är Sund stor och blond. Även Skelleftehamnsvittnets (se sid 83) beskrivning av walkietalkiemannen i hörnet Tunnelgatan - Olofsgatan överensstämmer med Göran Sund, som senare hörs två gånger av Palmegruppen. Sitt uppdykande på mordplatsen förklarar han på följande vis:

-Min kollega och jag hade just lämnat av den brittiske ambassadören, och är på väg hem till basen då vi av en händelse passerar korsningen.

Göran Sund

KI 23.40 SMALA GRÄND (SANNA TÖRNEMAN se sid 111, fig 59)

En konststuderande 22-åring vid namn Sanna Törneman möter en man på Smala Gränd. Hon stannar till och hinner se mannens ansikte när han passerar förbi med armarna tätt intill sidorna och händerna i rockfickorna. Han är 35-45 år, smärt, vältränad med hopkrupen gång, smalt manligt ansikte, tättsittande mörka ögon, kraftiga mörka

ögonbryn, lång smal rak näsa och mörkt kortklippt hår som hänger ned något bakom öronen. Han bär en mörkblå halvlång rock med smal krage, ljusare tröja och mörkblå byxor.

Detta möte kommer senare att ligga till grund för den så kallade Fantombilden (se sid 175).

KI 23.40 VANADISVÄGEN (MÅRTEN OCH INGRID)

Mårten och Ingrid har under tiden gått norrut mot Odengatan och strax norr om Odenplan säger sig Mårten höra ambulanssirener. Promenaden till Vanadisvägen tar cirka 20 minuter, vilket innebär att paret bör ha kommit hem omkring kl 23.40.

Smala Gränd i Stockholm

KI 23.40 SNICKAREBACKEN (KARELIA se sid 111, fig 53)

Redan efter 15-20 minuter återvänder stamgästen Gunnar Roth från restaurang Karelia av oro för att få p-böter. En grön bil som tidigare stått lite konstigt parkerad på gatan utanför är nu borta.

KI 23.40 POLHEMSGATAN (SÄPO)

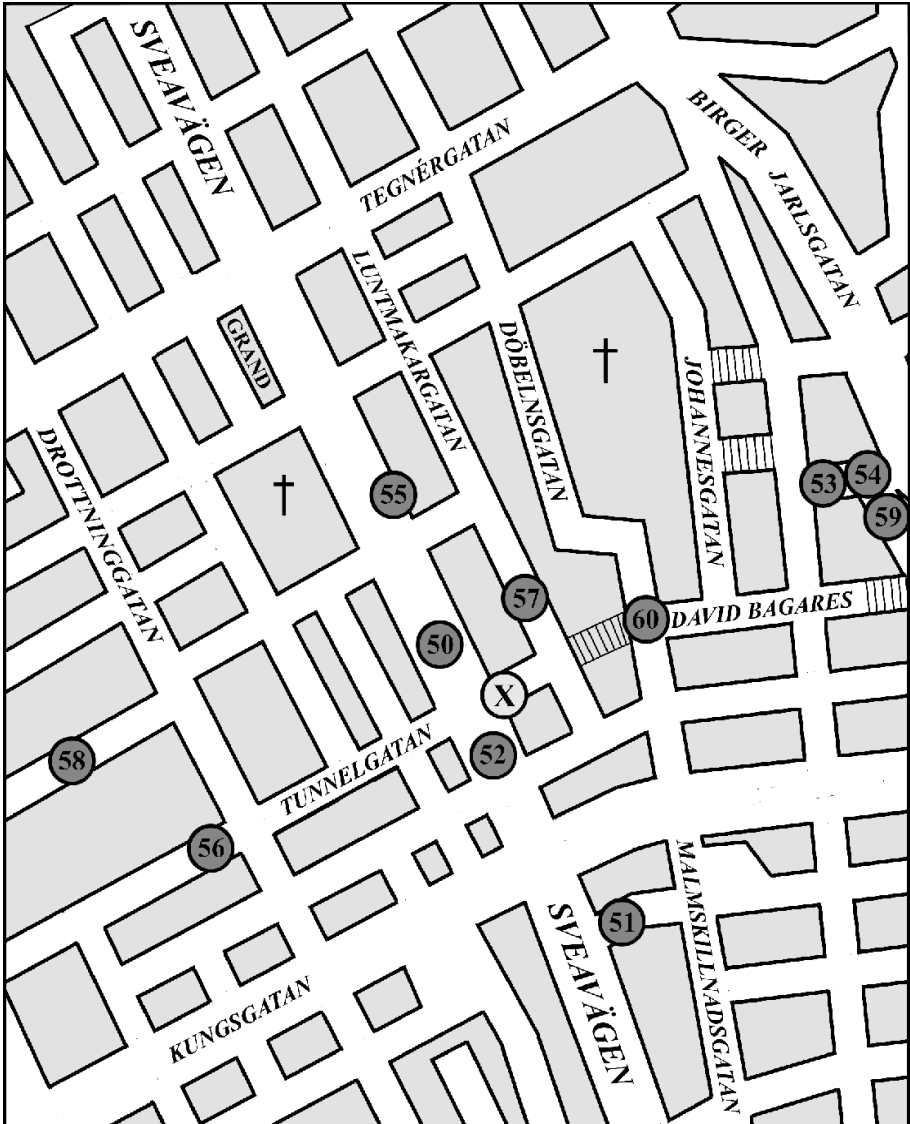
Vid kl 23.40 ringer en reporter från *Expressen* och talar med jourhavande kriminalinspektör Tore Winberg på Säpo. Säkerhetsavdelningen, SÄK, har en helt egen sambandscentral i polishuset på Kungsholmen. Reportern frågar om jouten har hört att Olof Palme har blivit skjuten.

-Nej, han ska vara hemma, svarar Winberg.

Denna förfrågan leder märkligt nog inte till någon reaktion i SÄKs ledningscentral. Först tio minuter senare, när ytterligare en förfrågan med liknande innehåll inkommit, kontaktas Stockholmspolisens Ledningscentral. Därefter väntar man ytterligare 15 minuter till innan SÄKs beredskapstjänstgörande intendent, Alf Karlsson (se sid 370), underrättas.

KI 23.40 SABBATSBERGS SJUKHUS (ÅKE RIMBORN)

Kommissarie Åke Rimborn säger sig ringa från Sabbatsbergs sjukhus och begära fyra polisbilar till platsen, två vardera för bevakning ute och inne. Personen han talar med på Ledningscentralen är vakthavande kommissarie Hans Koci. Rimborn meddelar nu att det med allra största sannolikhet är Olof Palme som har skjutits, men att han ännu ej fått fram någon legitimation.

50) Tankande par, se sid 96. 51) Walkietakieman, se sid 97. 52) Hans Holmér körs förbi mordplatsen? se sid 97. 53) Flyktbil, se sid 98. 54) Mördaren? se sid 100. 55) Stressad man, se sid 101. 56) Flyende män, se sid 101. 57) Skandias bakdörr öppen, se sid 101. 58) Springande man blir upplockad av bil, se sid 104. 59) Fantommannen, se sid 109. 60) Polisen genomsöker hela området längs den förmodade flyktvägen, se sid 118. X) Mordplatsen.

K1 23.40 SAMTAL 11 (från LAC-bandets spår 15)

Vakthavande vid LAC, Birger "Birre" Engström, ringer upp SBC. Låtta Lindgren svarar. Klockan är 23.40 - drygt 18 minuter efter mordet. Efter en dryg halvminut kommer Bjarne Söderkvist till telefonen.

_____
"23:40 och 10"

Låtta Lindgren (Polisens Ledningscentral Lc): Låtta Lindgren.

Birger Engström (Driftledare LAC): Ja, det är Birre. Hej.

Låtta Lindgren (Lc): Hej.

Birger Engström (LAC): Hörrudu, får jag snacka med vakthavande?

Låtta Lindgren (Lc): Alltså, han sitter lite upptagen. Vänta.

_____
"23:40 och 20"

Birger Engström (LAC): Ja, va bra. (harklar sig)

Låtta Lindgren (Lc): Ja, vad gäller det?

Birger Engström (LAC): Nej, jag måste fråga. Det är något rykte... de säger... vår sjukvagn säger att det är Palme som är skjuten ner på Tunnelgatan - Sveavägen?

Låtta Lindgren (Lc): Ojdå! Vänta då!

Birger Engström (LAC): Ja.

_____
"23:40 och 30"

(Paus under vilken andra samtal via radio hörs i bakgrunden).

_____
"23:40 och 40"

Birger Engström (medan han väntar, riktar sig till någon i rummet): Är det... är det bekräftat av dem alltså? Mm.

_____
"23:40 och 50"

_____
"23:41 och 00"

(Mansröst i bakgrunden, oklart var: ...vet aldrig vad det... här i Sverige numera...

Bjarne Söderkvist (vakthavande, Polisens Ledningscentral Lc): Söderkvist.

Birger Engström (LAC): Ja, det är Birre här, vakthavande på LAC. Hej.

_____
"23:41 och 10"

Bjarne Söderkvist (Lc): Ja, hej du.

Birger Engström (LAC): Hörrudu, de säger att det är Palme som är skjuten.

Bjarne Söderkvist (Lc): Jaha, säger de det ifrån..?

Birger Engström (LAC): Vår sjukvagn säger det här nu, serru.

Bjarne Söderkvist (Lc): Sjukvagnen här säger att det är Palme, ja.

Birger Engström (LAC): Ja. Har du hört något om det?

Bjarne Söderkvist (Lc): Jo, vi har fått det också via radiobilarna.

_____
"23:41 och 20"

Birger Engström (LAC): Ja.

Bjarne Söderkvist (Lc): Vill ju ha det bekräftat?

Birger Engström (LAC): Ja, det är tydligen så. Jag söker dem igen här nu. De har bara ringt upp snabbt och sagt det här, va.

Bjarne Söderkvist (Lc): Ja, så vi.. vi vet ingenting all.. Hur allvarligt, eller?
"23:41 och 30"

Birger Engström (LAC): Nja, han ska va död säger de här, ser du. Eventuellt.

Bjarne Söderkvist (Lc): Vad säger du?

Birger Engström (LAC): Ja.

Bjarne Söderkvist (Lc): Det var illa.

Birger Engström (LAC): Ja, visst fan.

Bjarne Söderkvist (Lc): Det var illa.

Birger Engström (LAC): Ja.

Bjarne Söderkvist (Lc): Ja... nej... men då..

"23:41 och 40"

Birger Engström (LAC): Du, jag ringer upp till dig om jag... om jag får nåt ytterligare.

Bjarne Söderkvist (Lc): Gör det så fort du vet något mer säkert!

Birger Engström (LAC): Okej.

Bjarne Söderkvist (Lc): Tack ska du ha. Hej.

Birger Engström (LAC): Tack du. Hej.

***** (avbrott i kopian från LAC-bandet) *****

Samtalet avslutas utan att varken Söderkvist eller Lindgren har visat minsta tillstymmelse till sinnesrörelse.

KI 23.40 LIDINGÖ (LÄKARLARM)

Doktor Holger Sköldefors har gått och lagt sig när han larmas om attentatet. Han drar snabbt på sig kläderna och kör med gasen i botten till Sabbatsbergs sjukhus. Kirurgen Claes Wallin avbryter samtidigt en fotledsoperation för att försöka få liv i Palme. Han öppnar bröstkorgen och påbörjar hjärtmassage. Doktor Olof Wallenberg för samtidigt ner en slang i statsministerns luftstrupe och försöker blåsa friskt syre i lungorna.

Kampen för Olof Palmes liv fortsätter inne på Sabbatsbergs akutmottagning

KI 23.41 SAMTAL 12 (från LAC-bandets spår 13)

”23:41 och 40”

Gia Carneström (LAC): Ja Gia.

Maria Degerman, Ambulans 912 (per telefon): Ja Maria, Nio-Tolv.

Gia Carneström(LAC): Hej.

Maria Degerman, Ambulans 912: Hej.

Gia Carneström (LAC): Det blev total förvirring här. Är det verkligen Olof Palme som är skjuten?

Maria Degerman, Ambulans 912: Ja.

Gia Carneström (LAC): Ja?

Maria Degerman (Ambulans 912): Det är det.

Gia Carneström (LAC): Och han är död?

”23:41 och 50”

Maria Degerman, Ambulans 912: Ja.

Gia Carneström (LAC): Han är inte dödförklarad, men..?

Maria Degerman, Ambulans 912: Han är inte dödförklarad, men det kan man väl nästan säga.

Gia Carneström (LAC): Okej...och det... det..?

”23:42 och 00”

Maria Degerman, Ambulans 912: ...fru sitter där inne i rummet med en sköterska nu.

Gia Carneström(LAC): Det är... och det är... det är inget tvivel om att det är han alltså?

Maria Degerman, Ambulans 912: Nej.

Gia Carneström (LAC): Han är identifierad? (drar andan)

”23:42 och 10”

Maria Degerman, Ambulans 912: Jag ska gå och koll... Kenneth ska gå och kolla om han hittar någon legitimation.

Gia Carneström (LAC): Mm.

Maria Degerman, Ambulans 912: Det är ju..

Gia Carneström (LAC): Ja.

(Klickljud)

Maria Degerman, Ambulans 912: Försvann du?

Gia Carneström (LAC): Nej då.

Maria Degerman, Ambulans 912: Nej.

”23:42 och 20”

(Kort uppehåll, på grund av sekretessknappen)

Gia Carneström (LAC): Det bl... det bl... det b... När jag ställde mig upp och sa det så blev det precis dödstyst härinne alltså. Har man fått tag på den som har gjort det?

”23:42 och 30”

Maria Degerman, Ambulans 912: Jag vet inte. Vi vet ingenting.

Gia Carneström (LAC): Nej... blir ju totalt förvirrat..

Maria Degerman, Ambulans 912: Det var en ambulans på plats när vi kom dit.

Gia Carneström (LAC): Ja precis.

Maria Degerman, Ambulans 912: De hade ju bara tagit han...

Gia Carneström (LAC): Ja.

Maria Degerman, Ambulans 912: ..för det var ju...

”23:42 och 40”

Gia Carneström (LAC): Och de... och jag fattade inte varför de var så himla upprörda va, för han var så fruktansvärt upprörd när de förvarnade va. Men det förstår jag ju nu.

Maria Degerman, Ambulans 912: Men du vet skott i bröstet vet du... kroppspulsådern.

”23:42 och 50”

Gia Carneström (LAC) (viskande): Åh herregud, ja.

Maria Degerman, Ambulans 912: Ja, det är inte sant... det... man tror det inte.

Gia Carneström (LAC): Nej, men liksom vadå, man... det är ju i Sverige man lever.

Maria Degerman, Ambulans 912: Vart är vi på väg nu?

Gia Carneström (LAC): Va?

Maria Degerman, Ambulans 912: Vart är vi på väg nu?

”23:43 och 00”

Gia Carneström (LAC): Ja precis... ja..

Maria Degerman, Ambulans 912: Och börjar det liksom... Då är det ju...

Gia Carneström (LAC): Ja, snart råder det total anarki över hela världen alltså. Fy fan, va hemskt!

Maria Degerman, Ambulans 912: Men vi är då i varje fall lediga nu.

”23:43 och 10”

Gia Carneström (LAC): Mm.

Maria Degerman, Ambulans 912: Utan det är den andra bilen som håller på hans...

Gia Carneström(LAC): Okej, men så fort ni har fått tag på en... en legitimation och så där... så kan ni väl ringa upp igen?

”23:43 och 20”

Maria Degerman, Ambulans 912: Ja, det ska jag göra.

Gia Carneström samtidigt: Okej ja, det ska jag göra, men de håller väl på och fixar med det.

Gia Carneström (LAC): Mm.

Maria Degerman, Ambulans 912: Det är bra.

Gia Carneström (LAC): Okej.
Maria Degerman, Ambulans 912: Hej.
Gia Carneström (LAC): Hej.
"23:43..."

***** (återigen avbrott i bandinspelningen) *****

KI 23.41 VANADISVÄGEN (MÅRTEN MED FLICKVÄN)

På väg hem har Mårten Palme och flickvännen Ingrid Klering enligt egen utsago gått norrut mot Odengatan. Promenaden till Vanadisvägen har tagit cirka 20 minuter. Väl hemma sätter de på tevatten för en mysig kvällsfika.

KI 23.42 STOCKHOLM (LIVVAKT)

Nu ringer pressekreteraren i statsrådsberedningen Kjell Lindström till livvakten John-Erik Hahne och frågar vad Olof Palme skulle göra på kvällen. Lindström har drygt tio minuter tidigare blivit informerad av pressen om att Palme har skjutits. Hahne kan inte tro detta och menar att det kanske bara rör sig om ett elakt rykte.

Livvakten Hahne ringer i sin tur omedelbart upp Palmes sekreterare Ann-Marie Willsson och talar om vad han fått veta. Därefter skyndar han sig att ringa till säkerhetspolisens sambandscentral och frågar om det är känt vad som har hänt. Av sambandscentralen får han en ganska loj uppgift om att "statsministern är visst skjuten". Hahne blir upprörd, man borde åtminstone ifrågasätta vad som i så fall har hänt livvakterna, den egna personalen.

KI 23.42 SAMTAL 13 (från LAC-bandets spår 15)

22 minuter efter mordet ringer Birger Engström, vakthavande på LAC, till Hans Koci, vakthavande på polisens ledningscentral. Hans Koci är fullt upptagen med en brand i Nacka och verkar måttligt intresserad av mordet på statsministern.

(Rington)

Låtta Lindgren (Polisens Ledningscentral Lc): Låtta Lindgren.

Birger Engström (LAC): Ja, det är Birre igen, hej.

Låtta Lindgren (Lc): Ja.

Birger Engström (LAC): Kan jag få vakthavande igen, hörnu?

Hans Koci

"23:43 och 10"

Låtta Lindgren (Lc): Vänta.

Birger Engström (LAC): Tack. (harklar sig)

(Mycket bakgrundsröster rörande "brandplatsen", troligtvis i Nacka)

”23:43 och 20”

”23:43 och 30”

Hans Koci (Polisens Sambandscentral SBC): Ja, Koci.

Birger Engström (LAC): Ja, det är Birre Engström igen, hej.

”23:43 och 40”

Hans Koci (SBC): Hej.

Birger Engström (LAC): LAC. Hörru, det är Palme som är skjuten.

Hans Koci (SBC): Det är det?

”23:43 och 50”

Birger Engström (LAC): Och det är... Han är mycket svårt skadad, kommer troligtvis inte att överleva säger ambulansen. Så det är statsministern som är skjuten, ser du.

Hans Koci (SBC): Det var som fan!

”23:44 och 00”

Birger Engström (LAC): Ja, så jävligt är det. Han ville ha besked där vakthavande direkt serru... när jag fick det och de har ringt upp här nu sjukvagnen och sagt till här, serru.

Hans Koci (SBC): Var är... alltså är det huvudet eller va?

Birger Engström (LAC): Bröstkott tydligen, serru.

Hans Koci (SBC): Bröstat, ja.

Birger Engström (LAC): Ja.

Hans Koci (SBC): Ja.

”23:44 och 10”

Birger Engström (LAC): Det är ett jävla elände.

Hans Koci (SBC): Ja, förmodligen kommer han att avlida.

Birger Engström (LAC): Det är vad sjukvagnen säger här, han kommer inte att klara det här troligtvis. Han är mycket svårt skadad.

Hans Koci (SBC): Jaha, okej du (suckande).

Birger Engström (LAC): Då vet du.

Hans Koci (SBC): Tack.

”23:44 och 20”

Birger Engström (LAC): Hej.

Samtalet avslutas nästan 23 minuter efter mordet. Koci talar hela tiden i ett och samma tonläge och förefaller helt oberörd. Varför låtsas han inte veta någonting? Sanningen är ju att han via en särskild kanal som öppnats har direktkontakt med brottsplatsen där det kryllar av poliser och vittnen. Hans Koci har också redan skickat kommissarie Rimbörn till Sabbatsbergs sjukhus.

KI 23.44 SAMTAL D (från LAC-bandets spår 13 och 15)

”23:44 och 20”

Gia Carneström (LAC): Larmcentralen Gia.

Sonny Rydell (TT): Hej! Sonny Rydell, TT.

Gia Carneström (LAC): Hej.

Sonny Rydell (TT): Du, vi fick nåt meddelande om skottdrama här, Tunnelgatan - Sveav..

Gia Carneström (LAC): Tala med driftledaren då. Ett ögonblick.

”23:44 och 30”

Sonny Rydell (TT): Ja.

Birger Engström (LAC): Birger Engström.

Sonny Rydell (TT): Hej, Sonny Rydell, TT.

”23:44 och 40”

Birger Engström (LAC): Hej du hej du.

Sonny Rydell (TT): Jag undrar, vet du vem det är som är skottskadad?

Birger Engström (LAC): Nej, inte säkert ännu hörru det vet jag inte. Men vad sitter du på för telefon?

Sonny Rydell (TT): 13 26 00.

”23:44 och 50”

Birger Engström (LAC): 13 26 00. Jag ringer dig så fort jag vet, hörru. Tack ska du ha. Hej.

KI 23.45 FLYKTVÄGEN (GENOMSÖKNING se sid 111, fig 60)

Området runt Johannes kyrka och gatorna ned mot Birger Jarlsgatan genomsöks snabbt av poliser. Polisbilar sägs köra genom flyktområdet och allt fler poliser rör sig kors och tvärs utmed gatorna. Portar och prång längs David Bagares gata, Johannesgatan, Döbelnsgatan, Drottninghus Gränd, Smala Gränd, Snickarbacken, Apelbergsgatan, Luntmakaregatan, Brunnsgratan, Jutas Backe, Regeringsgatan, Malmskillnadsgatan och Birger Jarlsgatan blir genomsökta.

Detta är den officiella versionen. Senare ska det visa sig att den största spaningskatastrofen i den svenska historien just har inletts. Mannarna på fältet vittnar nämligen samstämmigt om att ett av SBC lett, organiserat eftersök över huvud taget inte förekommit! Poliserna på stan får söka mördaren helt på måfå efter eget huvud.

Flyktvägen längs den smala David Bagares gata

I inledningsskedet är det dessutom bara tre av hela styrkan på Sambandscentralen som arbetar med mordet på Olof Palme. Tre kan tyckas vara få, men det är faktiskt en överdrift. Under de första timmarna är det otroligt nog bara två personer som på heltid arbetar med Palmeärendet: Anders Thornestedt och Birgitta Brolund. Den tredje personen - Ulf Helin - deltar endast på heltid under de första minuterna. Detta trots att instruktionen i protokollet, som finns vid varje operatörsplats i Ledningscentralen, föreskriver att vid grövre brott ska minst tre radiooperatörer tas ut för att enbart arbeta med det inträffade.

Men har man då ont om folk i SBC? Svaret är nej. Det är fullt manskap och alla är tillgängliga och aktiva vid tidpunkten för mordet. Det verkar dessutom ha funnits folk i reserv, eftersom det finns hela tolv signaturer i tidsintervallet från kl 22.46 till kl 00.19.

Tjänstgöringsjournalen för SBC för mordnatten är dock numera sekretessbelagd - av hänsyn till ”rikets säkerhet”.

KI 23.45 LAC SAMTAL E (från LAC-bandets spår 15)

44 minuter efter mordet ringer polisen till LAC för att ta reda på ambulansens uttid (den tid när ambulanslarmet gått ut från LAC). Birger Engström (LAC) uppger nu kl 23.29 som uttid.

Polisen låter dock inte sig nöja med denna tidsangivelse, utan tar även kontakt med ambulansföraren Kenneth Lavrell. När denne kontrollringer till LAC får han märkligt nog 23:24 som angiven uttid.

”23:45 och 10”

Birger Engström (LAC): Ja, det är Birre här.

Polisman (ej namngiven, eventuellt polisen Jan Hedlund på Sambandscentralen): Ja, tjänare Birre. När skickade ni sjukvagnen till Tunnelgatan - Sveavägen?

”23:45 och 20”

Birger Engström (LAC): Vi ska se här när vi fick larmet här, hörru. Det är alltså 23:29, hörru.

Polisman: 23 och 29?

Birger Engström (LAC): Ja.

Polisman: Tack för det, hörru.

Birger Engström (LAC): Mm.

Polisman: Du kanske vet det..?

Birger Engström (LAC): Ja, jag hörde det hela, serru. Ja, okej... Det är för jävligt, hörru.

Polisman: Ja, det är det.

Birger Engström (LAC): Hej på dig.

”23:45 och 30”

Statskupp i Slowmotion

Polisman: Hej.

Polisen får en uppseendeväckande tid av Birre Engström. Snart inser man på Ledningscentralen att kl 23.29 inte kan vara rätt tid. Åtta minuter senare ringer vårdaren i ambulans 912, Kenneth Lavrell, till operatören vid ambulansbordet på LAC, Claes Bystedt, och får ”rätt tid”.

Varför är polisen så mån om att få veta ambulansens uttid att det prioriteras lika högt som att informera polisledningen? Så här dags har kommissarie Koci ännu inte ens meddelat sina chefer, trots att han har direktlinje till dem.

KL 23.46 SABBATSBERG (JÄRNGÄNGET)

Agnetha ingår i det så kallade Järngänget på akutens operationsavdelning på Sabbatsbergs sjukhus. Järngänget består av Barbro, narkosköterska, Birgitta, operationsköterska, Elisabeth, undersköterska och så Agnetha, undersköterska.

-Jag visste inte vem patienten var, berättar hon i *Expressen den 20 februari -96*. I tio minuter är mannen som ligger där vem som helst för mig. Han ser inte riktigt ut som han brukar, han är lite rundare. Men jisses, när det till slut går upp för mig: Herregud, här ligger landets högste höns!

-Någon har redan knäppt upp skjortan på honom och satt en nål i handen, en sådan där infusionskanyl som är som en mun när man är medvetslös. De två läkarna - en kirurg och en narkosläkare (senare deltar även en bakjournkirurg) tar det tyngsta jobbet i form av hjärtmassage. Normalt ger vi upp efter en halvtimme, men den här kvällen fortsätter vi en timme (?). Alla vet att det är kört, men vi vill så gärna lyckas! Ingen vill ju att statsministern ska dö.

KI 23.40 SERGELS TORG (NARKOTIKASPANARE)

Vid tiden för mordet finns ett tiotal narkotikaspänare vid Sergels torg och vid Malmskillnadsgatan. Dessa blir plötsligt beordrade att bege sig till stationen på Kungsholmen där de får sitta och stirra på tapeterna. När de väntat en stund får de order att åka hem!

KI 23.49 SAMTAL F (från LAC-bandets spår 15)

Man (sydsvensk dialekt, svårt att urskilja namnet): Arnlöv (?)

Birger Engström (LAC): Ja, det är Birre. Tjenare.

”23:49 och 00”

Man: Tjenare Birre.

Birger Engström (LAC): Hörru..

Man: Man får väl gratulera till börja med?

Birger Engström (LAC): Ja, tack ska du ha. Ja, här händer det saker.

Man: Jaha?

Birger Engström (LAC): Statsministern är skjuten på Sveavägen.

”23:49 och 10”

Man: Nej?!

Birger Engström (LAC): Jo, och införd till sjukhus... kommer inte att klara sig.

Man: Va?

Birger Engström (LAC): Ja, visst fan förstår du... 23 och 29.

Man: Vad var det för någonting då?

”23:49 och 20”

Birger Engström (LAC): Ja, jag vet inte.

Man (svarar nåt ohörbart, samtidigt med bakgrundsljud, LAC)

Birger Engström (LAC): Vi är alldeles (klickljud) upprörda här.

Man: Ja, det förstår jag.

Birger Engström (LAC): Ja, så är det.

Man: Ojojjoj!

”23:49 och 30”

Birger Engström (LAC): Ja.

Man: Men, det har inte varit någonting problem för oss?

Birger Engström (LAC): Nej nej, inte än för det blir det ju inte här för det... Det blir ju att tidningarna kommer ju att ringa som gamar här nu. Men nu får vi ju hålla tyst så länge här.

”23:49 och 40”

Birger Engström (LAC): Ja.

Man (ohörbart yttrande, möjligen PM)

Birger Engström (LAC): Jodå jodå jodå. Ja, jag tänkte du skulle veta om det för det är ju en stor grej så..

Man: Ja visst.

Birger Engström (LAC): Ja.

Man: Okej.

Birger Engström (LAC): Det är bra.

Man: Fint, hörnu.

Birger Engström (LAC): Hej på dig.

Man: Tack hej.

”23:49...”

(avbrott i bandkopian)

Man: Ja ja.

Birger Engström (LAC): Ja.

Man: Men du, det är bra att rida ut Birre (?).

KI 23.49 WENNER-GRENS CENTER (JERZY EINHORN)

Doktor Jerzy Einhorn har ingen aning om vad som har hänt där han står högt uppe i skrapan Wenner-Grens Center och blickar ut över Stockholms city. Härifrån kan han se hela Sveavägen nästan ända bort till mordplatsen. Men den ligger mörk, öde och i det närmaste tom. Inga utryckningsfordon eller avspärningar.

KI 23.50 LEDNINGSCENTRALEN (KOCI - SANDSTRÖM)

Vakhavande kommissarie Hans Koci verkar aktivt delta i en fördröjnings- och förhållningstaktik som pågår i polisens Ledningscentral. Han har väntat i mer än 15 minuter efter beskedet från brottsplatsen att den skjutne är Olof Palme innan han nu kontaktar sina överordnade.

Koci har direktlinje till Sune Sandström, som har polischefernas bakjour och samtidigt är vikarierande länspolismästare i Holmér's frånvaro. Han väljer dock att inte använda direktlinjen utan går den formella vägen via beredskapstjänstgörande polischefen i Stockholm, Göran Hansén. De två kommer överens om att Hansén ska försöka kontakta Holmér. Kommissarie Koci vet mycket väl att Holmér officiellt är bortrest och har dessutom direktlinje till dennes bostad. Men först när Hansén återkommer efter flera fruktlösa försök att nå Holmér, erbjuder sig Koci att kontakta Sandström. På det här sättet går många värdefulla minuter till spillo.

Sune Sandström

KI 23.50 STORSTOCKHOLM (NONCHALANS)

Myndigheterna kommer senare att hävda att alla tillgängliga resurser omedelbart sätts in i jakten på Palmes mördare. Men polisledningen i Stockholm bryr sig i verkligheten inte ens om att informera eller begära hjälp av de angränsande polisdistrikten.

En polis som vill vara anonym säger senare:

-Det är inte klokt att de inte omedelbart gått ut med larm till alla. Det har sköts förbaskat klumpigt. Hela Stockholms city borde redan ha spärrats av. Om det här hade hänt i något annat land hade ledningen blivit kickad direkt.

Bo Hagman, vakhavande befäl i Solna, blir också väldigt irriterad:

-Vi skulle mycket lätt ha kunnat stänga av de norrgående filerna på E4an, en tänkbar flyktväg. Men vi fick aldrig någon begäran från Stockholm.

KI 23.51 STOCKHOLM (BUSSMEDDELANDE)

Ett meddelande går internt ut till alla SLs bussförare i Stockholms innerstad:

”Ring omedelbart om ni ser en man i halvlång, grå jacka, möjligen keps, möjligen glasögon. Mannen verkar skärrad”.

Efterlysningen börjar skickas ut någon gång före midnatt och kommer sedan med tio minuters mellanrum hela tiden fram till kl 00.30.

KI 23.53 SAMTAL G (Från LAC-bandets spår 9)

Claes Bystedt (LAC): Ja, det är Claes.

Kenneth Lavrell (Ambulans 912): Ja tjenare, det är Kenneth, Nio-Tolv.

”23:53 och 20”

Claes Bystedt (LAC): Tje..

Kenneth Lavrell (Ambulans 912): Hörrudu, när fick vi uttid på det här Tunnelgatan-Sveavägen?

Claes Bystedt (LAC): Ska titta här.

Kenneth Lavrell (Ambulans 912): Poliserna vill ha det.

Claes Bystedt (LAC): Ja, jag förstår det. Öh... ni fick uttid 23:24.

Kenneth Lavrell (Ambulans 912): Mm, det är bra.

”23:53 och 30”

Claes Bystedt (LAC): Det är bra.

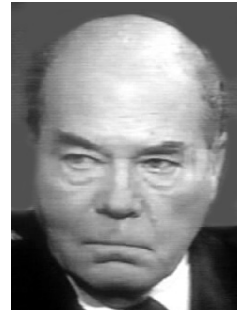
Kenneth Lavrell (Ambulans 912): Tack.

Claes Bystedt (LAC): Hej.

Åtta minuter efter det att driftledaren Birger Engström uppgivit kl 23.29 som ambulansens uttid ringer alltså vårdaren i ambulans 912 - Kenneth Lavrell och vill ha tiden bekräftad. Många är tydligen intresserade i att så snabbt som möjligt får reda på ambulans 912s uttid - varför? Ambulans 912 finns ju egentligen inte alls med i bilden eftersom Sollentunaambulansen 951 tagit över jobbet. Notera att Kenneth Lavrell säger att ”polisen vill ha” uttiden. Han ringer alltså för polisens räkning.

KI 23.55 JAKOBSBERG (GÖSTA WELANDER)

Det är nästan midnatt och biträdande länspolismästare Gösta Welander (se sid 531) sitter ensam hemma i sin villa i Jakobsberg. Sedan en dryg månad tillbaka är han tjänstledig för att gå en 10-veckorskurs på Försvarshögskolan. Chefen för ordningspolisen Sune Sandström har rekviderat en polisbil och kommer nu från Vällingby för att hämta upp honom.

Gösta Welander

KI 23.56 LEDNINGSCENTRALEN (DALSGAARD-KOCI)

Kommissarie Christian Dalsgaard i kommissariebil 1520 (se sid 92) uppger att han i ett tidigt skede - förmodligen redan före midnatt - ringer Ledningscentralen och talar med vakthavande kommissarie Hans Koci. Han erbjuder sig att komma och hjälpa till. Dalsgaard har tidigare arbetat som kommissarie i ledningscentralen. Koci avböjer dock hjälp och säger att han har läget under kontroll.

KI 23.57 STOCKHOLM (GUNVOR HILDÉN)

Gunvor Hildén, SVT *Rapports* politiske reporter, larmas i bostaden av sin chef. På *Rapport*-redaktionen har man vid den här tiden ett internt skämt om att endast avbryta en ledighet om "Olof Palme har blivit skjuten". Av den anledningen tror hon först att det hela är ett skämt.

Så snart hon inser allvaret i situationen skyndar hon dock iväg med taxi genom centrala Stockholm på väg mot SVT. Hon slås då av att hela stan ligger mörk och tyst. Det är inte ens tänt i regeringskansliet Rosenbad.

KI 23.58 SAMTAL H (Från LAC-bandets spår 15)

Birger Engström (LAC): Birger Engström.

Manlig reporter: Driftledaren?

"23:58 och 40"

Birger Engström (LAC): Ja det är jag.

Reporter: Ja Leif Brännström Expressen här.

Birger Engström (LAC): Ja hej du.

Leif Brännström: Hej. Hördu du, den här skottskadade där i den här historien... ve.. vem var det egentligen? Man säger att det var Palme?

Birger Engström (LAC): Jag vet inte det ännu.

Leif Brännström: Nähä...

Birger Engström (LAC): Jag har inte fått det beskedet.

Leif Brännström: Nähä.

"23:58 och 50"

Birger Engström (LAC): Nej.

Leif Brännström: Du har inte nåtts av samma rykte, eller så?

Birger Engström (LAC): Öh... nej det har jag inte gjort serdu.

Leif Brännström: Nähä.

Birger Engström (LAC): Det är bäst att tala med polisen vet du.

Leif Brännström: De vet inte ännu.. för det... de är förvirrade där nere just nu. De verkar inte ha någonting under kontroll.

"23:59 och 00"

Birger Engström (LAC): Jaa...

Leif Brännström: Jaha.

Birger Engström (LAC): Men det är samma här, vi har inte fått något besked hörru.

Leif Brännström: Nej, just det.

Birger Engström (LAC): Ja...

Leif Brännström: Okej.

Birger Engström (LAC): Mm..

Leif Brännström: Tack hej.

Birger Engström (LAC): Hej.

KI 23.58 HUMLEGÅRDEN (GENOMSÖK)

Krogar och barer i området kring mördarens förmodade flyktväg får besök av frågvisa polismän och Humlegården är genomsökt strax före midnatt.

1 MARS

KI 00.00 BIRGER JARLSGATAN 29 (PERSONKONTROLL)

Vid midnatt görs en personkontroll av patrull 1227. Samtidigt genomsöks enligt Ledningscentralens protokoll en fastighet på Kungsgatan 5.

KI 00.01 SABBATSBERG (LISBET PALME)

Under tiden tröstar undersköterskan Lena Östeman Lisbet Palme i ett vilrum i direkt anslutning till akuten. I samband med det utbrister fru Palme:

-Det svider så på min rygg.

Lena ser nu att kappan har två hål och när hon viker upp koftan och blusen ser hon ett rött streck som efter ett piskrapp. På Lenas fråga om inte läkare eller kriminaltekniker ska tillkallas får hon svaret att det inte är så farligt.

En kort stund är de ute i korridoren och pratar då med kommissarie Åke Rimborn, som är den ende polis Lisbet vill tala med. Enligt kommissarie Rimborn säger hon då:

-De som gjorde det här var de som var i Gamla stan. En av dem var den som sköt.

Uppgifter från Lisbet Palme lämnade till kommissarie Rimborn: En av männen var iklädd en mörkblå täckjacka och är den hon anser sig sett springa från platsen. Hon nämner därutöver att det kan vara en eller flera personer från organisationen Ustasja som ligger bakom beskjutningen. Hon är svårt chockad och Rimborn har problem med att förstå henne. Han blir därför aningen osäker på om Lisbet Palme nämnde Ustasja eller möjligen Mustafa.

KI 00.03 ÖSTERMALM (ULF DAHLSTEN)

Vid midnatt ringer telefonen hemma hos statssekreterare Ulf Dahlsten på Östermalm. Det visar sig vara kommissarie Hans Koci på polisens Ledningscentral som vill informera om mordet. Ulf Dahlsten hinner knappt avsluta samtalet förrän han slår numret till vice statsminister Ingvar Carlsson. Denne beslutar att regeringen omedelbart ska sammankallas i kanslihuset.

KI 00.03 SABBATSBERG (LÄKARNA GER UPP)

Enligt narkosläkaren Olof Wallenberg var statsministern kliniskt död redan vid ankomsten till Sabbatsbergs sjukhus. Efter långa förtvivlade upplivningsförsök ger läkarna nu upp.

KI 00.05 KUNGSHOLMEN (SÄPOS SAMBANDSCENTRAL)

Radioperatören Tore Winberg i Säpos sambandscentral underrättar omkring kl 00.05 beredskapshavande polisintendenten Alf Karlsson (se sid 725).

Winberg går mycket formellt och lugnt tillväga. Lägg märke till att högsta befälet i Stockholmspolisens SBC, kommissarie Hans Koci, betar sig nära nog på exakt samma sätt. Han gör inte något förrän han fått ett formellt besked från sjukhuset att det är Olof Palme. Sedan ringer han några samtal och får tiden att gå innan han till sist informerar sina överordnade. Detta sker cirka 20-25 minuter efter kommissarie Gösta Söderströms meddelande från brottsplatsen att brottsoffret är statsministern.

KI 00.05 NORRMALM (P-O KARLSSON se sid 429)

P-O Karlsson, chef för en av piketbussarna på Norrmalm, blir uppringd av en kollega som har arbetat extra under kvällen. På några minuter kontaktar Karlsson de övriga i gruppen och ringer sedan sin arbetsplats och uppger att de är beredda att omedelbart gå i tjänst. Han får beskedet att detta inte är nödvändigt. P-O Karlsson ringer då till Ledningscentralen, men inte heller här anser man sig behöva extra hjälp.

KI 00.05 GAMLA STAN (MÅRTEN PALME)

Strax efter midnatt kommer sonen Mårten Palme med flickvännen Ingrid Klering oväntat till Västerlånggatan 31 i Gamla stan. Då Mårten saknar nycklar till föräldrarnas bostad går han till grannen Janken Myrdal i lägenheten under eftersom denne brukar vattna blommorna och har reservnycklar. Besöket hos Janken blir kort men Mårten säger något om att Lisbet ringt och sagt att Olof ligger för operation.

Trots detta konkreta meddelande har Mårten anmärkningsvärt nog åkt direkt till Västerlånggatan i stället för till sjukhuset. Inte nog med det, Mårten ber dessutom Janken hålla tyst om det nattliga besöket för media. Därefter försvinner han in i lägenheten där han kommer att vara drygt tio minuter.

Vi kommer senare att se att det finns mycket märkligheter kring denna händelse (se sid 537).

Mårten Palme

KI 00.06 SABBATSBERG (DÖDSBUD)

KI 00.06 förklarar doktor Claes Wallin officiellt Olof Palme död. Några börjar

spontant gråta, andra står som förlamade utan att kunna fatta att det som omöjligt kunde hända verkligen har hänt.

Efter dödsbudet kommer undersköterskan Lena Östeman på att ingen av Lisbets närmaste har anlänt till sjukhuset. Hon föreslår då att man ska gå in i ett angränsande rum där det finns en telefon. Lena får hjälpa Lisbet att slå de två numren till sönerna Joakim i Vällingby och Mårten hos sin fästmö på Vanadisvägen. Men Mårten är ju redan är hemma i föräldrarnas bostad i Gamla stan på grund av hennes påstådda telefonsamtal. Någoting stämmer inte.

Sjuksköterskan Lena Östman stannar hos Lisbet och hör hur hon säger:

-Nu har det hänt vi länge hoppades kunna undvika.

Märkligt nog har inte en enda säkerhetspolis ännu infunnit sig på sjukhuset. Detta måste ses som anmärkningsvärt med tanke på att regeringen väntas ankomma till Sabbatsberg och att Säpo har ansvaret för statsrådets livvaktsskydd.

K1 00.08 SAMTAL I (från LAC-bandet Spår 7)

”00.08 och 10”

Trött mansröst (suckande): Ja..?

Kenneth Ed (LAC): Ja det är Kenneth.

Man: Ja hej, det är Raimo på Sabbakuten.

(Röster och annat bakgrundsljud hörs hela tiden som tecken på en febril verksamhet på akuten).

Kenneth Ed (LAC): Ja hej.

Man: Vi har lite överbelastat här, så vi vore tacksamma ifall ni kunde dirigera över till nåt annat.

”00.08 och 20”

Kenneth Ed (LAC): Jag förstår nästan det, hörnu.

Man: Det gör du.

Kenneth Ed (LAC): Ja.

Man: Ja, då behöver jag inte säga något mer?

Kenneth Ed (LAC): Nej, jag vet, för nu... ryktena går på stan här serdu.

”00.08 och 30”

Man: Ja men, vi är överbelastade... ehh.. uppåt en timme tills vi har gjort klart.

Kenneth Ed (LAC): Mm. Är du kirurgjouren eller?

”00.08 och 40”

Man: Ja, just det. Ja alla är ju... kommer in här så du kan väl ringa upp om en halvtimme om det blir någoting?

Kenneth Ed (LAC): Ja, just det. Men vi.. ni tar... ni kan inte ta någoting nu?

Man: Vi kan inte ta någoting.

Kenneth Ed (LAC): I akutrummet eller någoting?

Statskupp i Slowmotion

”00.08 och 50”

Man: Nej, vi... vi.. vi får in klinikchef och allting.
Kenneth Ed (LAC): Ja har du pratat med dem? Med S:t Görän och KS?
Man: Ingen.
Kenneth Ed (LAC): Det har du inte gjort?
Man: Nej.
Kenneth Ed (LAC): Öhm... (drar efter andan)

”00.09 och 00”

Man: Kan du kontakta dem?
Kenneth Ed (LAC): Ja, det får jag göra då i sådana fall. Öhm... du hör av dig när ni va öppnar igen?
Man: Ja, det lovar jag.

”00.09 och 10”

Kenneth Ed (LAC): Ja.
Man: Klockan är tio över tolv, va?
Kenneth Ed (LAC): Hon är... ja 00.09 ja.
Man: Jaa.
Kenneth Ed (LAC): Vad hette du? Doktor..?
Man: Jag heter Raimo i förnamn... Det räcker så här mellan oss på linjen tycker jag.

”00.09 och 20”

Kenneth Ed (LAC): Ja.
Man: Jag hör av mig direkt vi kör..
Kenneth Ed (LAC): Ja just det. Men då får... d.. du köra öv... för då hälsar jag från dig till KS och S:t Görän, va?
Man: Det är okej.
Kenneth Ed (LAC): Ja.
Man: Tack hej.
Kenneth Ed (LAC): Tack hej.

”00.09 och 30”

Man: Hej.

(Nu rings flera liknande samtal, J till St Görans sjukhus, K till Karolinska och L till ett ej namngivet sjukhus, vari LAC anmodar sjukhusen att ta emot fall som i vanliga fall ska gå till Sabbatsberg).

KI 00.08 SAMTAL M (från LAC-bandets spår 11)

Peter Andersson (Ambulans 951): Helvete...
Sonja Teir (LAC): Ja, det är Sonja.

”00.08 och 20”

Peter Andersson (Ambulans 951): Ja hej, Peter på Nio-Fem-Ett.

Sonja Teir (LAC): Hej du.

Peter Andersson (Ambulans 951): Jaha (låter uppgiven)

Sonja Teir (LAC): Jaha, det är det.

Peter Andersson (Ambulans 951): Jaa.

Sonja Teir (LAC): Ja, herregud...

”00.08 och 30”

Peter Andersson (Ambulans 951): Jaa, det kan (suckande)... det är det minsta man kan säga.

Sonja Teir (LAC): Ja, och ingen vet vad som har hänt?

Peter Andersson (Ambulans 951): Nej, det... ja...

Sonja Teir (LAC): Vet man hur det har gått till eller någonting, då?

”00.08 och 40”

Peter Andersson (Ambulans 951): Ja, det vet man. Jag vet inte hur mycket jag vågar säga. Ja vet fanemig inte alltså (suckar).

Sonja Teir (LAC): Men, ja... men jag menar till oss kan du ju säga...

Peter Andersson (Ambulans 951): Jaa.. ja, det är en...

Sonja Teir (LAC): Tidningarna har redan ringt och frågat här så det har tydligen läckt ut någon bakväg.

”00.08 och 50”

Peter Andersson (Ambulans 951): Ja oh ja...de har redan varit här och snokat vet du...

Sonja Teir (LAC): De har redan varit där?

Peter Andersson (Ambulans 951): Ja, jag är... (slutet ohörbart på grund av bakgrundsljud, från Sabb eller LAC går ej att avgöra).

Sonja Teir (LAC): Är ni klara?

Peter Andersson (Ambulans 951): Nej, vi är inte riktigt klara ännu, för att jag ringer.. det är för att.. eh.. de ber här att inte de ska få någonting mer här, va.

”00.09 och 00”

Sonja Teir (LAC): De vill inte ha något mer.

Peter Andersson (Ambulans 951): Nej.

Sonja Teir (LAC): Nej, jag förstår det för att det... vi får försöka ordna det.

Peter Andersson (Ambulans 951): Det... det är så pass... öh...

Sonja Teir (LAC): Frågan är om det finns någon som kan ta tag i det där och ringa till St Görän och fråga om de kan ta in där istället så länge?

”00.09 och 10”

Peter Andersson (Ambulans 951): Ja.

Sonja Teir (LAC): De håller... hörru... vad är det som har hänt egentligen, då?

Peter Andersson (Ambulans 951): Ja, han har ju...

”00.09 och 20”

Statskupp i Slowmotion

Sonja Teir (LAC): Jag menar vi får ju inte säga... lämna ut någonting i alla fall för det får ju poliserna ellerna läkaren göra, va... som har gjort den medicinska bedömningen. Bara vi vet vad... vad det är.

Peter Andersson (Ambulans 951): Ja, han är... blev skjuten.

”00.09 och 30”

Sonja Teir (LAC): Fick de tag i den som gjorde det då?

Peter Andersson (Ambulans 951): Nja, jag vet inte.

Sonja Teir (LAC): Det vet du inte?

Peter Andersson (Ambulans 951): Nej, nej... det var ju så jävla... ja... åh Gud...

Sonja Teir (LAC): Var det mycket folk omkring då?

Peter Andersson (Ambulans 951): Ja, det var ju skitstressigt runt omkring en va...

Sonja Teir (LAC): Det var det...

”00.09 och 40”

Peter Andersson (Ambulans 951): ...förstod ju fan ingenting. Från början där va.. vi blev ju bara stoppade va.

Sonja Teir (LAC): Ja... ja, det blev ju... vi sa just det... det blev ju dubbel chockverkan på det viset.

”00.09 och 50”

Peter Andersson (Ambulans 951): Ja, fy fan... vi...

Sonja Teir (LAC): Tack vare att ni... de bara hoppade på er också...

Peter Andersson (Ambulans 951): Det liksom var ju ingen fara för det gick ju bra så länge... tills... medans man... medans man jobbade där, va. Men när...

Sonja Teir (LAC): Jaa.

Peter Andersson (Ambulans 951): När jag såg vem det var, va...

”00.10 och 00”

Sonja Teir (LAC): Ja.

Peter Andersson (Ambulans 951): Då... då bara slog det runt i huvudet på mig, då visste jag fan knappt var jag var någonstans. Jag höll knappt på att hitta till Sabb, alltså.

Sonja Teir (LAC): Nej.

Peter Andersson (Ambulans 951): Med hans fru skrikande vid sidan, vet du.

Sonja Teir (LAC): Mm.

”00.10 och 10”

Peter Andersson (Ambulans 951): Åh, Gud i helve... det här är det värsta jag har varit med om, alltså.

Sonja Teir (LAC): Ja, det förstår jag.

Peter Andersson (Ambulans 951): Men vi...

Sonja Teir (LAC): ...får ta det lite lugnt så länge. Vi... vi... eh... glömmer er så länge.

”00.10 och 20”

Peter Andersson (Ambulans 951): Ja, det vore jävligt schysst.

Sonja Teir (LAC): Man har ju spekulerat i... det här om det är nå... terrorister eller någonting sådant där som..?

Peter Andersson (Ambulans 951): Ja, det... det lär ju inte vara omöjligt.

Sonja Teir (LAC): Det är inte omöjligt.

”00.10 och 30”

Peter Andersson (Ambulans 951): Nej, det lär det ju inte vara.

Sonja Teir (LAC): Nej.

Peter Andersson (Ambulans 951): ...vet ju ingenting.

Sonja Teir (LAC): Nej. Jaja, men försök att ta det lite lugnt.

Peter Andersson (Ambulans 951): Ja du, jag ska göra det. Vi...

”00.10 och 40”

Sonja Teir (LAC): Vi glömmer er så länge. Vi... vi... vi spelar med det vi har, så får vi se.

Peter Andersson (Ambulans 951): Va schysst.

Sonja Teir (LAC): Ja då.

Peter Andersson (Ambulans 951): Vi är väl klara här om kanske en tio minuter någonting.

Sonja Teir (LAC): Mm.

Peter Andersson (Ambulans 951): Ja kanske femton minuter då.

”00.10 och 50”

Sonja Teir (LAC): Vill ni komma upp och fika?

Peter Andersson (Ambulans 951): Ja..

Sonja Teir (LAC): Kan det vara något?

Peter Andersson (Ambulans 951): Kanske det ja.

Sonja Teir (LAC): Koppla av en stund och snacka lite runt ikring. Det kanske kan vara bra... och bara vara...

Peter Andersson (Ambulans 951): Jadå.

”00.11 och 00”

Sonja Teir (LAC): Gör det.

Peter Andersson (Ambulans 951): Vi hör av oss då.

Sonja Teir (LAC): Kom och tryck på knappen.

Peter Andersson (Ambulans 951): Ja, det är bra.

Sonja Teir (LAC): Okej.

Peter Andersson (Ambulans 951): Hej.

Sonja Teir (LAC): Hej.

KI 00.10 SABBATSBERGS SJUKHUS (REGERINGEN KALLAS)

KI 00.10 kontaktas den av kriminalens personal som ska sändas till Sabbatsberg. Även Ingvar Carlsson, finansminister Kjell Olof Feldt, Kjell Lindström och Anita

Gradin kallas till sjukhuset.

Sjukhuset stängs samtidigt för alla besökare, detta på grund av den stora tillströmningen av journalister och nyfikna. Radiobilarna 1120, 1150, 2150, 1180 och 2550 beordras också till platsen för bevakning i och utanför akutmottagningen. Samtidigt dirigeras 3120 till Palmes bostad på Västerlånggatan 31 för så kallad ordningshållning.

(Radiobil 1180 existerar inte enligt polisens eget tjänstgöringsschema (se sid 825)).

KI 00.10 MORDPLATSEN (BROTTSPLATSUNDERSÖKNING)

En första brottsplatsundersökning inleds nu av kriminalkommissarie Wincent Lange. Mitt på trottoaren syns en kraftig blodsamling som är 240 cm lång och 70 cm bred på det bredaste stället. Det frusna blodet har runnit ut mot trottoarkanten. Söder om blodsamlingen finns ett femtiotal blodstänk på en yta av 250 cm x 500 cm, de flesta i riktning söderut mot Konserthuset. Lös snö från mordplatsen samlas upp i plastsäckar, märks och transporteras till Tekniska roteln för närmare granskning. Däremot missar man att ta fingeravtryck från Dekorimas skyltfönster, där vittnen har sett gärningsmannen stå och vänta.

Samtidigt genomsöks restauranger och trappuppgångar på Kungsgatan, Sveavägen och Norrlandsgatan.

KI 00.14 SAMTAL N (från LAC-bandets spår 9)

(Inledningsvis hörs orkestermusik i bakgrunden, antagligen hemma hos operatören Gia Carneström)

Birger Engström (LAC): Larmcentralen, Engström.

Gia Carneström (opertör): Hej, Engström. Det är Carneström.

Birger Engström (LAC): Tjenare.

Gia Carneström (opertör): Hur går det?

”00.14 och 30”

Birger Engström (LAC): Jo, det går så bra.

Gia Carneström (opertör): Ja har ni hört någonting? Är det..?

Birger Engström (LAC): Det är bekräftat.

Gia Carneström (opertör): Det är bekräftat och...?

Birger Engström (LAC): Men inte officiellt.

Gia Carneström (opertör): Nej.

Birger Engström (LAC): Nej.

K-O Feldt anländer

Gia Carneström (opertör): När tror man att det blir då?

Birger Engström (LAC): Det måste bli ganska snart.

”00.14 och 40”

Gia Carneström (opertör): Mm.

Birger Engström (LAC): Såvitt jag förstår... Sabbakuten är stängd så vi hänvisar till andra och sådär så att...

Gia Carneström (opertör): Okej.

Birger Engström (LAC): Det är ett jävla hallå.

Gia Carneström (opertör): Jag förstår det.

Birger Engström (LAC): Hej då, ha..

”00.14 och 50”

Gia Carneström (opertör): Jag ringer igen... mm... för att man kan få berätta... det känns så där som att man behöver prata om det.

Birger Engström (LAC): Ja precis.

Gia Carneström (opertör): Ja hej.

Birger Engström (LAC): Hej då.

”00.15 och 00”

KI 00.15 VÄSTERLÅNGGATAN 31 (POLISBIL 3120)

Polisbil 3120 har beordrats till Gamla stan för att bevaka fastigheten på Västerlånggatan 31, paret Palmes bostad. Enligt poliserna Stig Rysén och Lars Berntsson anländer de dit kl 00.15.

KI 00.15-00.30 SNICKAREBACKEN (KARELIA se sid 111, fig 54)

Nina arbetar på restaurang och ska åka hem efter jobbet.

-Jag stod och väntade på min taxi när jag får se en likadan bil som en bekant till mig har, en röd Audi på andra sidan gatan. Jag tror att min vän har kommit för att hämta mig. Halvvägs över gatan märker jag att jag tagit fel. I framsätet sitter två män, den ene ljus och den andre mörk.

-De blir konstigt nog lite skärrade, samtidigt som en man kommer gående på trottoaren från Engelbrektsplan. Han är mörkhårig, klädd i blå dunjacka, manchesterbyxor och mjuka Eccoskor. Jag lägger märke till

Restaurang Karelia på Snickarebacken

Statskupp i Slowmotion

honom eftersom han är likblek och går konstigt. Vi stirrar varandra i ögonen några sekunder innan han kastar sig in i baksätet på Audin, som försvinner med en rivstart längs Birger Jarlsgatan norrut.

KI 00.15 SABBATSBERGS SJUKHUS (FAMILJEN ANLÄNDER)

Enligt ledningscentralens protokoll anländer nu delar av Palmes familj till Sabbatsbergs sjukhus.

Vid samma tidpunkt genomöks en restaurang på Tegnérgatan av patrull 2150.

KI 00.18 VÄSTERLÅNGGATAN 31 (MÅRTEN PALME)

Polismännen Stig Rysén och Lars Berntsson ser Mårten Palme och hans flickvän komma ut från Olof Palmes bostad. De får nu skjuts i polisbilen av polisen Lars Berntsson till Sabbatsbergs sjukhus. Befålet Stig Rysén stannar kvar för bevakning vid port 31.

KI 00.20 LEDNINGSCENTRALEN (TEKNIKEN FELAR)

Radiooperatörerna sitter i ett högt rum i två bågformiga rader vända mot en vägg med en stor ljuskarta över Stockholm. I rummet finns sammanlagt tio operatörsplatser med vardera tre bildskärmar. Verksamheten i Sambandscentralen är vid denna tid till stor del datoriserad.

I föreskrifterna för polisens ledningscentral står: "Vid omfattande och långvarig insats skall ledningen utövas från ledningsrummet". Därför har man strax före midnatt beslutat sig för att mitt under pågående mördarjakt flytta över datautrustning till det intilliggande ledningsrummet. Radiooperatörerna Brolund och Thornestedt ska sköta radiotrafiken. Men nu börjar - enligt de inblandade - konstiga saker att hända. Det visar sig att man inte kan få bildskärmen att fungera vid inkopplingen, radiooperatörerna får i stället placeras i telexrummet tills vidare.

Normalt skall det ta högst fem minuter att koppla in utrustningen i ledningsrummet, men på grund av något "tekniskt fel" tar det nästan en timme.

En fråga väl värd att ställas: Varför i all världen flyttar man inte tillbaka utrustningen så snart när man märker att man inte klarar av att iordningställa ledningsrummet? Istället kommer jakten nu ytterligare att försenas.

Telefonerna går varma på Ledningscentralen

Kommissarie Koci och hans medarbetare polisinspektör Roland Åkesson sägs nu vara heltidssysselsatta med att ta hand om telefonerna. Order har nämligen utgått att alla samtal från världspressen ska kopplas till ledningsrummet - spaningarnas nervcentrum!

Trots att Koci har en medhjälpare vars enda arbetsuppgift är att svara i hans telefoner, uppger han vid senare förhör att han vid denna tidpunkt är "totalt låst" på sin arbetsplats. Så till den milda grad att han inte ens kan springa till ledningsrummet och koppla in bildskärmarna! I stället nödgas man vänta tills inkallad personal kan komma.

Lägg märke till att ingen av de personer som ringer Koci under natten säger att det var svårt att komma fram.

KI 00.20 KRIMINALJOURN (LARMAR TAXI OCH SL)

Den passivitet som präglar Ledningscentralen är inte karakteristisk för övriga delar av Stockholmspolisen. Till exempel sköter sig krimjouren föredömligt. Därifrån ser man till att ett signalement på gärningsmannen tidigt larmas ut till taxi och SL.

KI 00.20 TT (FÖRSTA NYHETSFLASHEN)

Telegrambyrån *TT* skickar nu ut en allra första nyhetsflash till alla nyhetsredaktioner, radio och TV: "OLOF PALME DÖD."

KI 00.20 RADIOHUSET (LARMLAMPA SÖNDER se sid 28)

När *TT*'s flash går ut borde en röd så kallad flashlampa i natttraktions kontrollrum ha blinkat och larmat sändningsledaren om att någonting mycket stort har inträffat. Men av någon anledning har den blivit urkopplad, vilket leder till att Sverige kommer att vara ovetande om mordet ytterligare en timme.

(Lampan tillmäts senare stor betydelse i debatten om vad som händer under mordnatten).

KI 00.22 RADIOHUSET (STAFFAN SCHMIDT)

Sändningsledaren Staffan Schmidt rings upp av en lyssnare som undrar över varför han spelar popmusik när Palme har blivit mördad. Schmidt avfärdar lyssnaren som varande en galning, men snart ringer en engelsk kollega, japanska Radio Nippon och en argentinsk radiostation och påstår samma sak. Staffan Schmidt blir skakad av beskedet och börjar leta efter de speciella instruktioner som finns för nödsituationer. De enda instruktioner han kan hitta är de som är ämnade ifall kungen skulle avlida. De får duga.

KI 00.25 DROTTNINGHOLM (ULF DAHLSTEN)

58 minuter efter mordet ringer statssekreterare Ulf Dahlsten första gången till vaktchefen på Drottningholms slott utanför Stockholm som är kungafamiljens egentliga bostad. Dahlsten ber om telefonnumret till kungen, vilket fänriken pinsamt nog inte har.

Statskupp i Slowmotion

Det här är väldigt allvarligt eftersom kungen kan vara i fara om statsministermordet är en del av en statskupp eller ett anfall utifrån. I så fall kan han stå näst på listan över tilltänkta offer. För major Sten Edholm från Svea Ingenjöreregementet kommer det att bli en lång natt medan han desperat försöker nå fram till kungen i Storlien.

KI 00.26 KRIMINALJOURN (KRÄVER RIKSLARM)

Vaktavande inspektör vid krimjournalen, Harry Hedlund, är i upplösningstillstånd och ringer för att tjata på Sambandscentralen att gå ut med rikslarm. Men ingenting händer och larmet uteblir. Till slut **kräver** han att rikslarm ska sändas. Den kvinnliga befattningshavare som tar emot samtalet lovar att hon ska vidarebefordra kravet. Men Hedlund kommer att få vänta ända till kl 02.05.

KI 00.27 STOCKHOLM (TT-TELEGRAM)

Några minuter senare kommer nästa *TT*-telegram:

”Statsminister Olof Palme är död. Han avled sedan han skjutits ner i korsningen Tunnelgatan - Sveavägen i centrala Stockholm. Palme fördes till Sabbatsbergs sjukhus där han senare avled.”

KI 00.28 SABBATSBERG (JOAKIM PALME ANLÄNDER)

Nu anländer sonen Joakim Palme med familj till sjukhuset.

KI 00.29 SAMBANDSCENTRALEN (WELANDER & SANDSTRÖM)

Biträdande länspolismästare Gösta Welander och chefen för ordningspolisen Sune Sandström anländer till Sambandscentralen strax före kl 00.30. Fram till nu har kommissarie Hans Koci fört kommandot. Nu hoppar han dock av mördarjakten (?) för att istället syssla med den vanliga fortlöpande verksamheten.

Men trots att biträdande länspolismästaren Gösta Welander och Sune Sandström är närvarande bryr sig ingen av dessa sig om att tillse att tillräcklig personal avdelas Palmeärendet.

KI 00.30 SAMBANDSCENTRALEN (”FÖRLAMNING”)

Efter det bildskärmarna äntligen kopplats in i ledningsrummet är allt klappat och klart för en mördarjakt på högvarv. Men ser man på den så kallade IM-listan är det helt dött under tidsperioden kl 00.26 till kl 02.49. Inte en enda bil beordras, inga jobb avslutas under 2 timmar och 23 minuter! Man är uppenbarligen nöjd med det antal patruller man har ute, trots att till exempel vakt-distrikten 4, 5 och 6 inte ens blivit underrättade om mordet.

Allanrop är ett radioanrop som används rutinmässigt när en händelse inträffat och man från SBC vill informera alla sex vakt-distrikten inom Stockholmspolisens. Under en normal fredagskväll går med andra ord allanrop ut titt som tätt från SBC. En

områdespolis i VD 3 på Södermalm har till exempel just meddelat SBC att en grön Volvo kör underligt vilket föranleder arbetsledaren Thornestedt att gå ut med allanrop. Men i Palmeärendet händer ingenting, inte ens ett allanrop! Thornestedt kommer senare med följande förklaring: just när han går ut med allanropet inträffar ett tekniskt missöde som gör att patrullerna inte kan höra honom.

Polisinspektör Anders Sigurdsson stannar under tiden kvar i ledningsrummet för att tillsammans med kommissarie Rolf Fredriksson svara på samtal från pressen. Dessa samtal kopplas till ledningsrummet. Fredriksson och hans kollegor får fortlöpande information om vad de ska säga och inte säga.

-Vi har inte en chans att ens fundera över vad de har gjort på sidan om, alla de här människorna som är tillsammans med oss i ledningsrummet.

(Är det lika viktigt att leda pressen som själva spaningarna? Och vilka är alla "de här människorna" han talar om (se sid 25)?)

KI 00.30 SABBATSBERG (LARS CHRISTIANSON)

Chefen för piketgrupperna, kommissarie Lars Christianson lämnar nu sjukhuset efter några korta samtal med Lisbet Palme. Han har då varit där endast en dryg halvtimme. Vad som händer efter detta är det ingen som vet.

Han kommer att vara i tjänst till kl 05.00 trots att hans ordinarie arbetstid bara är till midnatt, men avslöjar aldrig med ett ord om de sista 4 1/2 timmarna av sin tjänstgöring, trots att dessa timmar är övertid. Varför skriver Christianson inte något om till vem eller vad han rapporterar?

I en promemoria från 24 mars 86 skriver han dock: Fru Palme har ingen uppfattning om

vem som kan ha avlossat skotten. Signalement: stor, kraftig och mörkhårig, iklädd midjelång eller 3/4-lång blå eller mörkblå täckjacka.

Poliserna Lars Christiansson (tv) och Kjell Östling

KI 00.30 VÄSTERLÅNGGATAN 31 (HÄMTAR HANDLINGAR)

Enligt ledningscentralens protokoll hämtar patrull 2150 nu handlingar i Palmes bostad. Dessa förs snabbt till Sabbatsbergs sjukhus.

Samtidigt är man färdig med genomsökningen av Johannes Kyrka och kyrkogård samt restaurangen Riche. Patrull 2233 kontrollerar samtidigt Johannesgatan 8. En man stoppas på Nybroplan av 3485.

KI 00.30 ENGLAND (BBC)

Engelska BBC sänder nyheten om det svenska statsministermordet kl 00.30. Det amerikanska TV-nätet *Cable News Network* går samtidigt ut i etern och italiensk, jugoslavisk, tysk och dansk radio informerar sina landsmän långt innan det svenska folket får reda på något!

KI 00.30 ROSENBAD (INGVAR CARLSSON)

Vice statsminister Ingvar Carlsson anländer till Rosenbad med polisbil 8155.

KI 00.32 SABBATSBERG (LISBET PALME AVBÖJER FÖRHÖR)

Krimjouren har skickat kriminalinspektör Sture Lingsberg och kollegan Agneta Lund för att få information om mordet. De frågar läkarna om de kan tala med Lisbet Palme och får till svar att det inte föreligger några medicinska hinder för det. Däremot ska Lisbet just se kroppen av sin döde make, vilket gör att man beslutar avvakta.

När de får veta att familjen Palme, Lisbet, två söner, två flickor plus ett barn, åter befinner sig i personalrummet, går Lingsberg in och legitimerar sig.

-Jag har redan pratat med polisen, protesterar Lisbet varvid Lingsberg förklarar att han är från kriminalavdelningen och behöver ha närmare uppgifter.

Lisbet Palme anser dock att hon lämnat alla upplysningar hon har och inte vill göra det igen. Lingsberg erbjuder då att hon kan få tala med en kvinnlig polis om hon föredrar det. Hon avböjer, men är däremot villig att tala med säkerhetspolisen, vilket föranleder Sture Lingsberg att kontakta sin chef, kriminalkommissarie Sievert Lindahl, och be honom kontakta SÄK. Han får då beskedet att SÄK ska skicka folk.

Men trots löfte om motsatsen håller säkerhetspolisen sig undan från sjukhuset.

Säkerhetspolisen lyser alltså med sin frånvaro. Men förvånande nog tycks det mitt i detta hav av passivitet ha funnits en ö av sjudande aktivitet. Det visar sig nämligen senare att det formligen kryllar av säkerhetspoliser i Stockholmspolisens sambandscentral!

KI 00.40 LOS ANGELES (LARS MOLIN)

Regissören Lars Molin är på affärsresa till USA. Han har just landat i Los Angeles och stoppas i passkontrollen av en amerikansk tullare som beklagar sorgen.

-Vadå sorg, undrar Lars Molin.

-Er statsminister Olof Palme har skjutits till döds!

KI 00.41 STOCKHOLM (TT-TELEGRAM)

TT: "Polisen söker en man i 35- till 40-årsåldern med mörkt hår och lång mörk rock."

KI 00.44 RIKSRADIO (STAFFAN SCHMIDT)

Sändningsledaren Staffan Schmidt ringer hem till radiochefen Ove Joanson i Stavnäs. Schmidt fortsätter därefter att ringa numren på sin larmlista för att kalla in

medarbetare på nyckelposter vid Riksradiation och Sveriges Television.

Det första telefonsamtalet leder senare till en mycket upprörd och delvis offentlig debatt mellan de två. Schmidt hävdar att Joanson kräver att nyheten ska bekräftas ytterligare och att Joanson själv som före detta nyhetsjournalist borde hjälpa till. Joanson å sin sidan anser att Schmidt inte nämnt *TT*-telegrammet och att Schmidt borde ha skaffat en bekräftelse på nyheten genom att ringa polisen.

Ove Joanson

KI 00.45 STOCKHOLM (JAN STRÖM)

Radioreportern Jan Ström rings upp av sin arbetsledare vid *Ekot*. Han får i uppdrag att så fort som möjligt gå ut i sändning och meddela nationen om det hemska som har inträffat. Jan Ström kastar på sig kläderna och ger sig iväg.

KI 00.45 CHAMONIX (MATTIAS PALME)

Palmes yngsta son Mattias har varit på sportlovsemester sedan den 23 februari. Han bor på pensionatet Pierre et Vacances i den franska alpbyn Chamonix. Den som meddelar Mattias dödsbudet är den lokale platschefen vid STS Resor, Olof Manner.

Mattias Palme

KI 00.45 ROSENBAD (KRISMÖTE)

Alla tillgängliga regeringsmedlemmar har i all hast kallats till ett krismöte. Under några timmar härefter kommer ministrar och höga tjänstemän till kanslihuset så fort de nåtts av dödsbudet: utrikesminister Sten Andersson, industriminister Thage G Peterson, Palmes utrikespolitiska rådgivare Hans Dahlgren, utbildningsminister Lennart Bodström, kulturminister Bengt Göransson, civilminister Bo Holmberg, statssekreterare Ulf Dahlsten, löne minister Bengt KÅ Johansson och statssekreterare Kjell Larsson. De flesta kommer i egna bilar eller i taxi, helt utan bevakning. För en krypskytt utgör de perfekta måltavlor. Ministrarna får omedelbart en utskällning eftersom de varit oförsiktiga. Vice statsminister Ingvar Carlssons första åtgärd blir därför att omedelbart begära polisbevakning av regeringskansliet.

Just den här veckan har riksdagen semestervecka, många riksdagsmän är spridda över hela landet och talmannen är på semester i Spanien.

KI 00.45 SVERIGES TELEVISION (TYST TV)

Svensk TV sänder som om ingenting har hänt och TV-filmen *De fördömda* med Ingrid Thulin slutar först kl 00.45. Men trots att *TT*-telegrammets innehåll redan har nått

Statskupp i Slowmotion

TVs sändningsledare Karin Häkkinen avslutas sändningarna utan ett ord om mordet.

-När jag fick meddelandet hade vi endast 45 sekunder kvar av sändningen, berättar sändningsledaren. Det räckte inte för att få nyheten bekräftad.

KI 00.48 LOS ANGELES (LARS MOLIN)

Filmregissören Lars Molin ringer hem till Sverige för att försöka få reda på sanningen om Palme. Men här är det fortfarande ingen som har en aning om vad som har hänt!

KI 00.50 KUNGSHOLMEN (AUTOMATSÄNDNING)

Under mordnatten upplever en äldre kvinna på Alströmergatan 45 på Kungsholmen något ganska märkligt (*Striptease* den 16 juni -94). Hon bor på fjärde våningen i ett högt beläget hus. Vinden ovanför är en så kallad råvind som ska byggas om till lägenheter. Här bor ingen och i vanliga fall är vinden alldeles tyst. Kort före Palmemordet hör kvinnan och hennes man några gånger egendomliga svaga ljud som lät som radiotelegrafi. Men den här natten är det annorlunda.

-Plötsligt hör vi ovanför oss ett oerhört starkt ”ti ti ta” som låter som en sorts radiotelegrafi, stil morse. Maskinellt - det låter inte som om någon människa kan sända så fort. Det pågår en timma eller något sånt, ganska lång tid. Och där står vi med öppen mun och lyssnar och undrar vad i all världens namn det kan vara (se sid 34, 437).

KI 00.55 STOCKHOLM (WINCENT LANGE)

Klockan fem i ett blir Stockholmskriminalens tekniske chef Wincent Lange uppringd om dödsbeskedet. Han samråder med biträdande länspolismästare Gösta Welanders, som i sin tur begär tillstånd från sjukhusledningen att besiktiga kroppen. Efter cirka en halv timme (!) ges det begärda tillståndet.

På Sabbatsbergs sjukhus tar polisen till vara persedlar från Olof och Lisbet för den tekniska undersökningen. En svart ytterrock, en blågrå kavaj och skjorta, en slips, en vit stickad halsduk, ett par grå långbyxor, en pälsmössa och ett par stövlar från Olof Palme. En brun mockapäls, en t-shirt, en skickad kofta och en halsduk från Lisbet Palme.

KI 00.55 SVEAVÄGEN (REPORTAGETEAM)

Rapports reporter Peter Ekstrand med fotograf befinner sig i city för att göra ett reportage om ungdomsvåldet tillsammans med en grupp civilklädda poliser. De kör runt i två hyrbilar och passerar ungefär fem i ett mordplatsen. Vid korsningen Sveavägen - Tunnelgatan ser de att någonting har inträffat. En av poliserna går fram och frågar vad som har hänt, samtidigt som fotografen gör en panorering över mordplatsen och den stora blodfläcken.

-Någon har visst blivit knivskuren, förklarar ett befäl i polisbussen vid

avspärrningen. Det är invandrare som har slagits.

Utan att ha fått reda på vad som egentligen har inträffat åker reportageteamet ovetande vidare.

KI 00.55 RADIOHUSET (HOTBREV se sid 28)

När *Ekots* radioreporter Jan Ström anländer till Sveriges Radio möts han av ett hotbrev uppklistrat i entrén till radiohuset.

-Då blir jag riktigt skakis och börjar darra i hela kroppen, berättar han senare. Vad är det som händer? Är det en galnings verk eller en stor komplott mot landet?

Brevet är ett skarpt hot mot statsminister Olof Palme och om Ström minns rätt undertecknat av en affärsman i Vällingby. Någon måste ha hängt det där efter kl 23.30 då den sista personalen gick hem.

I Sveriges Televisions entré sitter ett hotbrev

KI 00.57 SPELKLUBBEN OXEN (RANNSAKAN)

Polisens fortsätter sitt arbete och söker nu igenom bland annat Spelklubben Oxen som ligger några kvarter ifrån mordplatsen. Spelklubben kommer senare att bli viktig i fallet Christer Pettersson.

KI 00.58 RADIOHUSET (JAN STRÖM)

Radioreportern Jan Ström rusar vidare upp till studion i radiohuset. På vägen undrar han om han ska gå ut med chockbeskedet redan klockan ett. Vid den här tiden sänds i vanliga fall inga nyheter på natten. Först måste han dock få sina uppgifter bekräftade. Men nu är alla linjer nerringda och det går inte längre att ringa ut.

KI 00.59 ARLANDA (BEVAKNINGEN INLEDS)

Först nu sägs polisen skärpa bevakningen på Arlanda. Det konstateras att inget plan har lyft efter kl 22.00, vare sig från Arlanda eller Bromma.

KI 01.00 CENTRALSTATIONEN (BEVAKNING)

Först en och en halv timme efter mordet sätter polisdningen in extra bevakning vid Stockholms Centralstation. Flera timmar efter mordet är Finlandsbåtarna fortfarande obevakade. Trots att Stockholms stad är byggd på öar med många broar, som lätt kan spärras av, händer ingenting. Många som kör eller promenerar i city märker aldrig

Statskupp i Slowmotion

något polispådrag.

KI 01.00 SAMBANDSCENTRALEN (HOPPAR AV)

Arbetsledaren Thornestedt beslutar sig nu plötsligt för att lämna Palmeärendet och ägna sig åt den vanliga verksamheten i SBC. Han vill ha en helhetsbild över vad som händer i Stockholm city och inte sitta fastlåst i ledningsrummet! Med andra ord är arbetet med att samordna och leda århundradets mördarjakt inte tillräckligt intressant för honom. Thornestedt talar med kommissarie Hans Koci och byts ut mot en motsträvig Bjarne Söderquist.

Men denne Bjarne Söderquist gör egentligen ingenting. Han har inte följt med i spaningarna och är vid den här tidpunkten inte alls insatt i ärendet. Han tar över radiotraffiken, men hans signatur SQ förekommer inte på IM-listan i Palmeärendet. Och när han senare hörs av Juristkommissionen medger han:

”Den enda åtgärd som Söderquist vet att han själv tog initiativ till var att skicka patruller att leta i papperskorgarna utefter flyktvägen. Han kom in i ett sent skede och vände sig därför flera gånger till polisledningen för att få besked om vad som man skulle koncentrera sig på därefter ... såvitt Söderquist minns fanns det många befäl (?) i ledningsrummet och vem som svarade varierade”.

Nu har båda befälen för radiooperatörerna alltså lämnat arbetet med statsministermordet då de prioriterar det löpande arbetet högre. Tar då biträdande länspolismästare Gösta Welander och kollegan Sune Sandström över ledningen? Svaret är nej. Vid denna tidpunkt finns det alltså inte någon egentlig ledning för jakten på landets statsministers baneman, inte ens på inspektörsnivå!

KI 01.00 BIOGRAFEN RIGOLETTO (VICTOR GUNNARSSON)

Biografföreställningen slutar cirka kl 01.00, varvid 33-åringen Victor Gunnarsson går Kungsgatan mot T-centralen för att åka hem (se sid 268).

KI 01.01 PARIS (LENA LIDBOM)

Då Parisambassaden klockan ett på natten får besked av Buster von Platen om statsministermordet finns endast ambassadör Lidboms fru Lena på residenset. Varken ambassadören Carl Lidbom eller hans gäst Ebbe Carlsson är anträffbara.

(Fram till åtminstone kl 15 följande måndag är Carl Lidbom inte synlig vare sig på ambassaden eller någon annanstans i Frankrike. Se sid 533).

Ulf Adelson

KI 01.02 STOCKHOLM (ULF ADELSON)

Vid ett-tiden ringer tidningen *Expressen* och berättar vad som hänt för moderatledaren Ulf Adelsohn, som blir väldigt uppskakat och fruktar en statskupp. Adelsohn ringer direkt vidare till bland andra Carl Bildt.

-Sedan skriver jag ett uttalande till *TT*. Ingen från statsrådsberedningen ringer, heller ingen från riksdagen eller polisen.

KI 01.03 FÖRSVARSTABEN (ÖB LENNART LJUNG)

Överbefälhavare Lennart Ljung får nu reda på vad som hänt. Enligt egen uppgift har han varit på en privat middag, kommit hem och hunnit gå och lägga sig när vakthavande befäl på Försvarsstaben ringer. Ljung hämtas omedelbart av en bil från försvarsstaben till Bastionen på Lidingövägen. När han kommer fram är hans första åtgärd att meddela Försvarsdepartementet, UD, polisen och statsrådsberedningen att han är på plats.

KI 01.04 SAMBANDSCENTALEN (ÅKE RIMBORN)

Omkring kl 01.00 kallas kommissarie Rimborn tillbaka till SBC från sjukhuset. I ledningscentralen har man sent omsider beslutat att upprätta ett rikslarm och behöver för detta ändamål de uppgifter Rimborn fått av Lisbet Palme.

När Rimborn anländer till Sambandscentralen informerar han först Säpochefen Sven-Åke Hjälmoth och en annan Säpoman, som Rimborn inte känner. Efter att ha informerat de övriga polischeferna sätter sig kommissarie Rimborn för att utforma rikslarmet.

Men av någon anledning väljer polisleddningen att avvakta ända till klockan två innan larmet sänds och då på order av biträdande länspolismästaren Gösta Welander.

KI 01.05 VÄSTERLÅNGGATAN 31 (ÖVERTAR BEVAKNINGEN)

Radiobil 3480 övertar bevakningen av Palmes bostad på Västerlånggatan 31 från 3120.

KI 01.06 SAMBANDSCENTRALEN (IFRÅGASÄTTER LARM)

Kommissarie Gösta Söderström, som var första polis på mordplatsen och tillika högsta befäl, ringer till vakthavande kommissarie Hans Koci på polisens Sambandscentral för att fråga om tiden för det första larmet. Koci blir mycket irriterad när Söderström inte vill tro att det var kl 23.23.

Irritationen kommer att växa till explosiv ilska när det framkommer att Söderström i tidningsintervjuer under de följande dagarna ifrågasätter tiden och misstänker manipulation av datalistorna. Det slutliga utbrottet kommer den 6 mars när Koci grundligt skäller ut Söderström. Uppenbarligen är det en mycket, mycket känslig sak att ifrågasätta larmtiden kl 23.23.

KI 01.08 SABBATSBERG (ÅKE RIMBORN)

Någon gång mellan kl 01.00-01.15 ringer kommissarie Åke Rimborns chaufför Torstensson från Sabbatsberg och säger att Lisbet Palme än en gång vill tala med honom. Rimborn lämnar då sambandscentralen SBC och åker tillbaka till sjukhuset. Han återkommer inte till SBC mer under natten.

Sabbatsberg har samtidigt stängts av för allmänheten.

Åke Rimborn

KI 01.10 RADIOHUSET (DÖDSBESKED)

Programledaren Staffan Schmidt avbryter riksradios popmusik:

-Ni lyssnar till Sveriges Natradio, klockan är tio minuter över ett och vi har.. Vi bryter här för.. vi har nämligen en extra nyhetsutsändning från *Eko*-redaktionen.

Ekots Jan Ström tar över:

-Sveriges statsminister Olof Palme är död. Han sköts i kväll i centrala Stockholm... Efter det dramatiska dödsbudet spelas enbart klassisk sorgemusik.

KI 01.10 STOCKHOLM (HÖGVAKTEN)

Först när radions *P3* meddelar vad som hänt, lystrar högvakten. En fänrik vidarebefordrar radions nyheter till sin chef major Sten Edholm. Edholm ringer i sin tur till chefen för överkommendantexpeditionen och garnisonsavdelningen (chefen för högvakten) överstelöjtnant Ola Eriksson.

KI 01.11 ENKÖPING (HELIKOPTRAR se sid 29)

Nära Enköping förekommer under cirka fem timmar denna natt intensiv helikoptertrafik (se sid 367), vilket är mycket ovanligt på vintern. Ett anonymt vittne kontaktar senare *Enköpingsposten*, som dock visar sig ointresserade av tipset.

Intensiv helikoptertrafik kring Enköping

KI 01.12 SERGELS TORG (REPORTAGETEAM)

Först nu får *Rapports* reportageteam veta att Palme har blivit skjuten.

-Vi höll just på att filma de fyra polisinspektörerna när en privatperson som hört nyheten på radio kommer fram till oss och frågar vad vi vet om mordet, berättar SVTs reporter Peter Ekstrand. Fram tills dess hade ingen av oss en aning. Det hade inte hörts ett knyst i polisradion! Jag ringer därför direkt polisens ledningscentral, får beskedet

bekräftat och drar iväg till brottsplatsen för att jobba med nyheten.

KI 01.15 FÖRSVARSTABEN (INGENTING HÖRT)

Vakthavande befäl vid Försvarsstaben blir uppringd av Sveriges försvarsattaché i Washington som vill få nyheten bekräftad. Men vakthavande i Stockholm har inget hört.

KI 01.24 SABBATSBERG (WINCENT LANGE)

Efter att ha väntat cirka en halvtimme på tillstånd får chefen för Brottstekniska roteln Wincent Lange se statsministerns döda kropp. Här följer ett avsnitt i Langes redogörelse:

Ett operativt ingrepp har gjorts på kroppens framsida. Ett snitt går från vänster sida framåt uppåt till en punkt belägen på bröstbenets centrum, möjligen bröstbenets övre hälft. Snittet är ihopsytt. Ihopsydd är också en mindre skada någon centimeter högre upp på bröstbenet. På fråga förklarar en av läkarna att denna, den mindre skadan, fanns på kroppen då denna inkom till sjukhuset (!). Jag ber läkaren att han skulle avlägsna stygnen. När han gjort detta bjöd sig en avlång, en i huvudsak rektangulär skada i skinnkostymen. Jag mätte genast upp den. Bredden är cirka 7 millimeter och längden cirka 18 millimeter. Jag skisserar skadan och finner den ena kortsidan i huvudsak vinkelrätt mot skadans längdaxel och den andra kortsidan mjukt avrundad. Totalbilden talar starkt för en projektils profil i det längsgående tvärplanet. Jag gör bedömningen att kroppen efter Olof Palme penetrerats av en projektil från ett handeldvapen och att projektilen gått in från ryggsidan och att den lämnat kroppen på dess framsida.

Polis bevakar Sabbatsbergs sjukhusentré

KI 01.26 STOCKHOLMS CITY (ÖDE GATOR)

Timmarna efter mordet ligger gatorna i centrala Stockholm öde. Fortfarande rullar många polispatruller i Stockholms city vidare ovetande om mordet. Trots att det redan en timme efter mordet finns hundratals tips att bearbeta utnyttjas inte alla poliser som finns tillgängliga. Ordningsspoliser i olika stadsdelar som frivilligt erbjuder sig att jobba hela natten skickas hem. Till och med civilklädda poliser i tjänst i centrum av Stockholm svävar i ovisshet om vad som hänt.

Under mordnatten underrättas inte heller länsstyrelsen i Stockholms län, trots att den är länets högsta polisorgan.

KI 01.30 STORLIEN (KUNGEN)

Vaktbolaget Abab informeras av Säpo om att de ska förstärka bevakningen av kungafamiljen som befinner sig på semester i en fjällstuga i Storlien.

KI 01.30 NACKA (SKÄRPER BEREDSKAPEN)

Först nu får polisdistrikt som Nacka order om att skärpa beredskapen och bevakningen. Piket 2160 löser av 1230 på mordplatsen, samtidigt som 3485 kör via Rosenbad till Sabbatsbergs sjukhus. Piket 3230 ger sig samtidigt iväg tillsammans med piket 3220 till Vaktdistrikt 3 men kallas strax därpå till Hamngatan 62. 1230 beger sig däremot till VD1.

KI 01.31 MORDPLATSEN (ERIK FICHTELIUS)

Radioreportern Erik Fichtelius går runt och intervjuar förbipasserande. De flesta har ingen aning om vad som har hänt. Några andra står och gråter vid den stora blodfläcken som nu har frusit till is. Fichtelius första reflektion är: Fantastiskt vilken duktig, snabb och effektiv polis vi har som redan har hunnit slutföra brottsplatsundersökningen och hävt avspärningarna.

Någon har kastat en första ros vid blodfläcken

KI 01.34 STOCKHOLM (TIDNINGARNAS TELEGRAMBYRÅ)

TTs nästa version: ”... då en okänd man slet upp en pistol och sköt Palme med två skott i bröstet”.

KI 01.45 MCDONALDS (VICTOR GUNNARSSON)

33-åringen Victor Gunnarsson (senare anklagad för mordet) syns till på McDonalds på Kungsgatan (se sid 268).

KI 01.49 ROSENBAD (STATSMINISTERNS KANSLI)

Klockan elva minuter i två kommer justitieminister Sten Wickbom och ministrarna Ingvar Carlsson, Kjell-Olof Feldt och Anita Gradin ned från sjunde våningen i Rosenbad där statsministerns kansli är beläget. Med i sällskapet finns också Olof Palmes statssekreterare Ulf Dahlsten. De åker nu med poliseskort till Sabbatsbergs sjukhus

för ett timslångt besök vid Olof Palmes bår.

KI 01.50 BROTTSPLATSEN (UNDERSÖKNING)

På Sveavägen använder polisen en metalldetektor för att försöka finna kulorna. En maskin från gatukontoret sopar upp snö, is och sand från körbanor och trottoarer och blandningen körs till polishuset. Tio i två avbryter chefen för polisens tekniska rotel Wincent Lange brottsplatsundersökningen. Undersökningarna kommer att fortsätta igen efter gryningen. Lange beger sig därefter iväg till Sabbatsbergs sjukhus.

KI 01.52 TT (TELEGRAM)

Nu går *TT* ut med ett telegram med följande ordalydelse:

”Strax före klockan två på natten gick polisen ut med ett nytt signalement. Man trodde då att det kunde vara två gärningsmän i 40-45 års åldern.”

Även i de *Ekonyheter* som *Riksrådion* kommer att sända varje hel timme under efternatten talas om två gärningsmän.

KI 02.02 STOCKHOLM (SORG OCH FÖRVIRRING)

Diskotek och nöjesställen har börjat stänga på grund av dödsbudet. Stockholms gator fylls med sörjande och runt mordplatsen samlas nu hundratals för att tända marschaller.

KI 02.00 SÄLEN (ANNA-GRETA LEIJON)

Anna-Greta Leijon, senare omsusad justitieminister i samband med Ebbe Carlsson-affären har hyrt en stuga i Sälen. Klockan två väcks hon av att två poliser knackar på med dödsbudet.

Anna-Greta Leijon

KI 02.04 RADIOHUSET (JAN STRÖM)

Radioreportern Jan Ström ringer till polisen och larmar om hotbrevet som suttit uppklistrat i entrén på radiohuset, varvid två polismän kommer och hämtar det.

KI 02.05 VÄSTERLÅNGGATAN 31 (PIKET 3230)

Piket 3230 observeras på Västerlånggatan samtidigt som 1220 kör till Sabbatsbergs sjukhus.

KI 02.05 POLISHUSET (RIKSLARM 1)

KI 02.05 sänds det första rikslarmet över telexnätet till landets samtliga polisstationer:

”Rikslarm, 86-03-01-020542

Mord, Stockholms PD

Signalement på gärningsman efter beskjutning av Sveriges statsminister: 2 gärningsmän, 40-45 år, mörkhåriga, en av gärningsmännen är påfallande lång, en av männen var iklädd mörkblå täckjacka, tillhör eventuellt Ustasjarörelsen. Meddela polisen i Stockholm, KCV, tfn 08-769 30 00.”

Här talas det om två (!) gärningsmän och om den kroatiska separatist rörelsen Ustasja. Det blir stor uppståndelse på alla tidningsredaktioner och telegrambyråer.

KI 02.06 SABBATSBERG (WINCENT LANGE)

Chefen för tekniska roteln Wincent Lange fortsätter sin undersökning av den döde Olof Palme. Lange konstaterar nu ”i ryggens medellinje mellan skulderbladen en i huvudsak rund öppning i huden. Öppningen omgiven av en knappt ett par millimeter bred kontusionsring. Skadan typisk för en projektils ingångsöppning” (se sid 242).

KI 02.06 HUDDINGE (INGEN INFORMATION)

Poliser som hastar in till arbetsplatsen kan inte tro sina ögon. Inte en polisbil i sikte, inga kontroller vid utfarterna. Pågår det ingen mördarjakt?

Mats Heder, vakthavande befäl i Huddinge polisdistrikt:

-Inte heller vi informeras. Vi undrar givetvis omedelbart om vi ska stänga av de södergående filerna på E4an. Men inga sådana order ges från Stockholm.

Under småtimmarna förvandlas Stockholms innerstad till ett polisiärt kaos, där poliser på eget bevåg springer runt och letar, utan att veta vad de egentligen letar efter.

KI 02.06-02.30 AVESTA (FLYKTBIL?)

Klockan är mellan två och halv tre när ett vittne ser tre män i en röd bil, troligtvis en Audi, på en bensinmack i Avesta. Det är en lång ljus mannen som kör. Bredvid honom sitter en mörk person och i baksätet ytterligare en man. Riksväg 70 som går genom Avesta leder upp till Sälen där det finns flera småvägar in i Norge och flygplatserna i Oslo eller Trondheim. Tiden stämmer bra med körtiden från Stockholm om Audin startade halv ett.

KI 02.20 GAMLA STAN (FAMILJEN PALME)

Lisbet Palme med familj transporterats hem från Sabbatsbergs sjukhus i Säpos fordon. Hon är mycket uppriven och döljer sitt ansikte när bilen passerar förbi pressfotografernas

Familjen Palme lämnar Sabbatsberg

närgångna objektiv.

Bostaden på Västerlånggatan i Gamla stan bevakas av polis. På dörrvredet har någon hängt en liten bukett blommor.

KI 02.30 VÄSTERLÅNGGATAN (JOURNALISTER)

Klockan halv tre meddelar poliser posterade vid Palmes bostad att ett tjugotal journalister har samlats på gatan utanför.

KI 02.40 ROSENBAD (WELANDER ANLÄNDER)

Biträdande länspolismästare Gösta Welander har åkt från Sabbatsbergs sjukhus och anländer nu till Rosenbad för att avlägga rapport.

KI 02.45 VÄSTTYSKLAND (RAF se sid 32)

Kvart i tre på natten får handelsattachén vid den svenska ambassaden i Bonn, Peter Tejler, telefon. I andra änden av linjen hörs en person som talar tyska, i normal samtalston och utan dialekt:

-Detta är RAF. Vi har mördat er statsminister.

Peter Tejler är denna natt jourhavande och befinner sig i bostaden. Telefonnummer dit finns inte antecknat på några jourlistor eller i den allmänna telefonkatalogen. Mannen som ringde måste därför enligt Peter Tejler ha känt till hans befattning och telefonnummer.

KI 02.50 SABBATSBERGS SJUKHUS (ÅKER HEM)

Efter avslutade samtal med anhöriga och besökande regeringsmedlemmar lämnar alla sjukhuset kl 02.50.

KI 02.55 STOCKHOLM (SKÅLAR FÖR MORDET)

Någon gång kl 02.00-03.00 ringer den högerextreme polisinspektören Stellan Åkebring upp sin kollega och vakthavande befäl vid Norrmalmspolisen, Bo Asplund (se sid 422).

-Så dog den jävla fähunden Palme till slut, jublar Stellan Åkebring, varpå de båda i telefon skålar i champagne.

Åkebring ringer därefter i samma ärende till andra Norrmalmspoliser. Det allmänna intrycket är att Åkebring är berusad.

Ungefär samtidigt anmäler sig piket 3230 på VD3 och 1220 på VD1.

KI 03.00 CENTRALA STOCKHOLM (ALLT LUGNT)

Vid tretiden är allt lugnt och under kontroll. Extra bevakning har begärts för det socialdemokratiska partihögkvarteret på Sveavägen 66 och för Regeringskansliet.

KI 0?..? ENGLAND (NYHETSBYRÅN REUTER)

Den engelska nyhetsbyrån Reuter kontaktas av en anonym person som påstår sig företräda "Kommando Holger Meins".

-Det är vi som ligger bakom mordet på Olof Palme. Läs historieböckerna, det förklarar varför attentatet utfördes. Attacken är en vedergällning för den svenska regeringens agerande under belägringen av den västtyska ambassaden i Stockholm 1975.

Kommando Holger Meins är uppkallad efter en av Röda Arméfraktionens medlemmar som hungerstrejkade till döds i fängelse 1974.

KI 03.00 STOCKHOLM (INGET SKYDD)

Klockan tre på mornnatten ringer folkpartiets Lennart Gabrielsson till polisen i Stockholm för att be om säkerhetsskydd för folkpartiledaren Bengt Westerberg. Polisens ledningscentral nekar och säger att läget är under kontroll. Hur kan de veta det?

KI 03.05 JUSEK (KOMMANDO CHRISTIAN KLAAR se sid 34)

Firman JUSEKs telefonsvarare tar emot ett samtal där någon som säger sig ingå i Kommando Christian Klaar av misstag läser in ett meddelande om att de mördat Olof Palme.

Numret till telefonsvararen: 63 13 70 - numret till västtyska ambassaden: 63 13 80. Det är en lugn, välformulerad stämman som pratar klanderfri tyska utan minsta brytning:

-Jag talar för Kommando Christian Klaar. Vi har nu genomfört mordet på Olof Palme. Nästa offer kommer att finnas bland dem vi nu ringer till. Vi kommer att fortsätta i Norden. I Norge och Finland. Vi kommer att slå till både till lands och i luften.

Christian Klaar anses vid denna tid vara den främste och farligaste ledaren för andra generationen bland Västtysklands Baader-Meinhof terrorister.

KI 03.07 ROSENBAD (REGERINGSSAMMANTRÄDE)

Regeringen sammanträder. Tretton ledamöter är då på plats. På efternatten träffar ÖB Lennart Ljung försvarsminister Roine Carlsson på försvarsdepartementet.

KI 03.09 POLISHUSET (GRÄNSLARM)

Rikspolischef Holger Romander ger nu order om att skicka ut ett gränslarm.

KI 03.10 SAMBANDSCENTRALEN (AVLÄGGER RAPPORT)

Kommissarie Rolf Fredriksson, som är teknisk chef på Sambanscentralen uppger senare följande vid telefonsamtal

Holger Romander

med bröderna Poutiainen, författare till *Inuti Labyrinten*:

Fråga: Var du i SBC när Rimbom kom och vet du vilka han informerade?

Fredriksson: Ja, jag såg honom där. Jag vet inte vilka han informerade, men naturligt är väl att han informerade polismästaren och chefen för SBC.

Fråga: Jag har läst att han sa att han först informerade Säpochefen Hjälmroth, gick in i ett rum med honom och ytterligare en ...

Fredriksson: Ja, jag kan inte ... om Hjälmroth var här, det kommer jag inte ihåg. För det var en massa folk från Säpo här. Hela ledningsrummet var fullt med folk. Både såna som man känner och inte känner ifrån Säpo.

Det är intressant att notera kontrasten: fullt med folk från Säpo i SBC, däremot inget folk på sjukhuset. Frågan om det finns en hemlig Säpogrupp i Stockholmspolisens ledningscentral är befogad. Det visar sig nämligen senare att det inte går att få någon klarhet i hur sambandet mellan Stockholm och SÄK sköts under natten.

Det mesta tyder på att Alf Karlsson i ett tidigt skede har begett sig till Stockholmspolisens Ledningscentral. Här upprättas en direktlinje mellan Ledningscentralen och Säpos motsvarighet. Alf Karlsson fungerar som förbindelseman. Karlsson (se sid 724) är också chef för terroristroteln inom Säpos byrå B, som sköter Säpos operativa verksamhet. Förvånansvärt nog förnekar han dock kategoriskt att han ska ha vistats i Stockholmspolisens Sambandscentral under natten.

KI 03.12 MORDPLATSEN (STÖKIG PERSON)

Strax efter klockan tre larmas piket 1220 under befäl av Sven Matzols till brottsplatsen för att omhänderta en stökig person.

KI 03.15 STOCKHOLM (OBDUCENTEN)

Chefen för Brottekniska Roteln, Wincent Lange, ringer upp rättsläkaren Kari Ormstad, som har jour och befinner sig i hemmet. Man kommer överens om att få obduktionen genomförd så snabbt som möjligt. Ormstad tar initiativ till att kollegorna Jovan Rajs och Milan Valverius ska delta. Det bestäms att man ska sammanstråla vid tiotiden på förmiddagen.

KI 03.25 ROSENBAD (MILITÄRT SÄKERHETSLÄGE)

Regeringsmedlemmarna fortsätter att strömma in till Rosenbad. Utrikeshandelsminister Mats Hellström och jordbruksminister Svante Lundkvist ansluter sig och vid halvfyrtiden anländer försvarsminister Roine Carlsson och Säpochefen Sven-Åke Hjälmroth. Försvarsministern föredrar nu det militära säkerhetsläget inför de samlade statsråden.

KI 03.35 KOMMISSARIEBIL 1520 (SLUTAR)

Statskupp i Slowmotion

Kommissariebil 1520 med kommissarie Christian Dalsgaard och Baseballpolisen Thomas Ekesäter (se sid 476) slutar för dagen. Eftersom Ekesäter tagit på sig dubbla arbetspass innebär det att han tjänstgjort i nästan 21 timmar i sträck.

KI 03.59 IDRE (STEN ANDERSSON)

Under natten får Försvaret hjälpa till med att ordna flera transporter. Bland annat flygs utrikesminister Sten Andersson med helikopter från Idre där han haft vintersemester med familjen.

KI 04.00 SVT (FÖRSTA SÄNDNINGEN)

TV2s *Rapport* går ut med TVs första sändning om mordet. Nyhetsuppläsaren Ewonne Winblad sitter i studion:

-Statsminister Olof Palme är död. Han mördades mitt i centrala Stockholm strax efter klockan 11 igår kväll...

Under natten har det uppstått en del diskussioner om när mordet egentligen inträffade. Detta är en problematik som kvarstår än idag. För att bringa reda i förvirringen kring den exakta ankomsttiden till mordplatsen söker kommissarie Gösta Söderström upp vakthavande kommissarie Hans Koci på Sambandscentralen och frågar när denne erhållit kännedom om ärendet.

-KI 23.23, svarade Koci vilket får Söderström att hoppa till.

-KI 23.28 ska det väl ändå vara?

-Nej, det är kl 23.23 som gäller.

Söderström vägrar att gå med på detta och sedan avrapporteringen är inlämnad på kriminaljouren (intendent Gunnar Severin får en kopia och chefen för Ordningspolisen Sune Sandström den andra) bestämmer Söderström och hans chaufför Ingvar Windén sig för att kontrollera att deras klockor visar rätt. Denna kontroll äger rum i samband med SVT *Rapports* extra nyhetsutsändning. Här visar det sig att Windéns klocka går helt rätt. Söderströms går 1 minut och 43 sekunder för sakta.

(När Söderström i början av påföljande arbetspass vill ta reda på vilken tid han skrev ner när han fick larmet, upptäcker han att någon rivit ut sidan ur hans rapportblock).

Gunnar Severin

KI 04.00 TT (DÖDSBUD)

TT meddelar: "Olof Palme avled sex minuter över midnatt" ... "efter att ha träffats av två skott i bröstet..."

KI 04.10 VAKTDISTRIKT 1 (BILAR ÅTERVÄNDER)

Enligt Ledningscentralens handskrivna protokoll återvänder piket 1220 under ledning av befälet Sven Matzols och bil 1120 till VD1. Vid det här laget har politikerna Ingvar Carlsson, Kjell-Olof Feldt och Anita Gradin med flera utrustats med livvakter.

KI 04.16 SAMBANDSCENTRALEN (AKTIVITET)

KI 04.16 börjar det hända saker igen på polisens Sambandscentral. Nu är det kollegan Birgitta Brolund som är håller i mikrofonen.

KI 04.55 VÄSTERLÅNGGATAN (MÅRTEN PALME)

Mårten Palme tar själv kontakt med krimjouren före klockan fem på mornnatten. Han vill berätta om sina iakttagelser utanför biografen Grand. Kriminalinspektör Börje Wingren och polisintendent Gunnar Severin åker hem till Västerlånggatan 31, där Lisbet äntligen har somnat. De tar med sig Mårten till våldsroteln på Kungsholmsgatan 37. Båda polismännen förvånas över Mårtens stora lugn.

KI 05.00 STOCKHOLM (LARS CHRISTIANSSON)

Den mystiske kommissarien Lars Christiansson stämplar ut efter fem timmars övertid. Ingenting om hans förehavanden under natten kommer att registreras, istället tas hans tjänster så hårt i anspråk att han åter är i tjänst efter endast tre timmars vila.

KI 05.02 STORLIEN (KUNG CARL XVI GUSTAF)

Kung Carl XVI Gustaf med familj är på skidsemester i Storlien. Först nu lyckas man få tag i telefonnumret till hans stuga. Men ingen svarar. Då kontaktar man i stället stugfogden som till fots springer och väcker kungafamiljen.

KI 05.06 POLISHUSET (RIKSLARM 2)

Rikslarmet korrigeras på order av biträdande länspolismästare Gösta Welander. Det nya larmet talar märkligt nog bara om en gärningsman! Ustasjarörelsen är heller inte längre aktuell:

”RIKSLARM, 86-03-01-050624

KOMPLETTERING TILL RIKSLARM, ANG MORD, STOCKHOLMS PD. Den tidigare uppgiften om ev tillhörigheten till Ustasjarörelsen är ej längre aktuell. Larmet i övrigt kvarstår.”

KI 05.07 SVERIGES RADIO (TAR PÅ SIG MORDET)

Strax efter klockan fem kontaktar någon Sveriges Radios växel och påstår att statsministermordet har utförts av Föreningen för Demokrati och Frihet.

KI 05.20 VÅLDSROTELN (MÅRTEN PALME)

Mårten Palme börjar förhöras av kommissarie Börje Wingren:

-När jag är klar med min beskrivning av mannen jag sett utanför biografen Grand, tar kommissarie Wingren fram några bilder på en ganska tjock man med skägg som inte alls stämmer överens med det signalement jag gett. Jag påpekar då att det skiljer sig ganska väsentligt. Mannen var inte alls så tjock som jag mindes och ansiktsformen och munnen stämde heller inte. Den här mannen hade ganska stora läppar och skägg. Men då säger polisen:

-Ja, men det här kan ju förändras, säger kommissarie Börje Wingren enligt Mårten. Det här är taget för väldigt länge sedan. Ett ansikte förändras ju över åren. Han var smalare vid fototillfället och så hade han inget skägg och så där, och läpparna kan man ju bita ihop, fortsätter Wingren och gör en massa grimaser för att förtydliga vad han menar.

-Jaaa, svarar Mårten mycket tveksamt. Det är möjligt att det var han.

Att Kramm betraktas som gärningsman under de här morgontimmarna är det ingen tvekan om. Detta bekräftas av att Säpochefen Sven-Åke Hjälmsroth när han senare hörs av Parlamentarikerkommissionen:

-Vi trodde väl, det kan jag väl säga rent spontant, att jag trodde i varje fall när jag gick hem på morgonen, att man hade tagit mördaren. Det var en man som man tog som passade in i att ha varit där och som var en som vi kände till och var förtjust i vapen och kapabel och alltihop sådant där.

I sin bok *Han sköt Olof Palme* kommenterar kommissarie Börje Wingren förhöret med Mårten Palme: "Eftersom det inte fanns någon större likhet mellan Wilhelm Kramm på bilden och i verkligheten blev vi en aning tveksamma". Notera hur Wingren vrider på sanningen när han påstår att det var polisen som är tveksam, inte Mårten.

KI 05.22 ÅKERSBERGA (TOMMY LINDSTRÖM)

Rikskriminalens chef Tommy Lindström vill att vi ska tro på följande:

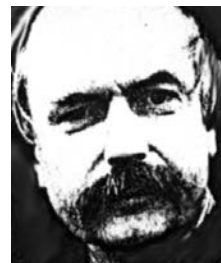
Väckarklockan ringer som alltid kl 05.22. Han går ut och hämtar tidningen vid grinden och inhämtar den chockerande nyheten att statsministern är skjuten.

I sin bok *Mitt liv som snut* beskriver han vad som sedan händer: "Men jag var tvungen att hoppa i säng igen och låtsas sova när ätteläggarna kom ner och överföll mig (det är nämligen hans födelsedag). Jag fick en lapp med en order att söka mig fram till en viss plats, där det fanns ännu en lapp med vidare instruktioner till nästa gömställe, osv. Den fjärde lappen dirigerade mig till Maivors garderob där presenten fanns - en innebandyklubba."

Det kommer att dröja sex (!) timmar innan han dyker upp

Börje Wingren

Tommy Lindström

på sin arbetsplats (se sid 163).

KI 05.30 SVT (UTLANDSSÄNDNING)

Den första utlandssändningen går till det amerikanska TV-bolaget CBS. Under resten av dagen kommer SVT att sända 48 inslag till 20 olika TV-bolag.

Samtidigt sprids nyheten bland vanliga svenskar. De flesta blir djupt chockade och upprörda. Men inte alla.

-Jag var så lättad och glad efteråt, berättar Lars-Anton Svensson, medlem i den lilla nationella sammanslutningen Ungsvenska Klubben. Jag tyckte det var en stor befrielse.

När han senare går förbi kommunalhuset frågar han vaktmästaren om han inte ska flagga på hel stång istället när Sverige blivit befriad från en sådan plågoande. Det var ju som befrielsen från Kristian Tyrann 1523. Men det tyckte inte vaktmästaren.

Lite senare hör hans chef på landstinget att han uttrycker sin glädje över mordet. Han kallas in och chefen undrar vad i helsike han menar.

-Delad glädje är dubbel glädje, svarar Svensson varefter han handgripligen kastas ut från kontoret.

Dödsbudet sprids

KI 05.40 LEDNINGSCENTRALEN (INGA PLAN)

Tjugo i sex får polisens Ledningscentral meddelande om att inga plan har lyft från Bromma flygplats eller Arlanda efter kl 22.00 föregående kväll.

KI 05.55 ROSENBAD (MYSTISK MAN)

Polis stationerad utanför Rosenbad lägger märke till en man som uppför sig lite underligt. Vid visitering hittas en karta över brottsplatsen.

KI 06.00 STORLIEN (KUNGEN)

Kung Carl XVI Gustaf flygs hem via Östersunds flygplats. Tjugo minuter tidigare har Ledningscentralen fått besked om att kungafamiljen kommer att anlända till Arlanda flygplats kl 10.20.

KI 06.00 ARLANDA (TALMAN BENGTTSSON)

En patrull skickas till Arlanda för att möta upp talman Ingemund Bengtsson.

KI 06.04 VÅLDSROTELN (NILS LINDER)

Våldsrotelns chef kommissarie Nils Linder säger till TT: "Olof Palme blev skjuten med ett skott i ryggen..."

Statskupp i Slowmotion

Inom parentes kan nämnas att Linder då, nära sju timmar efter mordet, ännu inte har larmat sin jourhavande mordexpert, kriminalkommissarie Arne Irvell.

KI 06.15 KARLSTAD (HAR MÖRDAT PALME)

Kvart över sex ringer någon som presenterar sig som Nils-Erik Karlsson från Karlstad till 90 000 och påstår att det är han som har mördat Olof Palme.

KI 06.30 CHAMONIX (MATTIAS PALME)

Parisambassadören Carl Lidbom sägs nu anlända till den franska alpbyn Chamonix tillsammans med en annan man. De går in på logementet där Mattias sover tillsammans med tre andra pojkar. Mattias verkar först ha svårt att fatta vad som har hänt (trots att han ska ha fått dödsbudet drygt fem timmar tidigare). De packar omedelbart ihop hans persedlar och återvänder i samma bil till Genève's flygplats, vilket tar ungefär 75 minuter.

Det kommer senare att visa sig att hela denna resa är ett mysterium - Affären Chamonix (se sid 532).

KI 06.42 SVEAVÄGEN (LISBET-KULAN)

Den första kulan hittas utanför fastigheten Sveavägen 29, fyrtio meter från mordplatsen. Det aktuella området snett mitt emot brottsplatsen är vid det här laget ytterst noggrant sopat men utan att man hittat några kulor. Att det heller inte hittas några tomhylsor tyder på att mordvapnet är en revolver. En pistol kastar till skillnad från en revolver ut tomhylsan efter varje skott. Men trots den noggranna brottsplatsundersökningen inträffar följande:

-Efter att hört om mordet på radio ger jag mig iväg till brottsplatsen av rent yrkesintresse, berättar den indiske frilansjournalisten Alfred de Tavares, 42. Jag försätter mig i en självhypnotisk trans och mina sinnen skärps så att jag ska kunna upptäcka kulan. Kan mördaren kanske ha korsat gatan och slängt pistolen i en papperskorg vid trottoarkanten? Jag går över på andra sidan och böjer mig fram för att titta ner i den aktuella papperskorgen. Samtidigt faller min blick på trottoaren. Och där ligger kulan! Från mina år i den portugisiska armén känner jag igen sådana föremål. Jag tar upp kulan, går fram till närmaste polis och överlämnar fyndet.

KI 06.44 ARLANDA (TALMANNEN KOMMER)

Nu anländer patrull 8151 till Arlanda för att möta upp talman Ingemund Bengtsson.

KI 06.52 CLUB 88 (PERSONKONTROLL)

Strax före klockan sju beordras Norrmalmspiketen 1230 och Södermalmspiketen 3230 till Club 88 för att göra en personkontroll.

KI 07.03 STOCKHOLM (ÅKLAGARE UPPRINGD)

Vid sju-tiden blir chefsåklagare Karl Gerhard Svensson uppringd och informerad om mordet av sin bror i Örnköldsvik. När han slår på TVn upptäcker han att polisen redan har gjort ett första misstag - man borde ha spärrat av hela Stockholm.

-Man hade inte ens spärrat av Sveavägen, bara satt en liten fyrkant runt blodpölen.

KI 07.05 POLISHUSET (WILHELM KRAMM se sid 32)

Den så kallade "Galne Österrikaren" Wilhelm Kramm förs vid sjutiden in från bostaden på Söder och hörs direkt av kriminalinspektör Börje Wingren. Mycket tyder på att Kramm utan att själv veta om det kan ha varit planerad som syndabock för Palmemordet (se sid 26). Han har dock ett perfekt alibi, eftersom han en minut före mordet har blivit stoppad och undersökt av en polisbil (se sid 70) vid Slussen.

KI 07.10 TRANSTRANDSFJÄLLEN (HANS WRANGHULT)

Hans Wranghult, chef för Stockholmskriminalen, är på skidsemester med familjen. När han sätter på radion får han höra partisekreterare Bo Toresson säga att det är viktigt att snabbt hitta en efterträdare till partiledarposten.

-Har Palme avgått? frågar hustrun förvånad.

Ögonblicket senare står det klart att Olof Palme är död.

-Var han sjuk? Det hade jag ingen aning om, hinner Wranghult tänka innan det framgår att statsministern skjutits.

Hans Wranghult

KI 07.19 GAMLA STAN (LISBET PALME)

Vid sjutiden på morgonen ringer Lisbet Palme oväntat upp sångerskan Arja Saijonmaa och ber henne sjunga på Olofs begravning. Finskan var en av hans stora favoriter.

KI 07.20 STOCKHOLM (ARNE IRVELL)

Kriminalkommissarie Arne Irvell är vid tiden för mordet biträdande chef och spaningschef på våldshoteln, den så kallade mordkommissionen. Kommissarie Irvell har ställts inför fler mord och våldshandlingar än någon annan svensk kommissarie i tjänst, sammanlagt mer än 500 mordutredningar. Hans karriär har också kantats av stora, dramatiska händelser som Norrmalmstorgsdramat, mordet på den jugoslaviske ambassadören och sprängningen av den västtyske ambassaden. Våren 1985 arbetade han i månader på att lösa gåtan med de båda försvunna väninnorna, TV-reportern Cats Falck och tvåbarnsmamman Lena Gräns (se sid 336).

Efter varje mord i Stockholm larmas han omedelbart och rycks om så behövs ur sängen. Men om det här mordet får han ingenting veta förrän vid frukostbordet - och då via frukostradion! Det är första gången under hans tid som chef för mordkommissionen som en spaning har inletts utan honom. När han rasande hör sig för hos våldshotelns

Statskupp i Slowmotion

chef Nils Linder får han till svar:

-Det här är Säks mord. Eftersom det rör sig om mordet på vår statsminister förstod vi att det skulle bli en mycket lång utredning då du lär behöva all din kraft. Av den anledningen var det bäst att du fick sova ut ordentligt (!?).

Även chefen för riksmordkommissionen Willy Svensk kopplas bort, närmare bestämt av en man som snart kommer att spela en central roll i mordärendet: Hans Holmér.

Landshövdingen i Stockholm, Lennart Sandgren, är i Paris och informeras först av sin sekreterare åtskilliga timmar efter mordet sedan denna fått nyheten genom massmedia. Som chef för länsstyrelsen är Sandgren högste ansvarige för polisen i Stockholm, men ingen har överhuvudtaget försökt forska efter honom.

KI 07.27 SVEAVÄGEN (BYTER AV)

Vid den här tiden sker ett vaktbyte på olika strategiska platser. Patrull 1310 löser av vid partihögkvarteret på Sveavägen 68, patrull 2150 på brottsplatsen, patrull 7550 vid Sabbatsbergs sjukhus och patrull 3330 på Västerlånggatan 31 i Gamla stan.

KI 07.30 ÅKERSBERGA (TOMMY LINDSTRÖM)

Byråchefen Esbjörn Esbjörnsson sägs ringa till rikskrims chef Tommy Lindström, som redan flera timmar tidigare har läst i tidningen vad som hänt (se sid 154). Lindström ”beslutar nu spontant att gå i tjänst”, men kommer inte att anlända till arbetsplatsen förrän kl 11.30!

KI 08.?? ROSENBAD (PRESSKONFERENS)

En samlad men märkbart skakad Ingvar Carlsson håller presskonferens. Vid Olof Palmes tomma plats har man placerat ett tätt stearinljus. Stämningen är mycket mättad och fortfarande är det ingen som riktigt fattar vad som har hänt.

-Efter mordet på Olof Palme har regeringen varit samlad under natten. Olof Palme lämnar efter sig ett stort tomrum i svensk politik. Det är omöjligt att nu sammanfatta vad han betytt för landet och för världen. Hans engagemang och hans djupa och äkta känsla för människor som har det svårt, som lider och som förtrycks har inspirerat så många och har skapat en känsla av stolthet hos breda grupper.

Ingvar Carlsson bredvid det tända ljuset

KI 08.18 JÖNKÖPING (PALMES HALVBROR)

Olof Palmes halvbror, hotelldirektör Sture Gunnarsson, 74, ligger i sängen och lyssnar förstrött på radion när han får höra Ingvar Carlssons röst tala om pistolskott och om att någon dött. Sedan nämns hans brors namn. Sture Gunnarsson sätter sig chockerad upp utan att kunna fatta det obegripliga. Han känner sig som bedövad av sorg och saknad.

Sture Gunnarsson

KI 08.12 HELA SVERIGE (RADIO & TV)

På morgonen och förmiddagen meddelas upprepade gånger att Lisbet är skadad, att hon först vårdats på Sabbatsbergs sjukhus och nu i hemmet. Detta är helt felaktigt.

KI 08.13 ROSENBAD (POLIS ANLÄNDER)

Patrull 1480 anländer till Rosenbad. Några minuter senare anländer 1460 och 1310 till partihögkvarteret på Sveavägen 68.

KI 08.29 SABBATSBERGS SJUKHUS (BEVAKNING UPPHÖR)

Vid halv nio-tiden upphör polisbevakningen av Sabbatsbergs sjukhus. Patrull 7550 följer med till Rättsläkarstationen i Solna.

KI 08.32 STOCKHOLM (TT-TELEGRAM)

Gripandet av den så kallade Galne Österrikaren Wilhelm Kramm går inte spårlöst förbi i media. *TT* är först ut med ett telegram i vilket man talar om att en känd våldsverkare gripits vid kl 07.30-tiden.

KI 08.34 STOCKHOLM (VILL HA LISBETS KLÄDER)

Chefen för Brotts tekniska Roteln Wincent Lange vill ha Lisbet Palmes kläder för en teknisk undersökning. Enligt Ledningscentralens protokoll ska Säk ordna detta.

KI 08.43 BROTTSPLATSEN (PIKET 1220)

Piket 1220 anländer till mordplatsen för att hjälpa till med bevakningen. Samtidigt övergår piketerna 1230-3230 till normal bevakning.

KI 08.50 GÄRDET (ESKORT AV UTRIKESMINISTERN)

En polispatrull beordras till helikopterplatsen på Gärdet i Stockholm för vidare eskort av utrikesminister Sten Andersson till UD.

KI 08.55 RINGVÄGEN (UPPHITTAD PISTOL)

Polisen har tidigare tipsats om en upphittad pistol på Ringvägen på Södermalm.

Statskupp i Slowmotion

Det konstateras dock snabbt att det upphittade vapnet är tillverkat av plast.

KI 09.00 STOCKHOLM (BENGT WESTERBERG)

Klockan nio ringer folkpartiets Lennart Gabrielsson till polisen och begär ännu en gång livvaktsskydd för partiledaren Bengt Westerberg, som ska bege sig till TV-huset och senare besöka riksdagens talman. Men polisen vägrar återigen skydd och säger att det inte finns någon anledning att dramatisera det som har hänt!

KI 09.05 MORDPLATSEN (JOLLEBIL ANLÄNDER)

Polisbil 1227 som kör som så kallad jollebil till piket 1230 anländer till brottsplatsen.

KI 09.10 BÅRHUSET (BEVAKNING)

Patrull 7510 anländer till bårhuset för att hjälpa till med bevakning utanför i samband med den kommande obduktionen. Ungefär samtidigt övertar patrull 6460 bevakningen av socialdemokraternas partihögkvarter på Sveavägen 68.

KI 09.15 MORDPLATSEN (AVSPÄRRNING)

Nu utökas avspärrningen på initiativ av polismannen P-O Karlsson (se sid 429). Avspärrningen sker på Apelsgatan - Sveavägen - Tunnelgatan och rakt över Sveavägen utanför Skandiahuset. Man kompletterar även de randiga plastbanden med kravallstaket för att hålla undan alla nyfikna som samlats på platsen. Men ingenting annat än en av Olof Palmes skjortknappar hittas. Inga ytterligare kulor.

KI 09.40 BROTTSPLATSEN (PATRULL 5470)

Patrull 5470 anländer till brottsplatsen.

KI 09.41 STOCKHOLM (TT-TELEGRAM)

TT-telegram den 1 mars -86, kl 09.41:

”Den franska regeringen beslutade på lördagsmorgonen att sända ett flygplan till en flygplats i närheten av vintersportorten Chamonix, där Palmes son Mattias befann sig, för att denne snabbt skall komma tillbaka till Stockholm.

Den franske premiärministern Laurent Fabius sände tidigt på lördagen ett telegram till fru Lisbet Palme. Med i planet som den franske regeringen skickade för att hämta hem Mattias Palme befann sig svenske ambassadören Carl Lidbom och Ebbe Carlsson, en av statsministerns medarbetare och god vän till Mattias Palme.

Mattias som befinner sig i Chamonix har inte kunnat

Carl Lidbom

nås per telefon, vilket är anledningen till att ambassadören och Ebbe Carlsson följer med planet. De skall underrätta honom om det inträffade och se till att han så fort som möjligt skall kunna återvända till Stockholm”.

KI 09.55 BROTTSPLATSEN (MER POLIS)

Ytterligare polis i form av piket 8163 anländer till mordplatsen i korsningen Sveavägen - Tunnelgatan.

KI 09.50 ARLANDA (PIKET 3230)

Den så kallade Södermalmspiketen 3230 (se sid 90) beordras till Arlanda flygplats för bevakning.

KI 10.00 SOLNA (OBDUKTIONEN)

Den rättsmedicinska obduktionen av Sven Olof Joachim Palme, personnummer 270130-0499, äger rum på Statens rättsläkarstation i Solna mellan kl 10.00 och kl 15.30. Den leds av doktor Milan Valverius. Dessutom deltar professor Kari Ormstad, överläkare Jovan Rajs, obduktionsassistenterna Åke Fredriksson, Gerth Winterhagen och Stefan Josefsson, Elving Gruvedal, kriminalinspektör Lars Forsberg, doktor Claes Wallin (se sid 126) från Sabbatsbergs kirurgklinik och docent Robert Grundin. Den sistnämnde är endast med vid röntgenfotograferingen. Kriminalkommissarie Rune Bladh vid tekniska roteln är också närvarande vid hela obduktionen, men skiljs därefter omedelbart från Palmeutredningen för andra uppgifter. Chefen för tekniska roteln kriminalkommissarie Wincent Lange medverkar endast en kort stund i inledningskedet.

Obduktionen påbörjas och sägs genomföras på vanligt vis. Den tar dock längre tid än normalt eftersom man enligt professor Kari Ormstad är väldigt noga med att dokumentera hela förloppet (se sid 246).

I samband med obduktionen begär doktor Milan Valverius att man ska få undersöka Lisbet Palme. Men polisleddningen säger bestämt ifrån, hon får under inga omständigheter störas. Det hjälper inte ens att man erbjuder att ställa en kvinnlig rättsläkare till förfogande.

Milan Valverius

KI 10.01 ALBY (MYSTISK BIL)

Polisbil 9267 har observerat en mystisk Opel Kadett med registreringsnummer GAT 637 i Advokatbacken i Alby. Några minuter senare anländer befälsbil 1210 och Norrmalmspiketen 1230 som förstärkning.

KI 10.07 BROTTSPLATSEN (UTRYMMER)

Normalmalspiketen 1230 biträder med utrymningen vid avspärningarna i centrala Stockholm. Det här tar endast drygt fem minuter att genomföra.

KI 10.24 SAL 100 (PRESSKONFERENS)

Nyhetsbyrån *TT* kallas till presskonferens i Sal 100 i polishuset på Kungsholmen. Den utannonseras till kl 12.00.

KI 10.30 MORDPLATSEN (TEKNISK UNDERSÖKNING)

Nu återvänder de tekniska brottsplatsundersökarna för att spärra av hela Sveavägen vid Apelbergsgatan, vid Adolf Fredriks kyrkogata och in på Luntmakargatan. Undersökningen kommer att hålla på fram till ungefär kl 16.00.

Avspärningen som till en början varit mycket begränsad har tillåtit en mängd personer att röra sig i området, bland annat för att kasta in blommor vid blodfläcken. Detta kan ha förstört mycket för undersökarna.

KI 10.31 ALBY (AVBRYTER)

Befälsbil 1210 och Normalmalspiketen 1230 återgår till vanlig tjänstgöring. En bärare har beställts och två män tas till förhör.

KI 10.33 BROTTSPLATSEN (BYTER AV)

Kommissarie Alfredsson lämnar brottsplatsen och polisinspektör Nilsson blir nu platschef.

Några minuter senare blir 8163 och 8153 också avlösta.

KI 10.46 BROTTSPLATSEN (UPPHITTAD SKO)

Någon har hittad en sko under en byggnadsställning inte långt från mordplatsen. Brotts tekniker tar över ärendet.

KI 10.50 POLISHUSET (HANS HOLMÉR)

Länspolismästare Hans Holmér, som avbrutit sin resa till Vasaloppet, sägs nu anlända till polishuset i Stockholm. Samtidigt lämnar kungafamiljen Arlanda flygplats på väg mot Stockholm.

Brottsplatsen förstörs snabbt av sörjande

KI 11.00 POLISHUSET (HANS WRANGHULT)

Strax efter att Hans Holmér kommit till polishuset anländer också hans kollega sedan tjugo år, Hans Wranghult. Denne har avbrutit sin semester i Sälenfjällen och flugit med en polishelikopter från Transtrand till Dala Airport i Borlänge och därefter vidare med reguljärflyg till Stockholm. Wranghult är Hans Holmérs närmaste man och ansvarig för den högre juridiken inom verket.

KI 11.03 ROSENBAD (RESERVSTYRKA AVBYTER)

Reservstyrkan 1250 löser av vid Rosenbad för måltidsuppehåll.

KI 11.10 STOCKHOLM (MANIFESTATION)

Från Stockholms arbetarkommun meddelas att man kommer att hålla en manifestation på Sergels Torg kl 18.00. Samtidigt meddelar UD att man kommer att öppna kl 14.00 för kondoleanser.

KI 11.11 BROMMA FLYGPLATS (PATRULL ÅTERGÅR)

Patrull 6360 återgår till Bromma flygplats.

KI 11.28 GAMLA STAN (MYSTISK BEVAKNING)

Enligt Ledningscentralens handskrivna protokoll anmäler sig 3625 på plats utanför Palmes bostad i Gamla stan. Den här patrullen är en mysterium och enligt kommissarie Sven Fehm vid Södermalmspolisen har radion med anropsnummer 3625 aldrig kvitterats ut under mordnatten.

KI 11.30 RIKSPOLISSTYRELSEN (TOMMY LINDSTRÖM)

Rikskriminalens chef Tommy Lindström sägs anlända till sin arbetsplats. Hans osannolikt sena ankomst till arbetsplatsen är anmärkningsvärd (se sid 154). Varför har det dröjt drygt sex timmar för honom att åka hemifrån Åkersberga till centrala Stockholm? Och var har han befunnit sig från tjänstetidens slut fredagen den 28 februari fram tills nu (se sid 513)?

KI 11.32 ALBY (YTTERLIGARE FÖRHÖR)

Ytterligare en man från Advokatbacken i Alby (se sid 161) förs in till förhör.

KI 11.36 ARLANDA (TALMANNEN)

Patrull 8151 meddelar att man lämnat Arlanda med talman Ingemund Bengtsson.

KI 11.53 DROTNINGGATAN (BREV)

Polisbil 1120 beordras till posten på Drottninggatan angående ett brev adresserat till "Sveriges Statsminister Olof Palme, Sverige". Brevet är poststämplat i Uppsala.

KI 12.00 POLISHUSET (PRESSKONFERENS)

Media kallas till presskonferens i Sal 100.

-Det är ju så när det handlar om grova våldsdåd att vi vidtager en del rutinåtgärder. Vi kollar personer som har uppträtt i periferin av en händelse, vi tar in misstänkta fordon och misstänkta personer. Så har skett under förmiddagen idag och så kommer att ske i fortsättningen. Men vi har för ögonblicket ingenting som vi bedömer som ett hett tips.

-Vi vet att gärningsmannen har haft en revolver av kaliber .38 (se sid 231). Vapnet har vi inte funnit, men vi har hittat en kula. Vi har heller ingenting mera konkret som pekar på att det skulle vara fler än en gärningsman, men inte heller det kan vi naturligtvis utesluta.

Här har rikslarmet hela natten och morgonen gått ut med en beskrivning av två gärningsmän och ändå kan Hans Holmér utan att blinka sitta och säga att polisen inte har någon konkret uppgift som tyder på att det är mer än en förövare! Han avfärdar alltså uppgifterna i rikslarmet utan att ens ha talat med Lisbet Palme!

På den första presskonferensen understryker Holmér vidare att Sveriges gränser har spärrats, väl medveten om att även detta är en sanning med modifikation.

-Vi kan inte vara helt säkra på att gärningsmannen finns kvar i landet. Det finns många sätt att ta sig ut, det finns peruker man kan ta av och klädbyten kan göras snabbt. Men vi tror att han finns kvar, säger kriminalinspektör Bo Lönnheden i spaningsledningen.

Polisen håller två linjer öppna för tips från allmänheten. Telefonnummer är 08-7694118 och 08-7694105.

Hans Holmérs första presskonferens

KI 12.02 STOCKHOLM (TALMANNEN FRAMME)

Patrull 8151meddelar att man är framme med talman Ingemund Bengtsson.

KI 12.53 VÄRTAHAMNEN (BEVAKNING)

En patrull bevakar Värtahamnen och Vikingterminalerna.

KI 13.04 BROTTSPLATSEN (INRE SPÄRR)

Strax efter kl 13.00 upprättas en så kallad inre spärr runt själva mordplatsen.

KI 13.32 STOCKHOLM (DÖRRKNACKNING)

Under dagen genomförs vad som påstås vara en omfattande dörrknackning i området kring mordplatsen, dock utan resultat.

KI 13.50 MORDPLATSEN (SOPMASKIN)

Patrull 9877 beställer en sopmaskin från gatukontoret för att rensa områdena kring mordplatsen.

KI 13.55 STOCKHOLM (ÅKLAGARE KOPPLAS IN)

På eftermiddagen kopplas åklagare KG Svensson in som ”standby åklagare”. Det innebär att han ska ta över ansvaret för utredningen så fort polisen hittat en skälig misstänkt person. En av KG Svenssons första åtgärder är att kontakta Stockholmspolisens våldrotel och begära att ett större område runt mordplatsen ska avspärras. Detta kommer inte att ske.

KG Svensson

KI 14.20 STOCKHOLM (THORBJÖRN FÄLLDIN)

-Själv vägrar jag att tro att det är ett politiskt mord, för det finns inte sådana politiska motsättningar i Sverige, förklarar Thorbjörn Fälldin inför pressen. Utan det måste vara en sjuk människa, en galning, som har utfört denna fruktansvärda gärning.

Thorbjörn Fälldin

KI 14.30 BROTTSPLATSEN (BERG AV ROSOR)

Innan polisen riktigt hinner ta hörnet vid Dekorima i besittning som brottsplats har sörjande förvandlat den till en sorge- och minnesplats. Snart kommer här att ligga omkring fem miljoner rosor och manifestationer mot det meningslösa våldet kommer att lösa av varandra.

KI 15.00 SÖDERMALM (FIRAR MED TÅRTA)

Vid ett poliskontor i södra Stockholm är glädjen så stor över mordet att man firar med tårta.

-Det var bara glädje, glädje hos hela skiftet, berättar en av deltagarna senare i SVTs *Dokument Inifrån*.

-Jag tyckte det var hemskt.

Sorgen är stor och demonstrationer mot våldet många

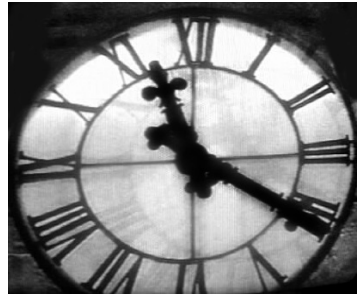
K1 15.30 SOLNA (OBDUKTIONEN)

Obduktionen av statsminister Olof Palme slutförs efter sju timmar. Mycket kommer dock snart att ifrågasättas. Myndigheternas svar på kritiken: hemligstämpling av obduktionsprotokollet (se sid 246).

Sverige är i detta nu ett land lamslaget av sorg. Tragedin är ett faktum och landet kommer aldrig mer att bli sig likt.

MORD & MANIPULATION

Palmemordet har kommit att bli ett nationellt trauma hos det svenska folket, som redan tidigt instinktivt kände att skotten även varit riktade mot det svenska folkhemmet. Känslan av att det finns något dunkelt och skrämmande bakom dådet har förstärkts av myndigheternas förhållningssätt som från första stund kantats av egendomligheter, misstag, förfalskningar, maktövergrepp och ryktesspridning. Det har blivit dags att titta närmare på vad som hände och inte hände under mornnatten.

Palme mördades officiellt kl 23.21

Redan få dagar efter attentatet på Sveavägen började de polisära insatserna bli föremål för en häftig massmedial kritik. Officiellt mördades Olof Palme fredagen den 28 februari 1986 kl 23.21:20 +- 10 sekunder. Denna tid har bestämts med hjälp av det biltelefonsamtal som vittnet Leif Ljungqvist ringde till Larmcentralen LAC (se sid 77). Det första larmet om skottlossningen i korsningen Tunnelgatan - Sveavägen kom till polisens växel några minuter senare. Samtalet togs emot av Ulf Helin som den här kvällen hade hoppat in extra som radiooperatör i polisens Ledningscentral. Normalt tillhörde han besättningen i den omdiskuterade Södermalmspiketen 3230 (se sid 100), men precis som många andra hade han denna kväll bytt arbetsplats.

Mot gällande instruktioner underlät han att vidta vissa rutinåtgärder: han startade inte protokollföringen, han meddelade inte arbetsledaren om det inträffade, han larmade inte ambulans och han höll inte telefonlinjen öppen utan avbröt larmsamtalet efter endast 20 sekunder. Detta kom att ge mördaren tre minuters försprång, vilket på ett avgörande sätt kan ha bidragit till att denne kom undan. Men det här är bara början på en lång rad oförklarliga och outredda fördröjningar i Ledningscentralen denna natt.

Polisens rutiner hade fungerat i stort sett normalt under de första minuter efter

larmet. Men från det ögonblick då det stod klart att det handlade om statsministern gick det mesta i baklås. Misstagen var många och avgörande för den fortsatta mördarjakten. Det genomfördes till exempel inget organiserat sökande efter mördaren och poliserna på stan fick leta helt på måfå. Under de första timmarna var det otroligt nog bara två personer i Ledningscentralen som på heltid arbetade med Palmeärendet, detta trots att det var fullt manskap och att alla var tillgängliga. Det verkar till och med ha funnits folk i reserv. Men att ta reda på vilka dessa var är mycket svårt eftersom tjänstgöringsjournalen för mordnatten är sekretessbelagd - av hänsyn till "Rikets säkerhet" (?).

Juristkommissionen skrev senare: "I jämförelse med den samlade resurstillgången var det få patruller som togs i anspråk för att söka efter gärningsmannen. Under den första timmen beordrades, enligt vad som kan utläsas av dokumentationen, ungefär lika många patruller till andra uppdrag som får bedömas ha haft låg prioritet i jämförelse med detta brott. Även under de närmast följande timmarna sattes bara en begränsad del av resurserna in på uppgifter med anknytning till mordet på statsministern. Viss personal hölls i beredskap under natten utan att tilldelas några uppgifter."

Allt verkade från första början gå i slow motion och Stockholmspolisens ledning informerades till exempel mycket sent av Sambandscentralens högsta befäl Hans Koci, som väntade cirka femton minuter efter att han fått veta vem brottsoffret var innan han kontaktade sina överordnade. Istället för att koncentrera sig på mördarjakten präglades aktiviteten i Ledningscentralen nästan uteslutande av att besvara frågor från pressen. Order hade nämligen gått ut om att alla samtal från pressen skulle kopplas till Ledningsrummet - själva nervcentrumet i spaningarna.

-Vi satt och pratade hela tiden med världspressen, berättade kommissarie Rolf Fredriksson vid ett samtal med författarparet Poutiainen. Vi fick fortlöpande information om vad vi skulle säga och inte säga. Men vad de gjorde med alla meddelanden omkring och sånt där, det har vi inte deltagit i alls, ser du. Du vet, så fort man lägger på en lur så ringer det igen, va. Alla lamporna på telefon lyste samtidigt här, ser du.

-Jaha ja.

-Vi har inte haft en chans ens en gång att fundera i vad de har gjort på sidan om, alla de här människorna (?) som var där.

-Nej men, du satt väl i Ledningsrummet då?

-Jo jo, vi satt i Ledningsrummet allihopa.

Mitt i mördarjakten beslutade man dessutom att flytta datautrustningen till ett intilliggande rum. Men ingen kunde koppla in bildskärmarna vilket fördröjde jakten med ytterligare en dryg halvtimme (se sid 134). Högsta befälet Hans Koci medgav senare att han lätt hade klarat av inkopplingen, men att han inte hade haft tid. I samband med att ett högre befäl anlände omkring kl 00.30 lämnade Hans Koci därefter allt som hade med statsministermordet att göra för att, som det hette, ägna sig åt den vanliga fortlöpande verksamheten.

När bildskärmarna till sist kopplats in var allt klappat och klart för en högeffektiv

mördarjakt. Men ser man på den så kallade IM-listan är det helt dött under tidsperioden kl 00.26 till kl 02.49 - det vill säga 2 hela timmar och 23 minuter! Arbetsledaren Anders Thornestedt beslutade sig också plötsligt för att lämna Palmeärendet och ägna sig åt den vanliga verksamheten i Sambandscentralen. Han ville, som han uttryckte det, "ha en helhetsbild över vad som hände i Stockholm city och inte sitta fastlåst i ledningsrummet". Med andra ord var arbetet med att samordna århundradets mördarjakt inte tillräckligt intressant för honom. Och efter kl 03.00 var Palmeärendet bokstavligen talat utan ledning, då inget ansvarigt befäl längre aktivt deltog i mordspaningarna.

Larm ska upprepas vid större händelser, men inte ens det fungerade när statsministern mördades. Den handlingsplan som gäller vid grövre brott i Stockholm togs heller aldrig i bruk och först tre timmar efter mordet sändes det första rikslarmet över telexnätet till landets samtliga polisstationer. Detta trots att krimjouren innan dess gjort förtvivlade försök att få Sambandscentralen att gå ut med det tidigare:

”RIKSLARM, 86-03-01-020542

Mord, Stockholms PD

Signalement på gärningsman efter beskjutning av Sveriges statsminister: 2 gärningsmän, 40-45 år, mörkhåriga, en av gärningsmännen är påfallande lång, en av männen var iklädd mörkblå täckjacka, tillhör eventuellt Ustasjarörelsen. Meddela polisen i Stockholm, KCV, tfn 08-769 30 00.”

Som den uppmärksamme läsaren märker handlade detta första rikslarm alltså om **två** mördare! Sedan ändrade sig spaningsledningen och vid presskonferensen den 1 mars talade Hans Holmér plötsligt bara om en man. Av någon anledning hade biträdande länspolismästaren Gösta Welanders (se sid 153) också konstigt nog tagit bort uppgiften om den kroatiska motståndsrörelsen Ustasja. Därefter dröjde det ända till kl 05.06 innan det verkliga rikslarmet gick:

”RIKSLARM, 86-03-01-050624

KOMPLETTERING TILL RIKSLARM, ANG MORD, STOCKHOLMS PD. Den tidigare uppgiften om ev tillhörigheten till Ustasjarörelsen är ej längre aktuell. Larmet i övrigt kvarstår.”

Kommissionsledamoten Doris Håvik frågade senare spaningsledaren Hans Holmér:

-Kan man utgå från att du inte är förvånad över att det inte blev rikslarm?

Månaden efter mordet ställde F13 från Bråvalla flygflottilj utanför Norrköping upp och hjälpte polisen med att fotografera Stockholm från ovan. Flottiljens spaningsdivision Martin Röd utförde två uppdrag med ett Vigenplan utrustat med en infraröd värmekamera för att kunna lokalisera en revolver i snödrivorna eller uppslängd på ett tak. Enligt vissa källor gjordes flygningen om nästa dag, då det upptäckts att en av kamerorna inte varit laddad med film. X = Mordplatsen. Den streckade linjen = Mördarens kända flyktväg. Punktlinjen = Mördarens förmodade sista flyktväg.

-Rikslarm är någonting elementärt, svarade Holmér. Det sitter i ryggmärgen hos alla. Jag förstår inte hur det blev så här.

Larmen byggde på vittnesuppgifter från fru Lisbet Palme. För att kontrollera dessa uppsökte journalisten Maja-Lena Rådelius från tidningen *Arbetet den 8 maj -88* kommissarie Åke Rimbörn (se sid 110), som var den ende som förhört henne på sjukhuset:

-Du tror alltså fortfarande att det första rikslarmet var riktigt?

-Ja, svarade Rimbörn. I sitt chocktillstånd sa Lisbet Palme att hon sett två gärningsmän och att hon kände igen dem. Hon var inte tveksam. Det enda var att hon knappt ville säga det där om Ustasja, men hon nämnde det i alla fall minst två gånger samt att ”de som gjorde det här var de som var i Gamla stan”. ”En av dem var den som sköt”.

När detta slogs upp som en nyhet i pressen dementerade Palmegruppens presstalesman Ingvar Eriksson emellertid omedelbart uppgiften: Rimbörn hade **aldrig** sagt att fru Palme hade sett två gärningsmän. Palmeåklagaren Jörgen Almblad stämde in i dementin och hävdade att förhören med Lisbet Palme varit klara och entydiga. Hon hade bara sett **en** mördare. Detta ”fastställdes” därefter i *Dagens Nyheter den 10 maj -88* och sedan dess har Rimbörn vägrat alla former för intervjuer.

När spaningsledaren Hans Holmér den 17 mars 1987 hördes av Juristkommissionen försökte han förklara hur det hela hade kunnat gå så snett:

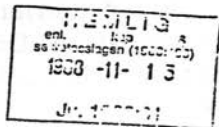
-Jag kan tala om varför rikslarmet blev fel. Därför att på morgontimmarna då eller säg vid tre, fyra-tiden, kanske något tidigare rentav på natten, så hördes Lisbet Palme på Sabbatsbergs sjukhus utav en polispatrull, och hon var då naturligtvis oerhört skakad och berättade att hon hade sett den här gärningsmannen, och han liknade då en av de två personer som hon hade sett från fönstret i lägenheten på Västerlånggatan ett antal veckor före mordet. Och så beskrev hon de här två männen hon hade sett på Västerlånggatan och så sa hon också att hon trodde att det var Ustasja som låg bakom mordet. Och det gjorde då att på resan till polishuset, om det var på radio eller på telefon eller hur det nu gick till, det vet jag inte, så tappade man i alla fall den viktigare bedömningen att det var hennes beskrivning av två män från tidigare tillfällen. Så att det gick ju ut som om det vore två män som hade förövat det här dådet, och att hon hade sett två gärningsmän på platsen och att de såg då ut på det här sättet som hon beskrev från ett tidigare tillfälle, och att det dessutom var Ustasja. Det larmet gick ut någon gång vid kl 02.50 eller någonting sådant där, jag är inte säker på tidpunkten, men ganska lång tid efter, som ett rikslarm. Och sedan kom det då, vad jag har förstått, en hel del frågor ifrån massmedia, hur i fridens namn man kunde säga att det var Ustasja och vad var det som låg bakom det. Och då drog man öronen åt sig i ledningen och rättade då rikslarmet och tog bort Ustasja, men tog inte bort att det var de här två gubbarna. Så att på så sätt så rikslarmet var fel va, och vilseledande på det här sättet.

JURISTKOMMISSIONEN

Samuelsson

1987-03-06

TSR

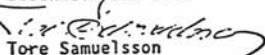

Inspektören Åke Rimborn har vid samtal på JO-exp. denna dag lämnat följande kompletterande uppgifter.

Vid hans samtal med Lisbeth Palme på Sabbatsbergs sjukhus var det inte helt lätt för honom att få fram några konkreta uppgifter om vad som verkligen hade utspelats. Hon var nämligen mycket chockad vid samtalstillfället. Klart är dock att hon då nämnde att det hade varit två gärningsmän och att det troligen var de två män som hon vid ett tidigare tillfälle hade iakttagit utanför bostaden på Västerlånggatan. Rimborn fick dock inte klart för sig var den andre gärningsmannen skulle ha uppehållit sig vid mordtillfället. Han antecknade de av Lisbeth Palme lämnade uppgifterna. Efter samtalets slut åkte han till sambandscentralen, där han först talade med Hjälmroth och ytterligare en man. Under det samtalet uppehöll sig de tre i ett separat rum. Rimborn gick därefter ut i ledningsrummet, där bl.a. Welander, Sandström, Berggren, Fredriksson och Hyllander då var. Han lämnade därvid en redogörelse över vad Lisbeth Palme hade uppgivit. Spaningsledningen var i första hand intresserade av att få fram fylliga signalementsuppgifter. Det var dock inte något tal om huruvida rikslarm om mordet hade sänts. Efter det att han hade lämnat sin information gick han in på fjärrskriftavdelningen med sina anteckningar rörande samtalet med Lisbeth Palme. Han kunde emellertid inte erinra sig att han dessförinnan skulle ha fått i uppdrag av Berggren eller någon annan att upprätta ett rikslarm. Det är dock riktigt att Christina Johansson, som tjänstgjorde på fjärrskriftavdelningen vid tillfället ifråga, skrev ut ett rikslarm med ledning av Rimborns anteckningar.

Den av Rimborn upprättade redovisningen - sidan 6 i anmälan - gjordes tidigt på morgonen den 1 mars och efter det att han hade återkommit till Skärholmens polisstation.

Stockholm, som ovan

Tore Samuelsson

Den 24 april 1987 har ovanstående promemoria upplästs i telefon för Rimborn, som därvid godkände den.

Enligt Juristkommissionens förhör med Åke Rimborn såg fru Palme två gärningsmän!

Men vad hade då fru Palme egentligen observerat i samband med attentatet? Det första riktiga förhöret hade hållits redan dagen efter mordet hemma i familjen Palmes bostad i Gamla stan. Förhöret leddes av kriminalkommissarie Inge Reneborg och kriminalinspektör Christer H Sjöblom. Närvarande var också sonen Mårten och statssekreterare Ulf Dahlsten. Förhöret skedde utan bandspelare på Lisbet Palmes begäran.

Enligt förhørsprotokollet hade hon då ingen uppfattning om vem som avlossat skotten och angav följande: ”Framme vid korsningen med Tunnelgatan hörde fru Palme smällar, sannolikt två till antalet. De lät inte som om de kom från nära håll (?). Hon trodde att det var ungdomar som lekte med smällare och vände sig mot maken för att kommentera saken. I samma ögonblick sjönk Olof Palme ihop, kraftigt blödande från bröst och mun. Fru Palme hörde ytterligare en smäll samtidigt som hon kände hur det brände till på ryggen. Snett bakifrån såg hon hur en man sprang in på Tunnelgatan. Han stannade en bit in och vände sig om varefter han fortsatte.

Lisbet började nu skrika på hjälp och tittade sig samtidigt omkring. Hon upptäckte då cirka 30 meter norrut en man iklädd något beige plagg som tittade mot henne. Hon upplevde honom som spensligt byggd och förhållandevis lång. Mannen kom mot henne, men gjorde ett närmast avvärijande intryck när hon påkallade hjälp.”

OBS! Den här personen har aldrig identifierats och varken kläder eller position passar in på något annat känt vittne! I *Sydsvenska Dagbladet* framträdde biträdande spaningsledaren Ingemar Krusell i en artikel av journalisten Erik Magnusson:

-Den iakttagelsen är väldigt mystisk, bekräftade han. Vi vet att det inte fanns någon person på mordplatsen utöver makarna Palme och gärningsmannen och det är oerhört otillfredsställande att vi inte lyckats identifiera mannen i jackan.

KÄNDE HON IGEN MÖRDAREN?

I STVs *Rapport* frågade en reporter dagen efter mordet spaningsledaren Hans Holmér:

-Det har sagts att Lisbet kände igen gärningsmannen?

Holmér svarade:

-Jag vet inte hur stort avseende man ska fästa vid detta, men att hon fällt yttrandet är riktigt.

I det första förhöret efter attentatet berättade statsministerns änka vidare: ”Mannen som sprang in på Tunnelgatan uppfattade fru Palme som varande i 40-årsåldern, cirka 180 cm lång och med ”kompakt” kropp med kort hals. Han var mörk men inte på ett direkt sydländskt sätt utan håret var mer brunaktigt. Han var iklädd en blå, något ”bullig” täckjacka som gick en bit nedanför midjan. Han hade vidare mörka, troligen grå byxor. I övrigt lade fru Palme inte märke till några detaljer vare sig i utseende eller klädsel”.

Ytterligare ett förhör hölls den 8 mars, då per telefon. Nu inträffade det besynnerliga

Statskupp i Slowmotion

att hon plötsligt kunde beskriva detaljer som att gärningsmannen hade stirrande och ljus blick. Kindknotorna var liksom bulliga. Han hade vit överläpp (?), kort hals med uppdragna axlar, ett kompakt utseende. Hon hade intrycket av att han kunde ha stått kvar inne i gränden en stund och stirrat på henne. Lisbet Palme kände inte så mycket till vapen, men trodde att vapnet måste ha varit försett med ljuddämpare och nämnde vidare att det kunde ha rört sig om kroater, tyskar, israeler, sydafrikaner eller amerikaner, dock inte kurder (?).

Ytterligare tre förhör hölls därefter innan konfrontationen med Christer Pettersson (se sid 283): Ett förhör i bostaden den 29 april av kriminalinspektör Lars Thonander och Gunnar Hierner med två kompletteringar den 5 och 6 maj 1986 i närvaro av polisintendent Tommy Lindström (se sid 529). Vid den här tidpunkten fortsatte hennes vittnesmål att byggas på med detaljer:

”Då hon tittade upp från maken som fallit på trottoaren, såg hon en man med stirrande blick titta på dem. Mannen befann sig på 10-15 meters avstånd och stod i hörnet av Tunnelgatan. Hon beskriver mannen som varande i 40-årsåldern och omkring 180 cm lång, ha en intensivt stirrande blick, ha smala, tunna läppar och ljus, platt överläpp, ha en rak panna med raka ögonbryn samt ha ett rektangulärt och stelt stirrande ansikte med kraftigt, något framskjutet hakparti och markerade kindsidor. Han var iklädd mörkblå / marinblå jacka som gick nedanför midjan, dock ej till knäna, och han hade mörka byxor. Mannen var bred över axlarna och hade ett kort halsparti. Då hon såg mannen röra sig, gjorde han ett spänstigt, vältränat intryck på henne. Hon kunde inte se om mannen höll något i händerna. På frågan om hon sett om mannen bar glasögon eller ej, var hon ej säker, hon uppgav sig ha svårt att komma ihåg just den detaljen hos människor som hon träffat. Beträffande eventuell huvudbonad var hon heller inte säker. Hans huvud gav dock ett cendrébrunt intryck. Han var varken blond eller svartmuskig.”

I slutet av förhöret uppgav hon att hon 1-3 minuter senare sett en man som stod 75 meter in på Tunnelgatan med samma stirrande blick som mördaren.

Lisbet Palme sa alltså att hon uppfattade det som att mördaren stått på knappt tio meters avstånd. På just det avståndet stod vittnet Anders Björkman, en man som

Vittnet Anders Björkman stämmer exakt in på Lisbet Palmes beskrivning av mördaren

stämmer mycket väl in på hennes beskrivning av gärningsmannen. Mot denna bakgrund kan tyckas att Anders Björkman borde ha varit ett viktigt försvarsvittne i rättegångarna mot Christer Pettersson. Men det blev han inte, då han på ett listigt sätt trollades bort av åklagarna Jörgen Almblad och Anders Helin.

Frågan är alltså: Beskrev Lisbet Palme i själva verket Anders Björkman och var det då dennes signalement som låg till grund för mordnattens efterlysning? Låt oss jämföra detta signalement med den så kallade Fantombilden, som några dagar efter mordet spreds över hela världen.

FANTOMBILDEN

En 22-årig konststuderande vid namn Sanna Törnemann hade på mordkvällen sett en man komma småspringande i riktning från mordplatsen, förbi nattklubben Alexandras baddörr på Smala gränd, troligtvis omkring kl 23.30-23.40. Mannen hade hajat till, fällt upp kragen och skyndat vidare mot Snickarbacken, för att därefter vika av mot Birger Jarlsgatan. Han var 35-45 år, smärt och vältränad med hopkrupen gång. Sanna Törnemann hade hunnit få en bra bild av hans ansikte som var smalt och manligt med tättsittande mörka ögon, kraftiga mörka ögonbryn och en lång smal rak näsa. Håret var mörkt, kortklippt och hängde ned något bakom öronen. Han bar en mörkblå halvlång rock med smal krage, ljusare tröja och mörkblå byxor.

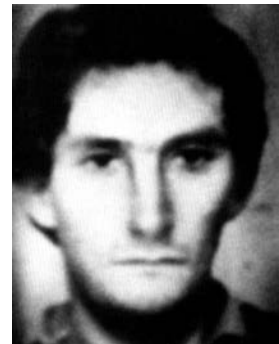
Väl hemma hörde Sanna Törnemann om mordet på radion och gjorde därför en teckning av mannen som hon lämnade till polisen. Men hennes tips lades åt sidan. Hon var emellertid bekant med reportern Karin Svärd på *Dagens Eko*, som kontaktade spaningsledningen. Detta gjorde en viss skillnad och nu ombads hon snabbt komma till polishuset. Här hjälpte *Svenska Dagbladets* tecknare Fibben Hald henne att förbättra sitt porträtt samtidigt som ett västtyskt team bestående av teknikerna Joakim Heun och Stefan Wagner från Bundeskriminalamt i Wiesbaden tillkallades.

Tyskarna använde sig av något som kallades Minolta-metoden och efter fyra timmar var man klar med vad som skulle komma att bli känt som Fantombilden. Samma eftermiddag, den 6 mars 1986, sände privatföretaget Scan Video ut denna fotografilikhande bild via satellit över hela Europa, varefter den visades varje heltimme dygnet runt i TV-kanalen CNN.

Publiceringen av Fantombilden ledde till att en stor

Orginalteckningen

Fantombilden

mängd tips strömmade in och för allmänheten verkade polisen vara snabb och effektiv. Men denna bild var dock inte sanningsenlig. Det kvinnliga vittnet Sanna Törnemann hävdade nämligen bestämt att Fantombilden inte hade något att göra med vad hon sett. Experterna hade i själva verket förvrängt hennes teckning och trots att inget vittne uppgivit att mördaren hade ett utländskt utseende fastnade spaningsledningen direkt för "en svartskalle". Så uppstod en falsk bild av mördaren och polismän som kvällspressen tog kontakt med skakade på huvudet.

-Det är vansinne att skicka ut en sådan här ofullständig bild. Nu tror alla att den verkligen visar mördaren och struntar i att lämna tips om andra misstänkta. Det kan få hela mordutredningen att spåra ur.

Lisbet Palme reagerade också mot Fantombilden och ringde till makens kollega Ulf Dahlsten. Sedan hände ingenting förrän den 12 mars då Säpo i ett förhörsprotokoll rapporterade om ett signalement en kvinna givit av en man utanför biografen Grand:

-Hon beskriver mannen såsom en smal ickekurd, sjuk stirrande blick, spänt uttryck.

Inom Säpo var Sverige nu av någon anledning uppdelat i kurder och ickekurder!

Tecknaren Marques Ernesto från Saltsjöbaden hade mött Olof Palme dagen före mordet i passagen från Sergels torg. Med hjälp av den tyska identifieringsmaskinen konstruerades även en bild av en man han sett följa efter statsministern. Den 24 mars släppte Holmér fantombilden på den så kallade Skuggan, som sades vara 35 år, 190 cm lång och välbyggd.

-Vittnet som hjälpt polisen att ta fram bilden säger att han hade mellanblont hår, men stannar för färgen på bilden, sa Holmér på presskonferensen den 24 mars. Personligen tycker jag inte att hårfärgen är mellanblond, men jag kan ju inte ändra ett vittnes uppgifter.

(I detta sammanhanget är det viktigt att påpeka att vittnet 1988 sågs ha erkänt att han ljugit och att Skuggan helt och hållet var en fantasifigur. Chilenaren hade blivit upprörd över att Holmérs första fantombild så tydligt hade utländska drag).

I *Striptease* 1994 uttalade sig före Palmeåklagaren Anders Helin:

-Ölvebro och jag brukar ibland roa oss med att göra upp en Tio i Topplista över de värsta dumheterna och misstagen som gjordes i början av utredningen. På min förstaplats ligger alltid Fantombilden, därför att den har ställt till med så otroligt mycket trassel. Det finns alltså ingenting som kopplar den här mannen på något sätt till brottsplatsen. Så sannolikheten att det här skulle vara mördaren är väldigt liten. Att gå ut och säga att det här är mördaren tycker jag är att direkt vilseleda allmänheten.

Skuggan

Det här är emellertid inte de enda Fantombilderna i utredningen. Även Mårten Palme, ingenjören Per (se sid 50) och vittnet Leila (se sid 52) fick göra var sin. Alla blev dock sekretessbelagda. Men varför fick då inte Lisbet Palme göra en som varande det absolut bästa vittnet? Ingen vet säkert, men relationerna mellan Palmeutredarna och fru Palme hade varit ansträngda nästan från första dagen efter mordet och åklagaren KG Svensson menade att hon fått diktera villkoren alldeles för mycket. Av någon anledning hade hon särbehandlats, så även vid polisens rekonstruktioner.

-Har det gjorts någon rekonstruktion med Lisbet Palme? frågade *Striptease*-reportern Lars Borgnäs.

-Nej, svarade Palmeåklagaren Anders Helin.

-Varför inte?

-Hör du, vi fick i ett mycket tidigt skede klart för oss att någon rekonstruktion med medverkan av Lisbet Palme, det var inte att tänka på.

-Vem sa det?

-Som jag minns var det den gamla spaningsledningen med Hans Holmér från 1986.

-Han hade frågat henne?

-Ja, uppenbarligen

-Hon hade sagt nej?

-Så tolkar jag det, ja.

-Var det ett besked som gällde för all framtid?

-Ja.

-Hon skulle aldrig ställa upp?

-Nej, det intrycket fick jag.

-Det ledde till att du aldrig frågade?

-Nej.

Klockan sex lördag morgon den 5 april 1986 hade man genomfört en första rekonstruktion. Ett hundratal meter av Sveavägen var avspärrade, liksom Tunnelgatan tvärs över Sveavägen till trapporna upp till Brunkebergsåsen.

Söndag morgon upprepades förfarandet, nu med ytterligare vittnen och lördagen den 12 april hölls ett sista rekonstruktionsförhör på plats med ett 40-tal ögonvittnen som befunnit sig inom en radie av 50 meter från själva mordplatsen.

Rekonstruktionerna tycks

Flera rekonstruktioner genomfördes - utan Lisbet

dock mest ha varit avsedd för *Aftonbladet*, som hyrt en lägenhet på andra sidan gatan för att ta bilder. Det föreligger också en del säregna omständigheter kring dessa företeelser. Vittnet Lars Jeppsson var med vid två av rekonstruktionerna, men enligt radioprogrammet *Kanalen den 28 oktober -87* förekom inte den polisbil (se sid 92) som han observerat uppe på Brunkebergsåsen. Och Sunniva Thelestam, som sett en mystisk polisbil på Drottninggatan strax före mordet, (se sid 61) fick inte ens själv närvara när hennes eget vittnesmål rekonstruerades!

Andra har också reagerat över spaningsledningens agerande, däribland chefsobducenten.

-Det var första gången under mina fyrtio år som rättsläkare som jag inte kallades som sakkunnig till rekonstruktionen av ett fall där jag utfört obduktionen, sa Milan Valverius (se sid 245).

Det blev för övrigt inte heller högsta yttre befälet under mordnatten, kommissarie Gösta Söderström, fastän dåvarande åklagaren KG Svensson yrkade på det.

SÖDERSTRÖM - EN ICKEPERSON

Redan från första början har det förekommit en del frågetecken vad gäller polisfordon som rört sig omkring brottsplatsen strax före mordet. Att kommissarie Gösta Söderström och hans chaufför Ingvar Windén i kommissariebil 2520 var första polisbil på plats är nästan alla eniga om. Däremot föreligger det stora frågetecken kring ankomsttiden och kommissarien från Herrängen har under årens lopp kommit att bli en av huvudpersonerna i kritiken.

I *Dagens Nyheter den 12 oktober -96* stod följande att läsa: "Kommissarie Gösta Söderström anklagar sina kolleger för medhjälp till mord".

-Polisledningen ljuger, hävdade han. Det är inte sant att polisen var hack i häl på mördaren, att man var mycket nära att gripa honom. Riktigt är däremot att redan innan jag kom till mordplatsen såg man springande poliser på mördarens flyktväg, på Malmskillnadsgatan. Men de här poliserna sprang inte för att försöka gripa mördaren, utan hjälpte honom i stället att komma undan. Sju-åtta minuter senare, när de väl sett till att mördaren hade hunnit undan oupptäckt, kom de till mordplatsen och anmälde sig för mig. Jag menar tveklöst att svenska poliser är inblandade i mordet på Olof Palme.

Påstår en poliskommissarie något så anmärkningsvärt kan man inte bara ignorera det. Men det är precis vad utredningen har gjort. Spaningsledningen påstår också fortfarande efter alla år att den första polis bilen, det vill säga Söderströms kommissariebil 2520, var på plats inom tre-fyra minuter efter skotten, alltså cirka kl 23.24.

-Men jag svär på Bibeln att jag först kom till mordplatsen kl 23.30, insisterade Söderström. Detta är en sak som ända sedan mordet har sysselsatt mig. I dag tror jag mig kunna bevisa att jag har rätt och att den officiella tiden är fel. Jag försvarar min heder och sanningen är min ledstjärna. Jantelagen känner jag väl till, men den ger

samtidigt kraft att spänna bågen för att visa sanningen.

Det måste ses som anmärkningsvärt att polisledningen inte har satt sig ner tillsammans med Söderström och seriöst försökt utreda motsättningarna och de påstådda missförstånden. Istället har man gjort sitt bästa för att sätta munkavle på honom. Smutskastningen som har följt har inte varit öppen, men inofficiellt förvandlades han efter mordet till en paria och stämplades som en inkompetent klåpare.

- Inse att det är kört, har varit en av de vanligaste kommentarerna från hans kollegor. Det bästa vore att bara strunta i allt det där, det är bara ett slöseri med tid.

Diskussionerna har allt sedan dess avlöst varandra gällande de första sex minuterna efter attentatet av den enkla anledningen att om Söderströms beskrivning av händelseförloppet är korrekt innebär det att Ledningscentralen systematiskt har ljugit om sina åtgärder i inledningsskedet. Det innebär också att bland annat kommissariebil 1520 (se sid 92) varit ute och letat efter mördaren långt innan det första larmet gått!

Om man diskret vill göra en polisaktion ineffektiv, bör man bromsa i just Ledningscentralen. Därifrån sköts nämligen ledningen och samordningen av polisinsatser. Då biträdande länspolismästare Gösta Welander hördes av Juristkommissionen den 27 januari 1987 medgav han att man faktiskt medvetet hade dröjt med larmet.

-Innan du gav dig iväg till Sabbatsbergs sjukhus så gav du order om att rikslarm skulle utfärdas eller skulle gå ut, frågade kommissionsordförande Per-Erik Nilson.

-Ja, svarade Welander.

-Kl 02.06 så gick det ut. Då hade du väl lämnat Ledningscentralen? När du gav den ordern så att säga, hur bedömde du, att det där kanske hade bort gå tidigare, eller hur noterade du att det inte hade skett?

-Ja det kom väl upp genom att Koci (Sambandscentralens högsta befäl) kom in och drog upp frågan om rikslarm och sa att det inte hade gått ut något. Han hade inte skickat ut det, främst beroende på att de uppgifter han då hade om signalementet var vaga och motstridiga och han hoppades på att kunna få något bättre ifrån Sabbatsbergs sjukhus, och just i det läget så tyckte jag att det var riktigt att man inte hade skickat ut det. Det hängde ju samman med den bedömning som vi hade gjort redan tidigare. Sett till och kollat om båtar och flygplan eventuellt hade gått. Om någon kunde lämna landet, komma ut ur landet. Vi hade ju skickat folk till Centralen också och kolla. Så att i det läget så ansåg jag inte att man hade missat någonting, men okej, ett larm borde ju gå ut så fort som möjligt och innan jag gav mig iväg där så tyckte jag ändå att det var rimligt att det här larmet gick ut, även om det inte var det bästa av larm.”

Den viktigaste funktionen med ett larm är att alarmera, det vill säga förvarna och aktivera polispersonalen. Det måste därför betraktas som egendomligt att man fördröjde larmet på grund av för vaga signalementsuppgifter.

Men låt oss för en stund ta del av Gösta Söderströms egen skildring av vad som inträffade denna ödesdigra natt. Följande sammanställningen framfördes vid ett

Statskupp i Slowmotion

seminarium i ABF-huset i Stockholm den 4 november 1987:

-Jag och kollegan Ingvar Windén patrullerade i bil 2520 Kungsgatan västerut. Då vi befann oss i närheten av Norra Kungstornet stoppades vi av en man som kom utrusande i körbanan och omtalade att det varit skottlossning på Sveavägen vid Tunnelgatan. Min minnesbild av uppgiftslämnaren är att denne var i 40-årsåldern, över medellängd, barhuvad och klädd i en brun överrock (se sid 81). Jag antog att mannen varit i närheten av den uppgivna adressen och sedan irrat omkring sökande efter patrullerande poliser. Vi körde i hög fart mot den plats som meddelats. När vi avlägsnat oss från mannen kontrollerade jag tidpunkten på mitt armbandsur som visade kl 23.28, vilket jag antecknade på en rapportblankett.

-När vi hunnit fram till trafiksignalerna vid Sveavägen hördes ett så kallat områdesanrop i polisradion av ungefär följande lydelse: "Vi har fått in ett meddelande från Taxi att någon är skjuten på Sveavägen vid Tunnelgatan". Anropet besvarades omgående av polispiketerna 1230 och 3230 som befann sig i närheten. Det meddelades även att radiotrafiken i ärendet skulle upprätthållas på en spärrad kanal, vilket innebär att de tillkallade polis enheterna kan upprätthålla direktkontakter med såväl Sambandscentralen som med varandra.

-Vi var de första poliserna som med vår bil 2520 anlände till brottsplatsen, men piketbussen 3230 anlände strax efteråt. Jag observerade en mindre folksamling på en 10-12 personer runt en svårt blödande man och de uppehöll sig på Sveavägens östra gångbana vid Tunnelgatan. Den blödande mannen låg på rygg i en stor blodpöl, hans ansikte var nersölat av blod, ögonen var vidöppna och stirrande, kläderna på överkroppen var blodbemängda och ett blodflöde rann stötvis ut från hans mun. Två personer utförde enligt min bedömning fruktlösa upplivningsförsök bestående av hjärtkompression och konstgjord andning.

-Ett vittne pekade Tunnelgatan österut samtidigt som han ropade: "De sprang ditåt!" Jag beordrade piketgruppens befäl Kjell Östling att med sin personal omedelbart uppta förföljande efter springande och misstänkta personer, vilket utfördes utan dröjsmål. En hysterisk kvinna som jag antog hade varit i sällskap med den svårt blödande mannen sprang omkring och vädjade förtvivlat om hjälp. Efter flera misslyckade försök att kontakta henne för att få ett signalement på gärningsmannen lämnade jag henne tillfälligt för att istället anropa polisens Sambandscentral och informera om att 2520 fanns på plats, att en man blivit skjuten och att piketpersonal från 3230 upptagit förföljandet efter misstänkta personer som sprungit Tunnelgatan österut mot Malmskillnadsgatan. Jag beräknar att denna min radiokontakt togs en minut efter vår ankomst till brottsplatsen.

-En knapp minut senare meddelade Windén att han från ett vittne erhållit ett vagt signalement på en misstänkt

Gösta Söderström

gärningsman (yngre man, klädd i en blå täckjacka), vilket jag tillsåg att Windén utlarmade från vår bil 2520. Samtidigt anlände ambulansen och dess personal fortsatte en stund med upplivningsförsöken genom att bland annat använda syrgas. I det sammanhanget utlarmades ett annat signalement på en misstänkt gärningsman (äldre man, klädd i en lång överrock samt mössa med öronlappar) och jag vet ej vem som meddelade detta. Jag tog en förnyad kontakt med den hysteriska kvinnan och frågade henne ännu en gång efter signalementet på gärningsmannen samt personuppgifter på såväl henne själv som hennes sällskap och då skrek hon: ”Är du inte klok!? Känner du inte igen mig? Jag är ju Lisbet Palme och där (pekande) ligger min man Olof”.

-Jag blev mycket förvirrad och misstrodde till en början hennes uppgift. Efter det att jag på nytt hade granskat brottsoffret kunde jag dock med stor säkerhet konstatera att det var Sveriges statsminister som låg livlös och blödande på gångbanan. Härefter tog jag en förnyad kontakt med Sambandscentralen, varvid följande samtal utspelades:

-70 (Sambandscentralen) från 2520 kom!

-70 här, 2520 kom!

-Är det bekant vem som är brottsoffret, kom?

-Svaret är nej, kom!

-Brottsoffret är identiskt med statsministern, kom!

-Sa du statsministern, kom?

-Svaret är ja, kom!

-Klart slut.

Gösta Söderströms berättelse fortsätter:

-Denna min historiska information till Sambandscentralen sändes omkring fem minuter efter ankomsten till brottsplatsen. Piketen 1230 anlände och dess personal hjälpte först till med att anteckna vittnen, varefter de under befäl av Christer Persson ombesörjde avspärningen av brottsplatsen. En minut efter det att jag meddelat identiteten på brottsoffret påbörjade ambulanspersonalen transporten till Sabbatsbergs sjukhus, dit även Lisbet Palme medföljde.

-Jag godkände avspärningen av brottsplatsen och en yta av cirka 100 kvadratmeter inringades med plastlinor. Christer Persson beordrades att tillsammans med sin personal ansvara för att brottsplatsen blev bevakad och intakt. Folksamlingen på brottsplatsen utökades alltmer medan ytterligare polispersonal från såväl Ordnings- som Kriminalavdelning anlände. Jag talade bland annat med poliskommissarien Lars Christianson som lovade att uppsöka Lisbet Palme på Sabbatsbergs sjukhus och göra ett nytt försök att få hennes signalementsbeskrivning av gärningsmannen. I samråd med några kriminalpolisier beslutade jag även att ta med fyra vittnen till Kriminalavdelningen, där de skulle höras mer i detalj. Två av dessa vittnen fick medfölja oss i bilen 2520. Vi anlände till polishuset vid kl 00.15-tiden.

-Efter det att jag muntligt informerat ansvariga polisbefäl om händelser och åtgärder, konstaterade jag att Windén hade påbörjat den skriftliga avrapporteringen. Jag lät honom

Statskupp i Slowmotion

fortsätta, men anmärkte att han felaktigt antecknat tiden kl 23.30 för vår ankomst till brottsplatsen. Jag hade ju antecknat tiden kl 23.28 när vi stoppades på Kungsgatan och det kunde omöjligt ha tagit oss två minuter att färdas den korta vägen till brottsplatsen.

Windén svarade:

-Jag tittade på min klocka när jag gick ur bilen och den visade kl 11.30 (digitalt 12-timmarssystem).

Söderström fortsätter:

-Jag misstänkte då att någon av våra klockor måste gå fel, vilket vi beslutade att kontrollera senare. För att bringa reda i pågående tveksamhet kontaktade jag vakthavande kommissarie Hans Koci på Sambandscentralen och frågade när de erhållit kännedom om ärendet och han svarade kl 23.23. Jag replikerade att områdeslarmet hade utgått kl 23.28, vilket med bestämdhet förnekades av Koci.

-Sedan avrapporteringen var färdigskriven avlämnades densamma till kriminaljouren. Två kopior togs, av vilka den ena lämnades till intendent Severin och den andra till chefen för ordningsavdelningen, Sune Sandström. Jag samtalade som hastigast med Sandström på Ledningscentralen, varvid jag beklagade att vi hade larmats för sent till brottsplatsen. Den beslutade kontrollen av våra klockor ägde rum kl 04.00 i samband med den extra nyhetssändningen i televisionen och härvid visade det sig att Windéns klocka gick helt rätt. Min klocka gick 1 minut och 43 sekunder för sakta.

(slut sammanställning)

Sune Sandström

När Söderström i början av påföljande arbetspass ville ta reda på vilken tid han skrivit ner när han fick larmet, upptäckte han att någon hade rivit ut sidan ur hans rapportblock. Det visade sig också att kommissarie Hans Koci hade blivit mycket irriterad när han inte ville tro på kl 23.23. Denna irritation växte när det framkom att Söderström i tidningsintervjuer sa sig misstänka manipulation av datalistorna och den 6 mars fick Koci ett utbrott:

-Vad i helvete har du ställt till med!?

Kommissarie Söderström kallades även upp till chefen för Ordningsspolisen, Sune Sandström. Under diskussionen om eventuellt tjänstefel (?) förklarade Sandström:

-Hans Holmér är oerhört besviken på dig.

Gösta Söderström hade dock innan dess anlitat sin kollega Göran Hellgren för att via dataterminalen på Östermalms polisstation ta fram mordnattens enradiga ingripandemeddelande från Sambandscentralen. Det hade då visat sig att inte mindre än sju polisfordon fanns indaterade före hans egen kommissariebil (?). Den första tidsangivelsen var kl 23.23 och gällde de båda omdiskuterade polispiкетerna 3230 (se

sid 82) och 1230. Söderströms egen kommissariebil 2520 fanns först indaterad kl 23.31! Detta gav honom bekräftelse på att hans egna tidangivelser varit korrekta. Men vilka var de andra sju fordonen? Göran Helligren förklarade att alla dessa var efterdaterade, vilket framgick av asterisker.

Detta är bara ett av många tecken på att mordnattens listor har manipulerats. Det finns även en så kallad logglista där varje handgrepp en operatör har gjort finns inskrivet. Kl 23.23 påstås HZ, förkortning för Ulf Helin (se sid 82), till exempel ha skickat den första polisbilen. Men insatserna mellan kl 23.23 och kl 23.30 har i efterhand korrigerats manuellt och varje HZ har en asterisk. Signaturen HZ har även kl 23.24 beordrat piketpatrull 1230 att ingripa i ett fylleriärende. Men enligt IM-listan har samma piket skickats till brottsplatsen på Sveavägen - en minut tidigare. Förklara det den som kan.

-Om en larmtid avviker med mer än sju minuter från datoruret sätter datorn omedelbart dit en asterisk, berättar Gösta Söderström. Jag har därför anmält de ansvariga cheferna i Ledningscentralen för manipulation. Men JO talade med en kommissarie i Palmegruppen, varefter han beslöt att inte vidta några åtgärder.

Det kan tilläggas att hans chaufför Ingvar Windén aldrig blivit hörd av vare sig Jurist- eller Edenmankommissionen, eftersom det enligt deras bedömning ”ej var nödvändigt”.

Kommissarie Söderström har dock fått medhåll från vissa vittnen. I *Arbetet den 18 december -87* intervjuades Karin Johansson (se sid 73), en av flickorna som hjälpte till med upplivningsförsöken på mordplatsen:

-Jag är absolut säker på att det dröjde sju till tio minuter innan den första polisbilen kom efter att vi såg Olof Palme falla ihop. Det dröjde väldigt länge.

-Men du förstår väl att man gärna upplever en kort tid som en evighet i en sådan situation, påpekade reportererna Maja-Lena Rådelius.

-Jag var trots situationen fullständigt kapabel att tänka klart och jag är helt säker på att det gick mellan sju och tio minuter, insisterade vittnet som flera gånger försökts överbevisas om annat. Det var samma sak i polisförhören efteråt. Då försökte de få mig att gå med på en massa dumheter, som att Konserthuset låg på den andra sidan gatan och jag vet inte allt. Till sist sa jag åt dem att sluta. Men jag förstår ju att de ville testa... om jag var ett bra vittne.

Väninnan Anna Hage (se sid 73) var inte lika bestämd vad gällde tiden.

-Det jag kan säga är att det dröjde ett bra tag innan polisen kom.

Föraren i ambulans 951 från Sollentuna, Christer Eriksson, kommenterade problematiken i *Arbetet den 18 december -87*:

-Det är någonting konstigt med alltihop. Det enda jag kan säga är att vi kom precis sekunderna efter den första piketen.

RIKSDAGENS
OMBUDSMÄN
(JO)
Chefsjustitieombudsmannen
Claes Eklundh

BESLUT

Datum
1993-06-18

Önr
2011-1993

Anmälan från Gösta Söderström mot Polismyndigheten i Stockholm angående ifrågasatt manipulation med dokument

Gösta Söderström har i en anmälan till JO bl.a. ifrågasatt om manipulation skett med dokument som ingår i utredningen om mordet på Olof Palme. Han har vidare begärt att JO skall anmoda berörda och ansvariga befattningshavare vid Polismyndigheten i Stockholm att lämna förklaringar till vissa dokument samt uppge varför visst material inte överlämnats till Palme-utredningen.

Jag har inhämtat muntliga upplysningar från kriminalkommissarien Åke Röst vid Rikskriminalpolisen.

Vad Gösta Söderström anförts ger inte anledning till någon åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avskrivs från vidare handläggning.

Claes Eklundh

Owe Hultin

Expedition till

Gösta Söderström
Postlåda 8592, 760 49 HERRÅNG

Kriminalkommissarien Åke Röst
Rikskriminalpolisen
Box 12256, 102 26 STOCKHOLM

Personer som har ifrågasatt den officiella versionen av mordet har ofta möts av maktens kraftfulla dementimaskin. Här är kommissarie Gösta Söderströms anmälan om manipulation av bevismaterial - som JO inte oväntat lämnade utan åtgärd.

ANMÄLD FÖR MEDHJÄLP TILL MORD

Under åren som har gått har Gösta Söderström fått utstå hån, förtal och press. Han har blivit utfrysad på sin arbetsplats och förvandlats till en icke-person. Den hittills mest bisarra form tog förtalet i *Kvällsposten* den 7 augusti -88 då en 39-årig stockholmsbo anmälde poliskommissarien för medhjälp (!) till mordet på Palme. I polisanmälan stod att misstanken mot honom förstärktes av att han "trots sin egen senfärdighet kritiserade polisledningen för senfärdighet, varvid syftet med hans egna gärningar ej kom att uppmärksammas". Det påstås nämligen att kommissarie Gösta Söderström blivit så skakad av händelsen att han under 8-10 minuter vandrat omkring som en zombie på mordplatsen innan han till sist fått ur sig vem som var brottsoffret.

-Detta är rent nonsens. Jag visste ju inte ens att det rörde sig om statsministern förrän fru Palme sa till mig. Under min långa karriär inom polisen har jag upplevt många horribla och blodiga händelser och det fanns ingenting nytt eller skrämmande för mig i samband med detta fall.

Vidare sägs kommissarie Söderström ha fått vänta i radiokön ungefär sju minuter innan Ledningscentralen tog in honom. Det betyder att alla radiooperatörerna helt enkelt ska ha struntat i att kontakta högsta befälet på stan, trots att de kunde se på sina skärmar att denne vill komma in.

I förtalsrättegången mot tidningen *Proletären* förklarade Söderström:

-Man har talat om att jag stod i radiokö och så vidare, men det är rena rama fablerna.

Han begärde senare ett sammanträde med spaningsledaren Ulf Karlsson för att reda ut begreppen. Men Ulf Karlsson hade inte tid.

Gösta Söderström krävde då istället att få träffa dåvarande förundersökningsledaren Jörgen Almblad (se sid 197).

-Då får du komma till polishuset, krävde Almblad.

-Javisst, svarade Söderström och gav sig iväg.

Här fick han till sist redovisa alla märkliga detaljer. Men mötet registrerades varken med protokoll eller bandspelare och avslutades med att förundersökningsledaren förklarade:

-Bara lugn, vi ska kolla det.

Söderström kallades till polishuset på Kungsholmen

Statskupp i Slowmotion

På väg från träffen mötte de Palmeåklagaren Anders Helin (se sid 38).

-Var det något särskilt, frågade Helin.

-Nej, det kan man knappast säga, kommenterade Almblad.

-Ja, då så, svarade Helin innan han försvann iväg.

Sedan dess har det varit tyst och Almblad hörde aldrig av sig igen.

Både Juristkommissionen och den Parlamentariska kommissionen har var för sig kommit fram till att Söderström och hans chaufför Ingvar Windén måste ha misstagit sig på tiderna. Larmet var inte fördröjt och polisen var snabbt på plats. Juristkommissionen skrev: ”Vi har utgått från att uppgifterna har varit korrekta och följlaktligen i princip också avstått från att ta ställning till vilken av två eller flera sinsemellan motstridiga uppgifter som förtjänar tilltro.” Sanningen var alltså utan betydelse och ingen skulle känna sig utpekad.

-Finns det någonting i den officiella versionen som motsäger Söderström, frågade åklagaren förundersökningsledaren Jörgen Almblad då denne hördes under ed i samband med att Göteborgs tingsrätt försökte fastställa de olika larmtiderna.

-Ja, bland annat LAC-banden motsäger honom menar jag, svarade Almblad. Och även förstås polisens eget band som säger att larmet gick ut kl 23.23.

Lägg märke till att Almblad under ed påstår att polisen skulle ha haft en egen bandinspelning. Till saken hör att detta officiellt har förnekats. Vid ett senare tillfälle hävdade Almblad också att det måste ha blivit något missförstånd.

Juristkommissionen skrev: ”Apparatur för inspelning av tele- och radiotrafiken fanns installerad i polisens Sambandscentral vid tidpunkten för mordet men hade ännu inte blivit inkopplad. Skälet syns ha varit dels att man från fackligt håll hade invändningar grundade bland annat på integritetssynpunkter, dels att återstående åtgärder för att ta apparaturen i bruk medförde en rätt betydande kostnad.”

Såsom av en händelse var Säpos ledningscentrals bandinspelning av radio- och teletrafiken heller inte inkopplad när mordet begicks (se sid 26).

FINNS - FINNS INTE

Många och märkliga är turerna kring de band och protokoll som härstammar från mordnatten. Varje polisärende som föranleder åtgärd på polisens Sambands- och Ledningscentral registreras normalt omedelbart per dator. Ett ingripandemeddelande (IM) innehåller uppgift om tid, plats, typ av händelse med mera för ett givet ärende och IM-listan från mordnatten är det enda handfasta beviset för att polisen gick ut med ett områdeslarm kl 23.23. Det är i detta sammanhang viktigt att notera att tiderna på IM-listan inte sätts av Fröken Ur, utan av en inbyggd klocka i datasystemet. Men det finns omständigheter som starkt talar för att även denna lista kan ha friserats i efterhand!

Detta är för komplicerat att gå in på i detalj och intresserade hänvisas

till Henry Söderströms analys av mordnatten samt bröderna Poutiainens bok *Inuti Labyrinten*. När detta författarpar 1991 försökte få ut IM-listorna från mordnatten ville polisen dock inte släppa de fullständiga dokumenten, ännu en gång med hänvisning till rikets säkerhet (!). Inte ens när regeringsrätten beordrade ett offentliggörande hörsammade polisen beslutet. Först en dryg månad senare tog man sitt förnuft till fånga.

All in- och utgående radio- och teletrafik spelades 1986 automatiskt in på en 36-kanalers bandspelare, där varje operatör hade sin egen kanal. En kanal upptogs av Fröken Ur som löpte parallellt för exakta tidangivelser. Enbart tiden mellan kl 23.00 och kl 01.00 denna dramatiska februarinatt 1986 omfattar så mycket som 72 timmars bandinspelningar. Genom att ingående studera LACs samtal med polisens Ledningscentral och med ambulanserna skulle man kunna få en mycket klar bild av händelseförloppet under mordnatten.

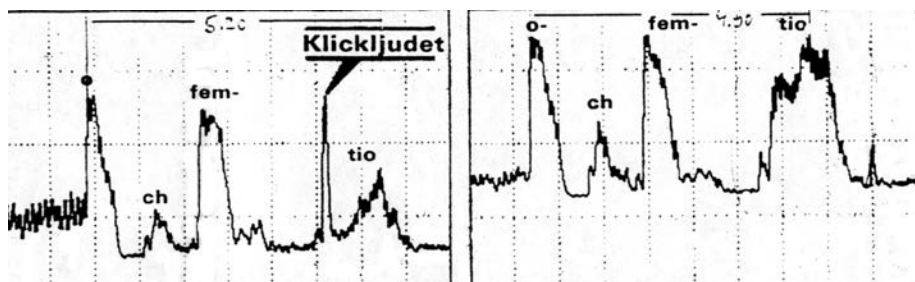
Men i december 1987 hävdade Palmegruppen att de inte hade behållit mordnattens inspelning eftersom bandet var mycket dyrt, värt 3 000 kr, och skulle återanvändas.

Journalisten Maja-Lena Rådelius kunde dock i TV-programmet *Forum* berätta att biträdande larmchef Lars Karlsand lämnat beskedet att bandet blivit bränt. Knappt ett år senare kom han plötsligt ihåg att han hade originalbandet i tryggt förvar - i sitt eget kassaskåp. Men nu var det till största delen sekretessbelagt. Senare skulle Karlsand ändra sig ännu en gång och säga att bandet blivit avmagnetiserat. Ytterligare något senare påstod han att bandet var återanvänt och därmed överspelat. Och 1991 blev bandet verkligen bränt i enlighet med gällande instruktioner och rutiner.

Här hette det alltså först att originalbandet hade förstörts. Men spaningsledningen hade på ett tidigt stadium begärt och fått ut en kopia. Av någon anledning hade man dock

HÄNDELSE: MISSHANDEL	OMRÅDE: 13M	ADRESS: TUNNELG - SVEAV
ANMÄLAN: JÄRFÄLLA TAXI/ 1 GN 30-40 ÅR MÖRRE MÖRRA/BRUN ROCK O HÖSSMÅTT		SIGNE: N2
ANTECKNING: ANVISAR WAGON SOM BILVIT SKJUTEN/STATSMINISTERMÅKKA AMB TILL SABB		
PATROLL: 1230	BEORDRAD: 23:23	NZ ANTECKNINGAR: BROTTSPLATSEN
	KLAR PÅ PLATS: 04:22	NB ÅTGÄRD: BITR ANMAN PTR
	AVSLUTAT: 04:22	N6 ANTAL GRIPPA: 00
PATROLL: 2230	BEORDRAD: 23:23	NZ ANTECKNINGAR: AVSP
	KLAR PÅ PLATS: 04:16	NB ÅTGÄRD: BITR ANMAN PTR
	AVSLUTAT: 04:16	N6 ANTAL GRIPPA: 00
PATROLL: 1520	BEORDRAD: 23:25	NZ ANTECKNINGAR: PYON BALLEGAARD
	KLAR PÅ PLATS: 04:16	NB ÅTGÄRD: BITR ANMAN PTR
	AVSLUTAT: 04:16	N6 ANTAL GRIPPA: 00
PATROLL: 1170	BEORDRAD: 23:26	AT ANTECKNINGAR: SE IVEN FORTS IN
	KLAR PÅ PLATS: 04:16	NB ÅTGÄRD: BITR ANMAN PTR
	AVSLUTAT: 04:16	N6 ANTAL GRIPPA: 00
PATROLL: 2160	BEORDRAD: 23:26	AT ANTECKNINGAR:
	KLAR PÅ PLATS: 04:16	NB ÅTGÄRD: BITR ANMAN PTR
	AVSLUTAT: 04:16	N6 ANTAL GRIPPA: 00
T A R E I N S T A N C E J O U R N A L	23:20	AT ANTECKNINGAR: BROTTSPLATSEN
PATROLL: 2120	BEORDRAD: 23:20	NB ÅTGÄRD: BITR ANMAN PTR
	KLAR PÅ PLATS: 04:26	N6 ANTAL GRIPPA: 00
	AVSLUTAT: 04:26	N6 ANTAL GRIPPA: 00
PATROLL: 1160	BEORDRAD: 23:28	AT ANTECKNINGAR:
	KLAR PÅ PLATS: 04:17	NB ÅTGÄRD: BITR ANMAN PTR
	AVSLUTAT: 04:17	N6 ANTAL GRIPPA: 00
PATROLL: 2520	BEORDRAD: 23:51	AT ANTECKNINGAR:
	KLAR PÅ PLATS: 03:27	SS ÅTGÄRD: ANM/PRIMÄRRAPP, VD
	AVSLUTAT: 03:27	SS ANTAL GRIPPA: 00
PATROLL: 1227	BEORDRAD: 23:33	AT ANTECKNINGAR:
	KLAR PÅ PLATS: 04:17	NB ÅTGÄRD: BITR ANMAN PTR
	AVSLUTAT: 04:17	N6 ANTAL GRIPPA: 00

Delar av den mycket omtalade IM-listan

Till vänster inspelningen med klickljudet vid ordet "femtio", det vill säga B-maskinen som användes under mordnatten. Till höger A-maskinens ljudkurva utan klickljud

valt att inte kopiera över allt relevant material, utan istället satt igång med att redigera innehållet. Denna bandkopia hade också ett avgörande fel. Televerket disponerade vid tiden för mordet två band för tidsangivning, ett tekniskt felritt band A och band B som uppvisade ett lätt klickljud vid ordet "femtio". B-maskinen var en reservmaskin som automatiskt satte igång vid fel på A-maskinen. Under mordnatten användes bandet med bakgrundsljud - band B. Men polisens bandkopia innehöll inspelningar från båda bandmaskinerna. Detta innebar att någon hade manipulerat med bandet.

Den tekniska undersökningen hade genomförts för privata medel (17 000 kr) av elektronikingenjör Mauricio Vigil och professor Ernst Füntratt-Kloeps. Vad gällde deras avslöjanden kom Statens Kriminaltekniska Laboratorium (SKL) så småningom fram till att de hade "gjort korrekta mätningar, men fått felaktiga resultat".

LAC-bandets autenticitet har dock ifrågasatts av många fler. Bland annat eftersom polisens egen kopia tydligen varit så undermålig att kriminalkommissarie Jan Länninge, som för polisens räkning gjort en utskrift, har hört så fel att samtalets innebörd på flera ställen har blivit helt förvrängd (se sid 194). När originalbandet innan dess kopierats för spaningsledningens räkning hade samtalen och Fröken Ur överförts från 36 olika kanaler till en enda, det vill säga att bandet nu var i mono. Vid kopieringen hade man då och då släppt in Fröken Ur från originalbandet samtidigt som samtalen plockats ut från alla andra kanaler där de ibland legat omlott och nu kopierats in efter varandra! Detta gör att tiderna blir fullständigt opålitliga.

-Det stämmer, bekräftade biträdande larmchef Karlsand i *PalmeNytt nr 1 –2000*. Jag håller med om att en bra kopia borde ha haft åtminstone två kanaler, varav en särskild för Fröken Ur. Men tyvärr har vi inte haft de tekniska möjligheterna.

På SKL framställdes i november 1988 stereokopior som kvalitetsmässigt vida överträffade polisens monokopia från 1986. Men på *Redogörelse över inkommande samtal på 90 000 samt utskrift av bandinspelning av alla telefonsamtal och radiotrafik i samband med mordet* saknades nu inte mindre än 14 av totalt 27 samtal om mordet. Dessutom var vissa av de 13 samtalen på polisens kopia stympade. Logglistan har heller

inte sparats för eftervärlden, trots dess historiska värde och trots att dokumentationen i övrigt från Ledningscentralen är mycket bristfällig.

-Gallingrstiden för datalistan är fem år, varför listan ej längre finns inom myndigheten, förklarade polisöverintendent Göran Hansén. Och gallingrstiden för dagrapporterna är ett år varför denna handling heller inte finns hos myndigheten.

Det finns däremot ett efterdaterat maskinskrivet protokoll från Ledningscentralen, med märkliga fel och luckor. Det ska också finnas ett hemligt handskrivet protokoll över polisiära åtgärder - men var? Det vet man inte eftersom protokollet både finns och inte finns. Stockholmspolisen sa vid förfrågan att protokollet kanske finns hos dem, men att det i alla fall inte kunde lämnas ut då detta bedömdes kunna vara till men för utredningen.

-Allt skulle vara så hemligt, klagar Gösta Söderström. Inte ens jag fick se det handskrivna protokoll som påstås ha förts under mordnatten. I stället visade man mig ett maskinskrivet protokoll där det stod att inte mindre än 14 bilar larmades två minuter efter mordet! Men det är ju helt enkelt inte sant.

Detta protokoll är när man jämför det med de datauppgifter som Juristkommissionen tagit del av också tillrättalagt. Myndigheternas hantering av alla viktiga dokument, inkluderande både hemligstämpling och förstöring visar att detta är en brännbar fråga, men Palmekommissionens sekretariat kom fram till att Palmeutredarnas underlåtenhet att bevara Sambandscentralens datalogg och LACs band var ursäktligt. Två kommissionsledamöter ansåg däremot att förstörelsen av banden var utomordentligt uppseendeväckande. Vi läser Juristkommissionens egna ord:

”Det protokoll som fördes är knapphändigt och ofullständigt, särskilt vad gäller det första skedet av händelserna. Tidsangivelserna är inte exakta och stämmer inte heller på alla punkter med annan dokumentation, främst ingripandemeddelandena i det datoriserade systemet”.

-De som har manipulerat med tider och bevismaterial är poliser. Det innebär att det finns ett Polisspår, förklarade kommissarie Gösta Söderström. Men varför sanktioneras detta av åklagarna? Det innebär ju i så fall att det också finns ett Åklagarspår. Och varför är politikerna fullständigt tysta? Här har vi även ett Politikerspår, så det är helt fel att bara skylla det hela på polisen. Det är mycket, mycket större än så.

-Numera är jag faktiskt övertygad om att det i själva verket har gått ut två larm (!), ett kl 23.23 och ett kl 23.29, vilket måste ses som en verklig brandfackla. De involverade polispatrullerna mottog riktade anrop från polisens Ledningscentral och kunde sålunda ta del av information som inte var tillgänglig för andra polispatruller på fältet.

I en intervju i radions *P 1 den 14 juni -95* fortsatte Gösta Söderström:

-För min del anser jag att rättssamhället är otroligt skadat när Palmemordet inte blir löst på ett riktigt sätt. Men när det väl blir uppklarat så kommer många personer att ramla ner från sina pedestaler. Men det får man ta. Har man en gång skitat ner sina

Statskupp i Slowmotion

06/15 10:00 ☎ 08 852 99 80 ORDNPOLISEN STH 4002

STOCKHOLMS POLISDISTRIKT PROTOKOLL Blad 1 ODC-44
 Ordningsavdelningen 1976-02-28 Bilaga 0
 Driftsektionen
 Ledningscentralen

PROTOKOLL FÖRT *Lth* dagen 1976-02-28 kl 23:23 t o m dagen 19 - - kl

ANLEDNING: *Redningsaktion av Stabmanuskrif Palmes*
blot

CENTRAL LEDNING: *Wallersten, Hansson, Rydberg*

VH PKOM: *Lth*

PROTOKOLLFÖRARE: *Andersson, Söderqvist*

ÖVRIGT:

Klockan	Beslut, åtgärder, direktiv, anropsnr mm.
2323	<i>Arkiv ut skjutning stett i stavnings Tunnelbanan - Slussen i mån öppnigt från platsen där parken = 7 bilar</i>
	<i>U 12:30 3230 1520 1170 2160 912 2120 1180 2520 1227 5520 2733 2550 1210 Lth på platsen</i>
2329	<i>Reku ambulans 7: Sakb:</i>
2344	<i>LAC meddelade city den skadade av Olaf Palmes varit skadad.</i>
2347	<i>LUV meddelade reku reku</i>
2348	<i>Colt genom meddelade</i>
2350	<i>Samman. poliset Hammar underverkad.</i>
2357	<i>Dr. av. Bergeton 7 persontombull 1770</i>
2358	<i>Himn 5 andes genomskott 2150</i>
...	<i>Reaktionerna Bergeton 7 persontombull</i>
Antal	Vid bombhot även antal pm som medverkat vid eftersökning av misstänkt föremål.

Det påstådda originalprotokollet med 14 (!) bilar på plats redan kl 23.23. Lägg också märke till att man av misstag skrivit lördagen den 28 februari, i stället för fredagen.

STOCKHOLMS POLISDISTRIKT
 Ordningsavdelningen
 Driftsektionen
 Ledningscentralen

PROTOKOLL
 19 - -

Blad 1 ODe-44
 Bilaga C

PROTOKOLL FÖRT Lör ⁸ dagen 1986-02-23 kl 23.23 t o m dagen 19 - - kl

ANLEDNING: Döds skjutning av statsminister Olof Palme

CENTRAL LEDNING: Helander, Sandström, Berggren

VH PKOM: Koci

PROTOKOLLFÖRARE: Brolund, Söderquist

ÖVRIGT: _____

Klockan	Beslut, åtgärder, direktiv, anropsnr mm.
23.23	Inkom ett skjutning skett i korsningen Tunnelgatan - Sveavägen En man sprungit från platsen dunstas o keps. Rb 1230, 3230, 1520, 1170, 2160, 9152, 2120, 1180, 2520, 1227, 5520, 2733, 2550, 1210 till platsen.
23.29	Rekv ambulans till Sabb
23.44	Lac meddelar att den skjutne är Olof Palme svårt skadad.
23.44	KCV meddelade Tekn rekv
23.48	VD 1 jouren meddelade
23.50	Jourhav polischef Hansén underrättad
23.57	Svesv Frejgatan 1 person kontroll 1470
23.58	Humlegården genomskött 2150 Restaurangerna Birrer Jarlsqatan genomsköts
00.00	Sune Sandström meddelad - på väg Birrer Jarlsqatan 29 personkontroll 1227 Kungsgatan 5 fastigheten genomsköts
00.03	Då Claes Wallin Sabbataberos sjukhus konstaterade dödsfall.
Antal	Vid bombhot även antal pm som medverkat vid eftersökning av misstänkt föremål.

Det maskinskrivna protokollet. Även här har man haft problem att få dit rätt datum

fingerar, så får man stå för det.

-Det har ingenting med hämndbegär att göra, men sådana här brott måste lösas även om det inte är någon fullständig garanti för att det inte kommer att upprepas, kommenterade före ledamoten i Palmekommissionen, Georgij Arbatov, i *Dokument Inifrån* 1999. Om brottslingar kan se att det går att göra till och med mot en statsman av den kalibern utan att bli gripna, då kan de bestämma sig för att göra det även i framtiden. Det är som en slags uppmuntran till terrorism.

EN AMBULANS BLEV TVÅ

Hur otroligt det än kan te sig finns det frågetecken vad gäller antalet ambulanser på mordplatsen. Enligt den officiella versionen råkade Ambulans 951 från Sollentuna passera längs Sveavägen inte långt efter mordet.

-Det här blir kanske något för oss, tänkte vårdaren Christer Eriksson när en samling upprörda människor sprang fram för att hejda dem.

Situationen såg mycket allvarligt ut och ambulanspersonalen bedömde det som lämpligt att snabbt använda syrgastub och ansiktsmask. Det var mycket blod överallt och offret verkade helt livlös. Man bedömde det därför vara bäst att fortast möjligt transportera den skadade till Sabbatsbergs sjukhus. Då som först hörde personalen Olof Palmes namn nämnas. Chockade lastade man in patienten och körde därefter till Sabbatsberg efter att ha tagit en anmärkningsvärd omväg via Odengatan. Stämpeln på journalkortet från ankomsten till sjukhusets akutintag visade kl 23.35.

Det här är vad vittnen och polis på mordplatsen har sett. Men officiellt ska det ha funnits ytterligare en ambulans på plats (?). Officiella uttalanden från polisen, ambulanspersonal samt Jurist- och Edenmankommissionerna lägger en dunkel slöja över de faktiska förhållandena genom att påstå att de två ambulanserna ska ha sammanträffat vid brottsplatsen och att en man från Ambulans 912 hoppat över till Sollentunaambulans 951 och medföljt denna till Sabbatsbergs sjukhus. Med påslagna sirener borde de två ambulanserna ha varit en av de mest dramatiska händelserna vid brottsplatsen.

Men inga vittnen har sett ambulans nummer två. Inte ens vid SVT *Aktuellt*s ambitiösa rekonstruktion av minuterna efter mordet tog de båda ambulansmännen från Sollentuna, Christer Eriksson och Peter Andersson, upp frågan om

SABBATSBERGS SJUKHUS

270130-0499
PALME, SVEN OLOF JOACHIM
VÄSTERLÄNGG 31, 111
411 29 STJCKHGLM A

Diagnoser:

Avd.	Int.	Utskr.	Sjukskr.	%	Tid

FEB 20 23 35

Tidstämplarna på Palmes journalkort har också ifrågasatts

Sabbatsbergsambulansen. Det är också egendomligt att ingen av dessa har protesterat mot denna uppgift som ofta återgivits i massmedia. Kommissarie Gösta Söderström anser sig dessutom ha fog för att tidstämpeln på Olof Palmes journalkort har manipulerats. Enligt en utförlig artikel i tidningen *Internationalen* nr 21 -89 ska tiden ha ändrats från kl 23.38 till kl 23.35. Åttan har helt enkelt trixats bort för att bättre passa in i det officiella tidsschemat.

Sabbatsbergsambulansen 912 kördes av Maria Degerman, även hon Norrmalmsspolis (se sid 416) som just denna dag bytt arbetsplats och hoppat in extra som ambulanspersonal. Med sig hade hon Kenneth Lavrell, som sägs ha följt med den andra ambulansen. Samme Kenneth Lavrell medverkade även enligt egen uppgift som personal i samband med det mystiska dödsfallet i Stockholm 1987, då krigsmaterielinspektör Carl Fredrik Algernon dödades av ett tunnelbanetåg (se sid 342).

Vi lyssnar på några av mordnattens radiosamtal mellan LAC och de båda ambulanserna för att försöka reda ut frågetecknen. Först ut är Samtal 7 från LAC-bandets spår 9 och 13, parallellt med Fröken Urs tidsangivelser:

Ambulansman (upphetsat): 12-2218 (?). Vi...

”23:28 och 10”

Lisbet Palme (via radio avbryter med ett enda ord): Palme...

Ambulansman: Jodå, jag har sett..

Lisbet Palme (på väg bort/ svårt att urskilja): Palme har fallit..

Claes Bystedt (LAC) (till annan operatör): Fan, var det...

”23:28 och 20”

Ambulansman: Det är Nio-Fem-Ett... Sveavägen... blev vi stoppade... och jag kör honom till Sabbatsberg på ett par minuter bara. Skottskadad man... kvickt (?).

”23:28 och 30”

Gia Carneström (LAC): Man... Sabbatsberg... par minuter... skottskadad. Och hur har skadan tagit, var? Kom.

Ambulansman: Mitt i bröstkorgen och det är en känd person, kom.

Manlig operatör: Tar du in det? (parallellt med söksignal)

Kvinnlig operatör (i bakgrunden: Tretton nån (?)... esseff-bil (?))

”23:28 och 40”

Gia Carneström (LAC): Det är uppfattat.

(Lisbet Palmes ord ”Palme” och ”Palme har fallit” finns av okänd anledning ingenstans i den officiella dokumentationen).

Det här samtalet påstås utgöra det definitiva beviset på att Olof Palme redan vid den här tidpunkten varit på väg till Sabbatsbergs sjukhus. Enligt vittnen på mordplatsen satte ambulans 951 på sirenerna så snart de lämnade brottsplatsen.

-Skrikan slogs på så fort han körde i väg, minns kommissarie Gösta Söderström.

Statskupp i Slowmotion

Men vid genomlysning av samtalet hörs inte dessa! Så borde ha varit fallet, fastslår bland andra ambulansjouren i Uppsala enligt *PalmeNytt nr 1 -96*, som ser det här som ett säkert tecken på förfalskning.

Samtal 9 var hemligstämplat ända till 1994, troligtvis på grund av att man omtalar antalet ambulanser:

Gia Carneström (LAC): Nio-Tolv, har vi kontakt? (samtidig söksignal)

Manlig operatör (i bakgrunden): Ett-Noll-Två. Ett-Noll-Två?

”23:31 och 20”

Maria Degerman (ambulans 912) (via radio): Nio-Tolv. Eastmanska (?).

Gia Carneström(LAC): Ja Tolv, ni har inte hittat någonting än misstänker jag, kom?

”23:31 och 30”

Maria Degerman (ambulans 912): Jodå, det var en bil som var före oss på plats så det är fixat här. Vi är två bilar och vi är inne på Sabb nu, kom!

Gia Carneström (LAC): Ja, det är taget.

”23:31 och 40”

Enligt polisens version, sammanställd av kriminalkommissarie Jan Länninge, är den avgörande meningen istället:

-Jodå, det var en bil som var före oss på plats så det är fixat här. Vi är två bilar och vi är på plats nu, kom! (Hur kan någon höra så fel?)

Vi avslutar med Samtal 10 från LAC-bandets spår 13:

”23:37 och 20”

Gia Carneström (LAC): Ja Gia.

Kenneth Lavrell (Ambulans 912) (per telefon): Ja tjenare, Kenneth Nio-Tolv.

Gia Carneström (LAC): Hej.

Kenneth Lavrell (Ambulans 912): Hörru, vi är lediga nu igen.

Gia Carneström (LAC): Mm.

Kenneth Lavrell (Ambulans 912): De står och...

Gia Carneström (LAC): Hur går det med den här då?

Kommer han att överleva?

Kenneth Lavrell (Ambulans 912): Nej.

Gia Carneström (LAC): Nej.

Kenneth Lavrell (Ambulans 912): Olof Palme.

”23:37 och 30”

Kenneth Lavrell

Gia Carneström (LAC): Va sa?!

Kenneth Lavrell (Ambulans 912): Palme är det. Olof Palme. Jo, det är sant.

Gia Carneström (LAC): Nej, är det sant?

”23:37 och 40”

Kenneth Lavrell (Ambulans 912): Jo, två skott. Ett rakt i bröstet. Jag vet inte var det andra sitter, var det har tagit. Det var två skott i varje fall.

Gia Carneström (LAC): Är det sant?

Kenneth Lavrell (Ambulans 912): Jaaa.

Gia Carneström (LAC): Sta.. vår statsminister?!

Kenneth Lavrell (Ambulans 912): Ja, våran statsminister. Du får be, vad heter hon..? Nio-Fem-Ett... hon vi löste av nu va. (slutet osäkert)

”23:37 och 50”

Gia Carneström (LAC): Mm.

Kenneth Lavrell (Ambulans 912): ..eller vilka det var... så håller inte jag (?). De ringer väl sig klara snart då.

Gia Carneström (LAC): Okej.

Kenneth Lavrell (Ambulans 912): Det är bra. Vi är i alla fall lediga.

Gia Carneström (LAC): Ja.

Kenneth Lavrell (Ambulans 912): Det är bra. Hej.

Gia Carneström (LAC): Hej.

En summering: Inget vittne har sett den larmade Sabbatsbergsambulansen 912 på mordplatsen. Denna ambulans ropade heller aldrig in sig på plats vid Dekorima och förefaller inte ens ha lämnat Sabbatsbergs närmaste omgivning. Varför detta märkliga arrangemang med dubbla ambulanser (se sid 714) och varför var polisen under mordnatten så intresserad av uttiden för Sabbatsbergsambulansen (se sid 122)?

Att ta reda på denna tid var en av de allra första spaningsåtgärderna som vidtogs och prioriterades så högt att man gjorde förfrågningar per telefon redan innan man informerat polisledningen om mordet.

Senare brydde man sig inte ens om att förhöra personalen.

Hur många ambulanser?

Trauman kan inte förträngas eller förlösas. De är belastningar för ett samhälle intill den dag de kan upplösas. Och en upplösning av det trauma som drabbade oss vid Olof Palmes död kan bara komma, om dunklet skringras och ljuset kan falla på något som tyder på en rationellt acceptabel sanning och förklaring.

Jörn Svensson, Edenmankommissionen

BEHANDLING AV VITTNEN

En central fråga kring mordet har hela tiden varit alla observationer av mystiska män med walkietalkies. Det finns även enligt *Aftonbladet* den 9 februari -92 en mängd vittnen som berättat om övervakning av Palmes bostad. I en radiointervju i *Kanalen* lät journalisten Lars Borgnäs den dåvarande Palmeåklagaren Jörgen Almblad svara på frågan om antalet walkietalkies kring mordplatsen:

-Jag tror att det är strax över femtio (!).

-Hur många av dem har fått vad du tycker är nöjaktiga förklaringar?

-Njaa, svarade Almblad, inte så många. Men det är bara ett trettioital som behandlar själva morddagen.

Att det rör sig om minst femtio walkietalkieobservationer måste ses som en oerhörd replik, eftersom samma åklagare har gjort sitt bästa för att sätta dit en ensam alkoholist utan motiv.

-Det fantastiska är dock att alla observationer är gjorda enbart i närheten av den blivande mordplatsen, kommenterade spaningsledaren Hans Ölvebro. Det finns inga andra iakttagelser åt andra håll (?).

Gemensamt för nästan alla vittnen är att spaningsledningen av någon anledning ignorerat dem. De har nonchalerats, trakasserats, misskrediterats, duperats och avspisats på ett närmast häpnadsväckande sätt. Många uttalanden har förfalskats eller hemligstämplats. I vissa extrema fall har vittnena hänvisats till Säpo som inte dragit sig för att skrämja dem att ta tillbaka sina vittnesmål. De flesta vittnena är i dag rädda och vill ingenting säga.

Här följer en kort presentation av några av de mest centrala vittnena och hur de har behandlats av utredarna.

Jörgen Almblad

ULLA STRÖMBECK-LARSSON (se sid 49)

Via en bekant anmälde Ulla Strömbeck-Larsson kort efter mordet vad hon sett på Gamla stans tunnelbanestation. Först påstod utredarna att det rörde sig om två Säpomän. Därefter hette det att mannen var från KEE, enligt *Granskningskommissionens betänkande 1999* beteckningen för den så kallade Ekoroteln.

-Sedan dröjde det väl ungefär fjorton dagar innan en Palmeutredare ringde mig och sa att jag skulle glömma alltihop. Männen jag hade sett var knarkspanare.

Spaningsledningen hade hittat ett par unga spanare i 25-årsåldern, två polismän från Södermalms vaktdistrikt vid namn Mikael Larsson och Claes Björklund. Den här kvällen hade de bevakat skinheads på Söder. De stämde visserligen inte in på Ullas beskrivning, det var fel ålder, fel kroppsbyggnad, fel klädsel, fel utrustning och bara en av dem som hade haft radio. Dessutom hade de suttit och fikat vid den aktuella tiden.

-Jag höll på att skratta på mig när jag hörde hur vittnet ska ha beskrivit mig, förklarade Mikael Larsson i radioprogrammet *Kanalen* den 20 september 1989. Att jag skulle ha vara tunnhårig och i 50-årsåldern. Och fet - jag menar jag var 26 år då och såg inte äldre ut än så. Och fet, det kan man ju knappast säga att jag är. Och Klasse är ju ännu smalare än jag...

Strömbeck-Larsson

Men spaningsledningen var nöjd och när en av polismännen undrade över att ingenting tycktes stämma avfärdades Ulla Strömbeck-Larsson i direkt hopljugna vändningar. Spaningsledaren Hans Holmér ansåg att hon mindes alltför mycket detaljer. Hon var inte trovärdig, mytoman och påstods vara en så kallad ”baglady, en sån som går och rotar i papperskorgar”.

Hans efterträdare Hans Ölvebro trodde inte att hennes iakttagelser behövde ha med mordet att göra. Vidare skulle hennes tidsuppgifter ha ändrat sig från gång till gång, speciellt efter att hon varit i kontakt med privatspanaren Sven Anér. Tider, platser och detaljer stämde inte längre.

Det är dock rena lögner. Vid en noggrann kontroll visar det sig att hon har varit mycket exakt vid samtliga förhör.

HENRY NYBERG (se sid 623)

Riksdagens vaktmästare Henry Nyberg hade kontaktat polisen redan veckan efter mordet för att berätta om tre mystiska män han sett uppehålla sig utanför Palmes bostad. Polisens intresse var dock mycket svalt och Nyberg kallades inte ens till förhör. Han fick heller aldrig på plats visa var männen stått eller titta på bilder för att identifiera dem. I sitt arbete vid riksdagen hade Nyberg daglig kontakt med politikernas livvakter och kunde därför utesluta att männen han sett kom från livvaktstyrkan. Eftersom han

hade memorerat männens utseende ansåg han det av största vikt att få lämna sina upplysningar.

I *Aftonbladet* den 9 februari -92 kommenterade spaningsledaren Hans Ölvebro Henry Nybergs uppgifter så här:

-Vittnet som arbetar i Riksdagen har vi varit i kontakt med vid fyra tillfällen. Han är inte trovärdig. Om alla vittnesuppgifter vi har från Västerlånggatan stämmer skulle det vara ett hundratal man som bevakat makarna Palme.

Hans Ölvebro medverkade även i *Striptease* där journalisterna Lars Borgnäs och Tomas Bresky grillade honom om den mystiska trion:

-Ja, Hans Ölvebro, ni har alltså hittat de här männen?

-Det anser vi, ja.

-Vilka var de?

-Jaa, det är som vanligt alltså, jag kan inte tala om vilka de är, men i utredningen finns det ett antal personer då som vi kan plocka in som de här. De har beskrivit att de betedde sig på det här sättet.

-Varför stod de där hela veckan?

-De utförde ett arbete i en lokal där, svarade Ölvebro.

-Var låg den lokalen?

-Ja, den ... nu fortsätter vi och fortsätter och till slut kan man då också komma fram till vilka det är, men jag är inte beredd att avslöja de här personerna.

-Vilken nationalitet, kan du säga det?

-Ja, de är inte svenskar.

-Ingen av dem?

-Nej.

-Har de anmält sig själva eller har ni hittat dem på annat sätt?

-Ja, det gick genom den dörrknackningsaktion som man gjorde i Gamla stan där man frågade människor vilka som var ute och ... ja, vad de har gjort, och då kom man fram till att de här tre personerna var ... hjälpte till vid en renovering av en fastighet.

-Men varför har ni inte låtit Henry Nyberg titta på foton av de här tre, inflikade Tomas Bresky. Det hade ju varit ett väldigt bra sätt, enkelt...

-Att övertyga Henry Nyberg?

-Nej, att ni skulle övertyga er själva. Då hade man ju fått hundra procents...

-Ja men, med den beskrivning som han nu har gett, så överensstämmer det här alltså precis när det gäller klädsel och färg på håret och såna här saker, och man har inte ansett sig...

-Men säkra kan ni inte vara?

-Så långt man nu kan bli säker, svarade Ölvebro. Man kan ju inte bli säker även

Henry Nyberg

Statskupp i Slowmotion

om Henry Nyberg pekat ut dem.

-Kanske skulle det bli lite säkrare om han fick - och inte minst att Henry Nyberg själv fick känna att det var rätt personer?

-Men det är inte så vi gör i utredningen att vi ringer till varje människa som har hört av sig till utredningen och säger att du hade fel eller rätt.

-Kan ni göra ett undantag för Henry Nyberg och visa bilder på de här personerna?

-Nej, men däremot har jag talat om för honom, för drygt ett år sedan, att de här personerna är identifierade.

-Jo, det vet vi ju. Men ni kan inte tänka er att visa bilder för honom?

-Nej, bara för att tillfredsställa honom tänker vi inte göra det, avslutade Ölvebro.

IVAN (JOVAN) VON BIRCHAN (se sid 366)

Ivan von Birchán som försökte varna Olof Palme innan mordet, stämplades som mytoman. Den 31 oktober 1986 beslöt byråchef PG Näss vid Säpo att ärendet skulle läggas ad acta, vilket betyder "Föranleder för närvarande ej vidare åtgärd". Innan dess hade spaningsledaren Hans Holmér tackat för von Birchans varningar genom att beordra en husrannsakan hemma hos denne. Anledningen skulle vara misstanke om olaga vapeninnehav. Vid undersökningen beslagtogs också - ett harpungevär.

BORIS ERSSON (se sid 617)

Den svenske journalisten Boris Ersson som redan 1994 lämnat in mycket detaljerade uppgifter om det så kallade Sydafrikaspåret, hördes först flera år senare av spaningsledningen. Via den före detta chefen vid den sydafrikanska säkerhetstjänstens dödspatruller, Dirk Coetzee, hade Ersson sammanförts med en person, "Källa A". Källan visade sig senare vara agenten Riian Stander (se sid 617).

Hans Ölvebro bjöd då på lunch och höll ett vardagligt samtal, utan några egentliga frågor. Trots att Ersson hade namn och massor med detaljer kring de sydafrikanska agenternas inblandning visades endast ett mycket svalt intresse. Boris Ersson kallades dock i samband med ett framträdande i TV4s *Kalla Fakta* till vad som kallades ett regelrätt förhör. Men även här var resultatet det samma.

-Det enda Ölvebro egentligen frågade mig om var adresser till olika nattklubbar i Sun City i Sydafrika, förklarade en mycket besviken Boris Ersson.

Boris Ersson

RÖD BIL (se sid 69)

En av de båda personerna i bilen bakom den röda bilen som vinglade fram på Sveavägen strax före mordet, ringde någon dag efter mordet till polisen, varefter båda så

småningom telefonförhördes utan större engagemang från polisens sida. Kan detta röra sig om samma röda bil som väktaren Anette Kohut berättar om i sitt hemligstämplade förhör.

Lägg märke till att det också var en röd bil som stod på tomgång på Johannesgatan inte långt från de två walkietalkiemännen som vittnet Eva observerade (se sid 62, 210).

ANETTE KOHUT (se sid 80)

Förhöret med den kvinnliga väktaren i Skandiahuset, Anette Kohut, som kört ut från baksidan av Skandiahuset strax efter skotten på Sveavägen, hemligstämplades omedelbart. Hon förstod själv inte vad som var så hemligt med hennes berättelse. Utförliga uppgifter om den ovan nämnda röda bilen fanns dock med i hennes förhör.

ENGELSK LEGOSOLDAT

Det första larmet till Hans Holmér gällde en engelsk legoknekt som tackat nej till erbjudandet att skjuta Olof Palme på uppdrag av en grupp svenska affärsmän. Säpo ringde sin brittiska kollega och fick svar direkt. Mannen ifråga var ”känd som professionell idiot och lögnare”. Larmet avskrevs samma kväll.

KARIN JOHANSSON (se sid 73)

Sjukvårdsbiträdet Karin Johansson gav tillsammans med sin väninna Anna Hage Olof Palme första hjälpen på trottoaren. Enligt *Internationalen nr 3 -88* besöktes hon en vecka senare av två hotfulla poliser.

-De sa att de var från polisen, men visade ingen polislegitimation, berättade Karin Johansson för tidningen *Arbetet den 14 december 1987*. Sedan började de bära sig konstigt åt. Meningen var att de skulle presentera sig för mig som att de skulle finnas till hands om jag behövde skydd och kände mig hotad.

-Men till sist var jag tvungen att säga att jag skulle gå på toaletten för att komma åt att ringa Anna (Hage).

Efter samtalet ringde väninnan omedelbart upp de polisdistrikt männen sa sig tillhöra för att kontrollera om de verkligen hade skickats därifrån, vilket bekräftades av vakthavande.

-Men Karin var skräddad och kränkt, tror jag, förklarade Anna Hage. Poliserna hade betett sig mycket märkligt.

Enligt Karin Johansson själv tog de inte hennes oro för sin säkerhet på allvar:

-De menade att jag inte alls var i fara, trots att jag hade varit i tidningarna. Jag heter ju Johansson. Det skulle inte gå att spåra, menade de. Sedan övergick de till att väldigt bryskt försöka få mig att tro att jag var så gott som rubbad, varpå de gav mig telefonnummer till Huddinge sjukhus, psykiatriska kliniken där, och insisterade på att jag skulle ta kontakt med dem.

SIGGE CEDERGREN (se sid 76)

Spelklubbsägaren Sigge Cedergrens berättelse, som han upprepade ända från början i många förhör, innebar att en vit Volvo parkerad på Luntmakargatan blockerat hans färd vid upprepade tillfällen. När sedan skotten fallit for Volvon iväg.

I *Striptease* utfrågades spaningsledaren Hans Ölvebro om vem som körde den vita bilen.

-Utifrån andra vittnesuppgifter då på platsen här, så kan det liksom inte ligga riktigt vid den här tidpunkten, va, svarade Ölvebro. För det finns ju till och med ett vittne som står längre ner i korsningen Luntmakargatan och Tunnelgatan, och han har inte gjort den iakttagelsen, och han vet vi att han var där när skotten smäll. Däremot så finns det beskrivet i utredningen av

en person som var boende i det här kvarteret, som var ute och flyttade sin vita Volvo. Och det beteende som han då, eller den personen, har givit det här tillfället överensstämmer med Sigge Cedergrens...

-Och när var det han gjorde det?

-Ja, det vill jag inte gå in på vilken tid.

-Men var det då ungefär vid mordtillfället?

-Ja, det är ju den här kvällen!

-Men var det då vid...

-Men jag säger ju att det kan inte vara på det sättet, att det är just när skotten smäller. För vittnet som står där nere och sedan ser mördaren springa över Luntmakargatan och vidare uppför trapporna, han har inte gjort den där iakttagelsen.

-Men han kanske inte såg att det här hände?

-Ja men, eftersom det nu är så nära så måste han ju ha sett de här bilrörelserna bakom sig och bli intresserad av det också. Han har inte sett detta.

-Så ni låter ett annat vittne utesluta Sigge Cedergrens berättelse?

-Ja.

Sigge Cedergren

MARI SANDSTRÖM (se sid 580)

Den svenska FN-tjänstekvinnan Mari Sandström som redan i maj 1987 lämnade extremt detaljerad information om den sydafrikanska delen av mordkommandot förvånades över att polisen inte hörde av sig. Först 1996 tvingades utredarna ta itu med uppgifterna i samband med det så kallade Sydafrikaspåret.

Mari Sandström

SVENSK HEMSLÖJD (se sid 42)

Vad gällde männen som på morddagen gjorde mottagningstester med walkietalkies vid Svensk Hemslöjds butik i Skandiahuset, ansåg Palmegruppen att denna händelse var ointressant, eftersom ingen på förhand kunde ha vetat att statsministern skulle passera just där.

LARS JEPPSSON (se sid 74)

Lars Jeppsson, mannen som sprang efter mördaren, förhördes gång på gång. Lars bodde i Sollentuna och det bör tilläggas att han sedan tidigare kände igen Christer Pettersson till utseendet. Trots det nämnde han aldrig honom med ett ord. Han utfrågades i detalj av ”hårda och jobbiga” poliser om hur han gått och exakt var han stått minuterna före dådet. Enligt honom fick polisen honom att känna sig anklagad, precis som om han själv skulle ha varit delaktig i mordet. I ett av förhören frågade en mordspanare till och med om han ”haft vapen i väskan vid något tillfälle.”

Spaningsledningens vidare agerande är också anmärkningsvärt. Jeppsson fick vara med vid två rekonstruktioner som delvis byggde på hans eget vittnesmål. Men märkligt nog fanns inte kommissariebil 1520 med vid dessa, trots att det var just den polisbil han sett svänga upp på David Bagares gata och med vars besättning han talat!

Spaningsledningens talesman Ingvar Eriksson kommenterade den ”bortglömda” polisbilen så här:

-Det är inte vår uppgift att ta reda på vad poliser gör och inte gör. Vi utreder ett mord.

VITNET I

Vittnet I som påstod sig ha sett en man komma springande kl 23.25 på David Bagares gata hörde först av sig till spaningsledningen 1996, tio år efter mordet. Han var då övertygad om att den springande mannen var identisk med Christer Pettersson (se sid 282). Denne hade varit andfädd och luktade svett. Detta vittne togs på största allvar och ingick i resningsansökan mot Pettersson som gjordes 1998.

HANS HONGELIN (se sid 100)

Hans Hongelin var taxichauffören som såg en man hoppa in i en parkerad VW Passat på Snickarebacken och försvinna iväg med en rivstart. Den 4 mars 1986 gick det ut rikslarm efter bilen. Polisen utgick dock från att en eventuell flyktbil måste vara falskskyldad och tog därför inte så allvarligt på Hongelins uppgifter om bilnumret.

LARS KRANTZ (se sid 85)

TV-producenten Lars Krantz är en av personerna som såg två mystiska män hoppa ombord på buss 43 några få minuter efter mordet.

Fyra dagar efter mordet satt Krantz som åskådare vid en rättegång mot tidskriften 399. Denna hade publicerat bilder på två poliser och anklagat dessa för att ha misshandlat

en man vid namn Rolf Machnow till döds i ett litet förhöringsrum på T-Centralen (se sid 417). Krantz kände då plötsligt igen en av polismännen på hans markerade hakparti. Det var den mystiska mannen från buss 43, Baseballpoliserna Thomas Piltz. Samme Thomas Piltz som vittnet Jerker strax före mordet känt igen som en de många walkietalkiemännen.

Redan samma kväll tog Krantz kontakt med Hans Holmér i TV-huset sedan denne avslutat sin dagliga TV-pressekonferens. Han påkallade spaningsledarens uppmärksamhet och visade honom en tidningsbild av Thomas Piltz. Då en av Holmér's livvakter frågade om vem bilden föreställde, svarade Holmér ”en kollega”, varefter han reste sig upp och försvann tillsammans med sin livvakt.

Samtalet med Holmér fick ändå följder. Från och med nu övertog Säpo alla undersökningar som föranleddes av polisens egendomliga beteende under mordnatten. Även Lars Krantz kallades några gånger till Säpo, som dock bara försökte förvirra och misskreditera honom. Bland annat ville man med hjälp av hans dotter lura honom till att tro att han gjort sina iakttagelser den 24:e februari istället för den 28:e. Han konfronterades även med en falsk busschaufför och senare ytterligare en kvinnlig busschaufför, vilka påstod att han skulle ha åkt med en helt annan buss.

Krantz fick till sist själv leta rätt på den riktiga bussföraren, Peter Lövgren. Denne bekräftade vad Krantz hade sett. Han hade till och med, helt oberoende av Krantz, strax efter mordet vänt sig till spanarna. Trots att han vid denna tidpunkt inte hade haft en aning om att de båda männen han sett var poliser, togs han omedelbart om hand av Säpo. Både Krantz och busschauffören hördes av kriminalinspektör Jan Sundström. Polisspåret togs alltså på allvar, fast bakom stängda dörrar. Säpo försökte nu spela ut de båda vittnena mot varandra och skrämja dem genom skuggning, avlyssning och förtäckta hot. Både busschauffören och Lars Krantz kände av den psykiska terrorn.

(Lars Krantz har numera ändrat inriktning på sina efterforskningar och förnekar idag sin identifiering av polisen Thomas Piltz och dennes kollega Leif Tell. Nu är det istället teorin om att Lisbet och Joakim Palme sköt Olof Palme med en startpistol som gäller).

Thomas Piltz, bördig från Malmötrakten, var känd för att vara en hårdför Norrmalmspolis och ingick i den ökända Baseballigan (se sid 417). På knappa två år i början av 1980-talet drog han på sig över 25 anmälningar för misshandel (se sid 417). Två dagar före mordet på Olof Palme stod Thomas Piltz och kollegan Thomas Ekesäter (se sid 476) åtalad för misshandel av en

Baseballpoliserna Piltz och Tell - bussresenärer?

15-årig pojke.

Thomas Piltz är även förhörd kort efter mordet, den 13 mars 1986. Han fick därvid alibi av sin sambo. Dessa förhör är emellertid märkliga. Spaningsledningen ville förhöra honom och hans sambo samtidigt, oberoende av varandra - men Piltz vägrade.

På frågan om vad han hade gjort vid tiden för mordet på statsministern, något som har bränt sig in i de flestas minne, svarade han förstrött:

- Jag var väl hemma.
- Vad gjorde du på kvällen då?
- Jag vet inte så noga, jag tittade väl på TV.
- Vad såg du då?
- Vet inte.
- Vad gjorde du mer då?
- Jag och min sambo åt väl något, vad kommer jag inte ihåg.
- Vad gjorde ni mer då?
- Inget. Vi gick väl och la oss.

Morgonen efter hade paret väckts av kollegan Leif Tell (se sid 417) som ringde och berättade att Olof Palme var död. Tell och Piltz skulle därefter besöka sin advokat. Dagen därpå förhördes Thomas Piltzs sambo som av någon anledning kunde ge betydligt rakare besked:

-Vi var hemma på kvällen Thomas och jag. Vi tittade på TV och såg på Kommissarie Flanagan. Vi åt en indonesisk gryta, drack lite vin, satt och snackade en stund och gick sedan och la oss.

Thomas Piltz friades alltså från alla misstankar. En bekant till Piltz påstod sig vidare ha varit tillsammans med honom fram till klockan sju på kvällen. Bland annat skulle de ha hjälpt varandra med bilreparationer. Efter dessa förhör friades han även av spaningsledningen

Dock togs han in för ytterligare ett förhör, sedan ett anonymt polistips hävdade att han inte varit hemma på mordkvällen - han hade inte svarat i telefon. Detta faktum påverkade emellertid inte spaningsledningens bedömning.

Leif Tell

Thomas Piltz

STEFAN GLANTZ (se sid 101)

Stefan Glantz är vittnet som försökte återuppliva Palme med mun-mot-mun metoden. Han lämnade mordplatsen i ilska eftersom polisen inte ville förhöra honom. Först dagen efter fick han veta att det var statsministern som hade blivit skjuten.

BJÖRN ROSENGREN (se sid 53)

TCO-ordföranden Björn Rosengren som satt med sin hustru på bänkraden bakom statsministerparet under bioföreställningen sa:

-Polisen har skött det här underligt. Varför gick de inte ut i radio och TV redan på lördagsmorgonen och kallade alla tillbaka till biografen? Då hade de kunnat rekonstruera hela bioföreställningen.

BUSSCHAUFFÖREN LÖVGREN (se sid 54)

Efter drygt ett och ett halvt års tystnad framträdde busschauffören Lövgren i radioprogrammet *Kanalen*.

-Jag är helt säker på vilka männen var, berättade han. Det var poliserna Leif Tell och Thomas Piltz i Baseballigan. Samma poliser som Hans Forssman vid Säpo under förhör med mig sagt att man siktat in sig på. Från Säpo har man också sagt att polisen anser att en av dem är mördaren. Jag har sett Piltz och Tell vid flera tillfällen sedan dess. De har klivit på bussen, liksom för att kolla att jag är jag. Kvinnan med det ljusa håret tillhör samma polisgång. Hon är känd för att vara deras hantlangare, enligt inspektör Forssman. Vid ett tillfälle senare under våren fotograferade hon mig. Jag har känt mig hotad till livet och har nu i ett och ett halvt år levt omgiven av spanare och det här polisgången. Det har varit en mycket pressande tid.

-Det har varit en annan sak också. När jag för första gången fick se ett foto av ”33-åringen”, Victor Gunnarsson (se sid 267), gick jag i taket. Den sminkade polisen på min buss var mycket lik 33-åringen. Samma näsform, samma ögonvinklar och läppar. Han var helt klart sminkad för att likna denne. Varför vet jag inte säkert. Troligen för att skapa förvirring. Men en sak är säker. Det här är en jävla soppa!

I slutet av april dök bussföraren Lövgren upp på UD och krävde att få tala med utrikesminister Sten Andersson eller kabinetssekreterare Pierre Schori. ABAB-vakten ringde till spaningsledningen som ordnade ett möte med Sten Andersson. Enligt vissa uppgifter ska Lövgren senare ha erbjudits 200 000 kronor av tidningen *Dagens Nyheter* för sin story.

MAGNUS PRIM (se sid 97)

Några dagar efter mordet berättade paret Prim för en släkting om walkietalkiemannen de sett. Denne tog kontakt med Palmeutredarna och strax därefter blev Magnus Prim kallad till polishuset för förhör.

-Ja, förhör och förhör, jag kom till receptionen där en kvinna mötte upp. Men när jag berättade vad jag sett, fick jag mest en känsla av att hon ville bli av med mig. En av de första frågorna jag fick var om det var en utlänning eller en svensk jag hade sett. Det var i högsta grad en arier, svarade jag lite skämtsamt. Han var ju lång och blond.

-Sedan hörde jag inte av dem något mer.

Enligt spaningsledaren Hans Ölvebro hade även denne Magnus Prim uppgivit

varierande uppgifter från gång till gång. Tidpunkten ska enligt Ölvebro också vara först efter kl 23.30.

Detta stämmer inte.

Även hustrun är hörd, dock först i januari 1989. Hon uppgav då bland annat att hennes make flera gånger talat om den mystiske walkietalkiemannen under deras färd söderut från Stockholm på mordnatten.

Magnus Prim

ANNA BRITA ANDRÉ (se sid 59)

-Jag fick veta att mordet hade hänt när jag satte på TVn på lördagsmorgonen och med detsamma slog det mig att de två mörka män och den blonde mannen vi sett komma springande på Holländaregatan kunde vara inblandade. Då ringde jag upp spaningsledningen. Jag får säga att de verkade helt ointresserade. Någon lång blond var inte aktuell i det här sammanhanget, sa polisen. Och sedan var det slut på samtalet. De tog inte ens mitt telefonnummer eller adress.

Anna Brita Andrés vittnesmål registrerades heller aldrig, vilket uppmärksammades av Lars Borgnäs i programmet *Striptease*:

-Ni har hittat även de här männen, Hans Ölvebro?

-Ja, tack vare att någon nu då har gått ut med den här uppgiften, så är det faktiskt så att de personer som sprang här har hört av sig till utredningen och talat om att de gjorde det.

-Varför sprang de?

-De hade bråttom till ett pendeltåg.

-Och kan du säga nånting om dem? Vilket land kommer de ifrån?

-De är svenskar.

-Även de mörka? Hon uppfattade dem som sydeuropeer.

-Ja, men det är väl en sak hur man uppfattar folk. De personer ... det finns ingen...

-Ni har alltså namnen?

-Oh ja, svarade Ölvebro självsäkert.

-Kan Anna-Brita André få se bilder på dem?

-Finns inget skäl. De här personerna har ju känt igen sig utifrån vad hon berättat och ringer till oss och säger: Det var jag och min kompis som sprang där.

-Det finns ingen anledning att få hundra procentig säkerhet, tycker du, fortsatte Borgnäs. Det är nämligen så att Anna-Brita André kommer ihåg den blonde mannens utseende oerhört väl, för han liknade en person hon känner.

-Jag vill minnas att det är nånting som hon också sa,

Anna Brita André

Statskupp i Slowmotion

ja.

-Men ni tycker ändå inte det finns anledning att kontrollera det mot henne så att säga?

-Ja, vi anser ju inte att det är nödvändigt.

Det har spekulerats mycket i vilka dessa tre herrar kan vara. Enligt uppgift från svensk kriminalpolis - ej Palmeutredarna - rörde det sig i stället om tre mellaneuropéer, av vilka två 1994 var döda. Av "allt att döma avrättade" (!) (se sid 613).

TRAPPMANNEN (se sid 78)

Den så kallade Trappmannen som blivit påsprungen av mördaren strax ovanför trapporna på Malmskillnadsgatan försökte omedelbart efter mordet intressera Palmegruppen för sina iakttagelser. Men utan framgång. Först i samband med resningen mot Christer Pettersson (se sid 282) elva år senare valde man att lyssna. Han identifierade då gärningsmannen som Pettersson.

LEIF KAHLBOM (se sid 47)

Vittnet Leif Kahlbom ingick i ett sällskap på fyra personer som cirka halv åtta på mordkvällen fick se en walkietalkieutrustad man i närheten av paret Palmes bostad. Detta tips är ett av de enda som har bekräftats.

I den så kallade Gärningsmannaprofilen uppger man att mannen inte kunnat identifieras. Man drar dock den märkliga slutsatsen att mannen hur som helst inte bevakat Palmes bostad så dags på kvällen (kl 19.30), eftersom "det hör till ovanligheterna för personer i Palmes ålder och ställning att man går ut så sent på kvällen. Nöjen är främst tillkomna för en yngre publik. Bjudningsmiddagar börjar inte så sent. Kvällspromenader tar man vanligen inte om man kommit hem så sent kalla februarikvällar."

Leif Kahlbom

YVONNE NIEMINEN (se sid 80)

Vittnet Yvonne Nieminen, hörd den 2 mars 1986, är kanske Palmeutredningens viktigaste vittne. Under "PKKtiden" kom polisen hem till henne vid ett par tillfällen, men eftersom hon var orubblig angående att mannen hon mött var svensk minskade intresset. I rättegångarna mot Christer Pettersson kallade åklagarna 39 vittnen - men aldrig Nieminen. Skälet sas vara att *Kvällsposten* i Malmö hade låtit henne titta på ett foto av Christer Pettersson redan samma kväll denne greps. Därmed var hon förbrukad som vittne.

SUNNIVA "Vittnet Ingrid" THELESTAM (se sid 61)

Sunniva Thelestam som sett en mystisk polisbil på Drottninggatan, anmälde sina iakttagelser till polisen, men hördes först sedan hennes observationer blivit offentligt kända i radioprogrammet *Kanalen* ett år senare. Till en början svarade den dåvarande Palmeåklagaren Jörgen Almblad så här:

-Ja, vi vet i alla fall vilken bil det **inte** var. Det var ingen polisbil.

I en artikel i *Dagens Nyheter* den 7 november -87 ändrade han detta till:

-Bilen på Drottninggatan var en väktarbil som passerade där tre gånger under kvällens lopp. Vi har hört föraren och **vet** att det var han som talade i radio.

I *Svenska Dagbladet* den 28 februari -96 kommenterade spaningsledaren Hans Ölvebro fallet så här:

-Väktaren har varit på den aktuella platsen hela tiden. Det har han bekräftat för oss, det finns inga tvivel.

Detta bekräftades av Palmegruppens talesman Ingvar Eriksson, som dock sa sig ha glömt väktarens namn och vilket vaktbolag det var frågan om. Enligt Eriksson hade man gjort en rekonstruktion på platsen med väktaren ifråga och då funnit att allting stämde med vittnets iakttagelser. Märkligt nog fick Sunniva Thelestam inte själv vara med vid denna rekonstruktion av hennes eget vittnesmål!

Så småningom lyckades *Kanalens* reportrar utröna att det rörde sig om en väktare anställd vid Svensk Bevakningstjänst.

-Jag har läst tidningarna om vad hon säger sig ha sett och det stämmer inte med mig för fem öre, förklarade väktaren i *Kanalen* den 22 november 1988. Jag var där några gånger den kvällen för att titta till en viss adress. Men det "Ingrid" har sett stämmer inte alls på mig. Jag satt inte på det där viset i dörröppningen, jag hade ingen walkietalkie som jag talade i, jag har en fast radio i bilen. Jag uttrycker mig inte på det där sättet och jag hade ingen anledning att åka så snabbt från platsen som vittnet beskriver. Dessutom hade jag ingen traskiva och ingen sådan där teknisk utrustning i baksätet och inga siffror på backspeglarna. Och att någon skulle uppfatta min bil som en polisbil - ja det kanske man kan göra när jag rullar men knappast när jag står stilla, så lika är inte bilarna. Det här har jag berättat för polisen och de tackade och sa att nu skulle de ta hand om kontakterna med massmedia.

Palmeåklagaren Jörgen Almblad stod trots detta fortfarande fast vid att det ändå var denne väktare som Sunniva Thelestam hade sett.

-Ja, vi gör ingen annan bedömning

Vittnet Sunniva Thelestam

Statskupp i Slowmotion

idag än vi har gjort tidigare. Vi har gjort allt vad vi har kunnat och vi finner att den här väktarbilen är en mycket trolig förklaring. Om man uttrycker det som att jag **tror** det, då står jag fast vid det. Eller jag vill uttrycka mig så här, att det är en rimlig förklaring till iakttagelsen som uppgiftslämnaren har gjort.

Ett resonemang kring vittnet och den polisbil hon sett på Drottninggatan visar hur även Edenmankommissionen, i stället för att verkligen granska ett konkret polissspår, tar steget över till andra sidan:

”Om det nu hade varit en polisbil, är det något märkvärdigt med det? Är det inte endast om man kopplar på en konspirationsteori, att flera bilar är på plats för att hjälpa mördaren eller mördarna att komma därifrån, som den här bilen blir intressant?”

Svaret är - jo.

TOMMY (se sid 62)

Tommy är så vitt författaren vet aldrig hörd, trots att han anmälde sina iakttagelser i januari 1987. För övrigt finns den poliskaravan Tommy såg på Tranebergsbron inte registrerad hos Ledningscentralen. Intendent Curt Nilsson var chef för polisens operativa enhet och bekräftade för radioprogrammet *Kanalen* att det inte fanns någon sådan rörelse av polisbilar registrerad på polisens datalistor:

-Jag kan inte dra andra slutsatser än att något uppdrag från polisens Sambandscentral icke har beordrats i så här stort antal polispatruller på en gång.

I *Svenska Dagbladet* den 28 februari -96 kommenterade spaningsledaren Hans Ölvebro Tommys vittnesmål så här:

-Det är ju så idiotiskt dumt! Vittnet måste ha sett fel på klockan. Denna resurs från Vällingby var inkallad att förstärka i city **efter** mordet.

CHEVAMANNEN (se sid 77)

Chevamannen Leif Ljungqvist ändrade gång på gång sitt vittnesmål, men hans hustru bekräftade att han var alldeles ”skakis och mådde dåligt” efter ett konfrontationsförhör med Christer Petterson. Först mer än tio år efter mordet pekade han med full säkerhet ut Christer Petterson. Han hävdade då att dröjsmålet berodde på mordhot från en bekant till Petterson.

EVA (se sid 57)

Vittnet Eva anmälde sina observationerna av walkietalkiemännen och polisbilen vid Johannes kyrkogård dagen efter mordet men kände sig avsnoppad av polisen och hördes aldrig igen. När hon hade framträtt med sin berättelse i radioprogrammet *Kanalen* i februari 1987 kontrollerade hon tillsammans med radiojournalisterna sitt vittnesprotokoll. Först försökte hon få ut en skriftlig kopia, men det var omöjligt.

Anledning:

-Det är sagt så.

Men nu märkte hon att hennes berättelse hade förvrängts. I den officiella versionen skulle hon att sagt att ”tre män stått vid ingången till kyrkogården och pokulerat, varit fulla och stöjat”. Vad hon egentligen hade sagt var ju i stället att det var **två** män, tysta och spejande.

I *Dagens Nyheter* påstod Palmeåklagaren Jörgen Almblad att man hittat både polisbilen och männen på kyrkogården:

-De tre männen på Johannes kyrkogård har vi hört, liksom de två i polisbilen. Männen var överförfriskade och stod och pokulerade. Polisbilens förare skjutsade sin kollega till dennes bil som stod parkerad på gatan.

Polisbilen var troligtvis polisbil 2160 med polismännen Lennart Källström och Leif Bidefjord, som hade kallats till ett misstänkt lägenhetsinbrott längre upp på Johannesgatan.

Enligt Bidefjord hade de lämnat adressen vid kl 23.05. Men mordutredarna hade i november 1987 fortfarande varken kopplat ihop denna bil med Evas berättelse eller hört Bidefjord. Polismannen Lennart Källström kom senare att uppmärksammas i samband med en märklig vattenläcka i förorten Traneberg (se sid 517).

Så vilka var de två män Eva sett och vilka var de **tre** som Palmeutredarna fått tag i? Och varför hördes Eva aldrig i den här saken?

Platsen där walkietalkiemännen stod

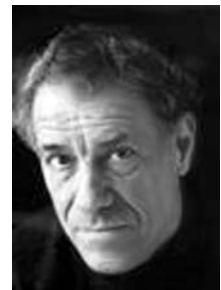

Jörgen Almblad

PER WÄSTBERG (se sid 580)

Författaren och sydafrikakännaren Per Wästberg fick en vecka efter mordet i uppdrag av spaningsledningen att sammanställa den internationella hotbilden mot Palme.

-Jag skrev ner ett PM om hur Sydafrika hade mördat en rad politiska motståndare. Regimens mördare var oerhört kapabla och mycket tänkbara som misstänkta gärningsmän. Jag påpekade också att Palme en vecka före mordet hållit det mest glödande antisafrikatalet som en västlig statsman dittills hållit. Men mina uppgifter togs aldrig på allvar och jag är fortfarande både

Per Wästberg

besviken och förvånad över den likgiltighet spaningsledningen visade.

VITNE D OCH E (se sid 53 och 78)

Dessa båda vittnen trädde först fram 1997 i samband med resningen mot Christer Pettersson. De identifierade båda två mannen de sett kring mordplatsen som Christer Pettersson. Över elva år hade förflutit sedan mordet, men åklagaren Jan Danielsson såg dock vittnesmålen som ”högst rimliga”.

SKÅDEPELERSKAN (se sid 53)

Skådespelerskan Inga Ålenius pekade med hundraprocentig säkerhet ut Christer Pettersson (se sid 282) som mannen hon sett i biografkön. Hon var dock osäker under det första konfrontationsförhøret som polisen genomförde.

INGENJÖREN PER (se sid 50)

Ingenjören Per som sett en mystisk man följa efter paret Palme vid tunnelbanestationen i Gamla stan, var säker på att han skulle känna igen mannen vid en eventuell konfrontation och kontaktade polisen. Han fick så småningom göra en fantombild av mannen han mött. Denna blev dock omedelbart sekretessbelagd. Två månader efter mordet såg Per ett foto på filmregissören Andrej Tarkovskij och tyckte att det var så likt mannen i trappan att han klippte ut det. Denna bild är lik Christer Pettersson, men även den verkliga mördaren vilket vi ska återkomma till.

Andrej Tarkovskij

LEILA (se sid 52)

Vittnet Leila som rest i samma tunnelbanevagn som paret Palme fick också göra en fantombild av den mörke mannen hon sett hoppa in i vagnen. Även denna bild blev sekretessbelagd.

FÖRSVUNNEN TAXICHAUFFÖR

Ett av polisens viktigaste vittnen i mördarjakten försvann under mystiska omständigheter. Kenneth Johansson på polisens våldrotel ville *den 4 mars -86* ha hjälp av *Aftonbladet* att efterlysa mannen:

-Det var en manlig taxichaufför i 30-35-årsåldern. Klockan 23.25 kvällen efter mordet stannade han en polisbil bakom hotell Continental vid Vasagatan. Taxichauffören hoppade in i polisbilen och började berätta att han haft en körning från restaurang Oxen på Malmskillnadsgatan till Farsta med två män. Och något om ett samtal han hört männen föra.

Polismännen i polisbilen ansåg att det taxichauffören hade att berätta var så viktigt att de sa att samtalet måste fortsätta på Norrmalms polisstation bara 150 meter från den

plats där taxibilen stod. Polismännen kom överens med taxichauffören om att de skulle köra ner i sina respektive bilar. Men taxichauffören kom aldrig till polisstationen. Vad det var han berättat ville polisen inte uppgge.

PARET PÅ KUNGSHOLMEN (se sid 140)

Det äldre paret på Kungsholmen som under mordnatten hört någon form av automatsändningar från en tom vind, gick ett tag och funderade över vad det kunde vara.

-Sedan gick vi upp på vinden och tittade, berättade kvinnan i *Striptease*. Och där såg vi ingenting utom en vanlig metallräfsa med förlängningsskaft, ett sådant skaft som målare har till en roller. Det är ju möjligt att till exempel sticka ut räfsan genom taket, som ett slags antenn, eftersom det på grund av ombyggnaden fanns en öppning i taket.

Var det bara en tillfällighet att det hördes ljud från en radiosändning uppifrån det obebodda vindsutrymmet på mordnatten? Hade någon glömt att skruva ner för volymen innan man lämnade automatsändningsutrustningen? Och var det en bara en tillfällighet att den förste ägaren som flyttade in i en av de nyinredda vindslägenheterna drygt två år senare, var den högerextrema vapenhandlare och före detta polismannen Carl Gustaf Östling (se sid 424)?

ALF LUNDIN (se sid 66)

Vittnet Alf hördes i mitten av april 1986 per telefon. I slutet av april var det dags igen. Alf utsattes för ett fyra timmar långt, ganska pressande förhör där han kände sig både anklagad och misstänkt som en brottsling.

-Han är en mytoman och Palmemordet har blivit en fixering för honom, en besatthet, sa en av de polisinspektörer som arbetat kring spåret.

Vid ett andra förhör sa förhørsledaren:

-Berätta inte för någon om det där märket du såg i mannens ansikte!

1989 kallades Alf Lundin till en konfrontation. Det föregicks av fotokonfrontation och pågick i drygt tre timmar. Innan dess lämnade han ett brev (här nerkortat) ställt till kriminalinspektör Lars Hamrén: ”Detta skrivs innan konfrontationen som äger rum torsdagen den 16 februari 1989 i Polishuset, Bergsgatan 52, kl 10.30. Det var samma person jag mötte vid bion Grand som avlossade skottet på Sveavägen - Tunnelgatan 28 februari 1986. Varför jag ej talat om detta förrän nu är bland annat när jag såg mordet blev jag livrädd och trodde det var terrorister som låg bakom mordet. (Jag tänkte först och främst på min egen säkerhet).”

Alf Lundin kände sig fortfarande uppskrämd flera år senare. 1994 blev han åter aktuell för spaningsledningen. Nu påstod han sig personligen ha sett Palme skjutas.

Statskupp i Slowmotion

Men i stället för att ta hans uppgifter till sig, granskade mordspanarna honom ingående och anklagade honom senare själv för mordet i riksmidierna!

Den 16 mars 1994 tog Alf Lundin inte oväntat tillbaka vad han sagt och påstod att han bara hittat på allt för att få belöningen. Han led då av svår depression och funderade på självmord.

MIKE LENIHAN

Söndagen den 2 mars 1986 ringde en engelsk tipsare tidningen *Expressen* och meddelade att hans vän Mike Lenihan erbjudits skjuta Palme, men backat ur. På måndagskvällen fick Claes Elfsberg på *SVT* ett liknande samtal från London. En person sa att det var en brittisk legoknekt som utfört mordet på uppdrag av tre penningstarka svenska affärsmän och Palmehatare. Han lämnade ett telefonnummer som går till en man vid namn Mike Lenihan. Denne skulle ha träffat de tre i en privat villa utanför Stockholm. Senare hade Lenihan förhörts av Säpo på UD i London.

-Nej, engelsmannen är inget ärende för oss, var deras kommentar. Snarare ett fall för den engelska psykvården. Hundratals journalister världen över har tidigare fått höra honom berätta om hur han erbjudits att skjuta bland andra Egyptens president Anwar Sadat, påven (se sid 482) och president Ronald Reagan.

MÄNNEN PÅ APELBERGSGATAN (se sid 48)

Enligt Palmeåklagaren Jörgen Alnblad var walkietalkieobservationen på Apelbergsgatan ointressant:

-Vi måste ju vara något så när realistiska när det gäller själva planeringen av mordet och då tror vi att vid den tidpunkten så tror jag inte att det fanns någon anledning för honom att vara där.

ALF ENERSTRÖM (se sid 370)

Palmehataren Alf Enerström var på tio polisförhör, men trots det visade utredarna inget intresse för att försöka identifiera den märkliga grupp som ett flertal gånger hade uppsökt Enerström före mordet. Han hade inte ens fått titta på några foton.

-Ja, vilka människor skulle vi visa på fotografi? Hela Sveriges befolkning, eller? frågade spaningsledaren Hans Ölvebro oförstående.

NÄRRADIOPROGRAMMET (se sid 44)

Vad gjorde Palmeutredarna åt tipset om närradioprogrammet som signalerade om en förestående sammansvärjning? Ingenting. Den kvinnliga lyssnaren som kontaktat polisen nonchalerades och hennes tips lades åt sidan utan utredning.

Men om polisen hade velat hade de funnit att just det här programmet sändes av en liten kulturförening, Societas Avantus Gardiae (se sid 378), bland vars medlemmar fanns ett antal kända högerextremister, några verksamma i det nynazistiska SNF,

Sveriges Nationella Förbund, andra med anknytning till det nazistiska NRP, Nordiska Rikspartiet, det invandrarfientliga BSS, Bevara Sverige Svenskt, Framstegspartiet och WACL, Antikommunistiska Världsförbundet (se sid 379). I mötesprotokollen förekom också två polismän, aktiva på den yttersta högerkanten, Stellan Åkebring (se sid 419) och Carl Gustaf Östling (se sid 424).

KRISTIAN (se sid 64)

Kristian, som sett två walkietalkiemän på Regeringsgatan, ringde polisen kort efter mordet. Men i stället för att höras fick han hotfulla telefonsamtal. Nära två år senare framträdde han i radioprogrammet *Kanalen*.

JERKER (se sid 63)

Jerker ringde två gånger in till spaningsledningens tipsmottagning en vecka efter mordet, eftersom han var säker på att mannen han sett hade varit inblandad i mordet. Men när ingen hörde av sig lät han det hela rinna ut i sanden. På hösten 1986 kontaktade han en dagstidning och berättade vad han sett, men avbröt sedan tvärt kontakten då han fruktade repressalier.

Det var först 1988 som Jerker på nytt anmälde sina iakttagelser för polisen, varefter han togs till förhör. Under tiden hade han kommit på vem det var han hade sett med walkietalkie på Adolf Fredriks kyrkogata: Baseballpolisen Thomas Piltz (se sid 417).

-Jag har sett honom flera gånger på nära håll, förklarade Jerker i *Proletären nr 19 -88*. En gång var när Baseballigan härjade som värst. Den här polisen slet in en kille i bussen vid ett tillslag i Kungsträdgården. Det var så bryskt att jag sa åt honom: "Det där var väl onödigt". Då sa den andre polisen att om jag inte höll käft kunde de ta mig också.

Enligt Ölvebro kunde man inte fästa någon vikt vid Jerkers iakttagelser, då han beskrivit Baseballpolisen Thomas Piltz, men namngett honom som poliskollegan Leif Tell. Spaningsledningen avskrev honom också som trovärdigt vittne, delvis på grund av att denne vägrat samarbeta med att identifiera sitt kvinnliga sällskap från mordkvällen.

-Ställ då upp 500 man och jag skall plocka ut honom bland dessa på en gång, så säker är jag, sa Jerker i maj 1988.

Senare sägs han emellertid ha blivit rädd och tagit tillbaka sitt vittnesmål.

-Jag reviderar.

ULF LINGÄRDE (se sid 719)

Efter en debattartikel om Palmemordet i *Dagens Nyheter* hotades och trakasserades dataunderrättelseexperten Ulf Lingärde och hans familj i Lund. Okända människor följde efter barnen till skolan och två månader i rad fanns det tydliga spår i snön runt huset.

Statskupp i Slowmotion

Lundapolisen ingrep omedelbart.

-Vi ordnade tillsyn av familjen och gav barnen trygghetspaket med bärbar radio, kommenterade poliskommissarie Rune Olsson i *Skånska Dagbladet*. Bevakningen pågick under en kortare tid.

Inför Granskningskommissionen berättade Ulf Lingärde vidare:

-Det var värnpliktiga säkerhetsagenter som arbetade på uppdrag av den militära underrättelsetjänsten. Det fanns även Säpobilar med i bilden. Mellan den 7 och 17 februari 1987 ringde en labil typ och sa att jag riskerade livet. En annan ringde och sa:

-Jag mördade Olof Palme, du ska också mördas!

KVINNA PÅ KAMMAKARGATAN (se sid 54)

Vad gäller en kvinnas walkietalkieobservation i korsningen Sveavägen - Kammakargatan vid kl 21.20, kommenterade Palmeåklagaren Jörgen Almblad:

-Där har man kommit så långt i utredningen att vi tror att det är poliser som har varit ute på spaningsuppdrag. Vilken typ av poliser vill jag inte gå in på.

STIG ENGSTRÖM (se sid 74)

Då vittnet Stig Engström, den så kallade Skandiamannen, ville förhöras av polis på mordplatsen blev han vänligt men bestämt avvisad.

-Jamen, jag var en av de första på plats och kan lämna fler vittnesuppgifter, förklarade Engström.

-Tack, men vi har redan ett vittne (!), svarade polismannen.

När Stig Engström skulle gå till sin bil och åka hem, kom en polis och frågade om han hade några upplysningar att lämna om det hela.

-Ja, sa Engström, jag har sett allting. Men jag har fått nog nu. Det räcker med att Palme är skjuten.

-Palme är inte skjuten (!?), svarade polisen.

Först tre, fyra veckor senare hörde spaningsledningen av sig. I efterhand kallades Stig Engström aldrig till några av de rekonstruktioner som genomfördes. Av spaningsledaren Hans Holmér fick han i stället öknamnet "Elefanten i porslinsbutiken" och hotades med en undersökning av sitt kontor på Skandia, där man förväntade sig hitta bland annat "vapen och vapenfett" (!?) (se Stay Behind sid 485).

Efter den 12 juni 1986 har Engström aldrig utretts ordentligt. Många frågetecken har sedan dess rests angående detta vittnes trovärdighet, bland annat i Sven Anérs böcker *Coverup* och *Fyra Nycklar*.

Stig Engström

TAXICHAUFFÖR

En taxichaufför hörde av sig till polisen den 1 mars 1986 om något han hört på polisradion på mordkvällen. Några poliser hördes säga att de var på Sveavägen och att de skulle skynda sig till någon plats. Först den 2 februari 1993, sju år efter mordet och i anslutning till ytterligare tips om samtalet, förhördes taxichauffören. Han uppgav då att en anonym man ringt upp honom några dagar efter hans tips till Palmeutredarna. Mannen uppmanade honom att hålla tyst om vad han hört.

BERIT (se sid 104)

Vad gäller vittnet Berits observation av en springande man på Barnhusgatan anmälde hon redan på mordnatten sina iakttagelser. Senare på natten ringde någon från spaningsledningen och frågade om det var hon som gjort anmälan. Det var det sista hon hörde från dem. Först efter att hon bestämt sig för att medverka i radioprogrammet *Kanalen* hösten 1987 kallades hon till förhör.

JAN STRÖM (se sid 140)

Radioreportern Jan Ström ringde och larmade om hotbrevet som suttit uppklistrat i entrén på Radiohuset, varvid polisen kom och hämtade det. Jan Ström frågade därefter upprepade gånger de båda reporterna Karin Svärd och Lars Adaktusson om hur det hade gått. Det enda svar han fick var att polisen hade avskrivit brevet som ointressant.

-Men nog var det mycket märkligt att det hände där just den kvällen - och innan någon visste om att Palme var död. Det var ju jag själv som lite senare gick ut med beskedet över radion.

Ekots Jan Ström

OPERATION DÖRRKNACKNING

I en mordutredning är "Operation Dörrknackning" en rutinmässig och självskriven åtgärd. I det här fallet skedde så inte, trots att man påstod motsatsen inför Edenmankommissionen. Radioprogrammet *Kanalen* uppsökte efter en anseilig tidsperiod tjugo personer som bodde utmed mördarens förmodade flyktväg. Av dessa hade sexton aldrig blivit kontaktade av polisen. Endast fyra hördes av mordspanarna. Alla fyra bodde i samma portuppgång där ett vittne sett en man försvinna in strax efter mordet.

I Olof Palmes hus på Västerlånggatan 31 i Gamla stan fanns två andra hyresgäster: familjen Janken Myrdal, historiker och son till Jan Myrdal, och skådespelerskan och dansösen Britta Pettersson. De borde väl vara intressanta för utredningen.

-Men ingen polis har frågat vad vi vet eller har sett. Det är förvånansvärt.

75 meter från mordplatsen ligger restaurang Bohemia. Inte ens där hade polisen

Statskupp i Slowmotion

varit, enligt källarmästaren Claudio Mancini.

Enligt *Aftonbladet den 11 mars* –86 var polisen säker på att mördaren, eller dennes medhjälpare, varit med inne i salongen på biografen Grand.

- Vi ber alla som varit på biografen att höra av sig till polisen, vädjade polismästare Holmér.

Men trots det berättade biokassören Göran Fredricius att polisen bara kommit in och i stort sett frågat efter hans namn och adress - knappt någonting alls om detaljerna från mordkvällen.

ULF KARLSSON (se sid 94)

Ulf Karlsson, fotograf på *Aftonbladet*, tog kontakt med polisen och anmälde att han kommit till mordplatsen nästan samtidigt med den första polisbilen och att han gått omkring på Sveavägen med en apparat som liknade en walkietalkie. Han var rädd att vittnen som sett honom kunde ha rört till det för polisen.

Han råkade samtidigt ut för en märklig händelse i samband med publiceringen av en bild av Lisbet Palme, föreställande henne när hon rusar från ambulansen in på Sabbatsbergs akutmottagning. På detta foto bär hon en pälsjacka som på intet sätt liknar den som lades fram som bevismaterial, genomborrad av en grovkalibrig kula (se sid 259)! Bilden publicerades med Ulf Karlssons namn.

ALEXANDRA-VITTNET (se sid 69)

Fredagen den 28 februari 1986 stod, enligt fyra trovärdiga och i flera omgångar polisförhörda vittnen, en polispiкет och två radiobilar på pass vid den dåvarande nattklubben Alexandra.

Ungefär två veckor efter mordet kontaktade vittnet Anders Synnelius polisen, som inte verkade särskilt intresserad. Kort tid senare ringde någon från polisen till Anders. Han fick veta att det fanns naturliga förklaringar till hans iakttagelser och blev uppmanad att glömma alltihop.

Sedan hände ingenting förrän i september 1988. Då ringde plötsligt en polis och ställde frågor.

Utredande polis har ej lyckats identifiera dessa tre polisfordon. Enligt kommissarie Åke Röst delade piketbuss 2470 tjugo minuter före mordet ut parkeringsböter vid Alexandra. En annan piket, 1220, fanns i området vid Birger Jarlsgatan efter larmet om mordet, men enligt Röst vet man inget om de båda andra polisbilar som vittnena säger sig ha sett.

ANDERS DELSBORN (se sid 75)

Redan i den intervju som TV-journalisten Lars Adaktusson fick med taxichauffören Anders Delsborn klockan halv tre på lördagsmorgonen framgick att vittnet sett tre personer ”stå på trottoaren och samtala med varandra”. Men i nästa förhör frågade man

bara vad som hände från det att skotten föll, ingenting om vad som hände dessförinnan. Sedan hölls inga fler förhör med Anders Delsborn.

PIZZERIA-VITTNET

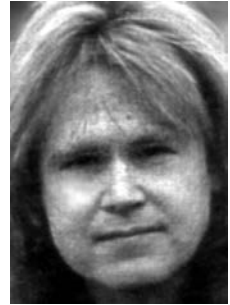
Det dröjde nästan sju år innan servitören som påstod sig ha sett Christer Pettersson på en pizzeria på Sveavägen hörde av sig till spaningsledningen. Flera andra vittnen motsade hans berättelse.

TED GÄRDESTAD (se sid 86)

Svensktoppsstjärnan Ted Gärdestad drogs in i utredningen efter att polisen fått ett tips om att han kunde vara inblandad. Polisen kontrollerade hans alibi som bestod i att han befunnit sig utomlands, varvid han snabbt avfördes från utredningen. Ändå blev Ted Gärdestad utpekad, uttittad och förtalad.

-Jag fick en chock och mätte väldigt dåligt, sa han i pressen.

Tragiskt nog begick han senare självmord.

Ted Gärdestad

VITTNET BO

En eller två veckor före mordet såg Bo en ”Alagare” på Drottninggagen ta upp en walkietalkie ur sin ICA-kasse. Mannen sa något i apparaten, varefter han rusade mot Kungsgatan med en otrolig fart. Löpstilen var mycket underlig. Polisen visade sig helt ointresserad av vittnets uppgifter.

ÅKE MALMSTRÖM (se sid 85)

Tidningen *Dagens Nyheter*s fotograf Åke Malmströms anmälan om det märkliga samtalet på polisradion försvann och dök först upp igen vid årsskiftet 1987-88. Detta tips i likhet med andra heta tips om polismän och mystiska walkietalkiesamtal hittades i en låda på polishuset drygt ett år efter mordet!

Enligt spaningsledaren Hans Ölvebro var det dock mycket troligt att det var just poliser som hade hörts på polisradion. Men samtalet ska först ha hörts kl 23.35-23.40, vilket då skulle förklara det hela på ett naturligt sätt. Det här är alltså nästan en kvart senare än vad Malmström själv har uppgivit.

I TV3 hävdade Ölvebro vidare att Åke Malmström skulle ha vägrat ställa sin bil jämte polisradio till förfogande för en teknisk rekonstruktion. Den mycket samarbetsvillige Malmström har dock aldrig tillfrågats i ärendet. Palmegruppen har ju dessutom maktmedel att rekvirera in bilen, komplett

Åke Malmström

Statskupp i Slowmotion

med polisradio, om så hade önskats.

Till sist hördes Åke Malmström i mars 1995. I samband med det överlämnades radion för teknisk undersökning.

NICOLAI FAUZZI (se sid 69)

Nicolai Fauzzi är mannen som paret Palme mötte efter att de korsat Sveavägen den ödesdigra kvällen i februari 1986. Av okänd anledning kontaktade Fauzzi polisen först den 3 mars och blev då hörd av en Håkan Ström. Protokollet blev fel på ett antal punkter, bland annat skrev Ström att Fauzzi mötte makarna Palme vid Bonnierhuset (istället var det ju så att han hörde skotten där). Dessa fel gjorde att kommissarie Jan Länninge beslutade att valla Fauzzi på brottsplatsen den 25 mars.

Vid detta tillfälle konstaterades att promenaden från La Carterie (platsen där denne hade passerat paret Palme) till Bonnierhuset (där han hade hört skotten) tog 95 sekunder, men att makarna Palmes väg söderut till Tunnelgatan endast tog 52 sekunder. Då makarna Palme ska ha gått relativt hastigt kan man beräkna deras tid för promenaden till högst 65 sekunder och då återstår mellan 30-43 sekunder för det stopp som man observerat att makarna haft vid reklampelaren.

MELKER BERTLER (se sid 386)

Melker Bertler, pensionerad Säpoman, hade redan tidigare lämnat uppgifter till Olof Palme och justitieminister Ove Rainer om den naziinfluerade stämningen inom säkerhetspolisen. Två dagar efter mordet namngav han två Säpopoliser med ett fanatiskt Palmehat för spaningsledningen, vilket helt ignorerades.

Melker Bertler

GUNNEL

Tjugo månader efter mordet hittade tidningen *Arbetet* ett försvunnet vittne. ”Gunnel” gjorde några dagar efter mordet en anmälan om sina iakttagelser av Grandmannen. Men anmälan registrerades inte och hon hördes inte förrän i december 1987. Som försvar fällde kommissarie Inge Reneborg, chef för Palmeenheten vid våldshoteln, följande kommentar:

-Innehållet i vittnesmålet är väl inte så sensationellt. Det är väl bra att det kom fram, men det är ju fler som har vittnat om den så kallade Grandmannen (se sid 59).

MYSTISK POLISBIL

Säpo fick ett tips om en mystisk polisbil i närheten av mordplatsen. Säpo undersökte tipset och skrev den 6 mars 1987 en promemoria: En polisinformator bekräftade att en polisman och hans bror hade använt bilen den kvällen. Bröderna var kända som Palmefientliga.

Men vad gjorde Palmeutredarna åt detta tips? Det vet man inte. Alla utredningshandlingar har nämligen försvunnit. Kvar finns bara Säpos promemoria och en odaterad tjänsteanteckning som kort och gott säger att ärendet är redovisat.

MARGARETA OCH ANNELI (se sid 59)

Vem var mannen som stod och stirrade in i foajén på biografen Grand? Ja, det var i varje fall inte Christer Pettersson. Det konstaterade både Margareta och Anneli tre år senare när Petterssons bild dök upp i tidningar och TV. Då släppte utredarna dem som en het potatis och Margareta fick varken vara med vid en konfrontation av Pettersson eller vittna i rättegången.

TUNNELBANEFÖRAREN (se sid 52)

Det viktiga uttalandet av tunnelbaneföraren Göran S som hade sett en man följa efter Palme på tunnelbanestationen i Gamla stan, låg obearbetat i sju och ett halvt år i en skrivbordslåda hos spaningsledningen. Tunnelbaneföraren sades vara en ren pratmakare. Trots detta hemligstämplades förhören med honom. Mörkläggningen överklagades till Kammarrätten i Stockholm.

KARL-GUNNAR BÄCK (se sid 578)

Karl-Gunnar Bäck var vid tiden för mordet generalsekreterare i Civilförsvaret, en del av totalförsvaret. Han hade tidigare arbetat som korrespondent för tidningen *Aftonbladet*. Dagarna efter mordet kontaktades han av en välunderrättad person med kontakter in i den brittiska underrättelsetjänsten. Mannen berättade att han fått uppgifter om att intressen för Sydafrika med inblandning av svenska affärsmän och en polis med anknytning till Säpo låg bakom Palmemordet.

Bäck talade omedelbart in uppgifterna på ett kassetband som överlämnades till Säpo i Uppsala. Sedan hände ingenting. Inte förrän han själv hörde av sig igen. Då meddelade man att man hade undersökt tipset, men att det inte fanns några belägg för uppgifterna. Ärendet avfördes helt enkelt.

Åtta år senare fick Palmeutredarna för första gången höra talas om tipset, i samband med att Bäck framträdde i SVTs *Striptease*. Då visade det sig att tipset var helt okänt för dem. Uppgifterna påstods nu också ha försvunnit från Säpos register.

-Det verkar nästan vila en sorts förbannelse över Palmeutredningen, suckade Karl-Gunnar Bäck. Här får vi en uppgift som vi lämnar i god tro och vi undrar naturligtvis vad som kan ha hänt med det här? Men vad som då istället sker är att mannen som överlämnade bandet till Säpo blir

Karl-Gunnar Bäck

misstänkliggjord!

TAXICHAUFFÖREN ”ANDERSSON” (se sid 81)

Taxichauffören Andersson är en mäktiga besynnerlig figur. Kommissarie Gösta Söderström har uppgivit att när han och chauffören Ingvar Windén minuter efter statsministermordet patrullerade på Kungsgatan blev de stoppade av en man i 40-årsåldern, över medellängd, barhuvad och klädd i brun överrock. Mannen talade upprört om att det hade ägt rum skottlossning på Sveavägen vid Tunnelgatan. Söderström skrev aldrig ner namnet på vederbörande utan körde istället omedelbart till brottsplatsen.

I Juristkommissionens beskrivelse av händelsen kan man läsa att ” de hejdades av en taxichaufför som uppgav att han hört på taxiradion att det var skottlossning på Tunnelgatan”. Redan den 12 mars 1986 fick kommissarie Gösta Söderström besked av polisintendent Curt Nilsson att spaningsledningen förhört denne man, en taxichaufför som hör larmet till basstationen Järfälla Taxi. Söderström blev då nyfiken på mannens identitet och lyckades få tag i det aktuella förhørsprotokollet, men polisens talesman Ingvar Eriksson insisterade på att hålla pappret på så vis att mannens identitet inte skulle röjas.

Författaren Sven Anér har ägnat gåtan Andersson många timmar och bland annat varit i kontakt med anställda på Järfälla Taxi. Dessa uppgav samtliga att chauffören Anders Delsborn (se sid 75) varit den enda från Järfälla Taxi i Stockholm city vid tiden för mordet. Någon Andersson kände man inte till.

Identiteten på chauffören avslöjades först den 25 april 1989 då förre spaningsledaren Hans Holmér vittnade under tryckfrihetsmålet mot tidningen *Proletären*. Här uppgavs att mannen ifråga, som inte alls var i 40-årsåldern som Söderström och Windén uppfattat, utan 15 år yngre, inte längre var taxichaufför utan polisaspirant vid Jakobsbergs polisdistrikt. Enligt boken *Inuti Labyrinten* var mannen även vid detta tillfälle okänd av personalen vid Järfälla Taxi.

MAGNUMKLUBBEN (se sid 723)

Enligt tidningen *Proletären* fick polisen strax efter mordet vetskap om att det fanns en grupp skjutglada medlemmar från bland annat Stockholmspolisen som bildat en klubb kallad Magnumklubben. De ägnade sig åt skytte med Magnumvapen och hemladdad ammunition. En man vid namn Bengt Nordqvist var på 1970-talet aktiv i sällskapet.

-Medlemmarna var vapenintresserade, intresserade av amerikanskt skytte och amerikanska revolverar och sådant, förklarade han i SVTs *Norra Magasinet*. Men det fanns otvetydigt nazistiska strömningar som självfallet förde med sig negativ inställning till Olof Palme. Redan några dagar efter Palmemordet vände jag mig till en regional representant för Säpo i Mellansverige och lämnade över mina funderingar och de

handlingar jag hade. Jag litade naturligtvis på att det här skulle komma in i utredningen. Bara namnet Magnumsällskapet borde ju stämma till en del funderingar. Men när jag flera år senare kontaktade Palmeutredningen visade det sig att mina uppgifter aldrig hade lämnats vidare av Säpo och att de därefter hade försvunnit.

MATTI (se sid 62)

Spaningsledningen påstår att man har undersökt alla walkietalkietips mycket grundligt och utförligt utan att kunna finna någon substans i dem. Läsaren får själv bedöma om så är fallet. Vi fortsätter nu med ett handskrivet, anonymt brev angående ett vittne kallat Matti:

”Jag vill efter moget övervägande lämna följande upplysningar i jakten på Olof Palmes mördare. Jag har lovat att inte tala om detta egentligen eftersom den person som sagt mig detta svävar i uppenbar livsfara om den person han har iakttagit får kännedom om saken. Jag hoppas därför att Ni är väldigt försiktiga med att lämna ut uppgifter i denna sak, ty det är med risk för livet på den person som sett honom.

Den man ni söker är polis, med ett enligt uppgift grundmurat rykte som våldsmän.

Kvällen då Palme mördades var min vän tillsammans med en kamrat på väg ner för en trappa och mötte denna polisman på väg uppför trappan springande, de kände väl till honom och blev rädda då de gjort en del i parkerade bilar och hade stulna bilstereoapparater i en kasse. Han stannade upp som om han tänkte säga något men rusade sedan vidare. Min vän, vi kan kalla honom Matti, och hans kompis rusade iväg på andra hållet.

”Matti” är tjuv och knarkare, men ingen våldsnatur och jag känner honom sedan ungdomen. Jag har själv gjort en hel del orätt i mina dagar, men sedan jag mötte Kristus för en hel del år sedan har jag helt bytt levnadssätt.

Jag vill dock hjälpa mina gamla kamrater och därför när det ringde på dörren och Matti stod utanför och tiggde mat och husrum ställde jag upp. De första dagarna berättade han ingenting men jag förstod att han var mycket rädd för någonting, efter några dagar berättade han ovan relaterade plus detta...

Någon vecka efter Palmemordet bromsade en bil in vid Matti, ut kom polismannen ifråga, han tryckte in Matti i en trappgång och sade glöm att du mötte mig i trappan. Han körde upp knät i underlivet på Matti, varpå han avlägsnade sig (bilen var en civil polisbil, på förarplatsen satt en civil polisman, men han satt kvar hela tiden och deltog ej).

Matti är mycket rädd för denna polisman, efter att han blev utsatt för detta hot gick det upp för honom att polisen, som de då de hörde om mordet trodde var på jakt en mördare förmodligen var inblandad.

Matti lämnade omedelbart Stockholm i en stulen bil, han vet att hans liv svävar i fara och han vet ju att polismannen ifråga tidigare slagit ihjäl en människa och blev

Statskupp i Slowmotion

frikänd för det (se sid 418), han vet att polismannen i fråga är brutal och skoningslös, han säger till och med att kolleger till honom sagt att de inte kan fatta att han kan få vara i tjänst (och då har han naturligtvis inte berättat om det här för dem)

Matti har hållit sig borta från Stockholm, han vet att hans liv är i fara, rädslan är så uppenbar och verklig hos honom, han lider verkligen kval och detta är inget skådespel.

Jag skriver till Er som chef att ni undersöker detta och att ni är så pass diskret så att det ej händer Matti något, polisen vet att Matti såg honom och har lagt ihop hur det står till, därför vet han att om denna polisen eller någon annan får tag i honom är han död, han vet för mycket.

Jag bönar Er, låt inte det komma fram hur Ni fått dessa upplysningar, flera liv är i fara om han får för sig att hämnas.”

SKELLEFTEHAMNSMANNEN

Den 5 mars 1986 kom det första anonyma brevet från den så kallade Skelleftehamnsmannen (här något nerkortat). Han kom att kallas så eftersom brevet var poststämplat i Skelleftehamn. Några dagar senare inkom ett nytt brev från samme brevskrivare som nu uppgav sig vara ”resande i dammodebranschen”.

Skelleftehamnsmannen borde vara ett mycket intressant vittne på grund av hans observationer av walkietalkiemän och diverse mystiska bilar. Men spaningsledningens intresse har varit minst sagt svalt och sedan han, efter att ha skickat ett antal anonyma brev under 1987-88, personligen uppsökte polishuset på Kungsholmen förändrades hans liv drastiskt. Efter besöket uppgav mannen att han blivit förföljd, avlyssnad och skuggad av okända män. Även vänner och familj har trakasserats.

”Hej!

Jag var i Stockholm på tillfälligt besök när Olof Palme mördades. I korsningen Olofsgatan - Tunnelgatan stod en man och pratade i en walkietalkie! Och han pratade *inte* svenska. Det lät som tyska men själv är jag benägen att tro det var holländska eller möjligen ”Schweiztyska”. Klockan var *exakt* 23 minuter över 23! Tyckte det verkade konstigt, men antog att det var en vakt av något slag. Jag såg mannens ansikte och klädsel mycket tydligt, eftersom jag tittade två gånger. Han hade rakt, mörkblont hår, kammat åt sidan. Inga glasögon. Såg, enligt min mening, mycket ”svensk” ut. Han hade **mycket** mörk skäggstubb, som om han inte rakat sig den dagen. Han hade halvlång, mörkblå parkasjacket med pälskrage på kapuschongen. Mörka, troligtvis manchesterbyxor (blå). Jag hann också se att han bar svarta handskar (skinn och s.k. fingerhandskar). Han var cirka 185 cm lång. Själv är jag 179, men han var något längre (han var **stor**) längre än mig. När jag passerat korsningen vände jag mig om igen och han stod fortfarande kvar. Han verkade ha bråttom. Eller rättare sagt: Samtalet verkade hetsigt! När jag passerade korsningen märkte jag inte något ovanligt ute på Sveavägen”.

Det här brevet följdes av ytterligare ett, poststämplat i Linköping den 11 mars 1986 och kompletterat med en teckning.

”Jag är den anonyme brevskrivaren. I dagar har jag ägnat mig åt att teckna ett porträtt av mannen jag såg på Olofsgatan i samband med mordet på Olof Palme. Tycker jag har lyckats ganska bra, om man bortser från den något bryska pannan som var något utskjutande just över ögonbrynen. Det kan jag inte framställa framifrån. Observera det kraftiga käkpartiet, den nedåtdragna munnen som påminde om harmynthet, den mycket kraftiga nacken, den böjda näsan - men inte höknäsa? - som var grov samt avståndet mellan ögonen. Hela mannen var kraftig, ”stor” och stadig. Längd 183-185. Mörka ögon. Som jag tidigare nämnt, han hade på mörkblå parkas, halvlång med gråvit pälskrage. En yrkeskategori använder dem - postpersonal eller kanske SJ-personal.

Walkietalkiemannen

I mitt första brev till Er nämnde jag inte allt. Jag ”sparade” en del. Jag påstod att mannen pratade tyska och det vidhåller jag fortfarande. När jag var i jämnhöjd med mannen, sa han följande: Das Auto, das Auto... obegripligt... fenf. Fenf säger man i Schweiz istället för fünf. Han sa Auto med långt å och betoning på första stavelsen, så här: Autåååå.

Lik teckningen?

Han talade hetsigt. Höll walkietalkien med båda händerna. Hade svarta fingerhandskar i skinn. Mörka ögon. Det sprakade och väste från apparaten och mottagande parts svar kom ryckigt och stötvis. Det hann jag uppfatta. Mycket störningar och brus, som om många var inne på linjen samtidigt.

Jag har funderat och funderat på det jag hörde. För mig framgår det mer och mer som att mannen kanske dirigerade en bil eller kallade på en bil. Mannen hörde aldrig mig komma gående. Han ryckte till och tittade på mej just som jag gick förbi honom. Och jag såg på honom. Kanske därför som jag tecknat mannen med blicken nedåtriktad. Så såg han nämligen på mig. (*Författarens anmärkning:* Teckningen visar uppenbara likheter med en agent som flera gånger pekats ut i samband med mordet, se sid 603).

Jag är resande i dammodebranschen och kom från en bekant på Tegnergatan, gick Sveavägen en bit och vek sen in på Adolf Fredriks Kyrkogata, därefter in på Olofsgatan, över Kungsgatan, sneddade Hötorget, Gamla Brogatan och Drottninggatan, förbi Postgirot. Över Klarabergsviadukten och ner i T-Centralen. Jag kan inte komma på nånting mera som kan vara av värde för polisen. Till sist, jag såg inte en enda människa på Olofsgatan innan jag stötte på den här mannen”.

Statskupp i Slowmotion

Brevskrivaren varnar därefter för att det kan röra sig om en internationell liga, och att man i så fall borde skärpa bevakningen extra noga vid Palmes förestående begravning. I ett tredje handskrivet brev tillägger han:

”I korsningen Olofsgatan - Tunnelgatan minns jag att en man stod och pratade i en walkietalkie, men dessutom erinrar jag mig en röd bil, troligtvis en Ford Escort (se sid 200, 655), som jag tror sakta rullade fram mot Sveavägen innan jag upptäckte mannen med walkietalkien. Kanhända har jag inte nämnt detta tidigare!?”

FLER ANONYMA BREV (SAMMA VITTNEN?)

Det har förekommit ännu fler anonyma men intressanta brev, här i en något nerkortad version:

”Du får ursäkta min dåliga svenska men det är med flit så forska i den delen är lönlöst. Fredagen den 28 februari 1986 kom jag från en affärsresa i Taiwan till Stockholm och missade anslutningsflyg till Norrland. Den kvällen gick jag runt i Stockholm kring Kungsgatan. Kl 23 gick jag upp mot Sveavägen över på andra sidan, där fanns en nattklubb Monte Carlo. Det som jag undrade då var att jag mindes att för ett par år sedan fanns en butik som hette Martin Olsson, så gick jag cirka 20 meter och då ser jag en ung man med walkietalkie eller bärbar telefon? Han gick sen ner mot Olofsgatan och sen åt höger. För min del tyckte jag att det var konstiga typer som rörde sig mitt i natten med telefon, så av ren nyfikenhet följde jag efter honom. I Tunnelgatan stannade en polisbil och mannen hade då lite prat med dom, efter några sekunder körde den mot trafiksignalerna vid Drottninggatan. Mannen stött då i hörnan Tunnelgatan-Olofsgatan. Jag minns att i hörnan var en kaffebutik. När jag gick över gatan och förbi honom cirka 1 meter, hör jag att han pratade i walkietalkie. Det jag hörde var att Operation Elsa eller Alfa var i gång och objektet var på Sveavägen. Samtidigt fick jag ögonkontakt med mannen, han gör då nån reflexrörelse och vänder sig ifrån.

Det som slog mig var - vad gör en ung man vid Tunnelgatan med walkietalkie och det mitt i natten?

Så längre fram på vänstra sidan fanns en restaurang med fransk namn då stannade jag upp och tittade tillbaka, mannen var borta. Jag gick vidare till en gata där i hörnet låg nån sorts praktikertjänst. På andra sidan var en kyrkogård så jag gick åt vänster och sen åt höger förbi en stor fastighet. Jag vill här påminna om att jag inte är van vid Stockholms gator men 30 meter framme var byggnadshjul och sånt. Jag gick då åt vänster för att komma åt Drottninggatan. På högra sidan på parkeringsplats fanns två vita polisbilar och där var ett jävla liv. Det som jag då fästade mig vid var att det ej hade taktäck med blåljus på och billack ej var densamma (polisvit).

Skit samma tänkte jag och fortsatte på vänstra sidan mot Kammakargatan.

När jag gick på Drottninggatan stannade jag vid en galleria och tittade i skyltfönstren. På andra sidan var det stora fastighet med stor ingång, typ järnbeslag så

efter en minut fortsatta jag mot hörnan Kammakargatan. Jag minns att i hörnan fanns en restaurang med namn "Hökarna" eller liknande namn, då ser jag en man joggande lämna bilen som stått lite längre upp vid "Maxim". Jag trodde först att mannen skulle in, men han kom mot mig och sprang in mot Kammakargatan och in mot en svart bil som stått parkerad ca 20 m mot färdriktning. Jag uppmärksammade det särskilt men gatan var enkelriktad, jävla parkering tyckte jag. Samtidigt tittade jag åt höger och på baksidan av den stora fastigheten står ännu en polisbil med släckta belysning ca 30 m före Holländargatans hörna. Av någon anledning gick jag över gatan mot Maxim (ren nyfikenhet) för att titta in. Bilen som stått längre upp var en Ford Scorpio 2,8 L svart och därinne satt en man som talade i mobiltelefon. Så icke ont anande tittade jag på främre bilnummer. När jag var i höjd med högra bildörr, konstaterade jag att rutan var nere, så jag hörde en del prat om observationer osv. Men utrustningen stämde exakt med spaningsbilar, dator, flera högtalare, tre antenner, mm.

Jag tittade då liksom i förbigående på bakre nummerplåt och kunde konstatera att nummer ej överensstämde med främre nummer. I helvete vad är detta, tyckte jag, så jag gick upp mot Tegnérgatan. Jag tror det var så, och åt vänster mot Tegnerlunden. I hörnan upptäckte jag mot vänster tre polisbilar med bakändan mot ett hus med nr 3. Då tyckte jag att det var lite underligt med alla polisbilar på den korta sträckan.

Eftersom jag är av naturen fräck och har en del civilkurage påtalade jag den polis som hängde vid främre delen av bilen efter Kammakargatan. Polisen var tydligen helt irriterad och nervös, talade om för mig att dunsta snabbt då en fyllerazzia var på gång. Jag tänkte då på en fyllkontroll före Umeå 1985, där poliser hade blåställ, vita reflexer, mm, men den här mannen hade läderjacka utan axelklaffar mm.

Det hela var för mig som landråtta lite underligt men jag gick tillbaka till Drottninggatan i hörnan fanns en pianoaffär och gick då ner mot Kammakargatan. Den svarte Forden hade jag nästan glömt bort, men mannen hade dörren öppen och pratade i ett långt sträck. Helt utan förvarning startade mannen Forden och körde med släckta ljus ner mot Tunnelgatan. Tydligen hade jag kommit fel och missade Kammakargatan så jag gick åt höger.

Där ser jag den svarta Saab 9000 framför nr 19. Jag minns att det var någon sorts utfart där och ett så kallat rörräcke, men jag är lite osäker på den punkten. I Saaben fanns två män som hade innerbelysningen på. Fräck som jag är frågade jag efter gatu och husnummer, så de var schysst och upplyste mig. Men hela utrustningen med tre antenner, dator och andra raffinesser gjorde mig extra misstänksam så jag skrev upp bilnummer. Jag har aldrig i mitt liv set en bil med sådana elektroniska delar, som till och med fungerade.

I maj 87 återkom jag då från ännu en resa så jag satt på TVn samtidigt hade jag dambesök. Samtidigt kom *Rapport* i TV. Det pratades en hel del om Konstitutionsutskottet så jag tittade upp. Där promenerade Hans Holmér in med livvakt inför TV-kamerorna. I

helvete... Livvakten kände jag igen, men vad? Jag bandade det hela. Kl 21 var Aktuellt och där var det samma förhör med Holmér inför Konstitutionsutskottet. Det där ansiktet var bekant, men varifrån? Jag gick upp och spelade upp videobandet, tro mig, jag var helt färdig - livvakten var den samma som walkietalkie mannen vid Tunnelgatan. Jag fryste bilden. Bingo, mannen var identifierad, helt riktigt.

Under två veckor var jag inte människa, tro mig chocken var stor.

Några dagar senare frågade jag en poliskonstapel som bor i närheten på samma gata. Han upplyste mig att det gick en del prat om vissa Norrmalmspoliser med annorlunda åsikter och Holmérs livvakter var grovt belastade, det pågick utredningar och rättegångar. Där ser man, svarade jag!

-Poliser är poliser och håller varandra om ryggen, så fungerade det i praktiken, vidhöll han. Vi håller ihop i vått och torrt.

Bekräftelse fick jag att mina misstankar stämmer när *Dagens Nyheter* publicerade Holmérs sällskap från *DN*-galan på Stockholms stadion (se sid 228). Walkietalkiemannen är identisk med en av Holmérs livvakter och jag kan identifiera honom. Vad jag sen köpte hos *Dagens Nyheter*s bildarkiv kan Ni själva räkna ut. Jag vill bara för min del var på den säkra sidan.

Väl hemma kollade jag upp bilen med bilregistret, där blev det stop. Jag fick klart för mig att den falskskyltade svarta Forden och Saaben måste ha samband med händelsen på Sveavägen. Två veckor senare skrev jag ner mina iakttagelser om walkietalkiemannen och bilen på Drottninggatan och sände det hela till Stockholms spaningsledning.

Efter midsommar frågade jag lite diskret min polisvän om han skulle kunna kolla upp en bil som körde på mig i Stockholm under våren. Tre dagar senare fick jag besked om att bilens nummer var spärrad men det tyder på polisbil eller åklagarbil.

Händelsen i maj i TV samt det här gav mig indikationer att det hela var intressant, men det var på sin plats att vara mycket försiktig och diskret. Poliskompisen fick då reda på att Saaben tillhör nån sorts leasingbolag (se sid 530?) som tillhörde Rikspolisstyrelsen eller Polismyndigheten i Stockholm. Utan att jag tillfrågade nämnde han Säpobil.

Nu hade min nyfikenhet för polisen och Säpo fått sådana proportioner att min kompis och jag åkte till Stockholm för att kolla vissa saker och ting på plats, det var torsdagen den 16 juli 1987. Jag avtalade då med Per min kompis att han skulle vänta på mig samt vara observant när jag kom ut och nån typ följde efter mig. Jag skulle för säkerhets skull gå mot tunnelbanans nergång och vid kontakt skulle han signalisera när jag anlände vid platsen.

Kl 10 fredagen den 17 juli anmälde jag mig hos vakten med begäran om att få göra en anmälan (hos Säpo) om vissa iakttagelser. Efter fem minuter kom en man som skulle följa upp till högsta våningen. Väl uppe kom vi in hos en vaktbur samt i förhörsrum. Där berättade jag om en flygresa till Prag där en svensk affärsman berättade om elektronikkomponenter han sålde till öststaterna. Eftersom jag kände till att det

finns exportstopp var jag tvunget att anmäla saken. Säpomannen skrev upp berättelse och lovade tala med säkerhetschefen på företaget jag uppgivit.

Han följde med ut till hissen men samtidigt kom en ung man från andra dörren och gick över till dörren vi kom. Han slog dörrkoden och tittade åt vårt riktning. Jag fick ögonkontakt med mannen, han liksom jag var helt överraskade och stirrade mot varandra. Mannen som

Holmér på DN-galans hedersläktare med livvakterna Per Jörlin, Kenneth Wikström (!) och Sten Warmland

följde mig ner till vakten hade tydligen lagt märke till det händelse och frågade mig om jag kände Säpomannen. Oh nej, men han verkar bekant för mig svarade jag. Det var Wikholm, Wiklund, Wikström (se bild) sade han eller nått liknande. När vi gick i det långa utgången fick jag klar för mig att Säpomannen han nämnde var den som 28 februari satt i Säpobilen, Kammakargatan 19. För mig klarnade allt, eftersom jag pratade med honom och var cirka 0,5-1 meter ifrån honom och det stött klart att han kände igen mig.

BINGO kallas det.”

(slut brev)

I spaningsledningens Gärningsmannaprofil (se sid 647) analyserades inrapporterade walkietalkieakttagelser. Beträffande innehållet i det så kallade Skelleftehamnsbrevet sades följande:

”Enligt ett anonymt brevskrivande vittne, den så kallade Skelleftehamnsmannen, fanns det en walkietalkieförsedd man vid Olofsgatan. Man kan undra vilken uppgift han skulle ha haft. Såvitt vi kunnat utröna finns det ingen begriplig uppgift för denna person. På andra sidan, det vill säga den östra sidan av Sveavägen, fanns det ingen man med walkietalkie. Allmänt sett kan man ju undra varför man skulle hålla sig med en huvudgärningsman och en eller flera tilläggs personer. Vi kan inte se något rimligt skäl till detta.

Slutsatsen av detta är att gärningsmannen agerar självständigt och att de informationer som finns om walkietalkies beskriver fantasier eller slumpmässigt närvarande poliser, väktare och andra med legala skäl att använda radioapparater.”

JESÚS ALCALÁ (Ordförande i Amnesty International)

Den sista i raden är juristen och journalisten Jesús Alcalá, som var den förste att få

Statskupp i Slowmotion

verklig inblick i Palmeutredningen, vilket resulterade i ett flertal mycket avslöjande artiklar (se sid 414). Reaktionen lät inte vänta på sig och man försökte snart förbjuda honom att skriva i *Dagens Nyheter*, där han tidigare varit flitigt anlitad. Detta väckte stort rabalder bland journalistkolleger som ansåg förfarandet som ytterst oetiskt. Under 2000 anklagades Amnestyordförande därefter för sex bedrägerier, försök till bedrägeri och grovt osant intygande. Anklagelserna gällde biståndspengar.

-Ekomyndigheten och åklagaren är korrumperade, förklarade en ansträngd Alcalá i *Aftonbladet* den 6 september -2000. Och massmedia gör inga granskningar. Jag är så innerligt trött på alltihop. Jag är utsatt för en konspiration.

Jesús Alcalá försökte senare få gehör för en anmälan om jäv mot statsåklagaren. Den som avslog anmälan var föga förvånande biträdande riksåklagaren Jörgen Almblad (se sid 197, 209, 211). Alcalá lämnade sina uppdrag och dömdes sedan till 18 månaders fängelse för bedrägeri, försök till bedrägeri samt brukande av falsk urkund.

För fler fall av personlig misskreditering på grund av närgånget rotande i Palmemordet, läs om politikern Jerry Martinger, tidigare påtänkt som justitieminister, numera dömd för hundratals sexuella trakasserier och mordhot (se sid 686).

Jesús Alcalá - oskyldig?

UTREDNINGEN - EN BLUFF

Vid en stor presskonferens Annandag påsk 1986 tillkännagav spaningsledaren Hans Holmér:

-Det vi nu vet är att mordvapnet med säkerhet är en Smith & Wesson kaliber .357 Magnum. Det finns en viss statistisk osäkerhet, men den är utan betydelse i spaningsarbetet.

Holmérs uttalande byggde på två kulor upphittade vid mordplatsen, som nu påstods härstamma från ett av världens kraftigaste handledvapen. Men Statens Kriminaltekniska

Laboratorium (SKL) i Linköping reagerade kraftigt mot hans självsäkra uttalande. Erhållna bomdata från kulorna (se sid 234) visade att det inte alls behövde vara en Smith & Wesson revolver utan lika gärna kunde röra sig om andra vapenmärken, till exempel amerikanska Ruger, brasilianska Taurus, filippinska Kassnar och Llama eller Escodin och Ruby från Spanien.

-Det är skillnad på att driva ett laboratorium och en mordutredning, svarade Holmér ilsket. Jag måste ha beslutskraften att kunna sopa bort den här procentens misstanke att det är något annat vapen.

Den första kulan - den som sägs ha skadat Lisbet Palme - hittades vid halvsjutiden på lördagsmorgonen utanför fastigheten Sveavägen 29, fyrtio meter från mordplatsen. Det aktuella området var vid det här laget ytterst noggrant sopat och den uppsamlade snön silad av kriminalteknikern Börje Moberg och hans kollegor - utan att man hittat några kulor. Lisbetkulan hittades nu istället av en indisk frilansjournalist vid namn

Holmér visar den misstänkta vapenmodellen

Statskupp i Slowmotion

Alfredo de Tavares som enligt uppgift till pressen försatt sig själv i hypnotisk trans (!) (se sid 156).

Alfredo de Tavares pekade ut fyndplatsen till en punkt belägen snett över gatan i höjd med Vingresors kontor, 155 cm från körbanan och omedelbart söder om två vattenrännor som gick tvärs över trottoaren.

Den andra kulan - den som sägs ha mördat Olof Palme - uppdagades av Elisabeth Belich, en ung telefonist vid Sveriges Radio. Detta inträffade söndagen den 2 mars kl 12.20. Alltså 37 timmar efter mordet - och endast sju meter (!) från blodfläcken - bakom en stor cementpelare!

Hur den har hamnat där är en av mordgåtans största och mest avgörande mysterier. Frågetecknen kvarstår än idag.

De båda kulor som hittades på Sveavägen är blykulor med mantlade kopparfärgade kägelspetsar. Fynden överensstämmer med 158-grains kulor av fabrikat Winchester-Western, typ Metal Piercing, det vill säga pansarbrytande av kaliber .357 Magnum. Siffran .357 visar kulans diameter, cirka 9 millimeter, och Magnum står för att krutladdningen är extra kraftig. När man talar om kaliber menar man diametern på kulan och detta görs vanligen i hundradelar av en tum. Så är exempelvis kaliber .357 lika med 357 hundradelar av en tum. Normalt ersätts nollan och kommat med en punkt i skrift. Den aktuella ammunitionstypen slutade tillverkas 1981, men salufördes vid tiden för mordet fortfarande på vissa håll. Inom brottsutredningen har man beräknat att leverantören via den svenske generalagenten levererat knappt 6 000 patroner ur den tillverkningsbatch som de upphittade kulorna härrör från. Leveranserna har skett mellan åren 1979 och 1980.

Redan få dagar efter mordet började det dyka upp frågetecknen. *Expressen* skrev den 22 mars -86: "Det som förbryllar både polisens tekniska experter och civila tekniker inom ammunitionsindustrin är det faktum att de kulor som påträffats har legat så nära själva skottplatsen och att kulorna

Här bakom (!) cementpelaren hittades mordkulan

Winchester .357 Magnum Metal Piercing

varit nästan hela”. I artikeln ställdes därefter frågan: är det verkligen de rätta kulorna som figurerar i mordspaningen? Eller har de lagts dit efteråt? Och i så fall varför?

-De här kulorna är det enda vi har att gå efter, kommenterade polisens tekniker. Vi måste utgå från att det är de rätta.

Projektilens märkliga utplacering fick många att höja på ögonbrynen. Att de bara ramlat ner alldeles i närheten av mordplatsen betraktades av ballistisk expertis som omöjligt. Eftersom de lätt pansarbrytande kulorna hade överljudshastighet på cirka 440 meter i sekunden när de lämnade pipan borde de logiskt sett ha slagit ner minst tusen meter längre söderut, i riktning Sergels torg och Konserthuset. Skottvidden (hur långt kulan går) är cirka två kilometer.

-Jag har aldrig varit med om att kulor som hittats nära avskjutningsplatsen varit så oskadade, kommenterade Anders Lexne, Sverigeagent för Smith & Wesson. Det är ytterst osannolikt. Om de stoppats mot en husvägg hade de förintats eller kraftigt demolerats av friktionen. Men Lisbetkulan har bevarat sin ursprungliga form och på Olof-kulan är bara det bakre området hoptryckt från sidan.

-Kulan riktad mot fru Palme torde alltså rimligen först ha träffat trottoaren och sedan fortsatt mot husfasaden på andra sidan gatan, fortsatte åklagaren KG Svensson. Det huset är till 90 procent glasförsatt, men trots det har ingen glasruta splittrats. Kulan måste följaktligen ha träffat någonstans mellan rutorna och orsakat kratermärken. Det vore lätt och av stor vikt att undersöka.

Svensson begärde därför strax efter mordet att husfasaderna skulle undersökas. Men spaningsledaren Holmér struntade av okänd anledning i dennes begäran. Därför beordrade Svensson på eget bevåg Försvarets Forskningsanstalt (FOA) att utföra en provskjutning vid Grindsjön i Grödinge. Med en Smith & Wesson revolver tillverkad i Springfield, Massachusetts, kaliber .357 Magnum, piplängd 104 mm, sköt ingenjörerna dels mot rena betongplattor för att simulera trottoaren vid brottsplatsen, dels mot isbelagda. Skadorna blev betydligt kraftigare och annorlunda än på de upphittade kulorna.

Den tekniska provskjutningen gav också vid handen att minst en av kulorna borde ha legat någon helt annanstans. Eller som det hette: Förhållandet att ingen av de båda kulorna deformerats borde innebära att den första kulans rörelseenergi helt eliminerats av den genomskjutne Olof Palmes kläder och kropp, samt att den andra kulans rörelseenergi helt eliminerats enbart av friktionsmotståndet från hustruns päls och blus. Är detta verkligen kriminologiskt sannolikt?

-Lisbet-kulan kan på sin höjd ha tappat hastighet med cirka

Smith & Wesson .357 Magnum

KG Svensson

Statskupp i Slowmotion

10-15 meter per sekund, förklarade en framstående ammunitionstekniker i *Expressen* den 22 mars -86. Men den hade under alla förhållanden fortfarande en hastighet på mer än 400 meter per sekund och borde alltså ha landat mycket, mycket längre bort.

(En möjlig förklaring till det fina skicket på kulorna är att de kan ha skjutits in i ett lager med bomull eller i en vattentank, en teknik som används av polisen själv vid provskjutning av ett misstänkt vapen, där man behöver få en intakt kula med perfekta bomdata för att jämföra med en upphittad brottskula).

Först påstod polisen att det rörde sig om mycket ovanliga kulor som man aldrig hade sett i sina samlingar.

-Men hade man kontaktat oss hade vi kunnat skapa klarhet redan dagen efter mordet, förklarade chefen för vapenavdelningen på Statens Kriminaltekniska Laboratorium (SKL) Åke Åsbrink som ringde till rikskriminalens chef Tommy Lindström, men bara blev avvisad. Chefen för Brotstekniska roteln Wincent Lange och den senare biträdande spaningsledaren Ingemar Krusell förde därefter personligen kulorna ner till den tyska federala polisens kriminaltekniska laboratorium i Wiesbaden och till FBI i Washington för undersökning.

-Det där får man betrakta som rena nöjesresor, kommenterade chefsobducenten Milan Valverius senare. Undersökningarna kunde ha gjorts både snabbare, bättre och billigare direkt på SKL i Linköping.

En förutsättning för analys av vävnader och fettrester på kulorna är att de är samma skick som när de hittades. Men Lange insåg snart att något var allvarligt fel. Det fanns inga som helst spår kvar av blod eller mänsklig kroppsvävnad trots att en av dem ska ha passerat rakt genom kroppen på statsministern!

Kulorna glänste som om de vore rengjorda, vilket de i praktiken också visade sig vara eftersom SKL i Linköping sa sig ha tvättat kulorna för att kunna genomföra spårgranskning. Därefter sa man sig rutinmässigt ha gjort en avgjutning samt bom- och räffelmätningar, varvid det kunde konstateras att de uppgifter som lämnats från Stockholm inte var korrekta beträffande bombredd. Bombredden mättes till cirka 2,5 mm och inte som uppgivits 2,8 mm. Av en jämförande undersökning av de två kulorna gick det inte ens att fastställa med någon grad av säkerhet att de skjutits ur ett och samma vapen!

Något annat som förbryllade var den låga knallen som vittnen till mordet inklusive fru Palme berättade om. Det påstådda vapnet med den använda ammunitionen ger ett så ovanligt kraftigt ljud att den är förbjuden vid många skjutbanor. En möjlig förklaring skulle kunna vara att effekten med pansarbrytande, underladdad ammunition på nära håll blir lika våldsam som om man skjutet med fulladdad ammunition på längre avstånd. I gengäld blir knallen lägre och rekylen mildare, vilket förbättrar möjligheterna att avfira en snabb serie utan att minska träffsäkerheten. Ett drömvapen för en effektiv likvidering.

De upphittade kulorna skulle dessutom kunna ha suttit i såväl .357 Magnumpatroner som .38 patroner. Men Winchester-Western-fabriken i USA har aldrig tillverkat kaliber .38-patroner med sådana kulor. En händig skytt med en så kallad hemladdare kan däremot själv tillverka och också ladda ner en magnumpatron så att smällen inte blir så öronbedövande. Sådana handladdningsapparater fanns 1986 bland tusentals hobbyladdare runt om i landet.

Genom fixeringen vid märket Smith & Wesson har allmänheten fått intrycket att det inte kan vara fråga om något annat vapen och det kan ha lett till att värdefulla tips uteblivit.

-Därutöver behöver det inte ens ha varit ett vapen av kaliber .357 som användes vid statsministermordet, förklarade vapenhandlaren Anders Lexne. Normalt passar heller inte en kaliber .357-patronhylsa i en .38-revolver. Men om man borrar upp patronläget i trumman passar den längre .357-hylsan även i en .38-revolver. Vitsen med en sådan operation skulle vara att man skulle få större eldkraft och samtidigt försvåra polisarbetet. En annan möjlighet är att mördaren använt ett vapen med grövre kaliber genom att utnyttja knepet med en instickspipa. Har mördaren använt en instickspipa i avsikt att sprida förvirring i spaningsarbetet ökar de tänkbara alternativen katastrofalt. Då kan massor av olika märken och kalibrar komma ifråga.

-Jag har vid flera tillfällen talat med många om att det är en enkel sak att skjuta kulan i många andra vapen, fortsatte vapenexperten Lars Yngve Ekström i SVTs undersökande program *Striptease*. Då har man kanske letat efter fel vapen?

-Har du talat med polisen om det? frågade reportern Lars Borgnäs.

-Ja, jag har vid flera tillfällen nämnt det till olika utredare, men de har alltid sagt att man i princip är säker på att det är en .357 Magnum. Jag vet inte hur de har kommit fram till det.

Frågan gick därför till Sonny Björk (se sid 433), vapenexpert i Palmeutredningen:

-Ja, om man tittar på skottskadorna, penetreringen av ryggraden och allt det här, spåren på kulan och så, det tyder på att den har haft en relativt hög restenergi kvar när den har rikoschetterat och träffat andra hårda ytor. Och det gör att skulle den vara skjuten ur en .38 Special med för den då normala hastigheten skulle man inte få de här omfattande skadorna på kulan.

För att få klarhet i frågan åkte journalisten Lars Borgnäs och filmteamet till Försvarets Forskningsanstalts anläggning utanför Stockholm. En noggrann testskjutning bevisade att Sonny Björks uttalande var en regelrätt lögn. Möjligheten finns alltså att mördaren har använt en kaliber .38, vilket i så fall gör att polisens exklusiva spaning

Vapenhandlaren Anders Lexne

efter en .357 revolver aldrig kommer att ge resultat.

Men vid en noggrann undersökning av makarna Palmes kläder påträffades partiklar som återfanns i den utpekade Winchesterammunitionen. Samtidigt bekräftade en svepelektronisk undersökning av tändsatspartiklar och två blyisotopundersökningar som gjorts på Naturhistoriska Riksmuseet att det verkligen var de båda upphittade kulorna

Kulorna som förändrade Sveriges historia

som har skjutits mot paret Palme. De sistnämnda undersökningarna gjordes dock först i maj-juni 1987, alltså 15 månader efter mordet, och bör därmed allvarligt ifrågasättas vad gäller bevisvärde.

-Den enda möjligheten jag ser är att isotopundersökningen inte är riktig, förklarade vapenhandlaren Anders Lexne.

Samtidigt har flera prov utförts. Enligt ballistisk vapenexpertis finns det bara ett säkert sätt att avgöra från vilket vapen en viss kula kommer: provskjutning. Ett kulprov anses vara lika säkert som ett fingeravtryck när det gäller att fastställa sambandet mellan en kula och ett vapen. Inuti en pipa finns vridna spår, så kallade bommar och räfflor. De är till för att få kulan i rotation och därigenom öka hastighet och precision. Det finns alltid små avsättningar efter verktygen i pipornas lopp och två pipor görs aldrig likadana. Ojämnheterna granskas i mikroskop och jämförs sedan med de märken som finns på kulan. Under åren har uppemot 1 000 revolverar provskjutits och respektive kulor arkiverats. I samband med det införskaffades 10 000 patroner av fabrikat Winchester Metal Piercing kaliber .357 Magnum. Ett femtontal av landets .357 Magnumrevolverar fanns i Säpos egen ägo.

-Stockholmspolisens tekniska rotel skötte en del av provskjutningarna, förklarade SKLs chef Ingvar Kopp, och jag bedömer att kostnaderna för de tekniska undersökningarna stannar vid cirka 5 miljoner kronor.

-Men detta är i sig en fullständigt meningslös verksamhet, ansåg Anders Lindström på Widfors vapenhandel i Stockholm. Det räcker med att gärningsmannen stuckit en fil i pipan för att utseendet på kulorna ska bli annorlunda efter mordet, så tjänar provskjutningen inget syfte.

Senare instämde även utredningen.

-Vi har valt att prioritera bort provskjutningen, uttalade sig en av spaningsledningens talesmän vid namn Ingvar Eriksson.

Undersökningarna har alltså varit mycket dyra för skattebetalarna och dessutom fört med sig en del oväntade problem. De som provsköt har till exempel fått besvär

med för hög blyhalt i blodet, åtminstone om vi ska tro spaningsledaren Hans Ölvebro enligt *Svenska Dagbladet* den 28 februari -96.

Valet av ammunition tolkade spaningsledningen som att det rörde sig om en amatör, en ensam galning. Men därom strider de lärde och många har uttalat sig om raka motsatsen.

Den amerikanske journalisten Roy S Carson tog upp det här i ett telex den 1 juni 1986: "Ballistiska experter arbetar nu med teorin att kulorna som dödade Olof Palme och sårade hans fru Lisbet var specialgjorda för dådet. Mördaren använde en 38 mm Magnum kula laddad i en .44 eller .45 mm hylsa för att åstadkomma en dödlig kraft på nära håll. Kulan roterar inte när den avfyras utan tumlar genom kött och ben vid anslaget och förorsakar därvid mycket större skada en vanlig kula".

Polisprofessor Leif GW Persson förde dagarna efter mordet ett liknande resonemang i pressen:

-Det finns bara ett vettigt skäl att använda en sådan ovanlig ammunition. Kulan ska kunna passera genom ett hårt skal och därefter orsaka maximal skada på andra sidan. Det tyder på förberedelser och kunskaper som vanliga kriminella eller galningar inte har. Det handlar om en mördare som utrustat sig för en mycket speciell situation, till exempel för att kunna skjuta en person med skottsäker väst. Dessutom verkar mördaren med tanke på flyktvägen ha lokalkännedom. Det ger mig en slutsats som är mycket obehaglig. Till exempel att det handlar om en terrorist som har funnits länge i landet och förberett sig mycket väl.

Leif GW Persson

-Om man är professionell mördare och ska ge sig på någon med ballistiskt kroppsskydd, väljer man en sådan här kula, bekräftade chefen för avdelningen Vapen och Skydd på FOA, Bo Janson. Den kommer att penetrera även avancerade kroppsskydd.

Bo Janson, FOA

-Skottet mot Palme var ett professionellt skott, instämde förste Palmeåklagaren KG Svensson. Det träffade i den triangel av ryggpardiet där säkerheten att döda är hundra procentig.

Två utredare från Riksrevisionsverket, revisionsdirektörerna Bo Sandberg och Christer Skogwik, handplockade av Granskningskommissionens Inga-Britt Ahlenius förklarade i en specialrapport:

"Kulan är placerad på det i särklass bästa stället. Ett skott mot bakhuvudet dödar inte alltid. I ryggen har man större chans att träffa livsviktiga organ även om kulan går några centimeter till höger eller till vänster.

Om skottet mot Lisbet Palme, som Palmeutredarna sett som en miss, skrev de:

”Det var ett välriktat skott av en erfaren skytt. Hade det gått någon millimeter mer till vänster hade det krossat ryggraden på Lisbet Palme, och man hade sagt att det var en mycket skicklig skytt.” ”Vapnet valdes för att skjuta genom en skottsäker väst. Kanske valdes ej ett vanligare attentatsvapen just för att inte lämna kvitto och begränsa kretsen av tänkbara gärningsmän.” ”Vi har svårt att se brist på professionalism i beteendet vid bion, på mordplatsen eller undanhållandet därefter. Fakta talar snarast i motsatt riktning.”

Alf Andersson

-Det ligger en tanke bakom valet av vapen och ammunition och att gärningsmannen håller i Palme i samband med att han avlossar ett skott mitt i ryggen, nickade Palmeutredaren Alf Andersson i *Dokument Inifrån* 1999. Jag tycker att det tyder lite på att det är en kille som är utbildad för närstrid. Sedan säger vittnena att han hölstrade vapnet ganska omgående efter. Och det är så att jag då spekulerar i om denne man är utbildad. I militär och polisiär utbildning ska vapnet hölstras direkt efter utförd skjutning. Så han har kunnat utföra en rent skolmässig skjutning här.

-Brottet skedde mycket snabbt och ändamålsenligt. Om syftet var att angripa statsministern och därefter hans fru så uppfylldes detta, ansåg mordexperten Ray Pierce från New York. Jag kan inte säga att han visste att han hade dödat statsministern, men han visste att skador hade uppstått. Sedan flydde han snabbt från platsen. Det skedde mycket kontrollerat och kort, endast en fråga om sekunder innan han flydde in i ett område som jag har en känsla av att han kände till.

Har allt kring kulorna bara varit en påkostad föreställning för att föra allmänheten bakom ljuset? I *KvällsPosten* den 29 oktober -89 gick chefen för den tekniska roteln Wincent Lange till attack:

-Redan från början tyckte jag att resonemanget kring kulorna inte stämde, förklarade han. Kulorna är rena bluffen och har med all sannolikhet planterats ut. Och då kan det knappast vara någon ensam galning bakom mordet. Tvärtom måste det vara en sammansvetsad grupp, yrkesmördare som gick lugnt, överlagt och mycket smart till verket efter lång förberedelse. Och vad hade hänt om polisen hittade de äkta kulorna? Ett genialt grepp! All teknisk bevisning inför domstol slås ut. Vi hade stått där med fyra kulor och en gigantisk förvirring. Men vad hade jag för vaga funderingar att komma med mot gänget i Palmerummet.

Tyvärr har den tekniske chefen Wincent Lange sedan dess av okänd anledning ändrat mening och är nu som han säger fullständigt övertygad om att det är högst troligt att det rör sig om de rätta kulorna.

-Är dessa kulor ditplanterade så handlar det om ett planerat mord på mycket hög nivå, sa den bekymrade chefsåklagaren KG Svensson. I ett av fallen var det också

väldigt egendomligt att just den personen hittade kulan. Mer kan jag inte säga. Viktigt är dock att notera att polisens egna tekniska brottsplatsundersökare är av uppfattningen att kulorna är falska, utplacerade villokulor.

Det egendomliga han antydde var troligtvis följande detalj: Båda personerna som hittade kulorna, Elisabeth Belich och Alfredo de Tavares, jobbade tidvis på Sveriges Radio som ingår i Sveriges totalförsvaret. Men Alfredo de Tavares påstods även ha andra talanger. *Den 20 januari -97* anklagades han i radioprogrammet *Dagens Eko* för att vara anställd av indisk säkerhetstjänst.

-Det är ren galenskap och en grov förolämpning, svarade Tavares.

En annan konstig detalj i samband med vapenfrågan: Enligt *Aftonbladet den 4 juni -86* genomfördes ett helt hus längs mördarens förmodade flyktväg den 3 juni, alltså hela fyra månader efter mordet, på jakt efter mordvapnet. Tre civila kriminalare och en uniformerad polisman dammsög huset Snickarebacken 5 vid Birger Jarlsgatan. Det var där en misstänkt flyktbil stått och väntat (se sid 98). Hela huset genomfördes minutiöst av spanarna som var utrustade med en mängd teknisk apparatur och mätinstrument. Samtliga hyreslägenheter, kontor, trappuppgångar, förrådsutrymmen, källare och vindar kontrollerades. Ute på gatan undersöktes alla prång på fasaden, alla källaröppningar och rörledningsingångar. Allt detta bara för att en misstänkt bil stått parkerad utanför? Troligen gällde undersökningen någonting annat. Kanske något som hade med tunnelnerfarten i slutet på gatan att göra (se sid 490)?

Den avhoppade ledamoten i Edenmankommissionen Jörn Svensson talade ut om ammunitionsfrågan i Stockholms lokala *Stjärn TV*-kanal:

-Det är helt uppenbart och har varit uppenbart från början och måste ha varit väl känt av polisen själv att det inte är de här kulorna som användes vid dådet. Det var bara det att de upphittade kulorna passade till det vapen som man ville konstruera fram därför att man trodde att man hade ett vittne som skulle kunna visa att han hade sålt ett vapen av den typen till någon med kurdiskt ursprung (se sid 702) i Sverige. Det här visar att det var någon sorts medveten konstruktion från spaningsledningens sida.

-Nu är det hemska, som är väldigt förskräckande och som man ska dra erfarenheter av för framtiden, att massmedia spelade med i detta spel så som de gjorde och hur också de ledande politikerna spelade med, tillade Jörn Svensson.

Stämmer det han säger? Låt oss ta en titt.

Mediadrevet mot först och främst den påstådde mördaren Christer Pettersson har tacksamt underblåsts av vissa journalister. Två av de mest framträdande är *Aftonbladets* Richard Aschberg, bror till TV3s Robert Aschberg som också aktivt deltagit, och Lennart Håård. Till de mer pinsamma villospåren hör deras revolverhistoria julen 1995. En person överlämnade då en plastpåse med en rostig Magnumrevolver som han hade hittat i Albysjön, två mil sydväst om Stockholm. På insidan av kolven fanns initialer CHP inristade (Christer Petterssons?). I påsen låg också en sliten lapp med

Statskupp i Slowmotion

orden "Förlåt mig Lisbet".

Aftonbladet skrev: *Exklusivt. Efter tio år närmar sig mordgåtan en lösning.* Men den här gången hade man lite för bråttom. Det visade sig nämligen snart att vapnet inte var tillverkat förrän ett helt år efter mordet.

-Den här revolvern har ett mycket speciellt korn (siktanordning) som först lanserades i januari 1987, förklarade Smith & Wessons generalagent Anders Lexne.

Om redaktör Håård hade velat hade han enkelt kunnat ta reda på när revolvern var tillverkad. En anställd vid vapenfirman Widfors i Stockholm förklarade hur lätt det är att åldersbestämma ett vapen:

-Det hela går på några få sekunder. Fäll ut magasinet och läs tillverkningsnumret. Ring sedan fabrikanter och fråga när revolvern är tillverkad. De kan säga det på en timma när.

Men detta besked gavs inte förrän nästan två veckor senare, sedan *Aftonbladet* sålt hundratusentals extraex på en ickenyhet. *Aftonbladets* lögn hade då hunnit spridas ut över världen via den ansedda nyhetsbyrån *Reuters*.

Ett annat exempel är privatpersonerna Dennis Carlsson och Anna-Karin Nilsson som hade varit ute på en promenad den 2 mars 1986, två dagar efter mordet. I *Göteborgs Tidningen den 8 december -86* berättade de sin historia:

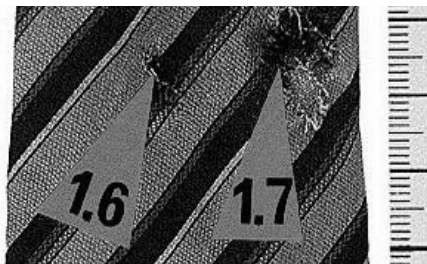
-Dennis fick syn på något som stack upp ur ett fönsterprång i gatunivå på Markvardsgatan, en knapp kilometer från mordplatsen. Han stack ner handen bland löv och skräp och fiskade upp - en revolver.

Paret gick till mordplatsen och överlämnade vapnet till en polis. Polisbefälet tömde därefter revolverns trumma som innehöll fem patroner, varav två avskjutna, och tackade det unga paret för deras insats. Sedan dess har ingenting hänt.

En vapenexpert säger att det på det unga parets beskrivning troligen har rört sig om en Colt Trooper kaliber .38 eller möjligen .357. Men i dag är vapnet borta och polisen har aldrig förhört varken Dennis eller Anna-Karin. Var vapnet i själva verket en startpistol? Uppgiften har förekommit. Palmeutredarnas vapenexpert Bo Karlström gissade dock på att det varit en vattenpistol.

Efter beslaget rann det hela ut i sanden och spåret följdes aldrig upp av andra än författaren Lars Krantz, som är övertygad om att just denna revolver är det egentliga mordvapnet. Enligt honom är familjen Palme djupt inblandad i själva mordet och han har i flera böcker fördjupat sig i denna teori.

En detalj som skulle kunna bekräfta hans funderingar: Det finns en bild på Olofs slips där man kan se två hål.

Olof Palmes slips med utgångshålen

Förklaringen sades först vara att slipsen legat vikt då kulan passerat genom kroppen. Därefter har man sagt att de två hålen berodde på dels på kulan och dels på en benbit som lossnat från Olof. Men att utgångshålet är så litet gör att man återigen måste ifrågasätta om kulorna och vapnet verkligen var av Magnumtyp?

Statsministerns blodiga skjorta

Två vapen som utredningen däremot har lagt ner stor möda på att lokalisera är dels ett vapnet som 1977 försvann i samband med ett inbrott hemma hos filmregissören Arne Sucksdorff, dels det så kallade Mockfjärdsvapnet. Vapnet stals vid ett inbrott utanför Haparanda 1983 och användes vid ett bankrån i Småland och ett postrån i Mockfjärd i Dalarna samma år. En tillvaratagen revolverkula visade sig ha god överensstämmelse beträffande blyisotopsammansättning med Palmekulorna. Ett okänt finskt brödrapar som fångslats i Finland lät Palmegruppen förstå att de var beredda att för en hög summa berätta allt om vapnet. Det framgick dock snart att bröderna egentligen inte visste någonting.

Bild tagen strax efter det så kallade Mockfjärdsrån

Problemet om man driver ett medvetet villospår är att man kan råka hitta bevis som påvisar det falska i det. Sådant bevismaterial måste snabbt städas bort, annars kan man inte fortsätta att driva spåret. Eventuellt var det vad som hände i samband med Mockfjärdsvapnet. Palmegruppen hade nämligen i det här skedet en påstådd infernalisk otur. Rånarbröderna hade provskjutit revolvren mot en telefonstolpe någonstans kring Mockfjärd. Men stolpen togs ner och brändes innan Palmegruppen hann fram för att undersöka kulorna. Spanarna fick en andra chans då bröderna också skjutit mot en husvägg i Göteborg. Men även här var oturen framme och huset revs strax innan polisen hann dit. Därmed åstadkoms ingen klarhet i fallet, som har fortsatt att dyka upp i massmedia med jämna mellanrum, bland annat i *Aftonbladet* i september 2000.

Statskupp i Slowmotion

Men hur har senare års spaningsledning ställt sig till alla nya fakta?

-Vi vet nu med hundraprocentig säkerhet att de kulor som hittades är de kulor som användes vid mordet, förklarade spaningsledaren Hans Ölvebro oberört i *Svenska Dagbladet* den 28 februari -96, tio hela år efter attentatet.

Hans Ölvebro

OBDUKTIONEN

Vid ett brottsfall genomförs alltid en obduktion för att fastställa dödsorsaken. Den rättsmedicinska obduktionen av Sven Olof Joachim Palme ägde rum på Statens Rättsläkarstation i Solna mellan kl 10.00 och kl 15.30 den 1 mars 1986. Anledningen till att obduktionen tog längre tid än normalt berodde enligt professor Kari Ormstad på att man var väldigt noga med att dokumentera förloppet. Arbetet leddes av professor emeritus Milan Valverius. Dessutom deltog ovan nämnda Kari Ormstad, överläkare Jovan Rajs, obduktionsassistenterna Åke Fredriksson, Gerth Winterhagen och Stefan Josefsson, kommissarie Elving Gruvedal vid tekniska avdelningen, kriminalinspektör Lars Forsberg, doktor Claes Wallin (se sid 126) från Sabbatsbergs kirurgklinik, docent Robert Grundin och kriminalkommissarie Rune Bladh (se sid 161, 338).

Officiellt avled statsminister Olof Palme till följd av inre och yttre blödning med massiv inandning av blod i båda lungorna. Kulan sägs ha träffat mitt i ryggen mellan skulderbladen och gått in 140 centimeter ovanför en tänkt linje genom högra hälen och lämnat kroppen 136-138 centimeter ovanför samma linje. Skottkanalen går alltså något nedåt i 10-15 graders vinkel och med någon dragning från höger till vänster. Projektilen har krossat femte bröstkotan och slitit sönder luftstrupen samt stora kroppspulsådern. Efter att ha passerat kotpelaren har kulan därefter vänt sig på tvären och i den positionen lämnat kroppen. Den har då sprängt bröstbenet.

En standardobduktion går till så här: Obduktion genomförs, varvid iakttagelser talas in på band av obducenten samt skrivs ut. Olika prover tas och sänds till ett rättskemiskt laboratorium. Sedan svaren inkommit skriver obducenten ett utlåtande i vilket ingår dödsorsaken. Intyg över utförda laboratorieundersökningar tillfogas obduktionsutlåtandet.

I fallet Palme ändrades allting.

Prover påstås ha sänts, men till vilket laboratorium? Långt innan proverna kommit i retur skrev de tre obducenterna Milan Valverius, Kari Ormstad och Jovan Rajs ett så kallat preliminärt utlåtande med angivande

Milan Valverius

av dödsorsak. Detta preliminära utlåtande har aldrig efterföljts av något definitivt läkarutlåtande.

Låt oss ta en titt på dessa dokument:

”LABORATORIERESULTAT
Statens Rättsläkarstation, Stockholm
D:nr F 719/86, MV/GC
Adress: Box 1352
171 26 Solna

Med stöd av resultaten från rättskemiska, blodgruppsserologiska, röntgenologiska och mikroskopiska undersökningarna får vi

härmed avge följande UTLÅTANDE:

att vid rättskemisk undersökning läkemedel och etylalkohol ej kunnat påvisas i blod resp urin resp levervävnad;

att vid blodgruppsserologisk undersökning fastställdes blodgruppskombinationen A, M+, PGM 1-1, AK 1-1, ADA 1-1, Hp 1-1 och EAP BA;

att vid röntgenologisk undersökning påvisats skottskada i 5e brösttryggekotan med talrika små benfragment och ett starkt uppsplittrat spricksystem, men inga metalltäta främmande kroppar;

att vid mikroskopisk undersökning av inre organ några sjukliga förändringar av betydelse för dödsorsaken har ej påvisats, vilket härmed intygas.”

Vi går vidare till det preliminära utlåtandet:

”Statens Rättsläkarstation, Stockholm D:nr F 719/86

Med stöd av uppgifterna i species facti samt fynden vid obduktionen får vi härmed avge följande preliminära UTLÅTANDE:

att den döda kroppen efter Sven Olof Joachim Palme, 270120-0499 företett dels en skottskada med ingångsöppning i ryggen, mellan skulderbladen (23) och utgångsöppning i främre bröstregionen, i bröstbenstrakten (15) med skadegörelse av 5e brösttryggekotan (41), brösttryggmärgen (41) och matstrupen (42), sönderslitning av luftstrupen (43) och stora kroppspulsådern (48) och övre hälvenens huvudgrenar (50) samt genomträngning av bröstbenet (38), dels blodansamling i vänster lungsäck (36), dels bleka, blodfattiga inre organ, dels tecken på massiv inandning av blod (44), dels tillstånd efter i nära anslutning till döden företagna återupplivningsåtgärder genom sk öppen hjärtmassage (16, 39) samt insättning av kateter i höger nyckelbensvenen (33), dels en mindre, i nära anslutning till döden uppkommen ytlig krosskada i pannan (4, 28)

att Sven Olof Joachim Palme avlidit till följd av yttre och inre blödning efter sönderslitning av stora kroppspulsådern och luftstrupen med massiv inandning av

Statskupp i Slowmotion

blod i båda lungorna,

att de dödliga skadorna orsakats av en projektil som avfyrats från handeldvapen i riktning bakifrån framåt, lätt nedåt och mot vänster,

att projektilen passerat ryggen genom 5e bröstkotan och fortsatt genom matstrupen, luftstrupen, stora kroppspulsådern och bröstbenet,

att projektilen efter att ha passerat genom kotpelaren vänt sig på tvären och i den positionen lämnat kroppen,

att obduktionsfynden alena ej tillåtit ett säkert fastställande av det avstånd från vilket projektilen avfyrats, endast att det inte rört sig om påsittande skott,

att kompletterande rättskemiska, mikroskopiska, blodgruppsserologiska, röntgenologiska och kriminaltekniska undersökningar pågår, vars resultat kommer att meddelas senare vilket härmed intygas”.

Utåtandet undertecknades den 5 mars 1986 av överläkare Milan Valverius, professor Kari Ormstad och biträdande överläkare Jovan Rajs. Samma dag fick chefen för brottstekniska roteln Wincent Lange två exemplar av obduktionsprotokollet. Det ena gav han till spaningsledaren Hans Holmér, som därefter vidtog den ytterst ovanliga åtgärden att hemligstämpla protokollet, vilket motiverades med att ett offentliggörande kunde vara till men för de anhöriga samt störa förundersökningen.

Ingen tillfrågad läkare har hört talas om att obduktionsprotokoll någonsin hemligstämplats. Och vad finns det som kan te sig så uppseendeväckande, genant, stötande eller obehagligt för de efterlevande som inte redan har presenterats. Detta ger en bred grogrund för spekulationer och frågetecken. Någoting finns upptaget i detta protokoll som inte får visas – men vad?

En dryg vecka senare besökte åklagaren KG Svensson Rättsläkarstationen. Han blev mycket väl mottagen.

-Orsaken var att jag faktiskt var den förste som kontaktade rättsläkarna. Hans Holmérs folk hade aldrig varit där.

31 32 54 folkbokföringsföreningen (MF 1967 40, Andr 1970 53)
14 16 54 begravningskungörelsen (MF 1963 127, Andr 1967 73, 1970 56)

DÖDSBEVIS

Fylls med skrivmaskin eller textas

Anvisningar till blanketten finns på baksidan

Personuppgifter m m		Personnummer (1)
Efternamn och alla förnamn Palme, Sven Olof Joachim		Födelseår, mån, dag Nummer 1927 01 30 0499
Bostadsadress Storkyrkobrinken 31, Stockholm ←		Personuppgranskade Pastorsåmbetets stämpel, datum och signum
Kyrkobokföringsort (församling och länsboksstav/länsnummer) Storkyrkoförsamlingen		Församlingskod 018001
Av- ☒ liden	År, mån, dag, klockslag 86 02 28	An- träffad död
Dödsplats (fyndplats)(2) Sabbatsbergs sjukhus, Stockholm		
Vid tiden för dödsfallet intagen på (3) ☒ lasarett ☐ annat sjukhus/sjukhem ☐ ålderdomshem ☐ annan vårdinrättning ☐ Ej intagen för vård		 PASTORSÅMBETET 1 STORKYRKOFÖRSAMLINGEN Stortorget 1 Box 2122, 103 13 STOCKHOLM C3-10 01 62 <i>BCW</i>

I Olof Palmes dödsbevis skrev obducenten Milan Valverius en adress som inte finns!

Efter obduktionen författade överläkare Milan Valverius även ett dödsbevis för de kyrkobokförande myndigheternas räkning. Här framträder fler förbluffande detaljer. I den officiella versionen har Palme skjutits med ett skott rakt i ryggen. Men nu uppges han ha dött ”vid skott i bröstkorgen”, om framifrån eller bakifrån sägs inget. Han betecknas vidare som död den 28 februari, trots att han först dödförklarades den 1 mars. Och vad som ytterligare förbryllar och som ter sig otroligt är att Valverius angett Olof Palmes adress till Storkyrkobrinken 31, en adress som inte finns! Den rätta adressen är Västerlånggatan 31.

Milan Valverius hade arbetat som oförvitlig rättsläkare i fyrtio år och var även internationellt känd i fackkretsar. Vid tiden för mordet på Martin Luther King hade han till exempel råkat vara i USA och biträdde vid den obduktionen (se sid 263). Sedan inträffade något egendomligt. Valverius var van vid att samarbeta med polisens brottsutredare ända fram till rättegången. Men utan att han förstod varför blev han nu omedelbart diskret bortkopplad från fallet. Till hans specialiteter hörde skottskador, men han kunde bittert konstatera att man inte ville ha hans sakkunskap. Inför en av kommissionerna berättade han senare rakt på sak om polisens totala brist på intresse. Han hade en stark känsla av att det var någonting man ville dölja och undrade om utredarna egentligen ville ha reda på sanningen.

Först när obducenten Valverius råkade nämna för Säpos byråchef PG Näss att ingen ur spaningsgruppen kontaktat honom, tog denne upp saken med spaningsledaren Holmér, som snabbt agerade med en genomgång på rättsläkarstationen - nio månader efter dådet.

-Det var en sådan genomgång vi skulle ha haft någon av de första dagarna efter mordet. Vi ritade skisser, visade bilder och gick noggrant igenom vad man kunde utläsa av obduktionen beträffande kulbana, skottvinkel och så vidare. Innan utredarna anlände hade det dock kommit en patrull och genomsocht rättsläkarstationen och föreläsningssalen efter bomber (?).

Det var därefter länge tyst kring obduktionen, såväl internt som i massmedia. Ända till våren 1987 då riksdagsmannen och kommissionsledamoten Jörn Svensson (se sid 20) plötsligt gick ut och kritiserade hemligstämplingen. Svensson opponerade sig mot att inte ens Edenmankommissionen hade fått läsa protokollet och insisterade på att Olof Palme i själva verket skjutits framifrån, i bröstet med ett finkalibrigt vapen!

Rikspolischefen kallade Svenssons påståenden för oförskämda beskyllningar. Men med anledning av dennes uppgifter skrev *Dagens Nyheter* en artikel som väckte stort uppseende: ”Det enda absolut säkra beviset hittills i Palmeutredningen är det hemligstämplade protokollet från obduktionen av Olof Palme.”

Udda företeelser har fortsatt kanta fallets kölvatten. *Eko*-redaktionen gick till exempel *den 14 april -87* ut med följande kommuniké:

-Ekot har talat med statsminister Palmes obducent som inte vill framträda med

STATENS RÄTTLÄKARSTATION

STOCKHOLM

Adress: Box 1352
171 26 SOLNA

D: nr F 719/86

A. Ar 1986 den 1 mars förrättades på anmodan polismyndigheten i Stockholm rättsmedicinsk obduktion av döda kroppen efter Sven Olof Joachim Palme 270130-0499, boende Storkyrko-brinken 31, Stockholm.

Förrättningen verkställdes av undertecknade i statens rättsläkarstation i Stockholm i närvaro av docent Robert Grundin, obduktionsassistenterna Ake Fredriksson, Gerth Winterhagen och Stefan Josefsson, krim.komm. Wincent Lange KI Stockholms polisdistrikt, Elving Gruvedal, KI krinsp. Lars Forsberg, KKT, samt dr Claes Wallin, kir.klin., Sabbatsbergs sjukhus, Stockholm.

B. Av en promemoria från Stockholms polisdistrikt daterad den 1 mars 1986 och undertecknad av N. Linder framgår att Olof Palme sköts till döds den 28 feb 1986 vid ca 23-tiden på Sveavägen i Stockholm.

Enligt upplysningar av behandlande läkare (dr.Claes Wallin) vid Sabbatsbergs sjukhus var Olof Palme vid ankomsten till Sabbatsbergs sjukhus kliniskt död. Trots återupplivningsåtgärder med s.k. Öppen hjärtmassage kunde hans liv ej räddas.

C. YTRE BESIKTNING

1. Liket av en ca 59 år gammal, ordinärt byggd man med måttligt hull och ordinär muskulatur. [REDACTED]
2. [REDACTED] Likfläckarna på ryggsidan sparsamt utvecklade, ljus blå till färgen, huvudsakligen lokaliserade till ländregionen. [REDACTED]

3. [REDACTED]

4. [REDACTED]

5. Båda ögonregionerna är uppsvällda och närvaro av luft i underhudsvävnaderna känns vid vidröring. [REDACTED]

Obduktionsprotokollet som hemligstämplats "av hänsyn till familjen"

D:nr F 719/86

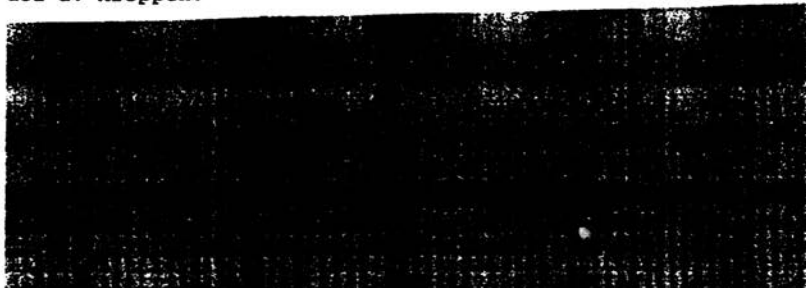
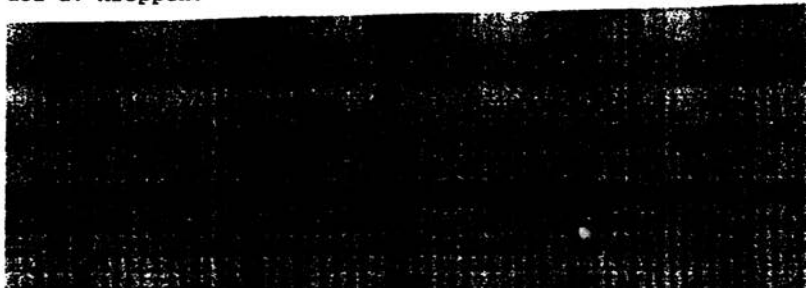
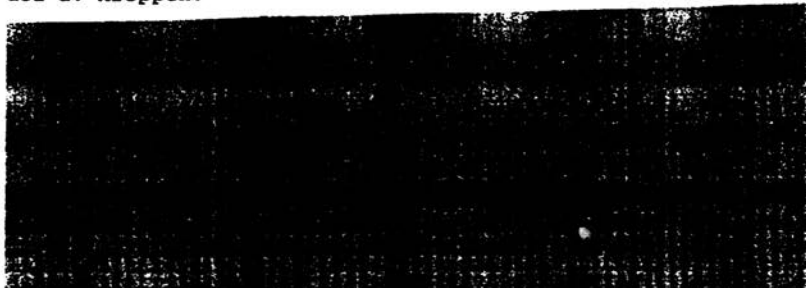
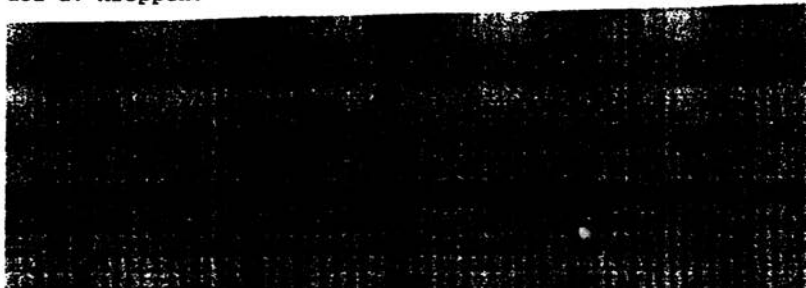
-2-

6. [REDACTED]
I vänstra näsborren observeras intorkat blod.
7. Läpparna är ljusst blålila missfärgade. Blodbesudling ses på tungan. [REDACTED]
[REDACTED]
8. [REDACTED]
9. [REDACTED]
10. Främre halsregionen företer diffust utbredd svullnad. Vid vidröring känns förekomst av luft i underhudsvävnaderna
11. [REDACTED]
12. Ca 5 cm nedanför högra ytterörats fäste föreligger ett instick med plastkanyl.
13. Strax ovanför högra nyckelbenet i mellersta nyckelbenslinje ses ett instucket plaströr.
14. [REDACTED] I bröstkorgens övre del känns dock vid vidröring förekomst av luftbubblor i underhudsfettvävnaderna.
15. Ca 8 cm nedanför adamsäpplet och ca 4 cm nedanför och 1,5 cm till vänster om halsgropens mitt observeras en snett från höger till vänster och nedåt tvärställd skada. Skadan är ca 1,9 - 2,0 cm bred och ca 1,1 cm hög. Skadans kanter är skarpa, här och var något avrundade och är omgivna av en ca 0,1 cm bred intorkad randzon. Skadan fortsätter i form av en kanal in mot bröstkorgens djup. Sårkanterna företer en del minimala vävnadsbryggor. Ingen nedsmutsning eller ned-sotning kring skadan. Skadan är lokaliserad [REDACTED]
[REDACTED] ca 136 - 138 cm ovanför högra hälen.
16. Strax nedanför [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED] 11 stygn, [REDACTED]
17. [REDACTED]
18. [REDACTED]
19. [REDACTED]
20. [REDACTED]
21. [REDACTED]

Någonting i obduktionsprotokollet är mycket farligt att avslöja

D:nr F 719/86

-3-

22.

23. Ca 140 cm ovanför högra hälen och ca 1 cm till höger om mittlinjen mellan skulderbladen observeras en sårskada från vilken framrinner blod. Skadan mäter ca 1,6 cm i bredd och ca 1,2 cm i höjd och uppvisar fintandade resp. flikiga ränder. Skadan är halvcirkelformad d.v.s. konvext bågformad mot höger medan den vänstra kanten bildar en rak vertikal linje. Centralt i denna skada föreligger en ca 0,5 - 0,6 cm stor vävnadsdefekt som är närmast rund och omgiven av en ca 0,1 - 0,2 cm bred randzon av lätt krossad och fuktig överhud.
24. Från skadan fortsätter en kanal inåt mot bröstorgans centrala delar.
25. Vid rekonstruktion av en tänkt sårkanal vars öppningar är beskrivna under punkterna 15 och 23 av yttre besiktningen, utan att beröra kroppens inre organ, fastställes att kanalen förlöper bakifrån-framåt, något uppifrån-nedåt i ca 10-15° vinkel samt något från höger till vänster.
26.
27. För övrigt inga yttre förändringar eller skador på någon del av kroppen.
28.
29.
30.
31.

Vad kan stå här som är så hemskt för familjen Palme?

D:nr F 719/86

-4-

32.

33. En plastkateter är instucken i högra nyckelbensvenen, utan förekomst av blödning i omgivningen.

34. Tungan är besudlad med blod.

35.

36.

37.

38. Snett i mitten av bröstbenet, mellan 2:a och 3:e revbensens fäste ses en defekt, mätande ca 1,2 cm i bredd och ca 1,9 cm i höjd. De mjuka vävnaderna bakom bröstbenet är diffust blodgenomdränkta. Från defektens främre rand skjuter fram ett par benfragment, några mm stora. Defekten påminner till sin form om en tvärplacerad projektil, med spetsen riktad till vänster.

39. Vänstra revbenen fr.o.m. 3:e t.o.m. 6:e revbenet är skarpt delade, med mycket sparsam blodutådring i omgivningen. Närvarande kirurg (dr. Wallin) bekräftar att revbenen öppnades av honom för att möjliggöra inre hjärtmassage.

40.

41. 5:e bröstkotan uppvisar en trattformad defekt av hela kotkroppen, med trattbasen öppen framåt och med trattspetsen riktad bakåt. Från trattbasen hänger mot sidorna en del upp till 1 cm stora benfragment. I djupet av defekt observeras blod och delar av förstörd ryggmärg.

Vad är det som döljer sig under den svarta censureringen?

D:nr F 719/86

-5-

42.

43. Motsvarande defekten i matstrupen ses att luftstrupen är söndersliten, med total avsaknad av kontinuiteten. Avståndet mellan den övre och nedre delen är ca 2 cm. Denna defekt är lokaliserad till ca 8 cm nedanför stämbanden och ca 1,2 - 2 cm ovanför luftstrupens förgrening.

44.

45.

46.

47.

Hjärtsäcksbladen är glatta och glänsande.

Ingen utomstående har fått se obduktionsprotokollet

D:nr F 719/86

-6-

48.

Ca 3 cm ovanför stora kroppspulsåderns halvmåneklaffar börjar en förgrenad, oregelbunden bristning d.v.s. en defekt av stora kroppspulsåderns vägg som omfattar dess uppgående del i en längd på ca 7 cm. Från bristningens kant hänger en del vävnadsflikar bestående av kärlväggens hela tjocklek med förekomst av tvärliggande, parallellt anordnade bristningar av innerhinnan. De omgivande vävnaderna, omfattande bindvävsrummet bakom bröstbenet samt rummet bakom hjärtat och de stora kärlen är mycket kraftigt blodgenomdränkta.

49. Stora kroppspulsåderns huvudgrenar i bröstorgans övre del uppvisar endast vid själva avgångsstället en del tvärliggande ytliga bristningar av innerhinnan men för övrigt inga skador.

50. Övre hälvenen är oskadad, men dess stora grenar i bindvävsrummet bakom bröstbenet är helt sönderslitna.

51.

52.

53.

54.

55.

Varför har obduktionsprotokollet censurerats?

D:nr F 719/86

-7-

56.

57.

58.

59.

60.

61.

62.

63.

64. Levern företer ordinär storlek och fast konsistens, med glatt yta och skarp framkant. [REDACTED]

65. [REDACTED]

66. Skelettet företer inga andra skador än de redan nämnda.

D. För rättskemisk undersökning tillvaratages blod och urin med tillsats samt levervävnad och magsäcksinnehåll. För blodgruppsserologisk undersökning tillvaratages blod. För mikroskopisk undersökning tillvaratages vävnadsprov från inre organ.

E. Före obduktionen liksom under obduktionens gång undersöktes dels hela kroppen, dels delar av organ genom röntgenomlysning. Misstänkta partier markerades och dissekerades med särskilt inriktning på projektildelar. I omgivningen till utgångsöppningen från brösttryggkotan påvisades tre stycken små benbitar vilka var belägna i anslutning till skottkanalen inom matstrupen och struphuvudet. Dessa mm-stor.

När ska vi få veta sanningen som döljer sig här? (Se annan beskrivning sid 142)

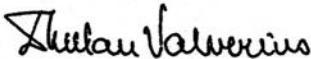
D:nr F 719/86

-8-

fragment kunde entydigt identifieras som benbitar;
man fann sålunda inga tecken till att projektilen
sönderslitits under passagen genom kroppen.

Sålunda iakttaget, sanningsenligt dikterat och justerat inty

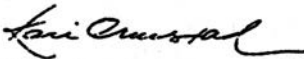
Stockholm den 1 mars 1986

Milan Valverius
Docent, Överläkare
T.f. föreståndare

Jovan Rajš
Docent, bitr. Överläkare

Kari Ormstad
Tf. professor

Rätt avskrivet från diktafon intygar

Gun Collstam

namn, eftersom han blivit mordhotad och tvingats leva under polisskydd i flera veckor.

Vad som menades med detta är fortfarande diffust, men vad som troligen hade hänt var följande: På söndagen den 2 mars 1986, två dagar efter mordet, hade Milan Valverius suttit ensam på Rättsläkarstationen och läst in obduktionsprotokollet på band. När han kollade stationens telefon svarare fanns där en röst som sa att "han skulle spränga den jäveln i småbitar". Polisen i Solna skickade omedelbart en hundpatrull och två man som sedan höll vakt i fyra dygn. Därefter flyttades Palmes kropp sannolikt till bårhuset vid Skogskyrkogården söder om Stockholm. Vad som därefter har hänt är oklart. Men det finns uppgifter som tyder på att liket under flera dygn av okänd anledning legat obevakat i en likbil ute vid kyrkogården! Natten till den 10 mars upptäcktes dessutom en

mystisk man smyga omkring i parken vid bårhuset i Solna. Holmér beslutade direkt om specialbevakning av platsen fram tills begravningen den 12 mars.

Olof Palmes begravning kom att bli mycket mer än bara en vanligt jordfästning. I själva verket representerade den ett av 1986 års viktigaste internationella toppmöten. Elitens alla stora slöt upp och i stadshuset satt statsmän och dignitärer från hela världen.

Bland gästerna återfanns: Paul Schlüter, Danmark, Kalevi Sorsa, Finland, George Bush, USA, Helmut Kohl, Västtyskland, Shimon Peres, Israel, Kaare Willoch, Norge, Bruno Kreisky, Österrike, Julius Nyerere, Tanzania, Andreas Papandreou, Grekland, Willy Brandt, Västtyskland, Mario Soares, Portugal, Robert Mugabe, Zimbabwe, Felipe Gonzalez, Spanien, Rajiv Gandhi, Indien, François Mitterand, Frankrike, Bettino Craxi, Italien, Nikolaj Ryzjkov, Sovjet, Javier Perez de Cuellar, FN, Daniel Ortega, Nicaragua och George Shultz, USA.

-Uppslutningen kring minneshögtiden gick långt utöver vanlig artighet, kommenterade Gunnar Stenarv, internationell sekreterare i socialdemokratiska partistyrelsen. Det var en unik uppslutning som bevisade att Sverige och Olof Palme spelat en viktig roll.

-Många samtal och möten kom dessutom att äga rum mellan personer som vanligtvis inte talade med varandra, sa kabinettssekreterare Pierre Schori på UD.

Säkerhetspådraget i Stockholm var stort, men trots det förekom det en del konstigheter. Två män försökte till exempel på kvällen den 13 mars ta sig in på några ambassader, men upptäcktes av moderatledaren Ulf Adelsohns livvakter.

-Vi stod på Strandvägen och såg de här grabbarna komma i bil. Sedan kom de gående fram till Egyptens ambassad, tittade i fönstren och undersökte hur de skulle kunna ta sig in. De kollade låsanordningar och flera portar i närheten. Då beslöt vi att kalla på en radiobil.

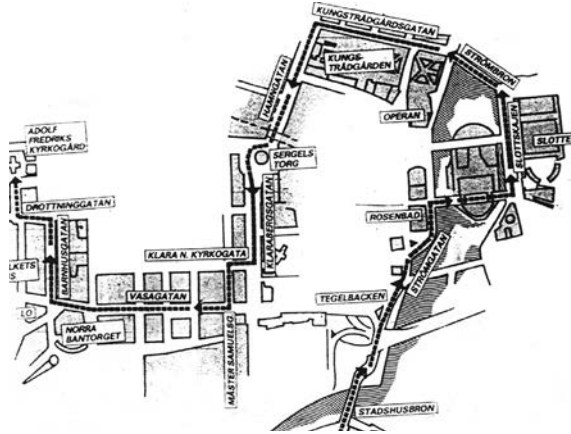
Männen greps och fördes till kriminaljouren. Vid undersökningen av deras bil hittade polisen en skarpladdad pistol i handskfacket. Den ene mannen var svensk, den andre av utländsk härkomst. Kriminaljouren kontaktade jourhavande kammaråklagare Torsten Wolff, som dock beslöt att männen skulle försättas på fri fot.

Uppslutningen vid begravningen var stor

Ulif Adelsonhs livvakter var ytterst upprörda:

-Här har vi den svåraste bevakningsuppgiften någonsin när vi ska försöka skydda alla toppolitiker som kommer för att vara närvarande vid statsministerns begravning. Och i det här läget låter åklagaren dessa män gå fria. Det är rena sabotaget mot polisen. Man blir så förbannad och besviken.

Skiss över begravningstågets färd genom Stockholm

I samband med att obduktionen mer och mer ifrågasattes i massmedia, tog saker och ting en annan vändning och hemlighetsmakeri, ofullständigheter, uppenbara felaktigheter och regelrätta lögnar har sedan dess avlöst varandra.

Frågorna är många. Hur ska vi med säkerhet kunna veta om inte Palmes kropp uppvisade ytterligare yttre eller inre skador? Påträffades tecken på ej tidigare kända sjukdomar? Sköts Palme verkligen bakifrån - eller kanske istället framifrån? Finns det fler kulhål än det redovisade? Fanns det i så fall mer än en skytt? Ja, säger en person som har läst det hemligstämplade obduktionsprotokollet. Den person som fällt uttalandet har suttit på en central medicinskaadministrativ post inom svensk byråkrati och kan inte nonchaleras.

Varför föredrogs heller inte det hemliga protokollet ens inför lyckta dörrar vid den senare rättegången mot Christer Pettersson? Milan Valverius tillfrågades, men ville inte säga vad som stod i protokollet, bara att:

-Där står allting.

En annan intressant sak gäller skottskadan på Olofs bröst. Redan i samband med att Milan Valverius hade påbörjat obduktionen upptäcktes att någon redan utfört flera ingrepp på Olof Palmes kropp! Den företedde ett stort snitt snett över bröstkorgen och ett mindre snitt därunder. Båda var hopsydda. Bild finns att tillgå på själva ingångshålet mellan skulderbladen, men inte utgångshålet. Varför? Varför blev det angivna utgångshålet i bröstet också först ihopsytt, därtill kant i kant med det långa snittet över bröstkorgen som senare sades ha lagts för att möjliggöra inre hjärtmassage (se sid 144)?

Christer Pettersson

Statskupp i Slowmotion

Hjärtmassage är möjligt som en absolut sista åtgärd, men alltför lång tid hade gått sedan skottet.

-Återupplivningsförsöken var meningslösa, kommenterade Milan Valverius. Man ville bara visa att man gjorde allt för att rädda livet på honom. Det var ett skådespel och ingenting annat. Olof Palme dog omedelbart av det välriktade skottet.

Rättsmedicinsk expertis betraktar därför snittet som svårförklarligt och hopsyningen som oförklarlig.

En förklaring skulle kunna vara att man lagt snittet för att öppna bröstkorgen i sökandet efter en kula. Om det föreligger en konspiration bakom mordet skulle det vara av största vikt att undanröja allt graverande bevismaterial så fort som möjligt. I Sven Anérs bok *Coverup* presenteras obducenten Kari Ormstads kommentar till varför kulhålet syddes igen:

-Det är möjligt att kirurgen i samband med att han avslutade sina nyttolösa återupplivningsförsök har satt ett par stygn här också för att skydda mot ytterligare blodförlust, och kanske av estetiska skäl. Det har inte stört den rättsmedicinska tolkningen av utgångsöppningen. Det är något vissa privatspanare har hängt upp sig väldigt på, att vidtagna åtgärder kan ha misslett rättsläkarna i deras tolkning. Det finns ingen grund till att tro att det är så.

Milan Valverius

På begäran av chefsåklagare Helin hemligstämplades hela den rättsmedicinska undersökningen därefter våren 1989 av Stockholms tingsrätt. Helin gav ingen motivering annat än att handlingarna inte kunde röjas utan men för den avlidne och för närstående till denne. Först över ett år senare släppte Högsta domstolen de båda utlåtanden, men inte obduktionsprotokollet.

Granskningskommissionen släppte tio år senare efter mycket om och men ytterligare en del av sekretessen. Journalisten Anders Hellberg på *Dagens Nyheter* hade efter tryck på kommissionen lyckats få loss en del av det hemligstämplade protokollet. Det kraftigt censurerade obduktionsprotokollet kan ses som illustration till detta kapitel (se sid 246). Kommissionen ansåg att genom att släppa denna del kunde man ta död på alla rykten och spekulationer.

Slutligen ville ordförande Lars-Eric Ericsson genom att offentliggöra ännu en del av det hemligstämplade materialet strypa spekulationerna om att Palme varit beroende av droger och av den orsaken bestämt ett möte på den blivande mordplatsen.

-Vi tittade efter näst intill allt som rättkemiska laboratoriet kunde analysera, dementerade professor Kari Ormstad inför Marjasinkommissionen. Men det var helt blankt vad avser läkemedel, alkohol, narkotika och centralstimulerande medel - helt blankt.

Det är inte ofarligt att ställa sig kritisk till utredningen. Milan Valverius blev mycket

effektivt utmanövrerad. Till sin häpnad kunde han läsa att *Dagens Nyheter* hade tagit del av det hemligstämplade obduktionsprotokollet. Uppgiften följdes upp av ett brev som kollegorna Jovan Rajs och Kari Ormstad hade skickat till biträdande riksåklagaren Axel Morath. Milan Valverius anklagades för att ha brutit mot sin tystnadsplikt i kontakten med massmedia, något han ivrigt bestred. Men justitiekanslern beslutade att utreda brott vilket i praktiken innebar att chefsobducenten tystades i över ett år. Det blev länsöveråklagare Torsten Jonsson, som hade fått Lars "Bombmannen" Tingström in på livstid (se sid 300), som fick åta sig fallet. Jonsson lät under utredningen höra alla som hade haft tillgång till obduktionsprotokollet, bland andra rikskriminalens chef Tommy Lindström. Men han hade inte ens läst protokollet.

- Det intresserade mig inte, kommenterade Lindström kort.

Milan Valverius kallade senare den tiden för skärselden. Han blev samtidigt allvarligt sjuk. När han sedan återvände till Rättsläkarstationen efter en lång tids sjukskrivning var alla papper och anteckningar om obduktionen av Olof Palme borta.

Samma sak hände en annan befattningshavare som varit kritisk mot mordutredningen, poliskommissarie Gösta Söderström (se sid 178). När denne kom tillbaka till sin arbetsplats efter en tids ledighet var alla hans anteckningar från mordnatten försvunna.

Att få fram den verkliga sanningen blir allt svårare allt eftersom åren går. Professor emeritus Milan Valverius, 69, och hans hustru, förste bibliotekarie Sonja Valverius, 62, påträffades båda döda i februari 1994. De sägs ha avlidit i det närmaste samtidigt. Här talar dödsattesterna om cancer, gifttabletter och självmord.

SKÖTS LISBET PALME?

Det är emellertid inte bara obduktionen som har väckt debatt. Även familjen Palmes roll i dramat har ifrågasatts. Mårten Palmes agerande under mordnatten (se sid 537) och brodern Mattias omdiskuterade resa hem från franska Chamonix (se sid 532) har orsakat många funderingar. Dessutom har privata undersökare ställt sig frågande till om fru Palme verkligen skadades vid attentatet. Mycket tyder på att så faktiskt inte är fallet. Men varför skulle fru Palme ljuga i en så central

Blev även Lisbet Palme beskjuten?

Statskupp i Slowmotion

fråga?

Enligt den officiella versionen sköt gärningsmannen ett andra skott mot Lisbet Palme. Genom en osannolik tur sägs hennes skjutne make ha dragit med henne i fallet så att kulan endast rispat hennes rygg. Men var det verkligen det som hände?

Ingen läkare har någonsin undersökt skottskadan, något rättsintyg har heller aldrig utfärdats, varför det har ifrågasatts hur domstolarna kunnat acceptera påståendet om att hon varit utsatt för försök till mord. Det föreligger också en del säregna omständigheter vad gäller hennes kläder.

Endast Lisbet Palmes mockakappa med två hål efter skottets in- och utgående i ryggen har visats i pressen. Den bilden är tagen på kriminaltekniska laboratoriet i Wiesbaden i Tyskland som den 23 april 1986 kom med sitt yttrande:

Gärningsmannen sköt Olof Palme på 10-20 cms håll och mot Lisbet Palme från ett avstånd på av 70-100 cm. En av underligheterna är att rättsläkaren Milan Valverius inte fick undersöka plagget innan polisen raskt skickade det utomlands. När Valverius 1989 fick se en fotostatkopier av fotot på kappan, utbrast han:

-Det här har jag inte sett förut, det var intressant. Jag har inte heller fått se Olof Palmes rock, trots att vi rättsläkare bad polisen att få studera den. Inte heller fick vi se den skada Lisbet skulle ha fått. Vi erbjöd oss till och med att ställa upp med en kvinnlig rättsläkare, men intresset var obefintligt vilket jag tyckte var mycket märkligt. Polisledningen sa bestämt ifrån och insisterade på att hon under inga omständigheter fick störas. Jag tror det berodde på att det rådde förvirring inom spaningsledningen. Så än i dag finns det ingen dokumentation på att Lisbet Palme skadats, vilket är en stor brist i undersökningen.

När spaningsledaren Hans Holmér hördes av Edenmankommissionen den 1 februari 1988 förklarade han frankt:

-Anledningen till att varken läkarna på Sabbatsberg eller rättsläkarna har undersökt henne var att det var något som glömdes bort i all uppståndelse. Det hamnade mellan stolarna.

Men nu till fru Lisbet Palmes kläder på mornatten. När hon steg in i ambulansen vid mordplatsen var hon iklädd den genomskjutna mockakappan, men vid framkomsten till Sabbatsbergs sjukhus bar hon plötsligt en vanlig kappa med kapuschong och kort ryggbälte! Hur är detta möjligt? Och av vilken anledning? Det finns pressbilder och text som bevis i båda fallen (se nästa sida).

Att fru Palme följde med ambulansen berättar såväl vittnen som polis- och granskningsprotokollen, och angående ankomsten till Sabbatsberg finns bilder i bland annat tidningarna *Aktuell Rapport* och *Göteborgs-Posten* den 2 mars -86.

Där ser man polisens bilar, Lisbet framför sjukhuset och i bakgrunden ambulansen inkörd i akuthallen. Under bilden står:

”Lisbet Palme kommer till Sabbatsbergs sjukhus strax efter ambulansen med

Olof. Hon kastar sig ur polisbilen som körde henne till sjukhuset och springer in på akutmottagningen.”

(Enligt *Förenade Landsortstidningar* togs bilden av fotografen Ulf Karlsson).

Väl inne på sjukhuset ska fru Palme ha märkt att det sved på ryggen och bitt sjuksköterskan Lena Östeman titta efter. Lena Östeman fick då se att statsministerns hustru hade som ett piskrapp över skulderbladen.

Även om skadan verkade lindrig beslöt hon att lägga en kompress över rodnaden, medan professor Åke Nilzén, medicinare och gift med Olof Palmes syster Catharina, drog upp blusen och baddade lite. Lisbet ville dock trots Lena Östemans uppmaning inte låta läkare eller tekniker undersöka skadan.

-Nio månader efter mordet ringde jag upp Sabbatsbergs sjukhus och talade med läkaren Claes Wallin, som tagit emot Palme, förklarade chefsobducenten Milan Valverius. Han hade aldrig hört talas om Lisbets skada, men av en tillfällighet befann sig sköterskan Lena Östeman på sjukhuset. Jag fick hennes minnesbild och dikterade ned den. Men inte ens den dokumentationen togs med som bevisning vid rättegången mot Christer Pettersson. Undersökningen av Lisbet hade haft stor betydelse för bestämning av skjutavstånd, skottvinkel och så vidare. Man

Plagget Lisbet Palme bar när hon rusade in på Sabbatsberg

Kappan som lades fram som bevismaterial

Statskupp i Slowmotion

skulle ha kunnat räkna ut var kulan slagit ner och fått detta bekräftat av märken på gatan och husväggar. Det är ren geometri. (Intervjun publicerad *den 18 oktober -89* i studenttidningen *VERTEX*).

I samband med en personlig intervju med för författaren Lars Krantz (se sid 85) förklarade Valverius senare, sedan han kollat att denne stängt av sin bandspelare, att han inte för ett ögonblick trodde på att fru Palme blivit skadad. Hålen i hennes kläder hade istället gjorts i polisens laboratorium, menade han på.

”EN DJUP SÅRKANAL”

Den ende som officiellt har uttalat sig om Lisbet Palmes skada är kommissarie Lars Christianson (se sid 136), som i ett PM avgivit flera veckor efter mordet berättade så här:

-Sköterskan som var med i rummet visade på fru Palmes mockakappa. Den hade två hål på ryggen. Fru Palme drog upp sin blus. På ryggen fanns en sårkanal, cirka 2-3 mm djup, tvärs över båda skulderbladen.

Kommissarie Christianson är nu avliden (se sid 290), men hans påstående måste avfärdas som osant.

-En så djup sårkanal måste ha varit kraftigt blödande, kommenterade doktor Milan Valverius. Men ingen läkare på Sabbatsberg hörde talas om att hon blivit skadad.

Det hade inte heller ambulanspersonalen eller kommissarie Gösta Söderström som var första polisbefäl på brottsplatsen (se sid 178):

-Under tiden som jag uppehöll mig på mordplatsen framkom ingenting som tydde på att Lisbet Palme skulle ha sårats. Det är dessutom helt osannolikt att en kula av kaliber .357 Magnum avfyrats och genomborrat såväl päls som blus utan att allvarligt skada kroppsliga mjukdelar och jag vill kraftigt ifrågasätta om hon verkligen har sårats eller om det bara är ytterligare en förbryllande omständighet i fallet.

Paret Palmes kläder finns numera bakom en decimetertjock ståldörr i en bunker på SKL i Linköping. I en röd tyggarderob hänger Olof Palmes blodiga rock, kavaj och skjorta samt Lisbet Palmes bruna kappa och t-shirt. (Är det denna t-shirt som tidigare har omtalats som en blus?). De så omskrivna kulorna förvaras i samma hus, inne i vapenteknikernas välbevakade lokaler i en plastask med serienumret 1459. I vilket annat mordfall som helst skulle SKL ha skickat bevismaterialet tillbaka till polisen på den ort där brottet begicks. Men Palmefallet är inte som andra.

Spaningsledaren Hans Ölvebro förklarade den unika åtgärden:

-Det finns inte fler än sju föremål kvar som utgör fysiska

Hans Ölvebro

bevis för mordet: fem klädesplagg och två kulor. Men tekniken går framåt. Om några år kanske vi får tillgång till en ny metod som ger nya möjligheter att identifiera spår i kläderna. Då vill vi att de ska vara i så opåverkat skick som möjligt.

(Fru Anna Lisbet Christina Palme (född Beck-Friis): barnpsykolog, medlem i bland annat Swedish Child and Youth Advisory Committee och International Negotiation Network of the Carter Center's Conflict Resolution Program. Hon har efter mordet arbetat hårt för barnens rättigheter och mot sexuellt utnyttjandet av barn samt varit tongivande i svenska UNICEF-kommittén. På senare år har hon mottagit Serafimer Orden - den högsta utmärkelse en svensk kan få.

Men av vilken anledning?)

MYSTISKA POLISBILAR

I början av september 2000 uppsökte den ihärdige journalisten Sven Anér pressfotografen Ulf Karlsson, samme fotograf som hade tagit den avslöjande bilden på Lisbet Palme när hon rusar in på Sabbatsbergs sjukhus. Polisen hade dock på något sätt direkt efter mordet kommit över filmerna, som sedan dess legat och samlat damm i arkiven. Tillsammans med Ulf Karlsson fick Sven Anér nu för första gången ta del

Den obeskrivna bilden publicerades för första gången i PalmeNytt i september 2000

Statskupp i Slowmotion

av den obeskurna bilden som innehåller mycket intressant information.

Nu framträdde bland annat två polisbilar, med regnummer LUL 874 och LTS 597. Är detta kommissarie Åke Rimborns och kommissarie Christiansons bilar med anropsnummer 5520 respektive 1210? Hur kunde de i så fall vara på plats redan innan Lisbet Palme anlände? Rör det sig kanske om andra polisbilar, eventuellt med andra uppgifter?

Vilka är dessa polismän utanför Sabbatsbergs sjukhus?

Fordonet fru Lisbet Palme just har stigit ur har regnummer LZO 872. Då hon påstås ha lämnat brottsplatsen tillsammans med sin skjutne make i ambulansen, måste detta innebära att hon undervägs har hoppat över till denna polisbil. Av vilken anledning? Och var det kanske då hon bytte kapp?

Föraren verkar vara polis och möjligtvis sitter det en annan polis i framsätet. Från det högra baksätet är en person på väg ut, troligtvis är denne civilklädd (se föregående sida). Vem är männen i detta fordon och vilket anropsnummer hade polisbil LZO 872? På andra foton syns flera polismän från LTS 597 tydligt och det vore mycket enkelt för Rikskriminalen att identifiera dem.

Men enligt känt mönster har man varit helt ovilliga att samarbeta. Sven Anér skickade ett flertal frågor kring dessa fotografier till Palmegruppens Åke Röst, som den 5 september 2000 svarade på följande sätt:

”Jag har tagit del av innehållet i ditt telefax som inkom till Rikskriminalen den 4 september 2000. Telefaxet har jag uppfattat som en begäran om vissa upplysningar och behandlar den alltså inte som en hemställan om att få ut allmänna handlingar.

När det gäller frågor som du tar upp i din skrift gäller nu som tidigare att vi från Palmeutredningens sida inte kan kommentera och diskutera innehållet i den pågående förundersökningen. Ärendet föranleder ingen vidare åtgärd från Rikskriminalpolisens sida.”

Som vanligt delade Anér omedelbart med sig om sina fynd till bland annat statsminister Göran Persson, *Dagens Nyheter*, *Svenska Dagbladet*, *Expressen*, *Aftonbladet*, *Sydsvenskan*, *Göteborgs-Posten*, *Moderna Tider*, SVTs *Aktuellt*, *Rapport* och *Dagens Eko* och *Studio Ett*. Ingen reagerade.

SKRÄMMANDE PARALLELLER

Alla säregna företeelser i Palmefallet kan tyckas unika och ytterst förbryllande. Men om vi undersöker andra stora politiska mord i modern tid så är parallellerna uppenbara och det är lätt att se ett mönster. Det har på senare år till exempel visat sig att Martin Luther King och president Abraham Lincoln har mördats i utstuderade konspirationer (se Bibliografin). Det samma gäller Robert Kennedy som mördades i Los Angeles 1968 av en påstådd ensam galning. Här framträdde många vittnen med regogörelser om att det inte alls var den utpekade Sirhan Sirhan som hade skjutit, utan att det i själva verket hade rört sig om tre skyttar. Obduktionsprotokollet visar samtidigt att Robert Kennedy avled av tre skott bakifrån till höger, trots att Sirhan Sirhan stått rakt framför honom. Numera är det så gott som fastställt att den som avlossade de dödande skotten var Kennedys egen livvakt (inhyrd för dagen), Thane Caesar. Men vad som i verkligheten hände i detalj är fortfarande dolt i dunkel - precis som i Palmefallet.

Thane Caesar

Martin L King

Århundradets mest spektakulära mord är dock likvideringen av president John F Kennedy på Dealey Plaza i Dallas, Texas, den 22 november 1963. Detta oerhört komplicerade dåd utfördes av tre skytteteam bestående av minst fyra skyttar med respektive radiooperatörer. Många instanser var inblandade, inte i sin helhet utan med speciellt utvalda nyckelpersoner. Vem och var är ett pågående mysterium. Det har dock visat sig att det som alla trodde var en omöjlighet faktiskt inträffade: Polis, FBI, CIA, Secret Service, utredande myndigheter, Warrenkommissionen, maffia och underrättelsetjänst, med flera, ingick i konspiraationen som under alla år försökt skylla mordet på USAs motsvarighet till Christer Pettersson: Lee Harvey Oswald.

Sirhan Sirhan

Abe Lincoln

John F Kennedy

Robert Kennedy

Lee H Oswald

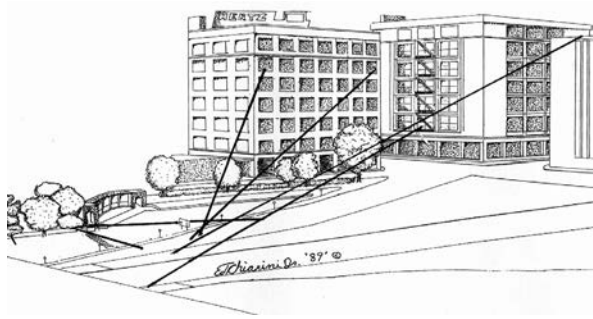
Statskupp i Slowmotion

dölja denna sanning, vilket ibland har antagit bisarra former. Låt oss till exempel jämföra resonemanget kring mordkulorna i respektive fall.

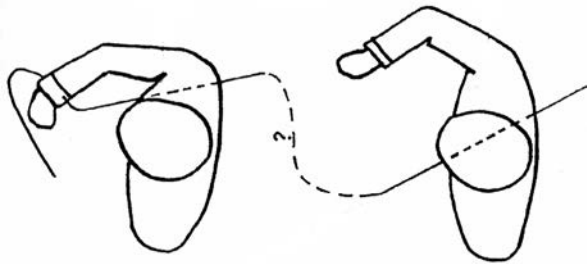
I Stockholm hittades mordkulan **bakom** en cementpelare (se sid 232) endast sju meter från mordplatsen, kliniskt ren utan vare sig blod eller kroppsvävnad trots att den ska ha passerat genom Palmes kropp. Det krävs inte mycket intelligens för att förstå att detta inte är sant. Men vid sådana här operationer är allting möjligt.

I JFK-fallet visade detta sig i hur man förklarar hur en ensam skytt lyckats tillfoga så många skottskador på både passagerare och fordonet presidentparet färdades i. Därtill med ett billigt gevär med felaktigt kikarsikte, inköpt på postorder. Tilläggs kan att målet var rörligt och att det stod ett stort träd mellan skytten och offret.

En ambitiös åklagare vid namn Arlen Specter, som på senare år funnits med bland påtänkta presidentkandidater, la fram den teori som gäller än idag. Eftersom det endast fanns tre patronhylsor vid geväret som skulle sätta dit den påtänkta syndabocken Lee Harvey Oswald, tvingades man begränsa sig till detta antal skott. Kula 1 skadade en åskådare i ansiktet, Kula 3 var ett fruktansvärt skott som sprängde bort hela bakre delen av president Kennedys kranium.

Kennedy sköts i triangeleld av minst fyra olika skyttar

The Magic Bullets osannolika kulbana gäller än idag

Oswald mördades inne i (!) polishuset

Lee Harvey Oswald

Hans baneman Jack Ruby

Robert Kennedy

Kvar återstod alltså bara Kula 2, numera ökad som the Magic Bullet, Trollkulan. Det här är vad utredarna vill att vi ska tro på:

"Den ensamme galningen" Lee Harvey Oswald avfyrade det ödesdigra skottet från ett fönster på sjätte våningen i ett skolbokslager. Kulan träffade Kennedy i den övre delen av ryggen. Den ändrade därefter riktning inne i kroppen och kom ut i halsgropen, ändrade åter igen riktning med en skarp högersväng, stannade i luften i en dryg sekund innan den svängde 90 grader till vänster och slog in i ryggen på guvernör Connelly i sätet framför.

Efter att ha passerat genom dennes kropp och kommit ut i höjd med höger bröstvärta, ändrade kulan ännu en gång riktning för att nu passera genom höger handled innan det var dags att göra en kraftig u-sväng, varefter den begravnade sig i Connellys vänstra lår. Väl framme på sjukhuset hoppade kulan sedan ut av sig själv och lade sig på golvet under sjukhusbåren - fullständigt intakt! Denna Trollkula används än idag som bevis på att det inte förelåg en konspiration bakom mordet.

I samband med den efterföljande obduktionen (som i själva verket bestod av tre separata, läs *Best Evidence* av David Lipton) stals presidentens hjärna! Detta för att dölja sanningen om antalet skott som träffat huvudet. Hjärnan har aldrig återfunnits och är bara en liten del av det överväldigande bevismaterial som sedan dess har manipulerats, gömts eller förstörts. Den verkliga sanningen är begravnad i hemligstämplade arkiv och hundratals av de som har vetat ens en liten del om konspirationen är numera döda genom mord, olyckor, självmord, eller så kallade naturliga dödsfall. Vi ska komma att se att samma situation gäller även i Sverige.

Arlen Specter

Kulan

Men först en demonstration på kraften bakom dessa dåd, en osynlig men oerhörd kraft som fortfarande verkar i skuggorna. Den 28 oktober -03 skrev *Aftonbladet* följande: "Bara Oswald mördade JFK" - En omfattande granskning med modern datorteknik gjord av ABC News visar att Lee Harvey Oswald var ensam om att mörda John F Kennedy.

-Vår undersökning lämnar inget utrymme för tvivel, förklarade TV-producenten Tom Yellin för nyhetsbyrån AP. Den är obestridbar.

-Rikskriminalens Palmeenhet har tillsammans med åklagarna funnit objektiva fakta som talar för Christer Pettersson såsom skäligen misstänkt. Därför har man än en gång fört ärendet till domstolen via riksåklagaren. Det handlar om att slutgiltigt bringa ljus över detta århundradets viktigaste rättsfall. De som vill förhindra detta måste anses vara ljusets fiender.

Ingemar Krusell, fd biträdande spaningschef.

SYNDABOCKARNA

Under den osäkra tiden omedelbart efter mordet var Sverige som lamslaget. Hade landet drabbats av en terrorattack eller rörde det sig om en galning som valt att slå till mot statsministern? Sorgen var stor och för många kändes det som om de förlorat en personlig vän. Detta gjorde att alla engagerade sig i fallet och redan få dagar senare hade man fått in över 6 000 tips, en siffra som snart steg till drygt 10 000.

Vad många har glömt är att Christer Pettersson inte är den första som anklagades för Palmemordet. Om man kunde ställa upp alla utpekade mördare i en rad skulle de fylla en bra bit från mordplatsen i korsningen Sveavägen - Tunnelgatan uppför trapporna till Malmskillnadsgatan. Vissa huvudspår har dock trätt fram ur mängden.

Vi börjar med den så kallade 33-åringen.

VICTOR GUNNARSSON

Knappt två veckor efter attentatet detonerade en bomb. Via en nyhetsbyrå meddelades att en svensk man i trettioårsåldern anhållits som delaktig i statsministermordet. Det här var dagen innan Olof Palmes begravning och gripandet kablades ut över hela världen samtidigt som den svenska polisen berömdes för sin snabbhet och effektivitet.

Under de första dagarna efter mordet hade det kommit in en hel del tips. Några av dem handlade om en och samma person, men var svävande och utan direkt anknytning till mordplatsen. Det påstods att mannen var Palmehatare, hade skrutit om att ha blivit utbildad av CIA eller FBI och att han ägde ett vapen som liknade mordvapnet. Ett annat intressant spaningsuppslag kopplat till samma man hade kommit från vittnena Jessica Szipo och Diana von Zeipel, som berättade om en till synes jagad individ som omkring kl 23.45 rusat in på biografen Saga mitt under filmvisningen. Spaningsledaren Holmér ansåg denna så kallade Sagaman intressant, eftersom statsmannamördare enligt honom ända sedan mordet på president John F Kennedy hade för vana att gömma sig

i biografen (?). (Den påstådde presidentmördaren Lee Harvey Oswald greps i en biosalong i Dallas).

Kriminalinspektör Börje Wingren fick förtroendet att undersöka incidenten och den 8 mars hade polisen genomfört en spegel- och fotokonfrontation med den misstänkte Victor Gunnarsson. Vittnena från biografen kände emellertid inte igen mannen och åklagaren hade beslutat att släppa honom samma kväll. Enligt Wingren hade Diana von Zeipel ”dock utan tvekan” sagt att det var just 33-åringen hon sett på biografen.

När denne nu togs in för andra gången var det för att polisen ville analysera hans kläder för spår av krutstänk. I samband med gripandet genomfördes även en husrannsakan i hans lägenhet på Klövervägen i Hallunda. Ett rykte om att Palmes mördare hade arresterats spred sig i polishuset och många poliser kom för att ta sig en titt på ”mördaren”. Efter sex timmars förhör delgavs misstanke om delaktighet i mord, varefter advokaten Gunnar Falk utsågs till offentlig försvarare. Henning Sjöströms advokatbyrå Juristhuset lämnade under tiden frikostigt ut uppgifter till pressen och redan på torsdagskvällen hade en tidning identifierat deras klient.

Victor Gunnarsson sa sig emellertid ha alibi för mordtillfället. På kvällen den 28 februari hade väninnorna Ulrika Brodd, Marita Olsson och Gunilla Sjögren gått på Café Mon Chéri beläget på Kungsgatan mellan biograferna Rigoletto och Saga. Här hade de stött på Gunnarsson som påstått sig heta Guy Swanson och vara svensktalande amerikan. Gunnarsson uppgav att han därefter hade gått på nattbio och sett filmen *Rocky IV*. Efter biobesöket hade han ätit en hamburgare på McDonalds på Kungsgatan där vittnena Ola Lund, Jan Persson och Stefan Pettersson bekräftade att de strax efter klockan ett på natten hade pratat med en man som talade engelska med amerikansk brytning och som sa att han var från Michigan. Mannen de beskrev var i 30-årsåldern, 180-185 cm lång, med blå ögon och kraftig skäggväxt. Han var iklädd en grön vindjacka och hade haft en blå handledsväska. Detta signalement passade perfekt in på Victor Gunnarsson som senare på natten hade gått mot Hötorget för att ta tunnelbanan hem till Hallunda.

Det fanns dock andra uppgifter som talade emot Gunnarsson. En kvinnlig bekant berättade enligt spaningsledaren Holmér att 33-åringen den 4 februari 1986 hade sagt att Palme hade stått på en dödslista och att ”blod skulle komma att flyta på Stockholms gator”. (Gunnarsson förklarade senare att vad han talat om var vad som skulle hända om Sverige angreps av en stormakt. Statsministern skulle vara en av de första att likvideras och blod skulle komma att flyta på Stockholms gator). Enligt en annan flickbekant ringde Gunnarsson ofta till USAs ambassad och pratade i kryptiska ordalag med någon han kallade Ambassadören (se sid 663?). Hon misstänkte att han var agent för CIA eller FBI eftersom han hade kontakt med en massa konstiga människor och talade engelska, finska, tyska och spanska. Han påstods även vara medlem i den

”33-åringen”

Palmekritiska organisationen EAP.

”BRÄNDE” VITTNET

Bakom kulisserna letade polisen frenetiskt efter ytterligare uppgifter som kunde användas mot Gunnarsson. Till exempel hämtades nio kurder i största hemlighet in till polishuset. Förhören utfördes under överinseende av rikskriminalens chef Tommy Lindström (se sid 529) som sökte efter en koppling mellan diverse kurder och 33-åringen. Detta gjordes på ett mycket säreget och rättsosäkert sätt, vilket avslöjades av kriminalkommissarie John Jonsson. Biträdande länspolismästare Gösta Welander (se sid 547) blev mycket upprörd över detta och dundrade i en *TT*-intervju att John Jonsson bara var ute efter att ”kasta skit på polisen”.

Vid samma tid verkade spaningsledningen ha lokaliserat ett perfekt åklagarvittne. En fransktalande man från Benin i Västafrika (döpt till Abraham Beno i Holmér's bok *Olof Palme är skjuten*) berättade att han under mordnatten hade varit ute på stan i bil. På Döbelnsgatan, bara några hundra meter från mordplatsen (se sid 56), hade han blivit stoppad av en man som verkade vara på flykt.

-Kör mig vart som helst! Jag betalar vad som helst, hade mannen bönat.

Beno blev dock rädd och vägrade, varvid mannen började skrika rasistiska svordomar efter honom innan han försvann in på Johannes kyrkogård.

Spaningsledningen blev överförtjust, eftersom man ansåg sig nära ett snabbt genombrott i utredningen. Nästa steg blev att åka hem till Beno för att förhöra honom. Kriminalinspektör Börje Wingren insisterade på att patrullen skulle ha med sig ett fotografi taget vid konfrontationen den 8 mars, trots att detta kunde innebära att man ”brände” vittnet.

I läroboken *Allmän polislära* kan man läsa: ”Fotokonfrontation får endast ske i nödfall, exempelvis om publicering av bild av den misstänkte förestår i massmedia och personkonfrontation inte hinner ordnas.” Vidare står det: ”Ett vittne som deltagit i fotokonfrontation får anses som förbrukat och bör inte utan särskilda skäl delta i en följande personkonfrontation, eftersom påverkan genom fotoförevisningen kan ha uppstått.” Det här visste Wingren mycket väl. Men Palmemordet skulle ”lösas” till varje pris.

Till polisens besvikelse kände afrikanen trots det inte igen Gunnarsson. Wingren beslutade därför snabbt om en ny konfrontation. Att göra på det sättet stred mot alla regler, men nu pekade den samarbetsvillige Beno ut 33-åringen. En föredragning för åklagaren ordnades därefter i all hast då Wingren hävdade att Beno med hundraprocentig säkerhet pekade ut den anhängne. I sin bok beskriver Holmér Wingren som ”en härlig medarbetare”, trots att kriminalinspektören vid den här tiden var föremål för utredning om att ha fört in falska uppgifter i ett förundersökningsprotokoll rörande ett annat mord.

Spaningsledningen utsatte Gunnarsson (nr 6) för en fyra dagar lång masskonfrontation

På söndagseftermiddagen sammanträffade spaningsledaren Holmér med åklagaren KG Svensson och ville att man omedelbart skulle lämna in en häktningsframställan. Men Svensson hade under tiden arbetat vidare med fallet och upptäckt att polisen underlåtit att informera honom om två andra vittnen som Gunnarsson talat med på Café Mon Chéri. Det visade sig att ledningsgruppen i själva verket hade motarbetat sökandet efter dessa för att istället utsätta den misstänkte för ytterligare konfrontationer - med inte mindre än 74 personer. KG Svensson kunde endast acceptera elva av dessa, men Hans Holmér förnyade sina kontakter med Justitiedepartementet, varefter riksåklagaren beslutade om något så ovanligt som en överprövning av Svenssons beslut. Resultatet blev en masskonfrontation med totalt 50 personer under loppet av fyra dagar.

-Många av vittnesmålen var dock så fantasifulla, klagade åklagaren. Det var folk som sett något egendomligt på Västeråståget eller någon som sett någon besöka Jan Myrdals mor (se sid 466) och så vidare. De flesta hade varken med Victor Gunnarsson eller Olof Palme att göra. I praktiken var det hela skrattretande, helt vansinnigt!

Svensson bestämde sig då för att själv agera.

-Men när jag begärde en *TT*-efterlysning av vittnena från Café Mon Cheri hände ingenting. I samband med att jag upprepade begäran fick jag däremot veta att det hade gått ut en order till alla polismän om att ingenting fick göras utan Palmerummets godkännande. Jag blev oerhört förbannad och gick i taket eftersom jag inte ville ha något Palmerum som satt och censurerade vad jag gjorde. Men nu förstod jag för första gången att det egentligen inte var jag som ledde förundersökningen.

I stället blev det kollegan Bo Lund som fick gå ut i kvällspressen med en efterlysning

och redan dagen därpå anmälde de två vittnena sig till polisen.

-Killarna gav Gunnarsson ett alibi som var så nära hundra procentigt man bara kan begära.

Häktningsförhandlingen var tänkt att hållas den 20 mars. Dagen före begav sig KG Svenssons medhjälpare Lage Carlström till Stockholmspolisens våldshotel för en rutinmässig genomgång av de förhör som hållits. Till sin stora förvåning fann han då uppseende avvikelser från den information åklagarna fått vid föredragningarna. Carlström tog genast kontakt med KG Svensson, som upprört ringde spaningsledaren.

Holmér tyckte emellertid inte att kriminalinspektör Wingrens manipulationer var så farliga och försökte övertala Svensson att fortsätta på den inslagna vägen. Men denna invit till justitiemord var oacceptabel för åklagaren som istället bestämde sig för att själv förhöra vittnet. Vid detta förhör framkom så uppseendeväckande uppgifter att KG Svensson började ifrågasätta om händelsen på Döbelngatan över huvud taget hade ägt rum. Han upplevde det som om polisen medvetet hade fört åklagarna bakom ljuset och betraktade sålunda polisens huvudvittne som värdelöst. Till Holmér's stora förtret beslutade han därefter att försätta Victor Gunnarsson på fri fot.

Spaningsledarens svar blev att kontakta överåklagare Claes Zeime som just återvänt från en safariresa i Afrika och kräva att KG Svensson skulle avsättas, då denne "inte visat den nödvändiga kylan och inte haft tillräckligt med is i magen". Men Zeime lät meddela att han inte tänkte byta ut Svensson. Hans Holmér blev då mycket arg och kallade samman till en presskonferens där han citerade Winston Churchill:

-Det här är inte slutet, det är inte ens början på slutet. Men det är slutet på början.

Rikskriminalens chef Tommy Lindström (se sid 529) var enig i kritiken. Det fick som han uttryckte det aldrig kvarstå några frågetecken när man släppte en misstänkt.

-Det är inte rätt mot den misstänkte som på så sätt aldrig blir rentvådd och friad, sa han i *Aftonbladet den 17 maj -86*. Det är heller inte rätt mot allmänheten som inte får sina frågor besvarade och det är inte rätt mot polisen som hindras från att fullfölja sitt arbete.

Fredagen den 11 april invigdes så det nye ledningsrummet. Men i den specialinredda lokalen fanns inte ens en stol till åklagaren KG Svensson.

-Jag blev märkligt nog aldrig kallad till Palmerummet. Holmér ville tydligen inte ha något samarbete till stånd. Däremot fanns det hela tiden en representant för Justitiedepartementet närvarande. Detta är ju om inte skandal, så i alla fall helt vidrigt. För att inte tala om Ebbe Carlssons närvaro? Vad sjutton var det för någonting? Han var ju närvarande ända från början till

Victor Gunnarsson

Statskupp i Slowmotion

dess att Säpos representanter började protestera.

Stridigheterna mellan åklagarna och spaningsledningen var nu ett faktum och samtidigt som KG Svensson i mitten av maj lade ner förundersökningen gick han ut med ett 60-sidigt pressmeddelande, i vilket han hävdade att Victor Gunnarsson utsatts för rättskränkning av allvarlig beskaffenhet. Svensson var övertygad om mannens oskuld och betecknade Holmér's uppträdande som ett grovt lagbrott.

-Det var mitt eget beslut att lämna utredningen. Jag sa till riksåklagaren Magnus Sjöberg att jag inte kunde ta ansvar för det som hände. Utredningen måste skötas av kvalificerade yrkesmän, men istället var det den sämsta jag någonsin varit med om, och jag har varit med om ganska många. ”Palmerummet måste bort eller så ska jag bort”, sa jag till honom. Det som hände visar att jag inte ens, som jag trodde, ledde förundersökningen. Det var toppstyrt.

-Hans Holmér var helt omöjlig att samarbeta med och utredningen leddes på ett kolossalt oprofessionellt sätt, klagade KG Svensson vidare i *Expressen* den 30 juni -94. Den handlade mer om att fantisera kring motiv än att ta fasta på fakta. Man borde ha utgått ifrån brottsplatsen, men det gjorde man inte.

-Hela den polisiära insatsen var också på tok för stor och jag har hört många exempel på hur folk till slut blivit förbannade när de blivit besökta om samma sak både två och tre gånger.

Holmér hade förstås en annan uppfattning. Enligt honom fungerade allting perfekt.

Men inte nog med det, åklagarna började så småningom misstänka att rummet de fått var buggat. KG Svensson hade minst fyra säkra indikationer på att åklagarna varit avlyssnade. Den efterföljande åklagaren Anders Helin gick senare ut och anklagade Holmér för detta övergrepp.

-Det är rena idiotin, svarade Holmér i SVTs *Aktuellt*. På det här sättet har Anders Helin gett förföljesemanin ett ansikte.

SKÖTS I HUVUDET

Ingenting talar enligt författaren för att det var Victor Gunnarsson som sköt Olof Palme. Däremot kan han eventuellt ha känt till att det skulle hända (se sid 378). Trots frisläppandet ville Palmegruppen heller inte helt avskryva misstankarna och under fem månader 1987 pågick avlyssning. Enligt en insatt polis hoppades man in i det sista på att han skulle leda dem till de som iscensatt mordet. Denna väntan visade sig vara förgäves, även om Gunnarsson bekräftade misstankarna genom att under en förtalsrättegång mot tidningen *Arbetet* plötsligt skrika åt domaren:

-Men varför ger ni er på mig, jag är ju bara i periferin till organisationen som mördade Palme!

Först 1989 avfördes Victor Gunnarsson formellt från utredningen i samband med

tingsrättens dom mot Christer Pettersson (se sid 293). Detta skedde på riksåklagarens uppdrag då Gunnarsson samtidigt fick en ersättning på runt 100 000 kr för frihetskränkning. Däremot avslogs hans begäran om ersättning för att ha blivit uthängd med namn och bild i pressen och ha känt sig psykiskt knäckt till följd av all uppståndelse, terror och anonyma hot mot honom själv och hans familj. Hela hans tillvaro hade slagits i spillror och trots skadeståndet upplevde han aldrig att han blev riktigt friad.

-Jag förlorade mitt jobb och tvingades lämna min lägenhet, berättade han i *Expressen i februari -90*. Hatet var för stort och till slut tvingades jag fly utomlands. Mitt nya hem blev Salisbury i North Carolina.

Historien om Victor Gunnarsson var emellertid ännu inte till ända. Kvällen den 3 december 1993 hade han ätit middag med sin nya flickvän Kay Welden och hennes mamma Catherine Miller. Dagen därpå upptäckte en granne att Gunnarssons dörr på Lakeport Drive 910 stod på glänt. Lägenheten var tom, men ytterkläderna hängde kvar trots att det var kallt ute. När grannen även upptäckte att Gunnarssons stora Ford Lincoln stod övergiven på parkeringen larmade han polisen.

Försvinnanden är vanliga i USA och polisen lade inte ner mycket energi på att utreda fallet. Ända tills en vecka senare när Catherine Miller hittades mördad i sitt kök, skjuten i huvudet med ett finkalibrigt vapen. Sheriffen i Salisbury, Bob Martin, konstaterade att hon mördats den 8 december.

-Jag förstår ingenting. Hon var en stillsam och rar gammal dam, sa en chockad granne till en lokaltidning.

I USA föregås begravningar ofta av besök hos begravningsfirman där kistan står uppställd. Men Victor Gunnarsson dök aldrig upp, trots att han var nära vän till familjen. Den 22 december fick Interpol därför information om fallet, som omedelbart lämnades över till Palmegruppen. Men ingenting hände och Gunnarssons far fruktade det värsta:

-Victor kan ha blivit röjd ur vägen av någon som vill tysta honom.

Fredagen den 7 januari 1994, en dryg månad efter försvinnandet, bekräftades

Kay Welden

Platsen där liket hittades

hans farhågor. Området Watauga County ligger högt med kalla vintrar och det var en ren slump som gjorde att man upptäckte liket. Den nakna kroppen var täckt av snö och endast fötterna stack ut. Salisbury, där Gunnarsson bodde, ligger cirka två timmars bilfärd från fyndplatsen och det dröjde därför innan man kopplade ihop hans försvinnande med fyndet. Det var en ring med initialerna RMR (?) och en klocka med ett mycket speciellt utseende som övertygade utredarna om att man verkligen hade hittat Gunnarsson. Enligt mordutredarna hade han tvingats ner i bagageutrymmet på sin banemans bil, fjättrad och belagd med munkavle av tejp. Efter en lång bilfärd i decemberkylan hade han sedan dragits iväg in i skogen och skjutits med två kulor av kaliber 22. Ett skott i nacken, det andra i huvudet.

Den gripne Underwood

Bara några dagar senare riktades misstankarna mot en polisman från Salisbury. Hans namn var Lemont Claxtone Underwood och han hade själv jobbat som mordutredare. Det var känt att Underwood tidigare haft ett komplicerat förhållande med Kay Welden, som flera gånger förgäves försökt göra slut med honom. Claxtone Underwood misstänktes också för mordet på Kay Weldens mor och häktades i oktober 1995 efter en omfattande utredning. I juli 1997 dömdes han mot sitt nekande för kidnappning och mord till livstid plus 40 år.

-Jag är helt oskyldig, hävdar han än idag. Bevisen mot mig var planterade.

Föll Victor Gunnarsson offer för ett svartjokedrama - eller blev han tystad av andra grunder? En uppseendeväckande förklaring till mordet kan vara följande:

Enligt den undersökande tidskriften *EIR* hade Gunnarsson uttalat sig frispråkigt i amerikansk press den 4 september 1993. Här hade han påstått att den svenska polisen hade hört honom om Palmes död - en vecka *före* statsministermordet! Gunnarsson hade vidare hävdat sin oskuld och påstått att han varit utsedd syndabock åt en mördare vars riktiga identitet varit känd för polisledningen från första början.

Hur kan detta vara möjligt? Och var det bara en slump som gjorde att spaningsledaren Hans Ölvebros besök i USA sammanföll med att man fann Gunnarssons kropp? Ölvebro var officiellt där för att få hjälp av FBI med en så kallad Gärningsmannaprofil (se sid 647).

PARTIYA KARKEREN KURDISTAN (PKK)

Vi har nu kommit fram till nästa huvudspår. Det sista konkreta hotet mot statsminister Olof Palme innan mordet hade enligt *Dagens Nyheter* kommit i augusti 1985 från den kurdiska organisationen Partiya Karkeren Kurdistan (PKK).

-PKK förklarade krig mot Sverige redan i januari 1984, påstod en av polisens PKK-expert. Abdullah Öcalan, organisationens ledare i Damaskus, planerade då att flytta sitt högkvarter till Sverige. Hans fru Kesire hade redan 1981 fått tillstånd att stanna, men Öcalan fick den 19 januari avslag på sin begäran om uppehållstillstånd. Från den dagen trappades hotet mot Sverige upp för att kulminera i det brutala mordet på Palme.

(För den som är intresserad av att i detalj studera detta spår rekommenderas Gunnar Walls bok *Mörkläggnin - Statsmakten och Palmemordet* och *Inuti labyrinthen* av bröderna Poutiainen).

Det hela hade börjat drygt ett och ett halvt år före statsministermordet. Den 20 juni 1984 hade kurden Enver "Ali" Ata skjutits ihjäl på Stora Torget i Uppsala. Motivet till mordet kunde enligt svensk säkerhetspolis spåras till PKK och mördaren Zülküf / Sevdet Kilinc dömdes till livstids fängelse av tingsrätten i Uppsala. Händelsen skapade stor uppståndelse och tolv PKK-are togs i förvar av Säpo med stöd av Utlänningslagen.

Efter månadslånga förhandlingar inför Stockholms tingsrätt, där Säpos PG Näss förde polisens talan, meddelade regeringen den 10 december 1984 ett uppseendeväckande beslut: PKK klassades på grund av mordet och partiets övriga verksamhet som en terroristorganisation. Nio av de tolv anklagade dömdes till utvisning, men eftersom de inte kunde sändas till sitt hemland Turkiet utan risk för politisk förföljelse insåg regeringen att domen inte kunde verkställas. Männen förbjöds istället att lämna sina hemkommuner och ålades att tre gånger i veckan anmäla sig hos polisen.

BRÖLLOP BLEV TILL MORD

I augusti 1985 avlyssnade Säpo en påstådd PKK-ledare i Köln. Han talade med en kurd i Sverige vid namn Ismet Celepli och diskuterade bland annat noruz, som betyder nyår eller bröllop. Detta uttryck översatte Säpo till "mord" och drog snabbt slutsatsen att kurderna har pratat om det förestående mordet på Olof Palme. Samtalen var i huvudsak på turkiska och enligt säkerhetspolisens tolkar mycket kryptiska och underliga.

-Det beror på att bandinspelningarna i efterhand har friserats och klippts sönder, försvarade sig Ismet Celepli i samband med att de så kallade Bröllopsamtalen dök upp i kvällspressen. Många av de väsentligaste delarna har helt enkelt raderats.

Detta bekräftades på nyårsafton 1988 då *Svenska Dagbladet* avslöjade att Säpo manipulerat banden:

Statskupp i Slowmotion

”De bandutskriftet som publicerades i *Dagens Nyheter* och i Hans Holmér’s bok *Olof Palme är skjuten* i höstas är inte kompletta. De ger en skev bild av telefonsamtalen mellan PKK-sympatisörerna. Banden har klippts och viktiga avsnitt, som ger en annan bild av telefonsamtalens andemening, har tagits bort. I sin friserade version knyter samtalen tydligare an till mordet på Olof Palme.”

Kurderna kämpar för att få ett eget land

Vidare stod att läsa: ”Banden har inte hittats i original. Det är troligt att de har förstörts för att inte avslöja klippningarna.” (Enligt andra uppgifter förstördes originalbanden i samband med att Säpoutredarens ambassadör Carl Lidbom skulle börja sin granskning. Studera gärna Lidboms agerande närmare).

Trots det sensationella avslöjandet höjdes inga ögonbryn i regering och riksdag och ingen krävde att man skulle gå till botten med ärendet. I stället hänvisades till landshövding Gösta Gunnarssons utredning av hotbilden mot Palme före mordet. Men denne hade inte ”gjort några iakttagelser som föranledde misstanke om manipulation”. Bröllopsamtalen kom dock att på sätt och vis bli startpunkten för det som senare skulle bli känt som Ebbe Carlssonaffären.

Kampanjen fortsatte och i slutet på oktober 1985 fick Olof Palme ett hotbrev från Köln. Brevskrivaren krävde att han skulle häva terroristförklaringen av de nio PKKarna, om inte ”ska ni bada i vårt folks blodiga hämnd”. Brevet var daterat den 11 oktober och undertecknat Sinain Hüssein. Det skulle senare visa sig att någon med det namnet inte existerade.

Till saken hör att det var sektionschefen på Säpos antiterroristavdelning Alf Karlsson (se sid 724) som dragit igång Säpokampanjen mot den kurdiska organisationen, det var han som hade arbetat fram underlaget som regeringen hade haft som grund för att terroriststämpla PKK, det var samme Alf Karlsson som tagit emot och nonchalerat flera mordhot (se sid 376) mot statsministern före mordet och det var till på köpet han som hade jour för livvaktstyrkan under mordnatten. Var det bara en tillfällighet att denne Karlsson dök upp som gubben i lådan? Helt klart är att Säpo hela tiden lurade i skuggorna för att slå till.

Väldet fortsatte också och lördagen den 2 november 1985 mördades Cetin ”Semir”

Güngör på en fest i Medborgarhuset i Stockholm. Mördaren Nuri Candemir försökte därefter fly genom att hoppa ut genom ett fönster på första våningen. Även detta mord skyllades på PKK.

-Säpo har länge kallat vår befrielsekamp för terrorism. Men svenska regeringen började tro på Säpo först sedan man slutit en hemlig uppgörelse med turkiska staten för att ge ASEA en jätteorder, förklarade den kurdiske advokaten Huseyin Yildirim i *Internationalen nr 23 -88*. Det pågick ett rent köpsläende.

För den turkiska regeringen var det viktigt att terroriststämpla PKK och så länge Sverige stödde kurder som kämpade för ett självständigt Kurdistan och gav dem asyl skulle svenskarna inte få den stora ordern. Sverige var det enda utomstående landet i Europa som valde att stämpla PKK och regeringsbeslutet hälsades med jubel av den turkiska regimen. Till och med länder som traditionellt har en mycket restriktiv syn på radikala partier erkände vid denna tid PKK som en legitim politisk organisation.

Kontraktet mellan ASEA och turkiska staten gällde bygget av vagnpark, stationer och räls för det nya spårvägssystemet i Istanbul. Affären handhades av ABB Traction och uppgick till hela 2 600 000 000 kr. T-banebygget fick snart svensk sanktion och ingen mindre än kommunikationsminister Sven Hulterström reste ner för att ta det första spadtaget vid invigningen.

Mycket tyder på att affären också hade föregåtts av att Sverige dragit tillbaka sin Europarådsanmälan om Turkiets brott mot mänskliga rättigheter i december 1985.

BARN I HANDBOJOR

Den 8 mars 1986, en dryg vecka efter Palmemordet, samlades fem av Sveriges ledande intellektuella för att diskutera mordet. Nils Bejerot, Anders Ehnmark, Jan Guillou, Carl Henrik Svenstedt och Jan Myrdals spekulationer publicerades senare samma månad i *FiB Kulturfront*. Jan Guillou lade bland annat fram en teori kring ett så kallat förvaltningsmord, det vill säga att någon gruppering inom statsapparaten skulle vara delaktig.

-Om det är ett svenskt mord kommer säkerhetspolisen om någon månad att täcka över det genom att utvisa ett antal kurder med mystiska hänvisningar än till det ena, än till det andra och sprida ut rykten via *Expressen* och *Svenska Dagbladet* om att utvisningen nog hade med mordet att göra. Det halvlöser problemet.

Det uppseendeväckande med detta uttalande är att det nära nog är en exakt beskrivning av vad som ett halvår senare skulle bli känt under namnet Operation Alfa.

Huseyin Yildirim

Jan Guillou

Statskupp i Slowmotion

Innebär detta då att det faktiskt finns trådar in i statsapparaten? Var Säpos och Hans Holmér iver efter att på mycket lösa grunder jaga kurder med blåslampa i själva verket ett sätt att täcka över mordet? Mer om detta senare.

Redan första dagen efter mordet hade kurdiska familjer drabbats av husundersökningar och tio dagar senare började Säpo bugga PKK:are. Den första i en rad olagliga avlyssningsoperationer genomfördes då hemma hos en kurd i Haninge söder om Stockholm. I några fall längre fram i utredningen iscensattes dessa operationer med hjälp av experter från den amerikanska underrättelsetjänsten CIA - exempelvis när man monterade en avlyssningsbugg inne i ett sängben i en kurds lägenhet på Fridhemsgatan (läs boken *Mörkläggningen* av Gunnar Wall).

-Vad man nu gjorde från polisledningens sida var att lägga upp en egen konspiration, där man riktade sig mot en utsatt grupp som saknade försvarare, som var lätt att ge sig på och som var terroriststämplad både i Sverige och Turkiet, kommenterade ledamoten Jörn Svensson (se sid 20) i Edenmankommissionen. Detta skedde på ett mycket medvetet sätt och att det styrdes av säkerhetspolisen visade sig bland annat av att man från spaningsledningens sida till allmänheten och massmedia spridit falsk information om mordvapnet och om de kulor som man hittade på mordplatsen (se sid 231).

Av polisutredningen framgår dock att Hans Holmér inte förrän den 13 maj på allvar börjat intressera sig för detta spår. Den dagen fick han besök av en finsk kåkfarare vid namn Seppo A som berättade att han två veckor före mordet levererat två Magnum-revolverar till en knarkhandlande PKK-sympatisör i Sollentuna. Holmérns intresse var väckt och under sommaren samlade han ihop indicier. Utredningen fortsatte och i december 1986 sysselsatte PKK-spåret cirka 150 polismän, varav huvuddelen kom från säkerhetspolisen. Allmänhetens nyfikenhet var också mycket stor och under senhösten ställde Holmér under stort ståhej upp i SVTs *Magasinet den 9 december -86* dit han anlände bevakad av Baseballpolis (se sid 416). Under 45 minuter tilläts han därefter sitta och spekulera fritt utan en enda kritisk fråga från journalisterna. Den tidigare Palmeåklagaren KG Svensson var chockerad över utvecklingen.

-När jag såg honom sitta på en presskonferens och säga att det var 95 procents sannolikhet för att PKK-spåret var det rätta, skrattade jag och sa att 0,95 procent kanske vore rätt. Det var ren fantasi. Mytomaniskt, kan man säga.

Den 10 december 1986 förklarade chefsåklagare Claes Zeime också i en tidningsintervju att polisen var alltför optimistisk i sin information. Han föredrog att kalla det desinformation.

Två dagar senare hamnade två kurder i bråk på restaurang Stampen i Gamla stan. I den efterföljande jakten öppnade en av dem eld mot polisen. Detta intermezzo gav Hans Holmér den gratischans han längtat efter och dagen efter genomfördes en husrannsakan hemma hos några kurder och i ett kurdiskt bokcafé. En påse med vitt pulver togs i beslag och kurderna anhölls som misstänkta för narkotikabrott. Pulvret visade sig dock vara hårborttagningsmedel.

Men från och med nu var alla medel tillåtna och spaningsledningen verkade göra precis som det föll den in utan att bekymra sig om bagateller som Svea Rikes lag. Totalövervakning, hetskampanjer och nattlig telefonterror ingick i arbetsmetoderna. Rent straffbara spaningsmetoder som illegal telefonavlyssning medförde inga konsekvenser. Inte heller de ofta förekommande husundersökningar som företogs utan order från åklagare samt gripanden utan orsak då hela familjer med småbarn fördes bort iförda handbojor. Meningen var att över hundra kurder skulle gripas och utvisas utpekade som terrorister. Bland dessa borde Olof Palmes mördare finnas och på så sätt skulle mordfallet lösas, precis som Jan Guillou hade förutspått. I en tidningsintervju yttrade Hans Holmér sig om sin taktik:

-Avsikten med denna operation är inte bara att inhämta informationer utan också att skrämma och jaga samman dessa människor i hopp att någon tjallar, att någon, förtvivlad eller förlamad av polisövervakningen, låter undslippa sig upplysningar bara för att bli lämnad i fred.

Det här var inte de enda underliga arbetsmetoderna som användes. Säpo betalade till exempel 2 000 kronor i tipspengar till en informatör för att peka ut en man kallad "Kurd B" som skyldig till mordet. Det visade sig dock snart att uppgiftslämnaren hade fått fram Kurd Bs namn via spåkort.

-Det är pinsamt, ibland kan det gå snett, kommenterade Säpochefen Sune Sandström.

-Den svenska polisen har gjort så att jag har förlorat allt, klagade en mycket förtvivlad Kurd B efteråt.

OPERATION ALFA

På grund av oeninghet inom spaningsledningen planerades det riktigt stora tillslaget först till början av 1987 och en grå vintermorgon den 20 januari inleddes Operation Alfa, den då största polisaktionen i svensk polishistoria när omkring 300 poliser under dramatiska former grep 26 kurder i ett enda tillslag. Misstankarna gällde såväl Palmemordet

Operation Alfa blev ett stort misslyckande för polisen

Statskupp i Slowmotion

som delaktighet i mordet i Medborgarhuset (se sid 276). Vad man tydligen hade glömt var att gärningsmannen vid detta mord redan var gripen och dömd. Föga överraskande blev resultatet av Operation Alfa också lika med noll. Men detta hindrade inte Holmér från öka antalet gripna till 200. Inom åklagarväsen och regering befanns denna aktion dock vara alltför spektakulär och åklagarna satte stopp vid den sextiononde kurden.

-Vi vill inte ha någon chilenskt fotbollsstation här, kommenterade åklagare Solveig Riberdahl.

Situationen efter tillslaget innebar ett sammanbrott i relationen mellan polis och åklagare och den 5 mars 1987 avgick Hans Holmér som länspolismästare eftersom han inte ansåg sig vara betrodd.

-Det bedrivs helt enkelt inga spaningar på det sätt som jag tycker att man ska, sa han i *Dagens Nyheter den 6 mars -87*. Jag vill inte sitta kvar och legitimera det som pågår. Jag ställer inte upp på det här längre.

Utredningen organiserades nu om så att ansvaret för förundersökningen flyttades upp till riksåklagaren medan Rikspolisstyrelsen tog över spaningsledningen. I praktiken innebar omorganisationen att biträdande riksåklagaren Axel Morath och avdelningschefen vid Rikspolisstyrelsen, Ulf Karlsson, tog över ledningen. Till utredningen knöts även byråchef Jörgen Almblad och åklagare Anders Helin som förundersökningsledare. Hans Holmér fick en undanskymd plats utan operativt ansvar och inom Säpo bildades en särskild arbetsgrupp för att fortsätta undersökningen av PKK-spåret under ledning av Walter Kegö.

Regeringen hade alltid hållit sin skyddande hand över spaningsledaren Hans Holmér och rent av föreslagit lagändringar för att i efterhand legalisera några av hans lagöverträdelser. Att han blev entledigad som spaningsledare sades vara på grund av hans besatta jakt på kurder, men senare återlämnade regeringen honom i hemlighet samma uppdrag. Men var det verkligen det han höll på med? Liknande frågetecken bidrog till att han i slutet på 1980-talet själv kallades till förhör angående sin roll i Palmemordet och dess utredning.

-När jag kom hem ifrån Wien blev jag kontaktad av biträdande riksåklagaren Axel Morath som sa att han tänkte kalla mig till ett förhör. Han ville veta vad jag egentligen visste om PKK-spåret, berättade Holmér i tidningen *Expressen*. "Det behöver väl inte ske i förhørsform", sa jag och föreslog i stället att vi kunde träffas och snacka om saken. Men han vägrade. Det skulle vara regelrätta polisförhör vid fem olika tillfällen. Det var bandspelare på hela tiden och en fånig åklagare och några fåniga poliser som förhörde mig. Flera gånger under förhörens gång begärde jag att förhören skulle avbrytas och att vi skulle börja snacka i stället.

-Skedde detta bland en massa misstänkta brottslingar på polishuset i Stockholm, frågade reportern.

-Ja, det var ett vanligt förhørsrum och visst fan var det förnedrande. Inte bara för

mig utan för hela polisväsendet.

-Vad hade hänt om du inte hade inställt dig till dessa polisförhör?

-Jag hade väl blivit hämtad av polisbil.

Tillbaka till 1987. Spaningsarbetet hade fortsatt att anta underliga former. I ett PM daterat den 4 december skrev kriminalinspektör Jerker Söderblom till exempel: ”I september 1987 fick gruppen i uppdrag av byråchef PG Näss att i förundersökningen kring mordet på statsminister Olof Palme göra en begränsad undersökning av avsnitt E-Sveavägen. Direktiven till gruppen var att försöka utröna om det i detta avsnitt fanns något som talar för eller emot att mordet skulle ha utförts av den turkiska organisationen PKK.

Efter genomgång av vittnesförhören, samt efter det att vi själva genomfört nya förhör och rekonstruktioner, har vi inte funnit något som talar för eller emot att mordet skulle ha utförts av kurder. Vi anser oss dock ha funnit tecken på att mordet med största sannolikhet utförts i organiserad form under samverkan av flera personer.

Dessa personer, som iakttagits i anslutning till mordplatsen, är av utländsk härkomst. Av vittnesuppgifterna kan man direkt eller indirekt sluta sig till att personerna kommer från ett område avgränsat i öster av Iran, i väster av Marocko och i norr av Bulgarien.”

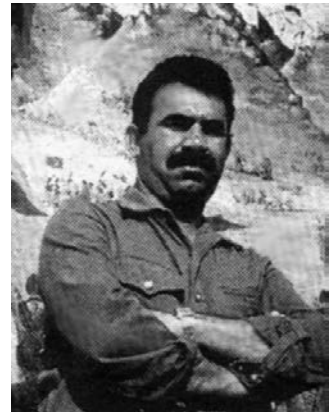
I hovrättsförhandlingarna mot Christer Pettersson (se sid 294) tvingades Jerker Söderblom senare erkänna att promemorian tillkommit för att provocera fram ökade resurser till PKK-spåret. I hovrätten försvarade han sig:

-Jag tror att man kan få fram nästan vad man vill om man går in i det här materialet och tittar, om man inte är förutsättningslös.

En fråga som alla kurder samtidigt ställde var:

-Varför skulle vi mörda den enda och bästa internationella vän vi hade i världen?

-Olof Palme är en martyr för oss och en man som vi respekterade mycket, sa organisationens ledare Abdullah Öcalan i *Aftonbladet* den 17 december –98. Det avskyvärda mordet var en del i en komplott riktad mot dem som försökte åstadkomma en fredlig lösning och som kunde göra detta från en självständig och icke-allierad utgångspunkt. Olof Palme var en verklig vän till det kurdiska folket som inte lät sig fångas in av dem som ville göra Sverige till medlem av Nato.

PKKs ledare Abdullah Öcalan

Abdullah Öcalan hade under 19 år levt i landsflykt och personifierade det som den turkiska regimen ansåg vara huvudfienden, med ansvar för 5 000 turkiska polisers

och militärers död. Stora medel satsades på att få honom fast och den 19 oktober 1998 tvingades han till sist fly från basen i Damaskus då Syrien brutit med PKK efter ett turkiskt krigshot. Dagen därpå kom han till Ryssland där han preliminärt blivit lovad asyl. Men ryssarna ändrade sig och snart observerades Öcalan ombord på ett Aeroflotplan på Roms flygplats. Hans flykt kors och tvärs igenom Europa fortsatte och två veckor senare vägrades han landningstillstånd i Holland och i Schweiz. Därefter tros han ha gömt sig på ön Korfu innan han i största hemlighet anlände till Kenya, där han fick en fristad på den grekiska ambassaden i Nairobiförorten Muthaiga.

Den fångne Öcalan ombord på flygplanet

Men den 15 februari var tiden i frihet för alltid över. Enligt kenyanska tidningar lämnade PKK-ledaren ambassaden för att försöka ta sig till flygplatsen när hans bil prejadades av vägen .

-Operationen genomfördes av kenyanska och turkiska säkerhetsmän, hävdade den turkiska tidningen *Hurriyet*.

Aktionen var enligt tillfrågade experter en typisk CIA-operation och snart kablades chockerande bilder ut över hela världen där Öcalan satt fastbunden ombord på ett privatplan på väg till Turkiet. Hans händer var fjättrade och ögonen förbundna med tejp. Planet landade under natten i Bandirma varefter Öcalan fördes vidare till ett fängelse på en ö i Marmarasjön.

Nyheten spreds med ilfart och tre advokater från Holland och Tyskland skyndade till hans undsättning. Dessa stoppades dock redan vid ankomsten till Istanbul av turkisk säkerhetspolis varvid deras pass och biljetter beslagtogs. Inte ens den holländska konsuln fick trots sin diplomatiska status träffa dem. PKK-ledaren skulle inte ges en chans.

Rättegången blev också till något av en fars och trots att få trott att Turkiet skulle våga på grund av rädsla för internationella komplikationer, dömdes Abdullah Öcalan den 29 juni 1999 till döden. Domen ändrades i oktober 2002 till livstids fängelse på ön Imrali utanför Istanbul.

En udda detalj: Förra ambassadören Carl Lidbom, som framträtt i diverse sammanhang kring Palmemordet (se sid 533), utsågs innan dess till observatör vid de rättsliga förhandlingarna mot PKK-ledaren.

CHRISTER PETTERSSON

I augusti 1988 hade polis och åklagare beslutat att koncentrera spaningsarbetet till området kring Sveavägen och biografen Grand, där statsministerparet varit på bio. Tidigare spår hade gått om intet och polisen letade nu desperat efter en ny gärningsman. Snart skulle ett nytt namn för alltid komma att kopplas ihop med Palmemordet - Christer Pettersson.

Knarklangaren och delägaren i spelklubben Oxen, Sigge Cedergren, var en av polisens känningar i den undre världen. Det första förhöret med Cedergren hade hållits redan den 19 mars 1986, då han berättat om hur en bil spärrat vägen för honom i nära anslutning till mordplatsen (se sid 76). Men i oktober 1988 begärde han att få lämna nya uppgifter. Han hade då läst om den så kallade Grandmannen (se sid 59) och tyckte att beskrivningen stämde bra in på hans bekante, Christer Pettersson.

Mordspanaren Thure Nässén och hans kollega Ingvar Kjellvås tyckte att tipset lät intressant och började forska i fallet. Misstankarna växte allt eftersom tiden gick och i december 1988 jobbade hela Palmeutredningen med spåret. Två tips som kommit in i april månad bekräftade att Pettersson liknade Fantombilden och en polisman med signaturen Ai, kommissarie Arne Irvell, hade med en röd kulspepsenna noterat: "P. lång - 190? - farlig - psykop. Bra typ" och "Bajonettmördaren. P är intressant som typ när det gäller Skuggan. Psykopat".

På morgonen den 14 december 1988 hämtade två polismän Pettersson i hans lägenhet i förorten Rotebro. Pressen hade påpassligt tipsats och var på plats när han kördes till polishuset för förhör. Christer Pettersson delgavs samtidigt misstanke om mord, men förnekade brott. Fram tills dess hade utredarna nästan ingenting på honom. Två gånger tidigare hade han hörts i utredningen, i maj 1986 och den 23 april 1987, men inte som misstänkt utan dels om att han varit på spelklubben Oxen i närheten av mordplatsen, dels som alibi för en kamrat.

Christer Pettersson

Christer Pettersson greps i Rotebro den 14 december -88

Statskupp i Slowmotion

Samma kväll som gripandet tog Palmeåklagarna i hemlighet emot Lisbet Palme. Anledningen var en visning av en nytagen polisvideo från en konfrontation. Det inofficiella mötet ägde rum i riksåklagarens lokaler med endast byråcheferna Jörgen Almblad och Solveig Riberdahl närvarande. Detta hade dock föregåtts av några allvarliga regelbrott.

Enligt sonen Mårten Palme hade åklagaren Almblad redan i månadsskiftet september - oktober 1988 berättat för hans mamma att man misstänkte en jugoslav, en smugglare och en alkoholist från Sollentuna. Radioprogrammet *Sveriges Allehanda den 17 april -94* avslöjade senare i detalj hur Jörgen Almblad före konfrontationen ringt upp fru Lisbet Palme och informerat henne.

Som förutsättning för att delta hade Lisbet Palme då angivit att Petterssons försvarare Arne Liljeros och chefsåklagare Anders Helin inte fick närvara. Motiveringen var att en annan advokat varit störande vid en tidigare konfrontation. (När man kontrollerar protokollet från detta tillfälle visar det sig att denne inte yppade ett ord). Tvärtemot alla rutiner fick förhöret heller inte bandas och åklagarna Almblad och Riberdahl fick dessutom sitta bakom fru Palme och kunde därmed inte iakttaga hennes reaktioner.

Vid konfrontationen fick Lisbet Palme se tolv män: elva vältränade i korrekt klädsel och mörka skor, en i slitna kläder med ansats till mage och sprithjärjat ansikte. Hennes första kommentar var:

-Det ser man ju vem som är alkoholist. Han stämmer in på min beskrivning.

Enligt Lisbet Palme misstänkte polisen ingen på lösa grunder och då Pettersson dessutom hade dödat tidigare var saken klar. Resultatet blev att han häktades den 26 december.

Först i en promemoria daterad den 26 januari 1989 redogjorde Jörgen Almblad

Mårten Palme la genast märke till Petterssons (nr 3) skor. (Nr 6 är Sonny Björk, sid 433)

och Solveig Riberdahl för konfrontationen. Palmeåklagarna hade alltså haft att göra i 44 dagar för att skriva ner följande PM:

”1989.01.26. Promemoria över konfrontation med Lisbet Palme 881214 klockan 18.00 på riksåklagarens kansli.

En videotape nr Olof Palme 533 visades för Lisbet Palme. Efter att Lisbet Palme sett de inledande bilderna, där samtliga deltagare i konfrontationen står uppställda säger hon att det ser man vem som är alkoholist. Det är nummer åtta. Hon fortsätter men det är inte bara det. När Lisbet Palme sett hela videotapen säger hon att ja, det är åtta han stämmer på min beskrivning, hans ansiktsform, ögon och hans ruskiga utseende. Hon tillade att nr 9 och 11 också har drag som passar hennes beskrivning, men inte som nr 8 och de har inte heller nr 8s ruskiga utseende (fotot nedan är från ett annat tillfälle).

Efter en paus fick Lisbet Palme se sekvensen med nr 8 en gång till. Hennes uppfattning rubbades därvid inte.

Därefter hade Lisbet Palme en del frågor rörande nr 8 och de frågorna var ställda med utgångspunkten att nr 8 var gärningsmannen. Hon påpekade bland annat att gärningsmannen inte hade mustasch enligt hennes minnesbild.”

Även sonen Mårten Palme pekade med viss osäkerhet ut Christer Pettersson. Han hade tyckt sig minnas Grandmannens skor och nu var hans första tanke: Å fan, han har också ljusa skor! Mårten tyckte vidare att Pettersson var ”bäst, det var ansiktsformen, munnen och ögonen på något sätt”.

Dagen efter uttalade Palmeåklagaren Jörgen Almlad sig i TVIs *Aktuellt*:

-Man kan säga att det här är ett spår som är resultatet av ett professionellt och klassiskt utfört kriminalpolisarbete.

(Konfrontationen har dock numera kommit att framstå som ett rent skräckexempel och har till och med använts i den danska polisens utbildning som åskådningsexempel på hur man absolut inte får göra. Docent Sven-Åke Christianson på Psykologiska Institutionen vid Stockholms universitet visade som experiment samma konfrontationsvideo för 99 amerikanska studenter. När de sett de i svensk press publicerade rekonstruktionsbilderna, fått veta att den eftersökte hade ett speciellt rörelsemönster och att han var alkoholist pekade hela 74 procent ut Pettersson).

Från den stunden började bevis liksom att producera sig själva. Felaktigheter staplades på varandra när medierna ivrigt påhejade av polis och åklagare började jaga den nya favoritsyndabocken. Christer Pettersson var inget annat än den perfekte mördare, som plockades fram i ett läge när det tidigare PKK-spåret körts i botten. En missbrukare och smågangster som inte medförde några politiska förvecklingar. Han såg också ut som en skurk vilket var viktigt för att kunna stämpla honom i massmedia, var kriminellt belastad, hade

Advokat Lars Ekman

Statskupp i Slowmotion

tidigare dödat en människa med bajonett och efter dådet använt nästan samma flyktväg som statsministermördaren. Med Pettersson bakom lås och bom skulle Palmemålet snabbt kunna förklaras avklarat och alla obehagliga uppgifter om polisinblandning en gång för alla sopas under mattan.

DRÅPARE - INTE MÖRDARE

Åtalet mot Carl Gustaf Christer Pettersson väcktes den 5 april 1989. Här anklagades han för mord på statsministern och mordförsök på Lisbet Palme. Läckorna till media hade varit avsevärda och när den 3000-sidiga förundersökningen offentliggjordes den 29 maj var det svårt att hitta någon för Pettersson graverande detalj som inte redan stått att läsa i pressen.

Den med spänning emotsedda rättegången inleddes därefter den 5 juni med ett enormt säkerhetspådrag, passérbevis krävdes av alla och radiosändningar arrangerades direkt från rättslokalerna. Chefsåklagare Anders Helin med biträde av Jörgen Almlblad stod för åtalet mot Pettersson, som försvarades av advokaterna Arne Liljeros och Lars Ekman.

-Hur stor är sannolikheten i procent att Christer Pettersson kommer att fällas, frågade *Expressen*.

01 Polisdistrikt RIKSKRIMINALEN	02 Arbetsenhet RK-A2
03 Handläggare (protokollförare) Krkom Ingemar Krusell	
04 Undersökningsledare Bitr. riksåkl. Axel Morath	

FÖRUNDERSÖKNINGS-
 PROTOKOLL

Åklagarmyndighetens stempel

ANTECKNINGAR

1

05 Datum
1989-04-28

06 BDA nr
RÅ - AD 99/87

07 Polisens dnr (vid flera dnr understryks målnr) K 23.037 - 1986 (Stockholms polisdistrikt)		08 Se brottsförteckning	
09 Brott Mord (och försök till mord)			
10 Skyddsamt handläggning ☐ Militärmål ☐ Annat fortörsmål		11 Bestag ☒ Ja ☐ Nej	
12 Skadeståndsyrkande ☐ Ja, se sid. bil nr ☐ Nej		14 Underrättelse om utredningen enligt RB 23:18 datum ☐ erinran ☐ annan redov. sid. bil. ☐ avhör	
13 Försvarare läven önskemål om offentlig försvarare: Advokat Arne Liljeros, Stockholm (med bitr. av advokat Lars Ekman, Uppsala)		15 Underrättelse om utredningen enligt RB 23:18 datum ☐ erinran ☐ annan redov. sid. bil. ☐ avhör	
15 Misstänkta och andra horda personer (eft. namn och alla fornamn, frammande nationalitet) Redovisningshandlingar (förtecknade med hänvisning till sida/bilaga) Åtgärder m m		16 Personnummer 470423-1093	
17 Personblad sida nr		18 I sak b-laga nr	
19 Underrättelse om utredningen enligt RB 23:18 datum ☐ erinran ☐ annan redov. sid. bil. ☐ avhör		19 Underrättelse om utredningen enligt RB 23:18 datum ☐ erinran ☐ annan redov. sid. bil. ☐ avhör	
PETERSSON, Carl Gustaf Christer		(Se protokoll I)	

Den åtalade Christer Pettersson anklagades för mord och försök till mord

-Ungefär 100 procent, svarade Jörgen Alnblad.

Bandupptagning tilläts och även direktsändning fick ske om inte om det aktuella vittnet motsatta sig detta. Utsändningen skedde dock med en viss fördröjning så att det skulle finnas möjlighet att radera ut känsliga namn med ett pip ljud.

Så började förhandlingarna inför en mycket liten och proppfull tingsal.

-Jag är en dråpare, men jag är ingen mördare, var Christer Petterssons dramatiska öppningsreplik. Jag har inte begått detta skändliga dåd.

Christer Pettersson

Han hävdade därefter att han alltid hade hyst beundran för Olof Palme som den störste svenske statsmannen någonsin. Pettersson hade redan från början hävdat att han hade alibi för mordkvällen: Efter att vid kl 22.30-tiden ha lämnat spelklubben Oxen på Oxtorgsgatan i centrala Stockholm, hade han tagit pendeltåget till Rotebro med avgångstid kl 22.45 eller möjligen kl 23.15. Han somnade sedan på tåget och vaknade först i Märsta där han tog det vändande tåget hem till Rotebro. Christer uppgav att han kom hem till bostaden strax före midnatt, en uppgift som enligt Pettersson kunde bekräftas av kamraten Ulf Spinnars som befunnit sig hemma hos honom. Christer Pettersson höll hela tiden fast vid sin ursprungliga version och kunde inte vid något tillfälle beslås med lögner eller motsägelser. Han fick också alibi av bland andra vittnet Algot Åsell som observerat honom på tunnelbanestationen i Märsta.

Petterssons kamrat Ulf Spinnars uppgav dock att polisen försökt muta honom att ändra den åtalades hemkomsttid till kl 00.15. Därmed skulle Pettersson teoretiskt ha kunnat utföra mordet. Åklagarsidans Anders Helin hörde kamraten om detta:

-Hur var det, jag tyckte att du sa att du var inne på att polisen skulle ha tubbat dig att säga någonting. Var det så?

-Ja, vid första förhöret, i november där. Ja, andra, tredje då någon gång.

-November 1988?

-Mm.

-Ja, vad sa de till dig, frågade Helin.

-50 miljoner, 50 miljoner.

-50 miljoner, sa de det?

-Ja, två gånger. Dagens sanning.

-Två gånger, 50 miljoner. Ja, vad menade de med det då?

-De sitter och lockar.

-De lockar dig med pengar, jaha. Och det menar du att det fick dig att lämna en felaktig uppgift då. Är det så?

-Det är klart att jag fick konstiga tankar.

-Jaha. Kan du utveckla det där närmare?

-Nej, det kan jag inte, jag vart snurrig.

Statskupp i Slowmotion

En annan av den åtalades bekanta var knarklangaren och spelklubsägaren Sigge Cedergren. I Cedergrens illegala affärsverksamhet ingick även vapenhandel, om än i liten skala. Därför var han högtintressant för Palmeutredarna som eventuell leverantör av mordvapnet. Han hade tidigare lånat ut en Smith & Wesson .357 Magnum till Petterssons kamrat Harri Miekkalinna, senare aktuell i samband med den så kallade Bombmannen (se sid 300). En kriminalteknisk undersökning hade dock visat att det dödande skottet inte avfyrats med detta vapen. Men polisen menade enligt *Expressen den 29 december -88* och *Aftonbladet den 30 december -88* att orsaken till att kriminalteknikerna inte kunnat knyta vapnet till mordet var att Christer Pettersson bytt ut revolverpipan efter dådet. Då detta påstående inte fungerade lanserades teorin att Cedergren haft ytterligare en revolver (*Aftonbladet den 29 december -88*).

Turerna kring spelklubsägarens vapen fortsatte, bland annat lyckades man en gång få honom att säga att han haft ytterligare en Magnumrevolver som försvunnit. Men Sigge Cedergren visade sig vara ett uselt åklagarvittne och tog i rätten tillbaka sitt så kallade erkännande. Åklagaren Jörgen Almblad var märkbart irriterad över att förhöret slutat i ett fiasko.

Ett annat vittne hette Roger Östlund och var en av Christer Petterssons kompisar från kåken. Första gången han förhördes var på Allmänna häktet fem dagar efter mordet. Då hade han inte kommit ihåg någonting och hade uppgett att han varit alldeles borta av knark och sprit. Nästa gång han hördes var drygt åtta månader senare. Vad polisen försökte få fram var att han skulle ha befunnit sig i Grandbiografens entré för att ringa ett samtal och då uppmärksammat den så kallade Grandmannen utanför entrédörrarna - Christer Pettersson.

Det förhöll sig så att knarkspanare under mornnatten avlyssnat knarklangaren Sigge Cedergrens telefon och av avlyssningsbandet framgick att en person vid namn Roger strax före mordet ringt till Sigge från en biograf. Cedergren hade själv en bror som hette Roger, men efter sju förhör lyckades kriminalinspektör Thure Nässén få A-lagaren att påstå att han sett Pettersson vid biografen Grand kl 23.10, tio minuter före mordet. Felet var bara att sex vittnen sett Roger dyka upp vid Grand först kl 23.30 eller senare.

Det kom fram en del ytterligare detaljer som tydde på att polisen försökt påverka vittnen. Detta visade sig bland annat genom att polisen bjudit Roger Östlund på hotell inför ett planerat möte med Christer Pettersson, eventuellt för att trimma honom som vittne. Men hotellvistelsen blev inte riktigt som polisen tänkt sig. Roger startade nämligen ett eget knarkparty. Direktkonfrontationen kom på grund av detta först till stånd den 5 april, bara få timmar innan åklagarna fattade beslut om åtal mot Pettersson. Deltog gjorde försvarsadvokaten Arne Liljeros, åklagare Jörgen Almblad samt några poliser som videofilmade tillställningen. Helt klart ville man säkra vittnesmålet innan man gick till åtal. Att det fanns fog för säkerhetsåtgärderna framgick den 8 maj 1989 när Stockholms Tingsrätt dömde Roger Östlund till sex månaders fängelse för bland

annat narkotikabrott. I samband med att domen föll fick mannen ett vredesutbrott.

-Jag tar tillbaka allt jag sagt om Christer Pettersson!

Febril aktivitet utbröt därefter sedan mannen krävt att en av Palmespanarna omedelbart skulle komma till rätten. I domstolen var han helt klart av uppfattningen att han borde särbehandlas.

-Hit med Almbiad! Jag ska prata med honom NU! skrek mannen upprört. Jag är Palmeutredningens nyckelvitne. Det var jag som såg Christer Pettersson utanför Grand på mordkvällen.

Med upprörd stämma fortsatte han:

-Under två och ett halvt år har jag suttit i det ena pressande förhöret efter det andra utan att polisen berättat exakt vad det gällt. Det är först under den senaste tiden som jag insett att polisens intresse gäller Christer Pettersson. Det känns i dag mycket jobbigt och jag är rädd.

Mannen berättade därefter inför en häpen domstol att Palmeutredarna hade fört honom till en mycket speciell plats. Spaningsledaren Hans Ölvebro bekräftade vad han sa.

-Men det var inte till en förläggning för ubåtsbesättningar (?) som han påstår. Vi ställde upp av vanlig medmänsklig hjälpsamhet, eftersom alla personer som är viktiga i utredningen måste tas om hand. Vi kan inte bara lämna dem vind för våg och det var därför vi erbjöd honom att följa med och bo på hotell.

SKANDAL OCH RÄTTSSÖKERHET

Hela världens ögon följde utvecklingen i tingsrätten när det nu äntligen skulle avgöras om man hade lyckats gripa den riktige mördaren. Dag för dag trappades dramat upp när åklagarsidan gjorde sitt bästa för att svärta ner den åtalade. Alla uppgifter som talade för andra gärningsmän än Pettersson hade helt sonika lagts åt sidan.

Höjdpunkten var huvudvittnet Lisbet Palmes framträdande. Hon var kallad att höras som målsägande i tingsrätten den 14 juni, men inställde sig aldrig. Trots det utkrävdes inte vite. En skrivelse hade dagen innan lämnats till lagman Spak:

”Sedan Olofs död har jag åsamkats, och åsamkas alltjämt, djupgående men. Trots detta tillstånd vill jag kunna ge rätten mitt vittnesmål på ett fullvärdigt sätt. En nödvändig förutsättning

Den perfekte syndabocken?

Statskupp i Slowmotion

för detta är att jag i ett första steg får möta rätten utan den åtalade, utan åhörare och utan någon form av bildåtergivning eller mediautsändning, och under förutsättning att rätten ej gör en egen bandupptagning.”

En ny tid sattes till måndagen den 19 juni. Nu följde tingsrätten Lisbet Palmes krav och Christer Pettersson fick sitta i ett angränsande rum när förhöret inleddes. Åhörare tilläts närvara men tvärt emot alla regler bandades ingenting. Vidare stoppades överföringen av ljud och bild till den angränsande lokal varifrån en stor del av massmedia följde rättegången. Utländska journalister talade upprört om skandal och rättsosäkerhet och menade att domstolen uppvisat en krypande attityd gentemot fru Palme.

I rätten var hon också mycket ovillig att prata om mordnattens polisförhör då hon bland annat nämnt två gärningsmän och terroristorganisationen Ustasja - uppgifter som gått ut i mordnattens första rikslarm (se sid 147). Advokaten Arne Liljeros tyckte att detta var anmärkningsvärt.

-I ett kort förhör redan mordnatten, sidan 22 och 23 i huvudprotokollet, där visar det sig att en kommissarie Christianson pratade med er på Sabbatsbergs sjukhus vid midnatt ungefär. Har fru Palme något minne av det?

-Ja.

-Kommer ni ihåg om ni fick beskriva mannen som skulle ha skjutit?

-Det hölls inget förhör i den mening, svarade Lisbet.

-Nej, det var ett samtal. Minns ni möjligen vad ni sa om mannens utseende, klädsel och så vidare?

-Nej. Jag minns att jag associerade till den grupp som har varit ett hot sedan mitten av 1970-talet, nämligen Ustasja. Men det var i syfte att inte... man skulle glömma bort det i det här.

-Vid det här samtalet på sjukhuset, minns ni något om att ni sa något om att mördaren skulle ha stirrande blick?

-Det kommer jag inte ihåg.

-Det står på sidan 22, 8-10 rader ner: ”Fru Palme hade ingen uppfattning om vem som kunde ha avlossat skotten. Signalement: stor, kraftig, mörkhårig, iklädd midje- eller trekvartslång blå eller mörkblå täckjacka.” Det talas om midjelång eller trekvartslång.

-Det var inget förhör i den mening och jag var mycket chockad...

-Nej, det förstår jag. Det finns ingen anteckning om vad ni skulle ha sagt om mannens blick. Är det möjligen så att ni inte sa ingenting om det då?

-Det kan jag inte uttala mig om.

Kommissarie Lars Christianson vägrade senare diskutera de uppgifter han fått av Lisbet Palme på sjukhuset. De hade enligt honom lämnats i förtroende och var därmed konfidentiella. Under ett samtal med bröderna Poutiainen, författare till *Inuti Labyrinten*, lät det så här:

-Men jag kan ju inte kommentera det för jag... jag är lojal mot vad... Men jag vet ju vad jag sagt och vad jag har gjort, va. Men det kan jag inte tala om för dig utan det får du söka i så fall för att få ut. Det ligger på Palmegruppen att släppa det de tycker kan släppas (!).

Till detta kom att Christianson inte skrivit något protokoll över sitt samtal med fru Palme förrän den 24 mars - mer än tre veckor efter mordet. Den skrevs heller inte självant, utan först efter begäran från chefen för ordningspolisen. Vad gäller kommissarie Christianson själv så kvarstår en del frågetecken angående hans agerande under de kritiska timmarna efter mordet. I *Inuti Labyrinten* tas hans eget och flera andra polisers märkliga uppförande upp.

Bröderna Poutainen

Lars Christianson har sedan dess hastigt avlidit. Det råder även en del oklarheter kring hans frånfälle, enligt poliskollegor fick han en hjärtinfarkt när han var ute på en joggingtur, enligt andra uppgifter avled han av en hjärtinfarkt hemma i badkaret.

OIDENTIFIERAD MAN

Det fanns heller inte ett ord skrivet av kommissarie Åke Rimbom, den andra polisen som samtalat med henne på Sabbatsbergs sjukhus. I tingsrätten ville Lisbet Palme inte ens vidgå att hon talat med honom. Eftersom fru Palme var både målsägare och ett centralt åklagarvittne borde alla polisförhör finnas med i förundersökningen - men inte Rimborns! Denne hade förbigåtts med total tystnad. Att Rimbom i maj 1988 hade talat med några journalister om två gärningsmän måste kanske ses som ett olycksfall i arbetet. Förmodligen trodde han då att det inte längre var så kontroversiellt. Men där misstog han sig och sedan dess hade han varit tyst som en mussla. Han konstaterade dock kort:

-Det som står i kommissionens rapport står jag fast vid.

Det kom även fram en del andra anmärkningsvärda detaljer under rättegången. Under den närmaste tiden efter mordet trodde Lisbet Palme till exempel att skotten inte hade avfyrats på så nära avstånd.

-Jag uppfattade att skotten kom från längre håll. Men jag har förstått att det inte var så, tekniskt.

Lisbet Palmes uppgifter från mordplatsen förvånade

Statskupp i Slowmotion

Hon hade också omedelbart efter dådet uppfattat en ljusklädd man 30 meter bort som sannolik gärningsman (*Sydsvenska Dagbladet den 28 februari -90*).

-Jag fattar ett beslut, ett medvetet beslut att söka hjälp, förklarade hon. Jag vet inte då hur skadad jag själv är. Det är svårt att veta sådant, men jag tittar mig omkring och får då omedelbart syn på en person som står i hörnet av Dekorima, eller under där, vid färgaffären, vid det avfasade hörnet, och som jag uppfattade det orörligt stirrar.

-Eftersom jag söker hjälp tittar jag mycket noggrant på den här personen. Men jag ser omedelbart att jag får ingen hjälp av intuitivt tror jag att jag drar vissa slutsatser. Men jag fortsätter blicken bakåt eftersom jag inte får någon hjälp. Det kommer en person längre bort. Men där är ju sämre belysning och den här personen verkar liksom smalare och tunnare, längre, och rör sig framåt. Men när jag tittar vädjande rör han huvudet i sidled som jag uppfattar som ett avvisande av att på något sätt hjälpa till eller så. Den personen ser jag inte mera sedan.

Denna iakttagelsen är oerhört mystisk och mannen har inte identifierats. Sanningen är att polisen aldrig gjort några ordentliga ansträngningar för att ta reda på vem han kan vara. Lisbet Palme framhöll vidare att hon var yrkesmässigt tränad till observation, att göra faktiska observationer utan att göra analyser i första steget och att hennes uppmärksamhet vid brottstillfället hade varit oerhört skärpt. Men ingen på brottsplatsen ansåg att hon betett sig kyligt eller rationellt. Till exempel berättade sjuksköterskeelevan Anna Hage att Lisbet Palme i ett hysterianfall sprungit fram till henne och försökt avbryta upplivningsförsöken (?).

Rättegången fortsatte medan pressen varje dag fyllde TV och tidningar med information från det uppmärksammade fallet. Bland saker som togs upp var det mycket uppseendeväckande förfarandet vid den tidigare konfrontationen och i rätten frågade advokat Arne Liljeros varför Lisbet Palme inte velat ha försvararen med vid videovisningen.

-Jag har försökt begränsa kretsen av de människor som jag träffat på grund av det otroligt starka tryck som massmedia har utövat och där praktiskt taget alla uppgifter har läckt ut och på olika sätt missbrukats för att förstöra utredningen. Jag har hela tiden försökt bidra till utredningen på allra bästa sätt, svarade fru Palme.

När hon i pressen beskylldes för att ha hindrat försvarsadvokaten Liljeros att närvara bedyrade hon i rätten:

-Jag har ju ingen kunskap i rättsordningen. Jag utgick från vad som var bästa möjliga sätt för mig, ur min synpunkt, för att bidra till utredningen Så gick jag tillväga. Och jag förmodar att om det hade varit något rättsligt fel i det hade väl åklagarna talat

Fru Lisbet Palme

om det för mig.

Senare försökte Liljeros göra fru Palme osäker vad gällde hennes tidigare utpekande av Pettersson:

-Ni måste besinna ert ansvar väldigt mycket. Min klient är åtalad för ett mycket, mycket allvarligt brott som han förnekar. Om det finns någon tveksamhet beträffande identifieringen måste ni medge detta.

-Självklart.

-Finns det en viss grad av osäkerhet?

-Nej, svarade Lisbet.

-Ett uns? Jag återkommer igen. Det är ju tre år sedan det skedde. Menar ni att ni har gått och burit på minnesbilden under tre år?

-Självklart.

Därefter fick Christer Pettersson komma in i rättsalen. På chefsåklagare Anders Helins uppmaning identifierade hon Pettersson som mannen som skjtit hennes make.

-Är han den man du såg i hörnet Tunnelgatan - Sveavägen den kvällen, frågade åklagaren Anders Helin.

-Ja.

-Är du helt säker på det?

-Ja.

-Ingen tvekan?

-Nej.

-Jag ska bara säga en sak, försökte Christer Pettersson protestera, men avbröts av rättens ordförande Carl-Anton Spak:

-Nu ska du vara tyst!

-... att Olof Palme i sin himmel tycker inte om det du säger nu, fortsatte Pettersson oförtrutet. Jag säger bara det, att om du tror att det är som du säger är det okej. Men om du inte tror det, då är det inte okej. Det är allt jag har att säga.

-För ut honom, beordrade Spak varefter förhandlingarna kunde fortsätta.

Advokat Liljeros fortsatte vädja:

-Fru Palme, ni har ingen kamera i huvudet. Finns det utrymme för någon tveksamhet här måste ni avge det. Jag säger som förut att den 14 december när ni såg den här tejpens hade det gått nästan tre år. Är det inte tämligen omöjligt att vara så säker som ni påstår att ni är?

-Jag är säker, vidhöll Lisbet.

-Är det någon form av önsketänkande för att få den här frågan löst?

-Den blir aldrig löst för mig (?), svarade Lisbet.

Christer Pettersson

Statskupp i Slowmotion

Advokat Arne Liljeros var upprörd över fallets utveckling och vid slutpläderingen den 10 juli gick han till attack mot Lisbet:

-Fru Palmes agerande under förundersökningen, vid konfrontationen, hennes skrift till rätten, hennes oerhörda krav och hennes uppträdande, hennes sätt att svara vid förhöret i rätten, allt detta inbjuder till största

försiktighet. Hennes självtillräcklighet, obändiga krav och vilja och brist på respekt för gängse praxis i ett mål som det här, det diskvalificerar henne som bevisning i det här målet. Jag påstår det. Jag menar att Lisbet Palme utgör en fara för rättssäkerheten i det här målet.

Stockholms tingsrätt hade dock övertygats och den 27 juli dömdes Christer Pettersson till livstids fängelse. Domstolen var emellertid långt ifrån enig i sin dom. Nämndemännen fällde, juristdomarna ville fria och utslaget överklagades av advokat Liljeros. Samtidigt drog en offentlig debatt igång då många privatpersoner ansåg att Pettersson utsatts för ett regelrätt justitiemord.

Långt senare intervjuades spaningsledaren Ölvebro i massmedia och biträdande spaningsledare Ingemar Krusell i programmet *Striptease* om Lisbet Palmes tvärsäkra utpekande.

-Lisbet Palmes utpekande var vårt trumfäss, förklarade Hans Ölvebro. Utan det hade vi kanske tidigt varit tvungna att släppa Christer Pettersson.

-Men en del forskning säger att vittnen kan missta sig, framhövde TV-reportern Lars Borgnäs.

-Vittnen ja, men hon är ju inget vittne, hon är målsägare, hon är ju den som direkt har drabbats av brottet, kontrade Krusell. Men att vittnen kan missta sig är det ingen tvekan om.

-Om det är så att Lisbet Palme misstar sig, om du tänker dig den möjligheten, är det då så att utredningen kan vara inne på helt fel spår när det gäller Pettersson?

-Jag kan inte se den möjligheten.

-Men om det är så?

-Ja om, accepterar man det ordet då ändrar man ju på förutsättningarna helt och hållet.

Tingsrättens ledamöter var långt ifrån eniga

FLAXIG OCH VIRRIG

Fallet togs efter överklagandet upp i Svea Hovrätt den 12 september 1989. Här var tongångarna annorlunda och Mål B 1952/89 arbetades igenom på ett mer genomfört sätt. I rätten frågade advokaten Arne Liljeros bland annat om fru Palmes uppfattning av sig själv som en person med förmåga att i trängda lägen göra objektiva observationer.

-Ja, blev ni inte chockad?

-Jag blev mycket observant och bestämde mig för att söka hjälp, svarade Lisbet Palme.

-Jo, men samtidigt...

-Det är en chockeffekt. Jag tror att det är en sådan förhöjd kapacitet man får vid ett sådant tillfälle.

-Det hördes en del vittnen som beskriver er som flaxig och virrig. Tycker ni att de uppgifterna stämmer?

-Jag vill påtala för herr Liljeros att det var jag som på sjukhuset senare såg till att de blev sammankallade - statsministern, finansministern, statssekreteraren och pressekreteraren.

-Jo, men på själva brottsplatsen omedelbart efter skottet har jag fått uppgifter om att ni var flaxig och virrig. Kan det stämma?

-Vem sa det?

-Vissa vittnen i tingsrätten sa det.

-Ja, det står för dem, svarade Lisbet Palme.

-Men er egen uppfattning? Det är naturligtvis inte lätt att beskriva sig själv. Men att ni blev upprörd måste väl vara alldeles klart.

-Javisst, men mycket observant, herr Liljeros.

"Sprang som en elefant"

Världspresen följde intresserat fallet när mer och mer tydde på att åklagarsidans bevismaterial inte höll måttet. Något av en sensation inträffade därefter den 2 november då TV-redaktionen i Örebro presenterade en 30 minuter lång intervju med Lisbet Palme. Det var första gången sedan mordet hon uttalade sig offentligt och intervjun sändes då det stod klart att Pettersson inte skulle komma att fällas. Hon var mycket besviken på hovrätten, polisutredningen och massmediabevakningen och hävdade att det börjat läcka information till pressen redan på Sabbatsbergs sjukhus timmarna efter mordet.

-Jag träffade Holmér och han lurade mig omedelbart, klagade fru Palme. Han hade då förklarat att vi skulle kunna arbeta som jag ville, nämligen under sekretess och konfidentiellt, för att bevara förundersökningsmaterialet på ett bra sätt. Men han ljög mig ju faktiskt rakt upp i ansiktet när han omedelbart gick till *Dagens Nyheter*

reporter Åsheden.

Palmeåklagaren Anders Helin hade en egen förklaring till varför Lisbet Palme misstrodde polisen.

-Det hör väl till socialdemokratisk tradition att man är avigt inställd till polis, militär och kyrka. Den här misstron mot polisen är nog nedärvd i rörelsen.

Till sist kom så det efterlängtaade domslutet: ”Åtalet lämnas utan bifall”. En enig Svea Hovrätt under ledning av hovrättspresident Birgitta Blom friade alltså den 2 november 1989 Christer Pettersson, bland annat med hänvisning till den så kallade Devlinrapporten. Detta fall hade väckt stor uppmärksamhet då ett vittne med hundraprocentig säkerhet pekat ut en oskyldig man. När sanningen avslöjades visade det sig att mannen som dömts och den verkliga gärningsmannen inte ens var särskilt lika. Men trots det fortsatte Pettersson att vara skyldig i spaningsledningens och allmänhetens ögon, ivrigt påhejade av massmedia.

Efter den friande domen beslutade riksåklagaren Torsten Jonsson och biträdande riksåklagaren Axel Morath att inte överklaga. Samtidigt enades man om att åklagarinsatsen skulle dras ner. Palmeåklagaren Anders Helin återgick därmed till sin vanliga åklagartjänst, dock utan att överge sitt arbete med mordutredningen. Palmegruppen å sin sida diskuterade ett förslag till ny organisation. Gruppen skulle delas i tre delar, varav en skulle arbeta vidare med att skaffa fram bevis mot Christer Pettersson. Den 12 februari 1990 sände länspolismästare Sven-Åke Hjälmsroth därför i samråd med rikspolisstyrelsen ut en order till Stockholms 4 500 poliser om att de skulle ”ha fortsatt tillsyn och fortsatt observation för en fortlöpande bedömning av Christer Petterssons status, beteende och uppehållsort”.

-Nu gjorde myndigheterna sådana fatala misstag att de här åklagarna och spaningsledningen fick sitta kvar och driva utredningen, stönade före detta Palmeutredaren Alf Andersson senare. Det är klart att de var att betrakta som dåliga förlorare. De visste ju att spaningsledningen trodde på Christer Pettersson och att det andra bara utreddes av pliktskyldighet, en uppsjö av tusentals tips som ingen trodde på. Det var lågt till tak kan man säga, vi skulle bara utföra det utdelade spaningsuppslaget. Vi på golvet skulle inte ha något eget tänkande eller tyckande.

S-Å Hjälmsroth

FRIKÄND - MEN SKYLDIG

Även efter de rättsliga förhandlingarna har resonemanget kring mördarens sätt att röra sig fortsatt att figurera. Tidigare biträdande spaningschef Ingemar Krusell, som från början varit helt övertygad om att det rört sig om en avancerad konspiration (se sid 651), har numera drastiskt ändrat åsikt och fastslog i sin bok *Palmemordets nakna fakta* att gärningsmannen sprang med en lätt haltande löpstil.

-Men det finns inga vittnen som har uttalat sig så, hävdade SVTs reporter Lars Borgnäs.

-Nä, men det kan man väl beskriva på olika sätt, försvarade sig Krusell. Nu vet jag ju hur Christer Pettersson rör sig så det är en fråga om vad man kallar det. Jag är övertygad om att samtliga som jobbar med fallet idag inte kan tänka sig att söka efter någon annan gärningsman än Christer Pettersson.

Han var inte den ende som förde detta resonemang.

-Jag utgår från att vi vet vem det är som har skjutit Olof Palme, men det är en annan sak, förklarade Palmegruppens vapenexpert Sonny Björk (se sid 433) i SVT. Men...

-Menar du att ni vet vem det är, frågade reportern Borgnäs förvånat.

-Ja, det finns ju en person som är dömd för det.

-Christer Pettersson?

-Ja.

TV3s program *Efterlyst* som på polisens begäran tog upp statsministermordet var inte bättre när programmets kommentator Brynolf Wendt kallade Christer Pettersson för sannolik Palmemördare och hävdade att bevisningen mot honom kvarstod med oförminskad styrka, detta trots Hovrättens friande dom.

Förre chefen för Palmeutredningen Tommy Lindström fortsatte i samma anda när *Norra Magasinets* Lars Borgnäs den 27 april -93 frågade honom om han tyckte utredningen var bra, trots att man inte tagit fast gärningsmannen:

-Men tänk om Christer Pettersson är mördaren då?

-Så kan du väl inte säga som jurist?

-Ja, men tänk om det är så att....

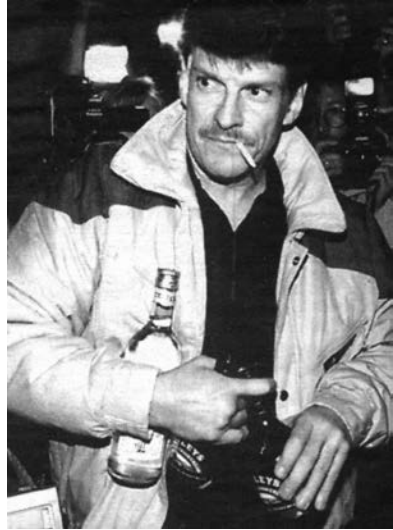
-Är mordet löst, tycker du?

-Ja, men tänk om det är så?

-Ja men är mordet löst i dag, efter sju år?

-Jag har inte sagt det, men det kan faktiskt vara så.

-Men tycker du att mordet är löst och att ni alltså har gjort ett bra jobb?

Pettersson firade frisläppandet

Lars Borgnäs pressade Tommy Lindström

Statskupp i Slowmotion

- Jag tycker de gjorde ett väldigt bra jobb när de plockade fram Christer Pettersson, för att det var ganska så svårt. Hela den där bevisbiten där i det läget som hade gått då efter vad var det? Två år, va.
- Vad var det som var bra med det? Han blev ju frikänd.
- Han blev dömd i tingsrätten.
- Du är ju jurist - vad betyder det att han blir frikänd i hovrätten, är inte det att han ska räknas som oskyldig?
- Jo, men de har gjort ett bra jobb fram till, vad heter det, tingsrätten. Sedan att det inte håller, bevisningen i hovrätten, det är OK, han är frikänd och oskyldig i det läget. Men man gjorde ett bra jobb dit fram.
- Du tror fortfarande att han är skyldig, alltså?
- Det har jag inte sagt, svarade Lindström undvikande.
- Ja men hur vet du då att de har gjort ett bra jobb? Effektivitet måste man väl räkna i om man får tag i en mördare som kan fällas, ställas till ansvar och fällas?
- Nej, det tror inte jag att man kan göra enbart. Man måste räkna det också i sättet att jobba, att hålla ordning på pappren. Ordning och organisation, ta fram uppgifter. Få ett resultat i själva arbetet, inte bara i slutprodukten. Ett bra jobb som är gjort. Mycket vittnesuppgifter som är framtagna...
- I Palmeärendet?
- Ja. Tekniska undersökningar som är gjorda, de här profilundersökningarna som är framtagna.
- Du tycker det är en bra mordutredning, alltså?
- Ja, jag tycker det är en bra mordutredning. Jag tyckte den var bra redan under Holmérs tid.
- Var finns mördaren då?
- Ja, men sånt kan hända att man inte får tag på vederbörande. Han kanske är död. Han kanske är borta.
- Vilka kretsar finns han i? Vad vet du över huvudet taget om lösningen på mordet?
- Ja, jag vet ganska mycket om den, svarade Lindström illmarigt.
- Säg någonting om den då!
- Nej, det tänker jag inte göra.

BOMBMANNEN

Åren har gått men Pettersson har fortsatt att vara spaningsledningens favorit. Efter ett oändligt upprepande av anklagelser via media delar många svenskar uppfattningen om Pettersson som den skyldige statsministermördaren. Fler och fler börjar dock ana ugglor i mossen.

Den 4 september 1995 visade TV4 frilansjournalisten Stig Edlings dramadokumentär *Satans Mördare*. Denna mycket påkostade film i två delar gjorde anspråk på att sitta

inne med sanningen, men avslutades med hypotesen att Christer Pettersson av misstag skjutit statsministern då denne råkat ha samma sorts pälsmössa som hans knarklangare Sigge Cedergren! (Bolaget bakom programmet hette Moviola och ägdes enligt uppgift av bland andra Jan Guillou och Leif GW Persson).

-Där passerades gränsen för vad jag kunde tolerera, kommenterade en besviken Christer Pettersson i *Aftonbladet den 13 december -95*. Efter det programmet började det komma hatbrev till mig. Det är djupt sorgligt och jag överväger allvarligt att stämma de ansvariga.

Leif GW Persson

Vapenspåret har också dykt upp med jämna mellanrum och den 13 december 1995 blev det till exempel känt att Palmeutredarna hade kontaktats av spelklubbägaren Sigge Cedergren. Han var döende i cancer och påstod nu ännu en gång att han i slutet av 1985 lånat ut en revolver av typen Smith & Wesson .357 Magnum till Christer Pettersson. För att säkra vittnesmålet för en framtida rättegång spelade polisen in förhöret på video med åklagare närvarande. Därefter framträdde den så kallade Chevamannen Leif Ljungqvist (se sid 75) anonymt i TV4s *Kalla Fakta den 3 mars -96* och påstod att han numera var till 95 procent säker på att det var Christer Petterson som mördat Palme.

Sigge Cedergren var döende

Under 1996 inkom ytterligare uppgifter som ledde till åklagarmyndighetens nästa åtgärd. Merparten av det insamlade materialet mot Pettersson handlade om fyra nya vittnen (se sid 203, 208, 211) som först nu, efter drygt tio år, valt att träda fram och den 5 december 1997 ingav Riksåklagaren Klas Bergenstrand, Solveig Riberdahl, Jan Danielsson, Kerstin Skarp och Anne-Marie Nyholm en resningsansökan till Högsta Domstolen för ny process mot Christer Pettersson. Samma dag medverkade den anklagade i TV3. En påtagligt sliten och tröttkörd Pettersson nekade åter till anklagelserna:

-Ett vapen med mina fingeravtryck finns inte på jorden, eftersom jag inte mördade Palme.

Tidningen *Metro* fick en kort intervju med honom efter TV-sändningen:

-Vad säger du till dem som tror att det var du som mördade Palme?

-Christer Pettersson har två systrar och dessa två systrar har ingen mördare till bror.

Här kan också påminnas om att Pettersson tillbakavisat alla så kallade vänners beskyllningar.

-Jag har aldrig erkänt mordet på Olof Palme för någon, insisterade han *den 26 mars*

-96 i Radio Rix. De som säger det är löss som tio år efteråt vill ha del av belöningen.

En annan mycket viktig del i resningsansökan upptogs av advokat Pelle Svenssons uppgifter om Lars "Bombmannen" Tingström. Det var inte första gången Pelle Svensson förekom som uppgiftslämnare i Palmeutredningen. Bland annat pekade han 1986 ut Scientologikyrcan som den som låg bakom mordet. Han medverkade även i kulisserna vid förtalsrättegången mot vittnet Lars Krantz (se sid 85).

Den 17 mars 1997 hade Svensson överraskande presenterat ett tidigare okänt dokument inför några hundra förvånade studenter vid Umeås universitet.

-Tingström erkänner i sitt så kallade testamente att han beordrat mordet på Olof Palme. Han talar om varför han ville hämnas på samhället. Han talar om vem den lejde mördaren är, var vapnet kommer från och var det är kastat.

Det påstådda testamentet kom snart att bli en följetong i massmedia, vilket mycket lämpligt hjälpte till att dra uppmärksamheten från det samtidigt så aktuella och avslöjande Sydafrikaspåret (se sid 577). I polisförhör hävdade Pelle Svensson att han redan få veckor efter dådet på Sveavägen fått höra av Tingström att det var Christer Pettersson som skjutit Olof Palme. Men som dennes advokat hade Pelle Svensson varit tvungen att tuga. Innan Tingström dog sades han dock ha löst advokaten från tystnadsplikten under förutsättning att Christer Pettersson fortsatt med sitt missbrukarliv när tio år gått efter mordet.

Lars Tingström hade fått sitt smeknamn Bombmannen sedan han dömts för en serie attentat i början av 1980-talet. I en TV4-produktion skildrades bland annat sprängningen av åklagare Sigurd Denckers villa i Nacka den 16 juli 1982. Händelsen fick tragiska konsekvenser då Denckers blivande måg Roger Hånell dödades och villan brann ned. Detta dåd följdes av en sprängning i Skatteskrapan vid Medborgarplatsen i Stockholm då en äldre kvinna dödades, vidare attentatet mot Kronofogdemyndigheten i Nacka och slutligen dödssprängningen av kamraten Hannu Hyttinen i dennes lägenhet på Elinborgsbacken 35 i Tensta den 22 december 1983. Lars Tingsröm greps och trots mycket svag bevisföring dömdes han i mars 1985 till livstids fängelse.

Pelle Svensson

Lars Tingström

Här är ett av många tillfällen när man kan ifrågasätta det svenska rättssystemets agerande. Det kan därför vara på sin plats att ta en titt på Hannu Hyttinens sista brev till sin mor, hämtat från boken "Dö i Rättan Tid" av författaren Lars Krantz :

”... 99 procent av poliserna är ärliga och gör ett arbete som är väldigt krävande, men dom kan inte hjälpa mig. Det är rikspolisens som utreder dom flesta brotten mot liv och dom högsta cheferna av brottsligan sitter där och inte bland vanliga polisen... Men kunde stoppa det här fortfarande men det skulle man göra direkt innan det fått såna väldiga mått som det har fått i Amerika och Italien och innan det utvecklas till internationell maffia då kan ingenting stoppa det. De här brottslingarna får reda på varje razzia i förväg och den enda som kan ge det är polisen själv. Polisen vet att det läcks uppgifter från polishuset till brottslingar och vissa poliser är ekonomiska rådgivare just för brottslingor. Pressen har fått veta om dom här några gånger och så har några av dessa brottslingar dömts men aldrig chefen för man vet inte vem restaurangens rätta ägare är. Någon formell ägare och äganderätt och inkomsterna får chefen via flera händer. Den formella ägaren sitter i fängelse ett år eller två och får en bra belöning och håller munnen...

Sigurd Dencker

I dag vet jag inte om jag lever i morgon. Jag pratade med rikspolisens att denna allmänna åklagare är knarkhandlare så efter det blev jag misshandlad i cellen. Det blev ett sjukhusbesök på en gång.

Jag får vara tacksam att jag kom levande ut från cellen. Jag har inga illusioner att jag kunde få hjälp av polisen eller få rätt på något sätt. Jag är osäker om jag överlever, det lönar sig inte att be om hjälp från polisen, därifrån kan jag inte få det.”

”1979 fick jag kontakt med en person och han talade så konstiga saker att jag trodde inte riktigt på hans berättelser och tog reda på sedan om han hittat på. Han blev dömd för skattebedrägeri och bombattentat till fyra års fängelse. Jag vittnade i hans rättegång och jag visste att han var oskyldig eftersom jag hade bevis och dessa var att den allmänne åklagaren var brottslingen. Eftersom jag då hade firman glömde jag hela saken. Han kom ut efter halva tiden. Jag var då chef i Kommittén För Mänskliga Rättigheter och jag började undersöka hans fall på våren -82.

Nu blev det inte enbart utrett att han var oskyldig utan dessutom en väldig knarkhandel. Nu hade jag bevis men ingen våga komma till rätten och vittna eftersom ligans chefer är samhällets grädde. Här finns fyra olika åklagare. Först en vanlig som har en långvarig erfarenhet. I varje distrikt där det finns många allmänna åklagare och som har varit väldigt ryktbar och får höjning och kallas chef eller bas för allmänna åklagare. Alltså en väldigt hög tjänst. Efter det kommer länsåklagare och sedan riksåklagare.

När jag var anklagad för det där bombattentatet så borde jag ha fått en vanlig allmän åklagare eftersom mitt fall var för komplicerat eftersom jag inte bodde i deras distrikt. Han vågade inte ta mitt fall eftersom han var rädd att jag i rätten skulle börja prata om hans och hans dotters knarkaffärer...

Den här åklagaren är inte så väldigt lycklig. Hans villa försvann efter en smäll när

en stor bomb sprängdes i huset. Från honom gick det exakta bevis till en annan likadan allmän åklagare och från honom till rikspolisens. Jag visste på hösten att den här andre åklagaren är på undre världens mordlista och att han kommer att kasta kamaxeln före jul. Den ursprungliga planen var att han skulle skjutas från en närbelägen park när han kommer ut från sitt hem. Alternativet var att under bilen placera en bomb utrustad med någon tidsmaskin. Någoting gick snett eftersom han överlevde och lever än i dag men jag vet inte varför.

Här finns tre olika organisationer som ägnar sej åt terrorism. Brottsligan som har polisen som bas går under namnet C och ännu en liga som har polisen som bas heter Demokratisk ordning...”

(Tyvärr har författaren inte tillgång till resten av brevet).

SKULLE LIKVIDERA KUNGEN

Vi återgår nu till anklagelserna mot Lars Tingström och hans påstådda kumpaner. Mordet på Olof Palme skulle ha planerats på Ingarö hösten 1983. Lars Tingström och Hannu Hyttinen skulle tidigare ha svurit en helig ed på att gemensamt hämnas på rättsapparaten och drivna av ett sjukligt samhällshat iscensatt det ena bombattentatet efter det andra. Nu var målet satt ännu högre. Dåden var tänkta som en serie hämndaktioner och skulle ske genom att likvidera bland andra kung Carl XVI Gustaf (!) och statsminister Olof Palme. I sin bok *Sanningen om mordet* på Olof Palme tillfogade Svensson även Laila Freivalds, som i egenskap av justitieminister skulle ha förts upp på dödslistan mot slutet av 1983. Vad Pelle Svensson missat var dock att Freivalds först blev justitieminister fem år senare (!).

Laila Freivalds

Inblandade påstods även vara Christer Petterson, som Lars Tingström lärt känna i fängelset och dennes kompis Harri Miekkalina. Christer Pettersson följde enligt advokat Pelle Svensson överenskommelsen, men utförde den i fel ordning och sades sedan inte vara kapabel att slutföra uppdraget på grund av sitt knarkande.

-Kanske ville Christer Pettersson hjälpa mig i min kamp mot överheten och de som har ansvaret för rättssäkerheten i Sverige, sägs Lars Tingström ha sagt enligt *Aftonbladets* reporter Lennart Håård (se sid 240). Och sådant kan ju slå snett.

Pelle Svensson hade tidigare förklarat för polisen att han tyvärr bara kunde referera till Tingströms muntliga uppgifter eftersom han saknade skrivna dokument från dennes hand. Men plötsligt hade han så ett brev med Tingströms namnteckning och ett innehåll som tycktes ge stöd åt att Bombmannen åtminstone själv trott sig veta sanningen om mordet. Riksåklagaren begärde in brevet, tog en kopia och skickade den till Högsta Domstolen.

-Jag anser att bevisläget nu är näst intill hundra procentigt, kommenterade Svensson

i *Aktuellt* den 19 mars -97.

Efter *Aftonbladets* intervju belades Lars Tingström på spaningsledningens begäran med besöksförbud. När han i slutet av sitt liv hamnade på Kärnjukhuset i Skövde sände ett TV-team emellertid en intervju i Siewert Öholms debattprogram. Här medverkade återigen Pelle Svensson som istället för att hävda Tingströms oskuld överraskade med att påtala att hans klient mycket riktigt haft motiv till att spränga åklagarens villa. Motivet skulle vara att Dencker gått i säng med Tingströms före detta sambo.

Uppgifterna till pressen kunde kanske ge intrycket att Lars Tingström hade ritat någon slags skiss eller karta över var vapnet kastats. Men så var det inte. Det enda som fanns var en tidningsartikel där Bombmannen påstods ha strukit under synpunkten att Klarabergsbron kunde vara en logisk plats att kasta vapnet ifrån. Pelle Svenssons material bestod i övrigt av korrespondens mellan Bombmannen och Christer Pettersson och Pelle Svenssons egna anteckningar från samtal med Bombmannen. Själva testamentet bestod av tio blanka pappersark med handskrivna rubriker, alla skrivna av Pelle Svensson själv! Författaren Gunnar Wall avslöjade samtidigt att Svensson förfalskat Bombmannens korrespondens med Christer Pettersson och fotostatkopierat in Tingströms namnteckning! Men trots dessa hårresande avslöjanden ansåg spaningsledningen inte att det påverkade Pelle Svenssons trovärdighet.

Så kom till sist Högsta Domstolens med spänning emotsedda beslut den 28 maj 1998: "Högsta Domstolen avslag i dag kl 08.45 Riksåklagarens begäran om resning i målet mot Christer Pettersson, som 1989 friades i Svea Hovrätt från anklagelsen att ha mördat Olof Palme. Av formella skäl avvisar Högsta Domstolen utan prövning en del av bevisning som återopats av Riksåklagaren. Återstoden räcker inte för resning."

Christer Pettersson grät av lycka och utmattning när han inför TV3s närgångna videokamera tog emot beskedet. (Den som filmade var hans så kallade kompis Gert Fylking, som påpassligt nog hade arrangerat belysningen snett underifrån vilket åstadkom en demonisk effekt på samma sätt som när man i mörker sätter en ficklampa under hakan (se sid 305)).

När Högsta Domstolen inte gav polisen någon resning föll även advokat Svensson i gråt och förkunnade i dagstidningarna att han skulle lägga av som advokat, eftersom han var trött på att ständigt bli misstrodd och påhoppad. Redan i sin bok, som påpassligt nog kommit ut innan domstolen bestämt sig, skrev han:

"De bevis som här läggs fram har jag burit på i tio år. När min tystnadsplikt nu är hävd så känner jag att denna bok och mitt kommande (förutsatt att Högsta Domstolen beviljar resning) vittnesmål i den nya Palmerättegången blir min sista insats på juridikens tuffa och hårda brottarmatta."

Trött och sliten

NAKEN PÅ EN BJÖRNFÄLL

Många anser att Christer Pettersson inte hade någon anledning att klaga. Från att ha varit en anonym alkoholist från Sollentuna blev han snabbt en världskändis. Priset var dock högt, han var länge lagligt villebråd för vem som helst och det faktum att han fått betalt för intervjuer med mera gjorde inte övergreppen mot honom mindre. Vad gällde den ekonomiska biten levde han länge av en sjukpension på omkring 6 000 kronor i månaden. Därutöver hade han tjänat minst 1 miljon kronor sedan han greps som misstänkt för Palmemordet. Vad gällde skadestånd beslutade justitiekanslern den 2 maj 1990 att staten skulle betala ut 300 000 kronor. Pettersson hade begärt två miljoner kronor och hans besvikna kommentar lät inte vänta på sig:

-Det känns som ett straff i efterhand.

Utöver skadeståndet erhöll han minst 700 000 kronor genom att ta betalt av medierna samt drygt 200 000 kronor från TV3 för de många tillfällen han gästade Robert Aschbergs soffa. Han tog vara på sitt kändisskap och tjänade till och med pengar på sin kropp då en herrtidning betalade honom 75 000 kronor för att posera näck på en björnfäll à la Burt Reynolds. Enligt nyhetsbrevet *Etermedia* erhöll han även 250 000 kronor för sin medverkan i TV3s dokumentär *Vem mördade Olof Palme*. Pettersson frikändes därmed på nytt, denna gång i ett lögn-detektortest den 11 augusti 1994. Här "förhördes" han också under tumultartade former av bland andra advokaterna Leif Silbersky och Claes Borgström.

Fritz G Pettersson och Christer Pettersson

Aschberg erbjöd 500 000 kr

FORTSATT HÄXJAKT

Häxjakten fortsatte dock och 1999 erbjöds han 500 000 kronor för att i direktsändning

”delvis erkänna mordet”. Pettersson blev förvirrad och bad privatspanaren Fritz G Pettersson om hjälp. Denne insisterade då på att han borde kontakta pressen för att avslöja TV3s suspekta metoder.

-Vid ett erkännande ska jag fixa fram pengarna, bekräftade Robert Aschberg i *Expressen* den 13 februari -99. Kom med något riktigt bra så ska jag fiska fram stålarna. Det vore skönt om vi fick ett slut på den här historien.

Resultatet blev en halvhjärtad bekännelse den 11 november samma år.

-Jag tror ju inte att jag har gjort det. Men det kan vara jag som har gjort det.

Christer Pettersson förklarade att han kunde ha drabbats av minnesluckor på grund av ”somnabult beteende”, det vill säga sömngång.

-Det är faktiskt möjligt att han inte minns någonting, bekräftade professor Lars Lidberg i *Aftonbladet* den 11 november -99. Han har en sådan hjärnskada att han kan drabbas av patologiskt rus, ett tillstånd där den drabbade inte minns vad som inträffat.

Detta för oss därmed tillbaka till startpunkten vad gäller fallet Christer Pettersson - frikänd men ändå skyldig. Karusellen har sedan dess fortsatt i samma spår och den 19 juni -99 uttalade sig journalisten och författaren Jan Guillou (se sid 396) i *Aftonbladet*:

-Om de riktiga poliserna fått sköta fallet från början hade mördaren sannolikt varit gripen och fälld. Förmodligen hade denna mördare hetat Christer Pettersson. Ingen teori har varit bättre.

Långt ifrån alla är eniga med honom.

-Fallet Christer Pettersson skulle vara mera gångbart i en förundersökning beträffande åklagarnas sätt att hantera honom, ansåg den tidigare medlemmen i Palmegruppen, Alf Andersson. Det skulle nog kunna bli fällande dom för förtal och vårdslös myndighetsutövning. Jag anser att behandlingen av Christer Pettersson är det värsta rättsövergrepp som har skett i Sverige. Det är en skam!

Lördagen den 27 oktober -01 var det så dags för ännu ett avsnitt av ”Palmesåpan” då kvällstidningen *Expressen* publicerade en text av TV-kändisen Gert Fylking, vän och kollega till Robert Aschberg (se sid 18), där han skrev att Christer Pettersson 1996 (alltså fem år tidigare) hade erkänt mordet. Enligt texten (skriven av Fylking själv och undertecknad av Christer Pettersson) hade denne sagt: ”Visst fan var det jag som sköt, men de kan aldrig fälla mig för det. Vapnet är borta.”

*Dagens Nyheter*s reporter beskrev hur Gert Fylkings ögon hade lyst av dålig återhållen belåtenhet när han efter ett polisförhör hade mötts av horder av journalister i polishusets entré.

Robert Aschberg

Gert Fylking

-Christer Pettersson minns inte om han mördade Olof Palme eller inte. Men han har ändå erkänt det för dig, undrade en reporter.

-Ja, visst är det konstigt, svarade Fylking.

-Men varför skrev inte Christer Pettersson själv erkännandet?

-Han blev tillfrågad, men ville inte.

Dagen efter kom det fram att Pettersson hade skrivit under den aktuella Expressen-artikeln för en betalning på 2000 kronor. Lisbet Palme reagerade dock direkt och enligt vännen Ulf Dahlsten (se sid 665) insisterade hon på resning i målet med anledning av ”erkännandet”.

-Det har kanske ingen relevans nu, men jag vet vem mördaren är, hade hon förklarat redan i *Dagens Nyheter* den 25 oktober 2001. Kanske finns föreställningen att eftersom mördaren inte fälldes, så finns han inte. Men så är det inte - mördaren finns.

10 CM LÅNG SPRICKA I SKALLBENET

Under flera år uttalade Christer Pettersson en rädsla för att polisen skulle ta livet av honom. Och den 29 september 2004 fick hans liv så ett abrupt och våldsamt slut.

Två veckor tidigare hade han omhändertagits på Turebergs torg i Sollentuna där han sägs ha varit ”berusad och störande”. Enligt hans kompisar var ”Chrille” dock helt lugn när några poliser kom och krävde att han skulle följa med.

Pettersson lät sig då föras till polisbilen men väl där tog en av polismännen ett hårt grepp som gjorde att det knäckte till i armen på honom. Pettersson skrek till av smärta och ett vittne sa att gripandet var onödigt våldsamt.

Christer Pettersson kördes nu direkt till ortopedakuten på Karolinska sjukhuset där han fick vård för frakturen. Sedan skickades han vidare till Beroendecentrum på Sankt Görans sjukhus, då utandningsprovet visade på 2,25 promille.

Följande morgon hade alkoholhalten sjunkit till 0,6 promille. Efter samtal med läkare skrevs han ut. Vad som sedan hände är oklart. Enligt vissa uppgifter ska han ha blivit misshandlad av polisen, enligt andra vittnen var han endast några meter utanför entrén då han fick ett epileptiskt anfall och ramlade baklänges. Han fördes då åter till Karolinska sjukhuset där läkarna konstaterade en 10 cm lång spricka i skallbenet. För en sådan skada krävs extremt yttre våld mot kraniet.

Läkarna ställde nu diagnosen ”skalltrauma med hjärnblödning” och tog därefter kontakt med neurokirurgen på Karolinska, dit han snabbt fördes med ambulans. Vid det här laget var han medvetlös.

Man bedömde att han måste opereras för att tömma hjärnan på vätska. Christer Pettersson vårdades sedan i respirator men återfick emellertid aldrig medvetandet, utan avled klockan 12.55 till följd av hjärnblödning och organsvikt. Han blev 57 år gammal.

Knappt hade hans kropp hunnit kallna förrän en ytterst osmaklig häxjakt körde

igång. Inte ens i döden lämnades han ifred. Nästan alla dags- och kvällstidningar hade artiklar som stödde teorin om honom som Olof Palmes mördare. Han hade nyligen framfört att han ville träffa Mårten Palme för ett samtal. Men det hann aldrig bli av och nu floorerade allehanda versioner av hur han hade tänkt erkänna sin skuld.

-Jag är övertygad om att Christer höll i vapnet som dödade Olof Palme, sade Gert Fylking i Sveriges Radio. Det är bortom alla tvivel.

BEGRAVDES EFTER FYRA MÅNADER

Men cirkusen slutade inte där. Efter 70 dagar låg Petterssons kropp fortfarande kvar i ett kylfack på rättsläkarstationen, trots att alla undersökningar gjorts och intyg skrivits. Kyrkoherde Sven-Eric Svensson kommenterade i *Expressen och Aftonbladet december 2004*.

-Man förväntar sig att en begravning sker så snart som möjligt. Tre-fyra veckors väntetid i Stockholm är ganska normalt, ett par veckor ute i landet. I Christer Petterssons fall har det gått nästan tio veckor. Jag brukar inte använda ord som ovärdigt och förfärligt. Men det gör jag nu.

-Det är extremt ovanligt att ingen engagerar sig för människor som dött. Det är inget vi har rutiner för. Jag har varit präst i 30 år och har aldrig varit med om det tidigare.

Eftersom det heller inte fanns några medel i dödsboet dröjde begravningen tills socialförvaltningen trädde in och den påstådde palmemördarens begravningsscermoni hölls först i Sollentuna kyrka den 20 januari 2005, nästan 4 månader efter att han avlidit.

Trots att Christer Petterssons arm brutits av i samband med gripandet, ansåg åklagaren inte att det fanns anledning att anta att polisen begått något fel. Enligt såväl polis som åklagare fanns heller inga misstankar om brott i samband med dennes död. Förundersökningsledaren Agneta Blidberg var dock lätt pessimistisk när det gällde om det skulle gå att komma vidare i fallet efter Petterssons död, men förklarade att utredningen skulle fortsätta. åtminstone till februari 2011 då statsministermordet troligtvis preskriberas.

Dåvarande statsministern Göran Persson kommenterade dödsfallet med orden:

-Ett tragiskt liv har nu kommit till sin ände.

En bättre formulering vore kanske:
Den perfekta lösningen på århundradets mord

Men låt oss inte döma i förväg utan gräva vidare och se vad vi kommer fram till.

*Palmes inblandning, om den blir känd, faller
troligen regeringen i Sverige. Alla är rädda
för att jag skall berätta hela sanningen.*

Martid Ardbo, Boforschef

BOFORSHÄRVAN

I samband med Palmemordet har mycket lite uppmärksamhet fokuserats på de globala vapenkarteller som under 1980-talet var involverade i vapenaffärer av storleksordningen många hundra miljarder dollar per år. Verksamheten underhölls av Iran-Irakkriget (1980-88), Afghanistankriget (1979-89) samt stormakternas surrogatkrig i Angola, Namibia, Moçambique, El Salvador och Nicaragua. Sydafrika var en knutpunkt för mycket av den illegala vapenhandeln och i Afrika fyllde en lukrativ svartabörshandel med elfenben, diamanter och noshörningshorn (se sid 597) samma funktion som den illegala narkotikahandeln i Centralamerika och Afghanistan. Vapen åt ena hållet, narkotika, diamanter och elfenben åt det andra.

Det svenska statsministermordet är inte något isolerat fall med kopplingar till denna ljusskygga verksamhet. Ett stort antal offentliga personer har avrättats på våldsamma och mystiska sätt (se sid 335), bland andra den israeliske underrättelseagenten Amiram Nir (se sid 794), den kanadensiske vapentillverkaren Gerald Bull (se sid 325), den amerikanske presidentrådgivaren William Forrester, generalen René Audran, ansvarig för Frankrikes vapenexport, den västtyske industrimannen Ernst Zimmermann och bankmannen Alfred Herrhausen, den svenska journalisten Cats Falck (se sid 336), krigsmaterielinspektör Carl Fredrik Algernon (se sid 342), den belgiska ministern André Cools (se sid 326), Moçambiques president Samora Machel och den tyske statsguvernören Uwe Barschel (se sid 332). Vid tidpunkten för deras död innehade var och en av dessa personer känslig information rörande vapenaktiviteter på båda sidor i det kalla kriget.

Den svenska vapenindustrin är internationellt sett unik. Inget annat land av Sveriges storlek har en sådan bred tillverkning och utöver stormakterna USA, Frankrike och England är det bara Sverige som tillverkar så avancerat krigsmateriel som till exempel stridsflygplanet JAS. Detta rimmar illa med svensk neutralitetspolitik men innebär gigantiska pengar, bland annat till statskassan.

Svenska Vapen AB kunde vid tiden för mordet på Olof Palme beskrivas så här:

Bofors: Artilleripjäser, ammunition, pansarvärns- och luftvärnsrobotar, krut, spräng- och tändmedel, eldlednings- och kommunikationsutrustningar samt sikten. **Ericson Radio Systems:** Presentationsutrustning och motmedelsystem för flygplan, radio- och radiolänkutrustning, stridsledningssystem, målinmätningssystem, radar, infraröd- och igenkänningsutrustning, laserinstrument, datorer samt kommunikationssystem. **FFV:** Finkaliber- och pansarvärnsvapen, ammunition, minor, torpeder, krut samt underhåll av flygplan, helikoptrar, motorer och markbaserad elektroniskt materiel. **Hägglund & Söner:** Strids- och terrängfordon. **Karlskronavarvet:** Robotfartyg, patrullbåtar, min- och minröjningsfartyg, ubåtar och marint underhåll. **Kockums:** Ubåtar. **Philips Elektronikindustrier:** Lednings- och sambandssystem, eldledningssystem, radar, målsökare, motmedel, presentationsutrustningar och elektronikenheter för zonerör. **Saab-Scania:** Flygplan, flygplansburna robotar och sjömålsrobotar, eldledningssystem, sikten, målmateriel, simulatorer. **SATT Electronics:** Telemotmedel, signalspaningssystem, kommunikationssystem, eldledningssystem. **Volvo Flygmotor:** Motorer till flygplan och robotar.

BAKGRUND

Krigförande stater behöver vapen, något som firmor som svenska Bofors producerar. Men Sverige får enligt lag inte sälja vapen till länder i krig. Lagen övervakades av Krigsmaterielinspektören, KMI, en befattning till vilken regeringarna alltid utsett officerare av hög rang. 1981 gick denna post till konteramiral Carl Fredrik Algernon.

Carl Fredrik Algernon hade en lysande sjömilitär karriär bakom sig. Åren 1974-78 var han sektionschef vid Försvarsstaben med ansvar för underrättelse- och säkerhetsavdelningarna och innan utnämningen till krigsmaterielinspektör befordrades han till chef för Försvarsdepartementets kommandoexpedition. Grundutbildningen hade han fått vid Sjökrigsskolan i Näsby Park, där han blivit bekant med kurskamraten Claes-Ulrik Winberg som senare skulle få i uppdrag att rädda den då krisdrabbade Boforskoncernen. I årskursen under gick Martin Ardbo. Denna trio skulle komma att bli Boforshärvans nyckelpersoner.

För att bättre kunna förstå vad som följer kan det vara på sin plats med lite bakgrundsinformation. Sammanställningen är gjord bland annat utifrån böckerna *Hemligstämplat*, *Bofors svindlande affärer*, *Die Akte Bofors*, *En personlig dokumentär om Bofors* och *Vapensmugglarna*.

Ingen vet riktigt säkert när den svenska inblandningen i internationell vapensmuggling började, men det är numera klarlagt att Bofors var hjärtat i denna verksamhet.

Carl F Algernon

Nyckelpersoner inom Bofors-Nobelkoncernen hade tidigt lockats av gigantiska profiter och i samarbete öppnat illegala smuggelruttor till krigförande stater via bland annat Singapore, Dubai, Nigeria och europeiska länder som Västtyskland, DDR, Italien, Österrike och Jugoslavien. Det här var ett väletablerat vapenhandelsystem som hade opererat i decennier.

Åren 1981-1985 hade Bofors ett nära samarbete med bland andra den östtyska säkerhetstjänsten Stasi. En av DDRs mäktigaste män, Stasiöversten Alexander Schalck-Golodkowski, var en integrerad del i vapenkartellen och har av många utpekats som den verkliga hjärnan bakom de illegala transaktionerna.

Det hela hade inletts redan 1970 då Schalck-Golodkowski för att bättra på DDRs dåliga ekonomi i hemlighet hade kontaktat storföretag i väst för att påbörja ett samarbete med illegala vapen. Big Alex Schalck-Golodkowski hade sedan 1967 varit vice utrikeshandelsminister och chef för en enhet som kallades Department of Commercial Coordination (CoCo). Med stort tålamod och noggrannhet hade han byggt upp ett imponerande nätverk bestående av 150 skalbolag i öst och väst. Detta nätverk utnyttjades därefter för att genomföra förvirringsmanövrar och bluffaffärer i skydd av Berlinmuren, i det närmaste omöjliga att upptäcka för utomstående. Centralt placerad i Schalcks imperium var firman Imes Import-Export GmbH med säte i International Tradecenter på Friedrichstraße i Östberlin. När vapenaffärerna var som intensivast svarade firman för över 50 procent av Östtysklands inkomster av hårdvaluta från väst!

Schalck-Golodkowski arbetade även intimt med amerikanerna och levererade östtyska vapen till Contras i Nicaragua med den syriske underrättelseagenten Monzer al-Kassar som mellanhand. Nätverket sträckte sig längre än så med trådar ända till Sydafrika som i och med FN:s vapenembargo 1979 blev en av de största kunderna på den svarta vapenmarknaden. Vid denna tidpunkt hade Östtyskland mer än tusen specialister i Angola och Moçambique och här ska man ha samarbetat med agenter som Craig Williamson (se sid 585) och Anthony White (se sid 593), senare utpekade i samband med Palmemordet.

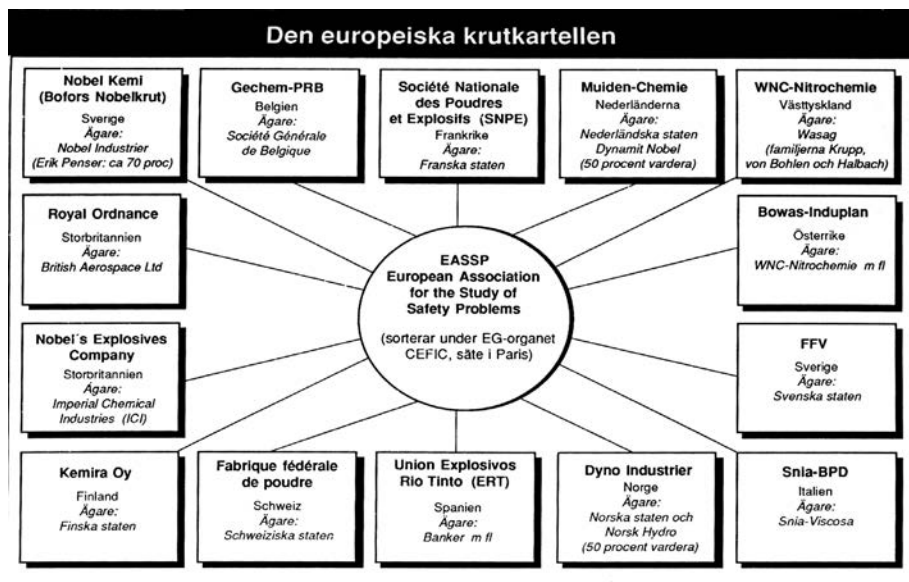
Till sin hjälp att smuggla använde Bofors sig av en bulvan vid namn Karl-Erik Schmitz. "Bobbo" Schmitz hade börjat sina enorma krutaffärer i just Sydafrika där hans familjeföretag var lokaliserat. Av den årsförbrukning på 4 700 ton som Iran beställde från Schmitz kom 3 000 ton från sydafrikanska Armscor, resten fick Schmitz från bland annat Bofors. Denne nyckelfigur i den europeiska grenen av Irangate hade också

"Big Alex"

K-E Schmitz

Uppbyggnaden av den europeiska krutkartellen (enligt boken Vapensmugglarna)

kontakter i både Sydafrika och inom Oliver Norths smugglingsnätverk. En av firmorna han använde sig av var belgiska PRB, där den senare mördade socialdemokratiska politikern André Cools (se sid 326) satt med i styrelsen. Någon gång i början av 1980-talet introducerade Bofors Karl-Erik Schmitz till personer i Gechem SA i Bryssel. Gechem var Belgiens största krut tillverkare och inom industrien känd som - PRB. Det är alltså viktigt att inse att Bofors härvaran och Iran-Contrasaffären inträffade parallellt i tid och med många gemensamma nämnare.

Andra medlemmar i sprängämneskartellen var Muiden Chemie BV i Holland, tidigare nämnda Dynamit Nobel i Österrike, Imperial Chemicals Industries of the United Kingdom via sin filial Nobel Explosives Ltd, Dynamit Nobel i Västtyskland och SNPE i Frankrike. Ett annat bulvanföretag var finska Servico som användes som länk mellan DDR och Bofors. Servico hade grundats av det finska kommunistpartiet som via en hemlig stiftelse ägde aktierna i företaget. Som vanligt fick moral och etik träda åt sidan när dollarn gjorde entré.

RÖDA OCH GRÖNA LÄNDER

Boforskoncernen hade under åren 1979-85 effektiviserat vapensmugglingen och satt den i system. Transporterna gick oftast via järnväg i Västtyskland till DDR, där en del av materialet stannade. Resten gick vidare till förbjudna länder. Man hade det som kallades röda och gröna länder. Om lagen förbjöd export till ett rött land, exporterade

man helt enkelt till ett grönt eller legalt land. Där omdirigerades lasten sedan till det röda landet.

1980 började kriget mellan Iran och Irak som skulle komma att bli centralt för den svenska inblandningen. I november samma år utsågs Sveriges statsminister Olof Palme av Kurt Waldheim till ledare för en FN-kommission - Palmekommissionen - med specifikt mandat att genomtvinga vapenembargo mot de två krigförande länderna. Detta skulle visa sig att bli ett svårt moraliskt dilemma för statsministern som snart skulle se sig själv inblandad i den största svenska vapenaffären genom tiderna - Indienordern värd 8,4 miljarder kronor.

Mats Lundberg från Nobel Industries besökte i september Iran för att planera export. Arbetet med vapenfabriken i staden Isfahan återupptogs i full skala och enligt Bofors informationschef startade nu också förhandlingar med iranierna om vapenkontrakt som avbrutits 1978. Bofors förklarade sig först, enligt uppgift till *Dagens Nyheter*, vara berett att betala tillbaka ett förskott i storleksordningen 100 miljoner kronor, men Iran vägrade och ville istället ha krigsmateriel från Sverige. Detta kom att bli startskottet till den senare så uppmärksammade Boforshärvan och enligt tullen började Bofors dotterbolag Nobel Kemi vid den här tiden smugla krut till Iran.

1983 tog Olof Palme upp samtal om en vapenbeställning av ett komplett fältartillerisystem, Fälthaubits 77, med Indiens premiärminister Indira Gandhi. Bofors arbetade under tiden på flera olika kontinenter och i juli samma år inledde Bofors systerbolag Nobel Kemi sin första kända smuggling av sprängämnen till Iran. Parallellt med dessa leveranser fick Bofors marknadsdirektör Mats Lundberg i uppdrag att ta fram och specialtillverka krut till DDRs folkarmé. I samband med Mats Lundberg och krutexperten Lars-Eric Björns besök i Öst-Berlin fick överste Schalck-Golodkowskis Stasiagenter strängt sekretessbelagd information om Bofors produktionskapacitet och därmed också hela Sveriges försvars- och krigsplanering.

-Man fick genom de här kontakterna reda på vad vi här förmår, kommenterade en bekymrad före detta krigsmaterielinspektör vid namn Jörgen Holgersson. Vad är det som säger att man inte skulle utsätta personer ifråga för ett sådant tryck att man kommer över och lämnar ut uppgifter. Det är den här biten som för mig är så ruskig, alltså att gränsen mellan regelrätt spioneri och det här ligger så snubblande nära. Jag tycker det är ytterligt anmärkningsvärt att en svensk försvarsindustri ger sig in på detta i samarbete med Stasi.

FALSKA SLUTANVÄNDARINTYG

Smuggelrutterna innebar ofta att man använde sig av falska slutanvändarintyg. Den 20 april 1984 inträffade en säregen händelse i den västtyska gränsstaden Passau som kan illustrera hur en smuggellast kunde åka i sicksack för att kringgå de internationella

vapenbestämmelserna. Förvånad gränspersonal fick då bevittna tre fullastade järnvägsvagnar som just skickats över gränsen till Österrike komma rullande tillbaka in i landet - utan lok. Vagnarna var lastade med 40 000 kg sprängämnen från svenska Bofors. Ombord fanns nya tullhandlingar med Syrien som ny slutdestination - men godset var detsamma.

Några månader senare slog tyska tullen larm om incidenten.

-Då förstod vi att vi hade stoppat fingrarna i en riktig syltburk och rört om, kommenterade tullaren Torbjörn Sebell.

Organisationen Svenska Freds och skiljedomsföreningen hade redan i maj mottagit en bunt hemliga affärsdokument från Boforsingenjören Ingvar Bratt som av samvetskskäl beslutat avslöja sin arbetsgivare (läs hans bok *Mot rädslan*). Dokumenten antydde att företaget smugglat Robot 70 till Dubai och Bahrein. Bofors polisanmäldes därefter för grov varusmuggling.

Ingvar Bratt

Journalisten Cats Falck (se sid 336) hade ungefär samtidigt erhållit känslig information om vapenhandeln och överlämnade enligt boken *Offrets Uppdrag* mycket viktiga dokument till krigsmaterielinspektör Carl Fredrik Algernon om saken. Den 29 september 1984 vände denne sig till Säpos kontraspionagechef Christer Ekberg. Men trots att Algernon meddelat sina misstankar godkände han av okänd anledning en exportorder på 155 000 kg specialkrut till den östtyska armén och den 4 juni passerade den första järnvägsvagnen genom Trelleborg. Transporterna fortsatte sedan hela sommaren och hösten. Tullkriminalen var dem dock på spåren och upprättade en så kallad tullspärr i Trelleborg.

En kort tid efter gjorde den svenska tullkriminalen razzia hos Bofors i Karlskoga och vid samma tid stoppade den italienska tullen en sändning av 50 000 kg krut från Nobel Kemi till Iran. Anklagelser riktades nu mot Boforsdirektören Claes-Ulrik Winberg och mot krigsmaterielinspektör Carl Fredrik Algernon för att denne såg mellan fingrarna. 1984 tvingades Winberg avgå och blev VD i Svenska Arbetsgivarföreningen (SAF) (se sid 409), en post som han dock lämnade sedan misstankarna blivit allt starkare.

I januari 1985 mottog Karl-Erik Schmitz en order på sprängämnen från Iran via Pakistan. Bofors / Nobel Explosives sökte och fick också tillstånd att exportera sprängämnen för 41 miljoner dollar till Pakistan. I själva verket hade ordern dock destination Iran. Arbuthnot Latham Bank i London, ägd av Erik Penser (se sid 504), överförde därefter betalningen från Iran till Bofors. Samtidigt avslöjades en fransk vapensmuggelrutt till Sydafrika då svensken Tom Rosenberg arresterades i Stockholm för sin roll som konsult åt ligan. Han hade lejt ett danskt fartyg å kartellens vägnar. Detta avslöjande sägs ha föranlett mordet på vapenexportgeneralen René Audran senare

samma månad. Denne var vapeningenjör och chef för den Internationella avdelning på det franska Försvarsministeriet. Enligt insatta källor hade han kännedom om företaget Luchaire Companys vapenförsändelser till Iran och kan ha försökt att stoppa dem.

Den 10 mars påbörjade åklagaren Stig Age en undersökning av Bofors angående misstänkt vapensmuggling till Bahrein och Dubai i Persiska Viken. Rikskriminalen hittade snart ytterligare misstankar om illegala robotförsäljningar, den här gången via Singapore. De första tecknen på en Boforsskandal avslöjades i samma veva i *Dagens Nyheter den 5 juni -85*. Innan dess hade före detta iranska presidenten Abdolhassan Bani-Sadr i en intervju också hävdade att Palme mördades därför att han hade information om att Iran köpte vapen och betalade med narkotika (se liknande arrangemang sid 787).

Några dagar senare diskuterade Palme en förestående jätteorder med Indiens finansministern VP Singh. Då denne frågade om Bofors vapensmuggling, svarade Palme:

-Bofors har tydligen blivit lurade (?).

Den 13 juni var det dags för nästa intrig då svenska regeringen förbjöd Bofors att exportera krut till Pakistan och Jugoslavien, eftersom man hade avslöjat att den verkliga mottagaren var Iran. Bofors ansökan om tillstånd att exportera 720 RBH-70 missiler avslogs samtidigt då all framtida sprängmedellexport och försäljning av RBH-70 till Pakistan stoppades. Även exporten till Indonesien förbjöds. Detta ledde i sin tur till att Bofors tvingades annullera en iransk vapenorder till ett värde av mer än 158 miljoner dollar.

I november 1985 grep regeringen och Olof Palme ännu en gång in och stoppade ett smugglingsförsök av krut till Pakistan. Rykten hävdade också att Olof Palme personligen stoppat en sändning på 18 svenska kanoner till Iran, skickade via Indonesien. Reaktionerna var mycket kraftiga - och farliga.

INDIENORDERN

Flera utländska vapentillverkare hade konkurrerat med Bofors om den gigantiska vapenordern. I samband med mordet på den indiska premiärministern Indira Gandhi den 31 oktober 1984 hade förhandlingarna avbrutits varvid en del konkurrenter försvunnit och i slutet av 1985 hade det bara återstått två: Bofors och GIAT. Palmes resa för att träffa Indira Gandhis son och efterträdare Rajiv hade ägt rum i ett skede då det i stort sett varit klart att franska GIAT skulle få den aktuella ordern, eftersom Bofors pris var

Boforskanonen som Indien ville köpa

Statskupp i Slowmotion

betydligt högre och svenskarna inte hade lyckats lösa exportkreditfrågan.

Men Olof Palme gick emellan och prutade hela 3 miljarder kronor på Bofors pris, vilket blev direkt avgörande. Tidigare hade regeringen varit betydligt restriktivare i sitt stöd till svensk försvarsindustri och vapenexport. Men när Bofors hösten 1985 varslade 700 anställda om uppsägning hade denna situation förvandlats markant och den svenska vapentillverkaren fick nu genom socialdemokraternas försorg samma kreditvillkor som annan svensk export till u-länder, såsom angelägna infrastrukturprojekt som vägar, skolor och sjukhus.

Inför avgörandet av ordern hade premiärminister Rajiv Gandhi och Olof Palme mycket nära kontakt, bland annat vid FN:s 40-årsjubileum i New York och Palmekommissionens sammanträde i New Delhi. Att Palme och Gandhi vid dessa tillfällen talat om Boforsaffären som nära förestående och om villkor beträffande pris och betalning är väl dokumenterat. Olof Palme försäkrade dessutom att den indiska regeringens krav om inga mellanhänder skulle tillmötesgå.

Men enligt den tidigare Säpo-anställda Ulf Lingärde ville Palme mer än så. Han ska ha insisterat på att 650 kg kärnvapenuran (!) skulle ingå i affären, avfall från kärnkraftverken i Sverige. Behållningen från affären skulle gå till frihetsrörelsen ANC. Men spioner i den sydafrikanska organisationens ledning registrerade vad som hände, vilket väckte panik i Sydafrika som höll på att kvävas av internationella sanktioner.

Ulf Lingärde lämnade i april 1993 in en strängt konfidentiell promemoria till Palmekommissionen där han redogjorde för ett samtal (mellan Olof Palme och Rajiv Gandhi se sid 723) som han sa sig känna till. Enligt honom föll orden ungefär så här:

-Tjenare, jag hör att ditt inköp av franska kanoner är klart.

-Ja, affären är i hamn nu och det blir offentligt inom kort.

-Jag ringer dig för att jag har ett bättre erbjudande.

-Jaså?

-Du vet det ännu inte, men jag kommer att avgå inom kort, du vet ålder och trötthet och allt det där. Och jag har en hel del som behöver städas upp. Till att börja med behöver vi den där ordern av inrikespolitiska skäl. Du får naturligtvis samma villkor från oss i det praktiska. För det andra behöver jag ett ordentligt kapitaltillskott för ett särskilt ändamål. Och för det tredje - och här kommer poängen för dig - behöver jag definitivt avsluta det svenska kärnvapenprogrammet. Du anar vart jag syftar?

-Hmm... ja.

Olof Palme och Rajiv Gandhi möttes i New Delhi

-Vi har en del material lagrat i Forsmark som jag vill bli av med. 650 kg kärnavapenuran till att börja med. Och så lite av varje av annat i varierande kvaliteter. Våra experter upplyser om det. Men jag vill att du övertar rubbet.

-Jag måste medge att det där skulle passa oss rätt bra. Men du måste leva upp till fransmännens villkor: Full kreditgaranti, fabriksproduktion hemma hos oss, leveransgaranti i händelse av krig och allting sådant. Och våra egna finansiella intressen, förstås.

-It's a deal.

-OK, jag skickar över en delegation som inventerar ditt material. Men får jag ställa en personlig fråga - du är inte precis känd för att sko dig personligen?

-Pengarna skall till ANC.

-Skall de ha en armé nu så?

-Nej, det ordnar ryssarna om det skulle behövas, men det är något annat som behövs. Vi pumpar in stora summor till rättshjälp och socialhjälp åt ANC-anhängare inom landet och det håller på att växa mig över huvudet.

Det är inte bara Ulf Lingärde som omtalat försäljningen av det svenska kärnkraftsavfallet. Uranleveransen från Sverige till Indien har även uppmärksammats av en av Natos hemliga underorganisationer betecknad Sops (se sid 500). Det var av yttersta vikt att dessa transaktioner förblev mörklagda, eftersom många i den internationella eliten på olika sätt var inblandade. Men i dessa kretsar sågs Palme som opålitlig och av vissa rent av som en förrädare (se sid 390). Hans agerande var förvirrande och ingen visste säkert om han arbetade för kartellen eller om han var ute efter att exponera den. I slutet av november 1985 stoppade Palme till exempel två leveranser av haubitsar från Sverige: Den ena i Malmö hamn, den andra utanför Afrikas kust, destination Dubai men avsedd för Iran. Problemen fortsatte och den 17 december gjorde den tidigare installerade tullspärren verkan. Nu stoppade tullen i Trelleborg 26 000 kg krut från Nobel Kemi som via Östtyskland skulle ha gått till Iran. Partiet beslagtogs och iranierna blev ursinniga.

Samtidigt grep Olof Palme återigen in i vapenaffärerna. Enligt företrädare för Nobel Industrier gav han personliga löften om att Bofors skulle få sälja granatgevär till Pakistan. Bofors tog omgående kontakt med de pakistanska myndigheterna och började planera för flygtransporter från Sverige.

PANIKEN SPRIDER SIG

Paniken hade dock börjat sprida sig och vid nyåret 1985-86 samlades Stasiöversten Alexander Schalck-Golodkowskis agenter och inblandade representanter till ett krismöte. Det hemliga samarbetet med Bofors var på väg att avslöjas och östtyskarna var ytterst måna om att medverka till att mörklägga affärerna.

Statskupp i Slowmotion

Det värsta med ett globalt avslöjande skulle vara att alla vapenleveranser, oberoende av varifrån de kom, skulle stoppas, att Iran skulle förlora kriget mot Saddam Hussein som därmed skulle få kontrollen över de väldiga oljefälten samt att dörren för Sovjetunionen skulle öppnas ytterligare ett steg. Det som skulle kunna ses som en seger för Palme kunde bli en fruktansvärd katastrof för USA och dess allierade. Kopplingarna med USA var många och Olof Palme kan därför mycket väl ha underskrivit sin egen dödsdom när den svenska tullkriminalen den 29 september 1985 tilläts göra en razzia på Boforsbulvanen Karl-Erik Schmitz's Scandinavian Commoditieskontor i Malmö.

Kort före sin död hade Palme genomfört en undersökning om mutor och illegal vapenförsäljning och ur denna utredning kom attacken i Malmö. Razzian exponerade den internationella kartellen och konfiskerade dokument avslöjade att Schalcks Imes lagerlokaler i närheten av hamnstaden Rostock var en avgörande mellanstation på smuggelrutten av vapen och sprängämnen till Persiska Viken, södra Afrika och Centralamerika.

Operationen sände chockvågor genom hela organisationen, allierade regeringar i öst- och väst samt privata finansgrupper. Raseriet var stort och Palme blev hållen personligt ansvarig. Eller som Karl-Erik Schmitz uttryckte det i ett pressmeddelande:

-Alla har hemlighållit detta tills den svenska tullkriminalen trampade in som en elefant i en porslinsbutik och förstörde det hela.

Bofors hade samtidigt bråda dagar med många bollar i luften. I januari 1986 hade Iran inlett en offensiv vid Faw där landet desperat behövde de svenska kanonerna. Samtidigt fick Svenska Freds källa på Bofors veta att 18 haubitsar med destination Singapore hade stoppats. I januari eller februari 1986 fick samma källa veta att det efter ett långt uppehåll var dags att återuppta Bofors tidigare påbörjade leveranser till Nigeria.

Den 2 februari 1986 reste marknadsdirektören Mats Lundberg ännu en gång till Öst-Berlin för hemliga överläggningar. Detta upprepades den 24 februari, endast fyra dagar före mordet på den svenska statsministern. Vid mötet meddelade Lundberg enligt dokumentären *Den stora krutbluffen* att alla mycket skickligt hade hållit sig till en överenskommen version. Vidare hade mängder av dokument och brevväxling gällande tidigare affärer systematiskt förstörts. Innan dess hade Boforsdirektören Anders Carlberg sammanträffat med Olof Palme den 20 februari. Därefter gav regeringen Bofors tillstånd att exportera 720 RBH-70 till Pakistan.

Ungefär samtidigt hade samme Lundberg under ed avslöjat vapenkartellens existens, prissättningssystem och hur uppdelningen mellan medlemmarna skedde, både vad gällde leveranser och vinstfördelning.

Nu intensifierades verksamheten och två dagar senare träffade Irans ambassadör Saied Kalantarnia Olof Palme. Mötesprotokollet hemligstämplades, men samtalet handlade med stor sannolikhet om de uteblivna vapenleveranserna.

Mindre än 48 timmar senare ändades Olof Palmes liv på Sveavägen i Stockholm. Redan samma dag skickade Bofors de första RBH-70 till Pakistan.

Efter mordet fanns det inte längre några hinder för ett mera intimt samarbete. Socialdemokraterna gick aktivt in och hjälpte Bofors med den största order som någonsin förekommit inom svensk industri. Den 14 mars meddelade Indien att Bofors avgått med seger och tio dagar senare skrevs kontraktet under. Kan det vara irrelevant för mordet på Olof Palme att Boforsaffären avslutades bara fyra veckor efter hans död och åtta veckor efter att de två statsministrarna hade träffats i Stockholm?

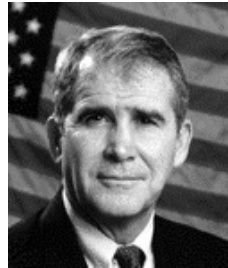

Henrik Westander

Författaren Henrik Westander beskriver i sin bok *Hemligstämplat* vad som sedan hände: ”Den 1 april 1986 hissade verkställande direktören för Bofors Martin Ardbo den indiska flaggan hemma i sin trädgård i Karlskoga. Det var ett tecken: Bofors hade fått kontraktet på 410 haubitsar till Indien, värt 8,4 miljarder kronor! Sysselsättningen var räddad. Karlskoga jublade. Över 2 000 anställda deltog i Bofors firmafest i Nobelhallen. Kalaset gick på en halv miljon kronor. Det hade ägaren Erik Penser råd med - värdestegringen på Nobelaktien skulle under 1986 göra honom 1 260 miljoner kronor rikare.”

För den intresserade är det spännande att se länkar till den pågående vapenhandeln i väst. Den 18 juni grep myndigheterna i Panama fartyget Pia Vesta och hittade sovjetiska tanks, AK-47or och granatgevär ombord. Lasten hade hämtats i den östtyska hamnstaden Rostock och sålts av firman Imes (se sid 309). Destination Contras i Nicaragua.

Några få månader senare inträffade det få inblandade trott var möjligt. Affären som senare skulle betecknas Iran-Contras kom att exponeras genom en förargligt missöde när ett av Contras försyningsplan sköts ner över Nicaragua. Piloten Blaine Sawyer och andrepiloten William Cooper dödades omedelbart, medan besättningsmannen Eugene Hasenfus togs tillfånga. På sig hade han bland annat telefonnumret till Oliver Norths (se sid 801) kontor i Vita Huset. Sandinisternas avslöjande förhör med den olycklige fången visades på amerikansk TV och snart var skandalen ett faktum.

Oliver North

SKANDALEN EXPLODERAR

Hyllningarna av den mördade Olof Palme fortsatte under hela det första sorgeåret. Postuma priser och högtidliga ceremonier förde hans maka Lisbet Palme runt hela världen och med lugn värdighet axlade hon den nya rollen. Bland annat tilldelades hennes mördade make postumt fredspriset Guldduvan. Även Indien ville visa sitt

medkännande med de efterlevande och överlämnade det stora Nehrupriset på 800 000 kronor till familjen, som valde att låta pengarna gå till barnen i den svarta förstaden Soweto i Sydafrika. Lisbet Palme hade just börjat en egen internationell karriär när hon utnämndes till ny ordförande i Svenska Unicefs Barnfond, valde att delta i högtiden i New Delhi och togs emot av Rajiv Gandhi som en älskad syster.

Journalister grävde dock vidare trots att Bofors under våren 1987 nekade till alla anklagelser. Till sist blev avslöjandena alltför graverande och *den 19 april* exploderade skandalen. *Dagens Nyheter* avslöjade att de svenska tullmyndigheterna misstänkt Bofors / Nobel för att ha smuglat vapen till länder som Syrien, Egypten och Iran. Bofors VD Martin Ardbo hade innan dess lämnat sin post med omedelbar verkan.

Även Indiens försvarsminister Singh avgick och ställde därmed Rajiv Gandhi i en svår situation. Svensk radio hävdade samtidigt att affären hade inneburit 50 miljoner dollar i mutor till den indiska regeringen och Congress Partit. Samtidigt fastslog tidningen *The Hindu* att finansfamiljen Hindujas tagit emot 80 miljoner kronor. Indiska uppgifter talade också om att mutpengar gått till vad som påstods vara en av Rajiv Gandhis bästa svenska vänner.

Även i Sverige sökte man efter sanningen, samtidigt som den nye statsministern Ingvar Carlsson den 5 maj reste till USA för ett besök i Vita Huset. UDs Jan Eliasson, som hade arbetat tillsammans med Olof Palme i dennes medlaruppdrag, menade att det fanns beaktansvärda motivbilder. Medlaruppdraget i Iran-Irak-kriget var mycket känsligt då medlaren var satt att ge domen över konflikten, vilket kunde innebära betydande konsekvenser för ländernas territorier och politiska ledning. De slutsatser Olof Palme hade kommit att dra skulle i vissa hänseenden ha kunnat bli mycket besvärande för krigförande part om de offentliggjordes. Det gällde då främst frågor om vilket land som var angripare i konflikten och om användning av kärnvapen och kemiska stridsmedel.

Men påståendena att Olof Palme mördats som ett resultat av medlaruppdraget dementerades på punkt efter punkt av både officiella och inofficiella källor inom statsförvaltningen. Uppgifterna hade presenterats i början av mars -87 i en lång artikel i *New York Times* av den amerikanske journalisten

Martin Ardbo

Jan Eliasson

Ingvar Carlsson

Anita Gradin

Richard Reeves. I artikeln hävdade Reeves att högt uppsatta personer inom bland annat UD hade motarbetat polisens utredning av Palmemordet. Orsaken skulle vara misstankar om att Iran eller Irak låg bakom mordet och att en upplösning skulle kunna skada Sveriges internationella förbindelser. Statsminister Ingvar Carlsson avvisade dessa påståenden som fullständigt grundlösa. Också påståendet att en iransk regeringsdelegation skulle ha besökt Stockholm den 4 februari 1986 för att protestera mot uteblivna vapenleveranser tillbakavisades av både Jan Eliasson och Irans ambassad i Stockholm.

Sten Andersson

Den 26 maj 1987 beslutade specialåklagare Stig L Åge trots det att åtala två ansvariga för krutsmugglingen till Iran. En av de åtalade var Nobel Kemis marknadschef Mats Lundberg. Den 4 juni presenterade Riksrevisionsverket därefter en rapport som dock till stora delar snabbt hemligstämplades av regeringen. Resultatet var ändock entydigt: Minst 250 miljoner kronor hade betalats ut till olika bankkonton i Schweiz.

-Vi vet inte vilka som äger dess konton eller vilka som står bakom de schweiziska företagen, kommenterade utrikesminister Anita Gradin i *Proletären nr 45 -87*.

Enligt henne var det inte så märkvärdigt att Bofors använt mellanhänder och betalat så kallade provisioner:

-Det brukar gå till så. Jag minns när jag var liten och sålde jultidningar, då fick jag också en viss procent på det jag sålde.

Uttalandet kan få vem som helst att häpna. Men det påverkade inte Gradins karriär negativt, tvärtom hamnade hon så småningom på en dubbelavlönad post som Europaminister i Bryssel.

-Jag kan försäkra er att regeringen har inget intresse och ingen högre önskan än att klara ut vad som egentligen har hänt, dundrade utrikesminister Sten Andersson den 1 maj. Vapenaffärsbyken ska tvättas ordentligt och offentligt!

Ord är ord och handling handling och få såpbubblor har skådats sedan detta uttalande. Innan dess avled krigsmaterielinspektör Carl Algernon dessutom under mystiska omständigheter (se sid 342). Detta inträffade endast en halvtimme efter ett intensivt möte med Anders Carlberg från Bofors. Carl Fredrik Algernon var vid tiden för sin död kallad till förhör angående Bofors DDR-affärer.

K-O FELDT OCH INGVAR CARLSSON UTPEKADE

Spekulationer om vem som vetat om vapenaffärerna fortsatte att florera. En svensk speditör som transporterat vapen från Bofors till Iran, gick i *mars -87* ut i *Dagens Nyheter* och påstod att finansminister Kjell-Olof Feldt varit direkt ansvarig för de

olaglig vapenaffärer med Iran mellan åren 1973-75. Feldt var inte den ende som blev utpekad. I Birgitta Zachrissons SVTs dokumentär *Oss vapenbröder emellan* gjorde Bofors förre vd Martin Ardbo fler avslöjanden:

-1985 bildades i största hemlighet en arbetsgrupp med uppgift att handlägga den känsliga frågan om vapenaffärer med Indonesien, häftigt kritiserat för brutala övergrepp mot befolkningen på Östtimor. I gruppen ingick ingen mindre än Ingvar Carlsson.

Avslöjandet möttes med tystnad och dementier. Den 19 augusti 1987 påbörjades därefter en utredning under chefsåklagare Lars Ringbergs ledning. Men när denne inte lyckades få fram tillräckliga bevis mot Boforscheferna tvingades han lägga ner förundersökningen. Året därpå beslutade överåklagare Folke Ljungwall i Karlstad dock att åtala Claes-Ulrik Winberg och fyra andra Boforsdirektörer. Winberg ansågs som huvudansvarig för olagligheterna, men hävdade hela tiden att han bara varit en del av det svenska systemet och att det funnits ett tyst medgivande till vapenexporten.

I november samma år meddelade *Dagens Eko* att det rörde sig om ännu mera mutor. Bland annat hade ett Panamaregistererat brevlådebolag med namnet Svenska Incorporated tagit emot 180 000 000 kronor från Bofors. Vidare hade drygt 50 000 000 kronor utbetalats till företaget AE Services, ägt via intressenter i Hongkong av ett bolag med säte i Lichtenstein. Därutöver hade cirka 2 500 000 kronor bytt ägare och utbetalats under täcknamn Lotus av The Swiss Bank Cooperation i Genève. Till sist hade Manufacturers Hannover Trust i Genève förmedlat ungefär 12 000 000 kronor till okända mottagare. Summa summarum rörde det sig enligt *Dagens Eko* om 244 500 000 kronor. Summan steg senare till drygt 325 000 000 kronor.

Den indiska tidningen *Indian Express* hävdade dock att en del av de utbetalda mutorna gått tillbaka till Sverige, till anställda på Bofors, statsanställda och politiker, samt att en person som uppgavs ha styrelseposter i både Nobel och Volvo utpekats som nyckelgestalt i muttransaktionerna. Ett namn som ständigt återkom i samband med härvan var Olof Palme. I *Proletären nr 39 -87* bekräftade säkra källor att han erhållit ett bankkonto med ett antal miljoner kronor på för att ha rott Indienordern i hamn. Pengarna, omkring 23 miljoner kronor, skulle ha utbetalats via ett konto i Schweiz, troligen till partiet eller till Socialistinternationalen.

Boforsdirektören Martin Ardbo bekräftade i samband med en husrannsakan på Filipstadsvägen i Karlskoga den 4 november att den mördade statsministern varit helt avgörande för Indienorderns framgång.

-Utan Olof Palmes personliga engagemang och medverkan

Kjell-Olof Feldt

Olof Palme

hade denna affär inte blivit av. Ja, man kan säga att det var hans personliga insats som gjorde den möjlig.

Vid tillslaget beslagtogs en kalender och ett kollegieblock med dagsnoteringar: ”Palmes inblandning, om den blir känd, faller troligen regeringen i Sverige. Alla är rädda för att jag ska berätta hela sanningen. Man vill att jag ska tåga med hänvisning till egen säkerhet bl.a.” Ardbo vägrade att förklara sina anteckningar och markerade vid ett polisförhör:

-Sanningen dör med mig.

Hur Palme kunde ta ställning mot kapprustning och krig samtidigt som han deltog som vapenhandlare var något som många hade svårt att förstå.

-Palme var ju in i det sista en ganska engagerad vapenhandlare, det kan man inte komma ifrån, kommenterade politikern Per Gahrton. Anledningen var väl att han var en industrialist som trodde på materiell tillväxt och industrins utveckling och han såg nog vapenindustrin som ett slags spjutspets. Sedan ville han väl ha en vapenindustri för att slå vakt om den svenska neutralitetspolitiken, så det fanns ju en viss logik i det. Men jag hade svårt att förstå och reagerade moraliskt emot. Å andra sidan kan man säga att de flesta andra statsledarna är vapenhandlare men inte fredsmäklare. Olof Palme hade ju i alla fall en dubbelroll.

Redan få dagar efter mordet hade flera nordiska politiker föreslagit Olof Palme som kandidat till Nobels eget Fredspris.

-Men en avliden kan tyvärr inte godkännas som mottagare, svarade Nobelinstitutet.

”ONÖDIGT PROVOCERANDE”

Många var vid den här tiden frustrerade över att ingenting hände i utredningen. När Rajiv Gandhi kom till Stockholm i januari 1988 för att förhandla om Sexnationsinitiativet för nedrustning, bad åklagare Lars Ringberg därför regeringen att han skulle få ta kontakt med någon i Gandhis delegation. Men justitieministern Anna-Greta Leijon ringde upp och sa att förslaget var väldigt olämpligt innan hon tillade att statsminister Ingvar Carlsson och UDs politiska avdelning tyckte detsamma eftersom en sådan kontakt skulle framstå som onödigt provocerande.

En kommission som tillsatts av samme Ingvar Carlsson lade några månader senare fram sin rapport. Kommissionens slutsats var att det ”inte var sannolikt att några av Bofors Robot 70 fanns i Iran”. Den 21 juni avskrev överåklagare Folke Ljungwall också Svenska Freds polisanmälan och snart friade även tingsrätten i Karlskoga Bofors för smuggling till DDR och Iran. Alla tidigare misstankar hade nu upphört att existera, eftersom ”det var regeringen som hade

A-G Leijon

Statskupp i Slowmotion

ansvaret”. Därmed kunde ett stort antal misstänkta gå fria trots att de tidigare medgett att de smugglat krut och vapen till förbjudna länder.

Men oron för ett avslöjande var fortfarande stor bland de inblandade och den 31 maj 1989 trafikdödades förre Boforsdirektören Claes-Ulrik Winberg och hans fru Kristina på riksväg 53 (se sid 349). I början av september skulle en rättegång starta där han kunnat avslöja allt.

-Winberg var den Boforschef som kunde ha berättat om politikerns och höga tjänstemäns inblandning i Boforsvärlden, suckade Henrik Westander, vapenexportforskare på Svenska Freds. Men nu är det för sent.

-Alla Boforsaffärens nyckelpersoner är mycket riktigt döda, instämde ingenjören Ingvar Bratt, den som först av alla avslöjade Bofors ljusskygga affärer. Det som är mest illa är att vi inte får veta i vilken grad regeringsledamöter varit inblandade i smugglingsaffären.

Claes-Ulrik Winberg är inte den ende på Bofors som har råkat illa ut. Minst två fackföreningsledare har sedan dess avlidit under märkliga omständigheter. En ingenjör hittades den 27 maj 1985 död i hammocken vid sin sommarstuga i Grythyttan. Han var koloxidförgiftad och hade enligt polisutredningen begått självmord. Hans bil stod uppbackad mot hammocken vars plastöverdrag han på egen hand påstods ha snott och virat om sig så att den giftiga koloxiden fyllt överdraget och kvävt honom. Allt på mindre än en kvart.

Vid samma tid blåste nya vindar i Europa och i början av november hände det som de flesta trodde var omöjligt - Berlinmuren revs. I samband med det stormades Stasis högkvarter och dess hemliga arkiv exponerades för omvärlden. Spindeln i nätet, överste Alexander Schalck-Golodkowski, flydde samtidigt och sökte asyl i väst. Efter ett kort uppehåll i Västberlin flögs han till CIAs högkvarter i Langley, Virginia, där han föga överraskande kom under den amerikanska underrättelsetjänstens beskydd. Dagen efter flydde Stasichefen Markus Wolf till Moskva.

I dokumentären *Den stora krutbluffen* presenterades en del tidigare hemligstämplade Stasidokument. Östtyskarna hade tillsatt en speciell kommitté för att gå igenom de oändliga arkiven och i programmet läste utskottsordförande Volker Neumann upp ett dokument som bekräftade proportionerna på svensk inblandning i smuggelaffärerna.

-Ännu 1985 trodde man att DDR skulle finnas i all evighet och allt dokumenterades i tron att det aldrig skulle exponeras, kommenterade Neumann:

”Leverans av sprängämnen och krut från företaget Bofors, Sverige. 1981-85 levererades sprängämnen och drivladdningskrut till DDR. Det skulle användas i Iran för

Claes-Ulrik Winberg

hand- och gevärsgrenader. Transporterna gick från Sverige via Västtyskland till Dynamit Nobel i Österrike som skickade varan vidare till Oy Servico i Finland via Västtyskland och DDR. Vinsten för detta uppgick till 2 241 973, 20 tyska D-Mark.”

Här följer en del av Bofors illegala vapenhandel enligt samma TV-dokumentär. Ingen hade fram tills dess kunnat ana att vapensmugglingen varit så omfattande:

Den 29 september 1983:	65 000 kg sprängämnen till handgranater.
Den 4 oktober 1983:	10 000 kg krut till Kalashnikovgevär.
Den 24 oktober 1983:	10 000 kg krut till Kalashnikovgevär.
Den 4 december 1983:	65 000 kg sprängämnen till handgranater.
Den 30 december 1983:	40 000 kg till Kalashnikovgevär.
Den 12 juli 1984:	50 000 kg sprängämnen till handgranater.
Den 7 september 1984:	50 000 kg sprängämnen till handgranater.
Den 31 oktober 1984:	50 000 kg sprängämnen till handgranater.
Den 24 november 1984:	20 000 kg krut till Kalashnikovgevär.
Den 6 december 1984:	20 000 kg krut till Kalashnikovgevär.
Den 24 december 1984:	20 000 kg krut till Kalashnikovgevär.

-Att se hur det främsta företaget i en industri systematiskt vilseleder och smugglar, det är ganska otäckt, ansåg före handelsminister Mats Hellström. Jag tror att ordet avsmak är det som kännetecknar det som jag själv känner.

SVERIGE VÄGRAR HJÄLPA TILL

Det var inte bara i Sverige och DDR som utvalda personer sökte efter sanningen. 1990 startades även en brottsutredning i Indien. Sommaren innan hade den indiska oppositionen lämnat parlamentet i protest mot Boforsmutorna. Ordet Bofors användes numera som slang för ordet muta. Den indiska utredningen begärde assistans av sina svenska kollegor för att få ta del av Riksrevisionsverkets rapport om kanonaffären, men Sverige var envist avvisande. De indiska poliserna fick ingen som helst svensk hjälp med vare sig förhör, beslag eller husrannsakingar.

-Affärssekretessen väger tyngre än behovet att tillmötesgå indiernas önskemål, kommenterade utrikesminister Sten Andersson i Konstitutionsutskottsförhör den 2 april 1990.

Ännu ett år senare intog man samma motsträviga inställning:

-Reglerna om sekretess gör det omöjligt för oss att komma åt vissa saker, sa riksåklagaren Torsten Jonsson till *TT den 3 april -91*.

Rajiv Gandhi

Statskupp i Slowmotion

Nu tog dramat emellertid en ny vändning. Vid den här tidpunkten var Rajiv Gandhi på väg tillbaka som Indiens nästa statsminister. Han reagerade samtidigt mycket kraftigt mot USAs militära operationer mot Irak och offentliggjorde ett öppet brev där han beklagade de hänsynslösa bombningarna. Rajiv Gandhi insisterade nu på att Indien skulle dra in sitt tillstånd till att US Air Force plan tankades i Indien.

I ett försök på att få slut på kriget påbörjade Rajiv Gandhi den 22 februari 1991 en diplomatisk mission till Moskva där han träffade president Mikhail Gorbatsjov och den iranska presidenten Hashemi Rafsanjani. Detta sågs inte på med blida ögon och vid ett valmöte i Tamil Nadu den 21 maj mördades även han. Detta inträffade när han hälsade på en kvinna som hade en dold sprängladdning tejpad runt midjan. Hela möteslokalen förvandlades till ett blodbad med döda och lemlästade överallt. Den kvinnliga självmordsbomben sas representera Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE eller de Tamilska Tigrarna).

Fler offer skulle skördas och samma år mördades en fransk finansman vid namn Glenn S i Paris. Enligt TV4s *Nyheter*na sköts denne på grund av att han agerat för att stoppa Bofors Indienaffär. Motorcykelburna attentatsmän hade ändat hans liv med sex skott.

Ett år senare, den 29 april 1992, sa den svenska regeringen fortfarande blankt nej till en indisk begäran om att få ut dokument. Därmed intog den borgerliga regeringen samma inställning som den socialdemokratiska regeringen gjort föregående sommar då indierna bara fått ut ett 20-tal mer eller mindre värdelösa dokument. Att regeringar från båda block agerade på samma sätt bör få vem som helst att reagera. Eller som den trakasserade snickaren Torsten Leander sa i *Aftonbladet* den 3 december –98 i samband med den så kallade IB-affären (se sid 498):

-Det ligger en hund begravnen när en moderat inte kastar skit på en socialdemokrat. Då är de för insyltade allihop.

Nya avslöjanden väntade emellertid och en rejäl spricka i dementimuren tillfogades av Christoph Anderssons bok *Die Akte Bofors*, utgiven 1993. I september två år senare ställdes Stasiöversten Big Alex Schalck-Golodkowski inför rätta i Berlin och den 29 juni följande år beslutade hovrätten i Jönköping att en ny rättegång skulle hållas mot Mats Lundberg och Bofors. Vid den här tiden var Mats Lundberg chef för Bofors i Nordamerika och bosatt i Washington DC. Den nya rättegången skulle dock endast gälla krutsmugglingen till DDR. Bofors Iranaffärer under åren 1981-84 hade redan preskriberats. Mats Lundberg var dock allt annat än orolig, eftersom han verkade veta att man hade handplockat folk på alla nyckelpositioner. Eller som han uttryckte det:

-Never change a winning team.

Följetongen utan slut har sedan dess fortsatt och den 21 januari 1997 överlämnades ett tusental hemliga dokument från fyra schweiziska banker till den indiske ambassadören

i Schweiz. Bland annat avslöjade dokumenten vilka som gömde sig bakom de hemliga bankkonton till vilka Bofors betalat ut 326 000 000 kronor. Men den svenska regeringen lyfte inte ett finger för att få tillgång till uppgifterna. I samband med sin pensionering bröt därför Indiens tidigare ambassadör i Sverige, BM Oza, tystnaden med boken *Bofors - Ambassadörens bevis*:

-Indiens dåvarande premiärminister Rajiv Gandhi tog emot mutor från Bofors. Det ska ha gällt minst 50 000 000 kronor som förmedlats via den italienske bulvanen Ottavio Quattrochi.

I en intervju för *Dagens Nyheter*s journalist Bo G Andersson berättade Oza vidare:

-Regeringen Ingvar Carlsson hade ingen ambition att gå till botten med mutanklagelserna. När Riksrevisionsverket hade gjort sin utredning förklarade utrikeshandelsminister Anita Gradin för mig att Sverige inte tänkte göra något mer för att få fram sanningen om Bofors provisioner. I själva verket motarbetade den svenska regeringen försöken att vinna klarhet.

Trots skandalerna har Bofors fortsatt som om ingenting har hänt och *den 7 januari -98* meddelade *TT* att det i framtiden kan bli krut från Karlskoga som skickar upp de amerikanska rymdfärjorna mot skyn. Krutet som tagits fram tillsammans med Försvarets Forskningsanstalt kallas ADN och passar för framdrivning av alla typer av robotar och raketer, däribland NASAs stora rymdfärjor.

Nya marknader - nya miljoner.

BELGIENS PALMEMORD

För de läsare som har svårt att tro på det som boken presenterar kan det påvisas att liknande saker har hänt i andra västländer. Skandalen som skakade Belgien i mitten av 1990-talet visar obehagliga paralleller med elitens nätverk, då en sanslös historia av skumma vapenaffärer och korruption i de högsta kretsarna rullades upp. Ingredienserna i politikens såpopera var kriminella politiker, pedofilhärvor och våldsam död. Belgien har till och med sitt eget Palmemord:

André Cools, 63, var tidigare finansminister, ordförande i det franskspråkiga socialistpartiet och vice premiärminister. Sent på natten den 18 juli 1991 lämnade han sin älskarinnas lägenhet i staden Liège beläget mitt i ett av världens mest berömda vapentillverkande industricentra. Älskarinnan Marie-Hélène Joiret hade följt honom en bit på vägen när två män på en motorcykel dök upp bakom dem och sköt André Cools i nacke, rygg och huvud. Mordet var en ren professionell avrättning.

André Cools

Statskupp i Slowmotion

André Cools hade just återvänt från Schweiz och meddelat den belgiska pressen att han snart skulle släppa häpnadsväckande bevis om korruption bland landets elit och om vapenindustrins illegala affärer.

Han bedrev samtidigt en ingående undersökning av mordet på Gerald Bull, en genial ingenjör som hade utvecklat ett antal långdistanskanoner, inklusive en mycket omtalad superkanon med ett eldrör på 156 meter, en kaliber på 1000 mm och en räckvidd på 1 500 kilometer! Denna väldiga pjäs var avsedd att kunna avlossa såväl vanliga laddningar som sateliter, kärnladdningar och kemiska vapen och var beställd av Iraks militära ledning.

Men drömmen tog brutalt slut den 22 mars 1990 då Bull genomborrades av sex kulor utanför sin lägenhet i Bryssel. Alla hans affärspapper försvann omedelbart efter mordet, som fortfarande (2003) är olöst.

Åter till fallet Cools. En skicklig undersökningsdomare vid namn Jean-Marc Connerotte lyckades sakta men säkert steg för steg knäcka mordgåtan och ville till sist gripa männen bakom dådet. Men efter det som kallats Domarnas krig 1994 bestämde det belgiska justitiedepartementet av okänd anledning att Connerotte skulle kopplas från fallet!

Det kom därför att bli andra som drev saken vidare. Åklagaren Véronique Ancias speciella André Cools-grupp hade några år tidigare börjat intressera sig för andra skumma affärer på toppnivå. I december 1988 hade regeringen beslutat att köpa 46 nya arméhelikoptrar för två miljarder kronor. Enligt rykten skulle socialistpartiet ha hjälpt det italienska vapenföretaget Agusta SpA att få den guldkantade ordern i utbyte mot ett bidrag på 15 000 000 belgiska francs till partikassan. Ordern hade gått till Agusta i hård konkurrens med franska och tyska tillverkare och kontraktet hade den 19 december undertecknats av försvarsminister Guy Coeme. Vidare hade man i juli året därpå inhandlat radarutrustning för landets F-16 jaktplan från det franska företaget Dassault Electronic SA.

Utredarna lyckades nu få tag i handlingar från bankkonton i Luxemburg, Schweiz och Panama. Bland dessa fanns utbetalningar från Dassault till samma belgiska parti för motsvarande 1 500 000 000 kronor, vilket bekräftade misstankarna om mutbrott.

Åklagare Véronique Ancia rotade vidare och till slut fick hon fram en koppling mellan det italienska

Gerald Bull

Gerald Bulls superkanon

vapenföretaget och uppgifter om att André Cools mördare kunde ha varit utsända från den italienska maffian. Anicia mordhotades, men skaffade trots detta fram bevis och presenterade den 13 januari 1993 sitt material för domstolen. En gigantisk mutaffär som skulle komma att skaka både Belgien och försvarsalliansen Nato var på väg att rullas upp och vad som kom att kallas Århundradets Rättegång stod för dörren.

Huvuden skulle snart börja rulla och i januari 1994 upphävdes immuniteten för vice premiärminister Guy Coeme, ministerpresidenten i Valloniens regionala regering, Guy Spitaels, och inrikesministern i Vallonien, Guy Mathot. De tre Guyarna tvingades alla lämna sina poster och förhördes som misstänkta för brott. I februari året därpå arresterades den socialdemokratiska sekreterare Luc Wallyn och partikassören Etienne Mangé, som erkände att han tagit emot nästan 12 000 000 kronor i mutor från Agusta. Pengarna sas ha varit en gåva till partiet. Den 28 februari häktades kabinettsschef Johan Delanghe som misstänkt för inblandning och den 8 mars hittades flygvapenchefen Jacques Lefebvre död på Hotel Mayfair i Bryssel. Vid hans sida stod en flaska whisky och en tom medicinburk. Han hade varit med när helikopteraffären gjordes upp och på bordet låg några brev med information om mutaffären.

14 dagar senare avgick utrikesministern och vice statsministern Vandenbroucke. Den belgiska premiärministern Jean-Luc Dehaene försökte trots detta lugna belgarna och försäkrade att allting skulle utredas i botten.

-Det är tid för Belgien att två sina händer.

Natochefen Willy Claes, som tidigare varit landets hyllade utrikesminister, ekonomiminister och ordförande för EUs socialdemokratiska parti där det svenska partiet ingår, hade också varit med när erbjudandet diskuterades. Efter utrikesministerns avgång tvingades även han avgå och fick senare tre års villkorligt fängelse.

Både den tidigare socialistledaren Guy Spitaels och den förre försvarsministern Guy Coeme fälldes för att ha tagit emot mutor av franska Dassault. Även ägaren Serge Dassault dömdes för mutbrott. Vad gäller den tidigare ägaren till italienska Agusta, Rafaelo Teti, så dog denne lämpligt av en hjärtinfarkt en vecka innan domstolsförhandlingarna inleddes.

Men mordet på André Cools förblev ouppklarat och framstod länge som en varböld. Enligt ett anonymt huvudvitne var ytterligare toppolitiker inblandade. Bollen var dock i rullning och så småningom arresterades Carlo Todarello, Cosimo Solazzo, Domenico Castellino och statssekreteraren Richard Taxquet. I samband med arresteringarna

Natochefen Willy Claes

exponerades fler fakta kring själva mordet. Männerna bakom komplotten visade sig ha lejt de två tunisiska yrkesmördarna Abdel Majed Almi och Abdel Jen Benbrahim för 750 000 francs. En sicilianare som förmedlat kontakten blev senare själv mördad.

De båda tunisierna tillhörde en internationell smugglarlaga, som bland annat försett den beväpnade islamiska gruppen GIA i Algeriet med vapen. Detta hade skett via Bierset Airport, som även använts som mellanlandningspunkt för många av de illegala vapentransporterna till Iran-Irak. Med i flygplatsstyrelsen hade ingen mindre än den mördade André Cools suttit.

Den 8 september var det den förre inrikes- och socialministern Alain van der Biests tur. van der Biest, som varit nära politiskt allierad med Cools, var svårt alkoholiserad och hade varit ett lätt byte för statssekreteraren Richard Taxquet. Denne hade nämligen i det fördolda varit ledare för den lokala maffian som skaffat sig ett starkt grepp över departementet. Flera uppgifter pekade på att gänget kring Richard Taxquet använde samma hantlangare som den beryktade pedofiligan, som vi ska återkomma till. Richard Taxquet förlorade så småningom sitt jobb i regeringen då han avslöjades vara inblandad i en jättelik svindelhärva rörande 125 miljoner kronor. Men efter det tilläts han otroligt nog att återvända till sitt gamla jobb som polisman!

Motivet till Coolsmordet har diskuterats och det råder fortfarande tvivel om hela sanningen har uppdagats. Det uppmärksammade fallet fortsatte att gång på gång leda till avslöjanden som skakade Belgiens politiska elit och rättsväsendet som beskyddat maffian stod på randen till sammanbrott.

En röd tråd är att maffian nästan alltid fick kontrakten när staten gjorde stora affärer. André Cools hade börjat inse detta och ville rensa upp i korruptionen. En annan intressant koppling mellan de arresterade och flera nyckelpersoner i rättsväsendet är att alla tillhörde samma frimurarloge (se sid 543). Logen stod under kontroll av Grand Orient Logen i Paris.

Försvarsministern Guy Mathot hade samtidigt fått veta att Cools tänkte avslöja socialministern Alain van der Biests koppling till den organiserade brottsligheten. När maffian förstod att den höll på att förlora greppet bestämde den sig för att göra sig av med sin värste fiende: André Cools måste dö.

PEDOFILHÄRVAN

Under samma period utspelades ett hemskt drama i Belgiens nedslitna ståndistrikt inte långt därifrån. Den som ser de följande tragiska händelser enbart som ett sociologiskt fenomen begår ett misstag. Det rör sig nämligen även här om samma komplexa nätverk av grov brottslighet, narkotikasmuggling, mord och internationella vapenaffärer.

Det hela började den 20 september 1995 då den 14-åriga flickan Alexandra Scalon hittades mördad i byn Marcienne-au-Pont. En bybo vid namn Marc Dutroux blev snart misstänkt. Han var tidigare dömd för att ha kidnappat och våldtagit unga flickor.

Dessutom fanns flera tips om att han hållit barn fångna i sin källare. Polisledningen utsåg kommissarie Georges Zicot till att hålla i utredningen, vilket ansågs lämpligt eftersom han kände den misstänkte. Poliskommissarien kom dock snart fram till att hans vän var helt oskyldig och misstankarna avskrevs.

Det här var inte de första småflickor som försvunnit i området. Åttaåriga Julie Lejeune och Melissa Russo hade kidnappats i juni samma år. Förtvivlade föräldrar satte upp mer än 10 000 flygblad i affärer, på järnvägsstationer, flygplatser och bensinmackar, medan polisen bara likgiltigt konstaterade:

-De är nog redan döda.

Men flickorna levde - ända fram tills mars året därpå då de till sist dog av svält! De hade då hela tiden hållits fångna i Marc Dutrouxs skräckkammare, bara åtta mil hemifrån.

Det var först den 15 augusti 1996 som mardrömmen fick ett chockerande slut i samband med en razzia hemma hos Marc Dutroux i förorten Jumet. Efter att grundligt ha genomskött hans hus hittade man ett lönnrum i källaren. Här satt de två skräckslagna flickorna Laetitia Delhez och Sabine Dardenne inspärrade. Förhållandena var obeskrivliga och det betecknades officiellt som ett mirakel att de överlevt.

Arresteringen av "Monstret från Charlesroi" och hans kompanjon Jean-Michel Nihoul kom att bli början till avslöjandet av en internationell pedofilliga med trådar upp i samhällstoppen, inklusive personer inblandade i mordet på André Cools. Ännu en skandal i det omskakade Belgien var ett faktum när fler och fler graverande

De försvunna flickorna

Marc Dutroux

De stackars barnens underjordiska skräckkammare

detaljer dök upp om aktade medborgare. Många av dem var poliser - samma poliser som satts att utreda fallen.

-Vi måste börja granska granskarna, erkände premiärministern Jean-Luc Dehaene.

Arresteringarna fortsatte och snart satt mer än 30 personer bakom galler. Under tiden förde Marc Dutroux polisen till platsen där han begravt ner ytterligare fyra unga offer, däribland An Marchal, 17, och Eefje Lambrecks, 19. Det visade sig dessutom att han begravt sin tidigare medarbetare Bernard Weinstein levande. Anledningen till detta skulle vara att Weinstein låtit två av flickorna svälta till döds.

Den som avslöjat Dutroux och hans pedofilgäng var undersökningsdomare Jean-Marc Connerotte - samme Connerotte som redan två år tidigare velat gripa de män som senare häktades för mordet på André Cools. Bakom kulisserna var många skräckslagna för ett avslöjande och nu var det dags igen att med alla medel få Connerotte bortkopplad.

En organisation för föräldrar som fått sina barn kidnappade hade bjudit in undersökningsdomaren för att fira att två flickor räddats levande tack vare dennes snabba ingripande. De advokater som försvarade pedofillegans ledare ansåg att Connerotte därigenom brutit mot lagen och begärde med hjälp av märkliga lagparagrafer att undersökningsdomaren skulle sparkas. Den 9 oktober fick de skrämmande nog stöd av riksåklagaren Eliane Liekendael och Högsta domstolen, som konstaterade att det var bortom allt tvivel att Connerotte verkligen låtit sig bjudas på en tallrik spaghetti (?).

Jean-Marc Connerotte var emellertid vid det här laget något av en folkhjärte i Belgien och 300 000 människor skrev under ett upprop om att han skulle få fortsätta leda utredningen. Men den 15 oktober 1996 offentliggjorde Högsta domstolen trots det sitt beslut:

Undersökningsdomaren Marc Connerotte måste avgå!

Denna handling framkallade spontana demonstrationer i hela Belgien som kulminerade i en gigantisk protestmarsch i Bryssel den 20 oktober. Tidningen *Het Volk* skrev:

”Som en magnet har detta framkallat all den dolda vreden hos belgarna - ilskan över att brottslingars rättigheter skyddades bättre än offrens.”

Mer än 150 000 belgare deltog vid begravningarna av de mördade barnen och EUs hjärta befann sig nu i ett prerevolutionärt stadium. Landets medborgare visste att deras ledare var inkompetenta och korrupta, men ingen hade anat att det var så här illa. Och som om det inte var nog visade det sig nu att polischefer, åklagare och undersökningsdomare

Jean-Marc Connerotte

körde omkring i stulna bilar som de fått av den organiserade brottsligheten. Massdemonstrationer blev nu vardagsmat, kollektivpersonal stoppade tåg och bussar, sopåkare blockerade gatorna, studenter ockuperade det juridiska palatset i Antwerpen och brandkåren i Liège dränkte stadens rådhus med sina vattenkanoner i en symbolisk gest.

Uppslutningen vid begravningen var stor

Misstankarna om att pedofilerna hade intima kontakter högst upp i polisledningen växte och belgiska tidningar pekade samtidigt på fler beröringspunkter mellan Coolsutredningen och pedofilhärvan som nu sträckte sig till Nederländerna, Frankrike och Tyskland.

Jean-Michel Nihoul

Men en särskild parlamentarisk undersökningskommission kom trots detta fram till att barnamördaren Marc Dutroux hade handlat helt på egen hand och absolut inte hade några beskyddare inom poliskåren.

Belgarna fnös föraktfullt åt rapporten som ansågs vara ett tafatt försök till mörkläggnig. Samtidigt bad André Cools familj kung Albert gripa in och anklagade den tidigare justitieministern Melchior Wathelet för att systematiskt ha förhindrat polisutredningen. Familjen Cools krävde vidare att den diplomatiska immuniteten skulle hävas för Wathelet, som nyligen hade utsetts till domare i EU-domstolen.

Skandalen fortsatte att växa när det visade sig att Marc Dutrouxs kompanjon Jean Michel Nihoul hade skött ligans ekonomi från flotta kontor på Avenue de Louise i Bryssels finaste affärsdistrikt. Han hade även tagit hand om en rad av Dutrouxs fastigheter, inklusive en villa i Karibien. Som fasad för sina kriminella aktiviteter användes en ekologisk kult kallad Eco Vie. Det visade sig senare att Jean Michel Nihoul även var högerextremist och

"Monstret från Charlesroi" - en massmördare

ansluten till WACL (se sid 379).

Frågorna hopade sig, i Belgien precis som i Sverige kring Palmeutredningen: Varför hade polisen agerat så passivt? Varför hade Marc Dutroux släppts i april 1985 trots att han var misstänkt för både rån och våldtäkt? Hur kunde Dutroux fortsätta att kidnappa, våldta, misshandla och döda unga flickor när han fortfarande stod under övervakning? Och varför hade han aldrig hörts om barnamorden trots att han och kompanjonen Bernard Weinstein tidigare arresterats för att ha kidnappat tre vuxna? Hur kunde samme arbetslöse Dutroux äga elva fastigheter och smidigt få lån i bankerna? Varför hade Marc Dutroux i april 1992 släppts sedan han avtjänat bara tre år av ett 13 år långt fängelsestraff för rån, kidnappning och våldtäkt? Och vilken roll hade poliskommissarie Georges Zicot och andra poliser spelat i pedofilhärvan?

Våren 2003 hade ännu inget åtal väckts mot den då 46-årige massmördaren. Varför?

DRÄNKTES I BADKARET

Boforshärvan har fortsatt att skörda offer. Redan den 11 juli 1985 avled den österrikiske ambassadören i Grekland, Herbert Army, i en hjärtattack. Han hade just vittnat inför en utredningskommission i Wien och erkänt att kanoner som sålts till Grekland av den österrikiska firman Voest-Alpina i själva verket transporterats vidare till Iran. Heribert Apfalter, generaldirektör i samma firma, gick ett liknande öde till mötes den 26 augusti 1987. Apfalter avled endast få dagar innan han skulle avge sitt vittnesmål rörande artillerileveranser till Iran. Samma dödsorsak noterades också den 8 februari 1989 då den österrikiske vapenhandlaren Alois Weichselbaumer dog i Linz.

Före detta Stasichefen i tyska Dresden, Horst Boehm, drevs samtidigt till "själv mord" efter att ha börjat avslöja delar av Stasiöversten Alexander Schalck-Golodkowskis vapensmugglande nätverk (se sid 310). En viss Lakowski, generaldirektör för IMOG i Rotterdam, det vill säga shippingfilialen till Schalck-Golodkowskis företag Deutrans, rycktes bort i en plötslig hjärtattack, varefter firmans representant Uwe Harms avled under mystiska omständigheter i februari 1990.

Bland andra som fallit offer i efterdyningarna av de illegala vapenaffärerna finns Cyrus Hashemi, en iransk vapenhandlare som spelade en väsentlig roll i Iran-Contras skandalen fram till sin plötsliga död den 21 juli 1986. Orsaken var enligt Scotland Yard "akut leukemi i kombination med hjärnblödning".

-Cyrus visste för mycket, avslöjade hans bror Jamshid till tidningen *London Observer*. Han hade blivit för stor, tog inte emot order längre och måste därför tystas.

I november samma år försökte advokater få Hashemis kropp uppgrävd för en ny obduktion. Men hans grav hade flyttats (!) och kroppen var försvunnen. Trots det vägrade den engelska regeringen att göra någon utredning.

Ett annat uppmärksammat dödsfall är västtysken Uwe Barschel. Barschel var tidigare kristdemokratisk regeringschef i den nordtyska delstaten Schleswig-Holstein, men hade avgått i samband med en korruptionsskandal startad av medlemmar i den tyska socialdemokratin (När Stasis arkiv öppnades 1992-93 visade dessa sig ha varit anställda av den hemliga polisen).

Enligt flera insatta källor ska även Barschel ha varit inblandad i de illegala vapenaffärerna och hamnat i onåd. Han hade själv känt sig utsatt för hot och dödades så när i en olycka den 31 maj 1987 då hans privata plan kraschade in i en 15 meter lång påle som någon placerat i kanten av landningsbanan på Lübeck Blankensees flygplats.

Efter två månader på sjukhus berättade Barschel för några vänner att han tänkte släppa en regelrätt bomb inför en utredningskommission i Kiel den 12 oktober. Men dagen innan förhöret hittades Barschel död på ett hotellrum på Beau Rivage Hotel i Genève. Fullt påklädd och proppad med tabletter - i badkaret!

Den första utredningen slog trots detta snabbt fast att han hade begått självmord. Det förorsakade därför stor skandal när den välkände kriminalpatologen Dr Hans Brandenberger i maj 1994 lade fram vävnadsprov som visade att Uwe Barschel hade drogats innan han avled. Därav kunde man sluta sig till att han mördats.

En ensam åklagare i Lübeck vid namn Heinrich Wille hade innan dess vägrat att acceptera den officiella versionen och lyckats få domstolen i Lübeck att öppna fallet på nytt. En vecka senare utvidgades utredningen till att omfatta flygplansolyckan, vilket ledde till att *Frankfurter Allgemeine Zeitung* började skriva om misstänkta förbindelser mellan vapenkarteller och den döde Uwe Barschel:

”En tidigare högt uppsatt officer har avslöjat för västtysk säkerhetstjänst om omfattande affärer med vapen och teknologi som genomförts med hjälp av överste Schalck-Golodkowski (se sid 309) och västtyska företaget.”

Fler hade påtalat detta samband. Det enda man säkert visste om Uwe Barschels sista resa till Genève var att han försökt träffa en viss herr Rohloff. Rapporter som senare hittats i Stasis utländska sektion hänvisade till en Ottokar Herrmann med kodnamn Rohloff. Herrmann var chef för firman INTRAC och

Uwe Barschel

Heinrich Wille

Schalck-Golodkowski

Uwe Barschel - död

Statskupp i Slowmotion

tidigare partner till just Alexander Schalck-Golodkowski.

Stora krafter var i gång för att försöka tysta ner affären och justitieminister Klaus Klinger røjde senare att åtminstone 200 sidor Stasidokument rörande Barschelfallet hade förstörts av västtyska agenter.

Men dödslistan fortsatte att växa och den 29 oktober 1987 begick en Stefan Ruedell självmord. Stefan Ruedell utpekades för att ha spionerat på de socialdemokratiska ledarna i Schleswig-Holstein. På så sätt kan hans död ha förbindelse med Uwe Barschels död och ytterligare någon vecka senare avled undersekreterare i inrikesministeriet Hans-Joachim Knack av en hjärtattack. Hans-Joachim Knack var då kallad att avlägga vittnesmål om Barschellaffären.

Den 26 december -94 avslöjade *Bildzeitung* att CIA agenter hade befunnit sig runt hotellet då Barschel mördats och den 30 december tillkännagav samma tidning att ännu en medlem av familjen Barschel avlidit under mystiska omständigheter.

Kusinen Bernd Barschel, professor vid Schiller Universitet i Jena, hade i mars 1990 fått tillgång till Stasis arkiv och upptäckt dokument som kastade ljus över hans kusins dödsfall. I oktober samma år planerade han att offentliggöra informationen.

Uwe Barschel hittades dränkt i sitt hotellbadkar

Det eleganta Hotel Beau-Rivage i Genf

En översikt över rummet där Barschel hittades

Men innan dess hittades också han död - av en hjärtattack.

***

*Alla regeringar har använt sig av det när de behövde.
Det är ingenting märkvärdigt. Mord är ett medel för
regeringar, ingenting annat.*

Samuel Halpern, CIA

MÄRKLIGA DÖDSFALL

De gigantiska vapenaffärerna uppmärksammades relativt tidigt i samband med Palmemordet. I mars 1987 lanserade en av USAs mest ansedda politiska journalister Richard Reeves en teori om att Iran låg bakom mordet på Olof Palme och landets förre president Abdolhassan Bani-Sadr bekräftade i november 1987 att han hade säkra källor som sa att Iran var hjärnan bakom Palmemordet.

Samma teori hade en högt uppsatt domare vid Svea hovrätt och en jurist vid justitiedepartementet i tysthet arbetat efter och bett polisen utreda. Hovrättsrådet Brita Sundberg-Weitman och kanslirådet Gunvor Bergström kastade fram misstankar om att iranska dödspatruller även låg bakom TV-journalisten Cats Falcks, professorn Hilding Eeks och krigsmaterielinspektören Carl Algernons död.

-Men genom åklagare har jag fått veta att man anser denna teori för fantastisk, sa hovrättsrådet Brita Sundberg-Weitman i *Aftonbladet* den 13 maj -88. Jag kände personligen både 31-åriga Cats Falck och professor Hilding Eek och jag vet att Cats Falck höll på att utreda export av krigsmateriel från Sverige när hon försvann i november 1984.

Många oförklarliga dödsfall

A.Bani-Sadr

Låt oss granska några suspekta dödsfall. Listan kan tragiskt nog göras ganska lång, vilket denna bok är bevis för. Den verkliga dödssiffran är svår att veta, eftersom de som ligger bakom sådana incidenter oftast försöker att göra det så diskret som möjligt.

Statskupp i Slowmotion

-Det vanligaste och mest effektiva är att någon bara dör, förklarade den tidigare KGB-generalen Oleg Kalugin i TV3. Utan skandal, utan uppmärksamhet. Han bara dör av en hjärtinfarkt eller lungproblem.

Så kallade olyckor och självmord är andra favoriter.

-Det händer ganska ofta att man använder sig av gas för att framkalla något som ser ut som en hjärtinfarkt, kommenterade den tidigare CIA-chefen i Stockholm Paul Garbler. Sätten är många.

CATS FALCK

Onsdagen den 29 maj 1985 upptäckte militära röjdykare från KA1 en vit Renault djupt nedsjunken i dyn på sex meters djup i Hammarbykanalen i centrala Stockholm. Den hade lokaliserats på grund av ett tips från en narkoman som sa sig ha sett en bil köra ner i kanalen ett halvår tidigare. I bilens framsäten satt två människor fastspända i sina säkerhetsbälten. De två identifierades som den 31-åriga journalisten Cats Falck och 32-åriga Lena Gräns.

Efter en brottsplatsundersökning avskrevs fallet som en olycka och polisen menade att den gått till så här: Efter ett besök på restaurang Örn's Hörn körde flickorna hem med Lena Gräns vid ratten. Det hade regnat kraftigt och det var vinterns första blixthalka den kvällen. Av okänd anledning tog Lena bakvägen hem till Cats. Med hög fart körde de nedför en kort, brant backe där bilen sladdade till på Hammarbykajen. Hjulen träffade en järnvägsräls varvid bilen välte över kajkanten. De chockade flickorna hann inte lossa säkerhetsbältena innan det iskalla vattnet paralyserade dem och katastrofen var ett faktum. Men var det verkligen så här det hade gått till?

Cats Falck

Dramat hade börjat söndagen den 18 november 1984. Cats hade hjälpt väninnan Lena att städa hennes gamla lägenhet och måla om i den nya. Vid 18.30-tiden gick flickorna till restaurangen Örn's Hörn på Södermalm, där de delade på en flaska vin. Till Lena Gräns bror, som arbetade på krogen, sa kvinnorna att de funderade på att gå vidare till Café Opera. Tre timmar senare åkte de iväg i Lenas bil. Sedan dess var de spårlöst försvunna.

De båda kvinnornas försvinnande väckte mycket stor uppmärksamhet. Spaningarna efter Cats och Lena har jämförts med insatsen efter Palmemordet och länspolismästare Hans Holmér sparade inte på resurserna.

Redan från första början koncentrerades spaningarna till

Lena Gräns

Hammarbykanalen, där Cats och hennes mor bodde. Dykare från både polisen och en lokal klubb letade längs hela kajen, men utan resultat. En hel stab bearbetade inströmmande tips och landets sierskor hade fullt upp.

Cats Falck var vid tidpunkten för försvinnandet tämligen färsk som journalist och hade arbetat cirka ett år på SVTs nyhetsprogram *Rapport*. Hon var ambitiös och ville utmärka sig på TV-redaktionen. På onsdagen veckan innan hon försvann, sa hon till en kollega att ”öronen kommer att ramla av när ni får höra vad jag har på band”. Enligt uppgifter i *Dagens Nyheter* ska Cats ha sagt att hon arbetade på något stort som hon räknade med att få Stora Journalistpriset för.

Ingemar Odlander, före detta chef för *Rapport*, förnekade dock att hon skulle ha arbetat med något ”stort” uppdrag. Det gjorde även författaren Lasse Strömstedt, som levde tillsammans med Cats Falck till någon månad före försvinnandet.

-Vi hade ett stort förtroende för varandra och pratade mycket jobb. Men hon frågade mig aldrig något om Bofors eller vapen.

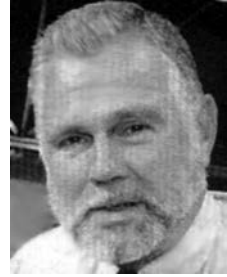
-Hon arbetade med en skattehistoria, konstaterade Ingemar Odlander. Det normala när man håller på med viktiga och känsliga grejer är att man håller redaktionsledningen något så när informerad. Vi gick igenom vad hon arbetade med när hon försvann, men det var inga känsliga grejer.

-Efter att polisen kommit för att underrätta mig om att Catherine (Cats) hade hittats död åkte vi till hennes lägenhet, berättade modern Ami Falck. Här stod märkligt nog alla lamporna på, liksom radion. Och massor av band låg kringslängda på golvet, som om någon letat igenom dem. Vi hade normalt aldrig radion och lamporna på om vi var ute, aldrig! Vidare hände märkliga saker på Cats arbetsplats. Polisen tyckte att det var högst besynnerligt att de, efter att ha tömt hennes skrivbordslådor på Sveriges Radio, hittade nya papper i dem när de kom tillbaka en andra gång.

Cats hade dessutom kvitterat ut en bandspelare och sex band på jobbet. När hon och väninnan försvann, försvann också bandspelaren och hittades inte förrän två månader senare. Av de sex banden saknades då fyra.

Redan innan Cats Falck försvann hade det hänt konstiga saker. Hon hade kommit hem på torsdagen veckan innan försvinnandet och berättat att någon varit ute efter henne. Tre hotfulla män och en kvinna hade stått utanför hennes bostad, vilket Cats hade upplevt så obehagligt att hon bett taxichauffören vänta tills hon hunnit in genom porten. Det hade dessutom flera gånger varit folk utanför och lyssnat i brevinkastet.

-Hela kvartetten var enligt min chockerade dotter ena riktigt fula typer, vilket var

Ingemar Odlander

Lasse Strömstedt

Statskupp i Slowmotion

mycket ovanligt, eftersom det här är ett lugnt område, berättade modern. Den enda Cats beskrev var kvinnan: punkare, 30 år gammal, med långt svart, stripigt hår och iklädd militärjacka. Rent utseendemässigt liknade hon den kvinna som stod och hängde över Cats bord när hon och Lena satt på restaurang Örns Hörn.

Vissa matgäster på Örns Hörn lämnade senare samma signalement på tre män och en kvinna. Sällskapet efterlystes av polisen, men identifierades aldrig.

LIKET LADES I FRYSSBOX

Den 31 maj 1985 förrättades på anmodan av Polismyndigheten en obduktion. Förrättningen verkställdes i närvaro av kriminalinspektör Rune Bladh (som även deltog vid Olof Palmes obduktion, se sid 242) och obduktionsassistent Gert Linderhagen. Enligt den rättsmedicinska undersökningen hittades en klar, rosafärgad vätska i lungorna på både Cats och Lena - och det trots att Hammarbykanalen vid den här tiden hade bland de smutsigaste vattnen i hela Stockholm.

Cats Falcks mamma gjorde det till sin livsuppgift att lösa mysteriet. Hon var säker på att dotterns död berodde på att hon kommit över känsliga uppgifter om Bofors vapensmuggling via Östtyskland. Det är en teori som delas av andra släktingar till de båda kvinnorna.

-Jag tror inte alls på att min dotter dog genom en olyckshändelse och att hennes väninna Lena dödades samtidigt var bara en tragisk tillfällighet, sa hon vid en personlig intervju med journalisten Jan-Ove Sundberg i mars 1991. Det finns två skäl till att jag inte tror på en olycka: Lenas styvfar påstods i pressen ha sagt att Cats övningskörde på kajen och att det skulle vara orsaken till att bilen sladdat över kanten. Men Cats tog körkort i Rom redan 1976 och fick svenskt körkort 1982. Vidare tyckte hon inte om att köra Lenas risiga bil. Min teori är att Cats och Lena kidnappades och kloroformerades. Sedan har de lagts i en frys (!) någonstans innan de långt senare forslades till Hammarbykanalen, sattes i bilen och rullades i vattnet. Detta för att försvåra bestämmandet av dödsorsak och tidpunkt. Vindrutan och vänster bakruta saknades, eventuellt uttagna för att bilen skulle sjunka snabbare.

Mamman var även kritisk till polisens version av hur hennes dotters döda kropp hade hittats. Vid ett besök i polishögkvarteret på Kungsholmen i mars 1991 förklarade kriminalinspektör Eric Skoglund följande: En knarkare hade ringt honom och berättat att han sett två bilar på Hammarbykajen, där han själv satt i en järnvägsvagn och injicerade narkotika. Han såg hur två kvinnor tvingades över från den ena och in i den andra bilen och hur den senare sedan knuffades ner i Hammarbykanalen. Då journalisten Jan-Ove Sundberg frågade varför Skoglund inte tagit in knarkaren till ett mera ingående förhör, svarade han:

-Därför att han dog av en överdos innan vi hann göra det.

-Men hur har ni kommit fram till teorin att de kidnappades och sedan mördades?

-Ja, det kan jag inte säga rent ut, för vi misstänker att ett annat lands ambassad är inblandad. Cats Falck satt utan tvekan på en del känsliga uppgifter, men om de rörde Bofors kan jag inte svara på. Efter en omfattande teknisk utredning skrev jag hur som helst av fallet som en olycka.

Bilen hittades hela 550 meter från färdvägen

I samband med att fallet på nytt aktualiserades i september 2003 ändrade Skoglund sin version. Nu påstod han istället att han hade gått bakom ryggen på sina chefer och bett militärens dykare undersöka området. Detta efter ett tips från en fjärrskådare i Norge.

BEVISMATERIAL FÖRSVANN

Omedelbart efter Cats Falcks försvinnande lämnade mamman in hennes arbetsanteckningar till polisen. Det mesta hade hon ha haft hemma i bostaden på Barnängsgatan 40.

-Jag vet att utredaren förvarade arbetsanteckningarna på en hylla i sitt rum, sa juristen Brita Sundberg-Weitman som hjälpte mamman med poliskontakterna. Men när *Dagens Nyheter* gick igenom polisens akt saknades dessa!

Det är inte bara Cats Falcks viktiga arbetsanteckningar som saknas. Även flera centrala tekniska protokoll har försvunnit eller aldrig ens upprättats. Några exempel: Polisutredaren Skoglunds olycksteori bygger på att fälgarna på Lena Gräns bil skadats. Eric Skoglund ansåg att det varit ”fruktansvärt halt” och att bilen fått sladd, törnat mot den höga kranrälsen som löpte längs kajen och sedan voltat ned i vattnet. Inga fotografier eller protokoll dokumenterade dock skador på fälgarna. Tvärtemot är det så att de bilder som togs när bilen bärgades visar att fälgarna var intakta. Dessutom saknas dokumentation om eventuella sladdspår, bilens krockskador och om främmande färgfragment som hittades på karossen. SKL i Linköping skall ha gjort en undersökning, men något protokoll därifrån finns inte.

Vad gäller krockskadorna så anlätade man en verkmästare från Bilia i Alvik för den tekniska undersökningen (hade

Brita Sundberg-Weitman

Statskupp i Slowmotion

polisen inga egna tekniker?) och i en handanteckning skrev Erik Skoglund efter att ha talat med denne: ”Skador i front/intryckn. har skett när motorn stått stilla.”

Tyder detta på att bilen åkt över kajkaten med motorn avslagen? Ingen vet. Något protokoll från verkmästarens undersökning finns nämligen heller inte.

Det finns fler konstigheter i polisens förundersökning. Fordonet hittades till exempel vid kajplats 310, hela 550 meter från polisens tänkta färdväg. Ingen som känner till förhållandena i Hammarbykanalen tror att bilen kan ha släpats så långt med strömmarna eller med något fartyg.

Den naturliga och absolut enklaste vägen att köra hem från restaurangen hade varit att ta höger på Folkungagatan mot Danvikstull, sedan in på Tegelviksgatan, via Nackagatan fram till Barnängsgatan. Enligt polisen torde kvinnorna dock ha tagit till vänster på Folkungagatan, via Renstiernas gata, Ringvägen och Östgötagatan ned till Hammarbyhamnen.

Varför de skulle ha tagit denna omväg hade polisen ingen förklaring till. Vidare påstås att den ena kvinnan hade ”ett kraftigt näsbensbrott”. Men i obduktionsprotokollet står uttryckligen att ”inga tecken till benbrott föreligger”.

CONTAINER-AFFÄREN

Innan Cats försvann arbetade hon med den så kallade Containeraffären. Cats undersökning av företaget ASEA började redan 1983 och höll på ända tills försvinnandet. Då hade Cats jobbat mycket intensivt med att kartlägga företaget som hon misstänkte för smuggling av högteknologiska varor samt försäljning av krigsmateriel. I centrum för smuggelhärvan satt svenskarna Sven-Olof Håkansson och Bertram Brinkeborn samt tysken Rickard Müller, som skulle ha använts som agent.

Den 15 februari 1984 anhölls Håkansson som misstänkt för grov varusmuggling och den 4 december dömdes han till fyra års fängelse för grova skattebrott. Han erkände även valutabrott för 65 miljoner kronor, men fick eftergift då han fått sitt straff. Rickard Müller lyckades däremot fly bakom järnridån där Stasi skaffade honom bostad och hjälpte honom att fortsätta smugglingen av både civil och militär högteknologi.

Datorsmugglingen hann avslöjas innan Cats och Lena försvann. Men den skulle ändå ha kunnat vara del av motivet till att röja dem ur vägen. I Cats kvarlämnade anteckningar finns nämligen följande sensation: Håkanssons dataföretag skulle utgöra stommen i en avancerad utbildnings- och informationscentral för sovjetiska agenter och specialister i Sverige.

Snubblade Cats över en rysk spioncentral i Sverige?

Om Cats Falck undersökte Håkanssons skattebrottslighet på uppdrag av redaktionsledningen kan hon ha kommit på kopplingen till de forna kommuniststaterna och i så fall varit farlig för DDR.

STASI SKICKADE MORDPATRULL

I april 1997 tog utredningen en ny vändning i samband med att ett anonymt brev från Tyskland kom till Säpo. Enligt *Dagens Nyheter* den 1 juni uppgav brevet att den tidigare östtyska säkerhetstjänsten Stasi skulle ha sänt en mordpatrull på tre personer till Stockholm med uppdrag att tysta Cats Falck. Brevskrivaren hävdade att orsaken till mordet var att Cats Falck hade fått insyn i känsliga vapenaffärer mellan Bofors och DDR. I brevet stod bland annat: "Hon hade funnit att fartyg från Sverige anlöpt Rostocks hamn med containrar... De här containrarna fraktades sedan till Imes vapenlager i Kavelndorf nära Rostock. Imes (se sid 309) stod under Stasis övervakning och var involverat i vapenförsäljning över hela världen."

Under flera år i början på 1980-talet smugglade Bofors krut till det östtyska företaget Imes, som därefter sålde varorna vidare till bland annat Iran. I brevet fanns flera högt uppsatta personer inom Stasi namngivna liksom medlemmarna i den påstådda mordpatrullen. Två av mördarna påstods bo i Birkholzaue, en liten by bestående av ett tiotal smutsgrå hus längs vägen mellan Blumberg och Elisenau strax utanför Berlin i gamla Östtyskland. Ett flera kvadratkilometer stort område, med Birkholzaue i centrum, var förbjuden mark för vanliga DDR-medborgare och övervakat med videokameror och höga vaktorn.

Enligt journalisten Bo G Andersson var byn Helenenau några få kilometer därifrån tidigare ett träningsläger för statens sabotagestyrkor, som även ägnade sig åt uppdrag som "likvidering av förrädare och andra personer vars verksamhet riktade sig mot DDRs säkerhet. I brevet uppmanades den svenska polisen att sätta in en annons i tidningen *Zweite Hand* för att få kontakt med den tyske brevskrivaren. Men så gjordes av någon anledning inte. Enligt *Dagens Nyheter* tog Rikskriminalen heller inte hjälp av sina tyska kollegor för att kontrollera uppgifterna.

-Vi har inte hört något från svensk polis, kommenterade Manfred Kittlaus vid tyska rikspolisens förvånat. Istället är det publicerat i flera stora tyska tidningar som gjort Berlinpolisen uppmärksam på brevet till Säpo.

-Jag vill inte vara någon hämndens ängel, förklarade Cats bror. Men jag blev väldigt förvånad och konfunderad. Det verkar så självklart att sätta in en annons när uppgifterna är så precisa. Jag vet att hon jobbade med något kring Bofors och att hon hade hotats per telefon. Vi som är anhängiga till Cats och Lena är övertygade om att deras död inte var någon olycka.

-Det känns skönt att de här uppgifterna har kommit fram, kommenterade en nära kvinnlig släkting. När Cats arbetade vid TV i Karlstad sommaren före försvinnandet berättade hon att hon hade stora saker på gång. Det handlade om Bofors. Antagligen höll hon på med det vid sidan om reporterjobbet på *Rapport*.

Jan Guillou

Statskupp i Slowmotion

Dagen efter avslöjandet om Stasis eventuella inblandning, den 2 juni -97, gick journalisten och författaren Jan Guillou (se sid 396) ut i *Aftonbladet*:

-Hypotesen går ut på att TV-reportern skulle ha kommit illegal vapenhandel mellan Bofors och det forna Östeuropa på spåren och därför måste röjas ur vägen för att rädda vidare skumraskaffärer. Det är så dumt att klockorna stannar. Journalister mördas ibland, det är sant. Men för att inte förlora den pedagogiska avsikten så måste man ju göra tydligt vem som mördade och varför. Att journalister mördats för att hindra en story att komma ut har nog bara förekommit i underhållningsfilm och amerikanska thrillers.

Jan Guillou ångrade kanske senare sitt uttalande i samband med att den tyske riksåklagaren den 23 september 2003 häktade en 53-årig man i Karlsruhe för delaktighet i mordet. Mannen misstänktes för att 1976-87 ha utfört ett tiotal mord på människor utomlands som ansetts vara DDRs statsfiender. Besluten till dessa likvideringar skulle enligt *Berliner Zeitung* ha fattats av personer i den dåvarande stats- och partichefen Erich Honeckers absoluta närhet.

Enligt *Berliner Zeitung* hade ett mördarkommando bestående av tre personer från DDR, däribland den gripne Jürgen G, tagit sig in i Västtyskland vid staden Hof i Bayern via en av de hemliga övergångar säkerhetstjänsten Stasi hade vid järnridån. Därefter ska de ha rest till Sverige via Danmark. Väl framme i den svenska huvudstaden ska de ha tagit kontakt med Cats Falck och bjudit henne och hennes väninna på restaurang. I samband med måltiden ska kvinnorna ha förgiftats, placerats i Lena Gräns Renault och rullats över kajkanten ner i Hammarbykanalen.

-Förmodligen var kilerkommandots medlemmar Stasiofficerare, men de opererade troligtvis som en självständig enhet, kommenterade den tyska journalisten på *Berliner Zeitung*, Andreas Förster.

CARL FREDRIK ALGERNON

Liknande uppgifter om att Stasi skulle kunna vara inblandat har inkommit till polisen tidigare. Det hade också förekommit tips om att Stasi skulle ligga bakom den tidigare krigsmaterielinspektören Carl Fredrik Algernons död. Carl Algernon skulle enligt uppgift bland annat ha överlämnat en del avslöjande material till journalisten Cats Falck.

-Vi har under flera år fått ta emot brev och informationer kring den här frågeställningen. När substansen har undersökts har det dock inte lett till några dramatiska aktiviteter,

Erich Honecker

C F Algernon

kommenterade chefen för rikskriminalen Lars Nylén. De nya uppgifterna granskas nu av rikskriminalens underrättelsetjänst och Palmegruppen.

Låt oss gå lite på djupet av denna frågeställning. För att undersöka i vilken utsträckning Sveriges vapenaffärer bedrevs hade Olof Palme tillsatt en utredare vid namn Carl Fredrik Algernon. Denne höll på med en enmansutredning när han föll framför ett tunnelbanetåg i Stockholm klockan 17.54 den 15 januari 1987. Sex dagar senare skulle han ha kallats till förhör och i portföljen hade han handlingar om polisutredningen i Boforshärvan.

Efter en polisanmälan inlämnad av organisationen Svenska Freds hade den pensionerade länsåklagaren Stig L Age tidigare fått uppdraget att ensam och på halvtid utreda Bofors smuggelaffärer genom åren, det vill säga en av de mest omfattande brottsvärva i svensk rättshistoria.

-När jag träffade Algernon första gången blev jag lite förvånad över att han verkade så högggradigt nervös, mindes åklagaren Age. Under tiden som jag handlade ärendet kändes det nästan som han undvek mig. Han kanske inte ville ha oss snokande närmare, det vet jag inte.

Vittnen hävdade att Algernon blivit knuffad ner på spåret, andra påstod att han hoppat av egen vilja. I båda fallen skulle orsaken vara densamma: Algernon kände till något som var farligt eller också hade han begått tjänstefel och kanske mot betalning underlätit att kontrollera vissa vitala uppgifter rörande export av svenska vapen. Enligt uppgift skulle han upprepade gånger ha sökt kontakt med Palmegruppen, då han känt sig hotad. Men Hans Holmér hade aldrig tid.

Omständigheterna kring krigsmaterialinspektör Carl Fredrik Algernons död ledde inte till något entydigt svar, varför dödsfallet bokfördes som en olyckshändelse av kammaråklagare Torsten Wolff. Spekulationer har florerat ända sedan dess - var det en olycka eller blev Algernon mördad?

För att få en bättre inblick i vad som egentligen hände följer här utdrag ur diverse polisförhör:

”CARL FREDRIK ALGERNONS SISTA DAG I LIVET (Berättat av hustrun den 15 januari 1987 för kriminalinspektör Anders Hurtig):

Carl Fredrik Algernon brukade oftast anlända till sitt arbete vid 07.30-tiden. Han åkte bil in till stan tillsammans med sin hustru Margaretha. Under förmiddagen den 15 januari satt han på sitt tjänsterum och arbetade. Han tog en kafferast omkring kl 09.45-10.00. Han satt då sex trappor upp i Rosenbad tillsammans med två medarbetare. Vid 10-tiden gick han till sitt tjänsterum. Det är okänt när han gick på lunch eller vart han gick. Vid 13-tiden hade han återkommit till sitt tjänsterum.

Klockan 14.00 tog han på sig sina ytterkläder och gick till Försvarsdepartementet

för att delta i ett möte angående industrins rutiner när de har utländska gäster. Han kom något försenad till mötet. Klockan var då 14.15. Enligt uppgift verkade han glad och godmodig. Mötet avslutades kl 15.35. Han återvände från mötet mellan kl 16.00 och 16.20. Mellan 16.20 och 16.30 gick han igenom statistik med en medarbetare. Kl 16.30 samtalade Algernon med en reporter från tidningen *Veckans Affärer*. Samtalet varade ca 15-20 minuter och pågick utan avbrott. Kl 16.45 överlämnade en sekreterare ett rekommenderat brev från Rikspolisstyrelsen till Algernon.

Kl 16.45 ringde Anders Carlberg från Bofors och ville träffa Algernon. Kl 17.00 infann sig Carlberg hos Algernon. Samtalet rörde sig om att Bofors hade haft sanktioner från högre ort att leverera krigsmateriel till förbjudna länder. Algernon föreföll vara mycket spänd inför mötet med Carlberg, storrökte och var högröd i ansiktet. Detta var något anmärkningsvärt, eftersom han inte rökte i vanliga fall. Kl 17.10 tittade sekreteraren in hos Algernon. Hon såg då att han hade besök av Carlberg. Algernon verkade då åter lugn och uppträdde som vanligt. Kl 17.15 lämnade Carlberg Algernon.

Någon gång vid 17.30-tiden lämnade Algernon Krigsmaterielinspektionen och gick till Vasagatan. Han gick antagligen via Tysta Marigången. Det var en vanlig väg för honom. Kl 17.45 befann sig Algernon på T-centralens perrong 3 för tåg i riktning mot Mörby och Ropsten. Enligt ett vittne, som är trovärdigt, hade han låtit ett tåg mot Mörby passera. Enligt andra vittnen hade han stått mycket nära kanten. Han hade verkat nervös och gått fram och tillbaka. Samtliga vittnen är överens om att han föll ner framför tåget och sedan blev överkörd”.

Anders Carlberg

(slut förhör)

Enligt boken *Vapensmugglarna* av Bo G Andersson och Bjarne Stenquist inträffade sedan detta: ”Dödsfallet skapade en chockstämning på krigsmaterielinspektionen och inom UDs handelsavdelning. Rättschefen Jörgen Holgersson, som också var säkerhetsansvarig, underrättades i bostaden vid 21-tiden. Han reste genast in till jobbet och kontaktade bevakningsbolaget Abab, som spärrade av Algernons tjänsterum och posterade ut vakter. Personal från Stockholmspolisens våldshotel, Säpo och den militära underrättelsetjänsten startade redan under natten en brottsplatsundersökning. Dödsfallet togs på största allvar, eftersom det inte kunde uteslutas att det fanns ett samband med mordet på Olof Palme. Dagen därpå informerades utrikeshandelsminister Anita Gradin av Jörgen Holgersson om de närmare omständigheterna kring dödsfallet och regeringen höll också ett krismöte.”

Den stora frågan är hur det kom sig att Carl Algernon föll. Var det självmord

eller en olyckshändelse? Eller var det en avsiktlig knuff som gjorde att Algernon slutade sina dagar på T-centralen? Kroppen blev ohyggligt illa tilltygad och många omkringstående vittnen chockades mycket svårt.

Av sju vittnen som alla gjorde iakttagelser som tyder på en konspiration, såg fem hur Carl Algernon mördades i Stockholms tunnelbana. Det ofattbara är att endast ett av dessa fem vittnen deltog vid rekonstruktionen.

Carl Algernon mötte en fruktansvärd död i tunnelbanan

Tilläggas kan att en av ambulansmännen som tog hand om kroppen var Kenneth Lavrell (se sid 194), samme Lavrell som enligt egen uppgift hoppat över i ambulansen med den dödsdjutne Olof Palme.

Men portföljen då? Samma dag kom en PM från kriminalinspektör Torbjörn Nilsson om innehållet i Algernons väska. I portföljen fanns bland annat anteckningar på A5-papper och ännu mindre anteckningspapper. Anteckningarna kunde absolut inte tolkas som ett avskedsbrev. Rikskrim tog genast anteckningarna i beslag eftersom innehållet ansågs mycket känsligt för Boforsutredningen. Carl Algernon hade enligt uppgift heller inga som helst planer på att begå självmord. Han hade istället övervägt att avgå som krigsmaterielinspektör och pensionera sig. Trots det avskrevs fallet snart som en olycka.

Här publiceras några av vittnesmålen som kanske kan hjälpa till att sprida ljus över mysteriet, tagna direkt ur polisens egen utredning. Uppgiftslämnarna återges endast med sina initialer och förhören är något nerkortade.

Fall 1: Spaningsuppslag i grövre brottsmål, Stockholms polisdistrikt 1. Den 17 januari 1987.

Uppgiftslämnare: JR

JR uppgav att han stod på perrongen mot Ropsten, han skulle åka till Östermalmstorg. Precis då tåget kom såg han en arm som stötte till i magtrakten på en mansperson, denne föll ner på spåret och blev överkörd av tåget. JR tittade på mannen som knuffat ner personen, gärningsmannen tittade sig omkring och gick därefter från platsen, uppför

Statskupp i Slowmotion

en trappa till perrongen mot Hässelbytågen. Från den perrongen gick mannen till uppgången mot Sergels torg. Gärningsmannen gick sedan mot Drottninggatan. Då han kom till en dörr vid Kulturhuset mötte gärningsmannen en mansperson som överräckte en svart attachéportfölj. Mötet var snabbt och gärningsmannen fortsatte Drottninggatan mot Gamla Stan. När han kom fram till korsningen vid Fredsgatan satte mannen sig i en svart eller mörkblå Mercedes av 400-modellen. Första bokstaven i registreringsnumret var M. Bilen var försedd med en CD-skylt (!).

Signalement på gärningsmannen: 30-35 år, cirka 180 cm lång, muskulöst byggd, mörkt vågigt bakåtkammat kort hår, glasögon med tonade glas och metallbågar, han hade mörk mustasch (valrossmodell) som gick ned på sidorna av munnen. Mannen var iklädd gråsvart rock, gråsvarta byxor samt svarta lågskor (och) troligtvis vit skjorta. Mannen hade ett sydländskt utseende.

Signalement på mannen som överlämnade portföljen: 40-45 år, cirka 170 cm lång, kraftig kroppsbyggnad, mellanblont hår med halvflint. Mannen var iklädd grön lodenrock samt svarta byxor.

Fall 2: Spaningsuppdrag i grövre brottsmål, Stockholms polisdistrikt 1. Den 20 januari 1987.

Uppgiftslämnare: RH

RH befann sig på den aktuella platsen då händelsen inträffade. Han satt på en bänk vid spår 3. Han hörde liksom en duns och hörde hur folk började skrika. Omedelbart efter det hela hade hänt var det 3-5 män som springande lämnade plattformen. RH fick den bestämda uppfattningen att dessa män hade något med olyckan att göra och de eller någon av dem knuffat den omkomne ned på spåret.

Fall 3: Spaningsuppdrag i grövre brottsmål, Stockholms polisdistrikt 1. Den 23 januari 1987.

Uppgiftslämnare: HL

Vid den aktuella tidpunkten befann sig HL vid plattform 3 på T-centralen. Strax före det inträffade lade HL märke till en man som snabbt kom gående från södra plattformens ändan på väg norrut. Mannen var cirka 180-185 cm lång och normalt byggd. Han var iklädd en beige rock som nådde ungefär till knäna och hade en viss likhet med Leif Bork. Mannen bar icke skägg, men hade möjligen en mustasch. Han bar en väska eller portfölj av dokumenttyp.

Den man som senare knuffades ned framför ett ingående tåg stod ungefär en meter från perrongkanten. Den passerande mannen strök mycket nära mannen vid perrongkanten och då han befann sig omedelbart bakom denne, knuffade han med en hastig rörelse till mannen med sin högra hand. Knuffen skedde samtidigt som tåget kom in på perrongen med normal fart.

Den knuffade mannen ”flaxade runt” som man gör då man tappar balansen och föll

snett ut över tågspåret. Den knuffande mannen försvann därefter uppför rulltrapporna vid plattformens norra sida.

Fall 4: Spaningsuppslag i grövre brottsmål, Stockholms polisdistrikt 1. Den 26 januari 1987.

Uppgiftslämnare: NS

Aktuell dag vid 17.50-tiden befann sig NS på perrongen vid T-centralen. Han stod och väntade på ett tåg för att åka till Karlaplan. I väntan på ankommande tåg lade NS märke till en lång medelålders man som stod cirka 2 meter framför honom, snett till vänster. Mannen var iklädd en överrock, troligen beige färgad och hade vantar, ej påtagna. I detta skede lade NS märke till en annan person som stod i närheten. När tåget var på ingående drog sig den andre personen närmare den äldre mannen.

Den äldre mannen stod cirka en halv meter ifrån perrongkanten. NS blev intresserad av den andre personen eftersom det verkade som om han tänkte tillgripa den väska som den äldre mannen hade i sin vänstra hand. NS tittade därför noga på den mannen och lade märke till att han var 25-30 år gammal, hade ljust halvlångt hår, fyllig mustasch och var omkring 170-175 cm.

NS tittade hela tiden på den yngre mannen som såg ut som en typisk brottsling och det såg inte ut som om han väntade på ett tåg. Det syntes på honom att han hade för avsikt att begå brott. NS släppte därför inte personen med blicken.

När tåget var på ingående, drog sig de flesta människor närmare perrongkanten. Då knuffade den yngre mannen den äldre. Han satte sina båda händer i mannens rygglut och gav honom en kraftig knuff, som resulterade i att denne föll ned på spåret framför det framrusande tåget. Det hela gick mycket fort, men NS hade ändå den uppfattningen att någon hade kunnat hugga tag i och rädda den äldre mannen innan denne föll ner på spåret.

Den äldre mannen överkördes av tåget, vilket bromsades in och stannades efter två eller tre vagnar. NS lade märke till att gärningsmannen efter knuffen vek av till vänster och fortsatte mot trapporna som leder till Vasagatan. Det blev stor uppståndelse på perrongen och en massa människor kom springande för att titta på olyckan. NS stod kvar och kände sig chockad och förlamad.

När räddningspersonal och polis hade fått fram den nerknuffade mannen lades denne på en bår. Platsen avspärrades med några slags band. Då såg NS den man som hade utfört dödsknuffen. Han befann sig omedelbart nedanför trappan som ledde till Vasagatan. Mannen verkade vara i samspråk med en annan man. Denne man hade ett utländsk utseende. Han var längre än ”knuffaren” och hade mörkt välvårdat hår. Håret var fylligt och stort, bakåtkammat och såg mycket snyggt ut. Mannen såg mycket bra ut. NS påminde sig att det var något anmärkningsvärt med ”knuffarens” ansikte. Möjligen ett stort ärr eller brännskada på ena kinden. NS kände sig lite rädd för sin egen säkerhet.

Fall 5: Förhör med HB EKO-roteln den 28 januari 1987.

Uppgiftslämnare: HB

HB uppgav att han åkte med rulltrappan från Sergels torg, norra uppgången från perrongen. Nere på perrongen där bland andra linje 13 passerar uppmärksammade han två män som stod vid en pelare cirka 10-15 meter från rulltrappan.

De två männen stod och spanade mot norra uppgången. Den ene var svensk och den andre arab. De förde ”någon slags strategisk diskussion”. Från norra uppgången kom då två araber och sammanstrålade med de båda som stod vid pelaren. De verkade väldigt ”frustrerade, stressade”, ”de var väl beslutna att göra någonting”. HB uppfattade att någon sa att ”nu står han där borta på södra perrongen” och ”han har kommit ner”.

Sedan delade de upp sig två och två. De gestikulerade som att ”du gör det och du det”. Någon nämnde ”Akalla” och någon en adress i stan, dock inget gatunamn. Det verkade ungefär som ”vi ses där”.

Signalement: Svensk: Cirka. 35 år, ca 180 lång, kraftig kroppsbyggnad, grovhuggen ansiktsform, lite säckig hållning, muskulös, möjligen skägg eller mustasch, en halsduk dolde delvis hakan. Mannen var iklädd brun jacka och svarta byxor, stövlar typ jodpurs, mörka.

Signalement: Arab 1, som stod tillsammans med svensken: Han hade kort, lockigt, mörkt hår, var nästan 170 cm lång, iklädd skinnjacka med textilärmar, grå / svart. Byxor i samma mönster, grå. Alla tre araberna såg bra ut, var välvårdade och pratade bra svenska. De var smärta och såg vältränade ut.

(slut förhör)

Trots dessa vittnesmål med flera avskrevs dödsfallet som en olycka. Men nog föreligger det tillräckligt med tecken på att Carl Algernon kan ha blivit knuffad ner på spåret. Visste Carl Fredrik Algernon för mycket om mordet på Olof Palme? Carl Algernon hade tidigare varit högste chef för viktiga avdelningar inom den hemliga polisen och var nu den ende som hade insikt i Bofors internationella vapenaffärer. Det uppges att den förre krigsmaterielinspektören kände till att Bofors 1983 smugglade en luftvärnskanon till Oman.

-En minnesanteckning om kanonen påträffades i Algernons portfölj samma dag som han dog i Stockholms tunnelbana, förklarade Boforsåklagaren Folke Ljungwall. Den förefaller visa att han i förväg kände till smuglingen.

Ett stort frågetecken kvarstår alltså: blev Carl Fredrik Algernon mördad för sin kännedom om Boforshärvans innebörd? Och varför tog det nästan ett helt år för polisen att leta igenom hans portfölj

Vad fanns i Algenons portfölj?

för att få vetskap om det nu publicerade dokumentet?

Familjen, släkt och nära vänner till Carl Fredrik Algernon utesluter att han kan ha begått självmord. Ryktesfloran har fortsatt och det har bland annat avslöjats att ett viktigt videoband i utredningen kring Algernons död försvunnit. Polisen utredde enligt egen uppgift dödsfallet mycket noga och utförde bland annat en rekonstruktion som också filmades. Kommissarie Lennart Silverbark fick vid ett tillfälle låna bandet för att kopiera det.

-Jag använde det när jag undervisade på Polishögskolan, berättade han i *Aftonbladet* den 14 augusti -97.

Kort därpå hade Silverbark inbrott hemma i lägenheten. Det enda tjuvarna stal var bandet om Algernons död!

-Det var väldigt mystiskt, fortsatte han. Det försvann bara en liten summa pengar och då slog det mig att det egentligen var bandet de sökte efter.

Göran Algernon, son till den avlidne, har också råkat ut för konstigheter. Bland annat har han berättat om att en okänd man ringt honom och sagt:

-Det hela är Palmes fel!

Offrets hustru Margareta Algernon hade flera gånger, bland annat dagen efter det tragiska dödsfallet, fått liknande telefonsamtal. En okänd med utländsk brytning hade då upprepat:

-Det var Palmes fel att det har hänt.

I mitten av september 1987 hade hon därutöver blivit kontaktad av Cats Falcks (se sid 336) mamma som berättat att Cats när hon försvann varit i färd med att avsluta en undersökning rörande vapenhandel och dataaffärer.

CLAES-ULRIK & KRISTINA WINBERG

Kl 17.02 den 31 maj 1989 trafikdöddades förre SAF-chefen (ang position, se Stay Behind sid 491) och högste Boforsdirektören Claes-Ulrik Winberg och hans fru Kristina på riksväg 53 vid Rytterne mellan Västerås och Eskilstuna. Sommaren 1987 hade han åtalats tillsammans med tre andra före detta Boforschefer för smuggel- och mutaffärerna från Bofors till sydostasiatiska länder (se sid 308) och den 4 september 1989 skulle den rättegång starta där han borde ha blivit den främste huvudpersonen.

Vägen vid olycksplatsen var bred och jämn, sikten fri och obehindrad på en lång raksträcka. Claes-Ulrik Winberg hade

En vanlig bilolycka eller dubbelmord?

Statskupp i Slowmotion

slitits ur sitt säkerhetsbälte, ut genom vindrutan och hamnat 20 meter in i en lövdunge i skogen. Den officiella förklaringen var att Winbergs bil börjat sladda vid ett vägarbete med nylagd, våt asfalt och kolliderat med en mötande van. Fordonen forslades snabbt bort och när journalisten J-O Sundberg kom till platsen kommenterade Västeråspolisens:

-Makarna Winberg har förts till Uppsala för att obduceras (?). Det kommer att dröja 4-5 månader (?) innan vi får resultatet.

-Bilvraket är övertäckt och kommer inte att visas förrän alla utredningar är klara, kommenterade man på Volvos anläggning i Tunbytorp. Fler utredningar än polisens pågår. Vilka vill vi inte säga.

Då man kan anse att Claes-Ulrik Winbergs vittnesmål inför den då stundande vapenrättegången var mycket betydelsefull förefaller det underligt att Boforsutredningen inte krävde en noggrannare polisundersökning av denna trafikolycka.

-Nu är alla Boforsaffärens nyckelpersoner döda, suckade den tidigare vapeningenjören Ingvar Bratt, som var den som först av alla avslöjade Bofors ljusskygga affärer. Det som är mest illa är att vi inte får veta i vilken grad regeringsledamöter varit inblandade i smuglingsaffären.

-Winberg var den Boforschef som kunde ha berättat om politikerns och höga tjänstemäns inblandning i Boforsvärnan, instämde Henrik Westander, vapenexportforskare på Svenska Freds. Men nu är det för sent.

HILDING EEK

Många som har vetat något om Bofors vapenaffärer har dött i olyckor, begått självmord eller mördats. De största frågetecknen kring smuggelaffärerna kvarstår, eftersom de flesta av nyckelpersonerna inte finns bland oss längre. En av dem var Hilding Eek, 73, professor och vice ordförande i Sipri.

Hilding Eek hade länge kartlagt de svenska vapenaffärerna när han försvann från sin sommarstuga i Sörmland den 19 augusti 1983, dagen efter att han kommit hem från USA. En intensiv skullgång genomfördes i området, men utan resultat. Först tre månader senare, den 20 november, hittades han död på en öppen plätt i skogen i samma område som tidigare genomfördes.

Han låg då med huvudet i en bäckfåra - utan skor och med

Claes-Ulrik Winberg

Henrik Westander

Hilding Eek

bar överkropp. Trots att han ska ha legat utomhus i drygt 90 dagar var kroppen i det närmaste intakt, vilket synes svårförklarad eftersom han försvann under den varma sensommartiden. I normala fall angrips en död kropp av rovdjur och insekter.

-I det fallet, precis som med Cats Falck-fallet, har handlingar försvunnit, förklarade hovrättsrådet Brita Sundberg-Weitman i *Aftonbladet den 13 maj 1988*. Jag vet att Cats Falck höll på att utreda export av krigsmateriel från Sverige när hon försvann i november 1984.

STEGMORDET

Det hela började den 23 november 1986 när ett makabert fynd gjordes i skogen norr om Hudiksvall, närmare bestämt två kilometer norr om det lilla samhället Steg. Resterna av en uppbränd kropp hittades på en liten övergiven skogsväg strax väster om E4-an. Offret hade blivit avrättad med ett nackskott, varefter gärningsmannen hållt bensin över liket, tänt på och förvandlat mordoffret till en askhög. Kroppen var fullständigt förkolnad och omöjlig att identifiera.

Polismästare Erik Nilsson och hans mannar fick hjälp av Rikskriminalen med att lösa mordgåtan.

-Allting i det här fallet är faktiskt egendomligt, sa han i *Lokaltidningen den 25 november -86*.

Det verkade också länge som om fallet aldrig skulle komma att lösas. Det enda man hade att gå efter var några benbitar, gamla lösgommar, en glasögonskalm och ett förkolnat hörselskydd, som offret av någon märklig anledning burit när han brändes.

Vissa källor avslöjade att det kunde finnas kopplingar mellan mordet och Aktionsgruppen Arla Gryning, misstänkt backupgrupp i Palmemordet.

-En man vid namn Ture Utriainen var med i en sån där Magnumklubb. I den gruppen ingick även Raimo Rääsinen, berättade en bekant. Det här var väldigt hårda grabbar och Rääsinen var lite av en hövding i Östersunds finska koloni.

På morddagen hade Raimo Rääsinen bett sin ”vän” Eino Hiltonen om hjälp att skjuta in ett nytt vapen. Hiltonen bodde nära ett militärt övningsområde utanför Östersund och ställde gärna upp. På så sätt lyckades Rääsinen lura med honom till en skjutbana några kilometer från dennes stuga utanför Bringåsen.

Medan Eino Hiltonen, iförd hörselskydd, höll på att skjuta in geväret, smög Raimo Rääsinen upp bakifrån och satte en finkalibrig revolver i nacken på honom. Sekunden senare föll Hiltonen till marken, skjutet genom huvudet. Men trots att skottet passerat rakt genom skallen och kommit ut i höjd med näsroten, var Hiltonen fortfarande vid liv. Raimo Rääsinen tvingades därför slå ihjäl honom med en bräda som låg i det lilla skyttebåset.

Nu sveptes det blodiga liket in i en platsäck och placerades i bagageluckan på Hiltonens egen bil. Därefter körde mördaren direkt till Sundsvall. Med i bilen fanns

även offrets hund, en finsk spets. Raimo Rääsinen hade innan mordet lyckats lösa ut ett körkort i Eino Hiltonens namn, men med foto på sig själv, och tog nu ut 80 000 kr med hjälp av det falska körkortet. Av någon anledning fortsatte han sedan söderut mot Hudiksvall. Strax norr om det lilla samhället Steg svängde han in på en oansenlig grusväg för att göra sig av med kroppen. Efter att ha dumpat kroppen på marken, lade han reservdäcket ovanpå bröstkorgen och dränkte allt med bensin från reservdunken. En tänd tändsticka förvandlade högen till ett inferno och det brinnande gummidäcket gjorde att elden höll i sig ända tills kroppen var förvandlad till en oidentifierbar askhög. Brinnande bildäck är en mycket beprövad metod av dödspatrullerna i bland annat Sydafrika.

Fotot som fällde

Efter den bisarra kremeringen fortsatte Raimo Rääsinen till Hudiksvall, där han parkerade bilen vid järnvägsstationen och tog tåget hem till Östersund i tron att det skulle vara omöjligt att spåra honom. Men ödets märkliga nycker skulle komma att dra åt snaran om hans hals.

Tack vare fälgen som låg kvar på kroppen, lyckade mordutredarna utröna att mördarens/offrets bil var en Datsun av äldre modell. En sökning påbörjades och snart hittades en övergiven blå Datsun i centrala Hudiksvall. Inuti fanns blodspår och hundhår. Med hjälp av bilregistret identifierades offret som Eino Hiltonen.

Innan dess gjordes dock ett genombrott i utredningen. Andra utredare var också lösningen på spåret. Det enda av offret som varit helt intakt var fötterna. Hiltonen hade tidigare sökt sjukpension och då genomgått en helkroppsröntgen på Riksförsäkringsverket i Nynäshamn. Röntgenbilden visade att det fanns en unik utväxt på Hiltonens fötter, identisk med den på offrets.

Men inte nog med det. Vid ungefär samma tid fick *Östersundstidningen* nys om att det rörde sig om just Eino Hiltonen. Mordfallet hade varit väldigt omskrivet och man begärde därför fram ett foto från körkortsregistret. Men bilden som publicerades den 20 januari -87 var, tro det eller ej, från det falska körkortet och alltså ett foto på mördaren själv!

Så genom några fantastiska tillfälligheter lyckades man gripa den 42-årige Raimo Rääsinen i Brunflo. Rääsinen var tidigare känd för polisen, bland annat som spritlangare.

Vid den efterföljande rättegången kom det fram att de båda männen kände varandra sedan tidigare och bland annat hade sitt stora vapenintresse gemensamt. Raimo Rääsinen hade skött Hiltonens deklaration, vilket gett honom stor inblick i dennes ekonomiska status. Mordmotivet uppgavs också vara pengar.

Rääsinen fick livstid för mordet. Men handlade fallet bara om girighet och pengar -

eller finns det en koppling till långt allvarigare saker? Om det stämmer att både Raimo Rääsinen och Eino Hiltonen ingick i Magnumklubben (se sid 222) alternativt Aktionsgrupp Arla Gryning (se sid 723) som påstås ha deltagit som backuptrupp i Palmemordet, torde det finnas en möjlighet att Eino Hiltonen kanske tystats av andra orsaker.

SVANTE ODÉN

På kvällen den 30 juli gick professor Svante Odén, 62, från Uppsala, ut från hamnen i Grisslehamn med sin fiskekutter. Det var en stilla och varm sommarafton. Odén arbetade med ett avancerat forskningsprojekt som förutspåddes att revolutionera jakten på både konventionella ubåtar och minifarkoster. Enligt uppgift hade både amerikanska och ryska militära myndigheter visat stort intresse.

Professor Svante Odén

Två dagar senare hittades hans båt drivande norr om Grundkallens fyr i Ålands hav. Professor Svante Odéns försvinnande utlöste febril aktivitet hos polisen, sjöbevakningen och kustbevakningen. Sjöräddningsfartyget M/S Wallenberg beordrades ut för att bärga båten och ta in den till hamn. Vid bärgningen ”råkade M/S Wallenberg dock köra in i fiskekuttern så att den sjönk”. När den senare bärgades saknades den viktiga forskningsutrustningen!

Den efterföljande polisutredningen var så känslig att spaningsledningen beslöt att hemligstämpla den.

Den försvunne professorn arbetade vid lantbruksuniversitetet Ultuna i Uppsala och var en av landets främsta experter inom flera skilda områden, bland annat förvaring av utbränt svenskt kärnbränsle. Han hade även tillsammans med professor Bengt von Hofsten utvecklat en ny metod för att bestämma fingeravtryck, den så kallade ninhydrinmetoden.

STACK SIG SJÄLV 15 GÅNGER

Torsdagen den 26 februari 1981 klockan 19.51 beordrades två lokala polismän till Strandvägen i Norrtälje med anledning av ett inträffat dödsfall. Den gula trävillan på Strandvägen 22 var belägen vid en stor vik. Här sammanträffade man med polismännen Tommy Klaar, B Johansson och Stefan Birking från Länsstrafikgruppen LTG i Solna. Vid ankomsten konstaterades att det låg en död person i 50-årsåldern vid ett uthus.

Mannen, som var 190 centimeter lång, låg på rygg med underbenen vikta bakåt vid sidan av låren. Hans kläder på överkroppen var öppna och bröstet delvis blottat. Blod hade flutit från ett tiotal knivhugg på vänster sida av bröstet och snön runt liket

hade färgats röd. Av storleken att döma kunde skadorna ha uppkommit genom stick med till exempel en morakniv. Vid mannens vänstra sida fanns en knivslida nerstucken i snön, men kniven återfanns först när den avlidne skulle transporteras till bårhuset och då under kroppen.

Det visade sig snart att mannen i snön var en kollega, polisinspektör Gustaf Trysberg, allmänt kallad Gösta. Gösta Trysberg var inte vem som helst i det här sammanhanget, utan tjänstgjorde som vakthavande chef på den skandalomsusade Norrmalmsstationen (se sid 416) i centrala Stockholm.

Polisinspektör Gösta Trysberg hade arbetat som polis i många år och var känd för att vara vänlig, omtänksam och mycket pliktrogen.

-Han var en principfast och hedervärd man, kommenterade kollegan kommissarie Gösta Söderström.

Men vad har det här fallet med Palmemordet att göra? Ingenting kan tyckas. Men faktum är att Trysbergs efterträdare på Norrmalmsstationen var ingen mindre än Bo Asplund, polismannen som skålat i champagne för Palmes död i telefon (se sid 422) och som tio dagar före attentatet skrikat ut sin ilska och sitt hat mot statsministern (se sid 423).

Det sista halvåret hade Trysberg varit oerhört oroad över den högerextrema utbredning som rådde på Norrmalms polisstation och hade försökt åstadkomma en förändring. Detta resulterade i att han blivit både mobbad och utfryst, vilket ledde till att Trysberg kände sig mycket orolig och deprimerad. Han var rädd för att vara avlyssnad och förföljd och enligt hustrun insisterade han de sista månaderna på att paret alltid skulle viska till varandra. Två dagar innan han dog konfiskerades hans tjänstevapen utan känd anledning.

Vid kl 18.30 den 26 februari hade han gått ut till brevlådan för att hämta posten, men aldrig kommit tillbaka. Hustrun som nyligen hade brutit foten, ropade ut i mörkret för att se vad som hade hänt men fick inget svar. Efter ett tag blev hon mycket orolig och ringde sin syster, som kastade på sig en jacka och kom till platsen i taxi. Där hittade hon tillsammans med taxichauffören sin avlidne svåger i snön.

Kommissarie Gösta Söderström, kollega och vän till Trysberg, berättade att det direkt efter dödsfallet spreds ett bisarrt rykte på polisstationen om att denne skulle ha tagit livet av sig genom att hugga sig själv i huvudet med en yxa - ett flertal gånger.

Enligt en doktor Forsberg, som konstaterade dödsfallet, kunde döden dock märkligt nog inte vara förorsakad av de sår som fanns på kroppen. Vid en noggrannare undersökning på bårhuset i Norrtälje kunde också konstateras att såren var mycket ytliga och att några andra skador inte syntes finnas annat än ett litet sår över höger öga.

Nu fortsätter märkligheterna i detta fall. När biträdande överläkare Jovan Rajs vid

Gustaf Trysberg

TENS RÄTTLÄKARSTATION
STOCKHOLM

Adress: Box 1352

171 26 SOLNA

D:nr F 639/81

JR/AE

Med stöd av vad sålunda framkommit får jag härmed
avgiva följande

U T L Ä T A N D E:

- att den döda kroppen efter Gustav Ragnar Trysberg företett
dels 15 stycken sårskador i hjärtrakten som alla fort-
satte i form av en kanal uppifrån nedåt, bakåt och mot
kroppens medellinje,
dels mellan revben in i hjärtat och vänster lunga, och
dels genom bukväggen in i bukhålan och magsäcken,
dels blodutådring i hjärtsäcken och vänster lungsäck,
dels hjärtförstoring,
dels bleka, blodfattiga organ,
dels krosskador på höger sida av pannan samt på näsryggen;
- att Trysberg avlidit till följd av hjärt- och lungskadorna
med blodutådring i hjärtsäcken och vänster lungsäck;
- att dessa orsakats av spetsigt och skarpt föremål närmast
kniv; samt
- att intet motsäger antagandet att Trysberg själv berövat
sig livet; samt
- att krosskadorna i pannan och på näsryggen orsakats av
trubbigt våld, med all sannolikhet efter knivskadorna,
vilket härmed intygas.

Solna 1981 03 17

Johan Rajs
bitr överläkare

Polisinspektör Gösta Trysbergs obduktionsprotokoll - självmord!

Rättsläkarstationen, samme Rajs som deltog i Palmeobduktionen (se sid 242) och som varit inkopplad på några av de mest omskrivna rättsfallen i Sverige, som sprängningen av åklagare Sigurd Denckers villa i Nacka (se sid 300) och styckmordet på Catrin da Costa, skrev ut obduktionsprotokollet den 3 mars drog denne en helt annan slutsats än tidigare nämnde doktor Forsberg. Nu beskrevs dödsorsaken som en följd av "blödning i hjärtsäcken och vänster lungsäck i sin tur orsakad av multipla knivskador i hjärntrakten".

Jovan Rajs

I obduktionsappren kan utläsas att knivskadorna inte alls var ytliga som tidigare konstaterats, men istället direkt dödande. Och på höger sida av pannan fanns ett fyra centimeter stort sår. Näsan var också bruten och sårig. Vidare var sårskadorna nu 15 stycken, alla lokaliserade inom ett triangelformat område. Åtta av dessa knivstick fortsatte genom bukväggen in i bukhålan och två hade sedan penetrerat hjärtat.

Biträdande överläkare Jovan Rajs avslutade undersökningen med texten (se sid 355):

"Med stöd av vad som sålunda har framkommit får jag härmed avgiva ... att intet motsäger antagandet att Trysberg själv berövat sig livet (?) samt att krosskadorna i pannan och på näsryggen orsakats av trubbigt våld, med all sannolikhet efter (?) knivskadorna".

Tilläggs bör att Rajs utlåtande först skrevs ut den 17 mars, tolv dagar efter den första undersökningen på Rättsläkarstationen. I vanliga fall är mordet på en poliskollega något som får hela kåren att göra allt för att lösa fallet. Men här avskrevs fallet utan vidare utredning som suicidium - självmord!

Två dagar efter obduktionen skrev kriminalinspektör Lennart Lundin en promemoria i samband med fallet. Av någon anledning hade man hört Fonus personal som transporterat Trysberg till bårhuset i Norrtälje och sedan vidare till Rättsläkarstationen i Solna. Anledningen var frågetecken kring ansiktsskadorna på den avlidne. Personalen intygade dock att de inte kunde erinra sig ha sett några av de skador som rättsläkaren just hade konstaterat.

Vissa släktingar är övertygade om att Trysberg mördades. Faktum kvarstår än idag - vem kan hugga sig själv med en kniv femton gånger. Det är enligt tillfrågade läkare en medicinsk omöjlighet. Vidare - hur kom det sig att de första poliserna på plats i Norrtälje kom från Länstrafikgruppen i Solna? Fanns det tecken på kamp i snön? Hur kunde doktor Forsberg konstatera att knivsticken endast var ytliga och inte hade med dödsfallet att göra, när Jovan Rajs efterföljande obduktion klart påvisade att åtta av sticken var

Vapnet - en Morakniv

mycket djupa, varav två rakt i hjärtat? Om inte knivsticken var dödliga, vad dog Gösta Trysberg då av? Fick Trysberg ett batongslag i ansiktet? Efter knivsticken? I så fall av vem? Var knivsticken bara där för att maskera den verkliga dödsorsaken? Tillfogades de verkligen djupa sticken först efter dödsfallet, på bårhuset eller Rättsläkarstationen? Och det märkligaste av allt - hur kunde det hela avskrivas som självmord? Det är en fråga som kvarstår än idag.

-Preskriptionstiden på mord är 25 år, så det finns fortfarande möjlighet att försöka få klarhet i detta fall, konstaterar kommissarie Gösta Söderström.

SJÄLVMORD UTAN FINGERAVTRYCK

Vi fortsätter med att titta på ytterligare ett så kallat självmord kopplat till Palmemordet. I *Svenska Dagbladet* den 27 februari -95 finns fallet beskrivet. Enligt ett 48-årigt vittne slängdes revolvern Olof Palme sköts med i Albysjön söder om Stockholm av en jugoslavisk torped och livvakt vid namn Danilo. Detta påstod 48-åringen skedde i hans närvaro cirka två månader efter mordet.

Danilo kunde dock aldrig höras om sin inblandning. I maj 1992 hittades han sittande död på en stol i källaren till en restaurang på Kungsholmen i Stockholm. En kula hade gått in genom höger tinning snett nedifrån. På golvet låg en revolver med en enda hylsa i. Tidigare på kvällen hade Danilo varit på restaurangen tillsammans med en man och en kvinna. Sällskapet bröt upp efter några timmar, men den 40-årige livvakten återvände kl 02.30 och bad att få låna telefonen. En dryg kvart senare fann ägaren honom död på kontoret i källaren. Självmord enligt polisens utredning, mord sa mannens bekanta.

Vid den tekniska undersökningen kom man fram till att det mesta tydde på att 40-åringen åsamkat sig skadorna själv. Detta trots att polisens tekniker hittat tecken på att ytterligare två personer uppehållit sig i rummet vid tiden för dödsskottet - och att revolvern han skjutits med var helt rent från fingeravtryck. Man brydde sig inte ens om att undersöka vem revolvern tillhörde.

Ett rykte i den undre världen gjorde gällande att Danilo under en längre tid spelat rysk roulette med en bekant. Var det denna makabra hobby som ändade hans liv - eller rör det sig om ännu ett mystiskt lik i Palmemordets kölvatten?

Tre män som figurerar i Palmeutredningen har mördats. Samtidigt har flera tipsare och förhörda personer begått självmord, dött i överdoser, omkommit i olyckor eller dött på andra sätt. Enligt *Aftonbladet* den 16 januari -95 har flera hundra personer (!) som lämnat tips eller varit aktuella för förhör dött. Två personer som har varit direkt misstänkta för Palmemordet eller för delaktighet i dådet har också dött. Bland de över 100 000 namn som figurerar i utredningen ökar andelen döda för varje månad. Två personer som polisen velat förhöra har mördats.

Det ena fallet gäller en 24-årig man som tillhörde besökarna på spelklubben Oxen. Polisen hittade vid beslag, hemma hos 24-åringen och hans bror, stora mängder ammunition till bland annat kaliber .357-revolverar. Utredarna planerade ett förhör med 24-åringen någon månad efter att Christer Pettersson hade gripits. Strax före klockan 23.00 den 15 februari 1989 hörde en granne emellertid skottlossning från en av lägenheterna nederst i huset på Regeringsgatan 70 (se sid 465?). Två män, 24-åringen och en två år äldre bekant hade skjutits och fått halsarna avskurna. Vidare hade en kvinna skjutits, misshandlats svårt med ett järnrör och lämnats som varande död. Kvinnan visade svaga livstecken och fördes i ilfart till Sabbatsbergs sjukhus.

-Vi tror att det kan vara en narkotikauppgörelse, sa kriminalkommissarie Göte Brandt till pressen. Det finns tecken som tyder på att lägenheten är genomsökt. Det var mycket stökigt och lägenheten ger ett påvert intryck.

Ytterligare en person i kretsen kring spelklubben Oxen har mördats, enligt spaningsledaren Hans Ölvebro. Spelklubben Oxens huvudägare, den 64-årig Sigge Cedergren, dog därefter i cancer i november 1988. En annan som också visste en hel del om kretsen kring Oxen dog av en överdos ett år efter Palmemordet.

-I början tog vi in uppgifter om alla självmord, och där har vi inte hittat något som vi säkert kan påstå skulle kunna vara något annat än normalt, förklarade Hans Ölvebro i *Aftonbladet* den 26 februari -95. Sedan finns det folk som blivit utpekade eller tipsat i utredningen som dött. Ofta tar det en tid innan vi tar kontakt med dem som hör av sig.

Hur många människor rör det sig om, frågade reportern.

-Det är många. Men merparten av dem som lämnar tips är ofta i pensionsåldern.

Har ni aldrig blivit misstänksamma i några av dessa dödsfall?

-Det finns fall som vi har utrett ordentligt. Det handlar om ett tiotal personer, både tipslämnare och utpekade. Problemet med dem är ju att man inte kan göra fullständigt kontroller efter som man inte kan prata med personerna.

Har några av vittnena mördats?

-Jo, inom de kriminella kretsarna. Det är kanske fem

Hans Ölvebro

Tor Erling Staff

Odd Engström

personer totalt, men vi har inte hittat några oegentligheter där heller.

Här är en lista på ytterligare fall som har ifrågasatts av seriösa undersökare. Observera att författaren inte är insatt i fallen, men väljer att nämna dem ändå:

* Måndagen den 16 januari -95 skrev *Aftonbladet* om en 32-årig norsk narkoman som kommit över en intressant bandinspelning angående Palmemordet. På bandet hördes några knarklangare samtala:

-Jag vet vem som mördade Palme, sa den ene.

Norrmannen lämnade över bandet till den norske stjärnadvokaten Tor Erling Staff och när Palmegruppen fick nys om kassetten skickade chefsåklagare Anders Helin en förfrågan och undrade om den svenska polisen fick ta del av innehållet. Men advokaten nobbade. 32-åringen hade nämligen hittats död med en giftspruta i halsen.

* Den 7 februari 1986 hittades rättschefen i statsrådsberedningen Jan Forsström död i sin ungarlägenhet i Kista. Det påstås att det rådde irritation och en del motsättningar mellan honom och Palme, delvis på grund av att Jan Forsström som rättschef upplyst Palme att han gett sig in på ekonomiska olagligheter i samband med den beryktade Harvardaffären. Jan Forsström låg död i sin säng. Annan förklaring än att han dött av hjärtinfarkt gavs inte.

Utöver de här nämnda talas bland forskare i Palmedramat om många andra som tros ha mist sina liv för att de visste för mycket. Bland andra nämns förre justitieminister Ove Rainer, död den 28 januari 1987, vilken skulle vetat om Olof Palmes påstått olagliga Boforspengar i utlandet, social- och polisläkaren Nils Bejerot (se sid 277), socialdemokraten Hans Haste (se sid 688) samt regeringsledamoten Odd Engström.

INGVAR HEIMER

Till sist kommer ett tragiskt dödsfall av en privatspanande vän: Ingvar Heimer, 57, en av de mest energiska privatspanarna i den krets som tidigare leddes av den också avlidne Fritz G Pettersson i Enskede. Ingvar Heimer påträffades livlös på Vårbergs Tunnelbanestation i södra Stockholm den 27 januari 2000.

Ambulansföraren Monika Karlsson skrev i sin rapport:

-Mannen låg på perrongen i framstupa sidoläge med en väska under huvudet. I en ring runt honom stod det fullt med människor. Jag frågade människorna i närheten vad som hänt, men fick ingen kontakt och koncentrerade mig i stället på att fortast möjligt få iväg mannen till sjukhus. Någon misstanke om att mannen slagits ned av annan uppstod ej varför det inte var aktuellt att underrätta polis.

Nils Bejerot

Fritz G Pettersson

Ambulansen forslade Ingvar Heimer till Huddinge sjukhus där man gjorde bedömningen att han inte var så allvarligt skadad. Trots att den halvt medvetlös Ingvar Heimer hade märken som kunde ha uppkommit av slag i bakhuvudet, båda tinningarna och i pannan uppstod ingen misstanke om att det kunde röra sig om misshandel. Efter röntgen förvärrades hans tillstånd emellertid och man beslöt att transportera honom till Karolinska sjukhuset, en till synes konstig åtgärd då Huddinge sjukhus är både större och bättre utrustat. Vid en efterföljande operation konstaterades allvarliga blodproppar i lungpulsåderna och Ingvar Heimer avled på NIVA den 9 februari 2000.

-Efter att ha tagit del av utredningsanteckningarna måste jag tyvärr konstatera att dessa inte alls står i överensstämmelse med Regeringsformens bestämmelser i 1 kap 9 § om myndigheters verksamhet, kommenterade före poliskommissarie Gösta Söderström (se sid 178) upprört. Var dödssättet verkligen ett olycksfall eller rör det sig om mord alternativt grov misshandel med dödlig utgång på grund av våldsamma slag mot huvudet med ett hårt tillhygge? Detta måste till varje pris undersökas!

Obduktionen var ännu efter fem månader "ej expedierad". Först den 30 augusti år 2000 lämnade avdelningsläkare Christina Lundberg på Rättsmedicinalverket i Stockholm ut ett protokoll. Under väntetiden har man hänvisat till läkarbrist samt dröjsmål med analyserna från laboratoriet.

-Således har Rättsmedicinalverket, i likhet med den synnerligen bristfälliga polisutredningen, utan minsta tvekan konstaterat att Heimers död kort och gott orsakades genom ett självförvållat olycksfall, suckade Gösta Söderström. Varför kan inte de dödliga skadorna ha uppkommit genom ett våldsamt slag i skallen med något tillhygge eller genom en våldsam knuff bakifrån följt av ett okontrollerat fall nerför trappan?

-Det finns således enligt polismyndighet och Rättsmedicinalverket ingen som helst koppling till den dödes alltmer tilltagande och seriösa kritik av den undermåliga utredningen av mordet på Olof Palme, vilket är något jag själv givetvis inte kan utsluta.

Ingvar Heimer

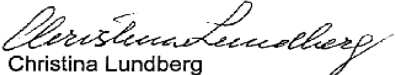
Med stöd av våd som har framkommit i de tillgängliga handlingarna, vid obduktionen och vid den mikroskopiska undersökningen avger jag följande

UTLÅTANDE

- att den döda kroppen efter Gunnar Ingvar Heimer, 420409-4397 har företett tecken till trubbigt våld mot huvudet med bl.a. brott i skalltaget, hjärnskador och blödningar i anslutning till hjärnhinnorna samt hjärnsvullnad;
- att vid obduktionen och/eller den mikroskopiska undersökningen har dessutom påvisats
  - dels blodproppsvandring till den högra lungan med färsk infarkt i hela den högra underloben,
  - dels låggradig generell åderförkalkning,
  - dels hjärtförstoring med rund hjärtform och låggradig kranskärlsförkalkning, samt måttlig diffus bindvävs- och fettvävsinlagring i hjärtmuskulaturen,
  - dels låggradig bindvävsinlagring i levern och tämligen uttalad leverförfettning,
  - dels tecken till blodbrist med bleka inre organ,
  - dels tecken till cirkulatorisk svikt med vätskefyllda lungor och blodstockning i de inre organen,
  - dels en liten godartad härd i sköldkörteln;
- att fynden och omständigheterna är helt förenliga med att döden har orsakats av skullskadorna;
- att fynden är helt förenliga med att de har uppkommit på det sätt och vid den tid som har beskrivits i utredningshandlingarna;
- att fynden och omständigheterna är helt förenliga med att döden har orsakats av en olyckshändelse;

vilket härmed intygas.

Stockholm 2000-08-30

Christina Lundberg
avdelningsläkare

Postadress
Rättssmedicinska avdelningen
Box 1352
S171 26 Söina

Besöksadress
Retziusväg 5
Karolinska institutet

Telefon
08-54 54 21 00

Telefax
08-32 56 27

Postgiro:
445 59 06-0

Efter ett halvår lämnade Rättssmedicinalverket ut obduktionsprotokollet: Olycksfall

*Even if you are a minority of
one, the truth is still the truth.*

Mahatma Gandhi

PERSONER SOM VISSTE

Trots att det från officiellt håll har förnekats fanns det en allvarlig hotbild mot Olof Palme (se sid 383). Säpo varnades bevisligen minst två gånger strax innan mordet. Dels av en legosoldat som fått erbjudande av en CIA-agent att mörda Olof Palme - dels av en 47-årig högerextremist som åtta dagar före mordet överlämnade ett varningsbrev till regeringskansliet. Trots det undanhölls Palme information om hoten och lämnades istället utan livvakt.

En tidigare militär underrättelseman har berättat om förberedelser till en statskupp, något som bekräftats av sossarnas presschef Leif Gustafsson. Som om inte det räcker presenteras här en av rikskriminalens tidigare medarbetare som i SVTs *Striptease* trätt fram och avslöjat att han erbjudits en miljon kronor för att skjuta statsministern.

Erbjudandet kom från en nära medarbetare till - Rikskriminalens chef Tommy Lindström (se sid 529)!

ANDERS LARSSON

Reklamtecknaren Anders Larsson, 47, försökte aldrig dölja sin extrema politiska läggning. Han hade arbetat på den fascistiska organisationen Baltiska Kommittén i Estniska Huset på Wallingatan i Stockholm, men fått sparken efter att ha vänt sig till pressen med avslöjanden om sin arbetsgivare. Det var bland annat i detta hus som polisen undersökt stölder av höghastighetsvapen (se sid 482).

Innan dess hade Larsson varit sekreterare i Demokratisk Allians åren 1974-78 och suttit som invald i WACLs (se sid 379) internationella styrelse tillsammans med den kände nazisten Arvo Horm och poliskommissarie Åke Ek (se sid 380). Tillsammans hade trion

Arvo Horm

Larsson, Ek och Horm bland annat medverkat vid WACLs konferens 1978. Bland övriga deltagare fanns den italienska fascistledaren Giorgio Almirante, holländaren de Beukelaar som ledde en grupp samarbetsmän med nazisterna från kriget och den amerikanske rasbiologen Roger Pearson (se sid 489).

Anders Larsson hade inte bara breda kontakter i nationella och exilbaltiska kretsar, utan även med bland andra Luis Antunes, den sydafrikastödda Unitagerillans representant i Sverige och tillika styrelsemedlem i WACL. Vid tiden för statsministermordet verkade Anders Larsson vid Estniska Nationalrådet.

Bekanta till Larsson har berättat att han någon månad före mordet varit mycket upprymd inför att ”det största i hans liv” snart skulle inträffa. Vid samma tillfälle yttrade han enligt *Aftonbladet den 24 maj -87*:

-Palme ska bort till varje pris!

Därefter skulle han ha mildrat det hela med:

-Helst ska han få en FN-tjänst.

Vid den här tiden finns fler indicier som tyder på att han kan ha haft kunskap om vad som skulle komma att hända. Tolv dagar före mordet följde Larsson till exempel efter Olof Palme då denne deltog vid en minneshögtid över Alva Myrdal i Storkyrkan. Han kommenterade då det bristande personskyddet. Vid tillfället var Larsson i sällskap med en annan högerextremist, en vårdare vid Kronobergshäktet i Stockholm.

Enligt egen uppgift deltog Larsson även vid ett möte den 18 februari, endast tio dagar innan Olof Palme mördades, något som togs upp av radioprogrammet *Kanalen*. Bland mötesdeltagarna ska enligt programmet ha varit kommandörkapten Hans von Hofsten (se sid 389) som farit land och rike runt och varnat för hotet från öst, EAPs Michael Ericsson och Jean Devalier, den CIA-anställda Charles Morgan från företaget ITT samt flera högerextremister och poliser.

Mötesbeslutet var kort och koncist - att till varje pris stoppa Olof Palmes förestående resa till Sovjet. Ett av syftena med resan var nämligen att normalisera förbindelserna mellan Sverige och Sovjet, vilket kunde leda till ett dämpande av den ubåtshysteri som förekommit under första hälften av 1980-talet (se sid 385). På Sheratons brevpapper hade Anders Larsson skrivit:

”Olof Palme kommer snart att brinna i helvetet!

Anders Larsson

Åtta dagar före mordet lämnade Anders Larsson så oväntat in varningsbrev till Sten Andersson på Utrikesdepartementet och till Olof Palme på Rosenbad. I kuverten låg klipp ur en jubileumsbok från Ystads Allehanda med rubriken "Doktor Olof Palme död". Rubriken syftade på en avlägsen släkting till Palme, som hade stupat i Finland 1918. Anders Larsson hade målat över en del av texten. Kvar blev meddelandet "Olof Palme död".

OLOF PALME
Personligt
Registreras ej
Till Gunde
Varningsbrevet

Larsson hävdade att han fått nys om att en CIA-avdelning som arbetade genom WACL hade beslutat döda Palme. Informationen hade Larsson fått från en bekant, religionsforskaren och författaren Bo Ragnar Ståhl. Via sitt antikvariat Lyktan, som låg endast ett stenkast från polishuset och tillika Säpos huvudkvarter på Kungsholmen, hade Ståhl vittförgrenade kontakter med högerextrema och patriotiska kretsar. Han satt bland annat med i ledningen för den starkt högerorienterade Nysvenska Rörelsen.

I TV-programmet *Striptease* förklarade Anders Larsson mer utförligt:

Bo Ragnar Ståhl

-Det var någon gång i februari månad 1986, tidigt i februari, så säger Bo Ståhl: Jag har hört från Säpo att de tänker skjuta Palme i samband med Moskvaesan, eller före Moskvaesan. Och jag uppfattade det som att han ville att jag skulle varna på något sätt eller informera. Hade man sådan kunskap måste man göra något. Men så tänkte jag att Palme måste ju ha dubbla livvakter. Och jag menar att jag hade gjort mitt, åtminstone inför Bo Ståhl och mitt eget samvete.

-Då är det viktigt att komma ihåg att jag hade haft kontakt med Olof Palme under hösten. Aktioner där Palme reagerade väldigt positivt som jag uppfattade det, med undertecknade svarsbrev vid tre tillfällen, muntlig telefonkontakt och ett möte i Gamla stan. Så det var inte så konstigt att jag ville varna honom.

Men Anders Larssons varningsbrev nonchalerades på Rosenbad och diariefördes heller inte på Säpo. Inte ens Palmeutredarna brydde sig om att gå vidare på hans uppgifter, som ju pekade in mot Säpo, och varningsbrevet registrerades först den 15 augusti 1987! I stället greps Larsson våren 1986 och förhördes i 48 timmar som misstänkt för delaktighet i mordet på Olof Palme och för eventuellt samröre med den tidigare anhållne "33-åringen" Victor Gunnarsson (se sid 267).

I dag är Anders Larsson, Bo Ragnar Ståhl och Arvo Horm alla döda. Bo Ståhl dog hösten 1989, fortfarande övertygad om att mordet var ett insiderjobb där trådarna gick in i Säpo. Den tidigare nykteristen Larsson som i olika omgångar var fruktansvärt rädd, sägs ha avlidit av alkoholskador hösten 1991 och den åldrige Arvo Horm omkom utanför Ornö i Stockholms skärgård i början av maj 1996.

IVAN (JOVAN) VON BIRCHAN

Högerextremisten Anders Larsson deltog alltså i ett planeringsmöte inför statsministermordet med bland andra CIA-agenten Charles Morgan. Han är inte den ende som tipsade Säpo om denne märklige amerikan. I januari 1986 kom den rysk-jugoslaviske före detta legosoldaten Ivan von Birchan upp till socialborgarrådet Inger Båvnerns kontor i Stockholms stadshus och varnade om att Palme skulle mördas. Von Birchan berättade att en viss Charles Morgan som varit verksam i de amerikanska specialstyrkorna och arbetade för CIA, hade varit i Stockholm och erbjudit honom två miljoner kronor för att mörda Palme.

Ivan von Birchan, född i Jugoslavien 1952 - bofast i Sverige sedan 1976, sa sig ha en minst sagt ovanlig bakgrund. Hans släkt har sedan 840 år tillbaka bestått av yrkesmilitärer och hans morfar hade varit general i ryska tsarens armé. Efter sin militärutbildning flyttade von Birchan 1973 till Egypten för den jugoslaviska underrättelsetjänstens räkning. Samma år hamnade han i Libyen där han blev militärinstruktör och kapten i Khadaffis flygvapen, varefter han tog värvning som legosoldat i Rova i Rhodesia. I tidningen *Proletären nr 22 -88* berättade han följande:

-Jag träffade Charles Morgan första gången på Safariklubben nära Salisbury i december 1973. Han var då överste i de Gröna Baskrarna och flög helikopter åt Ian Smiths trupper. I Rhodesia var han den högste ansvarige för vapen och delar som kom från USA. Enligt egen uppgift hade han tidigare opererat i både Vietnam och Kambodja. Han var känd för "kasta ut babianer" från helikoptern på hög höjd, mindes Ivan von Birchan som inte stack under stol med att både han och Morgan då även var avlönade av CIA.

Ivan von Birchan arbetade vid tiden för mordet som dörrvaktmästare på Sheraton Hotel i Stockholm. Här träffade han ett flertal gånger Charles Morgan, som nu kallade sig "Mr Brown". Morgan, som var i 40-årsåldern, arbetade officiellt för den amerikanska storkoncernen ITT. (En intressant detalj: styrelsen för ITTs dotterbolag i Tyskland efter andra världskriget var i praktiken samma toppgarnityr som inom den tyska underrättelsetjänsten. ITT fanns också med bland de amerikanska företag som deltog i vapensmugglingen till Iran).

-Det var i november 1985 som Charles Morgan bjöd mig på lunch på Hotell Continental. Under måltiden började vi prata om vapen och Charlie frågade då om vilket vapen jag skulle använda för att likvidera en politiker. Jag rekommenderade en .44 Magnum eller en .357 Magnum med hydrodynamisk explosivitet.

Ivan von Birchan

I början eller mitten av januari 1986 träffade Ivan åter Charles och de bestämde att gå och äta på restaurang Hamlet. Ännu en gång kom samtalet in på vapen.

-Plötsligt blev samtalet allvarigare och Charlie frågade om jag var intresserad av att eliminera någon, berättade von Birchan. Han hade själv blivit kontaktad för att utföra likvideringen, men valt att tacka nej. Personen hade då nämnt något om att kontakta någon annan, en israelisk fallskärmsjägare. Betalningen för utfört arbete var två miljoner dollar. Jag trodde han skojade, men i början av januari 1986 var han på mig igen med samma erbjudande. Då jag fortsatte att skämta bort det hämtade Morgan en attachéväska. I väskan låg ett gult C4-kuvert med brutna lacksigill, stämpeln TOP SECRET, en örn och texten "Fallet Palme". Ur detta plockade han fram en dossier med fotografier på Olof Palme och andra regeringsmedlemmar, medicinska tester samt en karta över centrala Stockholm där platser som Palme rörde sig mellan var numrerade. Bland dessa fanns Rosenbad, Gamla stan och Hotell Sheraton.

-Du behöver inte oro dig för någonting. Du ska även få en revolver, försäkrade Morgan samtidigt som han lovade att "Palme kommer att vara utan livvakter". Ivan skulle längre fram få närmare besked om tid, plats och pengar.

-Först då insåg jag att det var allvar och att det pågick planering av ett attentat mot Palme, förklarade von Birchan som skakad istället bestämde sig för att varna statsministern.

Ivan von Birchan försökte därefter att inte mindre än tre gånger kontakta Säpo. Första samtalet med byråchefen Alf Karlsson (se sid 724) på Säpos terroristrotel ägde rum den 8 januari, nästan två månader före mordet. Alf Karlsson negligerade varningen och Ivan von Birchan avfärdades som ett otillförlitligt vitne.

Det här bekräftades av en journalist vid namn Karl K som redan den 6 mars 1986 hade kontaktat Palmegruppen med uppgifter om Charles Morgan och Ivan von Birchan. I samband med det hade journalistens flickvän berättat att hon vid ett tillfälle åkt tåg från Helsingborg till Stockholm och då träffat en amerikan i 40-årsåldern. Denne hade då berättat att han varit legosoldat i Vietnam och Centralamerika, att han skulle boka in på Hotell Sheraton i Stockholm och att han brukade träffa folk från Tyskland, Danmark och Norge - som skulle mörda Olof Palme.

Enligt Granskningskommissionens betänkande kring von Birchanfallet var motivet till mordet att Sinderion, en hemlig amerikansk organisation med medlemmar som Henry Kissinger (se sid 793) och Caspar Weinberger, inte ville riskera att Olof Palme valdes till generalsekreterare i FN. Vidare skulle Charles Morgan ha sagt att den franske presidenten Mitterand och ledaren för Italiens kommunistparti också skulle mördas. Olof Palmes roll som medlare i kriget Iran-Irak ingick dessutom, eftersom USA tjänade grova pengar

Henry Kissinger

på striderna och såg fredsälskaren Palme som ett stort hot.

CENNETH NEILBERG

I TV-programmet *Striptease den 27 april -94* trädde en tidigare anonym källa fram för första gången. Hans namn var Cenneth Neilberg.

Cenneth Neilberg, en påstådd buse från Örebro, blev på hösten 1985 erbjuden att skjuta en person i Stockholm. Neilberg ansågs lämplig med tanke på sin bakgrund med 20 fängelsedomar för bland annat misshandel, olaga hot, olaga vapeninnehav, medhjälp till grovt rån, häleri och olaga tvång. Han hade också enligt egen uppgift utfört vad han själv kallade två tuffa uppdragsjobb. Här följer hans egen berättelse:

-Jag hade en bekant i södra Sverige som gick under namnet Mille och som jag hade känt i många år. Han gjorde en förfrågan på hösten 1985 om jag var intresserad av att tjäna pengar genom att eliminera en person. En halv miljon före, och en halv miljon efter att det var klart. Jag fick i det skedet inte reda på vem det var som skulle tas bort. Det enda bekymret jag hade var att skjuta personen. Allting annat skulle tas om hand av andra.

-Jag träffade väl Mille en tio-femton gånger och blev ju väldigt nyfiken. Men jag svarade varken ja eller nej, utan var mest frågvis. Ju mer jag pratade desto mer förstod jag att det inte rörde sig om en vanlig svensk. Sista kontakten jag hade med Mille var i månadsskiftet januari/februari 1986. Då svarade jag att jag ville ha lite betänketid. Jag framförde också mina synpunkter på att det var för stor en risk, det är ju ändå en människa som skulle plockas bort. Men då svarade han än en gång att jag inte behövde bekymra mig för någonting. Allting var ordnat. Det var folk nära inpå personen som var med i planeringen (!).

-Sedan hände den här incidenten med Palme. Och några dagar efteråt träffade jag Mille och frågade: "Var det det här jobbet jag skulle utföra?" "Jaa, så kan man väl säga", uttryckte han på ett finare sätt. Då blev jag väldigt nyfiken och frågade återigen om kretsen kring det här, vem som hade lagt upp det och hela den biten. Och jag fick den uppfattningen - ja, han sa det rent ut, att det var två poliser och tre man, troligtvis från utlandet som hade utfört det här. Och sedan fick jag uppfattningen att "Glöm det här", det var inget jag skulle rota i. Han hade ju fått uppdraget av - någon annan. Och det är som jag säger: Han hade jobbat många år inom Säpo och rikskrim som agent. Så jag vet inte vad man ska dra för slutsats. Men jag förstod att det här var allvar.

-Sedan hände det ju en tragisk olycka med Mille i maj 1992. Så jag tog chansen eftersom jag inte vågade när han levde. Finns det nu något spel eller något samband med det här, så... Om man kan föra fram det i dagens ljus så tycker jag att man ska göra det.

Palmeutredarna har känt till Neilbergs berättelse sedan 1993, men valt att inte

utreda den. Att Neilberg inte förhört berodde enligt spaningsledaren Hans Ölvebro på att denne ställt som villkor att hans namn inte fick figurera i utredningen och att han inte fick kollas upp av utomstående poliser. Inte helt obegripligt, eftersom en central punkt i Neilbergs version var att minst två poliser var inblandade.

Efter Neilbergs medverkan i *Striptease* sa spaningsledaren Hans Ölvebro rakt ut att han inte ansåg denne som trovärdig.

-Jag kan ju ha fel, kommenterade han i *Göteborgs-Posten* den 28 april -94. Men att han framträder i TV ökar väl inte precis trovärdigheten.

I stället för att utreda har man sedan dess gjort sitt bästa för att få Neilberg att framstå som en svårlokaliserad mytoman och lögnare. Detta stämmer dock inte. Cenneth Neilberg var nämligen under en period en av rikskrims förre chef Tommy Lindströms viktigaste agenter och hjälpte bland annat till med köpa tillbaka stulen konst (se sid 531). Enligt Thord Pettersson vid Stockholmspolisens internutredning hade Neilberg varit ovärderlig och helt trovärdig vad gällde rikskrims återköpsaffärer samt i fem-sex andra ärenden. Rikskrim hade till och med betalat honom över 700 000 kronor när han var deras informatör. I TV3s program om det så kallade Polisspåret framträdde Tommy Lindström och avfärdade Neilbergs uppgifter.

-Neilberg och Mille har båda två arbetat som informatörer åt mig. Men de lärde först känna varandra 1990.

-Det stämmer inte alls, kontrade Neilberg. Jag kan bevisa att vi har känt varandra långt, långt före.

Neilbergs advokat, Bertil Aronsson, berättade att han endast en gång kontaktats via ombud av Palmeutredarna som frågade om de kunde få träffa Neilberg. Han sa att det gick bra. Sedan hörde de inte av sig igen. Neilberg hade inte varit svår att hitta, en del av tiden hade han spenderat bakom galler.

-Den 27 april 1993 besökte vi Cenneth Neilberg på ett advokatkontor i Mellansverige, fortsatte Thord Pettersson. Då hade vi med oss bandspelare och så berättade han om ett tips som berörde hur Palme mördades. Vi har därefter skrivit ut det och lämnat över det till Palmegruppen. Men sedan dess har ingenting hänt och ingen hört av sig.

Frågan uppstår naturligtvis ännu en gång: Varför inte? En förklaring skulle kunna vara att Neilbergs

Cenneth Neilberg

President Havel (!) och Milan

uppgifter pekar in mot Säpo och rikskrim. Och sedan 1988 är det just rikskrim som har hand om Palmeutredningen.

Mannen som tillfrågade Cenneth Neilberg om han ville utföra mordet var exiltjeck och hette Milan Heidenreich, även kallad "Källa M". Han bodde i Sävedalen i Göteborgstrakten och var under många år Säpoagent, något som säkerhetspolisen sedan dess har krävt ska hemligstämplas. I början av 1980-talet övergick han till att bli agent åt rikskrim som han tipsade om narkotikaaffärer och konststöld. Milan hade två kontaktmän på rikskrim, men han kände också personligen chefen Tommy Lindström.

En märklig detalj är att de två spanarna som varit kontaktmän också var de som tillsammans med chefen Tommy Lindström (troligtvis kriminalinspektörerna Lars Thonander och Gunnar Hierner) förhört Lisbet Palme.

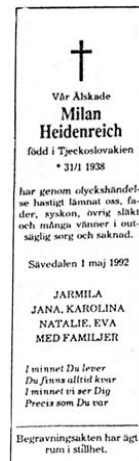
Vi ska komma att se att en del av personerna i härvan kring Palmemordet har märkliga kontakter uppåt i maktens pyramider. Milan var en av dessa. *Den 16 januari -95* sågs han till exempel på en maskerad bild i *Aftonbladet* tillsammans med ingen mindre än Tjeckiens president Vaclav Havel, som han uppgav sig vara god vän med. Och vad skulle inte intresserade undersökare kunna göra av det förhållandet att Tommy Lindström den 12 mars, knappt två veckor efter Palmemordet, betalat ut 115 000 kronor till Milan (se sid 531).

Men strax efter att en utredning om hans eventuella inblandning hade startat, dog Milan mycket lägligt. Slutet kom den 1 maj 1992. Han hade varit i Tyskland och var på väg hem när olyckan slog till i höjd med Varalöv, inte långt från Ängelholm. Mercedesen, som var utlandsregistrerad, hamnade av okänd anledning i motorvägens mitt. Bilen totalförstördes och det fanns spår av sladdar och volter 230 meter i färdriktningen norrut. Milan hade kastats ut genom takluckan och låg död mitt på motorvägen när ambulansen kom till platsen - för alltid tyst.

ALF ENERSTRÖM

Det är inte bara Cenneth Neilberg som har tipsat om Milan Heidenreich. Även läkaren Alf Enerström, en före detta socialdemokratisk politiker och ledare för en gruppering kallad Socialdemokratiska Oppositionen, hävdar att han bara en månad före Palmemordet kontaktades av Milan.

-Han kände till min starka ovilja mot Olof Palme och ville att jag skulle ställa mig

Tystad?

i spetsen för en grupp som skulle undanröja honom, sa Enerström till *Aftonbladet*.

Efter valet 1985 spred sig i vissa kretsar en oerhört aggressiv besvikelse över att Olof Palme höll sig kvar i regeringsställning. I en skrift som hette *Lösning för socialdemokrater* skrev en uppsatt jurist: Sverige är förlorat!

-Ja, han var psykopat, han gick väl omkring med ångest eller någonting, förklarade Alf Enerström i SVTs *Dokument Inifrån -99*. Det var makten som gav honom lugn. Palme uppfattades som en tyrann på många sätt av folk inom socialdemokratin, inom det socialdemokratiska etablissemanget, människor han petade hit och dit och fram och tillbaka, styrde som om han vore en verklig diktator. Han var inte populär inom partiet.

Få svenskar har som Alf Enerström och hustrun Gio Petré offentligt uttalat sin avsky för Olof Palme. Enligt Granskningskommissionens betänkande 1999 har han till exempel kallat Palme för Antikrist och sagt att:

-Det skulle säkert bli en prick i himlen för den som knäppte Palme. Att döda Palme är inte bara att göra Gud en tjänst utan även att göra landet en tjänst.

Enerströms fru Gio Petré är mest känd som skådespelerskan som blomstrade på 1950-talet för att sedan gå en gåtfull karriär till mötes med "utomparlamentarisk opinionsbildning på högerkanten" (*BBBs Film- och TV-lexikon*).

Stora summor är en ständigt återkommande ingrediens runt den excentriske Enerström. Även Lisbet Palme har i polisförhör nämnt just Enerströms kampanj som särskilt hotfull och störande. Hans många annonser och skrifter bekostades av sponsorer både i näringslivet och privat, i Sverige likväl som utomlands, och hatkampanjen som sägs ha indrivit mer än 10 miljoner kronor, drevs från deras gård i Värmland.

Före detta hovrättslagman Sten Arning skickade in följande skrivelse till Palmegruppen:

"En äldre kollega till mig, N, råkade under en inrikesflygning (mellan Karlstad och Stockholm) sitta bredvid Alf Enerström. Enerström var pratsam och klagade på åtskilligt inom statsförvaltningen. Han berättade även att han skulle till Italien för att träffa sympatisörer. Mot slutet av flygturen överlämnade Enerström en pamflett som han plockade fram ur en attachéväska som var fylld med sedelbuntar i bästa gangsterstil. N fann denna form av penningtransport något egendomlig. Detta hände ett par månader före mordet på Olof Palme.

N kom sedermera att tänka på att den märkliga penningtransporten kunde ha något samband med mordet. Han talade med en vän och pensionerad länsåklagare, som lovade att ta kontakt med spaningsledningen. 1987 ringde en till synes helt ointresserad kriminalpolis och ställde några frågor. Därefter hördes ingenting. Någon gång under våren 1993 ringde så en kvinnlig kriminalinspektör. N berättade om sina iakttagelser, varpå kriminalinspektören yttrade:

Alf Enerström

Statskupp i Slowmotion

-Vad vill du säga med det då?

N svarade att det inte var hans sak att dra några slutsatser, han önskade bara redogöra för vad han sett och hört. Därefter har han inte hört något från spaningsgruppen.

-Jag gjorde många flygresor i Europa och till USA för att hämta hem stora belopp, försvarade sig Enerström i *Expressen* den 19 februari -94. Men det är lögn att jag skulle ha använt dessa pengar till någon skum hantering.

Enerström berättade att han efter valet 1982 fram till 1985 ständigt uppvaktats av folk högt placerade i samhället. Först ”polacker, men sedan svenskar, som ville ha hjälp att röja Olof Palme ur vägen”. Det var en samling lärare och poliser, militärer och präster som ville att han ekonomiskt skulle stödja deras verksamhet.

-Det fanns också en grupp militärer med mycket kända ledare som ville att jag skulle gå i spetsen för något som skulle bli en statskupp. Man sa att man hade 500 soldater till sitt förfogande men saknade ekonomiska möjligheter. 250 man skulle ta Rosenbad, resten skulle besätta Radiohuset. Inte en enda soldat, officerare i armén eller polis skulle ställa upp bakom svikaren och landsförräddaren Palme.

-Jag insåg att de bara var ute efter mina pengar och inte ville ha mig som ledare. Jag sa då att jag med demokratins hjälp försökte agitera för att få bort Palme. Men dessa människor tyckte att jag var en idiot om jag trodde att Sverige gick att rädda med demokratiska metoder. Deras mål var terror mot samhället - och att få bort Olof Palme.

Även Alf Enerström tog kontakt med tidigare nämnde polisintendent Alf Karlsson på Säpo för att berätta om dessa underliga besök. Ingenting hände, i stället fick Enerström märkligt nog direkt efter mordet ett så kallat fribrev av Säpo. Detta bestod av några få rader med innehållet:

”Alf Enerström är inte av intresse för Palmeutredningen”.

Alf Enerströms förra sambo Gio Petré berättade långt senare (*Aftonbladet* den 29 november -03) att denne blivit som förbytt efter mordet på Olof Palme och drabbats av förföljelsemani. När paret i juli 2001 stred om rätten till en herrgård anklagades Enerström för att ha anfällt Petrés advokat Einar Kalman med en kniv och den 28 november 2003 sköt han ett

Olof Palme vann valet - igen

Alf Enerström greps efter skottdramat

kvinnligt polisbefäl i samband med att en piketstyrka försökte avhysa honom från hans lägenhet i Stockholm. Han greps misstänkt för försök till mord.

”BERTIL”

Vittnet Jörgen B eller ”Bertil” var med om en hemlig sammankomst på våldshoteln fem trappor upp i polishuset i Norrköping sex veckor före mordet. Liknande möten hade enligt Granskningskommissionens betänkande 1999 ägt rum på flera platser i Sverige. Närvarande vid Norrköpingsmötet var fem-sex polismän, men folk kom och gick under mötets gång. Inbjudare var en kriminalinspektör som tidigare arbetat för IB (se sid 498).

Bertil hade i många år sysslat med hemligt militärt utredningsarbete och valde att anonymt träda fram i TV-programmet *Striptease*. Här berättade han följande:

-Vi träffades den 16 januari 1986 på min väns (en kriminalpolis) tjänsterum. Där fick jag hälsa på några kollegor som tyckte att de hade fått nog av Palme. Han var odemokratisk och så vidare. Så började de prata om militära spörsmål. Jag tillfrågades om hur många man jag ansåg att man borde ha under vapen för att hålla en stad av Norrköpings storlek (!). Det redogjorde jag för. Och sedan sa man att någonting skulle ske i samband med Palmes resa till Moskva senare det året. Jag fick uppfattningen att man planerade antingen för kuppberedskap (se helikoptrar sid 144), om att någonting drastiskt skulle ske som äventyrade landets säkerhet, eller att man planerade att själva göra någonting för att få bort Palme i samband med hans resa.

Under samtalets gång tyckte Bertil sig förstå att man både i Norrköping och på andra polisstationer var införstådda i planen och förde liknande resonemang. Han kände sig chockerad och gick för att sätta sig i trappuppgången. Kunde man verkligen sitta på en polisstation och stämpla mot staten? I ett land som Sverige?

Bertil funderade först på att ta kontakt med Säpo,

Polishuset där mötet ägde rum

Vittnet Bertil

men eftersom deras lokaler låg i direkt anslutning till polisstationen kom han fram till att de också torde vara insatta i ärendet. I stället skrev han ett PM och gömde det. Därefter beslöt han sig för att informera en gammal bekant, det socialdemokratiska kommunalrådet Henry Eriksson, vilket han också gjorde fyra dagar senare.

-Jag berättade att det hade förekommit ett möte mellan polis och militärer som gick ut på att någonting skulle ske med Olof Palme i samband med hans resa till Moskva. Jag bad honom så fort som möjligt förmedla detta till partistyrelsen, Sten Andersson, Olof Palme eller de personer han hade nära kontakt med, vilket han också lovade att göra.

Henry Eriksson bekräftade i *Striptease* att han träffat Bertil, men att han inte tagit dennes uppgifter på allvar och därför inte fört dem vidare.

Ett år efter mordet sökte Bertil personligen upp Säpo-chefen i Norrköping, Kenneth Nyqvist, och lämnade över sitt PM om sammankomsten i polishuset. Kenneth Nyqvist skickade handlingen vidare till Säpo i Stockholm där den förmodligen togs emot av den dåvarande operative chefen PG Näss. Sedan dess är den försvunnen.

-Jag har gjort vad jag har gjort och kan Säpo inte skaffa fram den där så är det väl deras sak, inte min, försvarade sig Kenneth Nyqvist i *Striptease*. Vad gäller anklagelserna från Bertil... ja, jag vet inte, jag vill inte diskutera honom, för han har sysslat med känsliga saker så att - jag vet inte - han kanske borde vara tyst eftersom han sysslat med känsliga saker tidigare.

Längre än så var det ingen som brydde som om att gå. Utom SVTs *Striptease*-redaktion:

-Har ni möjlighet att gå in i Säpo och titta i deras register och diarier? frågade reportern Borgnäs i en efterföljande TV-utfrågning.

-Nej, svarade Ölvebro.

-Där är en gräns för Palmeutredarna?

-Ja, jag kan ju inte gå dit och säga att jag vill gå in i ert register, det har jag inte befogenhet att göra.

-Men om en handling som kan ha direkt anknytning till ert ärende, försvinner inne i myndigheten Säpo som är en del av rikspolisstyrelsen, så kan ni inte gå in och titta själva?

-Nej, för det första har vi inte kunskap om hur de förvarar sina handlingar och hur de diarieförs.

-Får ni gå in där?

-Nej, det tror jag inte.

-Där går gränsen?

-Men vi har ett utmärkt samarbete med Säpo i dag, och är det så att de talar om

Säpochefen Nyqvist

för oss att de har gjort vad de har kunnat för att leta efter det här, och kan de inte hitta det så...

-Du säger ”i dag”. Har du talat med PG Näss, förre operative chefen?

-Inte om just det där brevet.

-Om ärenden som har kommit bort?

-Nej, inte... nej det har vi inte gjort.

I Granskningskommissionens betänkande 1999 bedömde man Bertils uppgifter så här:

”Det är svårt att få grepp om vad han egentligen velat säga” och vidare ”inget, knappast ens hans egna uppgifter, tyder sammantaget på att något möte av konspiratoriskt slag ägt rum på Norrköpings polishus före mordet.”

-Att mötet och mordet på Palme har ett samband är jag 100 procent säker på, förklarade Bertil i SVTs *Dokument Inifrån* 1999. Men på vilket sätt är jag definitivt inte säker. Man hade fått klart för sig att Palme var en landsförrädare som ämnade sälja ut Sverige och jag håller det alltså inte för omöjligt att Olof Palme mördades av patriotiska skäl. Jag har mått väldigt dåligt eftersom jag anser att jag inte gjort tillräckligt, förklarade Bertil i TV3s program *Polisspåret*. Det finns en stor chans att Palme skulle ha överlevt om jag varit mer påstridig. Då hade han ju fått utökat skydd omkring sig.

Inte nog med att Bertil har fått leva med skuld känslor, han har även stundtals haft det hett om öronen. I samband med att han första gången gick ut i massmedia blev han utskälld av spaningsledaren Hans Ölvebro.

-Det stämmer att jag har ringt upp honom, förklarade Ölvebro i samma program. Jag sa åt honom att besinna sig innan han kom med allvarliga beskyllningar i TV och berättade saker och ting som han inte har delat med oss.

Palmegruppen har hela tiden visat ett mycket svalt intresse för den här sortens uppgifter. De efterföljande kommissionerna likaså. Granskningskommissionen skrev till exempel 1999:

”Ärendet förefaller färdigbearbetat”. Vidare tillade man:

”Det är uppenbart att de förhållanden som utretts berör säkerhetstjänsten, inklusive IB. Mot den bakgrunden finns det skäl att vara försiktig med de uppgifter som lämnats, eftersom uppgiftslämnaren kan ha haft intresse att dölja sakförhållanden för Palmeutredningens utredare och den öppna polisen”.

Även Marjasinkommissionen kom fram till att Bertils uppgifter visserligen inte kunde ifrågasättas, men att de ändå inte var något att ta fasta på eftersom Bertil inte hört någon ordagrant säga att Palme skulle mördas. Vad som diskuterats på mötet var i stället ”en tänkt militär sammansvärjning eller kupp i avsikt att avsätta Palme”.

Kommissionssekreteraren var trots denna formulering märkligt nog inte oroad, eftersom Bertil tycktes ”vara präglad av sin roll som informatör åt Säpo och den militära

underrättelsetjänsten SSI (1977-82, 1987-90), med inslag av utpräglad misstänksamhet”. Och är man ”misstänksam och konspiratoriskt lagd kan man lätt uppfatta en politisk diskussion om Palme som något helt annat och allvarigare än vad som varit avsett”.

Detta bekräftade även en viss kriminalinspektör Hans L, som dessutom lagt märke till att Bertil genomgått en så kallad personlighetsförändring sedan mordet. Hans Ls bedömning av Bertil har sedan dess vägt tungt i myndigheternas bemötandet av denne.

Vem var då denne kriminalinspektör? Jo, samme man som anordnade Norrköpingsmötet.

Det är dock inte bara vittnet Bertil som har tipsat Palmegruppen om denna sammankomst. Leif Gustafsson, nära medarbetare till Palme och presschef vid socialdemokraternas partikansli i Stockholm, fick under hösten 1985 ett anonymt telefonsamtal från en trovärdig och ”lokalt framstående socialdemokrat” (Det visade sig senare vara tidigare nämnda Henry Eriksson (se sid 374)).

-Han informerade mig om ett möte i Norrköping, berättade Leif Gustafsson i *Striptease*. Mötesdeltagarna hade varit poliser och militärer och avsikten var att planera mordet på den svenske statsministern. Jag skrev ner uppgifterna på ett papper som jag lade under mitt skrivbordsunderlägg. Däremot kontaktade jag aldrig Palme själv, eftersom han alltid brukade vifta bort alla varningar.

-Sedan mördades han och efter två veckors arbete med begravningen, då jag inte ens var säker på om han verkligen var död (?), kom jag att tänka på papperet med mötesuppgifterna. Men när jag letade under skrivbordsunderlägget var det spårlöst borta! Jag har ingen aning om vart det har tagit vägen.

Leif Gustafsson hördes av polisen. Därefter lades tipset till handlingarna.

NONCHALERADE MORDHOT

Det tycks alltså inte ha förekommit några ansträngningar för att skärpa säkerheten kring statsministern trots att flera personer försökt varna om vad som väntade. Sektionschefen på Säpos antiterroristavdelning Alf Karlsson var den person som tagit emot och nonchalerat flera av dessa mordhot (se sid 724). Det var till på köpet han som hade jour för livvaktstyrkan under mordnatten.

Många kritiker av Palmeutredningen har ifrågasatt Alf Karlssons agerande och lojaliteter i fallet. Det var till exempel han som redan i augusti 1985 drog igång en Säpokampanj mot

Leif Gustafsson

Alf Karlsson

den kurdiska organisationen PKK som anklagades för att ha hotat Palme. Alf Karlsson var den som arbetat fram underlaget som regeringen sedermera hade som grund för att terroriststämpla PKK och sätta nio oskyldiga kurder i kommunarrest. Denna hotbild hölls sedan vid liv i massmedia ända fram till mordet på den svenska statsministern.

Alf Karlsson har aldrig blivit föremål för polisiär eller annan myndighetsgranskning, något som inom ramen av en förutställningslös mordutredning borde ha tett sig logiskt och påkallat. Strax efter mordet tog han istället tjänstledigt, slutade därefter sin tjänst den 31 december 1986 och startade tillsammans med säkerhetschefen Anders Waldman och tidigare Säpo-chefen Per Gunnar Vinge säkerhetsfirman Vinge Integrated Protection AB (VIP) med Vinge själv som VD. Denne var en inbiten Palmemotståndare efter att han tvingats avgå efter en dispyt med statsministern och hade däremellan arbetat som direktör och sakkunnig i säkerhets- och sårbarhetsfrågor på Sveriges Industriförbund. Beskyllningarna mot Vinge hade kommit till justitieminister Lennart Geijer från den socialdemokratiska landshövdingen Lassinantti samt en polischef Wuopio i Luleå. Vinge efterträddes av Hans Holmér (se sid 163).

Per Gunnar Vinge

Bolaget inregistrerades den 13 februari 1987 och förlades till ett diskret hyreshus på Franstorpsvägen 13 i Sundbyberg. På Patent- och Registreringsverket i Sundsvall kunde man i företagets handlingar läsa följande beskrivning:

”Bolaget skall bedriva verksamhet avseende riskanalys, säkerhetsundersökningar och utbildning i säkerhetsfrågor, även idka därmed förenlig verksamhet.”

Enligt uppgift ska Baseballpoliserna Leif Tell och Thomas Piltz (se sid 417) vid vissa tillfällen ha varit anställda vid detta företag. Även Skandias tidigare säkerhetschef Per Häggström (se sid 531) fick en chefspost här. Verksamheten sades röra lås och larmanordningar inom säkerhetsbranschen, men tidningskällor påstod att man arbetade inom ”avlyssnings- och beskyddarbranschen” och var generalagent för avlyssningssystem och delar till svenskt försvar inom högteknologins område, allt importerat från USA och Israel. Kundklientelet var hemligt. Senare förlade VIP sina lokaler till St Eriksplan 35 i Stockholm.

BONDEN MÅRTENSSON

Strax före mordet hände också märkliga saker i trakterna kring Sjöbo och Simrishamn i Skåne. På kvällen den 25 februari, alltså tre dagar före mordet på Palme, fick ett lokalt lantbrukarpar vid namn Erik och Elsa besök av grannen Mårtensson.

-Han verkade påverkad av någonting, berättade Erik senare. Men inte av sprit.

Statskupp i Slowmotion

Han var i stället upprymd och exalterad, nästan på ett andligt sätt. Nu slog han nävarna i bordet och upprepade gång på gång:

-Nu jävlar ska den där Palme skjutas. Innan lördag kommer han att vara död, skjuten av kulor och krut som om nödvändigt kommer att tränga igenom en skottsäker väst!

Ett par dagar senare kom industriarbetaren Arne Larsson från Ystad för att köpa ägg av Erik och fick då höra om bonden Mårtenssons märkliga besök. Sedan inträffade det tragiska attentatet mot Palme.

Erik blev bestört och berättade om händelsen för en granne. Hur i hela fridens namn hade Mårtensson kunnat veta om det i förväg? Grannen, som var hög militär, anmälde omedelbart saken hos polisen i Simrishamn, som i sin tur förmedlade uppgifterna till spaningsledningen i Stockholm.

Omkring tio dagar senare dök bonden Mårtensson upp hos Erik och Elsa igen. Den här gången kom han i en splitterny bil.

-Vad i helskotta var det du svamlade om häromdagen, frågade Erik. Hur kunde du veta om Palmemordet innan det hände?

-Jag har väl inte varit här. Jag har väl inte sagt något om att Palme skulle skjutas, försvarade sig Mårtensson, varefter han försvann för att inte visa sig på gården igen.

Säpo förhörde Erik och Elsa två gånger. En gång ringde till och med spaningsledaren Hans Holmér. Sedan hände ingenting. Erik håller fast vid historien som också intygas av Arne Larsson. Bonden Mårtensson förnekar dock alltihop.

En lite intressant parantes: Mårtenssons dotter ska enligt tidningen *Arbetet* ha haft sällskap med "33-åringen" Victor Gunnarsson, som efter mordet satt anhållen men senare släpptes (se sid 267).

Victor Gunnarsson

SOCIETAS AVANTUS GARDIAE

Vid fyratiden den 28 februari 1986, bara timmar före mordet, kom signaler om ett förestående attentat (se sid 27, 44). Då sände kulturföreningen Societas Avantus Gardiae en sketch över närradion som introducerades med att "En svensk statsman mördas, men det är inte Gustaf III".

I pjäsen hördes följande replik:

-Mina herrar, mina herrar! För vilken gång i ordningen är vi här? För vilken gång i ordningen är vi församlade och förbereder oss och slipar våra argument? Vet ni vad jag hoppas - för sista gången? Det sitter en skådespelare på tronen och spelar hög herre, en lögnhals som satt förtrycket i system. Han måste bort! Han måste bort! Så enkelt är det!

Åtta timmar senare var Olof Palme död.

Föreningen Societas Avantus Gardiae (den har även kallats Suecia Avantus Gardie) bildades 1975 och syftet var enligt stadgarna att anordna kulturevenemang och föredrag samt att stödja avantgardistisk kultur. Närradioprogrammen som började sändas i början av 1980-talet var således bara en del av verksamheten. Den slutna verksamheten bestod av möten med föredrag om militära avlyssningsmetoder, fornnordisk asalyrik, visning av tyska krigsfilmer, asautflykter, soaréer med filmer eller egna ljud- och ljusspel. Ofta hade dessa kryptiska rubriker och titlar.

Palme var hatad av många

Bland de som figurerat i kulturföreningen var den högerextreme polisen och vapenhandlaren CG Östling (se sid 424) och Karlis ”Mästaren” Lobe. Lobe kom 1950 till Sverige från Lettland, där han under andra världskriget tjänstgjort som överste och regementschef i Hitlers lettiska SS-legion. Sovjet krävde därefter att Lobe skulle utlämnas. Bland annat anklagades han för att ha varit medskyldig till mord på tusentals lettiska judar, något han själv förnekade. 1972 väckte Lobe åtal mot tidningen *Ny Dag*, efter att denna hade publicerat en insändare som anklagat honom för att vara massmördare.

WORLD ANTI COMMUNIST LEAGUE

I mars 1987 skrev en intagen vid ett kaliforniskt fängelse ett brev till senator Alan Cranston, en veteran på den amerikanska politikens vänsterkant. I brevet påstod internen att mordet på Palme planerats av organisationen World Anti Communist League (WACL) och utförts av ”local Swedes”. Via amerikanska UD nådde uppgifterna den svenska ambassaden i Washington, som vidarebefordrade dem till spaningsledningen. Först i juli blev brevet, utan någon förklaring varför det dröjt, bekant för utredarna.

WACL är en grupp som ständigt återkommer i samband med Palmemordet. Det Antikommunistiska Världsförbundet var inte vilken extremistorganisation som helst. Den hade sitt ursprung i Sydkorea och i Taipei på Taiwan där den grundades 1967. Med amerikanska pengar och stöd från Taiwan byggdes den snabbt upp till en världsorganisation med sitt tyngsta centrum i USA där den pensionerade generalmajoren John K Singlaub 1981 blev dess internationella ledare. Singlaub (se sid 791) hade ett förflutet inom CIA och har senare dykt upp i flera suspekta sammanhang.

John K Singlaub

WACL var en paraplyorganisation med öppna dörrar för flertalet av vår tids mest brutala regimer och politiska rörelser. Organisationen blev snart känd för sitt samröre med dödspatruller, terroristorganisationer, krigsförbrytare, massmördare, kidnappare och yrkesmördare. En rad efterspanade krigsförbrytare från Andra världskrigets Östeuropa lät sig representeras genom sin paraplyorganisation Antibolshevik Bloc of Nations (ABN). Några av ABNs huvudfigurer var bulgaren Ivan Docheff, dömd till döden i sin frånvaro, vitryssen John Kosiak, efterlyst för krigsförbrytelser och delegat vid WACLs världskongress samt kroatien Stejpan Hefer, grundare av det moderna Ustasja och anklagad för massmord.

Miro Baresic

Vid mötena sågs även den italienske "Terrorfurstén" Stefano delle Chiaie (se sid 456) och Miro Baresic, kroatien som 1971 mördade den jugoslaviska ambassadören Vladimir Rolovic i Stockholm och som året efter kapade ett SAS-plan och tvingade det till den spanske diktatorn Francos Spanien, där han fick en fristad. Båda dessa har senare dykt upp som misstänkta i Palmeutredningen.

Genom WACL och en stora mängd sidoorganisationer som byggts upp hade USAs underrättelsetjänsten ett aktivt och villigt verktyg. I den amerikanska utrikespolitiken användes WACL dels när det gällde att slussa över stöd till reaktionära krafter som USAs kongress inte öppet ville godkänna, dels när det gällde att bygga och utrusta rena mordorganisationer. Det var bland annat genom WACLs försorg och genom dess olika underorganisationer som Reaganadministrationen (se sid 787) fört över vapen och pengar till Contras under 1984-85. WACLs speciella förbindelselänk in i Vita Huset och USAs Nationella Säkerhetsråd var överste Oliver North (se sid 801), samme Oliver North som också skötte vapenhandeln med Iran och knarksmugglingen från Sydamerika i samarbete med Contrasgerillan.

Ronald Reagan

Så understöddes till exempel också dödsskvadronerna i El Salvador, likadant var fallet i Guatemala. Många enskilda amerikanska kapitalägare, företagare och bankmän skänkte pengar till WACL. Kriget och kampen mot kommunismen hade i generalmajor John Singlaubs termer privatiserats och fördes med alla tänkbara medel i Latinamerika, Asien och Västeuropa.

KOPPLINGAR TILL PALMEMORDET

Vid förbundets kongress i Paraguay deltog en svensk delegation. Med fanns inflytelserika bankmän och affärsmän med sympatier för extremhögern. Det fanns även trådar in i svenskt polisväsende.

Åke J Ek, som 1996 var vice ordförande i Baltiska kommittén, uppmärksammades redan 1987 då det avslöjades att han deltagit i WACL-konferenser sedan 1970-talet, bland annat tillsammans med Anders Larsson, mannen som varnade om att Palmes liv var i fara (se sid 363). Åke Eks kontakter borde ha varit av intresse för Palmeutredarna. Han hade militär bakgrund, var universitetslektor, jur dr och huvudlärare i psykologi på Polishögskolan fram till mitten av 1980-talet. Ek ledde dessutom en hemlig organisation för krigs- och FN-veteraner. Lika hemlighetsfull var han om Föreningen Sverige - Sydafrika, där han under 1980-talet var ordförande.

En annan länk in i polisen var polisinspektör Åke Lindsten, som bland annat blev omskriven när han som svensk delegat besökte WACLs kongress i Västtyskland. Åke Lindsten var vid denna tidpunkt polis vid det beryktade Norrmalmsdistriktet (se sid 416) i Stockholm och aktiv i Sveriges Nationella Förbund, en av landets äldsta nazisekter som blev del av WACL 1979.

I den svenska sektionen av WACL ingick en rad reaktionära organisationer som Estniska Antikommunistiska Rådet, Nordiska Krigs- och FN-veteranförbundet, Svenska Angolagruppen och stiftelsen Contra för att nämna några. Sektionens ordförande och kontaktman var den moderate riksdagsmannen och fil dr Birger Hagård.

-Alla påståenden om sambandet mellan WACL och mordet på Olof Palme är helt horribla och orimliga, dementerade han i *Motala Tidning den 18 mars -87*. Beskrivningen av WACL som en högerextremistisk organisation med nazister och fascister i ledningen ställer jag heller inte upp på. Det är ett groteskt påstående.

Anders Larsson

Birger Hagård (m)

Kommissarie Ek

***

*Klandra inte dem som gör det onda. Klandra istället de som tittar
bort och därmed tillåter det onda att hända*

Albert Einstein

HOT OCH FÖRTAL

När Olof Palme dog hade Michail Gorbatjov suttit ett år vid makten i Sovjetunionen. Glasnost och perestrojka var begreppen för dagen i den internationella politiken, avspänning och gemensam säkerhet lösenorden i Europa. Palmekommissionen hade året innan fått sin rapport *Common Security* färdig, vars förslag gick ut på att stormakterna borde byta säkerhetsdoktrin. I stället för dyr och ständigt eskalerande terrorbalans skulle de trygga fred och frihet genom samarbete eller kollektiva system som syftade till att garantera båda parter legitima säkerhetsbehov. Palmekommissionen var en oberoende internationell expertkommission för nedrustnings- och säkerhetsfrågor under ordförandeskap av Olof Palme. Bland kommissionens ledamöter återfanns Egon Bahr från Västtyskland, Gro Harlem Brundtland från Norge, David Owen från Storbritannien och Cyrus Vance från USA (de flesta Bilderbergare se sid 405).

-Sovjet byggde ut sina kärnvapenstyrkor som var riktade mot Europa, förklarade denna stormakts före detta biträdande utrikesminister Richard Burt i SVTs *Dokument Inifrån* 1999. Och vi försökte vidmakthålla balansen med kryssnings- och andra missiler och också skapa förutsättningar för ett bra nedrustningsavtal. Ur den synvinkeln var Olof Palme ett irritationsmoment och en person som inte trodde på den amerikanska utrikespolitiken. Han ogillade och kritiserade vår strategi och var i vissa avseenden en bråkmakare.

-Ett nytt kallt krig hade inletts och kapprustningen tilltog, inte bara vad gällde Stjärnornas krig utan på alla områden, fortsatte förre ledamoten i Palmekommissionen Georgij Arbatov. Det var ett medvetet drag av amerikanerna och jag tror att de tänkte att de denna gång skulle få Sovjet att satsa över sina tillgångar så att vi knäcktes ekonomiskt och skrämdes till döds. Men i själva verket skrämde de nog slag på den allmänna opinionen i väst. Palme insåg att det kalla kriget hade lett in i en återvändsgränd och hans huvudtanke innebar en ny

Georgij Arbatov

Statskupp i Slowmotion

syn på säkerhet, det vill säga gemensam säkerhet. Tanken var enkel, men detaljerna presenterades i vår rapport. Man kan inte uppnå säkerhet på den andra sidans bekostnad, bara säkerhet tillsammans.

-Palme uppfattades som naiv och verkade låta sig manipuleras av Arbatov, kontrade Edward Luttwak, säkerhetspolitisk rådgivare i Washington. Palme brukade säga:

-Ni måste prata med dem och försöka komma överens.

Reaganadministrationen svarade:

-Det behöver vi inte alls. Vi behöver bara rycka undan mattan för dem så kollapsar Sovjetunionen. Pratar vi med dem kan Sovjet överleva.

Så det blev en frontalkollision mellan Palmekommissionen och Reagans USA.

Bara några år tidigare hade situationen varit en annan. I september 1981 hade den ryska ubåten U-137 gått på grund i Karlskronas skärgård. En felnavigering, sa ryssarna och bad om ursäkt. Men från och med nu blev ubåtshotet en del av den svenska vardagen. Ett år senare jagade den svenska marinen fortfarande vad man misstänkte var ryska ubåtar i Hårsfjärden söder om Stockholm. Samtidigt fortsatte rapporterna om kränkningar att strömma in och missnöjet pyrde bland marinpersonalen.

Blundade Palme avsiktligt för hoten?

-Det var naturligtvis snack i mässar och gunrum där man satt och var förbannad över att vi inte hade tillräckligt med resurser för att lösa de uppgifter vi var ålagda, mindes Cay Holmberg, kommandör på Berga örlogsskolor. Det var ju uppenbarligen svårt för överbefälhavaren att få regeringen att tro på det här.

Inför valet 1982 hade vissa halvhjärtade operationer satts igång för att stoppa sossarnas återkomst till regeringsmakten. Men svenska folket hade vid det laget fått nog av arbetskonflikter och regeringskriser under det borgerliga styret och längtade till den gamla trygga ordningen igen. Olof Palme var tillbaka i leken.

När så socialdemokraterna återvände till regeringsmakten 1982 var det med ambitionen att återuppta den aktiva utrikespolitiken och dess brobygggarroll. Men Sveriges situation var nu en annan till följd av ubåtskränkningarnas negativa inverkan på relationerna med Sovjetunionen. Följden blev att den socialdemokratiska utrikespolitiken blev starkt kontroversiell och att kritikerna uppfattade en motsättning mellan Sveriges nationella intressen och regeringens utrikespolitiska ambitioner. Klarast kom detta till uttryck i serien av så kallade politiska affärer.

Den 26 april 1983 lade så Ubåtskommissionen fram sin rapport, där

man slog fast att Sovjet var skyldig till kräkningarna. Som ordförande i ubåtskommissionen presenterade fd försvarsministern Sven Andersson en sensationell rapport. Åtminstone sex ubåtar, varav tre av okänd minityp, hade under hösten härjat kring de svenska försvarsanläggningarna i Hårsfjärden.

En hade sannolikt tagit sig ända in under Stockholms ström i samband med ett flottbesök från USA. Trots fullt svenskt försvarspådrag undkom inkräktarna, varför kustförsvaret beviljades ytterligare 250 miljoner kronor att användas i ubåtsjakten. Palme lämnade därefter över en skarp protestnot till ryssarna och förbindelserna på högsta nivå frystes ner.

Två dagar senare åkte kommissionsmedlemmen Carl Bildt (se sid 408) till USA för att på amerikanskt initiativ träffa folk från USAs militära underrättelsetjänst (?). Bildts resa blev för mycket för sossarna och statsministern reagerade med vrede och bestörtning. Sverige skulle ju vara alliansfritt, men redan innan bläcket hunnit torka på kommissionens rapport smet moderaten Bildt iväg till storebror i väst för att "skvallra". Carl Bildt hade knappt kommit hem förrän Palme anklagade honom för att inte ha visat den känsla av ansvar för landet som man kan förvänta sig av en ledamot av utrikesnämnden.

-Men är trovärdigheten för Sveriges neutralitet så bräcklig att den kan spolieras av att en moderat riksdagsman äter lunch med fel folk i Washington, frågade en TV-reporter.

-Det här är mer än en lunch, det är kontakt med spioner, svarade Palme.

Regeringen fördömde samtidigt Bildts kontakter med Pentagon. I det läget tappade Bildt fattningen och kontaktade pressen för att försvara sig. Palme hade ett vad han kallade för närmast "medeltida hämndbegär" och angreppen verkade röra sig om "ett svinaktigt försök att skrämja honom" till tystnad. Den här incidenten kom att förgifta atmosfären mellan de två under resten av Olof Palmes levnad.

Ubåtsjakt i Hårsfjärden - på riktigt eller skådespel?

"Spionen" Carl Bildt

Tillrättavisningen av Bildt måste ha befäst uppfattningen i västliga underrättelsekretsar att Palme inte längre var vänligt sinnad utan istället en opålitlig socialist. Man misstänkte

Statskupp i Slowmotion

att han hade handlat på order från Moskva. Den 5 december -83 Svenska Dagbladet gick till skarp attack och beskyllde honom för hemliga förhandlingar med supermakten i öst. Dessa skulle ha genomförts via FN-ambassadören Anders Ferm (se sid 408). Palme blev mycket upprörd och bemötte anklagelserna genom att i TV läsa upp Ferns rapport om sitt samtal med ryssen Georgij Arbatov.

Dramat fortsatte och den 9 februari 1984 indikerade spaningslingsystemet vid Kungsholmen i inloppet till Karlskrona utslag som bedömdes som passerande ubåt. Det svenska kustförsvaret drog därmed i gång 63 dagars ubåtsjakt som i fråga om intensitet och användning av sprängvapen blev den största i Sveriges fredshistoria. Enligt ÖBs senare rapport registrerade man över 600 indikationer på undervattensverksamhet. Av dessa bedömdes endast tio som säkra. Varken nät, minor, sjunkbomber eller en jättelik personalinsats kunde fånga inkräktarna på bar gärning.

Ubåtshotet togs på största allvar och den 1 oktober 1984 begärde Sveriges ÖB 1 miljard kronor till förstärkning av ubåtsförsvaret. Det var heller inte säkert att ställa sig kritisk till händelserna. Den 4 februari året därpå krävde centerledaren Thorbjörn Fälldin utrikesminister Lennart Bodströms avgång för dennes uttalade tvivel om förekomsten av sovjetiska ubåtar på svenskt vatten.

HATET FRODADES

I Sverige bidrog dessa händelser till att stegra misstron bland Olof Palmes inbitna fiender. Man reagerade över det kraftlösa svenska motståndet och uppfattade det som att ubåtarna hade mer eller mindre fritt tillträde till svenskt territorialvatten. Enligt uppgift skulle Sverige till och med ha lyckats stänga in en minibåt i Hårsfjärden, men avsiktligt låtit den komma undan efter hemliga förhandlingar med Sovjet. Olof Palme kom nu åter att anklagas av oppositionen för att spela dubbelt, att protestera offentligt men samtidigt i hemlighet släta över i Moskva. Han ansågs heller inte längre nationellt pålitlig av underrättelsetjänsten, militären och marinen utan istället vara en prokommunistisk förrädare.

-I vår korridor på underrättelseavdelningen fanns ofta nidbilder på anslagstavlan, berättade en tidigare anställd på Försvarsstaben. Palme ansågs inte vara riktigt svensk, han var en opålitlig kroknäsa och det drogs ofta direkta paralleller mellan honom och spionen Stig Wennerström.

Även bland Säpomän och andra poliser frodades negativa känslor. Melker Berntler, före detta Säpokommissarie, överlämnade (efter mordet) en namnlista på kollegor som önskade livet ur Olof Palme till sin tidigare chef Hans Holmér. Han avslöjade vidare i tidningen *Arbetet* att de reaktionära krafterna inom polisen var mycket starka och

En av många nidbilder

att hela Säpo var ett fäste för de allra värsta typerna.

-Där var ju ett allmänt Palmehat, inte bara inom Säpo. De kunde aldrig nämna Palmes namn utan att säga ”den jävla Palme”. Och en gång när jag var i lunchrummet satt det en fem-sex stycken. En minister i Kanada hade nyligen blivit mördad och då var det en av killarna som sa att ”om det bara var någon som ville skjuta den där jävla Palme också”. Jag väntade ett tag på reaktionen men ingen reagerade. Då sa jag:

-Tycker du att det är lämpligt att du uttalar dig på det sättet när vi nu är anställda vid en institution som ska skydda vår demokrati här i landet?

Även personer högre upp i den politiska hierarkin fick nys om missnöjet.

-Jag fick 1986-87 en ganska ingående skildring av en grupp vars medlemmar, några av dem var namngivna med ganska framskjutna positioner inom Säpo, som själva hade bestämt sig för att verka vid sidan om Säpos ledning för att skaffa informationer om framför allt Olof Palme, berättade utrikesminister Sten Andersson i *Dokument Inifrån* 1999. Han var på något sätt i deras ögon ond i sig och borde därför övervakas. Det fanns det naturligtvis inte det minsta skäl att göra.

-Denna grupp, var den förankrad i Säpos ledning, frågade reportern Lars Borgnäs.

-Enligt uppgift inte, men – ja där har jag ingen anledning att ha någon uppfattning mer än att tro på de uppgifter jag fick. Men det är klart att om en Säpoledning skulle komma på den vansinniga idén att en sådan grupp skulle arbeta, så gör de ju på ett sånt sätt att ledningen inte själv syns föreställer jag mig.

-Denna informationsinhämtningen, skedde den med hjälp av folk utanför Säpo?

-Enligt uppgift, ja. De här grupperna har ju nätverk utanför den egna organisationen och de nätverken innehåller ju ofta folk med samma politiska uppfattning som de själva har, och därmed samma inställning till socialdemokratin.

-Vad skulle de använda informationen till?

-Det vet jag inte. Där kan man ju bara spekulera. Att det fanns människor och grupper i vårt land som ville röja Olof Palme ur vägen, det är väl alldeles klart. Och det är ju möjligt att en och annan fanns inom den här organisationen också.

-Ser du ett möjligt samband mellan dessa personer i Säpo och de som...

-Nej, det gör jag inte. Men att det fanns människor, som helst såg att Olof Palme försvann, det är klart. Också med våldsamma metoder. Det är ju oerhört svårt att komma åt. Jag tänkte mycket på det när jag fick de här namnen uppgivna: Ska jag nu agera på ett speciellt sätt? Men hur gör man? Det är inte så lätt att komma åt en sådan organisation. De kommer ju att förneka allt och ledningen känner inte till den och de som till äventyrs är engagerade, de nekar.

Striptease träffade Sten Anderssons källa, som bekräftade uppgifterna och berättade att en av de namngivna männen i gruppen arbetade på den tekniska sidan med tillgång till all utrustning som Säpo förfogade över. Han hade också kontakter med underrättelsenätverk utanför Säpo.

Statskupp i Slowmotion

Finansvärlden var inte annorlunda och hatet frodades.

-De pratade om Olof Palme som en fullständigt avskryvd person som skadade landets intressen, mindes hans vän Harry Schein.

Rädslan för att han höll på att sälja ut Sverige och att det svenska fosterlandet skulle bli ett kommunistland var stor. Oppositionen anklagade regeringen för att bestå av landsförrädare och stämningen trissades hela tiden upp. 1985 kulminerade det i att Palme tvingades avskeda sin utrikesminister Lennart Bodström för påstått landsförrädiskt beteende.

Vintern 1985-86 utbröt även hård intern opposition mot de fördelningspolitiska följderna av ett budgetförslag, som uppfattats som orättvist och illa presenterat. Palme verkade helt oförberedd när han fick höra att det så kallade Dalaupproret och Nässjö-revolten bland de egna leden skulle vara resultatet av hans förströdda sätt att följa budgetarbetet.

En annan känslig fråga under dessa månader var frågan om reklam i TV. Enligt en del av hans partikamrater hade Palme tidigt låst sig i uppfattningen att han ville släppa in reklam i den statliga, tvåkanaliga TVn, för att därigenom stoppa näringslivets idé om en fristående, reklamfinansierad kanal. Han slog även till mot stora internationella finansintressen. Två dagar före mordet gjorde grekisk TV det som kom att bli den sista intervjun med Palme. I programmet sa han bland annat att:

-Sverige kommer aldrig att ansluta sig till EG (idag EU).

FÖRTALSKAMPANJER

I Thage G Peterssons bok *Resan till Mars* står att läsa: ”Det fanns några illvilliga personer någonstans som ständigt fyllde på med lögner och gräsligheter för att göra honom ont.”

Bland de mest högljudda Palmehatarna fanns organisationen EAP - Europeiska Arbetarpartiet. Den europeiska och svenska delen av EAP förde under en lång rad år en intensiv kampanj mot ”socialismen” och Olof Palme och EAP har vid flera tillfällen granskats av Palmegruppen.

Till det yttre såg EAP under 1970-talet Olof Palme som den amerikanska elitfamiljen Rockefeller's redskap, där Sverige blivit ett ”övningsfält för den internationella fascismen”. Men under 1980-talet hamnade Palme i EAPs ögon i Sovjets knä. Han beskrevs som en av Sovjets ledande inflytelseagenter i väst och starkt kritiska skrifter och nidsbilder spreds alltmer under hans sista år. EAP har därefter under många år parallellt med politiskt arbete fört ett mycket ingående researcharbete för att avslöja de väldiga krafter som styr bakom världsscenens kulisser.

I kampanjerna mot statsministern ingick att hustrun Lisbet hade flyttat ifrån honom med barnen, att Palme levde med andra kvinnor, att han var inblandad i skumraskaffärer och att han hade skamliga sjukdomar. Det florerade också rykten om att han skulle

ha lyft förmögenheter i sin medlarroll i kriget Iran-Irak och haft ett okänt konto i Schweiz. En person i det borgerliga partiet gjorde gällande att tron på hans lukrativa sidoinkomster de sista åren varit så stark att kontroller gjordes på Riksbanken för att se om den svenske statsministern hade växlat in stora belopp i utländsk valuta.

Den väl belagda ryktesspridningen bestod vidare av att han skulle ha gått på behandling på Beckomberga för sinnessjukdom. Sanningen ska istället ha varit att han brukade besöka sin gamla mor som vårdades för senildemens. Men de här besöken blev upphovet till en förtalskampanj som kom att förfölja honom ända till hans död.

Åter till ubåtarna. I mars 1985 dog Sovjetunionens åldrade ledare Konstantin Tjernenko och efterträddes av Michail Gorbatsjov. Olof Palme och prins Bertil besökte begravningen men något officiellt samtal med den nye sovjetiske ledaren var inte möjligt. Förbindelserna på högsta nivå med Sovjet var nedfrysta.

Olof Palme hade vid flera tillfällen under 1980-talet begärt ett besked från de sovjetiska ledarna om vad de kände till om ubåtarna. Hans vän och ledamot i Palmekommissionen, Georgij Arbatov, tog personlig kontakt med ledningen som övertygade honom om att det inte fanns några ryska ubåtar i svenska vatten. Moderaterna insisterade dock på en militär upprustning, vilket Palme satte sig emot. Han ville fortsätta mot en öppen dialog mellan supermakterna för att bromsa kapprustningen i det spända världsläget.

Under tiden genomförde Palme sin valkampanj, socialdemokraterna vann valet och Palme satt kvar vid makten. I regeringsförklaringen den 1 oktober 1985 sa han:

-Neutralitetspolitiken har en fast folklig förankring. Den stöds av ett efter våra förhållanden starkt försvar. Vi har skapat respekt för vår beslutsamhet att värna vårt lands territoriella integritet med alla till buds stående medel.

Detta uttalande väckte mycket starka reaktioner och i *Dagens Eko* den 23 oktober -85 gick kommendörkapten Hans von Hofsten till attack.

-Det som är så frustrerande för oss som är ute på fronten är det faktum att landets statsminister uttalar en medveten lögn i riksdagen, som både han och vi på fronten vet är lögn.

Den 10 november uttryckte tolv sjöofficerare i *Svenska Dagbladet* sitt stöd för von Hofsten. De sa sig lita på regeringen, men inte på Palme. I en TV-intervju dagen efter fick Palme frågan:

-Är det inte oroande att så pass många sjöofficerare inte litar på dig?

-Det är viktigare att jag kan lita på landets officerare.

-Kan du det då?

-Ja, men de här har betett sig omdömeslöst och osakligt, sa Palme med ett finurligt leende.

Hans von Hofsten

Statskupp i Slowmotion

Marinen tog mycket illa vid sig och i SVTs debattprogram *Magasinet* tillade von Hofsten den 19 november:

-Jag är fullständigt övertygad om att svenska folket inte alls förstår hur allvarligt det här egentligen är och i vilken omfattning dessa ubåtskränkningar äger rum. Jag tror tyvärr inte att det är en överdrift att säga att vi praktiskt taget ständigt, året runt, har kränkningar varav många av samma allvarliga karaktär som den på Hårsfjärden.

-Känner du att du har dina kolleger inom marinen med dig, frågade reportern Annika Hagström.

-Jag vågar påstå att jag har ett massivt stöd av mina kolleger av alla grader.

Men statsministern lät sig inte oroas av protesterna. Helt oväntat bjöd han istället in ambassadör Boris Pankin till Rosenbad där han bad denne om att informera den sovjetiska regeringen om att han var beredd att officiellt åka till Moskva närhelst det passade den.

-Det var ett så stort steg framåt i våra bilaterala relationer att jag själv blev väldigt glad, förklarade Pankin senare. Jag trodde att denna utveckling skulle hjälpa vår nya regering i dess ansträngningar att demokratisera landet.

Den 15 december 1985, endast 10 veckor före mordet, tillkännagav Olof Palme den förestående resan vid ett tal på Utrikespolitiska Institutet i Stockholm. Hans motståndare blev förfärade och för den uppmärksamme var det inte svårt att höra hur vapen osäkrades runt det tilltänkta offret.

-I Moskva kommer jag att säga att vi i Sverige vill ha goda förbindelser med detta land. Jag kommer att understryka att dessa förbindelser måste byggas på en grundval av ömsesidig respekt för folkrättens grundregler och på respekt för vår territoriella integritet.

Vid nyåret 1985-86 inleddes så på allvar förberedelserna inför Palmes officiella besök förlagt till april månad och i mitten av januari åkte kabinetssekreteraren på UD Pierre Schori till Moskva. Sovjetbesöket skulle bland annat behandla säkerhetspolitik, neutralitet och gränskränkningar.

En huvudpunkt på dagordningen skulle därutöver bli Palmes förslag om en kärnvapenfri zon i Norden. Detta ansågs dock av många som mycket skadligt och riskabelt för svensk säkerhetspolitik. Det skulle dessutom kunna leda till att Danmark och Norge tvingades ut ur Nato, vilket skulle "förvärra hela det säkerhetspolitiska läget i norra Europa" (se sid 502). Reaktionerna var kraftiga och oron stor.

-Palmes resa till Sovjetunionen, som ju var ett naturligt led

Boris Pankin

Thorwald Arvidsson

i Sveriges kontakter med omvärlden, förvandlades i denna upphetsade miljö till något oerhört dramatiskt, förklarade Sida-chefen Carl Tham senare. Det var precis som om han skulle resa dit om krig eller fred.

-De mest ytterlighetsgående trodde att Palme skulle överlämna någon form av hemligt material under sitt besök, fortsatte Thorwald Arvidsson, före detta ordförande i Folkkampanjen för Nato. De som inte gick så långt, däribland undertecknad, var inne på att det var frågan om ytterligare ett steg i ett närmande till dåvarande Sovjetunionen.

-Att tala om Palmehat, är det överdrivet, frågade *Dokument Inifrån*-reportern Lars Borgnäs.

-Nej, det är väl snarast bara förnamnet. Man får komma ihåg att Olof Palme, som ju efter sin död snarast har kommit att bli en Helige Olof, under sin livstid var en utomordentligt kontroversiell person.

Någon månad tidigare hade en annan omständighet dykt upp som ytterligare ökade misstänksamheten mot Palme. Vid ett överraskande anfall utifrån var det meningen att hemvärdet och polisen tillsammans skulle ta första stöten och sedan ingå som stridande enheter i det fortsatta försvaret. Men den 28 november 1985, på dagen tre månader före mordet, kom ett lagförslag om att polisen, efter det att ockupation genomförts, skulle övergå till att sköta ordningen och därmed inte längre göra motstånd utan endast ha civil status. Lagförslaget, som drogs tillbaka efter Palmes död, väckte mycket starka känslor bland poliser och hemvärnsfolk.

-Om en främmande makt anföll Sverige så får inte polisen hjälpa det egna folket utan ställa upp på den nya byråkratins sida. Det är ju helt sanslöst, utbrast palmekritikern Alf Enerström. Här har vi då 30-40 000 poliser i landet och så kommer en främmande makt och våldtar våra kvinnor och bär sig åt, ska inte polisen få ingripa då?

-Det var ju fullkomligt vansinnigt, instämde före detta hemvärnschefen Lennart Nilsson i SVTs dokumentär *Dokument Inifrån -99*. Man talade om att en ockupationsmakt skulle ta polisen i anspråk och att polisen då skulle gå över till fienden. Det var ju ingenting som polisen såg fram emot.

-Så här skulle enligt lagförslag polisen plötsligt riskera att bli förrädare i en krissituation, frågade Lars Borgnäs.

-Det kan man säga. Men nu kom det aldrig så långt.

-Det genomfördes aldrig?

-Nej, men jag vet inte varifrån det kom, det vet inte jag, fortsatte Nilsson kryptiskt.

-Det kom från regeringen och Palme.

-Ja, det måste det ha gjort, svarade Lennart Nilsson efter en mycket lång och svårförklarad paus. Varför Palme lade fram ett sådant förslag har jag ingen aning om. Och vi kan ju inte fråga honom heller, tillade hemvärnschefen

Lennart Nilsson - nöjd

Statskupp i Slowmotion

med ett mycket förnöjt leende.

För en utomstående är det lätt att få intryck av att hemvärnschefen Lennart Nilsson är en av de som vet mycket mer om mordet än de vill erkänna.

Resan blev som bekant inte av för Palmes del men fullföljdes av Ingvar Carlsson som den 5 maj 1987 blev inbjuden till Vita Huset. Enligt Boris Jeltsins rådgivare visade Carlsson dock inget intresse för att ta reda på sanningen i ubåtsfrågan.

Frågorna man måste ställa sig är:

Vilka politiska handlingar uteblev genom skotten på Sveavägen?

Vilka politiska intressen gagnades av att Palme inte fick resa till Moskva?

Vem hade intresse av att förhindra mötet?

20 års efterforskningar har inte gett mycket, eftersom bevis på påstådd ubåtsverksamhet senare har visat sig vara minskar eller sillstim! Men kring milleniumskiftet förekom en del avslöjanden som kan kasta nytt ljus över dessa händelser. SVRs *Ekot* och SVTs *Striptease* presenterade då fakta som visade på en helt annan verklighet: Den svenska marinen hade i hemlighet och i strid med gällande regler övat ubåtsjakt i svenska farvatten tillsammans med Natostyrkor!

Caspar Weinberger, USAs försvarsminister 1981-87, ställde oväntat upp på en *Striptease*-intervju där han gjorde häpnadsväckande uttalanden.

-Det var en självklar del av Natos agerande som försvarsallians att se till att det överallt i området fanns ett försvar mot sovjetiska ubåtsangrepp.

Vad Weinberger åsyftade var låtsasattacker då Nato skickade in egna ubåtar för att se försvarsreaktionerna. Detta eftersom ett framgångsrik sovjetiskt angrepp direkt skulle ha hotat olika Natosektorer i övriga Europa.

-Försvaret testades för att se om det fanns brister som Sovjet kunde utnyttja och särskilt efter det sovjetiska ubåtsintrånget var sådana tester sannolika.

-Men var det inte en politisk risk att sända Natoubåtar in i svenska vatten, frågade reportern.

-Man konsulterade alltid Sveriges regering innan. Det hände nog aldrig att det skedde ett intrång som Sveriges regering inte kände till (!). Så vitt jag vet rådde ett samförstånd om att olika tester skulle göras för att se till att det svenska kustförsvaret var effektivt.

Avslöjandena ställde Sveriges neutralitetspolitik i väldigt dålig dager och reaktionerna bland många var starka. Utom hos den svenska regeringen.

-Det finns inga som helst bevis för att Nato har varit i våra vatten, kommenterade förre statsministern Ingvar Carlsson.

HARVARDAFFÄREN

Vi återvänder till 1980-talet då det kalla kriget fortfarande var vid liv och

där attackerna mot Palme kom att fortsätta in i det sista - för att sluta i ett slutligt crescendo:

Den så kallade Harvardaffären.

Den 1 april 1984 hade trion Olof Palme, hans sekreterare Ann-Marie Willsson och departementsrådet Hans Dahlgren rest till Harvarduniversitetet i Boston. Olof Palme hade blivit inbjuden att hålla föredrag vid John F Kennedyskolan vid Harvard. Ämnet för föredraget var *Sysselsättning och välfärd*. Vid en middag i samband med besöket deltog även Emma Rothschild, Palmes påstådda älskarinna och dotter till en av världens rikaste män, Londonbankiren Victor Rothschild, som varit verksam som Margaret Thatchers rådgivare men blivit avslöjad som KGB-agent.

Föredraget blev mycket uppskattat och stiftelsen erbjöd Olof Palme 5 000 dollar, ungefär 40 000 kr som betalning. Denne avböjde rutinmässigt. Såväl före som efter besöket i Boston hade Palme emellertid diskuterat möjligheterna för sonen Joakim att studera vid Kennedyskolan och en dryg månad efter föredraget överfördes samma summa från Stiftelsen Jerry Wurff Memorial till Harvards stipendiefond, som senare betalade ut ett likartat belopp till Joakim. Denne antogs samma höst och spenderade terminen med studier i amerikansk utrikespolitik och sociologisk forskning.

Fram tills nu var allt lugnt. Ända till den 25 juli 1985 då Palme intet ont anande inbjöds till radioprogrammet *Nattinatti*. Allt flöt som det skulle när en anonym lyssnare ringde in. Denne lyssnare visade sig vara ingen mindre än journalisten Jan Guillou, som direkt gick till anfall och anklagade Palme för skattefusks. Guillou hade haft ett ont öga till statsministern sedan han fängslats tillsammans med kollegan Peter Bratt i samband med den så kallade IB-affären (se sid 498). Nu hade Jan Guillou äntligen chans att hämnas och inom loppet av några minuter var Harvardskandalen ett faktum.

Var Joakims stipendium i själva verket Olof Palmes ersättning, som bara av skattetekniska skäl gjort en liten omväg innan den i slutänden kom familjen Olof Palme till godo? Den svenske toppolitikern satt nu ganska illa till, eftersom ett skattepliktigt arvode förvandlats till ett skattefritt stipendium. Enligt pressen hade Joakim dessutom fått ett extra stipendium på 2 500 dollar som ersättning för resa och uppehälle. Den skriftliga bevisningen var omfattande och förkrossande för Palme, som såg sig tvungen att anlita landets skickligaste försvarsadvokater för att sköta ärendet.

Skildringarna av Palmes sista tid domineras av en känsla av att pjäsen obönhörligen nu gick mot sitt slut. I vanliga fall älskade Olof Palme utmaningar och hade en fantastisk

Palme i radiostudion

förmåga att verbalt duellera och övervinna sina motståndare. Men nu var det annorlunda. Han eggades inte - han pinades. Omdömena om honom var att han började bli förströdd, utbränd och på väg att bli ett problem för sitt eget parti.

-Helt klart är att Olof tog väldigt illa vid sig av anklagelserna, förklarade finansminister Kjell-Olof Feldt. Redan efter valet 1985 hade han uppvisat tydliga tecken på vad som i det närmaste kan betecknas som depression. Han var ofta frånvarande med ett bristande engagemang, vilket var helt olikt honom. Harvardaffären kom som pricken över iet och han kände sig intensivt jagad av det massmediadrev som alltid uppstår i sådana här situationer.

En gång när Kjell-Olof Feldt sökte upp honom angående en budgetfråga plockade Palme fram en blockflöjt och låtsades spela. Vid ett annat tillfälle ville Feldt ha hans synpunkter på den förestående avregleringen av kreditmarknaden, en för socialdemokratin känslig och central fråga. Men Palme visade bara olust och reste sig med orden:

-Gör som ni vill. Jag begriper ändå ingenting.

Sakta började Olof Palme framstå som politiskt förbrukad. Och någon stor framtid stod heller inte i sikte. En medarbetare till Palme föreslog att han kunde ägna sig åt att skriva artiklar och åka runt och hålla föredrag. Vilket nesligt slut på en politisk karriär som Palmes.

Till en närstående vän hade Palme i förtroende sagt att jobbet som ordförande i Världsbanken lockade. Men posten var ouppnåelig för en icke-amerikan. Samma sak gällde posten som FN:s generalsekreterare som också syntes omöjlig då stormakterna ogillade starka personligheter som Olof Palme i en sådan ställning. Vid tiden för mordet hade Palme för en liten krets luftat tankarna att avgå som partiledare för att i stället söka jobbet som FN:s flyktingkommissarie. Var han rädd för att en skandal skulle kunna krossa dessa drömmar? Eller hade han andra planer? Författarna till boken *Uppdrag Olof Palme* intervjuade många av hans närmaste vänner och medarbetare. En del av dem ville vara anonyma:

-Hans framtidsplaner, som de kom till uttryck i samtal under de föregående åren, är av en så privat sfär att jag inte alls vill beröra dem.

En annan sa:

-Det var så oerhört personliga samtal mellan mig och Olof om detta att jag inte ville tala om det då och inte kan göra det nu heller. Möjligen ska jag göra det någon gång i framtiden.

Vad var det för något som kan vara så känsligt och hemligt att de inte under några villkor ville prata om det, ens efter hans död?

Journalisten Jan Guillou skulle komma att gå till attack ytterligare en gång. I SVTs

Joakim Palme

sista *Rekord Magazine* för säsongen 1985 visade programledaren Guillou uppföljningar av tidigare program. Plötsligt dök det upp en 5-sekunders sekvens som visade en tiggande man bakom ett skrivbord, samtidigt som en röst förklarade:

-En svensk håller föredrag vid ett amerikanskt universitet. I stället för det sedvanliga honoraret på 5 000 dollar får han förmånen att hans son får gå där en termin.

Det var allt. Inga namn eller andra detaljer. Programledaren bad om ursäkt för det inträffade som påstods ha varit en teknisk miss. Men nu var det spritt över hela landet och Palmes sits försvarades ytterligare.

ÄRENDET RADERAS

Taxeringsnämnden beslöt samtidigt att arvodet skulle beskattas eftersom det förelåg ett mycket starkt samband mellan föreläsningen och stipendiet. Palme bestämde sig då för att överklaga. Den 26 februari var han klar med en sexsidig skrivelse som skickades med taxi till länsrättens lokaler på Krummakargatan på Söder i Stockholm. Mottagare var chefen för domstolen, lagman Åke Lundborg. Handlingarna ingavs i två exemplar, som ankomststämplades, registrerades och matades in i datorn samma dag.

Två dagar senare var sista inlämningsdagen för besvärsskrivelser, varför många av länsrättens anställda jobbade över. Men nu hände något mycket märkligt. Kl 18.23, endast fem timmar före mordet, raderade en okänd gärningsman Harvardärendet ur länsrättskansliets låsta datorarkiv! Samtidigt stals Palmes skriftliga överklagande. Det var bara tio anställda som hade nyckel och kodord till terminalen där raderingen hade utförts. Förvirring uppstod och det gjordes omedelbart anmälan till DAFA, det statliga servicebolag som betjänar ämbetsverken med data. Här konstaterades att den aktuella terminalen nr 23 stängts kl 16.00 den 28 februari, men sedan öppnats på nytt mellan kl 18.23-18.30.

Palmeutredarna och internutredaren på länsrätten såg konstigt nog inte någon länk mellan den bisarra händelsen och mordet, trots att de låg så nära i tid. Internutredaren lät därför saken bero efter att ha hört endast fem av länsrättens 270 anställda. Den 25 mars gjorde Länsrätten dock en formell polisanmälan om det inträffade.

-Det är inte så att vi förlorat själva innehållet i handlingarna, vi har kopior plus ett av två inlämnade original, förklarade länsrättens chef Åke Lundborg senare.

Men varför återställdes i så fall inte det diarium som utplånats i datorn? Det hade lätt kunnat göras med ledning av de handlingar som Lundborg förvarade i sitt kassaskåp. Den 28 februari 1996 kommenterade spaningsledaren Hans Ölvebro fallet:

-Detta har utretts så långt det bara går och vi ser idag inget samband mellan det och mordet. En del personer gillar att samla på material om kändisar. Detta i kombination med bristande datorkunnighet kan lätt ställa till med en olyckshändelse så att en fil försvinner. Det kan ha varit detta som hände.

Statskupp i Slowmotion

Postumt fick Palme rätt i skatteärende. Den friande domen föll den 6 februari 1987.

Vad var det då för krafter som låg bakom dessa förtalskampanjer och besynnerliga händelser? Datakonsulten Ulf Lingärde, som tidigare arbetat för Säpo (se sid 719), trädde fram i tidningen *Arbetet* den 24 mars -87. Han ville då införa en ny terminologi och döpa om desinformation i massmedia till PP-operation, det vill säga Psykolog- och Propagandakrigföring.

”PP-operationen som syftade till att på lämpligaste sätt presentera Palmes Harvardstipendier är mycket intressant. Målsättningen torde ha varit att till allmänheten prångla ut information, som visserligen var svårbedömd, men hade ett stort opinionsvärde. Det kostade åtta månaders operationellt arbete på fältet, med bland annat en partiledare inblandad (?) och torde knappast ha varit någon lågbudgetprodukt. Betyg: tveksam måluppfyllelse, svårbedömd risk och mycket hög kostnad... Någon försökte bättra på operationen den 28 februari, då den bekanta raderingen av skattebandet utfördes av en okänd gärningsman. Den uppmärksamme läsaren har säkert gissat att all information i målet fanns utskriven på papper på många håll och i vilket fall som helst lätt kunde rekonstrueras med hjälp av andra myndigheter.

Vad var då avsikten? Svaret var troligen att vilseleda, att skapa en komprometterande stämning, att här fanns något skumt. Betyget på denna operation blir bättre: Med beröm godkänt. Målet kunde nåts med hög effekt (mordet kom emellan), risken var begränsad, och kostnaden obetydlig.”

IB-AGENT OCH SÄPORAPPORTÖR

Med tanke på dessa uppgifter kan det kanske vara på sin plats att titta närmare på den som avslöjade Harvardaffären. Hur hade Jan Guillou kunnat få reda på alla detaljer?

Under inledningen av sin karriär hade han varit en tuff och stridbar person som inte drog sig för att stöta sig med de statsbärande krafterna i samhället. Men sedan 1987 valde han att i det närmaste upphöra med sin granskning av utredningen och istället ta på sig uppgiften att avfärda alla som vågade kritisera utredningen som knäppgökar.

Jan Guillou hade redan tidigt blivit ett stort namn inom media.

Hans första journalistjobb hade varit på *Fib Aktuellt* 1966, innan han fortsatte vidare till *Fib-Kulturfront* 1970-77. Den 3 maj 1973 avslöjade han tillsammans med kollegan Peter Bratt den hemliga spionorganisationen IBs illegala åsiktsregistrering (se sid 721) av svenska medborgare. Olof Palme förnekade i det längsta anklagelserna och raljerade om att journalisterna förläst sig på indianböcker och agentromaner. Men avslöjandet resulterade i att både Jan Guillou, Peter Bratt och en uppgiftslämnare vid namn

Jan Guillou

Håkan Isacsson dömdes till fängelse för spioneri.

-Med IB föll oskulden, kommenterade Peter Bratt i *Journalisten den 9 februari -2000*. Och när budbärarna blev gripna kom chocken. Många förstod redan då att det var Palme och Carl Lidbom (se sid 535) som låg bakom domen och affären blottlade lögnen, vilket ledde till att socialdemokraterna förlorade många av den generationens intellektuella.

IB-avslöjandet åstadkom dock inget direkt avbräck i den hemliga polisens strategi, Säpo gick oskadat ur affären och IB organiserades om för att fortsätta under namnet SIS.

En som däremot såg sin stjärna stiga var Jan Guillou. Guillou, som efter att ha fått Stora Journalistpriset senare också blivit en av Sveriges absolut framgångsrikaste författare. Men enligt *Expressen den 20 januari -98* bar han på stora hemligheter. Dokument begärda av hovrättsassessor Tor Bergman visade nämligen att Guillou samtidigt som han kartlade IB, under fem års tid arbetat som hemlig informator åt Säpo (!). Då var det heller inte många som visste att Guillou själv var gammal IB-agent med arbetsområde i Östeuropa (se sid 721). Samma dag kommenterade han anklagelserna:

-Det är naturligtvis sant det som står i dokumenten. Men det var min medborgarliga skyldighet att rapportera till säkerhetspolisen.

-Misstänker du att någon med ett horn i sidan på dig har sett till att hemligstämpeln tagits bort, frågade *Expressens* reporter.

-Om det här kommer att leda till att jag framstår som någon Stasiagent så kanske jag i min förtvivlan börjar tänka i konspiratoriska banor. Men inte ännu.

MOTIVET

Vad gäller Palmemordet är det däremot lätt att komma in på sådana tankegångar och motiv för en komplott är inte svåra att hitta då denne var en stridbar och omstridd politiker.

-Men jag blev bestört när jag hörde om mordet, berättade Sovjetunionens före president Michail Gorbatsjov i *Dokument Inifrån* 1999. Jag hade aldrig träffat honom men jag kände till honom som en politiker som var känd över hela världen och som en politiker som kanske tidigare än alla andra insåg många av de faror som vår värld var utsatt för.

-Jag hyser inget tvivel om att det var ett politiskt mord. Det säger mig min intuition och erfarenhet. Det var ett beställningsmord. Ett sådant mord kan inte ske på grund av några vanliga orsaker. Anledningen till att jag tror att det var ett politiskt mord är att om det denne man föreslog skulle komma att förverkligas så skulle det störa mäktiga intressen hos sådana grupper som inte direkt ville att vi skulle få en bättre värld. För det fanns många som utnyttjade

Michail Gorbatsjov

Statskupp i Slowmotion

spänningarna och kapprustningen och gjorde sig enorma förmögenheter på dessa.

-Man måste alltså söka mördaren bland Palmes fiender och varför skulle man då inte söka bland de allra farligaste, kommenterade Palmespanaren Alf Andersson. Det är ju de som har makt, pengar och resurser och det är också extrema personer som finns där. Det som verkligen irriterar mig är att vi inte på ett bra sätt kunnat utreda den politiska konspirationen mot Palme. Jag tog på eget initiativ itu med sådana undersökningar, men blev motarbetad av mina chefer och fick inga resurser till mitt förfogande.

Andra har fört liknande resonemang.

-Det har hela tiden funnits en rad vägande invändningar mot terroristmotivet, förklarade konfliktforskaren Wilhelm Agrell i *Dagens Nyheter* den 26 februari -87. Ett genomfört mord på en ledande politiker, ämbetsman eller affärsman som inte entydigt erkänns och knyts till gruppen är meningslöst. En likvidering har ett helt annat syfte: att demonstrera styrka och skapa osäkerhet och rädsla. Vid en likvidering är motivet att undanröja en nyckelperson och målet uppnås oberoende av hur mordet uppfattas. Likvideringar kännetecknas av anonymitet och diskretion.

-Det måste ses som rimligt att anta att Olof Palme med sitt stora internationella engagemang och omvitnade kontaktnät kan ha haft en betydande inoffentlig verksamhet. En sådan verksamhet, till exempel som medlare, kontaktman eller budbärare, kan ha varit av utomordentligt känsligt och kontroversiellt slag. Det är möjligt att det här kan finnas förhållanden som kan förklara ett isolerat mord. Likvidering som tänkbart motiv kan därför först värderas utifrån en totalbild av Palme verksamhet på den internationella arenan. Det betydelsefulla är alltså inte Olof Palmes faktiska roll i svensk politik, utan hur han kan ha uppfattats av deltagare i en sammansvärjning och i de miljöer ur vilka en sådan kan ha uppstått.

Vid en mordutredning är det alltså mycket viktigt att undersöka mordoffrets bakgrund, familjeförhållanden, arbetsliv, ekonomiska situation och eventuella fiender. Så har dock endast gjorts på ett mycket bristfälligt sätt i Palmefallet. Bland annat gick det redan den 8 mars -86 att läsa i *Expressen* att polisen hade tagit Palmes dagböcker i beslag, men att regeringen hemligstämplat innehållet.

-Trots att jag efterlyste dem i utredningen fick jag dem aldrig, klagade förste Palmeåklagaren KG Svensson. Jag om någon borde väl vara berättigad detta.

Thage G Peterson

Regeringens representant Thage G Petersson hemligstämplade också statsministerns planeringskalender precis som Rosenbad hemligstämplade alla handlingar rörande Olof Palmes världspolitik. I TV-programmet *Striptease* undersöktes denna problematik:

-Är det korrekt att en dagbok som skulle ha funnits, inte finns i utredningen, frågade reportern Lars Borgnäs

Palmeåklagaren Anders Helin.

- Jag har hört talas om en dagbok, ja. Som vi inte har tillgång till, ja.
- Är det allvarligt?
- Ja, det är klart, det är inte bra. Det är det inte.
- Hur försvann den?
- Den lämnades ut mycket kort dagarna efter själva mordet. Har det sagts mig.
- Lämnades ut varifrån?
- Det var väl från hans tjänsterum.
- Till vem om det är känt?
- Jag vet inte vem som fick den. Men vi har hört talas om att det har funnits en dagbok eller en anteckningsbok på tjänsterummet.
- Betyder det att de uppgifter som fanns i den dagboken inte är tillgängliga i Palmeutredningen?
- Ja, det är den slutsats vi måste dra.
- Är det en brist i utredningen?
- Ja, det är det.
- Var befinner sig nu boken då?
- Jag vet inte.
- Har ni hört er för med familjen?
- Så vitt jag vet har det skett, ja.
- Har du gjort det själv?
- Nej.
- Men om du tycker att det är en brist och att det vore värdefullt att få den tillbaka?
- Varför jag inte hört efter själv? Ja, vi har tagit upp den frågan flera gånger. I och för sig.
- Med vem då?
- Inom utredningen naturligtvis.
- Vad har ni kommit fram till?
- Det tänker jag inte svara på.
- Har det gjorts någon framställan till familjen?
- Det tänker jag inte svara på.
- Har familjen vägrat att lämna ut den?
- Det tänker jag inte svara på.

Det är inte bara Palmes dagböcker och planeringskalender som stoppats. Enligt *Expressen* den 27 februari -96 hade Palmeutredarna också begärt att få läsa hans privata anteckningsböcker. Lisbet Palme hade dem i sin ägo, men vägrade att låta polisen få ta del av innehållet. Hon motiverade sitt nej med att anteckningsböckerna var privata.

-Vi kommer helt enkelt inte åt dem, suckade spaningsledaren Hans Ölvebro.

Statskupp i Slowmotion

Det var inte första gången Lisbet Palme satt sig på tvären. Husrannsakan i bostaden i Gamla stan, som normalt skulle ha gjorts omedelbart efter mordet, lät hon till exempel inte ske förrän efter två veckor.

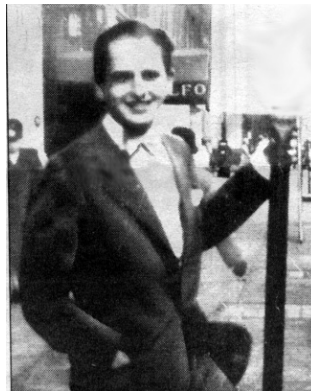
PALMES KARRIÄR

Vem var då Olof Palme, denne en av Sveriges allra färgrikaste och välkända politiker?

Han föddes den 30 januari 1927 i en högborgerlig och konservativ miljö. Föräldrarna Gunnar Palme och Elisabeth von Knieriem hade gift sig 1916 och Sven Olof Joakim Palme växte upp med sina två syskon Catharina och Claes på Östermalmsgatan 36 i Stockholm. Fadern, som var försäkringsdirektör vid Skandia (se sid 493), dog redan 1933 då Olof bara var 6 år gammal. Lill-Oas barndom kom därför mest att präglas av moderns släktingar. Efter makens bortgång reste familjen till släktgodset Skangal nordost om Riga i Lettland där hon och barnen tillbringade somrarna fram till 1939. Familjen valde dock att bo kvar i Stockholm.

Efter avslutad skolgång läste Olof juridik och blev därefter reservofficer i kavalleriet. Omedelbart efter kriget arbetade han sedan på *Svenska Dagbladet* innan han 1947 for till USA. Intrycken från de fattiga sydstaterna gjorde ett djupt intryck och när Olof återvände hem hade han vandrat från högerkanten till den då mer rumsrena socialismen. Olof var vid det här laget aktiv studentpolitiker och reste snart runt i världen som representant för Sveriges Förenade Studentkårer (SFS). Bland annat for han till Tjeckoslovakien, där han träffade och skengifte sig med den unga Jellena Rennerova för att hon skulle kunna fly kommunistdiktaturen.

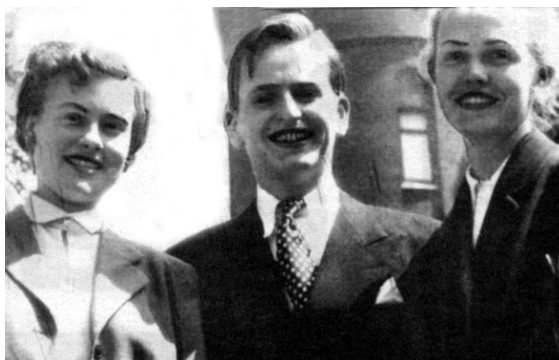
Men därefter tog den unge Olof Palmes liv en ny vändning. Enligt *Dagens Nyheter* den 16 april -99 fick Palme nu på något sätt insyn i

Olof Palme i New York 1947

Gunnar Palme

Nybliven ordförande i Sveriges Förenade Studentkårer

den svenska underrättelsetjänstens verksamhet och 1947 lärde han personligen känna Birger Elmér (se sid 719), senare chef för IB. Från och med det började Palme i hemlighet rapportera från sina resor.

-Det är klart att vi frågade honom, vi var inte dumma och han var till enorm hjälp, bekräftade Elmér i ett avslöjande reportage av TV4s Jonas Gummesson i april 1999.

Hösten 1951 mötte Palme Tage Erlander för första gången och två år senare fick han anställning av statsministern.

Olof Palme arbetade då vid Försvarsstabens utrikesavdelnings underrättelsebyrå, ett jobb han hade fått via den gode vännen och förre nazisten Lennart Hagman, som i efterlämnade papper skriver så här:

”Jag lyckades 1951 utverka att Palme som blivit reservofficer 1948 fick fullgöra en befäls- och repetitionsövning om 48 dagar vid underrättelsebyrån. Vi var mycket tillsammans under denna period.”

Försvarsstabens underrättelseavdelning OP-5 var en av försvarsbyråkratins viktigaste hemliga kamrar. Det var här rapporterna från Sektionen för Särskild Inhämtning (SSI) bearbetades och som underrättelser såldes och köptes från CIA, MI6 och andra utländska säkerhetstjänster. Det var också här på den politiska detaljen som Olof Palme fick anställning våren 1953. Här stötte han ännu en gång på sin vän Birger Elmér.

Under tiden blev den unge Olof Palme även inblandad i en större utredning om den hemliga Stay Behindorganisationen (se sid 485). Tage Erlander var liksom en handfull andra statsråd införstådda med verksamheten.

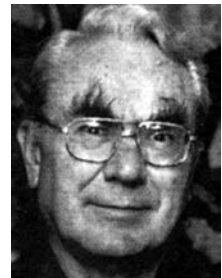
Journalisten Jonas Gummesson skriver i boken ”*Bland nazister och spioner - Olof Palmes ungdomsår*”:

”När Olof Palme klev in i kanslihuset fick statsministern vid sin sida en person som redan var anställd i underrättelsetjänsten och som kunde arbeta med Stay Behind utan att det väckte särskilt mycket uppseende, vilket det hade gjort om en utomstående skickats in i Försvarsstabens av regeringen. Att ge Palme uppdraget måste ha varit en idealisk lösning för Erlander.”

Åren 1953-54 arbetade Palme därefter som förste byråsekreterare och fortsatte sedan till statsrådsberedningen, där han avancerade från sekreterare åt statsminister Tage Erlander till byråchef. En viss Ragnar Edenman övertalade samma år

Lennart Hagman

IBs Birger Elmér

Olof Palme

Statskupp i Slowmotion

Erlander att ta Palme till sig som påläggskalv för statsministerämbetet.

Edenman, som från början hette Eriksson, var före detta medlem i det svenska nazistpartiet. 1934 bytte han namn och kom att klättra ända upp till posten som utbildningsminister. Edenman har senare också spelat en framträdande roll inom Beredskapsnämnden för Psykologiskt Försvar (se sid 761) och som ordförande i den så kallade Edenmankommissionen (se sid 569) med uppgift att utreda händelserna kring Palmemordet.

Redan som färsk politiker visade den karriärlystne Palme att han inte var att leka med. Detta tog sig bland annat uttryck vid en av svensk TVs första politiska debatter då han attackerade folkpartiledaren Bertil Ohlin mycket hårt. Att Palme kunde vara så charmerande i vissa sällskap och sedan förbytas till en helt annan människa, skrämde många.

-Det var någonting så otäckt, något så hästskt och fullkomligt obegripligt att en ung politiker kunde behandla en aktingsvärd nationalekonom och politiker på det viset, tyckte före detta moderatledaren Gösta Bohman. Denna underliga blandning i en människa förstod jag faktiskt inte. Han var som kluven, en Dr Jekyll och Mr Hyde.

De här karaktärsdragen skulle komma att bli Olof Palmes kännetecken och omdömena om honom var många: intelligent, snabb, hetsig, arrogant, ömsint, elak, intensiv, stridslysten - en personlighetspolitiker. Antingen älskad eller hatad.

Som tidigare nämnt hade Palme 1951 gått med i Socialdemokratiska studentklubben vid Stockholms högskola och samma år träffade han den fyra år yngre Lisbet Beck-Friis på en resa till Klimpfjäll i Västerbotten. 1956 smet det förälskade paret i väg till Köpenhamn för att gifta sig i Svenska kyrkan och den efterföljande smekmånaden tillbringades i Rom. Karriären gick bra och 1957 fick Palme en stol i riksdagens första kammare för Jönköpings län. Ungefär samtidigt stabiliserades IB och 1959 flyttade verksamheten ut till diskreta lokaler på stan - en underrättelsetjänst utan riksdagens kännedom och kontroll.

Palme fortsatte under tiden sitt arbete inom politiken och efter att ha verkat som konsultativt statsråd 1963-65 utnämndes han 1966 till kommunikationsminister, 1967 till ecklesiastikminister och 1967-69 till utbildningsminister.

Hans agerande var dock allt annat än vanligt och redan i februari 1968 hade han utsatts för hot sedan han demonstrerat mot USAs roll i Vietnamkriget, sida vid sida med den nordvietnamesiska Moskvaambassadören Nguyen Tho Chanh. Palmes handlande fick stor genomslagskraft, moderaterna krävde hans avgång och USAs ambassadör i Sverige kallades hem. Förbindelserna mellan länderna försämrades betydligt och det frostiga klimatet ändrades först efter mordet. Samtidigt växte Palmes internationella anseende inom tredje världen, då han var en av mycket få som vid den här tiden vågade utmana storebror i väst.

Nu var det snart dags för det verkligt stora steget och 1969 utnämndes han till statsminister. Här fortsatte hans internationella engagemang, som inte bara gällde Vietnam. Han besökte även kontroversiella länder som Kuba och Nicaragua samtidigt som den tidigare hundraprocentigt proisraeliska linjen avbröts och överläggningar togs upp med palestinierna. Vid julen 1972 var det dags för nästa bomb när han ännu en gång kritiserade USAs Vietnamkrig med ett fördömande som hör till de skarpaste en svensk politiker någonsin gjort:

-Det man gör är att plåga människor, plåga en nation för att förödmjuka den, tvinga den till underkastelse inför maktspråk. Därför är USAs bombningar ett illdåd. Därav finns många i modern historia. De förbinds ofta med namn: Guernica, Oradour, Babij Jar, Katyn, Lidice, Sharpeville och Treblinka. Våldet har triumferat. Nu finns ytterligare ett namn att foga till raden. Hanoi - julen 1972.

(Det finns dock tecken på att Palme spelade ett dubbelspel vid dessa kontroversiella tillfällen. I *Krigsvetenskapsakademins* tidskrift från juli -95 framgår det enligt generalmajor Claës Skoglund att Olof Palme inte ville skapa farhågor eller förväntningar om att allianspolitiken med USA skulle behöva ges upp. Dåvarande ÖB Stig Synnergren avslöjade för Skoglund att han redan 1970 kallats upp till Palme som försäkrade att det positiva säkerhetspolitiska förhållandet till USA med kärnvapenparaplyet som skydd skulle bestå. För att behärska den svenska Vietnamrörelsen hade han dock utåt tvingats handla och tala som han gjorde. Palme framhöll vidare att han var stor vän av USA och att svensk militär inte behövde oroa sig).

SLÄKTTRÄD DIGNANDE AV NAZISTER

När det gäller personen Olof Palme är den vanligaste uppfattningen att han var en man av folket, en försvarare av de svaga och en stark politiker som kämpade mot orättvisor och förtryck. Men när vi börjar granska hans person och karriär dyker det upp detaljer som borde få vilken som helst mordutredare att höja på ögonbrynen.

Sensationellt är att vissa kretsar i Sverige på ett förbluffande sätt har lyckats bevara hemligheten om hans bakgrund. Många spaltmeter har skrivits om hans faders släkt, men nästan ingenting om hans släktingar på mödernet. Tillsammans döljer utelämnandet otroligt nog bilden av ett släkträd dignande av nazister från Tredje riket, polisagenter i Moskva och sovjetiska agenter i Finland, England och Indien!

Författaren Bertil Västergren

August von Knieriem med IG Farbens styrelse

skrev boken *Det saknade kapitlet*. Här lägger han fram en mängd detaljer. Om dessa är exakta vågar författaren inte uttala sig, men väljer ändå att presentera dem.

Visste du till exempel att:

* Olof Palmes mors kusin, August von Knieriem, 1947 stod åtalad som krigsförbrytare i Nürnberg, anklagad för slaveri, massmord och konspiration mot mänskligheten. Han hade varit styrelseledamot i den nazityska kemijätten IG Farben som satsat miljardbelopp på Hitler och som spelat en nyckelroll i framtagandet av senapsgas och anläggningen av utrotningslägret Auschwitz. I kretsen kring August von Knieriem samlade sig gräddan av den internationella underrättelsevärlden.

Via IG Farbens privata underrättelsetjänst NW7 stod August von Knieriem i ständig förbindelse med SS-underrättelsechef Walter Schellenberg och Rockefellerkoncernens juridiska ombud, advokaterna Allen och John Foster Dulles. Allen Dulles, under andra världskriget chef för den amerikanska underrättelsetjänsten OSS i Schweiz och senare CIA-chef, kom att spela en nyckelroll i att rädda den nazistiska SS-apparaten. Han var också personligt involverad i mörkläggningen av mordet på John F Kennedy och satt med i Warrenkommissionen, som hade i uppdrag att undersöka samma mord (se Bibliografin).

* Olof Palmes morfar Woldemar von Knieriem, innehavare av släktgodset Skangal, var rektor för Polytekniska Högskolan i Riga, där han bland annat personligen utbildade Tredje rikets chefsideolog Alfred Rosenberg. Även de unga nazisternas främsta skyddshelgon, Max Erwin von Scheubner-Richter, utbildades på Woldemar von Knieriems skola i Riga.

* Olof Palmes mormors bror, docent von Kupffer, gav samme Alfred Rosenberg i examensuppgift rita ett nytt krematorium till staden Riga.

* Ottokar von Knieriem, Olof Palmes morbror, var direktör i tyska Dresdner Bank och personlig vän med Heinrich Himmlers sekreterare, SS-generalen dr Rudolf Brandt, ökad som en av Nazitysklands blodigaste förbrytare. Ottokar von Knieriem fungerade dessutom som den nazityska underrättelsetjänsten SSS kontaktman i Skandinavien.

* Ivan Fjodorovitj Knieriem var en av cheferna för den fruktade tsarryska hemliga polisen, föregångaren till KGB.

* Olof Palmes far Gunnar Palmes kusin Rajani Palme-Dutt 1916 grundade kommunistpartiet i England. Samme Rajani

Allen Dulles

Alfred Rosenberg

Kim Philby

Palme-Dutt blev sedermera rabiat stalinist och genomförde omfattande utrensningar inom kommunistpartiet i England. Olof Palmes ”farbröder” Rajani och Clemens Palme-Dutt styrde också den beryktade spioncell vid Cambridgeuniversitetet i England som rekryterade de ökända dubbelagenterna Kim Philby, Guy Burgess, Anthony Blunt och Donald MacLean.

Under 1987 lanserades det så kallade Iran-spåret av de tre stora amerikanska nyhetsjättarna *New York Times*, *International Herald Tribune* och CBSs *60 minutes*. Gemensamt för de tre var att Olof Palme här framställdes som en ulv i fårkläder, en förklädd gangster som fallit offer för sitt eget ränksmideri. Vad det här bara en svartmålning utförd av Storebror i väst, eller fanns det någon verklighetsförankring i uppgifterna?

Detta i kombination med uppgifter kring Palmes släkt kan tyckas irrelevant. Men vi kommer snart att se att många utpekade i Palmeutredningen är högerextrema, på gränsen till nazister. Kan detta vara av betydelse för motivet till mordet?

DEN GLOBALA ELITEN

Det finns fler tecken på att Olof Palme levde en sorts dubbelliv. Å ena sidan var han de fattigas och minoriteternas beskyddare, å andra sidan var han en integrerad del av världstoppen. En aspekt som fler och fler journalister internationellt har börjat uppmärksamma är en oerhörd maktfaktor som för de flesta av oss är helt okänd - Eliten, ett internationellt toppskikt som verkar genom flera i sig separata organisationer. Här var Olof Palme en respekterad medlem och stod några gånger som värd för deras hemliga sammankomster, bland annat på Grand Hotel i Saltsjöbaden.

(Följande sammanställning är hämtad från böckerna *And the Truth shall Set you Free*, *George Bush - the Unauthorised Biography*, *Global Tyranny - Step by step*, *Inside the Brotherhood* och *None Dare Call it Conspiracy*. Det finns ytterligare litteratur att hämta i Bibliografilistan).

BILDERBERGGRUPPEN

Vi börjar med den så kallade Bilderberggruppen, som har ett inflytande som inte kan betecknas som annat än ofantligt. Denna är den viktigaste organisationen i ett nätverk som arbetar enligt en långsiktig strategi med intention att införa en Världsregering, en Världsbank, en Världsvaluta och en Världssarmé. Gruppen kallas även Den osynliga Världsregeringen, den har starka kopplingar till frimureriet (se sid 543) och talrika kritiker är eniga om att Elitens mål i själva verket är en världsdiktatur (!). Detta är dock något många medlemmar på en lägre nivå inte är medvetna om, då sekretessen är stor och toppen av maktpyramiden mycket liten och sluten.

Statskupp i Slowmotion

Medlemmarna i Bilderberggruppen är en så kallad ”privat diskussionsklubb” på omkring 120 personer ur de högsta finanskretsarna i Västeuropa, USA och Kanada och kan ses som ett exklusivt urval av kungligheter, politiker, bankirer, industriledare och opinionsbildare. Representanter för bankhusen Rothschild och Rockefeller är alltid närvarande, liksom Natos generalsekreterare, chefen för Världsbanken, ledande affärsmän, politiker och topp personer för massmedierna. Andra ständigt förekommande medlemmar är FIAT-chefen Giovanni Agnelli, Lord Carrington, Henry Kissinger och James Wolfensohn, president i Världsbanken, liksom ABBs Percy Barnevik och medlemmar ur Wallenbergfamiljen. Uppskattningsvis två tusen medlemmar har deltagit i åtminstone ett möte sedan den första träffen 1954 på hotell Bilderberg i holländska Oosterbeek.

Percy Barnevik

Mötena hålls en gång per år, i sträng sekretess och under stort säkerhetspådrag. Under de tidigaste åren förnekades gruppens existens officiellt och de som trots allt påstod att den fanns kallades för ”desinformatörer” och för ”offer för konspirationsteorier”. Gruppen försöker alltid undvika att träffas mer än en gång på samma plats och mörkläggningen i press, radio och TV är numera i det närmaste total. Med tanke på att många toppar inom mediavärlden är Bilderbergare, till exempel *Dagens Nyheters* chefredaktör Hans Bergström, måste detta ses som ytterst anmärkningsvärt och odemokratiskt.

Bilderberggruppen samarbetar intimt med två andra skygga organisationer: Den Trilaterala Kommissionen (se sid 411) och Council on Foreign Relations (CFR) (se sid 410). Dessa tre organisationer är den globala Elitens kraftfulla verktyg och styr enligt många experter vår värld på ett genomgripande och många gånger skrämmande sätt. Vi ska återkomma till dessa systerorganisationer.

I början av januari 1996 skrev författaren Lars Adelskog till dåvarande statsministern Ingvar Carlsson. I sitt svar med diarienummer SB96/90, svarade denne:

”När det gäller Bilderberggruppen har jag inte deltagit i någon av gruppens årliga sammankomster. Jag anser att det är helt i sin ordning och nyttigt att personer på hög nivå inom politik och näringsliv – nationellt och internationellt – då och då kan träffas under informella former och utbyta erfarenheter. Däremot är det givetvis otänkbart för mig som svensk regeringschef att acceptera att jag eller någon företrädare för min regering deltar i någon form av bindande beslutsfattande vid den här typen av möten”.

Vad han förteget var att Ines Uusmann, en företrädare för

Ines Uusmann

hans regering, i maj 1995 deltagit i Bilderberggruppens möte i Bürgenstock i Schweiz. Det kan vara värt att notera att Mona Sahlin från samma regering deltog året därpå. Båda två är dessutom djupt involverade i myndigheternas mörkläggnings av Estoniakatastrofen (se sid 731). Senare har konstaterats att inga uppgifter om Uusmanns deltagande finns noterade hos hennes departement. Däremot existerar officiella men hemligstämplade handlingar på statsrådsberedningen. En fråga uppstår naturligtvis genast: Hur kan "privatpersonen" Ines Uusmanns deltagande i en "privat sammankomst" bli föremål för hemligstämpling i statsministerns kansli? Resan har dessutom till största delen betalats med skattepengar. Officiella dokument visar att dåvarande statsrådet Uusmann den 7-11 juni 1995 företagit följande resor, enligt uppgift i tjänsten:

Den 7 juni Stockholm-Wien med ett regeringsplan, angiven fakturakostnad 36 000 kr. Dagen därpå reste hon vidare med ABBs och Percy Barneviks privatplan sträckan Wien-Emmen i Schweiz, angiven fakturakostnad 26 127 kr, innan det var dags för hemresa den 11 juni med SAS från Zürich-Stockholm, angiven fakturakostnad 7 647 kr. Summa 69 774,40 kr.

Om dessa flygresor i stället företagits med reguljärt trafikflyg hade kostnaden legat på omkring 20 000 kr, cirka 50 000 kr billigare.

Politikern Mona Sahlin intervjuades senare av journalisten Ingemar Ljungqvist i tidskriften *Insikt nr 2 -98*:

-Du finns med på en deltagarlista från ett Bilderbergmöte i Toronto 1996?

-Ja.

-Har du gjort någon officiell rapport från det mötet, exempelvis till socialdemokraterna?

-Nej, ingen skriftlig rapport.

-I vilken egenskap var du på mötet?

-Bilderberggruppen bildades efter kriget och då finns det ett antal fasta medlemmar, och varje fast medlem får bjuda med sig nån till ett möte. Så det var Percy Barnevik som frågade om jag ville följa med över.

-Tillsammans med Percy Barnevik?

-Han har ju rätt att bjuda, så då var jag där.

-Vem betalade resan? Percy Barnevik?

-Nej, det gjorde partiet.

-Partiet ställde alltså upp och betalade resan. Var får man då tag i kvittot, finns det på partidistriktet i Stockholm?

-Nej, det finns hos partistyrelsen, jag antar att de har kvittona.

-Vem representerade du på mötet, anser du själv?

-Mig själv.

-Inte ditt parti då? Bara dig själv, inte partiet som betalade?

-Jag är ju socialdemokrat så det är i den egenskapen jag var där.

Mona Sahlin

Statskupp i Slowmotion

Vi var några få socialdemokrater. Det var en man från ANC och några från Labour, men annars är det en väldigt högerdominerad grupp. Det var med stora ögon och med stor nyfikenhet jag var där och tittade och lyssnade. Det var inget möte jag skulle åka tillbaka till, det räckte med ett studiebesök så att säga.

-Det är alltså lite av en mansdominerad grupp.

-Oh ja. Det var så sjukt. Vi var fyra kvinnor där, varav de tre var drottningar och så jag. Jag var den enda kvinna som var någon form av politiker, annars var det bara män.

-Då får du räkna upp drottningarna.

-Det var den holländska, den belgiska och den spanska.

-Och bland männen - kan du dra några kända namn?

-Gamle Rockefeller var där, Henry Kissinger var där, Carl Bildt var där.

-Övriga svenskar, Anders Åslund?

-Åslund ja, Calle Bildt, Percy Barnevik och någon av Wallenbergarna, vilken har jag glömt. Det var väl de enda svenskarna som var där. Det var en väldigt nyttig erfarenhet att göra det en gång, men det skulle vara farligt om man blev en del i ett sådant brödraskap.

Carl Bildt

SVENSKA BILDERBERGARE

Vilka är då kända svenska medlemmar? Följande namnlista är gjord utifrån flera internationella sammanställningar, bland annat i *Who is Who of the Elite* av författaren RG Ross Sr:

Aspling, Sven	Partisekreterare (se sid 491)
Barnevik, Percy	ABB, Investor
Belfrage, Erik	SE-Banken
Bengtsson, Ingemund	Jordbruksminister, talman
Bergström, Hans	Chefsred <i>Dagens Nyheter</i>
Bildt, Carl	Statsminister (se sid 385), utrikesminister, FN, etc
Björge, Anders	Teknisk direktör, Sydkraft
Boheman, Erik	Ambassadör, riksdagsman
Borg, Anders	Finansminister
Dahlman, Sven	Ambassadör
Erlander, Tage	Statsminister (se sid 491)
Feldt, Kjell-Olof	Finansminister
Ferm, Anders	FN-ambassadör (se sid 385)
Fälldin, Thorbjörn	Fd statsminister (c)
Geijer, Arne	LO-chef, Stay Behind (se sid 491)

Gustafsson, Stan	Chef AB Astra
Gustafsson, Sten	SAAB-chef
Gyllenhammar, Pehr G	Före detta Volvo-chef
Heckscher, Gunnar	Högerledare
Hedelius, Tom	Handelsbanken
Holmberg, Yngve	Politiker
Iveroth, Axel	-
Jacobsson, Per	-
Johansson, Leif	Volvo-chef
Johansson, Lennart	SKF-chef
Johansson, Rune	Industriminister (se sid 491)
Joung, Lars	Professor, Stockholms School of Economics
Kling, Herman	-
Carl Gustaf XVI	Kung
Lange, Gunnar	-
Larsson, Stig	Vd SJ
Lindbeck, Assar	Nationalekonom
Lundvall, Björn	Chef LM-Ericsson
Nicolin, Curt	SAF-ordförande
Odner, Claes-Erik	LO-ekonom
Ohlin, Bertil	Folkpartiledare
Olofsson, Maud	Industriminister
Pagrotsky, Leif	Handelsminister
Palme, Olof	Statsminister
Persson, Göran	Statsminister
Pettersson, Lars-Eric	Skandia vd
Ramfors, Bo C.E	SE-Banken
Reinfeldt, Fredrik	Statsminister
Rojas, Mauricio	Lunds universitet
Rosengren, Björn	Politiker
Sahlin, Mona	Politiker (s)
Sandler, Richard	-
Stråberg, Hans	Electrolux
Sträng, Gunnar	Finansminister
Svedberg, Björn	-
Synnergren, Stig	Fd Överbefälhavare
Thunborg, Anders	Försvarsminister
Tingsten, Herbert	Hoppade av
Treschcow, Martin	Electrolux
Uusmann, Ines	(se sid 406, 736)

Statskupp i Slowmotion

Waldenström, Martin	-
Wallenberg, Jacob	Investor
Wallenberg, Marcus jr	SE-Banken
Wallenberg, Marcus sn	SE-Banken
Wallenberg, Peter	SE-Banken (se sid 724)
Wallgren, Sven	Esselte, ordförande Industriförbundet
Werthén, Hans	Electrolux-chef
Wickman, Krister	Utrikesminister, Bank of Sweden
Åberg, Carl-Johan	-
Åslund, Anders	Carnegie Endowment for International Peace

Den undersökande tidskriften *PalmeNytt* med Sven Anér vid rodret började 1998 intressera sig för Bilderbergarnas hemligheter. Tidningen tillfrågade statsrådsberedningen, det socialdemokratiska partiet, Mona Sahlin, *Dagens Nyheter* Hans Bergström, Utrikesnämnden, KU, Hovets presstjänst, Ines Uusmann samt Percy Barnevik om Bilderbergmötena. Den 30 december 1998 fick han följande svar från Regeringskansliet:

”Mona Sahlin lämnade regeringen och Statsrådsberedningen i november 1995. Statsrådsberedningen förvarar således inte de resehandlingar Du efterfrågar.

Med vänliga hälsningar, Claes Mårtensson”.

Redaktör Hans Bergström var lika kortfattad när han den 6 januari 1999 tog kontakt:

”Svar på din fråga: Jag var med på Bilderberggruppens möte i Helsingfors i juni 1994, på inbjudan av Percy Barnevik.”

Sven Anér fortsatte sina undersökningar med att kontrollera kungens förehavanden i samband med Elitens möten.

Den 22 januari 1999 svarade UDs arkivchef:

”Du har i fax idag frågat om kung Carl XVI Gustaf under perioden 8-11 juni 1995 befann sig i Sverige eller i utlandet. I Utrikesdepartementets arkiv finns beträffande kungens resor endast bevarade handlingar som rör statsbesök. Hans kungliga Majestät var inte på statsbesök under den aktuella perioden.”

Samma dag konstaterade Claes Mårtensson från Regeringskansliet emellertid:

-Kl 15.45 ringde en viss fröken Broms vid hovets presstjänst för att meddela att Kungen den 8-11

Två Bilderbergare: Olof Palme och Tage Erlander

juni 1995 faktiskt varit på Bilderbergmötet i Schweiz.

COMMITTEE OF 300

Frågan är om den svenske statsministern Olof Palme kan ha stött sig med en av dessa organisationer och om detta kan vara del av motivet bakom mordet. Han var även medlem i Committee of 300, en organisation grundad 1729 för att handha internationella bankaffärer och handelsproblem. Ett av målet för denna grupp är att sammanföra alla banker i världen till en enda stor Världsbank. Enligt kritikerna arbetade medlemmarna i Committee of 300 tidigare även för att stödja den illegala opiumhandeln.

I sin bok *"Conspirators' Hierarchy: The Committee of 300"* namnger Dr John Coleman 290 organisationer, 125 banker och 341 namn på före detta och nuvarande medlemmar i kommittén. Bland dessa återfinns:

Willy Brandt, George Bush, Lord Carrington, familjen DuPont, kung Fredrik IX av Danmark, Henry Kissinger, Francois Mitterand, JP Morgan, Prinsessan Beatrix, Drottning Elisabeth II, Drottning Juliana, Prins Rainier, David Rockefeller, Baron Edmond de Rothschild, George Shultz och familjen Vanderbilt.

Lord Carrington

COUNCIL ON FOREIGN RELATIONS (CFR)

Council on Foreign Relations bildades i 1921 av Round Table och är även känd som the Establishment, den Osynliga Regeringen eller Rockefellers Ministerium för utländska relationer. Denna halvt om halvt hemliga organisation är i dag en av de mest inflytelserika i USA och medlemmarna är utan undantag amerikanska medborgare. I dag utövar CFR noggrann kontroll över västvärldens nationer, antingen direkt via länkar till liknande organisationer eller via institutioner som Världsbanken.

Zbigniew Brzezinski

Göran Persson

Bill Clinton

David Rockefeller

Helmut Schmidt

Statskupp i Slowmotion

Sedan grundläggandet av CFR har alla USAs presidenter utom Ronald Reagan varit medlemmar innan de valdes. CFR kontrolleras av Rockefeller syndikatet och arbetar för samma mål:

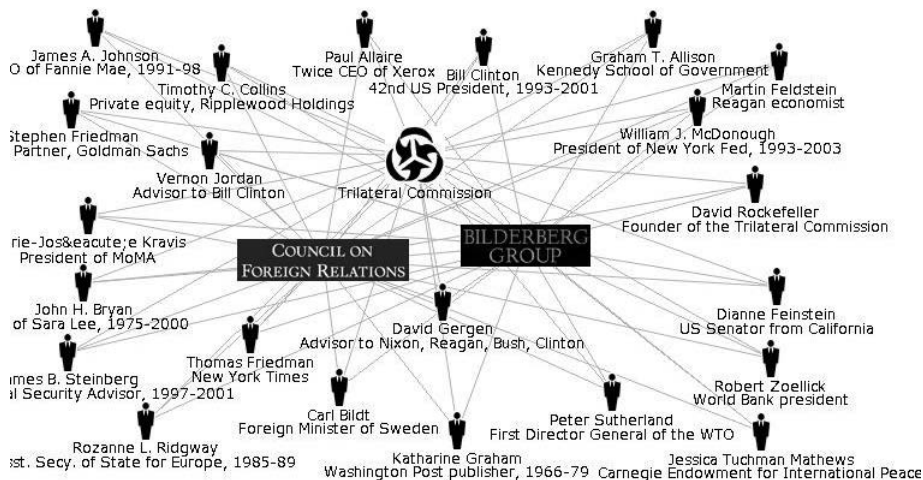
A One World Government - en världsstyrning.

TRILATERALA KOMMISSIONEN

Denna hemliga organisation grundades i juni 1973 av David Rockefeller och Zbigniew Brzezinski, då man ansåg att de etablerade organisationerna såsom FN agerade för sakta med att upprätta en One World Government. Organisationen har omkring 200 medlemmar och målet är att samla topparna bland industriella och kommersiella giganter inom de trilaterala nationer USA, Japan och Västeuropa för globala möjligheter att mötas i ett hemligt samarbete. Detta med avsikt att ge Bilderbergarna en bredare politisk bas.

Organisationens makt är ofattbar stor och Trilaterala Kommissionen kontrollerar via CFR-medlemmarna hela USAs ekonomi, politik, militär, olja, energi och till stora delar även media. Medlemmarna är företagsordförande, bankmän, ekonomer, politiska vetenskapsmän, advokater, förläggare, politiker, fackföreningsledare och journalister etc. Några av de viktigaste medlemmar är / var:

Stora delar av Barack Obamas inre grupp, Zbigniew Brzezinski - säkerhetsrådgivare, George Bush - fd president / fd CIA-chef / fd CFR-chef, Bill Clinton - Bilderberger / CFR / fd president, Hilary Clinton, Henry Kissinger - fd utrikesminister, Robert McNamara - Världsbanken, David Rockefeller - Chase Manhattan Bank / Exxon, Edmund de Rothschild - Royal Dutch / Shell, Helmut Schmidt - fd Bundeskansler.

Den 6 - 7 november 1998 hade Trilaterala Kommissionen stort galamöte i Stockholm. Statsminister Göran Persson stod som värd (!), hälsade alla välkomna till Grand Hotell och bjöd på mat i Gyllene salen. Här var Dagens Nyheters Hans Bergström högtidstalare. Hur stor var publicitet kring detta flotta möte? Lika med noll.

Statskupp i Slowmotion

*-Tänk om Polisspåret visar sig vara riktigt. Tänk vilka
fruktansvärda sår det skulle riva upp i samhället!*

Justitieminister Anna-Greta Leijon

NAZISTISKA POLISER

Drygt ett och ett halvt år efter statsministermordet, *den 5 november -87*, stod följande att läsa i *Dagens Nyheter*:

”Det så kallade Polisspåret i Palmeutredningen avskrivs. Det beslutade polisstyrelsens presidium efter ett möte med länspolismästare Sven-Åke Hjälmoth. Presidiet bestod av polisstyrelsens ordförande Carl Cederschiöld och Roland Öhrn (s). Vid mötet deltog även biträdande länspolismästare Gösta Welander (se sid 547). Enligt Carl Cederschiöld var det en mycket noggrann undersökning som låg till grund för beslutet.

Carl Cederschiöld

Parlamentarikerkommissionen ledd av den tidigare ecklesiastikministern Ragnar Edenman (se sid 570) tillsattes samma år. Den gjorde en särskild utredning om just Polisspåret och kom också fram till att det saknades grund för misstanke.

-Grundligheten har varit imponerande i polisens sätt att sköta utredningen av Polisspåret, fastslog ordförande Edenman. Jag förstår inte varför ni inom massmedia ägnar er så åt detta Polisspår. Jag förstår inte syftet med det. Vi måste ju kunna lita på våra poliser och åklagare.

I förhöret med dåvarande Säpochefen tillade han:

-Vi har väldigt svårt att få död på det här talet om Polisspåret.

En mycket hög polisman i Stockholm förklarade utan omsvep att de enda inom den svenska poliskåren som inte tror - eller snarare inte låtsas tro - på Polisspåret är det lilla gäng som ingår i rikskriminalens Palmeutredning. Det som kallats Polisspåret är inte ett enda spår som går att jämföra med Christer Pettersson eller PKK-spåret. Det består i stället av en mängd iakttagelser och svårförklarliga förhållanden som alla rör poliser som på något sätt skulle vara inblandade i mordet. Det som också skiljer Polisspåret från många andra av de så kallade spår som förekommit under årens lopp

är att det aldrig betraktats som något egentligt uppslag av utredarna.

Eftersom man från officiellt håll kategoriskt förnekat Polisspåret existens är det endast privatpersoner och några få journalister som grävt vidare. Åren har gått och mycket graverande fakta har grävts fram. Men från Palmegruppens sida intar man fortfarande samma avvisande attityd.

-Privatspanarnas intresse bekommer oss inte, kommenterade före Palmeåklagaren och tillika Rikskriminalens chef Jörgen Alnblad i *Svenska Dagbladet* den 28 februari -96. Men när det gäller massmedier kan vi inte förstå den ensidiga fixering, eftersom detta spår inte har någon bäring på gåtans lösning. Det är illvilliga människor som vill sprida felaktig information i syfte att skapa osäkerhet kring de rättsvårdande myndigheterna.

När juristen Jesús Alcàla i en artikelserie i *Dagens Nyheter* i september -96 skrev om Polisspåret övervägde samme Jörgen Alnblad att anmäla artiklarna till åtal. Alnblad menade att Alcàla hade röjt uppgifter som var sekretessbelagda och av mycket känslig karaktär. Alcàla (se sid 229), senare ordförande i Svenska Amnesty International, framträdde därefter i både SVTs *Striptease* och TV4s *Kalla Fakta*.

-Jag hade aldrig tidigare varit intresserad av utredningen och var oerhört trött på alla spår och fria spekulationer. Sedan fick jag tillgång till utredningen. Det blev en chock! Det finns inget Polisspår. Detta trots att många av tipsen kommer från andra poliser och militärer, alltså människor som vet och misstänker. Polisen lägger inte ihop pusselbitar och vill inte se sammanhanget även om det är uppenbart. De har aldrig gått systematiskt tillväga. Svensk polis är helt enkelt oförmögen att utreda sig själv. Jag tror att alla som får tillgång till dessa uppgifter förstår att här har gjorts många fel och att det finns många brister.

Han är inte den enda som har reagerat. Generaldirektören för Riksrevisionsverket Inga-Britt Ahlenius skrev i en promemoria till ordförande Sigvard Marjasin om Polisspåret. Denne gömde dock omedelbart promemorian i ett kassaskåp. Hon skrev: "I Palmeutredningen har framkommit utomordentligt graverande omständigheter vad gäller ett antal polismäns mer eller mindre nazistiska sympatier och aktiviteter. Det är lika utomordentligt uppseendeväckande och graverande att inte Palmeutredningen eller polisen i största allmänhet gått till botten med dessa företeelser."

Mordutredarna tog dock kritiken med ro.

-Vi kan i dag begränsa våra resurser på det vi tror på. Det är inte märkligare än så, förklarade spaningsledaren Hans Ölvebro i en TV-intervju. Vi har tidigare tvingats arbeta med alltför många orealistiska tips som inte har med mordets lösning att göra. Men nu har vi bestämt oss för att bortse från allt det här skräpet som kommer in. Nu ska vi jobba med det som leder till lösningen.

Jesús Alcàla

Men stämde detta verkligen? Enligt Rikskriminalen fanns det minst 173 registrerade ärenden avseende polismäns eventuella inblandning i mordet på Olof Palme. Lägg därtill Granskningsnämndens ordförande Lars-Eric Ericssons uttalande i tidningen *Metro*:

-Polisspåret uppstår tre bokhyllor med pärmar - från golv till tak!

Det som svenska massmedia tiger om är en öppen sanning i internationell press. ”Det är något sjukt i konungariket Sverige” skrev journalisten Pierre Thibault i paristidningen *VSD*. Redan två månader före en enda tidning i Sverige nämnde detta, pekade europeiska tidningar ut den svenska polisen för inblandning i Palmemordet. Tidningarna *VSD* i Paris och *l’Hebdo* i Lausanne återgav vittnesmål som mordutredarna än i dag ignorerar och två misstänkta Norrmalmspoliser pekades ut med namn och bild.

Uttepkade poliser

BAKGRUND

Det hela började strax efter mordet när ett anonymt polisbefäl i södra Dalarna uppgav att mördarna var svenska poliser och stod att finna i den ökända Baseballgan på Norrmalm i Stockholm. Flera av dem hade tidigare tjänstgjort under honom. Den 23 oktober 1986 fick Palmeutredarna ännu ett tips om den så kallade Baseballligans eventuella inblandning i mordet. Tipset nonchalerades och blev inte ens diariefört. Vad tipset faktiskt innehöll framkom inte förrän sex år senare.

Av alla polisdistrikt hade Norrmalmspolisens vaktdistrikt VD1 vid den här tiden erhållit det absolut sämsta ryktet med avslöjanden om fascistiska grupperingar och ett otal anmälningar om misshandel som typiska ingredienser. Kulmen nåddes hösten 1983 då en grupp polismän från VD1 anhölls för misstänkt övervåld i tjänsten. Incidenten resulterade sedermera i rättslig prövning och fällande domar mot polismän.

Den här utvecklingen var absolut inte ny. I stället såg den ut som en medveten politisk handling, vilket var allvarligt med tanke på att man i Norrmalmsdistriktet bland annat återfinner de största affärsgatorna, riksdagshuset, regeringskansliet Rosenbad, Slottet och Centralstationen.

(Följande sammanställning är gjord av faktauppgifter från SVTs *Striptease*, *Dokument Inifrån*, TV3s *Polisspåret*, diverse tidningsartiklar, boken *Polisspåret - en vit bok* och den tyska TV-dokumentären *Mord i Stockholm* med mera).

Enligt polisens egen utredning ska ett antal polismän redan 1969 ha träffats på

Statskupp i Slowmotion

fritiden och lyssnat på inspelade tal av Hitler och Göring. Vidare sades de ha hälsat varandra med nazisthälsningar och spelat dundrande marschmusik i piketbussarna. ”Björneborgarnas Marsch” var en favorit. En polisman utpekades vidare som initiativtagare till en sammanslutning kallad Stockholmspolisens Nationalsocialistiska Förening.

Kjell-Arne Karlsson, tidigare vice ordförande i Demokratisk Allians, var den polis som byggde upp den högerextremistiska gruppen inom Stockholmspolisens. Det var han som under tidigt 1970-tal gjorde rubriker genom att vid Vietnamdemonstrationer uppträda med märket ”Viet Cong Hunting Club” på sin polisuniform. Han uppträdde dessutom så brutalt att han fick öknamnet Elake Karlsson.

Kjell-Arne Karlsson

K-A Karlsson arbetade intensivt, där bristen på fitness väl komparerades av anseelig framgång. Han var heller inte ensam. Vid sin sida hade han polisinspektör Stellan Åkebring, också med rötter i Demokratisk Allians och redan i slutet av 1970-talet lyckades denna duo skaffa sig ett slags kontroll över den polisiära verksamheten i city, framförallt inom Norrmalmsdistriktet.

I början på 1980-talet smälte så de äldre högerextremisterna samman med den yngre och mer våldsbenägna generationen poliser. Dessa kom framförallt från VD1 och hade som vanlig gemensam nämnare fullgjord FN-tjänst. Den högerextrema kärnan kunde nu börja välja vilka som skulle arbeta inom de egna leden. De som ansågs opassande trakasserades och blev utfrysade. Ur denna sammansmältning kom den gemensamma grupp som 1986 behärskade polisen i Stockholms city.

När man till sist tillsatte en utredning om högerextremismen fann polisledningen för gott att förflytta Elake Karlsson. Men Karlsson försvann inte till någon undanskymd plats. I stället förflyttades han snett uppåt till ordningspolisen ledd av Sune Sandström, senare Säpochef, varifrån han kunde fortsätta sin infiltration. Kjell-Arne Karlsson kom till och med att ingå som sekreterare i den utredningsgrupp som lade fram förslag till att polisen skulle bilda en polisiär specialkår för terroristbekämpande. Behovet av denna militariserade elitstyrka sas aktualiseras av just Palmemordet!

Den beryktade Baseballigan, en civil specialgrupp bestående av högerextrema poliser med uppgift att bromsa gatuvåld och knarklangning, startades 1982 på initiativ av ingen mindre än länspolismästare Hans Holmér, samme Holmér som senare skulle leda spaningen efter Palmes mördare. Gruppen var en av fyra så kallade gatuvåldsgupper (GVG), av vilka två tillhörde VD1. De påbörjade alla sitt arbete i mars 1982, men synes ha uppfattat sin uppgift på olika sätt.

G-turens GVG eller Baseballigan som den kom att kallas, fick sitt namn på grund av att medlemmarna ofta arbetade i civila kläder med amerikanska baseballkepsar.

Deras order var att ”röja i Stockholms city” och att ”skrämma bort drägget från gator och torg”. De 7-8 poliserna var handplockade av befälet och hade det gemensamma att de flesta var reservofficerare. De spanade från hustak och kommunicerade över radio med kodade meddelanden.

Ligan var mycket effektiv, men gick tillväga med sådan oerhörd brutalitet att den redan efter ett år måste upplösas efter kraftig kritik från såväl kollegor som allmänheten. Den var helt enkelt för våldsam för att få finnas kvar. Därför bildades i stället 1983 en A-tur och en B-tur där Baseballpoliserna kom att ingå. Bland kända medlemmar ingick poliserna Leif Tell, Thomas Piltz, Carl-Gustaf Östling, Thomas Ekesäter, Lars Grönkvist, Per-Ola Karlsson, Stefan Svensson, Per Jörilin, Claes Djurfeldt, Björn Glansk och ledaren Sten-Åke Wranding. Leif GW Perssons filmatiserade bok *Samhällsbärarna* handlar om just denna liga.

Sten-Åke Wranding

-A-turen var en ganska sluten tur i förhållande till de andra med en underton och dragning åt det nazistiska hållet, berättade före detta fackordförande och polisinspektören Göran Storm i *Dokument Inifrån* visad 1999. De låste gärna in sig inför varje pass. Sedan visste ingen vad som hände därinne. Det var en stark grupp så till vida att den kunde styra vilka som skulle vara med i turen.

De var oerhört brutala, arbetade i hög grad utan befälsstyrning och verkade kunna göra precis som de ville - utan repressalier. Baseballligan verkade ha ett osynligt men mycket påtagligt skydd uppfifrån. Det var inte ofarligt ens för myndighetspersoner att opponera sig. I samband med den så kallade Skeppsholmsincidenten, då en man enligt egen utsago blev misshandlad och utkastad från en piket, fick kommissarien som då entledigade poliserna allt annat än beröm för sitt agerande. Han anmäldes istället av facket till Arbetsdomstolen och prickades. Baseballpoliserna fick däremot 5 000 kronor var i skadestånd.

Kommissarien var inte den enda som fick märka av ligans märkliga ”skydds nät”. Tidningen *Proletären*, som pekat ut Tell och Piltz i samband med både det så kallade Machnowfallet (se nästa sida) och Palmemordet, angreps häftigt och anklagades av kvällstidningarna för att vara ”i maskopi med Baader Meinhof och japanska terrorister, samt ha

Radarparet Thomas Piltz och Leif Tell

hotat att spränga schlagerfestivalen i Göteborg i luften”. Onekligen lite fantasifullt.

Thomas Piltz och Leif Tell hade under sin poliskarriär nästan alltid uppträtt tillsammans. Men de dömdes sällan. Inte ens då paret den 28 juni 1982 ”förhörde” stockholmaren Rolf Machnow, 39, till döds! (jämför med det senare uppmärksammade Osmo Vallofallet). Machnow dog av en spruken mjälte.

I utredningen som följde hävdade Piltz och Tell att Rolf Machnow själv hade åsamkat sig skadorna, vilket godtogs av utredarna. I JOs granskning av fallet beskrevs händelseförloppet i det lilla norra OT-rummet på T-Centralen så här:

”Efter uppskattningsvis fem minuter reste han (Machnow) sig plötsligt. Han tappade därvid balansen och föll i det närmaste handlost framstupa över skrivbordet och slog då magen eller mellangärdet mot bordskanten. Machnow studsade därefter baklänges med ryggen före mot den väggfasta bänken och vidare ned på golvet, där han blev liggande på magen. Polisman Piltz och polisman Tell kontrollerade genast om Machnow hade skadat sig. Han reste sig då upp med hjälp av polismännen och förklarade att han mådde bra. De satte honom då ånyo på bänken. Polisman Piltz och polisman Tell återgick därefter till sina platser på var sin sida om skrivbordet.

Efter ytterligare cirka fem minuter började Machnow plötsligt att tala osammanhängande och föll nästan samtidigt åt höger. I fallet vred han kroppen så att vänstra sidan av huvudet slog emot bänkens framkant. Polisman Piltz kastade sig då fram för att försöka hindra att Machnow skulle falla ned på golvet. Han hann dock endast få armarna under Machnow samtidigt som denne slog i golvet.

Ungefär samtidigt som detta hände anlände de polismän som skulle biträda med transporten. Chef för den patrullen var polisinspektören Håkan Olsson. Av hans berättelse framgår bland annat att Machnow låg på golvet medan polisman Piltz och polisman Tell satt vid skrivbordet då han och polisassistenten Christina Jorinder kom in i OT-rummet. Det sades då ingenting om att Machnow var skadad. Olsson tyckte dock att den omhändertagna såg konstig ut och dessutom fanns det blod på golvet.”

Ansvarig för att Machnow-ärendet inte fullföljdes var överåklagare Claes Zeime, samme Claes Zeime som regeringen senare utsåg till åklagare i Palmeärendet.

Som bekant är det polisen själv som utreder anmälningar om polisvåld. Så länge endast

Delar av den beryktade A-turen

en bråkdel av alla anmälningar resulterar i åtal kan man vara förvissad om att det bara är toppen av ett isberg som skymtar. Förmodligen ger därför antalet anmälningar en mer rättvisande bild av Baseballpolisernas brutala våldstendenser. Bara under 1982 och de första 9 månaderna av 1983 inkom till exempel sammanlagt 177 anmälningar om polisivåld mot fyra av dessa poliser: Thomas Piltz (42), Leif Tell (51) och Thomas Ekesäter (19) under befäl av Sten-Åke Wranding (65). Detta innebär för Sten-Åke Wranding en anmälan var sjunde dag, för Thomas Piltz en var tionde dag, för Leif Tell en var åttonde dag och för Thomas Ekesäter en var 23:e dag.

Alla gatuvåldsgrupper upplöstes officiellt vid årsskiftet 1982/83. Polismännen i Baseballigan kom dock i stor utsträckning att fortsätta tjänstgöra tillsammans som så kallade områdespoliser. Verksamheten var i stort sett densamma som tidigare.

Även efter Palmemordet fortsatte våldet. I november 1987 stod Thomas Piltz återigen inför domstol. Den här gången tillsammans med Baseballkollegan Tomas Ekesäter (se sid 475). Bakgrunden var kortfattat denna:

Vid en fest som anordnats av främst poliser i Täby 1984 gick ett antal tonåringar objudna in för att se sig omkring. Efter att de blivit utskuffade fäste ovan nämnda poliser sin uppmärksamhet på en 15-åring som inte avlägsnade sig tillräckligt snabbt. Stärkta av alkohol började Piltz och Ekesäter sparka och slå pojken så brutalt att ena axeln gick ur led. Åklagaren ansåg misshandeln tillräckligt grov för att han inför hovrätten skulle begära fängelsestraff.

Av detta blev intet, mycket på grund av att poliserna anlitat Leif Silbersky som försvarare. Hovrätten sänkte i stället dagsböterna för Piltz och Ekesäter och upphävde domen om misshandel. Kvar blev endast en fällande dom om ofredande. Av en mängd anmälningar om misshandel under 1980-talet var detta troligtvis den enda fällande domen för dem bägge. Det var i rätten den här gången som så många andra gånger: Baseballpoliserna hade friats beroende på att de vittnat till förmån för varandra.

MÖTEN I GAMLA STAN

Under de mest intensiva åren träffades de högerextrema elementen mycket ofta. Synnerligen omtyckta blev de så kallade kamratträffarna av herrklubbskaraktär under perioden januari 1982 till februari 1984 (11 kända möten). Mötena hölls i Gamla stan och arrangerades av polisinspektör Stellan Åkebring från Norrmalms vaktdistrikt. Det var även han som valde ut och bjöd in gästerna. Det var således inga öppna möten. Enligt TV-programmet *Striptease* var platsen för de så kallade herrmiddagarna festvåningen Von der Linderska Valven på Västerlånggatan 68B.

Stellan Åkebring

Statskupp i Slowmotion

Klubben hade inga fasta medlemmar och normalt deltog ett 25-tal polismän. På programmet stod middagar med kaffe, konjak och föredrag från reaktionärer som advokaten Lennart Hane, *Svenska Dagbladets* kolumnist Göran Albinsson-Bruner, journalisten Tommy Hansson (medlem i den koreanska Moonsekten, i Sverige kallad Enighetskyrkan), Dragan Yovius, professor Sten Carlsson, redaktören Ebbe Aspegren, Försvarets Forskningsanstalts bägge Arne Groth och Gunnar Järvas, terroristexperten Alwar Schillén och vice ordföranden i Nysvenska rörelsen och tillika rådman vid Västerås Tingsrätt Bernt Ohlin. Föredragen behandlade ämnen som sovjetiskt spioneri, infiltration och ubåtsinvasion, kapprustning, polisen inför domstol, vapenfrågor och terrorism. Man sägs även ha visat stort intresse för fornnordisk mytologi och asalyrik.

En av besökarna på dessa möten var kommandörkapten Hans von Hofsten (se sid 389) som senare skulle komma att stå i spetsen för en frän kampanj mot statsministern. För sin chef på Berga Örlogsbas, kommandör 1 Cay Holmberg, nämnde han följande:

-Han berättade att han varit på ett möte i Gamla stan där han bland andra hade träffat ett antal polisbefäl. Man hade diskuterat om Palme var pålitlig och om hur man skulle kunna komma till rätta med detta problem genom att ”få undan Palme” på något sätt.

Någon gång under 1985 slogs larm om verksamheten. Säkerhetspolisen fick kännedom om mötena och företeelsen undersöktes noga, varefter SÄK redogjorde för justitieministern och statsminister Olof Palme. Denna mötesserie kom också att granskas av Stockholms polisstyrelse som fann att ”flera deltagare föreföll ha en udda politisk uppfattning”, ”att det förekommit uttryck för åsikter av extrem karaktär” och att det ”vid något tillfälle har förekommit Hitlerhälsning”. Palme fann det mycket oroande att det fanns en grupp poliser som inte anslöt sig till de demokratiska värdena.

Även inne på Säpo växte hatet.

-Det var alltså en grupp med ganska framskjutna positioner inom Säpo som själva hade bestämt sig för att verka vid sidan om Säpos ledning eftersom man ansåg det nödvändigt att hålla koll på Palme, berättade dåvarande utrikesministern Sten Andersson i *Dokument Inifrån*. Man ansåg honom vara ett hot mot Sveriges frihet. Man såg helt klart Palme som landets fiende. Han var i deras ögon på något sätt ond i sig och borde därför övervakas. Informationsinhämtningen skulle enligt uppgift ske med hjälp av folk och nätverk utanför Säpo.

-Att det fanns grupper och intressen i Sverige som ville röja Palme ur vägen är alldeles klart och det är möjligt att här kan finnas vissa samband. Det är ju oerhört svårt att komma åt en sådan här grupp, även om vissa var namngivna. Ska jag agera på ett visst sätt eller hur gör man? Det är inte så lätt att komma åt en sådan organisation. De kommer ju att förneka allt och ledningen kommer inte att känna till den och de som till äventyrs är engagerade nekar.

Sten Anderssons anonyma källa uppgav att en av de namngivna männen i gruppen

arbetade på den tekniska sidan med tillgång till all utrustning som Säpo förfogade över. Han hade också kontakter med underrättelsenätverk utanför Säpo. En annan namngiven man ingick i en speciell styrka som svarade för insatser riktade mot misstänkta personer.

Festanordnare var som sagt polisen Stellan Åkebring. Av kollegorna beskrevs han som militärisk, högervriden och olämplig som polis. I radioprogrammet *Kanalen* framträdde en anonym polisman:

-Ja, han var extrem. Det var hitlerhälsningar och klackarna ihop för jämnan här på stationen. Ingen tvekan om var han stod politiskt. Han hade dessutom en hund som han dresserat att skälla om någon sa namnet Palme.

Enligt TV-programmet *Striptease* fanns ett tips om Stellan Åkebring, ett tips som också kommit in till Säpo men som där hade försvunnit. En man hade 1984 sett denne i en grupp på fjorton personer, varav hälften var civilklädda poliser. De var samlade på en restaurang på Söder, talade tyska och sjöng "Deutschland, Deutschland über alles". Flera av dem skålade och ropade: "Weg mit Palme! Schiesse Palme!" "Weg mit allen Juden!" Skjut Palme! Bort med alla judar!

Stockholms polisstyrelse ansåg att de sammantagna uppgifterna om Åkebring var så allvarliga att man föreslog att han skulle avstängas från aktiv tjänst. Först tre år efter mordet - då Christer Pettersson satt häktad och massmedias intresse för högerextrema poliser var lamt - avslög rikspolisstyrelsen denna begäran. Istället förflyttades Åkebring till narkotikapolisen. Orsaken beskrevs vara samarbetsvårigheter med det motsatta könet.

Men Åkebring gav sig inte. När polisledningen förbjöd mötena fortsatte han sin verksamhet i den så kallade kulturföreningen Societas Avantus Gardiae (se sid 378). Här utvecklade gruppen sitt umgänge tillsammans med likasinnade från Sverige Nationella Förbund, Framstegspartiet, Sverigepartiet, BSS, Ungsvenska klubben och andra fascistiska organisationer.

Mötena i Gamla stan ägde alltså rum under 1982-84, en period då den politiska debatten i Sverige i hög grad präglades av rapporterna om ubåtskränkningar och resultatlösa ubåtsjakter. Detta påverkade även polisens arbete. Högsta polisledningen och Försvarsstaben anordnade därför en övning för att träna kuppförsvaret. Men övningen gick helt överstyr och poliserna från Norrmalms A-tur tog till grovt överväld mot de värnpliktiga. Ett tag talades det om att saken skulle anmälas, men sedan rann det hela ut i sanden.

Stockholms polisstyrelse beslutade dock den 30 mars 1987 att tillsätta en arbetsgrupp för att utreda sanningshalten bakom uppgifterna om extremism. Gruppen bestod av ordförande i polisstyrelsen Carl Cederschiöld (se sid 413), vice ordförande i densamma Roland Öhrn (se sid 479), biträdande länspolismästare Gösta Weland (se sid 547), ordförande i Stockholmsavdelningen av Svenska Polisförbundet Kaj Jonsson och tillträdande länspolismästare efter Hans Holmér, Sven-Åke Hjälmsroth. Gruppen

lade fram sin rapport i januari 1988.

A-turen och dess befäl hade gjort sig bemärkta tidigare. Vid en chilensk demonstration uppträdde de till exempel mycket provocerande och bar svenska flaggor på sina uniformer. Demonstrationen var inte stor, men poliserna handlade med överdriven bryskhet. Efteråt sa befälet för A-turen, Bo Nilsson, att han inte såg någonting fel med flaggan på uniformen, ”den var något man skulle känna stolthet inför”.

Någon formell anmälan gjordes aldrig, men vissa tidningar blev intresserade däribland *Aftonbladet* som hade ett reportage där några unga polismän ogenerat framträdde på bild och berättade om hur de på Norrmalmspolisens station brukade hälsa varandra med Hitlerhälsningar. De flesta inom A-turen gjorde heller ingen hemlighet av ett regelrätt hat mot Olof Palme.

-Vi hade tidigare tendenser till högerextremism, närmare bestämt från 1975 och framåt. Men nu har dessa helt försvunnit, kommenterade deras chef Bo Asplund.

Förre chefen för A-turen, polisinspektör Gustaf ”Gösta” Trysberg, begick vid samma tid självmord, djupt bekymrad över den extrema utvecklingen i polisdistriktet. Enligt obducenten Jovan Rajs protokoll högg Gösta Trysberg sig själv i bröstet med en morakniv - 15 gånger (se sid 354)!

Gustaf Trysberg

SKÅLADE FÖR PALMES DÖD

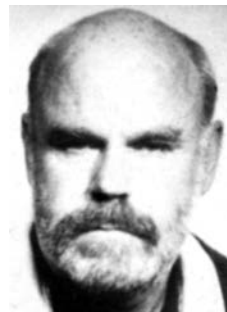
Fjorton dagar före mordet bestämde A-turen att man skulle ha fest lördagen den 1 mars. Den genomfördes trots Palmes död i Ragnbrants Festvåningar på Apelbergsgatan 12, inte långt från mordplatsen. Totalt rörde det sig om ett sällskap på knappt 100 personer, de flesta poliser från A-turen. Den glada och stimmiga festen inleddes med en middag då högsta befälet, Bo Asplund, utbringade en stående skål för mordet på Palme. Ordalydelsen sågs ha varit ungefär:

-Ni vet vad som har hänt. Vi utbringar en skål för vår A-tur!

Nästan alla lyfte sina glas och stämde in. Därvid berättade Asplund att polisinspektör Stellan Åkebring några få timmar efter mordet hade ringt honom mitt i natten:

-Så dog den jävla fähunden Palme till slut, hade Stellan Åkebring jublat, varpå de båda i telefon ”skålat i champagne”.

Åkebring ringde därefter i samma ärende till andra Norrmalmspoliser. Det allmänna intrycket var att Åkebring varit berusad, vilket flera anförde som en förmildrande

Bo Asplund

omständighet.

-Det stämmer att jag på morgonen ringde till tre personer apropå Palmes död, förklarade han i radioprogrammet *Kanalen*. Och jag var glad, visst var jag det. Men det var inte för att han var död, utan mer därför att han trots varningar från Säpo hade envisats med att gå utan skyddsväst, vilket jag tyckte var dumt. Så där hade jag ju fått rätt.

Polisinspektör Stellan Åkebring har aldrig hörts över huvud taget i utredningen av Palmemordet.

Enligt Granskningskommissionens utlåtande 1999 fanns det andra uppseendeväckande uppgifter om befälet Bo Asplund. I mars 1992 hade åklagare Ulf Engberg kontaktats av en Georg A angående Asplund. Ett tiotal dagar före mordet hade han iakttagit Bo Asplund utanför sin bostad i en Stockholmsförort. Polisbefälet hade varit full och uppträtt så aggressivt störande att George A hade försökt få honom att lugna ner sig. I samband med detta utropade Asplund följande:

-Fanskapet klarade sig i kväll, men nästa gång tar vi honom! Det är Palme vi är ute efter, den där jävla sossen har förstört hela samhället!

George A tog den fulle polismannen med sig in, varvid Asplund stannade en timme eller två. Han fortsatte då att säga saker som att "Jag är nazist", "Hitler var ett fenomen" och "Vi är ett gäng på Norrmalmsstationen som vet vad man ska göra med dessa förbannade svartskallar". Hösten 1999 bekräftade Georg As dåvarande hustru Mia det inträffade i SVTs undersökande program *Striptease*. Enligt henne hade Bo Asplund dessutom viftat omkring sig med sitt tjänstevapen och uttalat hotelser mot en kvinna som bodde under George A.

-Jag blev jätterädd och övertalade George att inte göra någon polisanmälan, förklarade Mia. Om det nu verkligen var poliser inblandade i mordet på Olof Palme så vet de var jag bor och vad jag heter. De kan förfölja en så att man inte kan bo som vanligt. Det bästa av allt var att hålla tyst.

I maj 1992 hölls ett förhör med Bo Asplund, varvid han tillbakavisade anklagelserna. Däremot medgav han att han någon gång vid den aktuella tiden efter en fest begivit sig till det aktuella området för att söka upp sin "särbo". Han ville minnas att de bäge bjudits in till George A och att det inte var uteslutet att det förekommit lite "politiskt käbbel".

På frågan om var han hade befunnit sig på mordkvällen svarade han att han sannolikt hade varit hemma i bostaden. Bo Asplund har sedan dess avlidit.

Anklagelser om högerextremism inom polisen var ett vanligt återkommande inslag i massmedia i början av 1980-talet. Granskningskommissionen sammanfattade det kort och koncist: "Rötägg, tendenser till övervåld och tvivelaktig människosyn förekom inom Stockholmspolisen, men ledningen förmådde inte att komma tillrätta

med företeelserna.”

Även Säpo var mycket försiktig i sitt agerande i frågan. Man lämnade dock inte alla tips om poliser utan utredning. Istället är det lätt att urskönja ett mönster i deras filtrering av tips kring en liten krets, anknuten till försvaret, extremt politiskt aktiv och Palmefientlig. Är detta bara tillfälligheter eller rör det sig om någonting helt annat? För att få svar på dessa frågor kan det vara på sin plats med en närmare granskning av de poliser som har blivit utpekade i samband med det så kallade Polisspåret. Senare ska vi också se hur detta spår kan kopplas ihop med Sydafrikaspåret med flera.

Vi börjar med den mest beryktade av alla - vapenhandlaren Carl Gustaf Östling, i massmedia kallad ”Ö”.

VAPENHANDLARE OCH AGENT

Några månader efter mordet på Olof Palme kom de första tipsen om högerextremisten Carl Gustaf Östling. En poliskollega hade hört Östling tala med sin gode vän polisinspektören Stellan Åkebring (se sid 419). Samtalet rörde Olof Palme. Kollegan kontaktade Palmeutredarna och påstod att Östling, som själv innehade en Magnumrevolver, uppenbarligen visste vem som var Palmes mördare. Detta lämnades dock utan åtgärd. Istället inträffade något anmärkningsvärt.

Redan tre veckor efter mordet, den 24 mars, skrev Säpo ett PM där man förklarade att Östling inte kunde vara av intresse för utredningen. Den 19 augusti 1986 blev Östling trots det förhörd, men den 28 augusti beslutade PG Näss på Säpo att lämna honom i fred: ”Verkställd utredning har visat att Östling kan avföras från utredningen”.

Var detta ett korrekt beslut?

Carl Gustaf Östling, född i Finland men uppvuxen i Sverige, arbetade omväxlande vid Rikspolisstyrelsens Tekniska Byrå och vid Stockholmspolisen. Sedan Östling lämnat pikettjänsten hade hans karriär bestått av olika specialuppdrag. Trots att han inte hade högre befattning än polisinspektör kom han i praktiken att tidigt ha en nyckelposition när det gällde vapenfrågor för polisen i hela landet. Från 1979 ägnade han sig dels åt att utreda polisens behov av ny beväpning / kroppskyddsutrustning, dels åt att introducera den nya tjänstepistolen av märket Sig-Sauer. Polisens beväpning var ett inflammerat debattämne inom kåren och både i massmedia och internt kom CG Östling att bli något av en symbol för de som ville ha större eldkraft.

Under de sista åren före mordet var han utlånad till Rikspolisstyrelsen som vapenexpert. I februari 1986 arbetade han dock fortfarande som polis vid Norrmalm,

Carl Gustaf Östling

tillfälligt på en tjänst inom ordningspolisen.

Han var tidigare medlem i den beryktade A-turen och hade varit en flitig besökare på de högerextrema kamratträffar som ordnades åren 1982-84 i en festvåning i Gamla stan (se sid 419). Han hade till och med framträtt som föredragshållare. Ö, som han länge kallades i diverse tidningsartiklar och program, och poliskommissarie Stellan Åkebring var något av centralfigurer i den fascistiska gruppen inom Stockholmpolisen. De var dessutom medlemmar i den högerradikala kulturföreningen Societas Avantus Gardiae, som producerade ett eget lokalradioprogram (se sid 378).

Östlings högerextreme vän och kompanjon major Ingvar Grundborg arbetade på FMV, Försvarets Materielverk, som vapenförsäljningschef med ansvar för Nordamerika och Holland. Detta fram till den 20 januari 1986, det vill säga sex veckor före mordet. Därefter blev han anställd som byråsekreterare med ansvar för säkerhetsfrågor på Televerket Radio, Östra distriktet, i Liljeholmen utanför Stockholm. Han blev nu säkerhetschef över radiotrafiken inom Storstockholm och kontrollerade därmed även all walkietalkiekommunikation. Tjänsten var högt skyddsklassad. Grundborg stannade här sammanlagt sju veckor, men var enligt uppgift bortrest vid tiden för mordet. En dag senare sjukskrev han sig för att en vecka efter mordet säga upp sig och börja som egen företagare tillsammans med Östling.

Ingvar Grundborg

Ingvar Grundborg var tidigare yrkesmilitär och underrättelseexpert. Vid tiden för mordet hade duon ett litet företag ihop, IC Security, i en enrumslägenhet på Regeringsgatan 85 i korsningen Regeringsgatan - David Bagares gata, exakt på den plats där den sista observationen av den flyende mördaren gjorts. Östling bodde visserligen själv på Södermalm, men hade vid den här tiden tillgång till lägenheten.

Major Ingvar Grundborg har aldrig hörts av Palmeutredarna trots att han till exempel, enligt vad *Striptease* erfor, flera gånger före mordet besökt Sydafrika (se sid 479). Han efterträddes för övrigt den 1 juni 1986 i tjänsten som säkerhetschef av ingen mindre än vännen CG Östling. Det betydde att Säpo ansåg att Grundborg och Östling var lämpliga för jobbet, trots deras högerextrema åsikter. Östling hade tjänsten i ett knappt halvår och lämnade sedan Televerket i början av december 1986.

Det märkliga med dessa anställningar är att de inte gick genom de normala kanalerna. De tjänstemän som handlägger anställningsärenden tillfrågades inte ens och när tidningen Arbetet frågade en av cheferna hävdade denne att han aldrig själv skulle ha anställt Östling. I Säpos akt finns en anteckning från ett förhör med Östling den 19 augusti 1986. Här framgår det att CG Östling varit orolig för att förhöret skulle gälla hans arbete på Televerket Radio. När det stod klart att det istället skulle handla om statsministermordet ”pustade” CG Östling enligt anteckningen ”högt av lättnad”.

Statskupp i Slowmotion

Efter mordet tycks Carl Gustaf Östling över huvud taget aldrig mer ha tjänstgjort som polisman. I stället gav han sig vidare in i omfattande vapen- och mäklarverksamhet. Tillsammans med Ingvar Grundborg bildade han därefter företagen *Strateg Protector* och *Strateg Defendor* som sålde civil och militär vapen- och skyddsutrustning. *Strateg Protector* gick redan från början mycket bra, trots att man i stort sett bara hade Stockholms polismyndighet och FMV som kunder. Beställningarna var en välkommen start för företaget som senare även levererade säkerhetsutrustning till Rosenbad och Sydafrikanska Legationen (se sid 578).

Östlings kontor låg på Studentbacken 32 (th)

Bolagen gick efter ett par år ihop och blev Inoco AB, som representerade ett antal utländska vapen och ammunitionstillverkare. Inoco AB förlades till Studentbacken 32 i Stockholm, mitt emot entrén till Kungliga tennishallen.

En kuriös detalj: Det var från exakt den här platsen som yrkesmördaren i filmen *Sista Kontraktet* försökte skjuta Olof Palme när denne kom ut från Kungliga Tennishallen.

MÄRKLIGT ALIBI

Det kom alltså tidigt in tips om Carl Gustaf Östlings Palmefientlighet och extrema vapenintresse. Östling hade till exempel sex dagar före mordet, den 22 februari, drabbats av brusten blindtarm med bukhinneinflammation och tagits in på Södersjukhuset (sjukskriven till den 1 april). På morddagen hade han mot läkares inrådan avbrutit sin konvalescens och återvänt vid lunchtid per taxi till sin bostad på Högbergsgatan 46.

-Jag ville inte ligga på allmän sal, påstod han.

Men tipsen fortsatte att

Maskerat foto av CG Östling och Grundborg

strömma in och därför gjordes efter en del påtryckningar utifrån ett förhör. Trots att han varit ensam hemma vid tiden för mordet påstod Palmeutredarna därefter att han hade alibi. Detta alibi skulle bestå av besök av bland andra kollegan Thord A och FMV-tjänstemannen Per Arvidsson, som Östling haft ett intimt samarbete med för framtagandet av polisens tjänstevapen Sig-Sauer. Per Arvidsson noterade vid visiten ”att Östling var märkbart tagen av operationen och hade svårt att gå”. ”Besöket hos Östling varade en timme mellan 18.00 och 19.00, varefter jag åkte hem”.

Eftersom Palme mördades klockan 23.21 är det uppenbart att ett besök före klockan 19.00 inte kan ge Östling alibi. I bostaden fick han vid 20.00-21.00-tiden besök av två kollegor, varav en var skjutinstruktören Göran S. Han kontaktades även av en polisman kallad ”Stigson” som ringde till Östling nio minuter efter mordet på Olof Palme. Och omedelbart efter Stigson ska även Sovjetexperten och den civilmilitäre befattningshavaren vid arméstaben Lars Ulfving / piketkollegan Göran S ha ringt!

Major Ingvar Grundborg

-Hur är det egentligen med CG Östlings alibi? frågade journalisten Lars Borgnäs Palmeåklagaren Anders Helin då denne medverkade i TV-programmet *Striptease*.

-Jaa, så vitt jag kan se så har han alibi, svarade Anders Helin.

-Vad menar du med ett alibi?

-Det är väl, så att säga, att man genom vittnesuppgifter eller på annat sätt utesluts från gärningsplatsen.

-Har han alibi? fortsatte Borgnäs.

-I den meningen har han det inte, för det är väl några timmar där som han är ensam .
.. om man ställer det hårda kravet på ett alibi (!).

-Så med det hårda kravet så har han inte alibi?

-Inte för klockan 23.00, nej.

-Inte för mordtillfället heller?

-Nej.

-Ska vi se vad vi vet om Carl Gustaf Östling då. Finns det någonting på motiv sidan som vi känner till, det politiska? fortsatte Borgnäs.

-Ja, tipsen går ut på att han, som så många andra, skulle vara Palmehatare, högerextremist och allt sånt.

-Vapenkunskap?

-Ja, oh ja, svarade Helin.

-Skjutvana?

Statskupp i Slowmotion

-Mm. Säkert.

-Tillgång till vapen, ammunition av aktuellt slag?

-Ja då.

-Kunskap om walkietalkies?

-Jaa, det går inte att svara på ...

-Han fick ju importera åt Ebbe Carlsson, poängterade Borgnäs.

-Jaa, lite senare...

-Fysisk anknytning till flyktvägen?

-Han disponerade en lägenhet, ja då, svarade Helin med ett ansträngt skratt.

-Hur långt från mördarens flyktväg var den?

-Njaa... inte kontrollerat ... Men det har väl du gjort, va?

-Ja, den ligger alldeles i anslutning. Det är en del fakta där, konkreta fakta kring den här personen. Vad var hans alibi?

-Ja, men jag tycker inte han är på något sätt någon lämplig mördare, va, mumlade Anders Helin besvärat. Han har ju skrivits ut från sjukhuset samma dag, nyopererad ... blindarmsoperation... att vara på gatan och ha ihjäl folk då. Men det är i och för sig riktigt att vid tidpunkten för själva skotten, då har han inget vittne eller någonting sånt där. Det är några timmar där...

-Detta är vad vi konkret vet om denna person, fortsatte Borgnäs oförtrutet.

-Mm

-Detta är fakta ni har i utredningen. Hur ser ni på honom? Är det värt att utreda en sådan person? Han var polis dessutom, vilket ni har sagt att polisuppgifter utreds extra noga. Finns det anledning att gå vidare på en sån person?

-Jag tror inte att man kommer vidare, därför att vi har gjort alla de kontroller som går att göra.

K-PIST I DOKUMENTPORTFÖLJ

CG Östling disponerade enligt polisens källor mycket stora summor före, vid tiden för och efter mordet. Helt vid sidan av polisens normala inköpsorganisation hade han tagit emot ett antal märkliga beställningar från toppen av Palmeutredningen. De hade gjorts genom polismannen P-O Karlsson (se sid 125), senare Hans Holmérs livvakt och en av Ebbe

CG Östling framför Brandenburger Tor i Berlin

Carlssons viktigaste kurirer när denne senare smugglade avlyssningsutrustning. Under några månader hösten 1986 beställdes varor och tjänster för bortåt 1 200 000 kronor. Den dyraste posten på 620 000 kronor gällde installation av pansarglas i Palmerummet.

Annat som inhandlades var icke-avlyssningsbara, frekvenshoppande walkietalkies av en typ som används av CIA och FBI, signalsändare som kan fästas på en person alternativt bil för att användas vid skuggning, skottsäkra västar till både livvakter och hela spaningsledningen samt fem illegala k-pistar åt Holmér's livvakter. En av dessa var inbyggd i en dokumentportfölj med avtryckare i handtaget! Även här var uppdragsgivaren Hans Holmér.

P-O Karlsson

-Holmér tappade all kontakt med verkligheten, berättade första Palmeåklagaren KG Svensson för kvällstidningen *Expressen*. Han lät till och med bygga om Palmerummets toalett för att den skulle bli bomb- och skottsäker! Han antog att det kunde ligga en krypskytt på andra sidan gatan och skjuta in genom fönstret. Och vid en presskonferens gick livvakterna till och med omkring med dessa diplomatportföljer med inmonterade maskingevär.

När dessa märkliga inköp uppdagades var kritiken kraftig och riksrevisionsverket fann att alla regler överträtts: "Det måste dock anses som anmärkningsvärt att en statlig myndighet anskaffar utrustning för sammanlagt 1 200 000 kronor från ett företag som delägs av en tidigare anställd, utan vare sig anbudsförfarande, beställningar eller annan redovisning som visar skälen till respektive inköp."

JO i sin tur konstaterade syrligt att pansarglaset installerats utan att vare sig byggnadsstyrelsen, rikspolisstyrelsens förvaltningskontor eller ansvarig säkerhetschef inom polisen kopplats in. Dessutom menade man att priset för installationen verkade kryddat. När det gällde k-pistarna var kritiken intensivare: Lokala polismyndigheter fick över huvud taget inte köpa in vapen, det skulle göras centralt. Slutligen ställde man sig frågande till vad all specialutrustning skulle fylla för funktion. Var det ens tillåtet för polisen att skjuta med en k-pist inbyggd i en portfölj?

JO avstod dock från att åtala länspolismästare Hans Holmér endast därför att det inte var säkert att staten lidit skada genom inköpen.

SAMMA KULA SOM DÖDADE PALME

När tullkriminalen i samband med tillslaget av insmugglad avlyssningsutrustning i Helsingborg i juni 1988 gjorde husrannsakan hemma i Östlings bostad på Högbergsgatan 46 hittade man en veritabel vapenarsenal. Det låg vapen på hyllor, i skåp och under

soffor. Dessutom var väggarna fulla med gevär, bajonetter och vapenhölster.

Här är vad man hittade:

218 askar ammunition, 20 pistoler, 4 revolverar varav flera skarpladdade, 1 pumphagelgevär, 1 mausergevär, 1 gasgranat, 5 kulspruteband, 3 rökgranater, 5 granater, 3 rökfacklor, 8 tårgassprayer, diverse tyska hjälmar och bajonetter, 1 pansarskott, 1 granatgevär, luftvärnsammunition samt fyra diamanter värda 200 000 kronor.

En av tullkriminalens bilder från razzian

I en artikel i *Svenska Dagbladet* den

20 juli -88 som handlade om tillslaget yttrade sig biträdande informationschefen på Försvarets Materielverk, Åke Bäckman, om den oerhörda eldkraft ett granatgevär besitter:

-Skjuter man ett granatgevärskott på en bil blir den rund som en boll. Skottet har en enorm tryckvåg. Skjuter man den mot ett hus tränger skottet genom väggen och spränger rummet innanför i småbitar.

Nu var det inte så konstigt att Östling hade vapen hemma, han var ju vapenhandlare. Och han hade också tillstånd till de flesta, men erkände omedelbart olaga vapeninnehav och vapensmuggling av pistoler, tårgasvapen och ljuddämpare.

Förutom ammunition och alla vapen fann tullkriminalen mängder av fascistisk och nazistisk litteratur, kartor över Televerkets kabelnät och tretton foton på CG Östling och hans affärskamrat major Grundborg, där de tillsammans gjorde Hitlerhälsning på bland annat en judisk kyrkogård, framför Brandenburger Tor i Berlin och i Hitlers Örnäste vid Berchtesgaden i bayerska alperna. Det är några av dessa maskerade foton som visas i detta kapitel.

Här fanns även ett flertal kontorsmappar märkta: Riksbanken, Tumba Bruk (där alla svenska sedlar trycks), Vattenfall, F4, F10, KA2, Arges, Stockholms Hemvärn och dokument som visade på kontakter med Sydafrikanska Legationen (se sid 578), samt en mapp märkt "SAA Container". SAA var beteckningen för det sydafrikanska flygbolaget South African Airways.

En lite märklig detalj: I samband med den så kallade Ebbe Carlsson-skandalen sommaren 1988 dök Östling återigen upp. I samband med att man köpte in illegal avlyssningsutrustning i London beordrade man affärsinnehavaren att skriva "Sydafrikanska Legationen i Stockholm som köpare på kvittot. Vi ska komma att se att denna legation dyker upp på flera konstiga ställen i mordutredningen.

Tillbaka till husransakan på Högbergsgatan där man också beslagtog en pärm

med vännen och kollegan Claes Djurfeldts (se sid 438) firma. Och sist men inte minst hittades **en kula av exakt samma slag som sägs ha dödat den svenske statsministern!!!** Kulan föranledde en speciell kommentar i rapporten från Försvarets Forskningsanstalts expert: "Det var med en projektil av detta slag som Olof Palme dödades"!

Höbergsgatan 46 (till höger på bilden)

Men trots detta tydliga påpekande från FOAs expert tog inte Palmeutredarna hand om kulan för analys. Det gjordes först ett år senare, sedan saken uppmärksammats av en journalist. Men isotopundersökningen kom att förbli diffus. Först meddelades att undersökningen måste göras om eftersom kulan på något mystiskt sätt hade förväxlat med en annan. Vid en andra undersökning kom man (fortfarande osäker på om man hade rätt kula) fram till att blyisotopen inte stämde överens med Palmekulan.

Tidningen *Contra*

I lägenheten återfanns också ett vykort poststämplat den 10 juni 1986 med följande kryptiska text: "Svinet på den andra sidan låter sej fortfarande förfäras av fantombilden, men järnvägsspåret blir allt hetare. Sätt dig snarast i förbindelse med Enskedemannen". Vykortet var undertecknat "Claes" och väckte en del rabalder i massmedia: Kunde det ha med Palmemordet att göra?

Avsändaren sas vara "Ö"s gamle skolkamrat Claes A som satt i ledningen för tidningen *Contra*. Men denne förklarade att kortet bara var en ploy. *Contra*, en publikation på yttersta högerkanten, hade varit mycket hätsk mot Palme och kritiserat hans internationella och "kommunistvänliga politik". En av tidningens framsidor hade till och med prytt en nidbild på Olof Palme placerad i centrum av en måltavla.

I december 1989 inkom ett tips från en anställd vid en vapenfirma. Tipset gällde en revolver Smith & Wesson .357 ägd av Östling. Vapnet var troligen en ombyggd 38a med 2 ½ tums pipa och hade sålts till en Ove M. Tipset utreddes och Östling lämnade enligt Granskningskommissionen upplysningar i fallet.

Det föreligger alltså många mycket märkliga omständigheter kring denne vapenhandlare. Och tro inte att det är slut än. Hans omvitnade handlingskraft samt kopplingar till andra högerextrema och den hårda kärnan på Norrmalmspolisen kännetecknades inte bara av deras gemensamma politiska övertygelse, men

Statskupp i Slowmotion

även av deras starka vapenintresse och kopplingar till militären. I samband med tullkriminalens razzia hemma hos Östling hittades en pärm med en medlemsmatrikel från en pistolskytteförening med märkliga förgreningar. Protokollet band samman en rad personer som figurerat i mordutredningen. De flesta medlemmarna var poliser, reservofficerare, hemvärnsutbildare och skjutinstruktörer och hade regelbundna skjutövningar, bland annat på en skjutbana i närheten av Kaknästornet.

I spetsen fanns överstelöjtnanten Sverker Ulving, som startade föreningen och värvade:

- * minst åtta poliser, alla mer eller mindre solkade under Palmeutredningen. Flera av dem är hörda angående statsministermordet, några av dem ryckte in på avgörande poster under mornnatten och en satt/sitter faktiskt med som vapenexpert i Palmegruppen!

- * cirka sju anställda vid Försvarets Materielverk FMV
- * några herrar som ej kunnat identifieras
- * en civilanställd underrättelseexpert vid arméstaben

MYSTISK SKYTTEFÖRENING

Stockholms Försvarskytteförening var / är en pistolklubb för avancerat "Combatskytte". Många frågetecken har uppstått kring denna skytteförening. Trots att den har uppmärksamats i TV-programmet *Striptease* har varken RÅ eller överåklagare Uno Hagelberg rört ett finger.

Den myndighet som rimligen borde övervaka försvarsskytteföreningen är Försvarsmakten. Härifrån utgår bidrag till Svenska Pistolskytteförbundet som var paraplyorganisation för skytteföreningen, men förbundet ville inte lämna ut några som helst uppgifter om den. Frågan är om föreningen kanske i själva verket var en kår, eventuellt en del av Stay Behindrörelsen (se sid 485).

MEDLEMMAR 1987:

Per Arvidsson, FMV: Vännen som besökte vapenhandlaren CG Östling fem timmar före mordet. Då byrådirektör vid FMV, 1996 avdelningsdirektör. Ombads identifiera två mordkulor redan innan dessa hade hittats (se sid 435).

Claes Djurfeldt, Stockholmspolisen: Tidigare Baseballpolis, satt med i Södermalmspiketen 3230 vars rörelser vid tiden för mordet väckt misstankar

CG Östling under Hitlers Örnäste

om eventuell inblandning i Palmemordet, deltog i omtalade Sydafrikaresor (se sid 479).

Ingvar Grundborg, Defendor AB: Vapenhandlaren CG Östlings kompanjon med kontor i hörnet David Bagares gata - Regeringsgatan 85, precis där mördaren försvann. Vid tiden för mordet chef för Försvars- och Säkerhetsgruppen på Televerket Östra i Liljeholmen med kontroll över all radio / walkietalkietrafik inom Stockholmsområdet. Var för en tid ordförande för skytteklubben. Har besökt Sydafrika. Major, vapenleverantör, telekommunikationsexpert. Högersympatier.

Major Grundborg inne i Hitlers Örnäste

Bernt Grundevik, Svea Livgarde: Ledde 1987-88 skjutövningar med bland annat .357 Magnum.

Per-Ola Karlsson, polis: Tillhörde tidigare Baseballigan. Var den som hoppade in extra på mordkvällen och utökade avspärningen. Hans Holmér's och Ebbe Carlssons livvakt. Togs i tullen 1 juni 1988 då han försökte smuggla in avlyssningsutrustning för Ebbe Carlssons och vapenhandlaren CG Östlings räkning.

Lars Ulfving, Försvarsstaben: Civilanställd säkerhetsexpert och expert på Ryssland.

Carl Gustaf Östling: Vapenhandlare och tidigare hårdför polis (se sid 424), delägare i vapenfirmorna Strateg Defendor, Strateg Protector AB och Inoco AB tillsammans med major Ingvar Grundborg. Tillhör den utpekade grupp polismän som har besökt Sydafrika (se sid 479). Telekommunikationsexpert, hörd i Palmeärendet, inblandad i Ebbe Carlssonaffären och FMV-skandalen (se sid 436).

Passiva medlemmar: Sverker Ulving från I 5 (överstelöjtnant som startade föreningen) och **Åke Årstrand** från Infanteriskjutskolan.

Under tiden 11 oktober 1987 - 12 juni 1988 bedrevs skjutövningar nästan varje söndag. Här medverkade alla utom P-O Karlsson och Lars Ulfving som alternerande instruktörer. Carl Gustaf Östling skötte "Colt gov/com" och ".38 Trubb motsv", medan Claes Djurfeldt tog hand om "9 mm tjänste" osv.

MEDLEMMAR 1989:

Per Arvidsson, FMV: (se text 1987)

Anti Avsan, polis: Utpekad som den så kallade Dekorimamannen (se sid 472)! Lokalpolitiker i Huddinge, fick efter bildandet av föreningen "ett arbete på länspolismästarens försvarsenhet i AB-län där han handlägger ärenden som omfattas

av total försvarssekretess. Detta innebär att han dagligdags i sitt arbete hanterar uppgifter av hemlig och kvalificerad hemlig natur”.

Peder Badene: -

Sonny Björk, vapenexpert Palmegruppen (!): Provskött alla Palmevapen, pekade ut Christer Pettersson som mördaren. Påstod att han bara varit med vid någon enstaka skjutning, men i årsrapporterna står han upptagen som aktiv skytt.

Sonny Björk

Claes Djurfeldt, polis: (se text 1987)

Ingvar Grundborg, major: (se text 1987)

Ulf Helin, piketpolis och sambandscentralutbildad:

Hoppade in extra och blev spindeln i nätet på polisledningscentralen under mordnatten. Arbetade vanligtvis i piket 3230 (se sid 182) tillsammans med Claes Djurfeldt.

Ulf Hjelmberg, FMV-handläggare: -

Fredrik Kugelberg, FMV-handläggare: - (Släkt med Bertil Kugelberg? se sid 491)

Pär Landby, FMV-handläggare: -

Per Nichols, polis: -

Bo Nilsson, polis: - (Befäl A-Turen? Se sid 422)

Carol Paraniak, tjänstgjorde vid arméstaben: 1996 överstelöjtnant, chef för K1, har aldrig tillhört föreningen, men ”en gång lockats med av sin äldre officerskamrat Sverker Ulving för att titta lite”. 1999 verksam som chef för Svea Livgarde.

Lars Persson: -

Lars Ulving: Militär säkerhetsexpert och Rysslandskännare (se text 1987)

Sverker Ulving, överstelöjtnant: Vapenfixerad och ytterst kunnig. Enligt ÖBs pressansvarige Owe Wagermark: ”En av våra främsta experter på försvarets vapen”.

Torsten Werner, polis och tekniker: -

Carl Gustaf Östling: (se text 1987)

I Granskningskommissionens Betänkande 1999 finns inte en rad om denna uppseendeväckande verksamhet, men i anteckningarna från kommissionens möte med åklagarna diskuteras saken, delvis sekretessstruket:

-De är ju faktiskt poliser och i den meningen ett slags samhällsbärare, kommenterade Palmeåklagaren Jan Danielsson. Många av dem har avancerad militär utbildning som jägare, reservofficerare och sådant där. De är vapenintresserade. Här tycker jag att det finns en tillräcklig förklaring till att de här personerna umgås på sin fritid.

Tre medlemmar av Stockholms Försvarsskytteförening sammanstrålade timmarna före mordet i Östlings bostad, dit denne tagit sig trots svåra smärtor - varför?

Det var inte bara deras extrema vapenintresse som förenade dessa herrar, deras

politiska uppfattning var också ganska likasinnad. Byrådirektör Arvidsson umgicks till exempel enligt tidningen *Expressens* undersökningar i en krets av högerextrema poliser och militärer.

Inte minst egendomligt är det ouppklarade förhållandet att Per Arvidsson i polisförhör och i en skriftlig rapport på heder och samvete säger att han på söndagsmorgonen hämtats i polisbil och sammanträffat med chefen för Brotts tekniska roteln, Wincent Lange för att i samråd med denne identifiera kulorna. Detta har kategoriskt förnekats av Wincent Lange. Arvidsson skriver ordagrant till sin verkchef Birgitta Böhlin: ”Dagen efter mordet (lördag) kontaktades jag av Stockholmspolisen. De hade hittat två kulor på mordplatsen och ville att jag skulle identifiera dem. Detta gjorde jag under söndagen”.

Lägg märke till att den så kallade Olof Palmekulan inte påträffades på lördagen utan först söndagen den 2 mars!

Det kan nu vara på sin plats med några frågor: Vem besökte Östling timmarna före mordet och gav honom ett ytterst bristfälligt alibi? FMV-mannen Per Arvidsson. Vem skulle via Försvaret, som kontaktats av polisen, identifiera morderkulorna, innan dessa ens hade hittats? Samme FMV-man. Vem köpte försvarsmaterial av Östling för mångmiljonbelopp, då denne inte ens hade vapensäljarlicens? Samma FMV-man. Vem sköt revolver tillsammans med CG Östling på skjutbanor som försvarsmakten gratis ställde till förfogande? Samme FMV-man.

Inte minst genom *Dagens Nyheters* journalist Olle Alséns försorg vet vi nu att tolv man, inklusive Östling, befunnit sig i Östlings bostad och / eller ringt dit eller därifrån under mordnatten. Namnen är kända på elva av dessa personer, av vilka nio är poliser (eventuellt före detta) och två är de välkända herrarna från Stockholms Försvarsskytteförening, det vill säga Lars Ulfving från Försvarsstaben och Per Arvidsson på FMV.

Först senvåren 1993 började Palmeutredarna fundera över om det vore en idé att

PISTOLSKYTTEFÖRBUNDET
Stödsgata 13
114 61 STOCKHOLM

Förening: Stockholms
Försvarsskytteförening

Den här rapporten är utarbetad utifrån uppgifter som har samlats in under en period av 12 månader och som omfattar den 31 januari 1989. Uppgift på aktiva pistolskytter den 31/12.

Obs! Vajsa medlem, som under året avstannat något skott, i

Personnummer	Efternamn	Förnamn/Tilltalsnamn
1	ARVIDSSON	PER
2	AVSAN	ANTI
3	DADENE	PEDER
4	DJÖRK	SONNY
5	DJURFELDT	CLAES
6	GRUNDBORG	INGVAR
7	HELIN	ULF
8	HJELMBERG	ULF
9	KUGELBERG	FREDRIK
10	LANDDY	PÄR
11	NICHOLS	PER
12	NILSSON	TIO
13	PARANIAK	CAROL
14	PERSON	LARS
15	ULFVING	LARS
16	ULVING	SVERKER
17	WERNER	TORSTEN
18	ÖSTLING	CARL

Medlemsmatrikel från 1989

Per Arvidsson

höra de män som besökt Östling. De resultatlösa förhören hölls - sju år efter mordet.

500 000 KR I KAFFEPENGAR

Nu följde några år när det var tyst om Carl Gustaf Östling, som dock verkar ha fortsatt sin verksamhet. Överstelöjtnant Sverker Ulving, tidigare ordförande i skytteföreningen, gav i *Östersunds Posten* denna karakteristik av vapenbrodern CG Östling:

-En proffsig kille, en sådan som om han skulle delta i en amerikansk polisserie hade väckt beundran hos publiken. Att han skulle vara högerextremist tar jag absolut avstånd ifrån. Han är en kille som är intresserad av det militära och är man det blir det svårt att inte intressera sig för Tyskland, som varit så starkt inblandat i två världskrig.

Andra var inte lika positiva i sitt omdöme av CG Östling. I en PM från mars 1992 upprättad av biträdande rikspolischefen Ulf Karlsson hette det:

"Polisintendent Curt Nilsson känner väl Polisman A (CG Östling) som arbetat under Nilsson. Polisman A är kallsinning och okänslig och fullt kapabel att mörda. Han är vapenfixerad och står politiskt långt ut på högerkanten".

En annan uppgiftslämnare berättade vid förhör i juni 1986 om ett besök i Östlings hem som han gjort å yrkets vägnar. Bostaden var enligt vittnet "särpräglad" och bland diverse uppslagna böcker fanns Adolf Hitlers *Mein Kampf*. Uppgiftslämnaren beskrev Östling som helt oberäknelig, han gjorde häftiga utfall mot Olof Palme och "växlade från total affekt till total avslappning på några sekunder. Det hade varit en kuslig upplevelse som mannen associerat till mordet.

Under 1996 gjorde Stockholmspolisen minst åtta affärer med CG Östling för nära 200 000 kronor. Statsåklagare Nils-Eric Schultz påbörjade samtidigt en förundersökning om tjänstefel mot polisen. Det handlade då om två prickskyttevapen, så kallade snipers, som polisen inte får köpa utan särskilt tillstånd av Rikspolisstyrelsen.

Allt avslöjades när en länspolismästare i Växjö uppmärksammade rikspolisstyrelsen på att Östling faktiskt saknade vapenhandlarlicens och agenttillstånd. Men handlingarna gav intryck av att vara sanktionerade från högsta ort och skickades därför vidare till Rikspolisstyrelsen som i sin tur överlät ärendet till polisens interna utredningsenhet. I januari 1996 beslutade åklagare Jan Danielsson emellertid att inte inleda någon förundersökning med motiveringen: "Gärningen ej brott".

FMVs lokaler på Gärdet i Stockholm

Även Försvarets Materielverk FMV, som 1996 var den största enskilda upphandlande myndigheten i Sverige, hamnade i rampljuset då det kom fram att man gjort mångmiljonaffärer med den nazistiske vapenhandlaren. Inom FMV valde verksledningen att själv låta utreda om den egna personalen gjort sig skyldig till jäv eller på annat sätt handlat felaktigt. Affärerna hade skett genom muntliga avtal, ofta med en löpande räkning och utan att man begärt in offerter från andra vapenfirmor. Och detta under en period då FMV enligt Riksrevisionsverkets granskning gick med 31 miljoner kronor i förlust. Som en vänlig gest hade de anställda dock fått en halv miljon kronor av Östling. Svinnet bokfördes som ”kaffepengar”!

Lars Wigert

Inte på en enda punkt andades utredningen kritik mot tjänstemännen trots att de bevisligen köpt vapen för över 30 miljoner kronor av CG Östling under åren 1992-96. (Var finns siffrorna för åren 1986-1992?).

-Vi har fullt förtroende för utredningen, sa FMVs informationschef kommandörkapten Lars Wigert. Förr JK Bengt Hamdahl har granskat utredningen och har inga invändningar mot den. Vi bedriver inga polisutredningar, vi samtalar med våra anställda. Den som vill ha en polisutredning får gå till polisen.

Trots det sa FMV nu upp alla kontakter med Östling. Men innan dess hade CG Östling redan hunnit förse bland annat FN-trupperna i Bosnien med utrustning. Tidningen *Expressen* presenterade en sammanställning av hans försäljning:

- * En granatspruta för 40-mm granater till Stridsbåt 90: 11,8 miljoner kr
- * Automatkarbiner: 9,4 miljoner kronor. Extrautrustning: 1,6 miljoner kr
- * Reservdelar till pansarbandvagnar som köpts från östblocket: 2,5 miljoner kr
- * Chockhandgranater: 1,1 miljon kronor

En genomgång av samtliga affärer som Stockholmspolisen gjort med Inoco under åren 1994-96 visade att även den nationella insatsstyrkan, avsedd att sättas in mot terrorister, försetts med tunga handeldvapen inhandlade från Östlings vapenfirma.

Enligt vad SVTs *Striptease* erfor flyttade CG Östling senare till Berlin.

SEPARATA BOLAG IHOPKOPPLADE

Besöksadressen för Inoco var Alströmergatan 45 på Kungsholmen i Stockholm, det vill säga i samma trappuppgång där ett äldre par hörde högljudda automatsändningar under mordnatten 1986 (se sid 140). Här flyttade CG Östling in hösten 1988. Ännu en märklig tillfällighet.

Östling och hans högerextreme vän major Ingvar Grundborg har fortsatt sitt

samarbete. I januari 1999 lyckades författaren få fram att Östlings företag International Ordnance AB (Inoco) delade adress och postbox med Grundborgs bolag HP Trading AB, nämligen Box 64, 276 22 Borrby.

Två till synes separata bolag - kopplade till varandra.

CLAES DJURFELDT

Den 11 mars 1986 fick Palmeutredarna det första av många tips om vapenhandlaren CG Östlings (se sid 424) vän Claes Djurfeldt, även kallad "D". De flesta kom från kollegor inom polisen. Ett av dessa nådde senare SVTs undersökande program *Striptease*. Anmälaren förklarade att Djurfeldt var både vapenfixerad och nazist. Uppgiftslämnaren ville inte framträda i bild, men berättade följande:

-Djurfeldt var alltid beväpnad, även när han var civil. Han brukade tala om att det var bra i Chile under juntatiden. Då var det ordning och reda. Och så beundrar han den amerikanska polisen. Han har varit i USA. "Där sköt de först och frågade sedan". Det var hans stil. Ja, sedan en månad före mordet mötte en bekant och jag honom uppe på Regeringsgatan. Han sa att han hade flyttat dit, tillfälligt. Så direkt efter mordet på Palme ringde jag utredningen och sa att jag ville tipsa om en högerextrem polis som bodde längs mördarens flyktväg. Jag ringde två gånger och gav dem mitt namn och telefonnummer. Sedan hände ingenting. Så för ett år sen ringde jag igen och skulle kolla att de hade mina uppgifter. Det hade de.

-Kort efter det blev jag uppringd av en polisman i Palmeutredningen. Han började ställa så konstiga frågor att jag blev lite misstänksam, så jag frågade om han kände Djurfeldt. "Ja visst, vi brukar umgås", sa han. Då blev jag rädd".

Claes Djurfeldt var skjutinstruktör och försvarsutbildare inom polisen och även medlem i en märklig pistolskytteförening (se sid 433). Sin ordinarie tjänst hade han i Södermalmspiketen 3230 (första piket på mordplatsen). Vid tiden för mordet bodde han i hörnet av Regeringsgatan och David Bagares gata, alltså just det hörn där vittnet Kristian strax före mordet såg två män

Alströmergatan 45 i Stockholm

Claes Djurfeldt

med walkietalkies och där förföljaren Lars förlorade mördaren ur sikte.

Djurfeldt hade också ett företag som sålde skottsäkra västar, precis som hans vän och kollega Carl Gustaf Östling som vi redan tidigare har nämnt disponerade en lägenhet tvärs över gatan tillsammans med radiosäkerhetschefen Ingvar Grundborg (se sid 425).

Att arbeta inom säkerhetsbranschen verkade vara populärt för Norrmalmspoliser. Piketchefen Kjell Östling var till exempel precis som Claes Djurfeldt delägare i ett privat säkerhetsföretag, tillsammans med Baseballpoliser.

Piketen 3230 där Djurfeldt arbetade har blivit uppmärksammas eftersom dens turer uppe på Brunkebergsåsen kan förefalla märkliga. Det var bland annat precis bakom Claes Djurfeldts gamla VW-bubbla som den sista iakttagelsen av Olof Palmes mördare gjordes. Men spaningsledaren Hans Ölvebro avfärdade dessa som tillfälligheter.

-Annars har man ju fem poliser där som skulle vara inblandade, kommenterade han i *Norra Magasinet* den 28 april 1994.

Palmeutredarna brydde sig heller aldrig om att kontrollera vems bilen var. Claes Djurfeldt lät ett helt veckoslut gå utan att bekymra sig om sin (från måndagsmorgonen) felparkerade privatbil. Sedan blev den 4 mars bortforslad för gatukontorets räkning. Själv påstod Claes Djurfeldt att bilen transporterats bort på grund av att platsen skulle göras om till byggarbetsplats. Under tiden hade han som skyddsombud varit på kurs på Åland. Claes Djurfeldt väntade sedan drygt en månad

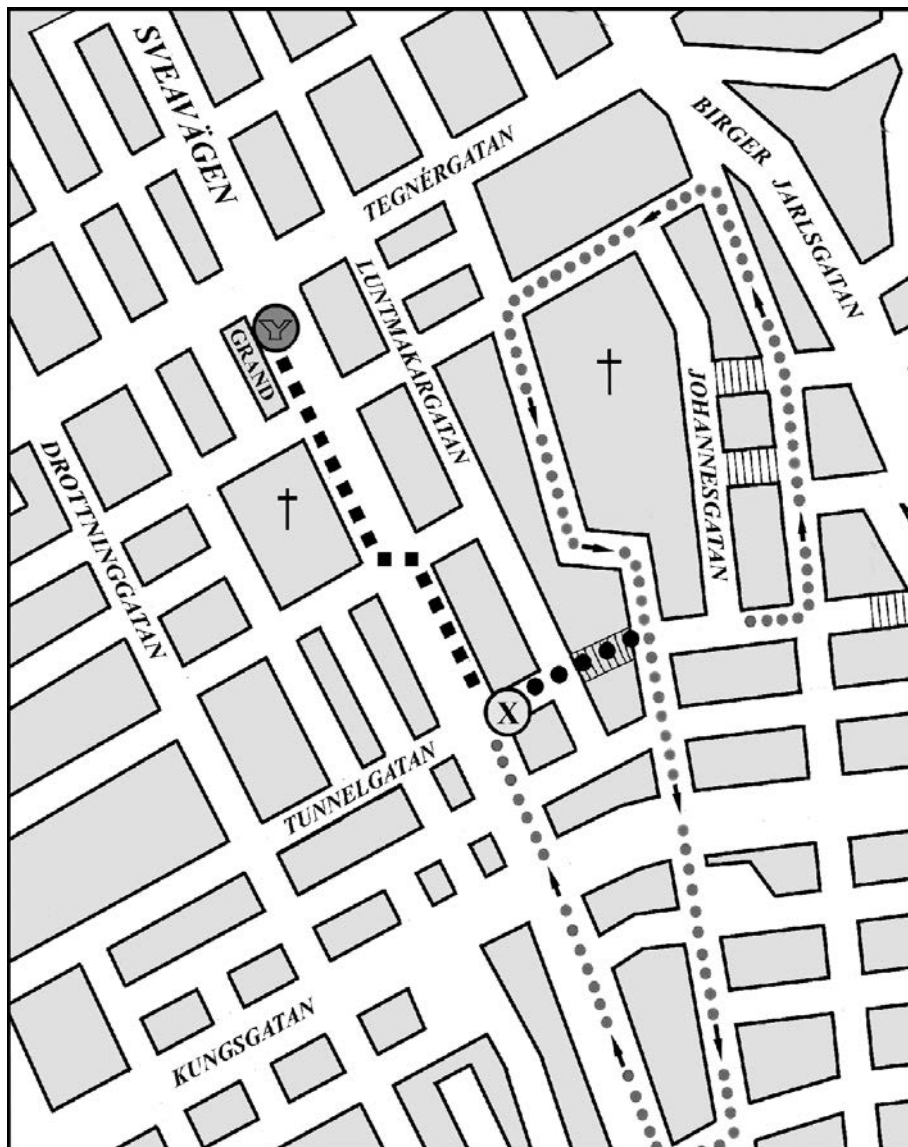
Kjell Östling

Korsningen där Östling och Djurfeldt bodde

Det finns en del frågetecken kring Djurfeldts bil

Svarta fyrkanter: Statsministerparets promenad från biografen Grand (Y) fram till den blivande mordplatsen (X). **Svarta prickar:** Mördarens flyktväg. **Grå prickar:** Piket 3230s färd runt kvarteret för att parkera om Claes Djurfeldts bil. Sekunderna innan mördaren rusade upp för trappan, åkte piketen sakta iväg söderut för att sedan svänga ner mot Sergels torg, där man hörde larmet. Piket 3230 var sedan polisfordon nummer 2 på brottsplatsen.

med att lösa ut bilen.

Det har spekulerats mycket i vad denna bil kan ha för betydelse och vad mördaren gjorde där?

-När ett visst brott har begåtts och det finns vatten i närheten, till exempel en kloak eller ett öppet vattendrag, så brukar förövaren kasta vapnet där, förklarade den amerikanske mordutredaren Ray Pierce i *Dokument Inifrån 1999*. Om han till exempel bodde eller övernattade i närheten av brottsplatsen kan han ha gömt väskan under eller i en bil eller nåt annat gömställe han förberett tidigare. Sedan begav han sig möjligtvis till ett säkert gömställe i vetskapen om att om polisen knackade på så kunde man inte binda honom vid brottet via vapnet. Om så var fallet vore bilen väldigt viktig i sammanhanget.

Rent teoretiskt kan mördaren alltså ha kastat in mordvapnet genom en halvöppen sidoruta, väl medveten om att ingen skulle bry sig om att kolla en gammal VW i jakten på statsministermördaren. I samband med att bilen sedan fraktats bort kunde konspiratörerna i lugn och ro få tag i vapnet igen och göra sig av med det. Lösa spekulationer eller det perfekta brottet?

Den 2 mars 1986 och någon gång i september samma år hördes Claes Djurfeldt om sina iakttagelser på mordplatsen. Redan den 12 juni 1986 hade PG Näss på Säpo emellertid beslutat att han skulle avföras från utredningen:

”Verkställd utredning visar att Claes Djurfeldt varit i tjänst vid tillfället och att i övrigt inget förekommit om honom som är av betydelse för utredningen.” En av de efterföljande kommissionernas sekreterare konstaterade lakoniskt:

”Eftersom Djurfeldt tjänstgjorde under mordnatten kan han i vart fall inte vara gärningsmannen. I övrigt har ej framkommit något som ger anledning att göra ytterligare utredning.”

I juni 1990 begärde Palmeutredningen med förtur provskjutning av Claes Djurfeldts Smith & Wesson .357 Magnum. Drygt åtta månader senare inkom utlåtande från SKL som inte hittat någon likhet med mordvapnet.

Säpos PG Näss

* * *

***STOPPA PRESSARNA -
EXTRABILAGA !***

Statskupp i Slowmotion

**OLOF PALMES
OCENSURERADE
OBDUKTIONS PROTOKOLL**

l.remstam@
itdemokrati.nu

P R O T O K O L L D E L V

1. Protokoll över rättsmedicinsk obduktion den 1 mars 1986

2. Rättsmedicinskt utlåtande

3. Kompletterande utlåtande med bilagor

*****

4. Myndighetsutlåtande från Bundeskriminalamt (BKA) i
Wiesbaden beträffande undersökningar för bestämmande
av skottavstånd m.m. (m. fotobilaga)

*****

5. Konfidentiell promemoria beträffande telefonavlyss-
ning (m. bilagor).

*****

Bloggintre

Anslut dig
Med Google

Det finns inte

Redan medle

PROTOKOLL ÖVER RÄTTSMEDICINSK OBDUKTION

(1 mars 1986)

Protokoll över rätts

STATENS RÄTTLÄKARSTATION
STOCKHOLM

Adress: Box 1352
171 26 SOLNA

D: nr F 719/86

A. Ar 1986 den 1 mars förrättades på anmodan polismyndigheten i Stockholm rättsmedicinsk obduktion av döda kroppen efter Sven Olof Joachim Palme 270130-0499, boende Storkyrkobrinken 31, Stockholm.

Förrättningen verkställdes av undertecknade i statens rättsläkarstation i Stockholm i närvaro av docent Robert Grundin, obduktionsassistenterna Ake Fredriksson, Gerth Winterhagen och Stefan Josefsson, krim.komm. Wincent Lange Kl Stockholms polisdistrikt, Elving Gruvedal, Kl krinsp. Lars Forsberg, KKT, samt dr Claes Wallin, kir.klin., Sabbatsbergs sjukhus, Stockholm.

B. Av en promemoria från Stockholms polisdistrikt daterad den 1 mars 1986 och undertecknad av N. Linder framgår att Olof Palme sköts till döds den 28 feb 1986 vid ca 23-tiden på Sveavägen i Stockholm.

Enligt upplysningar av behandlande läkare (dr.Claes Wallin) vid Sabbatsbergs sjukhus var Olof Palme vid ankomsten till Sabbatsbergs sjukhus kliniskt död. Trots återupplivningsåtgärder med s.k. Öppen hjärtmassage kunde hans liv ej räddas.

C. YTRE BESIKTNING

1. Liket av en ca 59 år gammal, ordinärt byggd man med måttligt hull och ordinär muskulatur. [REDACTED]
2. [REDACTED] Likfläckarna på ryggsidan sparsamt utvecklade, ljus blåliga till färgen, huvudsakligen lokaliserade till ländregionen. [REDACTED]

3. [REDACTED]

4. [REDACTED]

5. Båda ögonregionerna är uppsvällda och närvaro av luft i underhudsvävnaderna känns vid vidröring. [REDACTED]

R3-1

STATENS RÄTTLÄKARSTATION
STOCKHOLM

Adress: Box 1352
171 26 SOLNA

D: nr F 719/86

A. År 1986 den 1 mars förrättades på anmodan av polismyndigheten i Stockholm rättsmedicinsk obduktion av döda kroppen efter Sven Olof Joachim Palme 270130-0499, boende Storkyrkobrinken 31, Stockholm.

Förrättningen verkställdes av undertecknade vid statens rättsläkarstation i Stockholm i närvaro av docent Robert Grundin, obduktionsassistenterna Ake Fredriksson, Gerth Winterhagen och Stefan Josefsson, krim.komm. Vincent Lange KKT, Stockholms polisdistrikt, Elving Gruvedal, KKT, krinsp. Lars Forsberg, KKT, samt dr Claes Wallin, kir.klin., Sabbatsbergs sjukhus, Stockholm.

B. Av en promemoria från Stockholms polisdistrikt daterad den 1 mars 1986 och undertecknad av N. Linder framgår att Olof Palme sköts till döds den 28 feb 1986 vid ca 23-tiden på Sveavägen i Stockholm.

Enligt upplysningar av behandlande läkare (dr.Claes Wallin) vid Sabbatsbergs sjukhus var Olof Palme vid ankomsten till Sabbatsbergs sjukhus kliniskt död. Trots återupplivningsåtgärder med s.k. Öppen hjärtmassage kunde hans liv ej räddas.

C. YTTRER BESIKTNING

1. Liket av en ca 59 år gammal, ordinärt byggd man med måttligt hull och ordinär muskulatur. Längd ca 175 cm.
2. Måttlig allmän likstelhet. Likfläckarna på ryggsidan sparsamt utvecklade, ljusst blålila till färgen, huvudsakligen lokaliserade till ländregionen. Kroppen känns kylig på händer och fötter; i armhålor och ljumskar förmärkes kvarvarande ljummenhet.
3. Håret är mellanblont, mäter ca 10-15 cm i längd. I hårbeväxna delen av bakhuvudet ses blodbesudling, men inga skador.
4. Ca 6 cm ovanför vänstra ögonbrynets yttre kant observeras två stycken parallellt, med ca 2 mm:s inbördes avstånd förlöpande ca 2 mm breda och ca 4 mm långa rödbruna intorkade överhudsskador. Ingen särskorpa, ingen svullnad av omgivande mjukdelar.
5. Båda ögonregionerna är uppsvällda och närvaro av luft i underhudsvävnaderna känns vid vidröring. Ögonens bindhinnor är glatta och bleka. Inga blödningar.

D:nr F 719/86

-2-

6. [REDACTED]
I vänstra näsborren observeras intorkat blod.
7. Läpparna är ljus blåliga missfärgade. Blodbesudling ses på tungan. [REDACTED]
[REDACTED]
8. [REDACTED]
9. [REDACTED]
10. Främre halsregionen företer diffust utbredd svullnad. Vid vidröring känns förekomst av luft i underhudsvävnaderna
11. [REDACTED]
12. Ca 5 cm nedanför högra ytterörats fäste föreligger ett instick med plastkanyl.
13. Strax ovanför högra nyckelbenet i mellersta nyckelbenslinjeses ett instucket plaströr.
14. [REDACTED] I bröstorgens övre del känns dock vid vidröring förekomst av luftbubblor i underhudsfettvävnaderna.
15. Ca 8 cm nedanför adamsäpplet och ca 4 cm nedanför och 1,5 cm till vänster om halsgropens mitt observeras en snett från höger till vänster och nedåt tvärställd skada. Skadan är ca 1,9 - 2,0 cm bred och ca 1,1 cm hög. Skadans kanter är skarpa, här och var något avrundade och är omgivna av en ca 0,1 cm bred intorkad randzon. Skadan fortsätter i form av en kanal in mot bröstorgens djup. Sårkanterna företer en del minimala vävnadsbryggor. Ingen nedsmutsning eller ned-sotning kring skadan. Skadan är lokaliserad [REDACTED]
[REDACTED] ca 136 - 138 cm ovanför högra hälen.
16. Strax nedanför [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED] 11 stygn, [REDACTED]
17. [REDACTED]
18. [REDACTED]
19. [REDACTED]
20. [REDACTED]
21. [REDACTED]

D:nr F 719/86

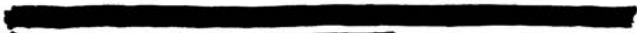

-2-

6. Näsregionen uppvisar inga skador. Näsbenen känns hela. I vänstra näsborren observeras intorkat blod.
7. Läpparna är ljusst blålila missfärgade. Blodbesudling ses på tungan. Munslemhinnan är blek och blodfattig. Välsanerade tänder. Inga skador.
8. Vänster ytteröra är besudlat av blod. Inga skador.
9. Höger ytteröra är rent. Inga skador.
10. Främre halsregionen företer diffust utbredd svullnad. Vid vidröring känns förekomst av luft i underhudsvävnaderna.
11. Bakre halsregionen uppvisar inga skador.
12. Ca 5 cm nedanför högra ytterörats fäste föreligger ett instick med plastkanyl.
13. Strax ovanför högra nyckelbenet i mellersta nyckelbenslinjen ses ett instucket plaströr.
14. Bröstkorgen är ordinär till formen. I bröstkorgens övre del känns dock vid vidröring förekomst av luftbubblor i underhudsfettvävnaderna.
15. Ca 8 cm nedanför adamsäpplet och ca 4 cm nedanför och 1,5 cm till vänster om halsgropens mitt observeras en snett från höger till vänster och nedåt tvärställd skada. Skadan är ca 1,9 - 2,0 cm bred och ca 1,1 cm hög. Skadans kanter är skarpa, här och var något avrundade och är omgivna av en ca 0,1 cm bred intorkad randzon. Skadan fortsätter i form av en kanal in mot bröstkorgens djup. Sårkanterna företer en del minimala vävnadsbryggor. Ingen nedsmutsning eller ned-sotning kring skadan. Skadan är lokaliserad ca 31 cm ovanför naveln och ca 136 - 138 cm ovanför högra hälen.
16. Strax nedanför ovan beskrivna skada observeras ett kirurgiskt tillfogat, snett förlöpande ca 14 cm långt sår ihopsytt med 11 stygn, som sträcker sig till vänster snett nedåt under vänstra bröstvärtan.
17. Bukregionen är spänd. Välläkt snettförlöpande operationsärr i höger nedre kvadrant. Spår efter intorkat blod ses kring naveln. Inga skador.
18. De yttre könsorganen är ordinärt konfigurerade och oskadade.
19. Inget främmande innehåll i ändtarmsöppningen.
20. Inga skador på armarna.
21. Händerna är oskadade. Högra handflatan företer sparsam blodbesudling.

D:nr F 719/86

-3-

22.

23. Ca 140 cm ovanför högra hälen och ca 1 cm till höger om mittlinjen mellan skulderbladen observeras en sårskada från vilken framrinner blod. Skadan mäter ca 1,6 cm i bredd och ca 1,2 cm i höjd och uppvisar fintandade resp. flikiga ränder. Skadan är halvcirkelformad d.v.s. konvext bågformad mot höger medan den vänstra kanten bildar en rak vertikal linje. Centralt i denna skada föreligger en ca 0,5 - 0,6 cm stor vävnadsdefekt som är närmast rund och omgiven av en ca 0,1 - 0,2 cm bred randzon av lätt krossad och fuktig överhud.
24. Från skadan fortsätter en kanal inåt mot bröstorgans centrala delar.
25. Vid rekonstruktion av en tänkt sårkanal vars öppningar är beskrivna under punkterna 15 och 23 av yttre besiktningen, utan att beröra kroppens inre organ, fastställes att kanalen förlöper bakifrån-framåt, något uppifrån-nedåt i ca 10-15° vinkel samt något från höger till vänster.

26.

27. För övrigt inga yttre förändringar eller skador på någon del av kroppen.

28.

29.

30.

31.

D:nr F 719/86

-3-

22. Ben och fötter uppvisar inga skador. På båda hämlarna ses grov och förtjockad överhud.
23. Cä 140 cm ovanför högra hälen och ca 1 cm till höger om mittlinjen mellan skulderbladen observeras en sårskada från vilken framrinner blod. Skadan mäter ca 1,6 cm i bredd och ca 1,2 cm i höjd och uppvisar fintandade resp. flikiga ränder. Skadan är halvcirkelformad d.v.s. konvext bågformad mot höger medan den vänstra kanten bildar en rak vertikal linje. Centralt i denna skada föreligger en ca 0,5 - 0,6 cm stor vävnadsdefekt som är närmast rund och omgiven av en ca 0,1 - 0,2 cm bred randzon av lätt krossad och fuktig överhud.
24. Från skadan fortsätter en kanal inåt mot bröstorgens centrala delar.
25. Vid rekonstruktion av en tänkt sårkanal vars öppningar är beskrivna under punkterna 15 och 23 av yttre besiktningen, utan att beröra kroppens inre organ, fastställes att kanalen förlöper bakifrån-framåt, något uppifrån-nedåt i ca 10-15° vinkel samt något från höger till vänster.
26. Efter dissekering av hud och underhudsvävnad från skadeområdet ses att ryggmuskulaturen mellan skulderbladen överallt visar genomgående samma rödbruna färgton utan förekomst av några ljusare väger i anslutning till skadekanalen. Muskelvävnaden runt skadekanalen är blodgenomdränkt i en randzon som är ca 1 cm bred på vänster sida och ca 2 cm bred på höger sida.
27. För övrigt inga yttre förändringar eller skador på någon del av kroppen.

INRE BESIKTNING

28. Huvudsvålen är torr, blek och blodfattig. I vänstra pannregionen, i området motsvarande de i yttre besiktningen beskrivna överhudsskadorna (4) ses en ca 1 cm stor rund blålila missfärgning.
29. Skallens benkapsel och skallbasen är regelbundna till form och tjocklek och uppvisar inga skador.
30. Hjärnans hårda hinna är glatt och blek. Inga blödningar mellan densamma och skalltaket.
31. Hjärnan är ordinär till form och storlek och väger 1.592 g. Vindlingarna är lätt avrundade och på hjärnans

32.

33. En plastkateter är instucken i högra nyckelbensvenen, utan förekomst av blödning i omgivningen.

34. Tungan är besudlad med blod.

35.

36.

37.

38. Snett i mitten av bröstbenet, mellan 2:a och 3:e revbenens fäste ses en defekt, mätande ca 1,2 cm i bredd och ca 1,9 cm i höjd. De mjuka vävnaderna bakom bröstbenet är diffust blodgenomdränkta. Från defektens främre rand skjuter fram ett par benfragment, några mm stora. Defekten påminner till sin form om en tvärplacerad projektil, med spetsen riktad till vänster.

39. Vänstra revbenen fr.o.m. 3:e t.o.m. 6:e revbenet är skarpt delade, med mycket sparsam blodutådring i omgivningen. Närvarande kirurg (dr. Wallin) bekräftar att revbenen öppnades av honom för att möjliggöra inre hjärtmassage.

40.

41. 5:e bröstkotan uppvisar en trattformad defekt av hela kotkroppen, med trattbasen öppen framåt och med trattspetsen riktad bakåt. Från trattbasen hänger mot sidorna en del upp till 1 cm stora benfragment. I djupet av defekt observeras blod och delar av förstörd ryggmärg.,,

D:nr F 719/86

-4-

- undersida ses antydde tryckfårer. Hjärnans mjuka hinnor är glatta och bleka. Inga blödningar i de mjuka hinnornas maskrum. Storhjärnan, lillhjärnan, hjärnbryggan och förlängda märgen uppvisar en ljust grå, mycket blek och blodfattig vävnad. Barken är ordinär till vidden och väl avgränsad. De basala ganglierna är tydligt tecknade. Hjärnans kammersystem är ordinärt till vidden, med glatt yta, utan främmande innehåll.
32. Pulsåderna på hjärnans undersida är elastiska och ordinärt rymliga utan missbildningar, med glatt innerhinna förutom förekomst av ett par någon mm stora gulaktiga förtjockningar av innerhinnan i mitten av hjärnans basala pulsåder. Ryggmärgspulsåderna är elastiska, med glatt innerhinna.
  33. En plastkateter är instucken i högra nyckelbensvenen, utan förekomst av blödning i omgivningen.
  34. Tungan är besudlad med blod. Inga skador, ärr eller blödningar.
  35. Tungbenet och struphuvudet är oskadade. Inga blödningar i halsens mjuka vävnader.
  36. I vänstra lungsäcken påvisas ca 200 ml delvis levrat blod.
  37. Högra lungsäcken är utan främmande innehåll. Lungsäcksbladen glatta och glänsande.
  38. Snett i mitten av bröstbenet, mellan 2:a och 3:e revbenens fäste ses en defekt, mätande ca 1,2 cm i bredd och ca 1,9 cm i höjd. De mjuka vävnaderna bakom bröstbenet är diffust blodgenomdränkta. Från defektens främre rand skjuter fram ett par benfragment, några mm stora. Defekten påminner till sin form om en tvärplacerad projektil, med spetsen riktad till vänster.
  39. Vänstra revbenen fr.o.m. 3:e t.o.m. 6:e revbenet är skarpt delade, med mycket sparsam blodutådring i omgivningen. Närvarande kirurg (dr. Wallin) bekräftar att revbenen öppnades av honom för att möjliggöra inre hjärtmassage.
  40. Inga skador på högra bröstkorgshalvans mjukvävnader eller skelett.
  41. 5:e bröstkotan uppvisar en trattformad defekt av hela kotkroppen, med trattbasen öppen framåt och med trattspetsen riktad bakåt. Från trattbasen hänger mot sidorna en del upp till 1 cm stora benfragment. I djupet av defekten observeras blod och delar av förstörd ryggmärg.

42.

43. Motsvarande defekten i matstrupen ses att luftstrupen är söndersliten, med total avsaknad av kontinuiteten. Avståndet mellan den övre och nedre delen är ca 2 cm. Denna defekt är lokaliserad till ca 8 cm nedanför stämbanden och ca 1,2 - 2 cm ovanför luftstrupens förgrening.

44.

45.

46.

47.

Hjärtsäcksbladen är glatta och glänsande.

D:nr F 719/86

-5-

42. Matstrupen företer glatt och blek slemhinna. Ca 8 cm nedanför svalget föreligger på matstrupens vänstra sida en oval defekt av väggen, som mäter ca 2 x 1,2 cm. Kanterna är något ojämna. Omgivningen är kraftigt blodgenomdränkt.
43. Motsvarande defekten i matstrupen ses att luftstrupen är söndersliten, med total avsaknad av kontinuiteten. Avståndet mellan den övre och nedre delen är ca 2 cm. Denna defekt är lokaliserad till ca 8 cm nedanför stämbanden och ca 1,2 - 2 cm ovanför luftstrupens förgrening. De omgivande vävnaderna är kraftigt blodgenomdränkta. I struphuvudet och i luftstrupen liksom i luftrörsgrenarna finns sparsamt med blod. Slemhinnan är glatt och blek.
44. Lungorna är stora och pösiga, med skarpa och väl bibehållna kanter. Höger lunga väger 835 g, vänster lunga 473 g. Snittytorna företer en mörkt gråröd, blodgenomdränkt vävnad. Här och var ses ljusa, upp till 10-öringsstora bevarade, luftförande partier. Den högra lungans överlob är genomgående något ljusare, med förekomst av endast enstaka upp till 10-öringsstora, suddigt avgränsade, mjuka blodgenomdränkta härdar. Lungpulsådrorna är elastiska och innehåller sparsamt med flytande blod. Innerhinnan är glatt.
45. Lymfkörtlarna vid lungrotten är ordinära till storlek och konsistens.
46. För övrigt uppvisar lungvävnaden inte några skador eller andra förändringar, d.v.s. inga bristningar, ingen bindvävsökning. En pepparkornsstor förkalkning finns i höger lungrot.
47. I hjärtsäcken finns obetydligt med vattentunn, svagt rödaktig vätska. Hjärtsäcksbladen är glatta och glänsande. Hjärtat väger 392 g, och är ordinärt till formen och storleken, med lätt uttalad vänsterkammardominans. Endast måttligt med fettvävnad under hjärtsäckens inre blad. Gränsen mellan fettvävnaden och hjärtköttet är skarp. Klaffapparaten utan sammanväxningar eller pålagringar. Hjärtats innerhinna är glatt och glänsande. Hjärtmuskulaturen är fast-elastisk, blekt rödbrun och tydligt tecknad. Den vänstra kammarens framvägg uppvisar i övre delen, ungefär i samma höjd som vänstermuskelns och ca 0,5 cm under hjärtats innerhinna ett

48.

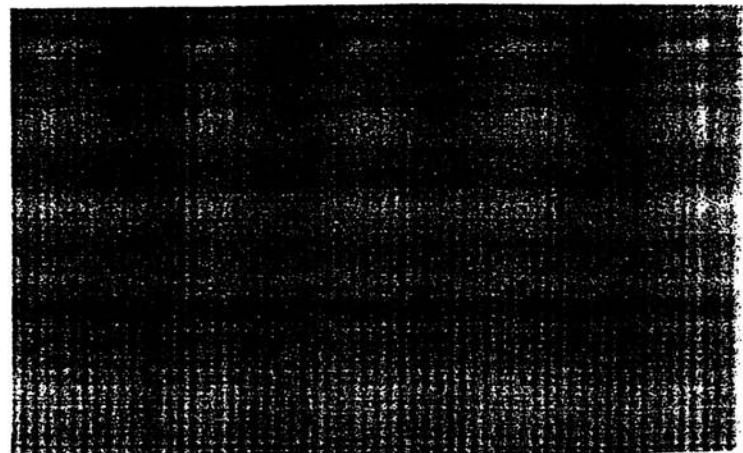

Ca 3 cm ovanför stora kroppspulsåderns halvmåneklaffar börjar en förgrenad, oregelbunden bristning d.v.s. en defekt av stora kroppspulsåderns vägg som omfattar dess uppgående del i en längd på ca 7 cm. Från bristningens kant hänger en del vävnadsflikar bestående av kärlväggens hela tjocklek med förekomst av tvärliggande, parallellt anordnade bristningar av innerhinnan. De omgivande vävnaderna, omfattande bindvävsrummet bakom bröstbenet samt rummet bakom hjärtat och de stora kärlen är mycket kraftigt blodgenomdränkta.

49. Stora kroppspulsåderns huvudgrenar i bröstkorgens övre del uppvisar endast vid själva avgångsstället en del tvärliggande ytliga bristningar av innerhinnan men för övrigt inga skador. [REDACTED]

50. Övre hälvenen är oskadad, men dess stora grenar i bindvävsrummet bakom bröstbenet är helt sönderslitna.

51.

52.

53.

54.

55.

D:nr F 719/86

-6-

- ca 0,5 cm stort oskarpt begränsat område av vitaktig, seg vävnad. Hjärtats kranskärl är elastiska och rymliga, med glatt innerhinna och förekomst av endast mycket sparsamma punktformiga gulaktiga förtjockningar av innerhinnan.
48. Den stora kroppspulsådern är elastisk, med glatt innerhinna. Fr.o.m. bågen och i kärlets vidare förlopp ses dock ett flertal upp till 10-öringsstora, här och var ihopflytande gulaktiga förtjockningar av innerhinnan. Ca 3 cm ovanför stora kroppspulsåderns halvmåneklaffar börjar en förgrenad, oregelbunden bristning d.v.s. en defekt av stora kroppspulsåderns vägg som omfattar dess uppgående del i en längd på ca 7 cm. Från bristningens kant hänger en del vävnadsflikar bestående av kärllväggens hela tjocklek med förekomst av tvärliggande, parallellt anordnade bristningar av innerhinnan. De omgivande vävnaderna, omfattande bindvävsrummet bakom bröstbenet samt rummet bakom hjärtat och de stora kärlen är mycket kraftigt blodgenomdränkta.
  49. Stora kroppspulsåderns huvudgrenar i bröstkorgens övre del uppvisar endast vid själva avgångsstället en del tvärliggande ytliga bristningar av innerhinnan men för övrigt inga skador. Innerhinnan är glatt.
  50. Övre hålvenen är oskadad, men dess stora grenar i bindvävsrummet bakom bröstbenet är helt sönderslitna.
  51. I samband med obduktionen röntgengenomlyses skadeområdet i bröstkorgen. Vid detta tillfälle ses endast en ca 1 - 2 mm stor förkalkning i en av lymfkörtlarna nedanför högra lungans huvudluftrörsgren samt ett par upp till ½ cm stora benfragment men inga andra främmande föremål.
  52. Nedre hålvenen uppvisar inga skador. Innerhinnan är glatt.
  53. I anslutning till de 3:e och 4:e revbenens fäste vid ryggraden ses lokaliserade blodutådringar men inte några benbrott.
  54. I bukhålan intet främmande innehåll, bukhinnan är glatt och glänsande. Inga sammanväxningar.
  55. Mjälten väger 180 g och är ordinär till formen och storleken. Ytan är glatt, och vid snittning observeras grå-röd, måttligt blodfylld, tydligt tecknad vävnad. Inget avskrap.

56.

57.

58.

59.

60.

61.

62.

63.

64. Levern företer ordinär storlek och fast konsistens, med glatt yta och skarp framkant. [REDACTED]

65. [REDACTED]

66. Skelettet företer inga andra skador än de redan nämnda.

D. För rättskemisk undersökning tillvaratages blod och urin med tillsats samt levervävnad och magsäcksinnehåll. För blodgruppsserologisk undersökning tillvaratages blod. För mikroskopisk undersökning tillvaratages vävnadsprov från inre organ.

E. Före obduktionen liksom under obduktionens gång undersöktes dels hela kroppen, dels delar av organ genom röntgen-genomlysning. Misstänkta partier markerades och dissekerades med särskilt inriktning på projektildelar. I omgivningen till utgångsöppningen från brösttryggkotan påvisades tre stycken små benbitar vilka var belägna i anslutning till skottkanalen inom matstruppen och struphuvudet. Dessa mm-stor.

D:nr F 719/86

-7-

56. Bukspottkörteln är ljusst gråröd, ordinär till storleken, fast och lobbelad. Ingen fettvävs- eller bindvävsökning, inga förkalkningar.
  57. Binjurarna är ordinära till formen och storleken, med tydligt tecknad bark/märggräns.
  58. Njurarna väger tillsammans 280 g. Kapseln lossas lätt. Ytan är glatt. Snittytan är gråröd, blodfattig, med tydligt tecknad bark/märggräns och väl avgränsade pyramider. Njurbäcken och urinledare är ordinära till vidden, med glatt och blek, blodfattig slemhinna.
  59. I urinblåsan finns ca 200 ml klar, gul urin. Slemhinnan är glatt, blek och blodfattig. Blåshalskörteln är ordinärstor, benvit till färgen med tydlig teckning.
  60. I magsäcken finns ca 480 g tjockflytande, brunaktigt innehåll med choklad- och pepparmintlukt. Slemhinnan är blek, blodfattig, här och var brunaktigt missfärgad. Inga sår.
  61. Tolvfingertarmen innehåller gallfärgad vätska. Slemhinnan glatt och blek.
  62. Tunntarmen och grovtarmen företer ordinärt smetigt innehåll och glatt och blek slemhinna. Inga tumörer.
  63. Tarmkävet uppvisar inga sjukliga förändringar eller skador.
  64. Levern företer ordinär storlek och fast konsistens, med glatt yta och skarp framkant. Vikt 1.510 g. Snittytan ljusst rödbrun, blodfattig, med tydlig teckning.
  65. Gallblåsan innehåller ca 5 ml galla. Slemhinnan grönaktigt missfärgad. Gallvägarna är fria. Inga stenar.
  66. Skelettet företer inga andra skador än de redan nämnda.
- D. För rättskemisk undersökning tillvaratages blod och urin med tillsats samt levervävnad och magsäcksinnehåll. För blodgruppsserologisk undersökning tillvaratages blod. För mikroskopisk undersökning tillvaratages vävnadsprov från inre organ.
- E. Före obduktionen liksom under obduktionens gång undersöktes dels hela kroppen, dels delar av organ genom röntgen genomlysning. Misstänkta partier markerades och dissekerades med särskilt inriktning på projektildelar. I omgivningen till utgångsöppningen från brösttryggkotan påvisades tre stycken små benbitar vilka var belägna i anslutning till skottkanalen inom matstrupen och struphuvudet. Dessa mm-stora

D:nr F 719/86

-8-

fragment kunde entydigt identifieras som benbitar;
man fann sålunda inga tecken till att projektilen
sönderslitits under passagen genom kroppen.

Sålunda iakttaget, sanningsenligt dikterat och justerat inty

Stockholm den 1 mars 1986

Milan Valverius
Docent, överläkare
T.f. föreståndare

Jovan Rajs
Docent, bitr. överläkare

Kari Ormstad
Tf. professor

Rätt avskrivet från diktafon intygar

Gun Collstam

D:nr F 719/86

-8-

fragment kunde entydigt identifieras som benbitar;
man fann sålunda inga tecken till att projektilen
sönderslitits under passagen genom kroppen.

Sålunda iakttaget, sanningsenligt dikterat och justerat inty

Stockholm den 1 mars 1986

Milan Valverius
Docent, överläkare
T.f. föreståndare

Jovan Rajs
Docent, bitr. överläkare

Kari Ormstad
Tf. professor

Rätt avskrivet från diktafon intygar

Gun Collstam

STATENS RÄTTSLÄKARSTATION
STOCKHOLM

Adress: Box 1352
171 26 SOLNA

D:nr F 719/86

Med stöd av uppgifterna i species facti samt fynden vid obduktionen får vi härmed avge följande preliminära

U T L Ä T A N D E

att den döda kroppen efter Sven Olof Joachim Palme 27 01 30-0499 företett dels en skottskada med ingångsöppning på ryggen, mellan skulderbladen (23) och utgångsöppning i främre bröstregionen, i bröstbenstrakten (15) med skadegörelse av 5:e brösttryggkotan (41), brösttryggmargen (41) och matstrupen (42), sönderslitning av luftstrupen (43) och stora kroppspulsådern (48) och övre hälvenens huvudgrenar (50) samt genomträngning av bröstbenet (38), dels blodansamling i vänster lungsäck (36), dels bleka, blodfattiga inre organ, dels tecken på massiv inandning av blod (44), dels tillstånd efter i nära anslutning till döden företagna återupplivningsåtgärder genom sk öppen hjärtmassage (16,39) samt insättning av kateter i höger nyckelbensvenen (33), dels en mindre, i nära anslutning till döden uppkommen ytlig krosskada i pannan (4, 28),
att Sven Olof Joachim Palme avlidit till följd av yttre och inre blödning efter sönderslitning av stora kroppspulsådern och luftstrupen med massiv inandning av blod i båda lungorna,
att de dödliga skadorna orsakats av en projektil som avfyrats från handeldvapen i riktning bakifrån framåt, lätt nedåt och mot vänster,
att projektilen passerat ryggen genom 5:e bröstkotan och fortsatt genom matstrupen, luftstrupen, stora kroppspulsådern och bröstbenet,
att projektilen efter att ha passerat genom kotpelaren vänt sig på tvären och i den positionen lämnat kroppen,
att obduktionsfynden allena ej tillåtit ett säkert fast-

D:nr F 719/86

-2-

ställande av det avstånd från vilket projektilen av-
fyrats, endast att det inte rört sig om påsittande
skott,
att kompletterande rättskemiska, mikroskopiska, blod-
gruppserologiska, röntgenologiska och kriminaltek-
niska undersökningar pågår, vars resultat kommer att
meddelas senare,

vilket härmed intygas.

Stockholm den 5 mars 1986

Milan Valverius
överläkare
t.f. föreståndare

Kari Ormstad
t.f. professor

Jovan Rajs
docent, bitr.
överläkare

Statskupp i Slowmotion

BIBLIOGRAFI

Affärer till varje pris, 1989 (D)	Aalders & Wiebes
Agency of Fear (U)	Edward J Epstein
Affären Borlänge, 1995 (P)	Sven Anér
Affären Chamonix, 1992 (P)	Sven Anér
Affärernas Sverige - efterkrigstidens politiska skandaler, 1993 (D, P)	Kentth Olsson
Aldrig mera fri, 1996 (D, P)	Stig Bergling
Alice in Wonceerland and the World Trade Center Disaster, 2002	David Icke
Alla dessa dagar, 1992 (D, P)	K-O Feldt
Alla rosor ska inte tuktas 1992 (D, P)	Anna-Greta Leijon
All the President's Men, 1974 (W)	Woodward & Bernstein
American Grotesque, 1970	James Kirkwood
America's Secret Establishment (U)	Anthony C Sutton
And the truth shall set you free, 1995 (Ko)	David Icke
Anti-Semitism and the Babylonian Connection (F, Ko)	Des Griffin
Appointment in Dallas, 1975 (K)	Hugh C McDonald
A Profile History of the US, 1964 (K)	GM Ostrander
Assassination, 1968 (K)	Relman Morin

Teckenförklaring

B = Bofors smugelaffärer	D = Diverse	E = Estoniakatastrofen
F = Frimureriet	K = Kennedy	Ko = Konspirationer
M = Maffia	P = Palme	S = Sydafrika
Sb = Stay Behind	T = Terrorism	U = Underrättelseverksamhet
W = Watergate		

Statskupp i Slowmotion

Assassination of RFK, 1978 (K, Ko)	John G Christian
A Thousand Days, 1965 (K)	AM Schlesinger
Att vilja gå vidare, 1974 (P)	Olof Palme
Behold a Pale Horse (F, K, Ko)	William Cooper
Berättelser om Palme, 1996 (P)	Alandh & Zachrisson
Best Evidence, 1988 (K)	David S Lipton
Between Two Ages, 1970 (D)	Z Brzezinski
Between Fact and Fiction	Edward J Epstein
Bimini Run, 1949 (D, U)	E Howard Hunt
Bland nazister och spioner - Olof Palmes ungdomsår, 2001 (Ko, P)	Jonas Gummesson
Bofors svindlande affärer (B)	Henrik Westander
Boken om Olof Palme, 1987 (P)	Diverse
Born again, 1976 (W)	Charles Colson
Bra Böckers världshistoria 14, 15 (D)	Bra Böcker
Breaking the Curfew, Michael Joseph, London 1989	Emma Duncan
Bringers of the Dawn, 1992 (D, Ko)	Barbara Marciniak
Brottstycken, 1993 (D, P)	Leif GW Persson
Bulletin from Dallas: He is Dead, 1967 (K)	John B Mayo
Castro, 1969 (U, K, D)	Herbert Matthews
CIA Diary (U)	Philip Agree
Cirkus Sverige, 1988 (D)	Per Gahrton
Code name Zorro, 1977 (U)	Gregory Lane
Compulsive Spy, the Strange Career of Howard Hunt (U)	Tad Szulc
Conspiracy, 1991 (K)	Anthony Summers
Contraband (S)	De Wet Potgieter
Contract on America, the Mafia Murder (K, M)	David Scheim
Conspirators' Hierarchy: The Story of the Committee of 300 (Ko)	Dr John Coleman

Bibliografi

Counter-Insurgency Warfare, 1964 (U)	David Galula
Coup d'État in America, 1975 (K, U)	Michael Canfield
Coverup, 1999 (Ko, P)	Sven Anér
Crime and Cover-Up (D, Ko, U)	Scott
Crossfire. The Plot that Killed JFK (K)	Jim Marrs
Cruel awakening, Sweden and the killing of Palme (P)	Chris Mosey
Dark Alliance: CIA, the Contras and the Crack-Cocaine Explosion	Gary Webb
Death in Washington, 1980 (K)	Donald Freed
Death of a Statesman, 1989 (P)	Ruth Freeman
Defrauding America, 1994 (Ko)	Rodney Stich
De Gehlen à Klaus Barbie, 1985	John Loftus
Den blå planet, 1972 (D)	Knudsen
Den godhjärtade Buffeln, 1997 (D, P)	Carl Lidbom
Den permanenta komplotten, 1985 (F, Ko)	Bjarne Moelv
Den svenska nationalismen och kriget, 1918 (D)	L Maury
Der plötzliche Tod des Emilio Mattei (Ko)	Paolo Vitali
Descent into Slavery (F, Ko)	Des Griffin
Det hemmelige Danmark (F)	Søren Thorup
Det kurdiska spåret (P)	Per Linde
Det saknade kapitlet (Ko, P)	Bertil Västergren
Det som inte kunde ske, 1996 (E)	Kent Härstedt
Det totala kriget, 1986 (S)	”Eva Persson”
Det våras för atombomben, 1981 (D)	Fredrik Lundberg
Die Akte Bofors, 1993, (B)	Andersson x 2
Diana - the last 24 hours, 1998 (Ko, U)	Allan Silverman
Die Freimaurer und der Vatikan (F)	Manfred Adler
Dina gester avslöjar dig, 1988 (D)	A Pease

Statskupp i Slowmotion

Die Russenmafia (M)	Jürgen Roth
Dirty Work: CIA in Africa, 1980 (S, U)	Zed Press
Dominoeffekten, 1998 (D, P)	Sven Anér
Dukkeførerer (F)	Sørensen & Enig
Därför mördades Ivar Krüger, 1990 (Ko)	Ångerström
Därför överlevde jag Estoniakatastrofen, 1996 (E)	Leif Bogren
Dö i Rättan Tid, 1996 (Ko, P, D)	Lars Krantz
Ebbe Carlsson-affären, 1988 (P, U)	Lindberg & Rudberg
EIR Special Reports (Ko, P, U)	Diverse
Ekot av ett skott (Gustaf III), 1986 (Ko)	Alf Henriksson
El caso Gladio, 1994 (Sb)	J-F Brozzu-Gentile
En broderhilsen verden rundt (F)	Torben Meyer
En levande vilja, 1987 (P)	Olof Palme
En personlig dokumentär om Bofors, 1993 (B, P)	C Subramaniam
En presidents död, 1967 (K)	Bill Manchester
En spion i regeringen, 1988 (D, U)	”Sten Andersson”
Er der nogen der står sammen... (F)	Michael Neumann
Ett folkbedrägeri - DC 3:an & svensk säkerhetspolitik, 1992 (Ko, U)	Cecilia Steen-Johnsson
Ett uppdrag, 1990 (D)	Carl Lidbom
Ett verkligt drama, 1987 (P)	Lars Krantz
Europas förmögenhet, 1925 (D)	Richard Lewinsohn
Extremhögern (D)	Lodenus & Larsson
Fantombilden, 1995 (D)	Hans Lagerberg
Final Disclosure, 1988 (K)	David Belin
Flashback - the Untold Story of LH Oswald (K, U)	Ron Lewis
Forgive my Grief, 1964 (K)	Penn Jones
Four Dark Days in History, 1963 (K)	Jim Matthews

Frame-Up: the M.L. King - James Earl Ray Case (K)	Harold Weisberg
Frimuraren der forsvandt (F)	Morten Beiter
From Dallas to Watergate (K, W)	Scott
Fyra nycklar, 1991 (P)	Sven Anér
Förlorarna, 1995 (Ko, P)	Bobi Sourander
Generationsskifte blandt logebrødre (F)	Morten Pedersen
George Bush - the Unauthorised Biography, 1992 (D, F, Ko, U)	Tapley & Chaitkin
Give Us this Day, 1973 (D, U)	E Howard Hunt
Gladio, 1991 (Sb)	J. Willems
Gladio, Das Erbe des Kalten Kriesges, 1991 (Sb)	A. Müller
Globaliseringsmyten, 1999 (D)	-
Global Tyranny - Step by Step, 1992 (Ko)	William F Jasper
Government by Gunplay, 1976 (K)	Blumenthal
Graphology Handbook, 1980 (D)	Casewit
Guru Hitler (die Thule Gesellschaft), (D, F, Ko)	-
Han sköt Olof Palme, 1993 (P)	Börje Wingren
Hatet, 1993 (D, P)	Kjell Espmark
Heal the World, 1993 (D, Ko)	David Icke
Hemligheten Kehlstein (Örnnästet) (D)	-
Hemligstämplat, 1990 (B, D, P)	Henrik Westander
High Treason, What Really Happened, 1989 (K)	Robert Groden
Hitler, A study in Tyranny, 1960 (D)	Alan Bullock
Honorable Men, my Life in the CIA, 1978	William Colby
How Kennedy was killed, Helmond 1968 (K)	J Joesten
Hur man ljuger med statistik, 1964 (D)	Darell Huff
Hur sparkapitalet plundras, 1937 (D)	K Lindström
IB och hotet mot vår säkerhet, 1973 (P, U)	Peter Bratt & Gidlunds

Statskupp i Slowmotion

I.G. Farben, 1947 (D, Ko, U)	Richard Sasuly
I Guds namn (F, M)	David Yallop
I kamp mot överheten - Örlög och debatt, 1993 (D)	Hans von Hofsten
Il partido del golpe. Le strategie della tensione e del terrore, 1981	Gianni Flamini,
Industrispionage, 1984 (D, U)	Charlie Nordblom
Ingen väg tillbaka, 2002 (B, D, K)	Björn Molin
Inquest, 1966 (K)	EJ Epstein
In search of Enemies, 1978 (S, U)	John Stockwell
Inside the Brotherhood, 1989 (F)	Martin Short, S Knight
Inside the League (WACL), 1986 (Ko)	Anderson & Anderson
Insikt i världen	Martin Nilsson
International Handbook on Chemical Weapons Proliferation (S, U)	Burck & Flowerree
In the heart of the whore, 1991 (Ko, P, S, U)	Jacques Pauw
Inuti labyrinten, 1994 (P, Ko)	Bröderna Poutiainen
Italy in the Dock: Andreotti and the Godfather's Kiss (F, M)	Peter Ellingsen
It doesn't have to be like this (Ko)	David Icke
Jag och Palmemordet (P)	Gunnarsson Ekholm
Jag ville överleva, 1997 (E)	Morten Boje
Jakten på Olof Palmes mördare, 1987 (P)	A-M Åsheden
JFK Assassination File, 1969 (K)	Jesse Curry
JFK, Conspiracy of Silence, 1992 (K)	Charles Crenshaw
JFK, Jakten på Kennedys mördare, 1988 (K)	Jim Garrison
JFK, människan och statsmannen, 1964 (K)	Kempe & Steinmetz
JFK, The Case for Conspiracy, 1976 (K)	P Model & Groden
JFK & Vietnam (K)	John Newman
Johnny, We Hardly Knew Ye (K)	O'Donnell & Powers
Justice in Dallas, 1964 (K)	Belli & Carroll

Bibliografi

- Kalla mig Jackie, 1988 (K)
Kallt krig, (Sb)
Kartritarna, 1992, (P)
Katastrofkurs, 1996 (E)
Kennedy, 1965 (K)
Kennedy Justice, 1971 (K)
Kennedys sista resa, 1964 (K)
Kissinger (K)
Klanen Kennedy, 1984 (K)
Kommunistjägarna, 1990 (D)
Krig - Fred, 1972 (D)
Krönika över 20e århundradet (D)
Kungen är skjuten, 1993 (Ko)
Kärleksbrev till Olof Palme, 1986 (P)
La Organización Gehlen, 1972 (Sb)
LBJ and the JFK Conspiracy, 1978 (K)
Lee - A Portrait of LH Oswald, 1967 (K)
Legacy of Doubt, 1973 (K)
Legend - The Secret World of Oswald, 1978 (K)
Liket i lådan, (D, U)
Liken i garderoben, 1991 (D)
Likt Tårar i ett Regn, 1993 (D)
Lyndon B Johnson, 1966 (K)
Löggen i Sverige, 1994 (D)
Maffia Kingfish (K, M)
Maffians hämnd, 1992 (K, Ko, M)
Makten, 1990 (D)
C David Heymann
Kaj Björk
P-O Enqvist
A Hellberg & A Jörle
Theodor Sorensen
Victor Navasky
Keith Fuller
Gary Allen
Colliere & Horowitz
Kanger & Gummesson
Hvidt
Bonniers
Lagerström
Hans Haste
Richard Gehlen
Hugh McDonald
B Land Oswald
Peter Noyes
Edward J Epstein
Ebbe Carlsson
Staffan Skott
Ole Dammegård
Ulf Nilsson
Hans Hederberg
John H Davis
S & Chuck Giancana
Harry Schein

Statskupp i Slowmotion

Maktkamp inom Säpo, 1989 (U)	Erik Magnusson
Maktspelet i Sverige, 1968 (D)	Åke Ortmark
Marilyn Monroe, 1993 (D, Ko, K)	Donald Spoto
Mayday Mayday, 1995 (E)	Mats Lundegård
Menageri (F)	Lars Jacobson
Mitt liv med Martin Luther King, 1969 (Ko, K)	Coretta S King
Mitt liv som snut, 1996 (P)	Tommy Lindström
Modeord skal tilltrække nye brødre (F)	M Bonde Pedersen
Moln över 08, 1996 (D, P)	Sven Anér
Moments of Madness, 1968 (K)	Elmer Gertz
Mordet - en rövarhistoria, 1989 (Ko, P)	Sven Wernström
Mordet på Olof Palme, en bevisteoretisk analys (P)	Hannu Tapani Klami
Mordet på Olof Palme, 1987 (P)	Thomas Kanger
Mordet på Olof Palme. Polisspåret - en vit bok, 1989 (P)	Frank Baude
Mot rädslan, 1988 (B)	Ingvar Bratt
Muldergate, 1980 (D, Ko, S)	M Rees & C Day
Murder, 1970	Robert Houghton
Mörklägning - Statsmakten och Palmemordet, 1997 (Ko, P)	Gunnar Wall
Nationen söker en mördare (P)	Wilhelm Agrell
New perspectives in north-south dialogue, 1988 (P)	Kofi Buenor Hadjor
News from Nowhere	Edward J Epstein
Night Watch, 1977 (U)	D Atlee Philips
Nirvana kan vänta, 2001 (D)	Ulf Dahlsten
Nixon´s Darkest Secret, Operation Redrock, (D, Ko, U)	Gene Chip Tatum
None Dare Call it Conspiracy (D, F, Ko)	Gary Allen
Nordiska Frimurarporträtt I-II, 1888 (F)	Br. Eklund
Nordisk kriminalkrönika div (D)	-

Bibliografi

Norges hemmelige hær (Sb)	R Bye & Finn Sjue
Nov 22 - How They Killed Kennedy, 1976 (K)	Neville Spearman
Nuremberg in South Africa - Apartheid's Secret War (S)	Allister Sparks
October Surprise (U)	Barbara Honegger
Offrets Uppdrag, 2000 (D, P, Ko)	Ernst Lindholm
Oil and World Politics, 1991 (D, Ko)	Ted Wheelwright
Olof Palme - den gränslöse reformisten, 1996 (D, P)	Antman & Schori
Olof Palme i Sverige och världen 1986 (P)	Dagens Nyheter
Olof Palme med egna ord, 1977 (P)	Olof Palme
Olof Palme, Suecia y America Latina, 1987 (P)	José Goni
Olof Palme är skjuten, 1988 (P)	Hans Holmér
On Target	Barry Turner
Operation högervridning (D, Ko)	Hansson & Lodenius
Operation Mindcontrol (U)	Walter Bowart
Orders to Kill, Martin Luther King, 1998 (D, K, Ko, U)	William F Pepper
OSS. The Secret History, 1972	Tom Brower
Oswald: Assassin or Fall Guy, 1964 (K)	J Joesten
Oswald in New Orleans, 1967 (K)	Harold Weisberg
Partiledare - Dagbok 1981-86, (D, P)	Ulf Adelsohn
Pentagonrapporten, 1971 (U)	Neil Sheehan
Palme, 1989 (P)	Björn Elmbrant
Palmemordets nakna fakta, 1998 (P)	Ingemar Krusell
Palme privat. I skuggan av Erlander, 1995 (D, P)	Crister Isaksson
Palmerapporten, 1989, (F, P)	Erik Magnusson
PG Vinge - Säpochef 1962-70 (U)	PG Vinge
Plausible Denial, 1992 (K)	Mark Lane
Plot or Politics, 1967 (D, Ko)	James Wardlaw

Statskupp i Slowmotion

Polisernas krig, 1983 (D, F, U)	Curt Falkenstam
Polisspåret, 1988 (P)	Sven Anér
Politik är att vilja, 1968 (P)	Olof Palme
Portraits of a "Black" Terrorist, (P, Ko)	Christie, Stuart
Profilen Robert Kennedy, 1967 (K)	Ulf Nilsson
Proofs of a Conspiracy (F)	Robinson
Propaganda, 1928 (D)	Edward L Bernays
Psychiatry and the CIA, 1990 (U)	Harvey Weinstein
Puppet Masters, 1991 (D, Ko, Sb, T)	Phillip Willan
Rapport med anledning av mordet på Olof Palme (P)	Parlamentariska kom.
Raslära Raspolitik Reaktion, 1935 (D)	Karl-Linde Evang
Ratlines, 1991 (D, Ko, Sb, T, U)	Aarons & John Loftons
Reasonable Doubt, 1985 (K)	Henry Hurt
RFK Must Die! 1970 (K)	Robert B Kaiser
Resan mot Mars, 1999 (D, P)	Thage G Peterson
Rush to Judgment, 1966 (K)	Mark Lane
Rädda välfärdsstaten, 1994 (D, P)	K-O Feldt
Rättegången om mordet på Palme (P)	Claes Borgström
Rättsstaten åter! (D)	Sundberg & Weitman
Samhällsbärarna, 1988 (D, P)	Leif GW Persson
Sanningen är en sällsynt gäst, 2003 (D, F)	Lars Borgnäs
Satans marionetter, 1991 (B, Ko, P, U)	Anders Leopold
Scener ur en partiledare och statsministers liv, 1986 (P)	Dieter Strand
Secret Societies, 1995 (Ko)	J van Helsing
Secret Societies and subversive Movements (F)	Nesta Webster
Senator Ted Kennedy, 1976 (K)	T Lippman Jr
Serving Secretly (D, Ko, S)	Ken Flower

Set & Sket, 1967,-68, -73, -74, -75 (D)	-
Sirhan's Gun, 1975 (K)	Langman & Cockburn
Six Seconds in Dallas, 1964 (K)	Josiah Thompson
Skandiamän, (D, P)	Karl Englund
Skotten i Dallas, 1971 (K)	Hans Villius
Skotten i Stockholm och Santiago, 1998	Bengt Norling
Skuld och makt, 1981 (D)	Åke Ortmark
Skyldig utan skuld, 1989	Kjell-Olof Bornemark
Somrarna på Skangal, 1999 (D)	Catharina Palme
Sovjetiskt inflytande i Sverige, 1997 (F, Ko)	Jüri Lina
Special Unit Senator, The Investigation of RFK (K)	-
(S)pelarna, 1994 (D)	Arnborg & Eklund
(S)pelarna 2, 1994 (D)	Arnborg & Eklund
Spionage i Sverige, 1988 (U)	Mikael Rosquist
Spionelektronik, 1971 (U)	Lars-Olof Lennermalm
Spionernas Vem är det, 1988 (U)	Payne & Dobson
Spycatcher, 1987 (U)	Peter Wright
Steg för steg hur skenrättegången avslöjades (P)	Marja Henrohn
Freimaurer (F)	Stichwort
Strategie der Spannung, (Ko, Sb, U)	-
Svenske Frimurare, 1903 (F)	-
Svensk roulette, 1989 (D)	Hans Hederberg
Sverige och mordet på Olof Palme, 1988 (P, Ko)	Chris Mosey
Säkerhetspolitik i Norden, 1984 (D, U)	Diverse
Tage Erlander, Band 1-4, 1973 (D)	Tage Erlander
Target de Gaulle, Corgi Books 1974 (Ko)	Plume & Demaret
The American Almanac, 1977 (D)	Calvin D Linton

Statskupp i Slowmotion

The Assassination Chain, 1976 (D, Ko)	Leek & Sager
The Assassination Please Almanac, 1977 (D, Ko)	Tom Miller
The Assassinations, 1976 (D, Ko)	Scott Hoch & Stetler
The Assassination Tapes, 1975 (D, Ko)	George O'Toole
The Banker's Conspiracy (D, Ko)	Eustace Mullins
The Biggest Secret, 1999 (D, E, K, U)	David Icke
The "Black" International, 1994 (D, Ko, Sb, T)	J McKenzie Bale
The Brotherhood, 1983 (F)	Stephen Knight
The Case against L.B. Johnson, 1967 (D, K)	Joachim Joesten
The Children of Jonestown, 1981 (D, Ko, U)	Kenneth Wooden
The CIA and American Democracy, 1989 (U)	Rhodri Jeffrey-Jones
The CIA and the Cult of Intelligence (U)	Victor Marchetti
The Congo Cables - The cold war in Africa, 1982 (S, U)	Madeleine Kalb
The Cyprus Conspiracy, 2001	O'Malley and Ian Graig
The Day Kennedy was shot, 1968 (K)	Jim Bishop
The Death of JFK & the Vietnam War (K, U)	Scott
The Excalibur Briefing	Thomas E Bearden
The Fish is Red (D, Ko)	Hinckle & Turner
The Fourth Reich of the Rich (F, Ko)	Des Griffin
The Garrison Case (K)	Edward Epstein
The Garrison Case: A Study in the Abuse of Power, 1969 (K)	Milton Brener
The Gods of Eden, 1990 (F, Ko)	William Bramley
The Grim Reapers, 1969	Ed Reid
The Invisible Government (Ko)	Dan Smooth
The Secret History of the New World Order (Ko)	Herbert G Dorsey III
The Hoffa Wars (D, K)	Moldea
The Immaculate Deception, 1991 (D, Ko)	Russel Bowen

Bibliografi

The Kennedy Conspiracy, 1991 (K)	Anthony Summers
The Kennedy Dynasty & Disaster (K)	John H Davis
The Killing of a President, 1993 (K)	Robert J Groden
The Killing of Justice Godfrey (D)	Stephen Knight
The Last Mafioso, 1981 (M, U)	Ovid Demaris
The Maffia, CIA and the JFK-Assassination, 1975 (D, M, K, U)	Milton Voerst
The Maffia killed Kennedy, 1993 (K, M)	DF Scheim
The Making of a President, 1964, 1965 (K)	Theodore H White
The 1960's Scrapbook, 1992 (D)	Angela Dodson
The Octopus - Europe in the Grip of Organised Crime, 1995 (Ko)	Brian Freemantle
The Oswald File (K)	Michael Eddowes
The Plot to Kill the President, 1981 (K)	Blakey & Billings
The Rise & Fall of the Berlin Wall, 1991 (D)	RG Grant
The Robots' Rebellion, 1994 (Ko)	David Icke
The Rockerfeller file, 1976 (Ko)	Gary Allen
The Rothschild Money Trust, 1940 (D)	George Armstrong
The Search for the Manchurian Candidate, 1980 (K, U)	McGraw & Hill
The Second Oswald, 1966 (K)	Richard H Popkin
The Secret History of the New World Order (F, Ko)	Herbert G Dorsay III
The Secret Life of Jack Ruby, 1978 (K)	William Malone
The Secret Team, 1973 (K, U)	Fletcher Prouty
The Secret Wars of the CIA, Headline Press 1987 (U)	Bob Woodward
The Senator must die: The Murder of RFK 1988 (K)	Robert Morrow
The Shadows of Power, 1988 (El, Ko)	James Perloff
The Sinking of M/V Estonia, 1997 (E, K)	Anders Björkman
The Squad (Ko, M, U)	Michael Milan
The Suppression of Knowledge (D, Ko)	Michael Roll

Statskupp i Slowmotion

The Tatum Chronicles (D, Ko, P, U)	Gene Chip Tatum
The Temple and the Lodge, Corgi Books (F)	Baigent & Leigh
The "Terrorism" Industry, 1989, (D, Ko, Sb)	Herman & O'Sullivan
The Truth about the Assassination, 1967 (K)	Charles Roberts
The Two Assassins, 1965 (K)	Hartogs & Freeman
The Two Faces of George Bush (F, Ko, U)	Anthony C Sutton
The Ultimate Contract, 1997 (Ko, P, S)	John W Grow
The Unanswered Questions, 1966 (K)	S Fox
The Unseen Hand (Ko)	A Ralph Epperson
The Use of Covert Paramilitary Activity as a Policy Tool	Major DH Berger
The Wilson Plot, 1988 (U)	Heinemann
The World Order - Our Secret Rulers, 1992 (Ko)	Eustace Mullins
They've Killed the President, 1975 (K)	Robert Sam Anson
Threats to Democracy, 1996 (D, Ko, Sb, T)	Franco Ferraresi
Tidens ålder, 1992 (D, P)	Jan Myrdal
Till höger om neutraliteten (D)	Sven-Ove Hansson
Tragedy and Hope, 1966 (F, Ko)	Carrol Quigley
Treason at Maastricht, 1995 (D, Ko)	Atkinson McWhirter
Trilateralism, 1980, (D, Ko)	Holly Sklar
Uncertain Greatness, 1977 (S, U)	Roger Morris
Undercover, 1991 (D, U)	Dennis Töllborg
Under Fire (U, W)	Oliver North
Under skorpionens tecken, 1994 (F, Ko)	Jüri Lina
Uppdrag Olof Palme, 1987 (P)	Hermansson
Ur Skuggan Av Olof Palme (D, P) 1999	Ingvar Carlsson
US Special Warfare: its origins, 1982	Alfred H. Paddock
Utän omsvep - om ett liv i maktens centrum, 1990 (D, Ko)	Persson & Sundelin

Bibliografi

Vapensmugglarna, 1988 (B, P)	Andersson Stenquist
Was Jonestown a CIA Experiment? 1985 (D, Ko, U)	Michael Meiers
Vem mördade Kennedy, 1964 (K)	Thomas Buchanan
Vem mördade Olof Palme, 1990 (P)	Kom. arbetarförlaget
Vem är Olof Palme, 1984 (P)	Bertil Östergren
Verdens mäktigste broderskab (F)	Alex Frank Larsen
Were We Controlled? 1968 (Ko)	Lincoln Lawrence
What Uncle Sam really wants, 1993 (Ko)	Noam Chomsky
Whitewash I - the Report on the Warren Report, 1965 (K)	Harold Weisberg
Whitewash II, the FBI-Secret Service Coverup, 1966 (K)	Harold Weisberg
Whitewash III, Suppressed Assassination pictures, 1967 (K)	Harold Weisberg
Whitewash IV, Top Secret JFK Assas. Transcript 1974 (K)	Harold Weisberg
Who is Who of the Elite, 1995 (Ko)	RG Ross Sr
Who Killed Diana? (Di, Ko, U)	Simon Regan
Who killed JFK? 1980 (K)	Gaeton Fonzie
Who was Jack Ruby? 1978 (K)	Seth Kantor
Why RFK Was Killed, 1970 (K)	Godfrey Janson
Who Runs Congress? 1975 (D, Ko, U)	Mark J Green
Vi som styr Norge, 1992 (Sb)	Sjue & Jørgensen
You Can Heal Your Life, 1988 (D)	Louise Hay
Årsbok 1983, -84, -85, -86, -87, -89 (D)	Bra Böcker
Äkta eller falskt? 1960 (D)	Sepp Schüller
Ödets Spjut, 1982 (F, Ko)	T Ravenscroft

Tidningar, artiklar (minst 10 000) & magasin etc

SOU 1987:14, SOU 1987:72, SOU 1988:18, SOU 1988:16, SOU 1989:1

Anarchy Magazine -84: Portrait of a Terrorist - Stefano Delle Chiaie Anderson & Anderson

Statskupp i Slowmotion

Covert Action Information Bulletin Nr 16 -82, Washington DC - Argentina Activates International Death Squads	Ellen Ray
Covert Action Information Bulletin (U)	Amerikansk tidskrift
Covert Action Information Bulletin nr 25 -86. "Klaus Barbie"	Kai Hermann
Covert Action Quarterly nr 49 -94, "Gladio: The Secret U.S. War"	Arthur E. Rowse
Samtliga svenska dags- och kvällstidningar 1982- Contra, politiskt magasin 1985- Exposure Magazine, Australien	
Fighting Talk nr 11 -95: Staying Behind: NATO's Terror Network	Anti-Fascist Action
Granskningskommissionens Betänkande 1999	Granskningskom.
Juristkommissionen del 1: "Polisarbetet under de första 12 timmarna de centrala samhällsfunktionerna, skyddet av offentliga personer - bekämpningen av terrorism". Rapport av särskilde utredaren för granskning av hotbilden mot och säkerhetsskyddet kring Olof Palme (P)	
Juristkommissionen del 2: "Rapport om händelserna efter mordet på statsminister Olof Palme, brottutredningen 1 mars 1986-4 feb 1987	
Kritik 110 - Den usynlige hånd, 1994	Dansk kulturskrift
Nexus Magazine	Media Productions
Nexus Nya Tider (svenska utgåvan) 1998-	NEXUS New Times
Norrskensflamman, magasin 1985-	
Palmenytt 1993-	Sven Anér
Partreport covering technical issues on the capsizing on September 28 1994 in the Baltic Sea of the ro-ro passenger vessel MV Estonia, Stockholm 1995	
Proletären, magasin (D)	1985-1998
"Samora Machel's Crash", nov -87 nr 2	SAPEM
Spotlight Magazine (Ko)	USA
The Spotlight: Special Report: The Trilateral Commission, Feb 1990	
The Spotlight: Special Report: The Bilderberger Group, Sept 1991	

Tv, radio, video och filmer

Dokument Utifrån, diverse	SVT
Executive Action (spelfilm)	Mark Lane
Gladio - Stay Behind (Observer Film Company, 1992)	A Francovich
Hitler's Henchmen	Discovery
JFK, 1993 (spelfilm)	Oliver Stone
JFK, An Unsolved Murder, 1988	KRON-TV
JFK - The Sacrificed King	
Kalla Fakta, diverse	
TV4	
Kanalen, radioprogramserie, diverse	SVR
Nixon (spelfilm)	Oliver Stone
Olof Palme - ett liv i politiken	
Olof Palme och hans idévärld	Jonas Sima
Prime Evil - Ondskan Själv	Jacques Pauw
Reportrarna, diverse	
SVT	
Satans Mördare, 1995 (dramadokumentär)	Stig Edling
Striptease, diverse	SVT
The Day the Dream Died	
The JFK News Clips	
The Kennedy Assassination, 1978 (K)	BBC Panorama
The Kennedy Assassination, Light Technology Publications	William Cooper
The Men Who killed Kennedy (dokumentär)	Nigel Turner CIT
The Second Gun	Theodore Charach
The Secret File on J. Edgar Hoover	BBC etc
The William Cooper Tape	

Statskupp i Slowmotion

Wag the Dog (Dustin Hoffman & Robert De Niro) 1997	New Line Prods Inc
Vem mördade Olof Palme, diverse	TV3
Vem mördade Olof Palme - Polisspåren	TV3
Vilja gå vidare (film)	Jonas Sima

CD-Rom etc

Vem mördade Olof Palme? 1996	Natur & Kultur, TV4
------------------------------	---------------------